

Ispirescu
Legende

LEGENDE

SAU

BASMELE ROMÂNILORŪ

ADUNATE DIN GURA POPORULUI

DE

P. ISPIRESCU

culegător-tipograf

BUCURESCI

EDITURA LIBRARIEI H. STEINBERG † TIPO-LITOGRAFIA DOR. P. CUCU
7, CALEA RAHOVEI, 7 † 8, BUL. ELISABETA, 8.

1892.

Colecția de față se pune sub protecția legilor.

J. P. J. J. J.

IN LOCŪ DE PREFAȚĂ

Mircești, 1882

Domnule Ispirescu,

Privindu la volumulū de povești poporale ce mi-ai trimisū la țară, imi pare că mă aflu în față cu o comoră pe care așū fi perdut-o de multū și am regăsit-o într'o ȝi de noroc.

Un geniū farmecător ese din cuprinsulū lui și vine de me ia pe aripele sale ca să mă transporte în timpulū copilăriei mele și în lumea acea multū adimenitoare, locuită de zmei, de balauri, de pajuri, de cai năsdrașani, de paseri măestre, de strâmbă-lemne, de sfarmă-pietre, de feți-frumoși, de fete de împărați cu plete de aur, etc., într'unū cuvântū de tôte minunile ce-mi povestea manca (doica) în noptile de iarnă la gura sobei.

Drăgălașe povestiri care imi îngânaū somnulū, cu visuri încântătoare și care au avutū o fericită înrîurire asupra închipuirei mele de când suntū pe lume. Ele au contribuitū a mă face poetū!

In adevărū aceste fantastice roduri ale imaginației poporului românū au unū caracterū de originalitate carele ridică mai presusū de câtū basmele altorū nēmuri, căci sunt și inavuțite de tradiții mitologice ale anticilorū noștri str-

buni, și viu colorate de rațele sórelui oriental. Ele dar, sunt de natură a nasce mirarea și admirarea streinilor culți care se ocupă cu studiul producerilor intelectuale ale semințiilor răsăritene.

A se interesa de aceste basme feerice, este un lucru natural; a le feri de nimicirea la care ar fi espuse cu timpul, este o dorință patriotică; însă a scide a le păstra naivitatea poetică a graiului povestitorilor de la ședători, este o operă din cele mai meritorii.

Acestu meritu l'ai avutü d-ta, domnule Ispirescu, și eü te felicitü cu tötä sinceritatea unuï adoratoru alu poesiei poporului nostru, pentru modulü iscusitü cu care ai culesu și ai publicatü importanta colecție ce ai întreprins cu multă ostenelä și mari sacrificii.

Ai făcutü un bunü serviciü némulü românescu adunändü într'unü șirégü mulțime de pietre scumpe din averea națională, unü șirég care nu mai este amenințatu de a se perde. Recunoscința noastră își este dar câștigată pentru totu-d'una. Preșiosulü d-tale volumü trebuie să se aște în fie-care casă; căci în elü generațiile nouë vorü învăța a cunósce valórea inteligenții și a naturei poporului românü.

Cea mai scumpă recompensă pentru d-ta este de a-ți vedea numele legatü de comóra povestiloru din țară și de a-ți putea dice cu fală că ai îndeplinitü o sacră datorie către Patrie!

Al d-tale servitor și amic,

V. ALEXANDRI.

RADU PRIȘCU

învățător

✻ BRAȘOV ✻

I

TINEREȚE FARA BATRÂNETE ȘI VIAȚA FARA
DE MOARTE.

fost o dată ca nici o dată; că de n'ar fi nu s'ar mai povesti; de când făcea ploșorul pere și răchita micșunele; de când se băteau urși în coadă; de când se lua de gât lupii cu mieii de se săruta înfrățindu-se; de când se potcovea puricele la un picior cu nouă-deci și nouă de oca de fer și s'arunca în slava cerului de ne aducea povestii

De când se scria musca pe părete

Maî mincinos cine nu crede.

A fost o dată un împărat mare și o împărătesă, amândoi tineri și frumoși, și voind să aibă copii, a făcut de mai multe ori tot ce trebuia să facă pentru acesta; a âmblat pe la vraci și filosofi, ca să le caute la stele și să le ghicască daca or să facă copii; dar în zadar. În sfârșit auzind împăratul că este la un sat aproape un unchiaș dibaci, a trimis să-l cheme; dar el răspunse trimișilor că: cine are trebuință, să vie la dânsul. S'a sculat deci împăratul și împărătesa, și luând cu dânsii vr'o câți-va boeri mari, ostași și slujitori, s'a dus la unchiaș acasă. Unchiașul, cum i-a văzut de departe, a eșit să-i întimpine și tot d'o dată le-a dis:

— Bine ați venit sănătoși; dar ce âmbli, împărate, să ați? Dorința ce ai, o să-ți aducă întristare.

— Eă nu am venit să te întreb asta, disă împăratul, ci dacă ai ce-va lécuri care să ne facă să avem copii, să'mi dai.

— Am, răspuse unchiaşul; dar numai un copil o să faceţi. El o să fie Făt-frumos şi drăgăstos, şi parte n'o să aveţi de el.

Luând împăratul şi împărătesa lécurile, s'au întors veselî la palat, şi peste câte-va zile împărăteasa s'a simţit însărcinată. Tótă împărăţia, şi tótă curtea, şi toţi slujitorii s'au veselit de acéstă întemplantare. Mai 'naiute însă de a veni césul născerii, copilul se puse pe plâns, de n'a putut nicî un vraciú să-l împace. Atunci împăratul a început să-i făgăduescă tóte bunurile din lume, dar nicî așa n'a fost cu putinţă să-l facă să tacă.

— Taci, dragul tatei, dicea împăratul, că ţi-oiú da împărăţia cutare, sau cutare; taci, fiule, că ţi-oiú da de soţie pe cutare sau cutare fată de împărat, şi alte multe d'al de astea; în sfârşit, dacă veđu.şi veđu că nu tace, îi mai díse: taci fétul meú, că ţi-oiú da *Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de mórte.*

Atunci copilul tăcu şi se născu; ear slujitorii deteră în timpine şi în surle şi în toată împărăţia se ţinu veselie mare o săptămână întregă.

De ce creşcea copilul, d'aceea se făcea mai isteţ şi mai îndrăşneţ. Îl deteră pe la şcolî şi filosofi, şi tóte învăţăturile pe care alţi copii le învăţa într'un an, el le învăţa într'o lună; ast-fel în cât împăratul murea şi învia de bucurie. Tótă împărăţia. se fălea că o să aibă un împărat înţelept şi procopsit ca Solomon împărat. De la o vreme încóce însă, nu sciú ce avea, că era tot galeş, trist şi dus pe gânduri. Ear când fuse într'o di tocmai când copilul împlinea cincî-spre-şecce ani, şi împăratul se afla la masă cu toţi boerii şi slujbaşii împărăţiei şi se chefuiău, se sculă Făt-frumos şi díse:

— Tată, a venit vremea să-mi dai ceea ce mi-ai făgăduit la născere.

Auđind acésta împăratul s'a întristat fórte şi i-a díş:

Dar bine, fiule, de unde pot eú să-ţi dau un ast-fel de lucru ne-mai auđit; şi dacă ţi-am făgăduit atunci, a fost numai ca să te împac.

— Dacă tu, tată, nu poţi să-mi dai, apoi sunt nevoit să cutreer tótă lumea până voiú găsi făgăduinţa pentru care m'am născut.

Atunci toţi boerii şi împăratul deteră în genuchî cu rugăciú-

ne să nu părăsească împărăția ; fiind-că, ȳiceau boerii, tatăl tău de a ci înainte e b tr n ,  i o să te r dic m  pe tine în scaun,  i avem să- i aducem cea mai frumoasă împărătesă de sub s re de so ie ; dar n'a fost putin  să-l  nt rc  din hot r rile sa, r m ind statornic ca o p tr  în vorbele lui ;  r tat -s u dacă v du  i v du,  i dete voie,  i puse la cale să-i g tesc  de drum merinde,  i tot ce- i trebuia.

Apoi, Făt-frumos se duse în grajdurile  mp r tesci, unde erau cei mai frumoși arm sari din t t   mp r ția, ca să- i aleg  unul ; dar, cum punea m na  i apuca pe c te unul de c d ,  i tr ntea,  i ast-fel to i caii c dur .  n sf r it, tocmai c nd era să  s ,   i mai aruncă ochii o dată prin grajd,  i zărind într'un col  un cal răpciugos,  i bubos,  i slab, se duse la d nsul ;  r c nd puse m na pe c da lui, el   i  nt rse capul  i  ise :

— Ce poruncesci Stăpâne ? Mul umesc lui Dumne eu, că 'mi-a ajutat să ajung ca să mai pue m na pe mine un voinic.

 i  n epenindu- i piciorole, r mase drept ca lum narea. Atunci Făt-frumos  i spuse ce avea de g nd să facă,  i calul  i  ise :

— Ca să ajungi la dorin ta ta, trebuie să ceri de la tată-t u palo ul, suli a, arcul, tolba cu s ge ile  i ha nele ce le purta el c nd era fl c u ;  r pe mine să mă  ngrijesci cu  nsu i m na ta  ese s pt m ni,  i or ul să mi-l dai fert în lapte.

Cer nd  mp ratului lucrurile ce-l pov tuise calul, el a chemat pre v taful cur ii,  i i-a dat porunc  ca să-i deschid  t te tronurile cu ha ne spre a- i alege fiul său pe acela care  i va plăcea. Făt-frumos, după ce rescoli trei  ile  i trei no ti, găsi în sf r it, în fundul unui tron vechiu, armele  i ha nele tătâne-său de c nd era fl c u, dar f rte ruginite. Se apucă  nsu i cu m na lui să le cure e de rugină,  i după  ese s pt m ni, isbuti a face să luc sc  armele ca oglinda. Tot odată îngrijii  i de cal, precum  i  ise el. Destul  muncă avu ; dar fi  că isbuti.

C nd au i calului de la Făt-frumos că ha nele  i armele sunt bine cur tate  i pregătite, o dată se scutură  i el,  i t te bubele  i r pciuga c dur  de pe d nsul  i r mase întocmai cum îl f tase mă-sa, un cal gras, trupe   i cu patru aripi ; ved ndu'l Făt-frumos ast-fel,  i  ise :

— De ađi în trei ȃile plecăm.

— Să trăești stăpâne; sunt gata chiar ađi, de poruncesci, îi răspunse calul.

A treia ȃi de dimineată, tótă curtea și tótă împărăția era plină de jale. Făt-frumos, îmbrăcat ca un vitez, cu paloșul în mâna, călare pe calul ce-și alesese, își luă ȃioa bună de la împăratul, de la împărătesă, de la toți boerii cei mari și cei mici, de la ostași și de la toți slujitorii curții, cari, cu lacrămile în ochi, îl rugau să se lase de a face călătoria acesta, ca nu care cum-va să mērgă la peirea capului seū; dar el, dând pintenii calului, eși pe pōrtă ca vēntul, și după dēnsul carăle cu merinde, cu bani și vre-o douē sute de ostași, pe care-i orânduise împăratul ca să-l însoțescă.

Dupē ce trecu afară de împărăția tatălui seū, și ajunse în pustietate, Făt-frumos, își împărți tótă avuția pe la ostași, și luându-și ȃioa bună, îi trimise înapoi, oprindu-și pentru dēnsul merinde numai cât a putut duce calul. Și apucând calca către răsărit s'a dus, s'a dus, s'a dus, trei ȃile și trei nopti, până ce ajunse la o câmpie întinsă, unde era o mulțime de óse de ómeni.

Stând să se odihnescă, îi ȃise calul:

— Să scii, stăpâne, că aici suntem pe moșia unei Gheonóe, care e atât de rea, în cât nimeni nu calcă pe moșia ei fără să fie omorât. A fost și ea femeie ca tóte femeile, dar blestemul părinților pe care nu-i asculta, ci îi tot necăjia, a făcut-o să fie gheonóe; în clipa acesta este cu copiii ei, dar mâine, în pădurea ce o veđi, o s'o întâlnim venind să te prăpădescă; e grozav de mare; dară să nu te sperii, ci să fii gata cu arcul ca să o sagetezi, ér paloșul și sulita să le ții la îndemână, ca si te slujesci cu dēnsele când va fi de trebuință.

Se deteră spre odihnă; dar pāndea când unul, când altul.

A doua ȃi, când se revērsa ȃorile, ei se pregăteau să trecă pădurea. Făt-frumos înșelă și înfrână calul, și chinga o strânse mai mult de cât altă dată, și porni; când, auđi o ciocănitură grósnică. Atunci calul îi ȃise: ține-te, stăpâne, gata, că étă se

apropie Gheonóea. Și când venea ea, nene, doboră copacii : așa de iute mergea ; ear calul se urcă ca vântul și înă cam d'asupra ei și Făt-frumos îi luă un picior cu săgéta , și când era gata a o lovi cu a doua săgétă, strigă ea :

— Stăi, Făt-frumos că nu-ți fac nimic.

Și vedând că nu o crede, îi dete înscris cu sângele său.

— Să-ți trăiască calul, Făt-frumos, îi mai duse ea, ca un nădrăvan ce este; căci de nu era el, te mâncam fript ; acum însă m'ai mâncat tu pe mine ; să scii că până ađi nici un muritoru n'a cutezat să calce hotarele mele până aicea ; câți-va nebuni carii s'aũ încumes a o face, d'abia aũ ajuns până în câmpia unde ai vedut ósele cele multe.

Se duseră acasă la dēnsa, unde Gheonóea ospetă pe Făt-frumos și'l omeni ca p'un călătoru. Dar pe când se aflaũ la masă și se chefuiaũ, era Gheonóea gēnea de durere, de odată el îi scóse piciorul pe care il păstra în traistă, i-l puse la loc și îndată se vindecă. Gheonóea, de bucurie, ținu masa trei ȃile d'a rândul și rugă pe Făt-frumos să-și alégă de soție pe una din cele trei fete ce avea, frumoșe ca nisce ȃine; el însă nu voi, ci îi spuse curat ce căuta ; atunci ea îi duse : cu calul care il ai, și cu vitejia ta, cređ că ai să isbutesci.

După trei ȃile, se pregătiră de drum și porni. Merse, Făt-frumos, merse și ér merse, cale lungă și mai lungă : dară când fu de trecut peste hotarele Gheonóei, dete de o câmpie frumoșă, pe de o parte cu érba înflorită, era pe de altă parte pãrlită. Atunci el întrebă pe cal de ce este érba pãrlită ? și calul îi respunse :

— Aici suntem pe moșia unei Scorpii, soră cu Gheonóea ; de rele ce suntũ nu potũ să trăiască la un loc ; blestemul părinților le-a ajuns, și d'aia s'aũ făcut lighioi așa precum le vedı ; vrășmășia lor e grósnică, nevoie de cap, vor să-și răpescă una de la alta pãmēt ; când Scorpia este necăjită rēũ, varsă foc și smólă ; se vede că a avut vr'o ceartă cu sorăsa, și viind s'o gonescă de pe tērēmũ ei, a pãrlit érba pe unde a trecut ; ea este mai rea de cât sorăsa și are trei

capete. Să ne odihnim puțin, stăpâne, și mâine dis de dimineață să fim gata.

A doua zi se pregătiră, ca și când ajunsese la Gheonoe, și porniră. Când, auziră un urlet și o văjietură, cum nu mai auziseră ei până atunci.

— Fii gata, stăpâne, că eti se apropie sgripsorica de Scorpie.

Scorpia, cu o falcă în cer și cu alta în pământ, și vârsând flacări, se apropie ca vântul de iute; era calul se urcă repede ca săgeta până cam d'asupra și se lăsă asupra ei cam pe de o parte. Făt-frumos o săgetă, și îi sbură un cap; când era să-i mai ia un cap, Scorpia se rugă cu lacrimi ca să o ierte, că nu-i face nimic; și ca să-l încredințeze, îi dete înscris cu sângele ei. Scorpia ospetă pe Făt-frumos și mai și de cât Gheonoea; era el îi dete și densei înapoi capul ce i-l luase cu săgeta, carele se lipi îndată cum îl puse la loc, și după trei zile plecară mai departe.

Trecend și peste hotarele Scorpiei, se duseră, se duseră, și era se mai duseră, până ce ajunseră la câmp numai de flori și unde era numai primăvară; fie-care flóre era cu deosebire de mândră și cu un miros dulce de te îmbăta; trăgea un vântișor care abia adia; aicea statură ei să se odihnescă; era calul îi dise.

— Trecurăm cum trecurăm până aci, stăpâne; mai avem un hop; avem să dăm peste o primejdie mare; și daca ne-o ajuta Dumnezeu, să scăpăm și de densa, apoi suntem voinicii. Mai nainte de aci este palatul unde locuesce *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de mörte*. Acestă casă este incongiurată cu o pădure desă și înaltă, unde staū tôte fiarele cele mai sëlbatice din lume; ziua și noptea păzesc cu neadormire și sunt multe fôrte; cu densele nu este chip de a te bate; și ca să trecem prin pădure e peste pôte; noi însă să ne silim, dac'om putea, să sãrim pe d'asupra.

După ce se odihniră vre-o douē zile, se pregătiră earăși; atunci calul ținându-și resuffarea, dise:

— Stăpâne, stränge chinga cât poți de mult, și încălecând

să te ții bine și în scări, și de coama mea; picioarele să le ții lipite pe lângă supțiora mea, ca să nu mă zăticnești în sborul meu.

Se urcă, făcu proba, și într'un minut fu aproape de pădure.

— Stăpâne, mai ți se calul, acum e timpul când se dă demâncare fiarălor pădurei și sunt adunate toate în curte, să trecem.

— Să trecem, răspunse Făt-frumos, și Dumnezeu să se îndure de noi.

Se urcară în sus, și vedură palatul strălucind ast-fel, de, la sora te puteai uita, dar la densul ba. Trecură pe d'asupra pădurei și tocmai când erau să se lase în jos la scara palatului, d'abia, d'abia atinse cu piciorul vârfulu unui copaci și d'odată toată pădurea se puse în mișcare; urlău dobitoacele de și se făcea părul măciucă pe cap. Se grăbiră de se lăsară în jos; și de nu era Dâna palatului afară, dând demâncare puilor ei (căci așa numea ea lighionile din pădure), îi prăpădea negreșit.

Mai mult de bucurie că au venit, îi scăpă ea; căci nu mai veduse până atunci suflet de om pe la densa. Opri pe dobitoace, de le îmblânzi și le trimise la locul lor. Stăpâna era o țină 'naltă, supțirică și drăgălașe, și frumoasă, nevoe mare! Cum o vedu Făt-frumos remase încremenit. Dar ea, uitându-se cu milă la densul, îi ți se:

— Bine ai venit, Făt-frumos! Ce cauți pe aici?

— Căutăm, ți se el, *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte.*

— Dacă căutați ceea ce ți seși, aci este.

Atunci descălică și intră în palat. Acolo găsi încă două femei una ca alta de tinere; erau surorile cele mai mari. El începu să mulțumească ținii pentru că l-a scăpat de priemejdie; era ele, de bucurie gătiră o cină plăcută numai în vase de aur. Calului îi dete drumul să pască pe unde va voi densul; pe urmă îi făcură cunoscuți tutulor lighionelor, de puteau âmbra în tihnă prin pădure.

Femeile îl rugară să locuiască de aci înainte cu densel, căci,

diceaŭ că li se urâse şedând tot singurele;  r  el nu a tept  s i mai  ic  o dată, ci primi cu t t  mulţumirea, ca unul ce aceea  i căuta.

Încet, încet, se deprinser  unii cu alţii, i i spuse istoria  i ce p i p n  să ajung  la d nsele,  i nu după multă vreme se  i însoţi cu fata cea mai mică. La  nsoţirea lor st p nele casei i  deter  voe să meargă prin t te locurile de prin prejur, pe unde va voi; numai pe o vale, pe care i-o  i arătară, i   iser  să nu m rg ; căci nu va fi bine de el,  i-i  i spuser  că acea vale, se numea *valea pl ngerii*.

Petrecu acolo vreme uitat , fără a prinde de veste; fiind că rămăsese tot a a de tinăr, ca  i c nd venise. Trecea prin pădure, fără să-l d r  măcar capul. Se desfăta în palaturile cele aurite; tr ia în pace  i în lini te cu soţia  i cumnatele sale; se bucura de frumuseţea florilor  i de dulc ta  i curăţenia aerului, ca un fericit. E ea adesea la v n tore; dar într'o  i, se lu  după un epure, dete o săgétă, dete dou   i nu-l nimeri; sup rat alergă după el,  i dete  i cu a treia săgeata, cu care il  i nimeri; dar  nefericitul, în învălmăşeală, nu h gase de s m  că, alerg nd după epure, trecuse în valea pl ngerei.

Lu nd iepurile, se întorcea acasă; c nd, ce să ve i d-ta? de o dată il apucă un dor de tată-s u  i de muma sa. Nu cutez  să spue femeilor măestre; dar  ele il cunoscuro după întristarea  i neodihna ce vedea într' nsul.

— Ai trecut, nefericitu e, în valea pl ngerii! i   iser  ele cu totul speriate.

— Am trecut, dragele mele, fără ca să fi voit  să fac ast  neghiobie;  i acum mă topesc d'a-n picioarele de dorul părinţilor mei, însă  i de voi nu mă îndur ca să vă părăsesc. Sunt de mai multe  ile cu voi  i n'am să mă pl ng de nici o m hnire. M  voi  duce dar  să-mă mai ve u o dată părinţii  i apoi m'oi  întorce ca să nu mă mai duc nici o dată.

— Nu ne părăsi, iubitele; părinţii tăi nu mai trăesc de sute de ani,  i chiar tu, duc ndu-te, ne temem că nu te vei mai întorce: r m i cu noi; căci ne  dice g ndul că vei peri.

Tôte rugăciunile celor trei femei, precum și ale calului, n'a fost în stare să-î potolască dorul părinților, care-l usca pe d'a-ntregul. În cele mai de pe urmă calul îi dîse :

— Dacă nu vrei să mă ascuți, stăpâne, ori ce ți se va întembla, să scii că numai tu ești de vină. Am să-ți spui o vorbă, și dacă vei primi tocmeala mea, te duc înapoi.

— Primesc, dîse el, cu tötă mulțumirea, spune-o :

— Cum vom ajunge la palatul tatălui tău, să te las jos, și eu să mă întorc, de vei voi să rămăi măcar un ceas.

— Așa să fie, dîse el.

Se pregătiră de plecare, se îmbrățișară cu femeile, și după ce-și luară dîoa bună unul de la altul, porni, lăsându-le suspinând și cu lacrămile în ochi. Ajunseră în locurile unde era moșia scorpiei; acolo găsiră orașe; pădurile se schimbaseră în câmpii; întrebă pe unii și pre alții despre scorpie și locuința ei; dar îi răspunseră că bunii lor au dîseră de la străbunii lor povestindu-se de asemenea flécuri.

— Cum se pöte una ca asta? le dîcea Făt-îrmos, mai alaltă-erî am trecut pe aici; și spunea tot ce scia.

Locuitorii rîdea de dînsul, ca de unul ce aiurază sau visază deștept, érá el supérat plecá înainte, fără a băga de sémă că barba și përul îi albise.

Ajungënd la moșia Ghionoaei, făcu întrebări ca și la moșia Scorpiei, și primi asemenea răspunsuri. Nu se putea domiri el cum de câte-va dîle s'aú schimbat ast-fel locurile și éráși supérat, plecá cu barba albă până la brăú, simțind că îi cam tremuraú picioarele, și ajunse la împërăția Tătâne-séu. Aici alți ómenî, alte orașe, și cele vechi erau schimbate de nu le mai cunoscea. In cele mai de pe urmă, ajunse la palaturile în care se născuse. Cum se dete jos, calul îi sërută mâna, și îi dîse :

-- Rămăi sănëtos, stăpâne; că eu mă întorc de unde am plecat. Dacă poftesci să mergi și D-ta, încalecă îndată și aidem.

— Du-te sănëtos, că și eu nădăjduesc să mă întorc peste curënd.

Calul plecă ca săgéta de iute.

Vedénd palaturile dărâmate și cu buruienī crescute pe dênsele oftă, și, cu lacrămi în ochī, căta să-și aducă aminte cât era o dată de luminate aste palaturi și cum și-a petrecut copilăria în ele; ocoli de vre-o două trei orī cercetând fiecare cameră, fie-care colțuleț ce-ī aducea aminte cele trecute; grajdul în care găsise calul; se pogorī apoi în pivniță, gârliciul căreea se astupase de dărământurile cădute.

Căutând într'o parte și în alta, cu barba albă până la genuchī, ridicându-și plopele ochilor cu mâinele și abia umblând, nu găsi de cât un tron odorogit; îl deschise, dară în el nimic nu găsi; ridică capacul chichiței, și un glas slăbănogit îi dīse:

— Bine ai venit, că de mai întârđiaī, și eū mă prăpădeam.

O palmă îi trase mórtea lui, care se uscasa úe se făcuse cârlig în chichiță. și căđu mort, și îndată se și făcu țărână.

Ear eū încăleaiū p'ua șea și vă spusei dumné-vóstră așa..

Notă. Povestit de tata, ședător în Bucuresci, Mahl. Udricanī, între 1838—1844.

Publicat pentru prima oară în *Țăranul Român* No. 11 din 1862; a doa órá într'o broșurică din 1862; a treia órá în *Legende saū Basmele Românilor*, de Un culegător-tipograf, Partea I. la 1872.

II

ILEANA SIMDIANA.

fostu o-dată ca nici o dată, etc.

A fostu o dată unu împèrat. Acel împèrat mare și puternicù bătuse pe toți împèrații de prin pregiurulù lui și-și supusese, încât își întinsese hotarele împèrăției sale pe unde a întărcatù draculù copiiù, și toți împèrații cei bătuiți era îndatorați a-i da câte unu fiu d'ăi săi ca să-și slujescă câte de ce anî.

La marginea împèrăției lui mai era unu altu împèratù carele, câtù a fostu tinèrù, nu se lăsase să-lù bată : când cădea câte unu pârjolù asupra țerei sale, elù se făcea luntre și punte și-și scăpa țera de nevoiă ; érá după ce ajunsese la bătrânețe, se supusese și elù împèratului celui mare și tare, fiind-că n'avea încotro. Elu nu scia cum să facă, cum să dregă, ca să împlinescă voia aceluî împèrat de a-i trimite pe unulù din fii săi, ca să-și slujescă : fiind-că n'avea băeți, ci numai trei fete. Dintr'acésta elù sta pe gânduri. Grijea lui cea mare era ca să nu credă aceluî împèratù că el este zăcaș și se îndărătnicește a-i trimite vre-unu fiu, din care pricină să vină să-și iea împèrăția, érá elù cu fetele lui să móră în ticăloșie, în sárăcie și cu rușine.

Vedëndù fetele pe tată-sèu totù supèratù, se luase și ele de gânduri, și nu sciaù ce voie să-și facă ca să-lù mai înveselescă. Dacă vedură și vedură că nimicù nu-î este pe plac,

fata cea mai mare își luă inima în dinți și-lu întrebă într'o di la masă, că de ce este supăratu :

— Aă purtarea noastră nu-ți place? îi di se ea. Aă supuși Mariei Tale sunt răi și arțăgoși de-ți pricinuesce atâta mâhnire ? Spune și noă, tată, cine este vipera aceea care nu-ți dă pace și-ți otrăvește bătrânețele și ne făgăduimă chiar a ne jertfi, decă acesta va putea să-ți aline ore cumă mâhnirile : căci numai tu, tată, ești mângâerea noastră, după cumă prea bine scii ; érá noi nici odată n'amă eșitu din cuvântulă tău.

— De asta, așa este ; n'amă a mă plânge de nimicū. Nu mi-ați călcat porunca nici o dată. Dară voi, dragele mele, nu puteți să-mi alinați durerea care-mi pătrunde sufletulă. Voi sunteți fete, și numai un băiatū m'arū scóte din nevoia în care mă afflu.

— Eū nu înțelegū, di se fata cea mare, de ce ascunđi de noi isvorulă mâhnirilor tale, tată, spune, că eū étă suntū gata a-mi da viața pentru tine.

— Ce să scii voi face, dragele mele ! De când sunteți pe lumea asta albă, voi ați âmblatū cu furca, cu aculū, cu răsboiulū : scii tórce, cóse, țese. Numai unū vitézū mă póte mântui, care să scie să răsucéscă buzduganulū, să mânuiască sabia cu virtute și să călărăscă ca unū smeū paraleū.

— Orī-cumū, tată, spune-ne și noă, că dóră nu s'ó face gaură în cerū, dacă vomū sci și noi ce lucru te amărasce.

Dacă vedū împăratulū că-lū întetescū fetele cu rugăciunele, di se :

— Iată copilele mele, de ce sunt totū tristū. Voi scii că nimeni nu s'a pututū atinge de împărăția mea câtū amū fostū tînărū, fără să-și capete alageoa și fără să se ducă rușinatū de unde a venit. Acuma pãrdalnicele de bătrânețe mi-aū secatū tótă virtutea ; brațulū meū e slăbănogit, nu mai póte să învertéscă paloșulū de să se cutremure vrășmașulū. Șoimulénulū meū, pentru care p'aci-p'aci era să-mi perđū vieța până l'amū dobânditū, a îmbătrânitū și el : este unū răpcigosū ; abia își tîrte și elū vieța de ađi pe mâine. Altă dată abia

mă arătamă înaintea vrășmașului și, să te ții părleo ! îi sfârâia călcăele din naintea feții mele ; dară ați, ce să vă mai spuiu ? voi știți că m'amă supus celui mai mare și mai tare împărat de pe fața pământului. Însă la densusul este obiceiul ca toți supușii împărăției să-i trimită câte ună fiu, să-i slujască de ce ană, și eu vă amă numai pe voi.

— Mă ducă eu, tată, și se fata cea mare, și mă voiu sili din tôte puterile mele să te mulțumescă.

— Mă temă să nu te întorci fără nici o ispravă. Cine scie, ce încurcătura vei face p'acolo, de să nu-i mai dea nimeni de căpătăiu, cât hău !

— Tot ce știu tată, și mă făgăduescă, este că nu te-oiu da de rușine.

— Dacă este așa, pregătesce-te și te du.

Când auzi fata că tata-său îi dă voe să mērgă, nu mai putea de bucurie. Punea la cale totă pentru drum ; și se întorcea numai într'un călcăiu, când porunca și aședa lucrurile de calătorie. Își alese calul cel mai de frunte din grajdurile împărătesci, hainele cele mai mândre și mai bogate, și merinde ca să-i ajungă ună ană de zile.

După ce tata-său o vedu gata de plecare, îi dete povețile părintesci de cum să se porțe, cum să facă ca să nu se descopere că e fată. O învăța totă ce trebuia să scie ună vitěz care merge la așa slujbă înaltă, și cum să se ferescă de bârfe și clevete, ca să nu fie urâtă și nebăgată de sēmă de ceil-alți fii de împărați. Apoi îi duse :

— Pasă, cu Dumneșeu fiica mea, și adu-ți a-minte de învățăturile melc.

Fata eși din curte ca fulgerul ; n'o mai ținea pământul de bucurie ; într'o clipă nu se mai vedu. Și dacă n'ar fi stat mai încolo să-și aștepte boierii și carăle cu merinde, acestea s'ar fi perdută, fiind-că nu puteau să se țină după densa.

Împăratul îi eși pe de altă parte înainte, mai la marginea împărăției, fără să scie ea ; aședă îndată ună podă de aramă, se făcu ună lupă și se ascunse sub podă. Când era să trecă fiica-sa de o dată eși de sub acelă podă, cu dinții

rânjiți și clănțanindă de te lua gróza ; se uită drept la dēnsa cu nisce ochi cari strălucea ca două făclii, și se repeđi la ea ca să o sfășie. Fata, care înghețase sângele în ea de frică își perduse cumpētul, și daca calul nu făcea o săritură la o parte, lupul înfígea ghiarele într'ēnsa ; ea o luă la sănētósa înapoi. Tată-seū, care se întorsese înainte ea, eși s'o întēmpine și-í díse :

— Nu-ți spuneamă eū, fata mea, că nu tóte mușcele facū miere ?

— Așa este, tată, dară n'am sciut că ducēndu-mē să slujescū unuī împēratū, amū să mē lupt și cu fiare sēlbatice și turbate.

— Daca este așa, díse împēralul, șeđi acasă de-ți veđi de fuse și mosóre, și Dumneđeū să aibă milá de mine, ca să nu mē lase a muri rușinatū.

Nu trecu mult și se ceru și fata cea mijlocie să se ducă și dēnsa ; și se legă că ea își va pune tóte puterile cum să-și sfărșească slujba ce lua asupra-și.

După multe rugăciuni și făgădueli, se înduplecă tată-seū și o lăsă și pe dēnsa să se ducă ; dar păți și ea ca sora-sa cea mare, și întēmpinānd-o tată-seū când se întorcea îi díse :

— Ei, fata mea, nu ți-am spus eū ca n u se mănāncă totū ceea ce sbórá ?

— Adevēratū este, tată, așa m-ai dísu ; dară prea era grozavū acelū lupū. Unde deschise o gură de să mē îmbuce dintr'odată, și unde se uita cu nisce ochi din cari par'că e-șiau nisce săgeți de mē săgetaū la inimă !

— Șeđi acasă dară, respunse împēratulū, de veđi de códa mătorei și de zarzavaturile de la bucătărie.

Mai trecu ce mai trecu, și étă că și fata cea mică díse tatálui seū într'o đi când ședeau la masă :

— Tată, lasă-mē și pe mine să facū o cercare, lasă-mē rogute, să mē duc și eū să-mī încerc norocul.

— De óre-ce surorile tale cele mai mari n'au putut-o scóte la cāpētēiū, mē mirū cum fți mai vine să vorbesci de tine care nu scii nici cum se mănāncă māmăliga.

Și se cerca în totu felulū să-ī tae pofta de plecare, dară in zadar.

— Pentru dragostea tea tată, mai ȃise ea, voiū face pe dracul în patru, numai să isbutesc; însă dacă Dumneȃeu imī va sta împotrivă, mă voiū întoarce éráșī la tine și fără să mă rușinez.

Se mai împotrivi tată-séu, se mai codi; dară fiă-sa ilū birui cu rugăciunile. La urmă de tot ȃise împératul:

— Dacă este așa, étă itī daū și ție voe, să vedem ce pro-copsélă a să-mī faci. Ce-așū mai rīde să te vedū întor-cându-te cu nasul in jos!

— Veī rīde, tată, cum ai rīs și de suriórele mele, fără cu tóte astea să le scaȃă cinstea.

Fata împératului, daca vedū că tatăl séu itī dete voie, se gândi mai întéiū pe care din boerii cei bătrāni să itea de povă-țuitor. Și până una-alta, ea itī aduse a-minte de vitejiile tatălui séu din tinerețe și calul séu. Se duse decī la grajdū ca să-și alégă și ea un cal. Se uită la unul, se uită la altul, se uită la toți caii din grajduri, și de nici unul nu i se prin-deaū ochiī, de și eraū armāsariī și caii cei mai bunī din tótă împéráția. In cele mai de pe urmă dete și peste calul tatălui séu din tinerețe, răpciugosū, bubosū și zăcēnd pe cóste. Cum il vedū, se uită la elū cu milă și par'că nu se îndura să se depărteze de dēnsul.

Calul dacă vedū așa, itī ȃise:

— Se vede că pentru iubirea ce ai către împératul, stă-până, te uiti așa de galeș la mine. Ce puiū de voinic era in tinerețele lui! Multe isbānȃi am mai făcut noi amādoī. Dară de când a îmbātrānit, nici pe mine n'a mai încālecat altul. Și dacă mă veȃi așa de jigărit, este că n'are cine să mă hrānescă ca elū. Astă-ȃi, uite, de m'ar itgriji cine-va cum să-mī priāsă mie, in ȃece ȃile m'ași face de nu m'ași da pe ȃece ca d'al de āștia.

Atunci fata ȃise:

— Și cum trebue să te itgrijească?

— Să mă spele in tóte ȃilele cu apă neincepută, să-mīdea

orđul fert in lapte dulce ca să-lŭ pot róde, și pe fie-care ți o baniță de jăratecŭ.

— Când așŭ sci că-mi vei fi de ajutor să sfărșescŭ ce amŭ pusŭ de gândŭ, mai-mai că așŭ face așa precumŭ ți ci tu.

— Stăpână, ți se calulŭ, fă cercarea asta, și nu te căi. Calulŭ era năsdřavanŭ.

Fata împăratulŭi îngriji de calŭ tocmai precumŭ îi ți se elŭ.

La a țecea ți unde se scutură o dată cululŭ, și se făcu frumosŭ, gras ca unŭ pepene și sprinten ca o căprióră. Apoi uitându-se veselŭ la fata împăratulŭi, ți se :

— Să-ți dea Dumneđeŭ norocŭ și isbândă, stăpâna mea, că m'ai îngrijitŭ și m'ai făcut să m'ai fiŭ o dată pe lume cum doream. Spune-mi tu care este păsulŭ tēŭ, și poruncesce-mi ce trebuie să facŭ.

— Eŭ voiŭ să mergŭ la Împăratulŭ cel mare și tare, vecinulŭ nostru, ca să-i slujesc, și-mi trebuie pe cine-va care să mă povățuiască. Spune-mi pe care din boeri să alegŭ?

— Dacă vei merge cu mine, îi ți se calulŭ, habarŭ să n'ai; nu-ți trebuie pe nimeni. Te voiŭ sluji cumŭ amŭ slujitŭ și pe tată-tēŭ. Numai să m'ascuți.

— Daca este așa, de ađi in trei ți se plecămŭ.

— Și chiar acum daca poruncesci, îi respunse calulŭ. Fata împăratulŭi cum ađi aceasta, puse tóte alea la cale pentru drum. Iși luă nisce haine curate, dară fără podóbe, și venind inaintea tatălŭi seŭ, îi ți se :

— Rēmăi cu Dumneđeŭ tată, și să te găsescŭ sănētos!

— Cale bună fata mea, îi ți se tată-seŭ. Tóte ca tóte, numai povețele ce ți-amŭ datŭ să nu le uiți nici o dată. Și la ori-ce nevoie mintea ta să fie pironită la Dumneđeŭ, de unde ne vine totŭ binele și totŭ ajutorulŭ.

După ce se făgădui că așa va face, fata porni.

Ca și cele-lalte fete, tată-seŭ dete pe de altă parte și-i eși inainte, așeđă érašŭi podulŭ de aramă și o aștepta acolo.

Pe drumŭ calulŭ spusese fetei cu ce tertipurŭi âmblă tată-seŭ să-i încerce bărbăția, și o povățui ce să facă ca să secape cu fața curată. Ajungēndŭ la podŭ, unde se năpusti asupra ei

un lupă cu nisce ochi turbați și sgâiți de băga fiorî în ôse, cu o gură mare și cu o limbă ca de dihaniă turbată, cu colți rinjiți și clănțănindă de pare-că nu mâncase de o lună de zile; și când să înfigă ghiarele sale cele sfișuitoare, fata defecălcăe calului, și unde se repezi asupra lupului cu paloșulă în mână de să-lă facă mică fărîmă, și dacă nu se da în lătură lupulă, în doue îlă făcea cu paloșulă; căci ea nu glumea, fiindă că-și pusese credința în Dumneđu, și dorea ca vrëndă nevrëndă să împlinescă slujba ce și-o luase asupra.

Ea trecu podulă mândră ca ună voinică. Tată-său se miră de vitejia ei și dândă pe de altă parte, eși multă înaintea ei, aședă ună podă de argintă, se făcu ună leă și acolo o aștepta.

Calulă spuse fetei peste ce o să dea și o învăță cum să facă să scape și de astă ispită. Cum ajunsese fata la podulă de argintă, unde îi eși leulă înainte cu gura căscată, de să o imbuce cu cală cu totă, cu nisce colți ca cei de fildeșă și cu nisce ghiare ca secerile și răcnă de se cutremurăă codrii, și câmpiele vuiăă de-ți lua auđu. Număi uitându-se cine-va la capulă lui celă câtă banița, și la cōma aia ce sta rădicată în susă și sbêrlită, ară fi înghețată de frică. Dară fata împăratului, îmbărbătată de cală, se năpusti o dată într'insulă cu sabia gōlă în mână, încătă dacă nu fugea leulă sub podă, în patru îlă făcea. Atunci trecu podulă, mulțumindă lui Dumneđu și nesciindă ce o măi aștepta.

Fata împăratului, care nu eșise din casă de cândă o făcuse măsa, se mira și sta în locă uimită vedëndă frumusețile câmpului. Aci îi venea să descălece ca să adune câte ună mănuchiă de floră din mulțimea aia ce acoperea văile și delurile, floră de care nu măi veduse ea; aci îi venea să se dea la umbra sub câte ună copaciă naltă și stufosă, în care miile de passeră cântăă felă de felă de cântece, așa de duiöse de erăă în stare să te adormă; și aci în urmă să se ducă la câte ună șipotă de apă limpede ca lacrima ce isvora din câte ună colță de pētră din cōstele delurilor; susurulă acestoră isvōre o făceaă să se uite galesă la ele și-î plăcea să le vadă curgerea

loră cea șerpuită ce aluneca pe pământul încungiurate de mulțime de floricele și verdeta de primăveră. Dară la toate acestea calul o îmbărbăta și-i da ghiesă să meargă înainte și să-și cate de drum. El îi spunea că voinicii nu se uită la d'alui de astea, de câtă după ce ducă trebile la capătul bun. Îi mai spusese că are să mai dea de o cursă pe care i-o întindea tată-seu, și o înveță cum să facă să iasă și de astă dată biruitoare.

Fata asculta cu toate urechile și făcu precum o înveță calul, fiindcă vedea ea că toate învățăturile lui îi ese în de bine, și din cuvântul lui nu se abătea.

Tată-seu, ca și de la rândul, dete pe de altă parte și-i eși înainte, aședă un pod de aur, se făcu un balaor mare cu douăsprezece capete și se ascunse sub acel pod.

Când fu ca să trecă fata pe acolo, unde îi eși în nainte balaurul plesnind din codă și încolăcindu-se; din gurile lui eșia vâpă de foc, și limbele îi jucau ca nisce săgeți ardătoare; cum îl vedea fata că este așa de grozav, nisce răcori o apucară și i se făcu perul măciucă de frică. Calul dacă simți că fata se perde cu firea, o îmbărbăta erăși și-i aduse a minte ce o învățase să facă; era fata împăratului, după ce mai prinse nițică inimă, strânse frâul calului cu mâna stânga, îi dete călcăe și cu paloșul în dreapta se repezi asupra acelu balaur.

Un césu ținu lupta. Calul o potrivea cum să vină totu camu la o parte ca să-i reteze vre-un cap; dară vrăjmasul se păzia și el destul de bine. În cele mai de pe urnă isbuti fata să rănescă pe balaur. Atunci dându-se el de trei ori peste cap, se făcu om.

Fetei nu-i venea să credă ochilor când vedea pe tată-seu înaintea ei; era el luând-o în brațe și serutând-o pe frunte, îi duse:

— Vedă că tu ești voinică, fata mea, și bine ai făcutu de ți-ai luat calul ăsta, căci fără densusul te-ai fi întors și tu ca surorile tele. Amă bună nădejde să isprăvesci cu bine slujba, cu care te-ai însărcinat de bună voe. Numai adu-ți

aminte de povețele mele și să nu eși din cuvântul calului ce ți-ai alesu. Să ne vedem sănătoși!

— Să te audă Dumnezeu, tată, îi răspuse fata, și să te gădescu sănătoșu.

Apoi s'erutându mâna tatălui seă, se despărțiră.

După ce merse cale lungă depărtată, ajunse la nisce munți mari și înalți. Intre munți întilui doi smei ce se luptau de nouă ani și nu puteau să se dovedescă unul pe altul. Lupta era pe moarte ori pe viață. Cum o vedură ei, creșându că este un voinicu, unul îi dișe :

— Fetu-frumosu, fetu frumosu, vin'o de taiă pe astu dușmanu alu meu, că ți-oiu căde și eu vre o-dată bunu la ce-va.

Ear celu-l-altu, dișe și elu :

— Fetu-frumosu, fetu-frumosu, vin'o de mă scapă pe mine de idolulu asta de vrasmașu, și-ți voiu da unu telegar fără splină, care se numesce Galbenu-de-sore.

Fata întrebă pe calu, pe care din amendoi să scape ; érá calulu îi dișe să scape pe celu ce-i făgăduise să-i dea pe Galbenu-de-sore, că este unu calu mai harnicu de câtu densusul, fiindu-î frate mai tineru. Atunci unde se repeđi fata la smeulu celu-l-altu cu paloșulu, și dintr'o lovitură il făcu în două bucăți!

Smeulu, dacă se vedu scăpatu, îmbrățișă pe mântuitorulu seă și-i mulțumi ; apoi merșeră a-casă la densusu ca să dea lui Fetu-frumosu pe Galben-de-sore, după cumu se făgăduise. Muma smeului nu mai putea de bucurie cându vedu pe fiuseu teferu, și nu mai scia ce să facă ca să mulțumescă lui Fetu-frumosu că-i scăpase copilulu de la morțe.

Fata împératului arătă dorința ce are de a se odihni de ostenela drumului ce făcuse. Îi dară o cămară și o lăsară singură. Ea prefăcându-se că voesce să îngrijescă de calu, ilu întrebă daca are să i se întemple ce-va ; și calulu îi spuse ce are să facă.

Muma Smeului pricepu că aci la mijlocu se jócă vre-o drăcie. Ea spuse fiului seă că voiniculu ce-lu scăpase de primejdie trebuie să fie fată, că o asemenea fată viteză aru fi nu-

mai bună să o iea elu de soție. Fiulū seū ȕicea că o dată cu capulū nu putea elū crede una ca asta, fiindū că nu se putea ca o mână femeiască să răsucescă paloșulū așa de bine cumū făcea Fătū-frumosū. Atunci muma Smeulū ȕise că are să facă cercare. Pentru aceasta puse séra la capulū fie-cărui din ei câte unū mănuchiū de flori: la care se vorū veșteji florile, acela este bărbatū, și la care va rămănea verȕi este femeia.

Fata împăratulū, după povața calulū, s'a sculatū peste nop-te, cam despre ȕioă, cândū somnulū este mai dulce, și, piș, piș, în verfulū degetelorū, intră în cămara Smeulū, îi puse mănuchiulū seū de flori, luă pe alū lui, și punēdu-lū la capulū patulū seū, se culcă și dormi dusă.

Diminēța cum se sculă Smeoica, se duse într'unū sufletū la fiulū seū și vēdu florile veștede. După ce se sculă și fata împăratulū, merse și la dēnsa și vēdēndū că și ale ei se veștejise, totū nu creȕu că este voinicū. Ea ȕicea fiulū seū că nu se putea să fie bărbatū, fiind-că vorba, îi curgea din gură ca mierea, boilū îi era așa de gingașū, încatū îi venea să o beī într'o bārdăcuțā de apă, perișorulū subȕire și stufosū îi cădea pe umeri în unde, fața-i are pe vino'ncóce; ochiī āia mariī, frumoșī și vioī de te bagā în bóle, mănūșița aia micuța și piciorușulū ca de ȕină, și în sfirșitū totulū nu putea să fie decātū de fatā, măcarū că se ascundea sub țólele cele voinicesci. Apoi hotărîră să mai facă o încercare.

După ce-și darā bună diminēța, după obiceiū, Smeulū luă pe fatā și merserā în grădinā. Aci Smeulū îi arētā tóte felurile de flori ce avea, și o îmbia și pe dēnsa să le mirósă. Fata împăratulū își aduse aminte de povețele calulū, și cunoșcēndū viclenia, ȕise cam rēstitū, că, de l'a adusū în grădinā de diminēța ca pe o femeie să-ī laude florile cu nisce vorbe seci, pe cândū ar fi trebuitū să mērgā mai întâiū la grajduri să vadā cum se îngrijesce p'acolo de cai.

Auȕindū acestea Smeulū, spuse mă-sei, darā ea nici acumū nu putea să creȕā că este băiatū. In cele mai de pe urmā Smeoica se vorbi cu fiulū seū să mai facă încă o 'ncercare;

șise fiului seu să ducă pe Fet-frumos în cămara cu armele, să'l ū imbie să-și alégă ce-va de acolo, și de va alege vre-o arma din cele împodobite cu nestimate, să scie de bună séma că ea este fată.

După prândŭ Smeulŭ duse pe Fétŭ-frumosŭ în cămara cu armele. Aci erau rinduite cu meșteșugŭ totŭ felulŭ de arme: unele împodobite cu nestimate, altele numai așa fără podóbe. Féta împératului, după ce se uítă și cercetă mai tóte armele, își alese o sabie cam ruginită, dar cu ferulŭ ce se încovoia de se făcea covrigŭ. Apoi spuse Smeului și mumei sale că a doua ți vrea să plece.

Când auđi numa Smeului ce felu de armă își alese, se da de césulŭ morții că nu putea descoperi adevérułŭ. Ea spuse fiului seu, că de și pare că este băiatŭ, după apucăturile lui, dará este fată, și áncă de cele mai prefăcute.

Dacă vėđu că n'are încotro, merseră la grajdŭ și-ı dederă pe Galben-de-sóre. Și după ce-și luă remasŭ bunŭ, fata împératului își câtă de drumŭ.

Áncă pe cale fiindŭ, și silindŭ să ajungă, calulŭ șise fetei: — Stăpână, pină acumŭ [m'ai ascultatŭ la orı ce ți-amu șisŭ, și tóte ți-au mersŭ bine. Ascultă-mé și de astă dată și nu veı greși. Eŭ suntŭ bătránŭ de aci înainte; și mı-e sa nu poticnescŭ. Iea pe frate-meŭ Galbenŭ-de-sóre, și fá călătoría mai departe cu elŭ. Încrede-te lui, cumŭ te-ai încređutu în mine și nu te veı căi. Elŭ este multŭ mai tinerŭ decâtŭ mine și mai sprintenŭ, și te va învăța ca și mine ce să faci la vreme de nevoe.

— Este adevératŭ că amŭ isbutitŭ orı de câte orı te-amŭ ascultatŭ. Și daca n'așŭ sci cât ai fostŭ de credinciosŭ tatálui meu, de astă dată nu te-așŭ asculta. Mé voiŭ încrede însă fratelui tėu ca și ție, după ce-mı va dovedi că-mı vrea binele.

— Încrede-te stăpână, șise Galbenŭ-de-sóre, căci voiŭ fi mândru să incalece pe mine o viteză ca tine, și apoi mé voiŭ sili ca să nu simți lipsa fratelui meu, fiindŭ-că voiŭ să-lŭ scutescŭ și pe dėsulŭ, sërmanulŭ, că e bătránŭ, de necazurile și primejdiile călătoriei ce vrei să faci; pentru că trebuie să

scii, peste multe nevoi ai să dai și multe primejdii ai să întâlnești. Dară cu vrerea lui Dumnezeu și de mă vei asculta, pe toate ai să le biruesci și să le scoți la capăt bun.

Fata împăratului încălecă apoi pe Galbenă-de-sore și se despărți de calul ei, lăcrimându. Merșeră, merșeră, cale lungă depărtată, cându, fata împăratului zări o costiță de aur. Opri calul și-lu întrebă dacă este bine să ıea, orı s'o lase locului. Calul ıi respunse: de o vei lua, te vei căi; de nu o vei lua, ırași te vei căi; dar mai bine este să o ıei. Fata o luă, o băgă ın sin și plecă ınainte.

Trecură delurı, trecură munți și văi, lăsară ın urmă pădurı dese și verđi, câmpii cu florı de carı nu mai vęduse fata, isvore cu ape limpeđi și reci, și ajunseră la curtea împăratului celui mare și tare.

Cei-l-alți fii de împărați care slujiau acolo, ıi eșiră ınainte și o ıntimpinară. Ei nu se puteau deslipi de dęnsa, căci și vorba-ı și fața ıi erau cu lipiciu.

A doua-đi se ınfățișă la împăratul și spuse pentru ce a venit. Împăratul nu mai putea de bucurie că ıi sosise așa voinicu chipeșu și drăgălașu. ıi plăceu prea multu respunsurile ce primea la ıntrebările lui, se vedea cătu de colu că vorbea cu ıntelepciune și supunere. Vędęndu împăratul unu tineru așa de cu minte, prinse dragoste de elu și-lu luă pe lângă dęnsul.

Fata de împăratu nu se putu ımprieteni cu toți cei-l-alți fii de împărați, fiindu-că cei mai mulți erau năzuroși, tembeli și deșuchiați; ıra ei prinseră pismă pe dęnsa pentru aceasta; și pentru că vęduse că împăratul o lua ın nume de bine, ıi purtau sâmbetele.

ınr'una din ęile ea ıși găti bucate singură și ședea la masă, cându, doi din cei-l-alți fii de împărați veniră să o vadă. Ședură decı cu toți și męncară. Atātu de multu plăcura acestorü fii de împărați bucatele, ın cât ıși lingeau și degetele când męncau. O lăudară pentru meșteșugul de a face bucatele, și ęiseră că de cându suntü ei nu mai męncaseră, așa bucate bune.

Cum se întâlnește aceștia cu cei-l-alți fii de împărați, le spuseră că au fost la masă la fiul de împărat venit de curând, că au mâncat cum nici împăratul nu mănâncă și ca bucatele au fost gătite de dânsul.

Atunci toți fiii de împărați se alegează de dânsa să le gătească într-o zi ea bucatele. Și etă că tocmai în ziua aceea bucătarii curții se îmbătaseră se nu știu ce făcuseră, că nici focul nu era făcut pe vatră. Și așa, rugată fiind cu stăruință, se apucă și ea de găti niște bucate înfricoșate. Când le aduse pe masă la împăratul, acesta nu se putea sătura mâncându. Eară dacă chemă pe bucătar și-i dăte poruncă că tot astă-fel de bucate să-i gătească, elu spuse cine a gătit în ziua aceea. Împăratul remase pe gânduri.

Apoi veni și cei-l-alți fii de împărați și spuse împăratului că fiul împăratului de curând venit s'ar fi lăudat la un chieful ce au făcut cu toții, că scie unde este *Iléna Simđiana, cosița de aur, câmpul înverdesce, florile înfloresce*, și că are o cosiță din cosița ei. Cum auđi împăratul acesta, poruuci să-lu cheme și îndată îi duse :

— Tu ai știut de *Iléna Simđiana* și mie nu mi-ai spus nimic, măcar că ți-am ărelat dragoste și te-am cinstit mai mult de cât pe cei-l-alți.

După ce ceru și vedu cosița de pěră, îi duse :

— Poruncă împăratăscă să scii că ai să-mi aduci pe stăpâna acesteii cosițe ; căci de nu, unde-ți sta talpele îți va sta și capul.

Biata fată de împărat se cercă să ducă și ea ceva, dară împăratul îi tăia cuvântul. Apoi se duse de spuse calului cele ce se întâmplară. Calul îi duse :

— Nu te speria stăpână. Astă noapte chiar frate-meu mi-a adus răspuns că pe stăpâna cosiței a furat'o un Smeu ; că ea nu voesce nici în ruptul capului să-lu iubescă până nu-i va aduce erghelia ei de epe ; și că Smeul își bate capul cum să-i îplinească dorința. Ea este acum în smârcurile mărilor. Du-te la împăratul și cere să-ți dea două-deci de corăbi, și ia marfă de cea mai frumoasă de pune în tr'ensele.

Fata de împăratu nu aşteptă să-î dică de doue ori, şi se duse dreptu la împăratul.

— Să trăesci luminate împărate, şi să-ţi fie faţa cinstită. Amu venitū să-ţi spunū că slujba cu care m'ai însărcinatū o voiū împlini-o, dacă-mi vei da doue-şeci de corăbiî şi banî ca să cumpărū marfa cea mai frumoasă şi mai scumpă ca să punū într'ensele.

— Să se facă aşa precum dicî tu, numai să-mî aducî pe Iléna Simđiana, fi respunse împăratul.

Cum se gătiră corăbiile, le încărcară cu marfă, fata de împăratu împreună cu Galbenū-de-Sóre intră în cea mai frumoasă, şi plecară. Nicî vânturî, nicî valurile mării nu putură să le stea împotrivă, şi după o călătorie de câte-va săptămânî ajunseră la smârcurîle mărilorū. Acolo stătură. Fata împăratului şi cu Galbenū-de-Sóre eşiră la uscatū şi âmbლაუ pe ţermurî; însă când eşiră, luară din corabie o păreche de condurî cusuţi numai cu firū şi împodobiţi cu petre nestimate. Totū âmbლândū pe aci, zăriră nisce palaturî, carî se învêrteau după sóre, şi o luară într'acolo. In cale se întâlneură cu trei róbe de ale Smeului, carî păzeau pe Iléna Simđiana. Cum vedură ele condurîi, li se scurgeau ochiî după dênşii; érá fata împăratului le spuse că este unū neguţătorū, care a ră-tăcitū drumulū pe mare.

Intorcându-se róbele spuse dómnei lor cele ce vedură; érá ea zărise de pe feréstră pe neguţătorulū; de cum îlū ochi, începu să-î tâcâe inima, fără să scie de ce; şi era bună bucurósă de a putea să scape de Smeū, mai cu sémă că nu era atunci acolo; fiindū că-lū trâmisesse ca să-î aducă herghelia eî cu epele.

După ce ascultă cele ce-î spusese róbele, se duse la neguţătorū care aştepta la pórtă, ca să vedă şi ea condurîi; dara după ce auđi de la neguţătorū că are în corabie marfă şi mai scumpă şi mai frumoasă, se înduplecă de rugăciunele neguţătorului şi pofti să mérgă să-î vadă marfa; ajungéndū la corabie şi totū alegéndū la marfă nu băgase de sémă că lopătariî depărtaseră corabia de uscatū, şi dândū Dumneđu

unū vântu bunū, corabiile mergeaū ca sagéta ; cândū se pomeni în miđū-loculū mării, Iléna Simđiana se prefăcu că-ı pare rău și prinse a certa pe neguțatorū că o înșelase, éra în sufletulū eı ruga pe Dumneđeū să-ı ajute a scăpa de iasma de Smeū.

Ajunseră cu norocire la țermū, cândū, ce să veđi ! dracóica de muma smeului, cum auđi de la róbe că pe Iléna Simđiana o furase unū neguțatorū și fugea cu dēnsa cu corabiile, se luă după eı ; și ajungēndū la țermū, o vēđura venindū după dēnșii ca o leóică, cu o falcă în cerū și una în pământu, și aruncādu vāpaiā din gura eı ca dintr'unū cuptorū.

Cum o vēđu Iléna Simđiana, înțelese că e sgriptoróica de mumă a Smeului, spuse neguțatorului, cu care era călare pe Galbenū-de-Sóre, și începu a plānge cu focū.

Féta împēratului întrebă pe Galbenū-de-Sóre ce să facă că o dogoresce vāpaiā ce ese din gura Smeóiceı, érá Galben-de-Sóre fi respunse :

— Bagă mâna în urechia mea cea stāngă de scóte gresia ce este acolo, și o aruncă înapoi.

Așa făcu fata împēratului. Apoi o luară iute la picioru, pe când în urma lorū se 'nălță de o dată unū munte de pétră care atingea cerulū.

Muma Smeului făcu ce făcu și trecu muntele, cățărindu-se din colțū în colțū, și să te ții după dēnșii ! Vēđēndū Iléna Simđiana că era să-ı ajungă, spuse neguțatorului ; éra acesta, după ce se înțelese cu calulū, scóse din urechia lui cea dréptă o perie, și o aruncă înapoi. Indată se făcu o pădure mare și désă de nu putea să trecă prin ea nici puiū de fīară.

Muma Smeului róse din copacı, se agățā de ramure, sări din verfū în verfū, se strecură și totū după dēnșii, alergāndū ca unū vârtejū. Daca vēđurā că și de astā dată āmblă să-ı ajungă, fata împēratului întrebă érá pe calū ce să facă, și acesta îi dıse să ia inelulū de logodnă ce se află în degetulū Ilénei Simđianeı și să-lū arunce înapoi. Cum aruncă inelulū, se făcu unū zidū de cremene până la cerū.

stêrvul ciorilor și coțofenilor, se duseră până ajunseră la locul unde se afla herghelia.

Aci calul și fetei de împărat să se urce ea într'un pom ce era acolo, și să privească la lupta lor. După ce se urcă fata în pom, necheză Galbenă-de-sore de trei ori, și totă herghelia de epe se adună împrejurul lui. Apoi d'odată se arătă și armăsarul epelor, plin de spume și sfărăind de mânie. Și vedându pe Galbenă-de-sore în mijlocul epelor, se răpeși la densul cu turbare și se încinse o luptă, de să te ferască Dumneșeu! Când se da armăsarul la Galbenă-de-sore, mușca din peile de bivoli; era când se da acesta la armăsar, mușca din carne vie, și se bătură, și se bătură până ce armăsarul sfâșiat, hărtănit de sus până jos și plin de sânge, fu rășbit și biruit; era Galbenă-de-sore scăpase tefăr, fiind-că se hărtănise peile de bivoli. Atunci se dete fata jos din pom, încăleacă și luă herghelia, mânănd'o de dinapoi; era armăsarul abia se tira după densa.

După ce băgă erghelia în curtea împăratului, se duse de-lă înștiință. Atunci eși Iléna Simșiana și le chemă pe nume. Armăsarul, cum îi auși glasul, îndată se scutură și se făcu ca întâiu, fără ca să se cunoscă semn de rane pe el.

Iléna Simșiana și se împăratului să pună pe cine-va să-i mulgă epele ca să se înbaieze amândoi. Dară cine putea să se apropie de ele? că asvêrleau din copite de svênta unde loveau. Dacă nimeni nu putu, împăratul porunci erăși fetei de împărat să le mulgă.

Fata împăratului, cu o inimă sdrobotită de mâhnire și obidă că totu pe densa o pune la lucrurile cele mai grele, și fiindu curată în cugetul ei, se rugă lui Dumneșeu cu credință ca să o ajute să sfârșească cu bine și slujba acesta. Și unde începu o plóie d'alea de párea că tórna cu găléta, și îndată ajunse apa până la genuche epelor, apoi dete un înghet de nu se mai puteau mișca de loc. Vedându minunea acesta fata împăratului mai întâiu mulțumi lui Dumneșeu pentru ajutorul ce-i dete, apoi se duse de mulse epele.

Împăratul se topea de dragoste pentru Iléna Simđiana și se uita la dēnsa ca la unū cireșū coptū; dară ea nici nu-lū băga în sēmă, ci totū da đi după đi, cu felū de felū de vorbe, a se cununa. În cele de pe urmă îi đise :

— Vēđū, luminate împērate, că totū ce amū cerutū mi s'a împlinitū. Unū lucru ne mai trebuie, și apoi să sciī că ne vomū cununa.

— Porumbața mea, îi respuse împăratulū, împărăția mea și eū suntemū supuși ascultătorī aī poruncilor tele. Cere ce mai aī de cerutū cu unū cēsū mai curēndū, că étă me sfērșescū de dragoste pentru tine. Amū ajunsū ca unū năucū, visezū deșteptū, nu mai sciū ce facū, cândū me uītū la ochīi teī ceī frumoși și tīnjitorī.

— Dacă este așa, mai đise Iléna Simđiana, să-mī aducī vasulū cu boteđū, care se păstrēză într'o bisericuță de peste apa Iordanulū, și atunci ne vomū cununa.

Cum aūđi împăratulū acēsta, chemă érășī pe fata împăratulū, și-ī porunci să facă ce o face și cum va sci ca să-ī aducă ceea ce poruncise Iléna Simđiana.

Fata de împăratū cum aūđi, se duse de spuse luī Galben-de-sóre, și elū îi respuse :

— Acēsta este cea din urmă și mai grea slujbă ce mai aī să faci. Aibī însă nădejde în Dumneđeū, stăpână, căci și împăratulū i s'a împlinitū.

Se gătiră și plecară.

Calulū scia de tóte astea, căci nu era elū năsdrauanū de florile mēruleī.

Elū spuse fetei împăratulū, đicēndū :

— Acelū vasū cu botezū se află pe o masă în mijloculu unei bisericuțe, și-lū păzescū nisce călugērițe. Ele nu dormū nici đi nici nópte. Din când în când însă unū pustnicū vine pe la ele de le povățuesce cele sfinte pentru Domnulū. Când suntū la ascultare de le învață pustniculū, remâne numai una de pândă. De amū putē nemeri la vremea aceea, tocmai bine arū fi; de nu, cine scie câtū avemū a zăbovi, căci altū felū nu e chipū.

Se duseră deci, trecură apa Iordanului și ajunseră la acea bisericuță. Norocū că tocmai atunci sosise pustniculū și chemase pe tóte călugărițele la ascultare. Numai una rămăsese de pază; și acesta, obosită fiindū de șederea îndelungată, o prinse somnulū. Ca să nu se întempe însă cine scie ce, ea se culcă pe pragulū ușei, cu gând că n'o să pótă nimeni intra fără să simță ea.

Galbenū-de-sóre povățui pe fata de împēratū cum să facă ca să pună mâna ge vasulū de botezū. Fata se duse binișorū, se strecură pe lingă zidū și, pișū-pișū, în vârfulū degetelorū, pînă la ușe. Aci o dată sări ca o pisică de ușure peste pragū, de nici nu atinse pe călugărița, pe care o furase somnulū; și punēndū mâna pe vasū, eși cumū a intratū, încălecă pe calū și pe ici și-e drumulū!

Călugărița simți, sări o dată în susū și vedēndū că lipsesce vasulū, începu a se boci de și se rupea rărunchii de milă. Indată se adunară călugărițele și se vâlcăreaū de foculū ce le ajunsese. Pustniculū, dacă veđu că s'a spălatū pe mâini de vasulū de botezū, cătă către fata de imperatū cumū șbura cu Galbenū de-Sóre, și rădicāndū mânele în susū, și îngenuchindū, o blestemă dicēndū :

— Dómne, Dómne sfinte! fă ca nelegiuitulū care a cutezatū să pună mâna lui pângărită pe sântulū vasū cu botezū, să se facă muiere de va fi bărbatū, érá de va fi muiere să se facă bărbatū!

Și îndată rugăciunea pustniculū se ascultă. Fata împēratulū se făcu unū flăcăū dc-ți era dragă lumea să te uiți la elū.

Cum ajunse la împēratulū, se miră și nu scia ce să crēdă ochilorū scī, băgāndū de sémă că se schimbasesc; lui i se părea că nu mai este cumū era la plecare, ci că acum e mai chiposū și mai semețū. Cum dete vasulū, dișe:

— Mărite împērate, și-amū făcutū slujbele cu cari m'ai însărcinatū. Socotescū că acum amū sfârșitū. Fii fericitū și domnesce cu pace câtū mila Domnulū va voi!

— Sunt mulțumitū de slujbele tale, dișe împēratulū; să

scii că după mórtea mea tu ai să te urci pe scaunul împărăției mele, fiindu-că eu n'amú moștenitorú până acum. Eară daca Dumneđu imi va da unú fiú, tu vei fi mâna lui cea drépta.

Toți sfetnicii și fiili de împărăți erau de față cândú a ăisú împératulú vorbele acestea.

Iléna Simđiana, dacá vėđu că i se ămplini și astă voința, se hotări să-și resbune asupra împératulú, pentru că trámise totú pe Fétulú ei frumosú la tóte slujbele cele grele, cari putéu să-lú repuna; căci ea credea că însuși împératulú se va duce să-i aducă vasulú cu botezú, fiindu-că elú putea mai lesne s'o facă, de vreme ce toți se supuneaú la porunca lui.

Ea porunci să încăldescă baia și împreună cu împératulú să se îmbăieze în laptele epelorú ei. După ce intră în baie, porunci să-i aducă armăsarulú ca să sufle aerú recorosú. Și daca veni, armăsarulú suflă cu o nare spre dēnsa recóre, érá cu altă nară în spre împératulú aerú înfocatú, în câtú fierse și mațele dintr'ensulú, și remase mortú pe locú.

Mare vilvă se făcu în împărăție cândú se auđi de mórtea împératulú celú mare și tare; toți din tóte părțile se adunară și-i făcură o înmorméntare d'ale împératescile.

După acestea ăise Iléna Simđiana Fétulú-frumosú :

— Tu m'ai adusú aici, tu m'ai adusú herghelia, tu ai omorátú pe Smeulú care mă furase, tu m'ai adusú vasulú cu botezú, tu să-mi fii bărbatú. Aidemú să ne îmbăiamú și să ne cununămú.

— Eú te voiú lua, dacá tu mă alegi, respunse Fétú-frumosú; dará să scii că în casa nóstră voiú ca să cante cocosulú érá nu găina.

Se învoiră și intrară în bae. Iléna chemă armăsarulú ei ca să încropescă laptele, în care se vorú îmbaia. Chiemă și împératulú celú nou pe Galbenú-de-Sóre. Și astúfelú améndoii caii se întreceaú care de care să facă baia mai potrivită de caldă stăpánulú seú, și mai nimeritú de încropită.

După ce s'au îmbaiatú, a doua ăi s'au și cununatú.

Apoi s'aũ urcatu in scaunulũ împãrãþiei. Trei sãptãmãni þinurã veselile, þi tãtã lumea se bucura cã le-a datũ Dumneþeũ unũ împãratũ aþa de vitãzũ, care fãcuse atãtea isprãvi.

Earã elũ domni cu dreptate þi cu frica luu Dumneþeũ, ocrotindũ pe sãraci þi neasuprindũ pe nimeni, þi domnescũ þi in þioa de astãþi de n'orũ fi muritũ.

Eramũ þi eũ p'acolo þi cãscamũ gura pe dinafarã pe la tãte serbãrile, cãcã nici pomenãlã nu era sã fiũ þi eũ poftitũ, þi apoi se scie cã, nepoftitulũ scaunũ n'are.

Încãlecaiũ p'o þea þi v'o spuseiũ D-vãstrã aþa.

Notã. Comunicatũ de **D. Panait Nicolaescu**, din Craiova

Publicatũ pentru intãia orã in *Legende sau Basmele Romãnilorũ*, adunate de Unã culegãtorũ-tipografũ, Partea II, tasc. I, la 1874.

III

BROASCA ȚESTOASA CEA FERMECATA.

fost o dată ca nici o dată, etc.

A fost o dată unū împăratū, și elū avea trei feciori. Când le-a venit și lor vremea de însurătore, le-a ȃisū împăratulū :

— Dragii mei copii, v'ați făcutū mari; mergeți de vė căutați ursitele, ca să intrați și voi în rândulū omēnilorū.

— Vorbele tale, tată, suntū pentru noi ca o iconă la care ne închinămū.

Respuaseră copiii, și după ce îi sėrutară mânia, se gătiră, care mai de care să plece mai curândū.

Fiulū celū mare, se îmbracă cu haīnele ce le avea elū mai bune, luă oște cu dānsulū și bănetū de ajunsū.

Mergendū spre răsăritū, ajunse la curtea unū împăratū care avea o fată, singurā la părinți. O peți de la tatălū ei, împăratulū, și învoiala se și făcu.

Asemenea și celū mijlociū, după ce se dichisi și elū cum sciu mai bine, plecă și elū spre apus. Ajunse și elū la curtea unū altū împăratū, carele asemenea avea o fată. Făcură vorba, și iute, iute, se logodi și elū cu dānsa.

Pe fiulū celū mai micū, însă, nu-lū trăgea inima a pleca în pețitū. Dară n'avu ce-și face capulū, căci tată-seū ilū trimetea într'una să caute a se căpătui și elū. Luă și dānsulū nisce haīne, numai să nu ȃică nescine că nu s'a gătītū, și de

cheltuială ce pe apă nu curge, și plecă și el, scii, cam în dorul leii.

Dar unde să se ducă? Nici el, écă, nu scia. Mișca și el picioarele a lene, unul după altul înaintea lui, numai să țină că umblă, apucă pe o cărare ce întinși în cale, și merse pe ea, fără să-și dea séma unde se duce. Când, ce să veđi D-ta? poteca pe care o apucase, îl scóse dreptu la unú eleșteu mare. În cale vėđu o nua lungă de alunú pe care o luă, așa de florile mērului, fără să scie ce are să facă cu dânsa.

Ajungėndu de marginea eleșteului, se aședă și el acolo josu, și privind cu nedomirire, ia așa numai ca să țină și el că face ceva, bálăcea cu nuiaua prin apă, și făcea haz cum sare stropi de apă, când o lovea. Apoi începu a cugeta. Elú vedea că fie-care stropu de apă, când pica înapoi la matcă, se face câte unú armėnu (cercu) împrejurulú lui, și de ce merge se măresce, până ce intră éráși în sínulú matcei de unde a eșitú fără mai pe urmă să se cunóscă nici loculú unde a picatú stropulú, nici întinderea armėnului din giurulú lui, ci totulú rămânea ca mai nainte, adică fața apei lucie ca o oglindă.

Elú era dus cu gândurile. Se uita și numai vedea, totú da cu nuiaoa în apă, și nu scia ce făcea. Nu mai simțea daca este, ori nu mai este. Când, étă că o bróscă țestósă eșise pe luciulú apei, și se uita galeșu la dânsulú. Unde lovea elú cu nuiaoa, și unde se deschidea talazurile care înconjura vérfulú nuelei, acolo, țist! și dânsa, și ochii de la dânsulú nu și-í mai lua.

Se uita la dânsulú, par'că să-lú sórbă cu privirea. Dară elú nu vedea, nu audea. Atita era de dusú cu mințile.

În cele din urmă, cum, cum, băgá de séma că o bróscă țestósă se ține după vérfulú nuelei lui. Se uitá și elú la dânsa; și par'că îi țină inima ce-va; dară nu pricepu nimicú.

Când se trezi bine din cugetările lui, vėđu că sórele dá în asfințitú. Se sculá binișorú, fără să-í pese de ce-va și se duse acasă.

A doua đí éráși așa făcu, fără să-í plesnéscă prin capú ce-va, și fără să-și mai aducă aminte că plecase în pețitú.

A treia ȃi, cum se sculă, plecă érăși la marginea eleșteului. Pasă-mite îl trăgea ața la ursita lui.

Și cum sta el  acolo și se juca cu nuiaoa în apă,  ră br sca țestósă îi tot  s rea pe dinainte și se uita la d nsul  cu dor , își aduse aminte la urma urmelor , că el  era plecat  în pețit , și că frații lui erau a se întorce a doua ȃi cu logodnicele lor .

Tocmai c nd voi să se sc le și să plece spre a merge să-și încerce și el  norocul ,  t  că Brósca țști odată;  r  elu își aruncă ochii la d nsa mai cu b gare de s m . Se uită drept  în ochii Bróscei' și simți un  nu sci  ce, coela la inimi r , pare că il  s getase ce-va. Șeđu  r și jos .. Ar  fi voit  să plece, dar  par'că il  pironise cine-va loculu . Mai voi el  să facă ce-va cum-va, aș  ca să se depărteze, dar  în deșert . Picior-rele nu se mai mișcară, ca și c nd  ar  fi fost butucite.

Se miră de astă l nced l . Și, mai arunc ndu-și căutătura la Br sc , v đu ochii ei, pare că străluciau de un  foc  ce simțea că il  atinge. Atunci își luă inima în dinți și strig  :

— Asta să fie logodnica mea.

— Iți f rte mulțumesc , dragul  meu iubit , ii respunse atunci Brósca. Cuvintul  tău, a sf r mat  t te farmecele ce mă ținea  înlănțuită. Tu ești ursitul  inimei mele. Pe tine te voi  urma p n  voi  avea viață în mine.

Se sperie  re-cum, fiul  de  mp rat  c nd auđi pe Br sc  vorbind .

Ar  fi rupt' o d' a fuga ; dar  graiul  ei cel  dulce și vier-sul  cu lipici  ce avea, il făcu să-i r m e tălpile lipite de locul  unde sta.

Brósca se dete de trei ori peste cap  și se făcu o ȃin  gingașe, și pl p nd , și frum s , cum nu se mai afla sub s re l  venea flăcăului, de drag , să o s rb   nr' o lingură de apă. Dar  se opri, și nu făcu nici o mișcare, ca să nu se supere ori să  nd r tnic sc  pe ȃina a veni după el  ; căci simți că de aci înainte, fară d nsa nu va putea trăi.

Se puser  la vorbă, și nici ei nu sciau ce vorbesc . Ac.  ncepe  una, aci lăsau alta, p n  ce se pomenir  că amurgise.

Și fiind-ca a doua zi era să vie frații cu logodnicele lor, spuse dînei că se duce să înscințeze și elu pe tătă-na-său că o să-și aducă și elu logodnica.

Brósca intră iarăși în eleșteu, érá dânsulú plecá la curtea împératéscă. Mergea elú, dará pará că-lú totu oprea cine-va în cale. I se părea că-lú trage cine-va de la spate de haîne. Elú se totú întorcea de se uita înapoi. Nu vedea nimicú, însă elú își totú întorcea capulú și se uita. Norocú ca i se scurtase calea și ajunsese acasă, căci, de ținea drumulú mai lungú, te mirá de nu remănea cu gátulú strâmbú, de atáta uítatú înapoi.

Daca ajunsese și găsi pe toți ai lorú adunați la tatálú său, începu să le povestéscă șiretenia celoru ce i se întâmplase. Când ajunsese să le spue că a dîsú Bróscei: tu să fii logodnica mea, toți se umflară de rîsu de o dată, și începu a-lú cam lua peste piciorú cu vorbe în doî perî și cu glume nesărate. Vru elú să le spue cine a fostú Brósca, dará nu-í deterá răgazú, căci îi luaú vorba din gurá, și-lú cam dedeaú în tăr-băcélá cu graiurî care mai de care păcălitóre.

Daca vedú, tăcu din gurá și înghiți rușinea ce-í făcurá frații înaintea tatálui său. Se gândi elu, acum o mie de vorbe unú ban nu face. Lasá, își dîse elú, să vedemú că cine ride mai la urmă, ride mai cu folosú.

A doua zi fie-care flécăú sbura cu logodnica sa. Eará împáratulú puse de împodobi palaturile și cetatea câtú se putu mai frumosú, ca să-și priméscă nurorile. Omeniî umblaú cete, cete prin cetate, ca în zi de serbatóre, ostașii se gátirá ca de alaiú, până și copii se veseleá de veselía împératulú.

Venirá unulú după altulú feciorii cei mai mari ai împératulú cu logodnicele lorú. Ce e dreptú, și ele eraú frumoșe, baînele pare că eraú turnate pe dânsese. Fie-care își adusesse zestre însemnatá, robi, cai, căruțe ferecate; și le priimise împératulú cum se cuvine împéraților și fiilorú de împérați.

Et, daca se adunará la unú locú, aduserá vorba éráși despre Brósca fratelú lorú celú mai micú, și începurá împre-una cu logodnicele lorú, a grai despre dânsulú cam în dodii.

Ii ținura de reu tatalu lorū, căci de, orī ce s'arū ȃice, fiu li era și  l  mică, și il  durea la inima c nd  il  lua  in r s; dara t te fur  in deșertu; căci de și nu mai vorbea de reu aeva in fața imperatului, pe din dos  inș , iș  bătea mendele, cum voia , iș  dedea  c te de ridea , și chiar se vorbiră. am ndou  frații cu logodnicele loru, să facă pe fratele lor  cel  mică de r s  și de ocară, c nd va veni cu Brósca țestósă inaintea imperatului.

Fiul  celu mic  alu imperatului daca se duse și el  să-ș  aduc  logdnica, Brósca cea țestósă eș  din eleșteu la d nsul , se dete de trei or  peste cap și se făcu om  ca toți  menii. Vorbiră ce vorbiră, apoi fiul  imperatului ii ȃise sa se g tesc  să m rg . Atunci ea ii response:

— Dragul  me  logodnică, trebue să sci  că și e  sunt  fată de imperat , și încă fată de imperat  mare, și avut , și puțernic . Dar  blestematele de fermece ne-a acoperit  palaturile cu apa ac sta murdară, imper tia ne-a fost  răpit-  dușmanii, și pe mine m'a facut  precum m'ai v đut .

Vorbele ei mier se, viersul  ei plăcută, de pare că te ungea a inim , nu alt-ce-va, zăpăcise  re-cum pe bietul  fecior  de imperat ; dar  țiindu-ș  firea, și neperđendu-ș  cumpetul , el  ii mai ȃise:

— Las  astea acum. Odată dacă te-am  ales , tu ești a mea, flonc nesc  lumea ce va vrea. G tesce-te, iti ȃic ; și aidem , că ne aștept  tat l , cu frații și cu cumnatele mele.

— La noi este obiceiul , adăogă ȃina, ca inainte de a merge la cununie, să ne imb iem .

— Ne vom  imb ia la palaturile tat lui me , response elu.

— De ce să mai facem  p'acolo tevatură; să ne imbaiem  aci.

Și f c nd  un  semn  cu m na, apa eleșteului se trase intr'o parte și intr'alta, și in locul  lui se veđur  nisce palaturi, strălucite de podóbe, in c t  la s re te puteai uita, dar  la d nsele ba. Aurul  cu care erau poleiți st lpii și ciubucele de pe l ng  str șin , licărea de-ți lua  ochii.

ȃina lu  de m n  pe fiul  imperatului și intră in palat .

Veđi că elū rămăsese cu ochiī bleojdiți, ca unulū ce nici dānsulū, de și era feciorū de împēratū, nu mai vēđuse asemenea scumpeturī.

Și fiindū băile gata și apa încropită numai ca laptele când îlū mulge de la oē, intrară fie-care în câte o bae și se îmbăiară.

Fiulū împēratului nu cuteza să calce pe pardosēla băii și pe velințele cele de mare prețū ce erau așternute prin palatū de milă să nu le strice frumusețea.

Baia era pardosită cu totū felulū de marmură lustruită, și adusă din meșteșug așa, în câtū închipuia felū de felū de florī, de paserī și câte nagode tōte. Apa ciuria din țeve aurite și o lua cu năstrape și cu căușe de aurū. Ștergarele erau de mătase și în țesetură cu firū de celū bunū și cu mărgăritare.

După ce eșiră din bae și se îmbrăcară, trecură prin grădină, unde mirosulū florilorū îi imbăta.

Đina porunci și trase la scară o căruța ferecată în aurū, cu patru telegari de mâncaū focū. Căruța era împodobită cu pietre nestemate de sclipeaū în fața sōrelui ca cine scie ce lucru mare. Ei se urcară. Cum se puse elū lângă dānsa, unū lucēferū se așeđă pe fruntea ei, și așa strălucea de orbea pe cei ce se uitaū asupra dānșilorū.

Amāndoi erau îmbrăcați cu nisce haine scumpe și fōrte frumōse. Caii porniră. Dară sburaū de parcă n'atingeaū pământulū, éră nu că mergeaū. Intr'o clipă ajunseră la împēratulū tatălū băiatului, carele îi aștepta și se ciudea de atāta întārđiere.

Când îi veđură, toți înțeleseră că acēsta era femee de pe alte terēmuri, și lāuda pe fiulū de împēratū pentru o așa ni-merită și neașteptată alegere. Frațiī cei mai mari, o mălciră, veđendū atāta frumusețe și atāta bogăție. Mai mare strălucire și gingășie ca acēsta nu se mai vēđuse sub sōre și pe la dānsii până atunci. Începură a-și da cōte, a-și veni în cunoșcință și a se căi de risulū ce făcuseră de fratele lorū.

Împēratulū nu mai putu de bucurie, cândū veđu că fiulū seū celū mai micū îi aduce în casă minunea minunilorū. Đi-

na se purtă cu mare bună-cuviință, și vorbi ast-felū în câtū robi tóte inimile. Oaspeții nu-și mai luaū ochiī de la dānsa și urechile lorū nu mai ascultaū alte vorbe, de câtū vorbele ei, că multū eraū cu lipiciū.

Fiiī cei mari ai împēratului povețuiră pe logodnicele lorū, ca să facă și ele totū ce va vedea pe đina: că face, și la cununie și la masă.

Impēratulū își implini pofta inimei lui. Elū dorise, veđi, să-și cunune toți copii într'o đi, și așa și făcu.

Era veselū împēratulū, pentru acēsta, câtū unū lucru mare.

După ce se cununară fiiī împēratului cu logodnicele ce-și aleseseră fie-care, se prinseră în horă și jucară, ca la nunta unui împēratū. Cei-l-alți jucaū, nu jucaū, dară Đina când juca, părea că n'atinge pământulū. Lumea privea și i se umplea inima de mândrie, căci fiulū celū micū alū împēratului lorū adusesse o așa Đină să o domnescă. Omenii se luaū la prinsóre că nici în cerū nu se găsea o mai mare frumusețe ca ceia ce aveaū ei dinaintea ochilorū lorū.

Între acestea veni sēra, și se puse o masă d'alea imperătescile. Împrejurulū mesei împērătescī, o mulțime de alte mese eraū puse pentru boerime, pentru negastorime și pentru prostime. Se puseră la masă.

Nurorile cele mari ale împēratului țineaū ochiī țintă la Đină să vadă ce face ea ca să facă și ele, după povața soțilorū lorū.

Đina, din fie-care felū de bucate ce se aducea la masă, lua câte nițele și băga în sînū. Asemenea făcură și cumnatele ei. Māncară și se veseliră câtū le ceru inima.

Când se sculară de la masă, đina se duse la împēratulū socru, îi sāruta māna, îi mulțumi și, scoțēndū din sînū, de unde băgase bucatele, unū mănuchiū de flori bine miroșitóre, i-lū dete ca semnū de iubire fiască.

O dată se umplu loculū de unū mirosū așa de frumosū și strein, cum nu mai mirosise ómenii loculū aceluia. Atunci toți într'o glăsuire strigară: să ne trăiască dómna și impe-rătésa nóstră; érá ea, fără a se mândri, se trase din nain-

tea împăratului cu totul smerita și se așăda lângă soțiorul ei.

În calea ei, începu a curge de prin încrețiturile hainei sale mărgăritare, de umplu locul; éra meseni, cu bun, cu proști, se plecară și le adunară.

Ducându-se și nurorile cele mai mari ale împăratului sa-i mulțumescă, îi sărutară și ele mâna. Când voiră însă a scôte și ele din sînu ce puseseră în timpul mesei, băgară de sémă că haïnele loră suntă murdare și tertelite de bucate, în câtă nu mai semena a haïne puse pe omă, ci a alte dihani, și se făcu ună risă de mila loră în tótă nunta, în câtă plecară umilite în cămările loră ca să se schimbe, fiind-că nu mai era chipă a mai sta așa îngălate la nuntă.

Atunci mulțimea cu mică, cu mare și împăratulă împreună cu dēnsa, strigară într'ună graiă, că acești soți să-i domnescă de aci nainte. Împăratulă se coboră din scaună, și se urcă fiulă celă mic cu soția sa.

Acéstă imperătésă cu rostulă ei celă blajină, cu purtarea cea cumpătată, se facu de o iubira până și cumnatele ei. Eară fiulă împăratului, cu agerimea minții lui, cu înțelepciunea cea firéscă și cu povețele împărătesei, soția lui, domni în pace, în linisce și în veselie tótă viața lui.

Eramă și eă p'acolo. Și fiind-că amă dobēnditū și eă ună osă de rosă, mi-amă pusă în gândă să ve povestescă, boeri d-vóstra, lucruri care, de s'arū crede, m'arū da de minciună; și încălecaī p'o șea etc.

NOTĂ. Povestită de d-na Jeorjan, din Bucuresci, strada Clopotaru la 1877 Iunie.

IV

ALEODORU IMPERAT.

fostu odată ca nici odată, etc.

A fostu odată unu împăratu. Elu ajunsese la căruntețe, și nu se învrednicise a avea și elu măcaru unu copilu. Se topea d'a 'n picioarele, bietulu împăratu, să aibă și elu, ca toți ómenii, măcaru o stârpitură de fecioru, dară în deșertu.

Cându, tocmai, la vreme de betrânețe, étă că se îndură noroculu și cu densusu, și dobândi un dragu de copilașu, de să-lu veđi și să nu-lu mai uíți. Împăratulu 'i puse numele Aleodoru. Cându fu a-lu boteza, împăratulu adună Răsăritu și Apusú, Mədə-đi și Mədə-nópte, ca să se veseléscă de veselia lui. Trei đile și trei nopti ținură petrecerile, și se cheuiră, și se bucurară, de o ținură minte câtu trăiră.

Băiatulu de ce creșcea, d'aia se făcea mai istețu și mai iscusitu. Nu mai trecu multu și étă că împăratulu ajunsese la marginea grópei. Cându fu la ceasulu morții, elu luă copilulu pe genuchi și-i đise:

— Dragulu tatei, étă că Dumneđu me chiamă. Suntu în clipa de a-mi da obștesculu sfârșitu. Eú veđu că tu ai să ajungi omú mare. Și chiarú mortu, ósele mele se vorú bucura în mormentu de isprăvile tale. Asupra cârmuirei împărăției n'amú nimicú să-ți đicú, fiind-că tu cu iscusința ta, sciú că ai s'o duci bine. Unu lucru numai amú să-ți spu: Veđi tu muntele cela de acolo, să nu te ducá păcatele să vinezi p'acolo, că este nevoie de capú. Acelú munte este moșia lui

jumătate de omă călare pe jumătate de epure schiopă ; și cine calcă pe moșia lui, nu scapă nepedepsit.

Acestea ținându, căscă gura de trei ori, și-și dete suflul. Se duse și elă ca tótă suflarea de pe pământă, de pare că n'a fostă de cândă lumea și pământulă.

Îlă jeliră ai sei, îlă jeliră boerii, îlă jeliră și poporulă ; în cele de pe urmă trebuiă să-lă îngrope.

Aleodoră, după ce se urcă în scaunulă tătănă-săă, de și copilandru, puse țara la cale ca și ună omă matură. Tótă lumea era mulțumită de domnirea sa, și ómenii se făleau că le-a fostă dată de susă ca să trăiască în țințele lui.

Adesea eșia Aleodoră la vânătoare ca să-și petrecă césurile ce-i prisosea de la trebile împărăției. Elă ținea minte ce-i spusese tătănă-săă și se silea să-i păzescă cuvintele, cu sântenie.

Într'ó di nu sciă cum făcu, dusă fiindă pe gânduri, și alunecă de călcă pe pământulă pocitului de omă. N'apucă să facă dece două-deci de pași, și étă că se pomeni cu dânsulă dinaintea lui.

Acum nu era lui pentru că trecuse pe pământulă omului celui slut și scărbosă, ci îi era ciudă cum de să calce vorba tatălui săă ce-i spusese cu graiă de mórte.

Pocitania pământului îi dișe :

— Toți nelegiuții ce-mă calcă hotarulă, cadă în robia mea.

— Mai întâiă trebuie să sciă, îi răspunse Aleodoră, că din nebăgare de sémă și fără de voia mea amă călcătă pe coprintulă tăă, și n'amă nici ună gândă răă asupra-ți.

— Eă te socoteamă mai alt-felă ; dară vedă că ai de gândă să-ți cei ertăciune de la mine ca toți fricoșii.

— Ba să mă ferescă Dumneșă ! Eă ți-amă spusă curatulă adevără, și daca vreă luptă ; alegeți : în săbiă să ne tăemă, în busdugane să ne lovimă, ori în luptă să ne luptămă.

— Nici una, nici alta. Ci, ca să scapi de pedepsă, altă chipă nu e, de câtă să te duci să-mă aduci pe fata lui Verdeșă imperată.

Aleodoră voi să se codescă óre-cum, ba că trebile împărăției nu-lă étă să facă ó călătorie așa de lungă, ba că n'are

căleuză, ba că una, ba că alta; dară ași! unde vrea să scie pocitulă de tóte astea! Elă o ținea una, să-î aducă pe fata lui Verdeșă imperatū, dacă vrea să scape de ponosulă de tálhară, de călcătoră de drepturile altuia, și să renăe cu sufletulă în óse.

Aleodoră se scia vinovată. De și fără voia lui, dară scia că a făcută ună păcată de a călcătă pe moșia slutului. Mai scia érá că de omulă dracului, să dai și să scapă. Să n'ăi nici în clină, nici în mânecă cu dânsulă. Făgădui în cele din urmă să-î facă slujba cu care-lă însărcina.

Jumătate de omă, călare pe jumătate de epure schiopă, scia că, de óre ce Aleodoră î-a făgăduită, apoi are să-și ție cuvintulă, ca unulă ce era omă de omenie, și-î țise:

— Pasă cu Dumneđeă, și să-ți ajute să vii cu isbândă bună.

Aleodoră plecă. Și cum mergea elă gândindu-se și resgândidu-se cum să-și împlinéscă sarcina mai bine; căci îș dăduse cuvintulă; se pomeni la marginea ună eleșteă și o știucă se sbătea de mórte pe uscată.

Cum o veđu, elă se duse să o ia ca să-și aline fómea cu dânsa. Știuca îi țise:

— Nu me omori, Fet-frumosă; ci mai bine dă-mi drumulă în apă, că multă bine ție-oiă prinde când cu gândulă n'ei gândi.

Aleodoră o ascultă și o dete în apă. Atunci știuca îi mai țise:

— Ține acestă soldșoră, și când vei gândi la mine, eă voiă fi la tine.

Flecăulă plecă mai înainte și se tot mira de o ast-fel de întemplantă.

Când, écă se întelnesce cu ună corbă ce avea o aripă ruptă. Și voindă să vineze Corbulă, elă îi țise:

— Făt-frumosă, fet-frumosă, de câtă să-ți încarci sufletulă cu mine, mai bine ai face să-mi legă aripa, că mult bine ție-oiă prinde.

Aleodoră îlă ascultă; căci era băiată viteză și de trebă, și îi legă aripa. Când era să plece, Corbulă îi țise:

— Ține penița asta, Voinicule, și când vei gândi la mine, eă voiă fi la tine.

Luă penița Aleodoră și-și cătă de drumă. Dară nu facu ca la o sută de pași și étă că dete peste ună Tăune. Când se gătea a-lă strivi cu piciorulă, Tăunele đise :

— Cruță-mi viața, Aleodoră împărată, și eă te voiă mân-tui pe tine de la mórte. Ține acest pufuleț din aripióra mea, și când vei gândi la mine, eă voiă fi la tine.

Auđindă Aleodoră unele ca acestea, și că îi đise și pre nume, o dată ridică piciorulă și lăsă pe Tăune să se ducă în voia lui.

Și mergând înainte, cale de nu sciă câte đile, dete de palaturile lui Verdeșă împărată. Cumă ajunse aci, se puse la pórtă și așteptă ca dór de va veni cine-va să-lă întrebe ce caută.

Stete o đi, stete doë; și ca să vie cine-va să-lă întrebe ce voesce, ba. Când fu în đioa d'a treea, Verdeșă imperată chemă slujitorii și le dete o gură de oră pomeni-o.

— Cum se póte, le đise elă, să stea omulă trei đile la pórtă mea, și să nu mérgă nimeni să-lă cerceteze? Pentru asta vė plătescú eă simbrie? Pentru asta vė amă eă la mine pe procopselă?

Slujitorii dedeaă din colțú în colțú și nu sciaă ce se respundă. In cele de pe urmă, chemă pe Aleodoră și-lă duse înaintea Impăratului.

— Ce vreí, flęcăule, îi đise împăratulă, și ce aștepți la pórtă curțiloră mele?

— Ce să voiă, mărite împérate, îi respunse elă, étă suntă trimisă să-ți ceră fata.

— Bine, băete. Dară maí întâiú trebuie să facemă legătură, căci așa este obiceiulă la curtea mea. Aí voe să te ascunđi unde vei voi, în trei đile d'a rândulă. Daca fie-mea te va găsi, capulă ți se va tăia și se va pune în parulă ce a maí rămasă din o sută, fără capă. Íară dacă nu te va găsi, atunci cu cinste imperătéscă o vei lua de la mine.

— Amă nádejde la Dumneđeă, mărite împérate, că nu me va lăsa să pieiă. Parulă îi vomă putea da și altă ce-va, nu totă capă de omă. Să facemă legătura.

— Aşa ?

— Aşa.

Se puseră şi făcură legătura ; scriseră carte şi o în-tăriră.

Viindă fata de faţă se învoiră ca a doua-đi elă să se ascundă cum va sci mai bine. Eară daca se învoiră, elă rămase într'ună neastâmperă, ce-lă chinuia mai cumplită de câtă mórtea. Elă se gândea şi se resgândea cum să se ascundă mai bine. Veđi că era vorba de capulă lui, érá nu de alt-ceva. Şi totă mergend pe gândurí şi totă planuindă, étă că-şí aduse aminte de ştiucă. S'óse soldulă, se uită şi se gândi la stăpána lui : cândă, étă, măre, că Ştiuca şi venise şi-í đise :

— Ce poftesci de la mine, Fetă-frumosă ?

— Ce să poftescă ? Eacă, écă, ce mi s'a întâmplată. Nu scii tu ce-va să me înveđi ce să facă ?

— Ea nu te mai îngrijia. Lasă pe mine.

Şi îndată, lovindă din códá, făcu pe Aleodoră ună cosăcelu şi ilă ascunse pe fundulă mării, printre ceí-lalţi cosăceí.

Cândă se sculă fata, íşí luă ochianulă şi se uită cu elu în tóte părţile. Nu-lă veđu. De unde ceí-lalţi care venise să o céră în căsătorie, se ascundeau prin pivniţi, pre după case, pre după câte o şirá de pae, sau prin vre-o culă părăsită, Aleodoră se ascunse astă-felă în câtă fata intră la grije că a să fie biruită. Ce-í veni eí, se uită cu ochianulă şi în mare, şi ilă zări pe fundulă mării printre cosăceí. Pasă-mi-te ochianulă eí era năsdraună.

— Eşí d'acolo, hoţomanule, í đise ea ridendă. Ce mi te-ai posmăgită aşa ? Din coşcoşiami-te omulă, te-ai făcută ună cosacă şi mi te-ai ascunsă în fundulă mării.

N'avu încotr'o şi trehui să iasă.

Ea đise şi împératulă :

— Mi se pare, tată, că flecăulă ésta mǐ-a venită de hacu. Şi multă e nurliă şi drăgălaşă. Chiar de l'oiă afla până la a treia órá, să-lă erţi, tată, că nu e prost ca ceí-lalţi. Boiulă lui ilă arată a fi ce-va mai deosebită.

— Vomă vedea, í respunse împératulă.

A doua ȃi ce-ı veni lui, se gȃndi la corbũ. Acesta fu numai de cȃtũ din naintea lui, Ńi ı ȃise :

— Ce mȃ vrei, stȃpȃne ?

— Ea uitȃ-te, neıculiȃ, ce mi s'a intȃmplatũ ; nu sciı tu ce-va sȃ mȃ invecı ?

— Sȃ cercȃmũ.

Ńi lovindu-lũ cu aripa, ilũ fȃcu unũ puiũ de corbũ Ńi ilũ virı intr'unũ stolũ de corbi ce se urcase pȃnȃ la vintulũ turbatũ.

Cum se sculȃ fata, fıŃi luȃ ochianulũ Ńi iarȃŃi ilũ cȃtȃ prin tȃte locurile. Nu e. Cautȃ-lũ pe pȃmȃntũ ; nu e. Cautȃ-lũ prin ape Ńi prin mȃri, nu e. Se luȃ de gȃnduri fata. Cȃnd, cȃtre nȃmieȃi, ce-ı veni ei, se uitȃ Ńi in susũ. Ńi zȃrindu-lũ in slava cerului printre stolulũ de corbi, incepu a ı face cu degetulũ, Ńi-ı ȃise :

— Ghidi, ghidi, tȃlharule ce eŃı ! Dȃ-te josũ d'acolo, omule, ce mi te-ȃi fȃcutũ aŃa pitcȃce de pasȃre. Nicı in raiũ nu scapı de mine.

Se dete josũ, cȃ n'avea ce face. ımpȃratulũ incepu a se minuna Ńi elũ de isteŃimea lui Aleodorũ, Ńi-Ńi plecȃ urechia . la rugȃciunea fieı sale.

ınsȃ, fiindũ cȃ legȃtura era ca sȃ se ascundȃ pȃnȃ de trei orı, ımpȃratulũ ıı ȃise :

— D'a minune, ia sȃ vedemũ unde are sȃ se mai ascundȃ.

A treia ȃi dis de diminȃȃ, se gȃndi la Tȃune. Acesta veni intr'unũ sufletũ. Dupȃ ce fı spuse ce voesce, Tȃunele ȃise :

— Lasȃ pe mine, Ńi de te-o gȃsi, eũ aici suntũ.

Ilũ fȃcu o lindinȃ Ńi ilũ ascunse chiarũ in cȃda feteı, fȃrȃ sȃ simȃ ea.

Sculȃndu-se fata Ńi luȃndũ ochianulũ, ilũ cȃutȃ tȃtȃ ȃiua, Ńi ca sȃ dea de dȃnsulũ, nicı cȃtũ. Ea se da de cȃsulũ morŃii cȃci ilũ simȃea, i se arȃta ei a fi p'aci prin prȃjmȃ, darȃ de vȃȃutũ nu-lũ vedea. Cȃtȃ cu ochianulũ prin mare, pre pȃmıntũ, prin vezduhũ, darȃ nu-lũ vȃȃu nicairı. Cȃtre sȃrȃ, obositȃ de atȃta cȃutare, strigȃ :

— Ci ca arată-te o-dată. Te simțu că ești p'aci p'aprópe, dară nu te vedu. Tu mai biruitu, a ta să fiu.

Daca auđi elu că este biruită, se dete binișorū josu din códa ei și se arătă. Impăratulū n'avu nici elu ce mai ȃice, și îi dete fata. Când plecară, îi petrecu cu mare cinste și alaiū, până afară din împărăția lui.

Pe drumū, ei stătura să facă popasu. Și după ce îmbucară câte ce-va, elu puse capulū în póla ei și adormi. Fata de împăratū, totu uítându-se la elu, i-se scurgea ochii după frumusețea și după boiulū lui. Inima îi dete brânci, și ea nu se putu opri, ci ilū sărută. Aleodorū, cum se deșteptă, îi trase o palmă de auđi căiniī în Giurgiu, Ea plânse și îi ȃise :

— I! Aleodorū dragă, dară grea palmă mai ai.

— Te-am pălmuitū pentru fapta ce ai făcutū ; căci eū nu te-amū luatū pentru mine, ci pentru cela ce m'a trāmisū pe mine.

— Apoi bine, frățiore, de ce nu mi-ai spusū așa de acasă ; căci atunci sciamū și eū ce să facū ; dară lasă, nici acum nu e timpulū trecutū.

Pornindū și de aici, ajunseră cu sănătate la Jumătatea de omū, călare pe jumătate de epure schiopū.

Eatā m'amū închinatū cu slujba, ȃise Aleodorū, și voi să plece.

Fata cândū vedu pe acea iasmă, se cutremurā de scārbă, și nu voia să rămāe la dānsulū odată cu capulū.

Slutulū se dete pe lângă fatā și începu s'o lingușescă cu vorbe mierloitoare, și să se ia cu binele pe lângă dānsa.

Darā fata îi ȃise :

Piei de dinaintea mea, satano, că te trimetū la mumă-ta iadulū, care te-a vĕrsatū pe fața pāmintulū.

Slutenia de neomū se topia de dragostea fetei, se lungea cu burta pe pāmintū și umbla cu șoșele cu momele să înduplece pre fatā a-lū lua de bărbatū.

Darā, ași ! feritu-l'a sântulețulū să se apropie de dānsa ! căci ilū ținea țintuitū în locū cu ochii cătū colo. Din satanā, din iasmă, și din spurcăciune nu-lū mai scotea.

— Piei, necuratule, de pe fața pământului, să scape lumea de o ciumă și de o holeră ca tine.

Maî stărui, ce maî stărui, și dacă se vădu înfruntatū până într'atātū, iasma plesni de necazū, cum de să fie elū ocărătū atātū de multū de o cutră de muere.

Atuncī Aleodorū, întinse coprinsulū sēū și peste moșia lui Jumătate de om, călare pe jumătate de epure schiopū, luă de soție pe fata lui Verdeșū împēratū și se întōrse la împērația lui.

Când ilū vėdură al de glótele venindū tēfărū, alăturī cu o soțioară de-ī rīdea și stelele de frumósă, ilū primiră cu mare bucurie ; și urcāndu-se din noū în scaunulū împērației, domni și trāi în fericire, până se istoviră.

Eară eū încālecaiū p'o șea și v'o spusei dumnévóstră așa.

NOTĂ. Comunicatū de unū Scolar din gimnasiū, ședător în Dușumea, localitate în Bucurescī, la anul 1875.

V

PORCULŢ CELŢ FERMECATŢ

fostŢ odată ca nici odată etc.

A fostŢ odată unŢ împăratŢ Ţi avea trei fete. Ţi fiindŢ a merge la bătalie, iŢi chemă fetele Ţi le Ţise :

— Eacă dragele mele, suntŢ silitŢ să mergŢ la răsboiŢ. VrajmaŢulŢ s'a sculatŢ cu oŢte mare asupra noastră. Cu mare durere mă despartŢ de voi. In lipsa mea băgaŢi de sémă să fiŢi cu minte, să vă purtaŢi bine Ţi să îngrijiŢi de trebile casei. AveŢi voe să vă preâmbლაი prin grădina, să intraŢi prin tóte cămările casei ; numai în cămara din fundŢ din colŢulŢ din drepta să nu intraŢi, că nu va fi bine de voi.

— Fii pe pace, tată, respunseră ele. Nici o dată n'amŢ eŢitŢ din cuvintulŢ dumitale. Du-te fără grije, Ţi DumneŢeu să-ti dea o isbândă strălucită.

Tóte fiindŢ gata de pornire, ÎmpăratulŢ le dete cheile de la tóte cămările, mai aducându-le aminte înca odata poveŢele ce le dăduse, Ţi-Ţi luă Ţioa bună de la ele.

Fetele împăratului, cu lacrămile in ochi, ii sărutara mâna, ii poŢtiră biruinŢă ; iar cea mai mare din ele priimi cheile din mâna împăratului.

Nu se scia ce să se facă de mâhnire Ţi de uritŢ, fetele, când se văŢurá singure. Apoi, ca să le trecă de uritŢ, hotărâră ca o parte din Ţi să lucreze, o parte să citescă Ţi o parte să se plimbe prin grădină. AŢa făcură Ţi le mergea bine.

ViclénulŢ pismuia pacea fetelorŢ Ţi-Ţi viri códa.

— Suriórele mele, Ţise fata cea mai mare, cătu-i Ţiulica de

mare tórcemű, cósemű, citimű. Suntű câte-va ȝile de cându ne aflámű singure, n'a mai rămasű nicű unű colțű de grădina pe unde să nu ne fi plimbatű. Amű intratű prin tóte cãmărire palatului tatălui nostru, și amű vedűtű câtű suntű de frumosu și bogatű împodobite; de ce să nu intrămű și în camera ceea, în care ne-a opritű tatălű nostru de á intra.

— Vai de mine, lelița, ȝise cea mai mică, mẽ mirű cum ȝi-a datű în gândű una ca acésta, ca să ne îndemnű dumnéta să călcámű porunca tatălui nostru. Cândű tata a ȝisű să nu ntrămű acolo, trebue să fi sciutű elű ce a ȝisű și pentru ce a ȝisű să facemű așa.

— Că dóră nu s'o face gaură în cerű, d'omű intra ȝise cea mijlocie; Că dóră n'o fi nicaű-va smeű să ne mănánce, orű alto lighióne, Ș'apoi de unde o să scie tata daca noi amű intratű aű ba?

Totű vorbindű și îndemnându-se, ajunseră tocmai pe din naintea acelei cãmări; cea mai mare din surori, care era păstrătórea cheilorű, bągă cheia în brósca ușei, și întorcënd-o nițelű, scărțű! ușa se deschise.

Fetele intrară.

Când colo, ce să vadă? Casa n'avea nicű o podóbă; dară în mijlocű era o masă mare cu unű covorű scump pe dënса, și d'asupra o carte mare deschisă.

Fetele, nerăbdătóre, voiră a sci ce ȝicea în cartea aceea. Și cea mare înaintă și étă ce ceti:

— Pe fata cea mare a acestui împératű are s'o ia unű fiu de împératű de la răsărit.

Merse și cea mijlocie, și întorcënd fóia, ceti și ea:

— Pe fata cea mijlocie a acestui împératű, are s'o ia unű fiű de împératű de la apusű.

Riseră fetele și se veseliră, hihotândű, și glumind între ele. Fata cea mică însă nu voia să se ducă.

Cele mai mari nu o lăsară în pace, ci cu voe fără voe, o aduse și pe dënса lângă masă, și cam cu îndoială întórse și ea fóia și ceti:

— Pe fata cea mică a acestui împăratu are s'o ia de soție unū porcū.

Trăsnetulū din cerū de arū fi căđutu nu i-arū fi facutu mai multū rēū ca ceea ce i-a făcutū citirea acestor vorbe. P'aci p'aci era să móră de mahnire. Și daca n'o țineau surorile, își și spărgea capulū căđēndu.

După ce se desmeteci din leșinulū ce-ī venise, de inima rea, începură s'o mângâe surorile.

— Ce! îi điseră, mai cređi și tu la tóte alea! unde ai mai pomenitū tu, ca o fată de împăratū să se mărite dujă unū porcū?

— Ce copilă ești! îi đise cea-l-ultă, dară tata n'are destulă oștire să te scape, chiar când s'arū întēpla să vie să te cēră unū dobitocū așa de scârbosū?

Fata' cea mică a împăratulū ar fi voitū să se înduplece a crede cele ce îi spuneaū surorile; dară n'o lăsa inima. Gândul ei era mereū la cartea care spuse că noroculū celorlalte surovī era să fie așa de frumosū și numai ei îi spusese că o să i se întēple ceea ce nu se mai auđise pînă atunci pe lume. Și apoi o rodea la fcați călcarea poruncī tatălū lorū.

Ea începu a lănceđi. Și numai în câte-va đile așa se schimbă, în cât nu o mai cunosceaī; din rumenă și veselă ce era, ajunsese de se ofilise și nu-ī mai intra nimenī în voe. Se ferea de a se mai juca cu surorile prin grădină, d'a culege florī ca să le pue la capū și d'a cānta cu tótele când erau la furcă, orī la cusătură

Intre acestea tatălū fetelorū, împăratulū, făcuse o isbândă cum nu se aștepta, biruind și gonindū pe vrājmașū. Și fiind-că gândulū îi era la fiicele sale, făcu ce făcu și se întorse mai curândū acasă. Lumea după lume eșise întru întimpinarea lui, cu buciume, cu tobe și cu surle, înveselindu se că împăratul se întorcea biruitoru.

Cum ajunsese, pînă a nu merge acasă, împăratulū dete lauda Domnului că-ī ajutase asupra protivnicilorū, cariī se sclase asupra lui, de-ī înfrāuse. Apoi mergēndu acasă, fiicle lui îi

eşiră înainte. Bucuria lui crescă când vădu că fetele îi erau sănătóse. Fata cea mică se feri câtú putu a nu se aréta tristă.

Cu tóte astea, nu după mult timpú, împératulú băgă de sémă că fie-sa cea mică din ce în ce slăbea şi se posomora. Indată îi trecu unú ferú arsú prin inimă, gândindu-se că póte i-aú călcátú porunca. Şi de unde să nu fie așa !

Ca să se încredințeze, își chemă fetele, le întrebă, poruncindu-le să-í spue dreptú.

Ele mărturisiră. Se feriră însă d'a spune care din ele fuse îndemnătórea.

Cum auđi împératulú una ca acésta, se tânguia în sine cu amarú, şi câtú p'aci era să-lú birue málnirea. Işi ţinu însa firea şi căuta a-şí mângáia fata care vedea că se perde. Ce s'a făcutú s'a făcutú : vădu elú cá acum o mie de vorbe unú banú nu face.

Incepuse a se cam uita întéplarea acésta. Când, într'o ăi, se infáţise la Impératulú fiulú unuí împératú de la rasáritú şi-í ceru de soţie pe fata cea mai mare. Impératulú i-o dete cu mulţumire. Făcură nuntá înfricoşată şi peste trei ăile o petrecu cu cinste mare pínă la otarú. Peste puţinú, așa facu şi cu fata cea mijlocie pe care o ceruse unú fiú de împératú de la apusú.

Cu câtú vedea că se ímplinesce întocmai cele scrise în cartea ce citise, cu atátú fata împératulú se întrista şi mai mult. Ea nu mai voia să mánánce, nu se mai gătea, nu mai eşea la plimbare ; voia să se lase să móră, mai bine, de câtú să ajungá de batjocura lumii. Dară împératulú nu-í da rėgazú să pue în lucrare o faptá așa de nelegiuită, ci o mângáia cu fel de fel de poveţe.

Mai trecu ce mai trecu şi étă, mare, că într'o ăi împératulu se pomenesce cu un porcú mare că intră în palatulú lui şi-í ăice:

— Sănătate ţie, Impérate ; să fii rumenú şi voiosú ca răsáritulú sóreluí într'o ăi senină.

— Bine ai venitú sănátosú, prietene. Dară ce vintú te aduce pe la noi ?

— Am venit în pețit, răspuse porcul

Se miră împăratul când auzi de la porc așă vorbe frumoase, și îndată își dăte cu părerea că aci nu putea să fie lucru curat. Ar fi voit s'o cârmescă împăratul spre a nu-i da fata de soție; dară după ce auzi că curtea și ulițele gême de porci, care venise cu pețitorul, n'avu în cotro, și-l făgădui. Porcul nu se lăsă numai pe făgăduială, ci intră în vorbă, și, și hotărî ca nunta să se facă peste o săptămână. Numai după ce priimi cuvîntu bun de la împăratul, porcul plecă.

Pînă una alta, împăratul își povățui fata să se supue ursitei, daca așa a voit Dumneșeu. Apoi îi dișe :

— Fata mea, cuvintele și purtarea cea înțelptă a acestui porc, nu este de dobitoc; o dată cu capul nu creșu eu ca el să se fi născut porc. Trebuie să fie vre-o fermecătorie sau vre-o altă drăcie aci. Inșă tu să fii ascultătoare, să nu eși din cuvîntul lui; căci Dumneșeu nu te va lăsa să te chinuesci multă timp.

— Dacă dumneata, tată, găsești cu cale așa, răspuse fata, te ascult și-mi pui nădejdea în Dumneșeu. Ce o vrea el cu mine. Așa mi-a fost tristea; vedu eu că n'amă în cotro.

Intre acestea sosi și dișo nunții. Cununia se făcu cam pe sub ascuns. Apoi puindu-se porcul cu soția sa într'o căruță împăratescă, porni la densusă acasă.

Pe drum trebuia să trecă pe lângă un noroi mare; porcul porunci să stea căruța; se dăte jos și se tăvăli în noroi, pînă se făcu una cu tina. apoi suindu-se, dișe miresei să-l sărute. Biata fată, ce să facă? Scose batista, îl șterse nițel la bot și-l sărută, gândindu-se să asculte poveștile tatălui său.

Când ajunseră acasă la porc, care era într'o pădure mare se și inseră. Ședură nițel de se odihniră de drum, cinară împreună și se culcară. Peste nopte fata împăratului simți că lângă densa era un om, dară nu un porc. Se miră. Inșă își aduse aminte de cuvintele tătănă-său, și

ncepu a mai însufleți plină de nădejde în ajutorul lui Dumnezeu.

Porculă séra se desbrăca de pielea de porc, fără să simțā fata, și diminēta, pīnā a nu se deștepta ea, elū érá se îmbrăca cu dēnsa.

Trecu o nōpte, trecură douē, trecură mai multe nōpți, și fata nu se putea domiri cum se face de bărbatu-sēū điaua este porcū și nōptea omū. Pasāmi-te elū era fermecatū, vrājitū sa fie așa.

Mai târđiū incepu a prinde dragoste de dēnsul, când simți rodurile căsătoriei: atātū numai se māhnea că nu scia ce o să dea lumei peste câte-va lunī. Când, într'o đi vēđu trecēndu pe acolo o habā clōnță vrājitoare.

Ea, care nu vēđuse ómenī de atāta mare de timpū, era jinduitā, și o cheină sa mai vorbescā cu dānsa câte ce-va. Vrājitoarea îi spuse că scie să ghicescā, să dea lécuri și câte nagode tóte.

— Așa să trăesci, bētrānico, ia spune-mī d'a minune, ce are bărbatu-meū de este đioa porcū și nōptea, când dórme lângā mine, ilū simțū că este omū ?

— Ceea ce-mī spui, puica mami, eramū să țī-o spuiū cū mai înainte ; căci nu de surda suntū ghicitóre. Să-ți dea mamulica lécuri carī să-ī taie fermecele.

— Dă-mī, đeū, mămușórá, și țī-oiū plăti câtū mi-ī cere, că mi s'a uritū cu elū așa.

— Ține iceda, puișorulū mamei, ața acēsta. Să nu scie elu de dēnsa, ca n'are lécū. Să te scolī când dórme elū, binișorū, și să i-o legi de piciorul stāngū, cât se póte de strānsū, și să veđi, draga babi, că diminēta rămāne omū. Parale nu-mī trebuie. Eū voiū fi destulū de plătitā când voiū afla că o să scapi de așa urgie. Mi se rupe, uite, bāerile inimii de milā, pentru dumnēta, bobocelulū mamei, și mă căescū, mă căescū, cum de să nu aflu mai din nainte, ca să-ți viū într'ajutorū.

Dupē ce plecā sgriptoróica de vrājitoare, fata de împērat ascunse cu îngrijire ața ; érá peste nōpte se sculā binișor, în

câtă să n'o simțā nici măiastrele, și cu inima tǎcāindā, legā ața de piciorulū bărbatului sēū. Cānd să strāngā nodulū pic! se rupse ața, căci era putredā.

Deșteptāndu-se bărbatulū speriatū, îi ȑise :

— Ce ai făcutū, nenorocito! Māi aveamū trei ȑile, și scāpamū de spurcatele āstea de vrāji; acum cine scie cātū voiū māi avea să portū acēstā scārbōsā pele de dobitocū. Și nu-māi atuncī vei da cu māna de mine, cānd vei rupe trei perechī de opincī de ferū și cānd vei toci un toiaġū de oțelū, cāutāndu-mē, căci eū mē duc.

ȑise și se făcu nevēđutū.

Sērmāna fatā de impēratū cānd se vēđā singurā cucū, unde incepu a plānge și a se boci, de ȑi se rupea inima. Blestema cu focū și cu parā pe afurisita de ghicitōre. Darā tōte în zadar. Daca vēđu că n'o scōte la cāpētāiū cu tānguirea, se sculā și plecā în cotro va duce-o mila Domnului și dorulū bărbatului.

Ajungēndū într'o cetate porunci de-ī făcu trei perechī de opincī de feru și un toiaġū de oțel, se gāti de drum, și se porni în cālētorie, spre a-și gāsi bărbatulū.

Se duse, se duse, peste nouē mări, peste nouē țēri, trecu prin nisce pāduri mari cu bușteni ca butia, se poticnea lovindu-se de copacii ceī resturnāȑi, și de cāte orī cădea, de atātea orī se și scula; ramurile copacilor o isbeāū peste față, crāngurile îi sgāriase māinele, și ea totū înainte mergea, și îndārāt nu se uita. Cānd, obositā de drum și de sarcinā, abātutā de mālnire și cu nādejdea în inimā, ajunse la o cāsuță.

Pasāmi-te acolo ședeā Sānta Lunā.

Bātu la portiță, se rugā să o lase în nāuntru să se odihnescā nițel, māi cu sēmā că îi și abātuse să facā.

Muma sānteī Lune, avu milā de dānsa și de suferințele sale; o priimi dar înāuntru și o îngriji. Apoī o întrebā.

— Cum se pōte ca omū de pe alte tērēmuri să rāsbēscā pānā aci.

Biată fată de împărată își povesti atunci toate întâmplările și sfârși dicându:

— Mulțumescă mai întâi lui Dumnezeu că m-a îndreptat pașii către acest loc, și al doilea, dumitale, că nu m'ai lăsat să pieră la césulă născerii. Acum te mai rog să-mi spuă, nu care cum-va sânta Lună, fiica dumitale, scie pe unde s'ară afla bărbatulă meu ?

— Nu pôte să scie, draga mea, îi răspunse muma sântei Lune, dar du-te încolo spre răsărită până vei ajunge la sântulă Sóre; pôte elă să scie ce-va.

Îi dete să mănânce o găină friptă și îi duse să bage de sémă să nu piardă nici ună oscior, că-ă va fi de mare trebuință.

După ce mai mulțumi încă o dată de buna găsdire și de povețele cele folositoare, și după ce lepădă o pereche de opinci care se spărsese, încălță altele, puse oscioarele găinei într'o legătură, luă în brațe copilașulă și toiagulă în mână și o porni éráși la drumă.

Merse, merse, prin nisce câmpii numai de nisip; așa de greă era drumul, în cât făcea doi pași înainte și unul înapoi; se luptă, se luptă și scăpă de astă câmpie, apoi trecu prin nisce munți 'nalți, colțoroși și scorboroși; sărea din bolovană în bolovană și din colțu în colțu. Când ajungea pe câte ună pieptu de munte șes, i se părea că apucă pe Dumnezeu de ună picior; și după ce se odihnea câte nițelă, iar o lua la drum, și totă înainte mergea. Glodurile, colții de munte care erau totă de cremenă, atât îi sgâriase picioarele, genuchii și cotele, în cât erau numai sânge; căci trebuie să vè spună că munții erau 'nalți în cât întreceaă norii. Și pe unde nu erau prăpăstii peste care trebuia să sară, nu putea merge alt-felă, de câtă suindu-se pe brânci și ajutându-se cu toiagulă.

În cele mai de pe urmă, stătuă de osteneală, ajunse la nisce palaturi.

Acolo ședea Sórele.

Bātu la pörtă și se rugă să o priiméscă. Muma Sóreului o

priimi și se miră când vedu omu de pe alte tărături pe acolo, și plinse de mila ei când îi povesti întâmplările. Apoi, după ce-î făgădui că va întreba pe fiu-său despre barbatul ei, o ascunse în pivniță, ca să n'o simțā Sorele când o veni acasă, caei sēra se întorce tot d'auna supēratū.

A doua ȃi aflā fata de împēratū că era s'o pațā, fiind-cā, Sorele cam mirosise a omū de pe altā lume. Darā mumā-sa il liniști cu vorbe bune, ȃicēndu-ī, că suntū pārerī.

Fii ca de împēratū prinse curagiū când vedu cu cātā bunātate este primitā și întrebā :

— Bine, frate dragā, cum se pōte ca Sorele să fie supēratū, elū care este atātū de frumosū și face atāta bine muritorilorū ?

— Eacā pentrn ce, respunse muma Sorelui: Elū diminēta stā în pōrta raiului, și atunci este veselū, veselū și rīde la tōtā lumea. Peste ȃi este plinū de scārbā, fiind-cā vede tōte necurāȃiile ómenilorū, și d'aia își lasā arșīȃ așā de cu zāpușēlā; ērā sēra este māhnitū și superatū, fiind-cā stā în pōrta iadului; acesta este drumulū lui obicinuitū, de unde apoi vine acasă.

ȃi mai spuse că l'a întreatū despre barbatulū ei, și fiu-sēu īi respunse că nu scie de sēmā lui nimicū; fiind-cā de va ședea în vr'o pădure dēsā și mare, vederea lui nu pote străbate prin tōte colțurile și afundăturile, ci că altā nādejde nu e, de cātū să mērgā la Vēntū.

ȃi dete și acolo o găinā să mănēnce, și īi ȃise să păstreze osciōrele cu îngrijire.

Dupā ce lepādā și a doua pereche de opincī care se spārsese și acelea, luā legātura cu osciōrele, copilulū în braȃe și țoiagulū în mână și porni spre Vēntū.

ȃn calea acēsta întâlni nisce greutāȃi și mai mari, cāci dete, una duȃ alta, peste munȃi de cremenā, din care țīșnea flacāri de focū, peste pădurī ne mai umblate și cāmpii de ghiaȃă cu nāmiedī de zāpadā. P'aci, p'aci era să se prāpādiscā, biatā fēmee; īnsā cu stāruinȃa ei și cu ajutorulū lui Dumneȃeū, birui și aceste greuȃȃi mari, și ajunse la o vāgāunā care era

într'unu colțu de munte, mare, de putea să între șapte cetățu
într'ênsa.

Acolea ședea Vântulū.

Gardulū care o inconjura avea o portiță. Batu și se rugă.
să o priimésca. Mu.na Vântulūi avu milă de dênsa și o prime
să se odihnésca. Ca și la Sóre fu ascunsa ca să nu o simțā Vântulū

A doua ȕi spuse că bărbatulū sēu locuia într'o pădure mari
și dêsā, pe unde nu ajunsese toporulū încā; ca acolo și-a
făcutū unū felū de casā grămădiindū bușteni unulū peste
altulū, și împletindu-ī cu nuele, unde trăia singurū singurelū
de tēma ómenilorū rēi.

Dupā ce îi dete și aci o gainā de māncā și îi ȕise să pă-
streze osciórele, mama Vântulūi o povățui sa se ia dupā dru-
mulū robilorū care se vede nóptea pe ceru, și să mérgā, să
mérgā până va ajunge.

Așa și făcu. Dupā ce mulțumi cu lacrami de bucurie pentru
buna găsduire, și pentru vestea cea bună, porni la drumū.

Biata femee noȕtile le facea ȕi. Nu i se mai alegea nici
de māncare, nici de odihnā. Atāta dorūși focu avea să-și gă-
sésca bărbatulū pe care ursita i-lu dedese.

Merse, merse până ce i se rupse și opincile aceste. Le
lepādā și începū a merge cu piciórele góle. Nu căuta glodurī,
nu băga sēmā la ghimpiī ce-ī intra în picióre, nici la lovi-
turile, ce suferea cândū se impedita de vre-o pētra.

În cele mai de pe urmă ajunse la o poianā verde și fru-
mósā de marginea unei pădurī. Acum se mai înveseli și su-
fletulū ei când vedū floricelele și érba cea móle. Stātu și se
odihni nițelū. Apoi vedēndū páserelele cât douē, douē. pe
rāmurelele copăceilorū, se încinse foculū într'ênsa de dorulū
bărbatulū sēu, începū a plānge cu amarū, și cu copilulū în
brațe, și cu legătura cu osciórele pe umérū, porni érāși.

Intrā în pădure. Nu se uita nici la érba cea vedere și
frumósā ce-ī mângāia piciórele, nu voia să asculte nici la
páserelele ce ciripeau de asurȕea, nu căuta nici la flori-
celele ce se ascundeau prin desišurile crāngurilorū, ci mer-
gea dibuindū prin pădure. Ea băgase de sēmā că acesta

trebuie să fie pădurea în care locuia bărbatul său, după semnele ce-î spusese muma Vântului.

Trei zile și trei nopți orbăcâi prin pădure, și nu putu afla nimic. Atât de mult era ruptă de ostenelă, în cât cădu și rămase acolo o zi ș'o noapte fără să se misce, fără să bea și să mănânce ce-va.

În cele mai de pe urmă, își puse toate puterile, se sculă, și așa șovăind, cercă să umble sprijinindu-se în toiagul său, dară îi fu cu nepuință, căci și acesta se tocise, în cât nu mai era de nici o trebuință. Însă de mila copilului care nu mai găsea lapte la peptul ei, de dorul bărbatului pe care îl căuta cu credință la Dunneșeu, porni așa cum putu. Nu mai făcu de ce pași și zări către un desis un fel de casă precum îi spusese muma Vântului. Porni într'acolo și abia, abia ajunsese. Acea casă n'avea nici ferestre, nici ușă. Pasămi-te ușă era pe d'asupra. Îi dete ocol. Scara nu era.

Ce să facă? Voia să intre.

Se gândi, se resgândi; se cercă să se sue; în zadar. Sta sta s'o dobore cu totul întristarea cum se pôte să se lase ea să se înecă tocmai la mal. Când, își aduse aminte de osciôrele de găină ce le purtase atâta cale și-și dîse: nu se pôte să mi se fi dîs de florile mărului să păstrez aceste osciôre, ci că imi va fi de mare ajutor la nevoe.

Atunci scose osciôrele din legătura ce o avea, se socol, nișel, mai cugetă, și luând două din aceste osciôre, le puse vîrfu în vîrfu, și vădu că se lipi ca printr'o minune. Mai puse unul, apoi unul, și vădu că se lipiră și acelea.

Făcu deci, din osciôre, două drugi cât casa de înalți. Îi reze-mă de casă la o depărtare de o palmă domnescă unul de altul. După aceea puse iarăși, căpătîu la căpătîu cele-l'alte osciôre și făcu nisce druguleți mici, fie-care puindu-î d'a curmezișul pe drugii cei mari, închipui treptele unei scări; cum punea aceste trepte se lipeau și ele. Și astă-fel unul câte unul puse pîna sus. Cum punea o tréptă se urca pe ea. Apoi alta, apoi alta, pînă unde îi ajunsese. Când tocmai sus în vîrfu scării, nu-î ajungea să mai facă o tréptă.

Ce să facă? Fără astă tréptă nu se putea. Pasă-mi-te ea perduse un oscior. Să stea acolo, era peste póte. Să nu intre înăuntru îi era ciudă. Se apucă și-și tăie degetul mic, și cum îl puse acolo se lipi. Luă copilul în brațe, se urcă din nou și intră în casă.

Aci se miră ea de buna rânduială ce găsi. Se apucă și ea și mai deritică o lécă. Apoi mai răsuffă nițel, puse copilul într'o albie ce găsi și o aședă în pat.

Cândü veni bărbatu-sëu, se sperie de ceea-ce vëdu. Parcă nu-î venea să cređă ochilorü sëi totü uitându-se la scara de osciore și la degetul din vërfulü scării. Frica lui era, să nu fie érá niscai-va fermece, și cât p'aci era să-și părăsescă casa. dară Dumneđu îi dete în gând să intre.

Atunci, făcându-se unü porumbelü, ca să nu se lipescă farmecele de elü, sbură pe d'asupra, fără să se atingă de scară, și intră în înăuntru în sborü. Acolo vëdu o femeie îngrijindü de unü copilü.

Elü își aduse aminte atunci că feméea sa era însărcinată când plecase de la ea, și unde îl coprinse unü dor de dënşa și o milă, gândindu-se la câte trebuia să fi pățit ea până să dea cu mâna de dënsulü, în câtü se făcu numai de cât omü.

Cätü p'aci era să n'o cunoscă; atâtü de multü se schimbase din pricina suferințilorü și necazurilorü.

Fata de împëratü, cumü îl vëdu, se sculă în susü, și îi tâcăia inima de frică, fiind-că ea nu-lü cunoscea.

După ce elü i se făcu cunoscutü, ea nu se căi, ba și uită totü ce suferise. Elü era unü bărbat ca unü brad de frumosü.

Se puse decî la vorbă. Ea îi povesti tóte întâmplările; érá elü plânse de mila ei. Apoi începu și elü a spune:

— Eü, đise elü, suntü fiü de împërat. La unü rësboiü ce avu tată-meü cu nisce smeï, vecinî ai lui, care eraü fórté rëi și-î totü călcaü moșia, amü omorätü pe celü mai micü.

Pasă-mi-te, ursita te făgăduise lui. Atunci măsa care era o vrăjitoré de închiega și apele cu fermecele ei mă blestemă

să portu pielea aceluî scârbosu dobitocu, cu gându ca să nu ajungu să mi-te iaū eū.

Dumneḃeu i-a statū împotrivă, și eū te-amū luatū. Baba care ți-a datū ața să mi-o legi de piciorū, era ea. Și de unde m'ū aveamū trei ḃile să scîpū de blestemū, amū fostū silitū să portū încă trei ani stârvul porculuî.

Acum fiindū-că tu ai suferitū pentru mine și eū pentru tine, să dămū laudă Domnuluî și să ne întorcemū la părințiî noștri. Fără tine eramū hotăritū să trăescū ca unū pustnicū, d'aia și mi-amū alesū acestū locū pustiū și mi-amū făcutū casa asta, așa, ca puiū de omū să nu mai pótă rēsbi la mine.

Apoi se îmbrăcișară de bucurie și se făgăduiră ca amândoi să uite necazurile trecute.

A doa ḃi de diminēță se sculară, și porniră amândoi, mai întâiu la Împēratulū, tatălū luî. Când se auḃi de venirea luî și a soḃiei sale, tótă lumea plângea de bucurie că îi vedea. Eră tatălū și mama luî îi îmbrățișe strâns, și ținură veselile trei ḃile și trei nopți.

Apoi merse și la împēratulū, tatălū femeii luî. Elū câtū p'aci era să-și ēsă din minți, de bucurie, când îi vēḃu. Ascultă povestindu-i-se întēplările lorū. Apoi ḃise fie-sei.

— Ți-amū spusū eū că nu credeamū să se fi născutū porcu acelu dobitocū, ce te-a cerutū de soḃie? și bine ai făcutū, fata mea, de m'ai ascultatū.

Și fiindū-că era bētrânū, și moștenitorī n'avea, se coborī din scaunul împērației sale, și îi puse pe dēnșii. Eră ei domniră cum se domnesce, când împērații trecū prin felū de felū de ispite, necazuri și nevoi.

Și de n'orū fi muritū, trăescū și astăḃi, domnind în pace. Eră eū încălecaiū p'o șea, etc.

NOTA. Povetitū de mama, între 1838-1847.

Publicatū pentru întâia óră în *Columna luî Traianū*, broșura pe Aprilie, 1876, apoi în *Legenda saū Basmele Romānilor*, de unū Culegētor-tipograf, Partea II, fasc. II.

VI.

ÎNȘIRTE MARGARITARI.

fostü o datá ca nici o datá, etc.

A fostü o datá un feciorü de boerü mare, și după ce cutreerese țerile, resbätëndü prin tóte unghiurile, se întorcea la moșia sa. Și trecëndü printr'o cânepiște, vëdu trei fete ce munceaü la cânepá. Elü își căuta de drumü în tréba lui, fără să ia aminte la cele ce totü șpuneaü fetele. Când ajunsse la urechile lui nisce vorbe ce-lü trezi, căci era dusü pe gândurï. Se întórse la fete și le întrebá:

— Ce ați dîsü, fetelor?

— De m'arü lua pe mine feciorulü ęla de boeru ce trece p'aci, eü i-așü îmbracă curtea cu un fus, dîse fata cea mai mare.

— De m'arü lua pe mine feciorul ęla de boer ce trece p'aci, eu i-așu sătura curtea cu o pitá, dîse fata cea mijlocie.

— De m'arü lua pe mine feciorulü ęla de boerü ce trece p'aci, eü i-ași face doi feți-logofeți cu totulü și cu totulü de aurü, dîse fata cea micá.

Dupá ce îi spuserá fetele ce dîseserá, elü státu de se socoti gândindu-se: mę, ca ce să fie asta? Apoi după ce se mai resgândi, dîse fetei celei mici:

— Fetico, mie imi plácu vorbele tale mai mult de cât ale suroriloru tale. Daca vrei să nergï cu mine, eü te iaü de soție, numai să-ți îți cuvëntulu.

Și cum să nu si voit fata; caei era unü brádü de flęcáü, chipeșü și drágálașü, nu glumá.

Fata roși la față ca un bujoru; apoi, dujá ce mai státu nițelü la chilzurï, întinse mâna și îi dîse:

— Ai, să fie de bine. Dacă tu vei fi erândulu meu, nu scapă eu de tine, nici tu de mine, măcaru de s'aru pune nu știu cine și crucișu și curmeșișu.

Feciorul de boeră luă fata și se duse cu dânsa la moșiile lui. Acolo avea el niște palaturi cum nu mă văduse ea. Se cununară, făcându o nuntă de se dusesse vestea în șapte țări, și făcură totu ce trebuia pentru rostul căsătoriei lor.

Nu trecu multu și fata rămase grea și ea ca totă lumea. Când auți feciorul de boer una ca astă, nu mai putu de bucurie, și porunci numai de câtă să-i facă un lăgănu numai de mătase, în care să-și pue copii.

Feciorul de boeră, când își aduse acasă nevasta, îi dăte, pentru trebuințele ei, o fată a unei bahnite de țigancă ce-și ținea țilele prin curtea boerului cu ce se îndurau stăpăni. Proclata de cioră cumă vedu fata, îi puse gându reu.

Când sosi césulă născerei, fiul de boeră nu era acasă, ci dusu într'ale sale. Dânsa casei trimise pe țigancă să aducă o moșe. Ea aduse pe mamă-sa. Acéstă, cum veni, îi dăse :

— Milostiva noastră Dânsă, mâncăți-ași ochisorii. La noi p'aci este obiceiă ca Dânsăle când are sa nască, să se sue în podu și moșă să stea cu ciurulu la ușa podului, și așa sa facă.

Dânsa îi respunse :

— Bine, bunico ; dăca așa vă este obiceiul p'aci, așa sa facem.

Ea, biet, nevinovată cum era, nici prin gându nu-î plesnea că întră acéstă era o viclenie din cele mă spurcate. Ea se scia curată la inima. Făcuse tutuloră bine. Nu se aștepta, decă, că cine-va să aibă nici măcar o umbră de cugete pângărite pentru dânsa.

Ea credu. Și suindu-se în podu, făcu, cum dăsesse, doi fețlogofeți cu totulu totulu de aură, în ciurulă pe care ilă ținea țigancă la gura podului. Cum vedu copilașii așa de frumoși, gașperița de cioră, ce să facă ca să ponosescă pe Dânsă-sa ? se duse numai de câtă și fugropă copilașii în băligarulă

de la grajdă și luându doi căței de la o cătea ce fătase de curând, îi arată dómnei sale dîcîndu-î:

— Etă, stăpână, ce făcuși Dumneata.

— Cum se póte una ca asta ? îi respunse dómna.

Și pângara de cióra începu a se ciorovoi cu Dómna sa. Ba, c'o fi: ba, că n'o fi.

Între acestea étă că sosi și fiulă de boeră. Țiganca îi eși înainte, și arătându-î ciurulă cu căței, îi dîse :

— Etă ce pricopselă îți făcu nevasta ce ți-ai alesă. Bine că ți-a dat Dumneđu în gîndă să-î aducă o credincioasă ca mine, care să fie pe lîngă dînsa, căci altminteri, cine scie cum era să te îmbrobodescă și să-și ridă de dumnéta.

Se mînie fiulă de boeră cînd vedă o ast-fel de batjocură și ca să o pedepsescă, luă de soție pe țigancă; érá pe fosta lui nevastă o făcu slujnică.

Biata femee, vedă bine nedreptatea ce i se făcu ; dară neavîndă încotro, tăcu și răbdă cu nădejdea în Dumneđu ca-și va rēversa mila lui asupra ei, și va da, odată, odată, la i-vélă nevinovăția sa.

Și mai trecîndă câtă-va vreme, étă mare, că răsări, din bălîgarulă unde fuseseră îngropați copiii, doui meri. Cója acestoră meri era suflată cu aură, de lucea ca đioa, cînd nóptea era întunerică besnă. Ei cresceau într'o đi ca într'ună ană, și după puțină se făcură mari

Țiganca, care scia blestemăția ce făcuse se temu, vedîndă frumusețea meriloră, și dîse bărbatului ei, tatălă copiiloră, răpuși de dînsa :

— Mě, mie mi-a venită așa să te îndemnă a tăia meri éia ce crescă lîngă grajdă, și din ei să faci, din doi, doé scîndurî la pată, că totă ne lipsesce câte-va scîndurî.

— Bine, fa, respunse fiulă de boeră, cum să tăemă noi a mîndrețe de meri ? Nu veđi, tu, că sunt de poveste ? Cine mai are asemenea meri ?

— Fie ; mie mi-a venită așa, ca să-î tai ; că tu de nu-î vei tăia, cū nu mai mînăncă pâine și sare cu tine pe ună taleră.

Și neputându-se cotorosi de densa, Fiul de boerü puse de taie merii și făcu dintr'ênșii scândurî, le puse la patü și se culcară pe densele.

Peste nópte țiganca auđi cum vorbia scândurile.

— Dado, ȃicea una, — cacî copii erau uuü băiatü și o fată, — dado, ȃise băiatul, greü țî-e ție?

— Greü, respunse fata, cacî este păgâna pe mine. Dară ție, greu îți este?

— Mie nu-mî este greü ȃise băiatulü, că este tata pe mine.

Cum pricepu țiganca că vorbele scândurilorü o vorü du ce la perđare, de le va auđi Fiulü de boerü, nu mai dete nici picu de somnü în genele ei până diminéta.

— Bărbate, îi ȃise blestemata de cîoroipină, cum se lumină de ȃioă, să tai scândurile alea ce le-amü pusü erî la patü ; cacî amü visatü nisce vise urîte astă nópte.

— Bine fa, îi respunse elü, cumü să tăiemü ale scândurî așa de frumóse?

— Eü nu sciü ; tu daca nu le vei tăia, eü mă ducü și mă dau de rîpă.

Ca să scape de căra ei, Fiulü de boerü puse de tăie scândurile, făcendu-le țândări mărunte. Eară spurcata astupă tóte găurelele casei și puse scândurile pe focü de arseră Totuși douë scânleióre, se strecurară pe coș și picară în grădină. În loculü unde căđură aceste scânței, răsări îndată doë stebles de busuioc. Boierulu avea unü mieluselü ce creșcea și elü prin curtea lui ; acesta scăpându în grădină, mănca busuioculü, și îndată i se aurî lâna. Și așa de frumosü se făcu mielulü, în câtü nu se mai găsea pe lume unü altulü așa de frumosü ca acesta.

Crăpa fierea într'ansa de necazü când vedü mielulü ; cacî țiganca pricepu că acésa nu era lucru curatü pentru densa. Și după ce mai trecu cătinică vreme ; ȃise bărbatului ei, când il vedü cu voe bună.

— Cum ași mai mânca carne din mielulü ȃla alü nostru !

— Nicî să te gâdescî la una ca asta, că mie mî-este dragd îi respunse Fiulü de boerü.

Vădu țiganca ca de astă dată nu i se prinde vorba, o întorse la viclenie.

Se făcu bolnava. O săptămână încheiată își chinui barbatul cu gemetele ei. Într'o noapte se făcu că răsare din somn; și dacă o întrebă bărbatu-său, că ce i s'a întâmplat, ea îi răspuse :

— Amă visat că unde venise o descântătorască și unde îmi dicea că dacă voi să mă facă sanatoasă, să ceru de la tine să tai mielul ăla alu nostru și să-î mîncăm drobulu.

— Fugi d'acolo, nevastă îi răspuse el că ce stai tu de vorbesci? Unde s'a mai vădut pe lume un miel așa de frumos? Cum să-lă taemu? Mai bine să aducemu pe toți vracii să-ți dea lécuri care sa te facă sanatoasă.

— Léculă meu ăsta este, îi mai dișe ea. Dacă nu vei sa tai mielul, înțeleg că tu vei să moru eu.

Și neavîndu încotro, Fiul de boeră puse de taie mielul și-lă dete la bucătorie să-lă gatască.

Gasperița se duse îndată în bucătărie și puse la cale ce sa se facă cu mielul, ca să nu mai rămăe nimicu din ălu. Trimise mațele la pîrâu, cu o credincioasă d'ale ei, sa le spele, după ce numără pînă și celă mai mică mațisoru, și-î spuse că va plati cu capulu ei de va perde vr'unu crâmpeiu din ele. Credincioasă bahnitei spălându-le la pîrâu, nu știu cum făcu, și rupse ună căpatăiu. De frică ilu dete pe gârla.

După aceea se întorse acasă, aduse toate mațele și le dete iarăși în numără.

A doua zi ducendu-se fosta soție a boierului la pîrâu cu cofa să aducă apă; se uită la vale pe rîu și vădu acolo pe ună dâmbă doi copilași jucându-ae cu două mere de auru, de lucea pământul, și rămase acolo pînă séra uitându-se cu jindă la dênșii, căci ei îi da în gându că pôte sa fie copii dênsei.

Întorcându-se acasă, o luă spurcata de cioroica la batai Dară ea dișe :

— Nu mai mă bate, stăpană, că ce-mă vădura ochii, o săptămână să te totu uiți, și totu nu te îndestulezi.

Dacă auzi așa, se duse și cioroica, și în adevăr ca și

ea se uitase acolo privindă la copilași. Și cum și-aru aduce aminte óre a se departa, când vedea așa frumusețe ne mai auđită? Se jucau copii și se sbeguiau, de-ți era dragă lumea să privesci la dênși.

Înțepenise împelițata, sgâindu-se cu ochii acolo. Și venindă mama copiiloră și tređind-o din buumăcêla în care cađuse:

— Vedă, stăpână, nu-ți spuneamu eă că nu te poti îndestula de o așa frumusețe, de te-ai uita nu sciu câtă?

Procleia le puse gându rêu, și totu planuia cum ar face ca să-i rápue.

Într'acestea venea lumea după lume de se uita la dênși. Dintre toți privitorii o babá bêtrâna, mai pricepută, dorindă și ea să-i aibă de feții eă, ducându-se acasa, aduse cu dênsa o furcă mică și unu toiăgelu. Cu aceste se dnse în marginea riului și aratându-le aceste unelte, îi strigară cu ună graiă duiosă.

Cum vėđură copii aceste lucruri, odată se repediră la dênsele; și fata puse mâna pe furca, érá băiatulu pe toiagu.

Luându-i baba cu sine, îi îmbracă cu nisce sdrențe și îi duse acasă la dênsa.

Nu trecu multă dupa acésta, și boerulă făcu clacă, adunândă pe toți copiii și fetele din satu ca să înșire margăritare. Se duse și baba cu copiii eă.

Acolo, la șeđătoare, unde se strânséră toți de vorbea la verđi și uscate, spuindă la glume și la ghicitori, sta și Feciorulă de boeru.

Elă se întâmplase în acea di sa fie cu voe bună, și đise:

— Sciți ce? copii! De câtu să flecăriți la glume și la câte nagode tóte, mai bine spuneți-ve fie care basmulă sêu.

Toți într'o glăsuire, priimira de buna cugetarea Boerului. Și spuseră ună, una; alți, alta; pina ce veni și rândulu copiiloră babei, ca să-și spue și eă basmulu loru. Dara eă sficioși cum în lasase pe ei Dumneđeă, respunsera:

— Apoi de Boerule, noi ce sa spunemu? ca nu scimu nici ună basmu.

— De! nu v^e mai fandosiți acum. Spuneți și voi, ia, ce v^eți pricepe.

Atunci băiatul^u începu :

«A fost^u o dată trei fete cari muncea^u în căuepisce, înșir^{te} mărgăritari; și trecend^u p^{acolo} un Fecior^u de boer^u mare, înșir^{te} mărgăritari.

«Fata cea mai mare ^{dis}e : De m^{ar}u lua pe mine de soție, Feciorul^u ăla de boer^u. e^u i-aș^u i nbrăca curtea cu un^u fus^u, înșir^{te} mărgăritari.

«Fata cea mijlocie ^{dis}e : De m^{ar}u lua pe mine de soție Feciorul^u ăla de boeru ce trece p^{aci}, e^u i-aș^u satura curtea cu o pită. Înșirate mărgăritari.

«Fata cea mai mică ^{dis}e și ea : De m^{aru} lua pe mine de soție Feciorul^u ăla de boer^u, e^u i-aș^u face doi feți-logofeți eⁱ cu totul^u și cu totul^u de aur^u. Înșirate mărgăritari.

«Feciorul^u de boer^u luă de soție pe fata cea mai mică, și daca o duse acasă, îi dete spre slujbă pe fata unei țigance.»

Afurisita de țigancă cum au^{di} începutul^u unui ast^u-felu de basmu, prinse a ^{dis}e :

Un^u tăciune,
Ș'un^u cărbune,
Tacⁱ, băete, nu mai spune.
Eară boerul^u ^{dis}e și el^u :
Un^u cărbune,
Ș'un^u tăciune,
Spune, băete, spune.

Băet^ul éráși începu :

«Mai trecu ce mai trecu și soția boerului remase grea. Când fu la césul^u naseriⁱ, boerul^u nu era acasă. Soția lui trimise pe țigancă să-i aducă o m^{oș}e; și ea aduse pe mă-sa Înșir^{te} mărgăritari.

«Bahnița de mă-sa daca veni ^{dis}e că pe la dênșii p^{acolea} este obiceiul^u ca d^omnele când nasc^u, să se sue în podu și m^{oș}a să stea la ușea podului^u cu ciurul^u. D^omna cre^{du}. Se

urcă în podu și născu doi feți-logofeței cu totulul, cu totulul auru. Înșir'te mărgăritari.

«Cioroica cum vėdu minunea asta, se duse de îngropa copi-lașii în baligarulū de la grajdu, și puse în ciurū doi căței fė-tați de curandū, pe care îi arėta boerului, spuindu-ı că astu-felū de odrasle ı-a născutū soția. Înșir'te mărgăritari.

«Boerulū se mănıe pe soția sa, și o pedepsi, făcėnd-o sluj-nica țigancei, őră pe țigancă o luă de soție. Din bāligarū crescu doi meri cu cója de aurū. Țiganca cum îi vėdu, se ținu de Căra boerului ca să-ı tae și să-ı facă scāndurı de pat. Peste nópte când se culcară, scāndura de sub boerū ȓise : Dado, greū țı-e ție ? — Greū, că este ȓăgāna pe mine ; dară ție greū țı-e ? — Mie nu-mı este greū, că este tata pe mine. Înșir'te mărgăritari.»

Țiganca őră sări cu vorba :

Unū tăciune,

Ș'unu cārbune,

Taci, bāete, nu mai spune.

Dară și Boerulū sări, și ȓise și elū :

Unū tăciune,

Ș'unū cārbune,

Spune, bāete, spune.

Baiatulū ințepu :

« Atunci bahnița, care auȓise ce vorbise scāndurile, stāru cu dinadinsul la bārbatu-sėu, pınă ce tăie scāndurile. Ea le făcu țāndări și le puse pe focū. Doė scānteioरे sārıră pe coșū și cādură în grādină. Din aceste scānteioरे, rāsārıră doė ste-ble de busuioc. Boerulū avea un mielușelū ; elu scapă în grādină și māncă din acest busuioc. Indatā i se auri lānai Înșir'te mărgăritari.

« Cum vėdu cioropina și acėstā minune, se prefăcu ca e bolnavă și ceru de le bārbatu-sėu să-ı tae mielulū, că se va ınsānātoși de va māncă din elū. Acesta se ımpotrivi. Ea stā-rui. Și ca să scape de gāra-māra, că nu-ı mai tacea fleonca, puse de-lū taie. Înșir'te mărgăritari.

Țigancă trimise pe o credincioasă a ei cu mațele mielului să le spele la riș; și ca să nu lipsescă nici unș mașisor, i le dete pe număr. Credincioșă spălându-le, se rupse unu crămpeiașu și-lu dete pe riș. El se opri pe un prund, și noi eșirămü de acolo. Inșir'te mărgăritari.»

Și, o minune! Mărgăritarulu se inșira de la sine, fară ca copiii să fi pus mâna pe densusulü.

Afurisita de țigancă totu mereu le ȃicea, căci vedea ea unde are să ajungă tréba :

Un tăciune

Ș'un cărbune

Taci, baete, nu mai spune.

Boerul însă, caruia pare că i se racorea inima când auȃea spusese baétuluș, îi da ghies, ȃicându'i :

Un carbune

S'un tăciune,

Spune, baete, spune.

« De acolo ne luă o babă și ne duse la casa ei, unde ne cresce ca pe copiii ei. Boerulü, stăpânulü acesteï moșii, făcu o ședătoare, și venirănu șl noi, și écă-ta-ne, téferi cum ne-a născut maica. Inșir'te mărgăritari.»

Toți cei de față rămăseseră cu ochii bleojdiți la copilulü care 'și spunea basmulü, și pare-că nu le vonea a crede celorü ce le auȃea urechile.

Atunci băétul își sfirși basmulü ȃicend :

« Și daca nu credeți, uitați-vé și vé încredințați.»

Și d'odată se desbrăcară de strențele cele murdare, și rămaseră strălucindü de nu putea niminea să ție ochii la ei. Tatăl lorü însă numai de câtü se repeđi, și luându-i în brațe vedü că se lipescü de inima lui, și atunci îi cunoscü ca sunt fi ai sêi. Și viindü și muma lor, care plânsese de dânsii cu lacrămile cătu pumnulü, îi îmbrățișe și dênse. Și plânseră de bucurie că îi mai adună Dumneȃeu la un locü pre toți și se veseliră veselie ingerescă.

Atunci boerul, amărât de amăgirea și înșelăciunea țigancei, porunci și aduse din herghelie doi armasari neînvęțați. Apoi legă pe țigancă de códele cailor, împreună cu un sac de nuță, și le dete drumulu să se ducă în lume, și unde cădea nuca, cădea și bucățica, pînă ce nu se mai alese nici praful de dânsa.

Eară eu încălecai p'o șea, etc.

NOTĂ. Povestitu la 1876 de Mihai Constantinu, din comuna Bălcița, plasa Dumbrava, jud. Mehedinți, soldat în regimentul I.

VII

LUPULŪ CELŪ NASDRAVANŪ ȘI FET-FRUMOSŪ

fostŭ odată ca nici odată, etc.

A fostŭ unŭ împăratŭ și o împăratésă. Eĭ aveau trei copii. Mai aveau pe lângă palaturile lor o grădină foarte frumósă. Și atât de dragŭ ĩi era florile acestui împărat, în câtu însuși cu multă tragere de inimă le privea și îngrijea de grădina. În fundulŭ acestei grădinĭ crescuse un mărŭ cu totul și cu totulŭ de aurŭ. Împăratulŭ nu mai putea de bucurie că în gradina sa se află unŭ așa pomŭ cum nu se găsea în tótă lumea. Se totu întorcea pe lângă dĕnsulŭ și se totŭ uita pe de tóte parțile la elu, de i se scurgeau ochiĭ. Când, într'o đĭ vĕđu că pomulu înmugurase, înflorește, se scutură florile și ródele se arată; apoi spre s'éră dá în párguală. ĩi zimbea mustața imperatului și ĩi lasa gura apă, când se gândea că a doa đĭ o să albă la masa sa mere de aurŭ, lucru ce nu se auđise până atunci.

A doua đĭ nu se luminase bine de đĭoă, și împăratulu ere în grădină ca să vadă merele cele aurite și să-și împace neșătiulŭ ce avea de a se uita la dĕnsele. Dară rămase ca eșitŭ nin minte, când, în locŭ de mere cópte aurii, vĕđu ca pomulŭ înmugurise din nou; érá merele nicăiri. Ancă fiindŭ acolo vĕđu cum înflorește pomulŭ, cum ĩi cade florile și cum sódele se arată éráși.

Atunci ĩi mai veni inima la locŭ și se mulțumi a aștepta pină a doua-đĭ. În đĭoia urmátóre, ia merele de unde nu e; S'a supăratŭ împăratulŭ, nevoe mare, și porunci ca paznicĭ sa e 1.ue să prindă pe hoți. Dară, ași! unde e pomana aia!

Pomulu înflorea în fie-care ȃi, se scuturau florile, rodul creştea şi s era da în p ergu. N optea se cocea, Oare-cine venia atunci şi le lua, fară să prind  de veste  omenii  mp ratului. Pare că era unu lucru făcut: Acel  cine-va care lua merele, f şi batea joc  şi de  mp ratul  şi de to i paznicii lui. Acest   mp rat  acum nu-  mai era că nu p te avea mere aurite la masa lui, ciuda cea mai mare era că nici p rga acestui pomu nu o veduse macar. Acest  il  intrist  p n  intr'at ta în c t  p'aci era să se scobore din scaunul   mp r tiei şi să-l  dea celui ce se va lega a prinde pe ho .

Fiii acestui  mp rat , pas mi-te că-  sim ir  g ndul , caci venira înaintea lui şi-l  rugară sa-  lase a p ndi şi ei. Mare fu bucuria  mp ratului c nd au i din gura fiului său celui mai mare legatura ce făcea de a pune m na pe ho . Le dete deci, voe, şi ei se pusera pe lucru. P ndi în zioa d' nt iu fiulu cel mare; dar  p  i ruşinea ce p  ise şi cei-lal i p ndari din naintea lui.

A doa- i p ndi şi celu mijloci ; dar  nici el  nu fu mai br z, ci se  t rse la tatal  s u cu nasul  în jos .

Ei spuser  că p n  la miezul nop ii, o ducă cum o ducă dar  că după aceea, nu se pot  ţine pe picior  de pirot la ce-  apucă şi cadă într'un  somn  ad nc , şi nu mai sci  nimic .

Fiul celu mai mic asculta şi tăcea. Apoi, după ce sfir si de spus  fra ii cei mai mari ce li se  nt mplase, se ceru şi el  de la tată-s u că să-l  lase se p ndeasc  şi el . C t  de trist  era tat -său pentru că nu se găsea nici un  voinic  care să-  prind  pe ho ii merelor, rise c nd il  au i. Ear  după multe rug ciuni se  nduplec . Atunci fiul  celu mai mică se pregăti de p nd .

Cum veni s era f şi lu  tolba cu sage ile, arcul şi paloşul, şi se duse în gr din . F şi alese un loc  singuratic şi dep rtat  de ori ce pom  şi de ziduri, ast-fel  ca să n' ib  de ce se re ema. Se hot ari a sta în picior  pe un  trunchi  de pom  taiat  ast-fel în c t  c nd i-ar veni somn  şi ar mo ai, să cadă jos şi să se deştepte. Aşa făcu, şi după ce cadă de vr'  două ori i se sperie so mnul  şi remase tr z  şi neb ntuit  de pirot la.

Când, colea despre ȃioă c nd somnulu e mai dulce, auđi un  f l f it ca de un  stol  de paseri că se apropie.

Trase cu urechia  i simți că cine-va jumulesce pomul  de mere. Sc se o săgétă din tolbă, o aședă la arc  i, trac  ltrase o săgétă,  i nu se făcu nici o mișcare. Trac  ! mai trase una  i  r și nimic . C nd trase cu a treia, f l f itul  se auđi din nou  i el  pricepu că stolul  de păseri trebuie să fi sburatu. Se apropi  de merul  de aur ,  i v du că hoșul n'avusese timp  a lua t te merele. Luase ce luase, dar  tot  mai rămăsese. St ndu el  acolo, i-se păru că vede lucind  ae-va pe jos . Se pl ca  i ridc  acel  ce-va ce lucea. C nd, ce să veđi D-ta ? dou  pene cu totul   i cu totul de aur .

Cum se făcu ȃioă, culese c te-va mere, le puse pe o tipsie de aur ,  i cu penele la căciulă se duse de le  nf iș  tat lul  s u .

Imp ratul  v d nd  merele, mai-mai era să-și iasă din minți, de bucurie ; dar   iși ținu firea. Puse de strig  prin t t  cetatea că fiul  s u cel  mică a isbutit  să aducă mere  i să  i alle că hoșul  este o pasere.

F t-frumos  ȃise tat lul  s u să-i dea voe acum să caute  i pe hoș . Tat l  s u, nu mai voia să scie de hoș , de óre-ce i-a ajutat  Dumneđe  să vadă merele cele at t  de mult dorite

Dar  fiul  cel  mic  al  imp ratului, nu se lasa numai pe aceea, ci st rui pină ce imp ratul  i  dete voe să m rg  a căuta  i pe hoș . Se g ti de drum ;  r  c nd fu a pleca,  iși sc se penele cele de aur  de la căciulă  i le dete imp r tesei muma lui, ca să le p rte ea pină s'o  nt rce el .

Lu  haïne de priminel   i bani de cheltuielă.  iși at rn  tolba cu s geșile la spate, paloșul  la c psa st ng ,  i cu arcul   nr'o m n   i cu alta de g tul  credinciosului s u porni la drum .  i aide,  i aide, merse cale lung  dep rtat , p ng ce ajunsese în pustietate. Aci făcu popas  i sf tuindu-se cu robul  s u cel  credincios , găsi cu cale să apuce spre r s rit . Mai c l torind  ei o bucată buna, ajuns  la o pădure d s   i stufoș . Prin bungetul   sta de pădure merg nd  ei pe dibuitele, căci alt-fel  era peste p te, g sir  în dep rtare un  lup  gr znic   de mare  i cu fruntea de aramă. Indat  se  i g tir  de apă-

rare. Când fură aprópe de lupú de o batae de săgéta, puse Fëtú-frumosú arculú la ochiú.

Vedëndú lupulú una ca acésta, strigá : staí, Fet-frumosu, nu mé săgeta, că mult bine ți-oiú prinde vre-odată.

Fët-frumosú îlú ascultá și lăsá arculú în josu. Apropiindu-se lupulú și întrebându-lú unde merge și ce cautá prin ast-felú de pădurí nestrábátute de piciorú de omú, Fët-frumosú îi spuse tótá întemplantarea cu merele din grádina tatálui sêu, și că acum merge să caute pe hoțú.

Lupulú îi spuse că hoțulú era împératulú pasariloru. Că elú cândú venia a fura merele, aduna paséřile cele mai agere la sború și cu ele în stolú venea de le culegea. Ca acea paséře se aflá la împéřáția de la marginea acesteí padurí. Íi mai spuse că tótá megieșia se vaetá de furturile ce făcea ea pómelorú de prin grádini, și le arátá drumulú celú mai apropiatu și mai lesniciosú. Apói, dându-í unú merișorú frumosú la vedere, îi mai díse :

— Ține, Fet-frumosu, acestú merișorú. Când veí avea trebuință de mine vre-odată, sa te uiți la elú, sa gândeșci la mine și eú îndată voiú fi acolo.

Fët-frumosú priimi merișorulu și-lu băgá în sinú, apoi luându-și rēmas bunú, porni cu credinciosulú sêu și strábátendú desișurile pădureí, ajunse la cetatea în care se afla acea paséře.

Cercetá prin cetate și i se spuse că Impératulú loculuí aceľia o ține într'o colivie de aurú în grádina sa.

Acésta îi fu de ajunsú a sci.

Dete câte-va tircóle curții împéřátescí și lua aminte la tóte amēnunturile ce incongiura curtea. Cum se făcu séra, veni cu credinciosulú sêu și se pitulá la un colțú, așteptându acolo píná se liniștirá toți ceí din curte. Apói credinciosulú lui puindu-se pioá, Fët-frumosú se urcă pe dānsul ; d'aci pe cóma ziduluí, și sări în grádina. Când puse māna pe colivie, odatá țipá pasérea, și cât aí díce *meiu*, se vedú incongiuratú de o mulțime de paseri, carí mai mici, carí mai mari, țipāndu pre limba lor. Și atita larmá făcurá, în câtú se desțoptară

toți slujitorii împărătesci. Și viindă în grădină, găsiră pe Făt-frumosă cu colivia în mână; și păsările dënduse la elă să-lă sfășie, érá el apărându-se.

Puseră slujitorii mâna pe elă și-lă duseră la împératulă, carele și dënsulă se sculase să vadă ce se întâmplase.

Cum îlă vëdu împératulă îl cunoscu; apoi prinse a-î dice:

— Imi pare rău, Făt-frumosă, de acéstă întâmplare. De ai fi venit cu binele, saă cu rugăciuni, să-mi ceri pasărea, póte m'așu fi înduplecat să ți-o daă de bună voia mea; dar acum prins cu mâna în sacă, cum se dice, după datinele nóstre cu mórte trebuie să mori. Și numele îți va rămânea pângărită cu ponosulă de tâlhară.

— Acéstă pasare, luminate împárate, răspuse Făt-frumos ne-a jefuită de mai multe ori merele de ară din pomulă ce are tătâne-meă în grădina sa, și de aceea amu venit să puiă mâna pe hoțu.

— Póte să fie adevérată ceea ce spui tu, Făt-frumosă; dară la noi, împotriva datineloră nóstre eu n'amú nici o putere. Numai o slujbă însemnată făcută împéráției nóstre te póte scăpa și de ponosă și de mórte.

— Spune ce slujbă să-ți faci, și mă voi încumete.

— De vei isbuti să-mi aduci épa ce sirépă ce este la curtea Împératulăi meă vecină, vei scăpa cu fața curată, și-ți voi da pasărea cu colivia.

Făt-frumosă priimi. Și chiar în acea di și plecă cu credinciosulă seă robă.

Ajungënd la curtea împératulăi vecină, luă cunoscință de épă și de împrejmuirea curții. Apoi cum veni séra, se aședă cu creuinciosulă lui la ună colțu de curte unde 'i se páru a fi ună locă de pirléză.

Elă vëduse épa cum o plimba doi slujitori, și se minună de frumusețea ei. Ea era albă, avea căpăstrulă aurită și împodobită cu pietre nestemate, de lumi a ca sórele.

Pe la mi eđu de nópte, cândă somnulă este mai dulce, Făt-frumos dice credinciosulă seă de se puse pioă, érá elă se urcă pe dënsulă, apoi pe zidă și sări în curtea împératulăi.

Merse pe dibuitele și în vârful degetelor, pînă ce ajunse la grajdu; și deschidînd ușa, puse mîna pe căpastru și trăgea épa după dînsul. Cum ajunse épa la ușa grajdului, unde nincheză o dată de havi vîdduhul și urlă tótă curtea și palaturile. Indată săriră toți cu totul, puseră mîna pe Fêt-frumos, și-l duseră la împăratul, carele și el, se sculase. A-césta cum vîdu pe Fêt-frumos il și cunosc.

Il înfruntă pentru fapta cea mișească ce era să săvêrșescă, și-i spuse că datinle țerei sale dá morții pe fur, și că împotriva acelor datine el n'are nici o putere.

Fêt-frumos îi spuse drept tótă șiritenia cu merele, cu pa, sêrca și cu cele ce îi dîsesse să facă împăratul, vecinul sêu

Atunci împăratul îi dîse :

— De veî putea. Fêt-frumos, să-mi aduci pe dîna Crăiasa, póte că voi isbuti să scapi de mórte și să-ți rămăe numele nepetat.

Fêt-frumos se încumese, și luând pe credinciosul sêu cu sine, plecă. Pe drum își aduse aminte de merisor. Ilu scóse din sín, se uită la dînsul și se gândi la lup. Și cât te-ai șterge la ochi, lupu fu aci.

— Ce poftesci, Fêt-frumos, îi dîse :

— Ce să poftesc, îi respunse el, écă, écă, écă, ce mi s'a întâmpat. Cum să facu eú acu sê mé întorc cu ispravă bună-

— De asta îți este? Las' pe mine că trêba este ca și sfirșită.

Și porniră câte-și trei spre Dîna crăiasa.

Când fură aprópe de Dîna crăiasă, făcură popas într'o ȳadure de unde se vedea palaturile cele strălucite ale dînei. Se invoiră ca Fêt-frumos și cu credinciosul sêu să aștepte la tulpina unui copaci bêtân, pînă s'o întórce lupul.

Și mîndre palaturi măi avea dîna, märe, Insuși lupul se miră de frumusețea și de rînduiala cea bună ce era p'acolo. Cum ajunse, făcu ce făcu și să furișă în grădină.

Ce să veđi D-ta? nici un pom nu măi era verde. Le căduse frunđa, și crăcile, și rămurelele, de erau ca despuiați. Pe jos frunđele cădute erau făcute scrum de uscăciune. Număi un stuf de trandafir măi era înfrunđit, și plin de

boboci, uniî în flóre și alții deschiși. Ca să ajungă pînă la dânsul, Lupul trebuie să mîrgă în vîrfurile degetelor ca să nu fișie frunțetul cel ustat, și se ascunde în acel crînguleț înflorit. Stîndu el acolo și pîndindu, etă că ese Dina Craiasă din palaturi, însoțită de doș-deci și patru de rrobe, ca că se plimbe prin grădină.

Cînd o vîdu lupul, p'aci-p'aci era să uite pentru ce venise și să se dea de gol; dară se stăpîni. Căci era așa de frumósă, cătu nu s'a mai vîdut și nu se mai vedea pe fața pămîntului. Avea un păr, nene, cu totul și cu totul de aur. Coșițele ei lungi și stufoșe de-î bătea pulpele. Cînd se uita la cine-va cu ochii ei ceia marii și negri ca murele, îl băga în bôle; avea nișce sprîncene bine arcuite de pare că erau scrise, și o peliță mai albă ca spuma laptelui.

După ce dete câte-va tarcóle prin grădină cu rrobele după dînsa, veni și la stuful de trandafir să rupa câte-va flori. Cînd lupul care era ascuns în crîngu odată se repeși. o luă în brațe și pe ici țî-a fost drumul. Iară rrobele, de spaimă se împrăștiară ca puși de potîrniche. Intr'unu sufletu alergă lupul și o dete leșinată în brațele lui Fêt-frumos. Acesta cum o vîdu, se perdu cu tîrea; dară Lupul, îi aduse aminte că e voinică, și-și veni în sine. Mulți împărați voise să o fure; dară se răpusera.

Fêt-frumos prinse milă de ea, și nu-î mai venea a o da altuia.

Dina craiasă, după ce se deșteptă din leșină și se vîdu în brațele lui Fêt-frumos; prinse a-î dice: Faca tu ești Lupul care m'a furat, a ta să fiu.

Fêt-frumos îi respunse: A mea să fi, nedespărțită pînă la mórte.

Apoi se înțeleseră la cuvinte, și spuse fie-care șiritenia istoriei sale.

Vîdîndu Lupul dragostea ce se încinsese între ei, dișe: Lăsați pe mine, că tóte le întocmesc eu după vrerea vóstră. Și plecară a se întorce de unde veniseră.

Pe drumu Lupul se dete de trei ori peste cap, și se făcu în-

tocmai ca Țina Craiasa. Pasămi-te Lupulu era nasdravanu.

Se vorbira eă, ca credinciosulu lui Făt-frumosu sa stea cu Țina Craiasă la tulpina unui copaciū mare în pădure, pînă se va întorče Făt-frumosū cu épa sirépă.

Ajungëndū la împăratulū celū cu épa, Făt-frumosu îi dete pre prefăcuta Țina Craiasă. Cum o vėđu împăratul, i se muiă inima și prinse unū dorū pe dēnsa, de nu se pōte povesti.

Impăratulū îi đise: Vrednicia ta, Făt-frumosū, te-a scăpatū și de ocară și de mōrte. Acum te și rēsplătesc pentru acēsta, dāndu-ți în darū épa.

Cum puse māna pe épă, și pe căpēstrulū celū minunatū Făt-frumosū o luă la sǎnătōse și puindū pe Țina Craiasă calare pe épă, porni cu dēnsa și trecu hotarele acestei împărății.

Impăratulū adună numai de cātu pe sfetnicii sēi și purcese la biserică ca să se cunune cu Țina Craiasă. Când fu la ușa bisericeī, prefăcuta Țină, se dete de trei orī peste capū și se facu érași Luju, carele, clătānindū din colți, își arată dinții rīnjindu catre curteniū împăratulū. Acestia, cum vėđură, de o dată înghețară de frică. Apoi, după ce se mai desmeticiră, se luară după dānsulū cu chiote și cu uideo. Dară Lupulū, să te ții pīrleo ! lungi pasulū lupesce, și se duse, duluță, de nu mai dete cu māna de dēnsulū. Și ajungëndū pe Făt-frumosū, și pe aī sēi merse su dēnsiī. Când tu aprōpe pe curtea împăratulū celū cu pasērea, făcură ca și la celū-l-altū împăratū. Lupulu schimbatū în épa sirépă, fu dusū la împăratulu, carele vėđēndū épa, nu se mai scia de bucurie.

Dupa ce priimi cu multă omenie pe Făt-frumosū, împăratulū acesta îi đise :

Aī scapatū, Făt-frumosū și de ponosū și de mōrte. Eră eū imī voiū ținea cuvintulū împărătescū, și mulțumirea mea va fi pururea cu tine.

Porunci, și numai de cāt i se detepasērea cu colivia eī cu tolū. Și priimid-o Fet-frumos, își luă điuva bună și plecă. Ajungëndū în pădure unde lasase pe Țina Craiasă, épa și pe credinciosulū lui, pornira împreună către împărăția tatălū sēu.

Impăratulū celū ce primise épa, porunci să ésa tōtă óstea

lui și mai marii împărăției sale la câmpu, unde voia sa li se arate călare pe épa cea atitū de vestita.

Când îl vëdură ostașii, toți cu toții strigară :

Să trăesci împărate ca ai dobânditū un ast-felū de odoru. Să'ți trăiască și épa, care te face să te arăți așa de mărețū.

Și în adevër, venea, nene, épa cu împăratul pe dënşa, de nu-î da picioarele de pământū, ci par'carū si sburat.

Se luară la întrecere. Dară nici pomenelă nu era ca să se apropie cine-va de acésta épă, căci pe toți îi lasa în urmă.

Când fu la o depărtare bună, odată stătu épă, trânti pe împărat, se dete de trei ori peste capu și se făcu éráși lupū, și o rupse d'a fuga și fugi, și fugi pînă ajunse pe Fêt-frumosū.

Când fură ase despărți, Lupulū duse lui Fêt-frumosū :

Etă de astă data ți s'a împlinitū tóte poftete. Păzesce-te în viața ta, a nu mai pofti lucruri peste puterea ta, căci nu vei păți bine.

Apoi se despărțiră ducēndu-se fie-carc într'ale sale.

Ajungēndū la împărăția tatălui și auđindū că vine fiulū sēū celū micū, îi eși înainte cu mare cu micū că să-lă priiméscă, după cum i se cuvenea.

Mare fu bucuria obștésză cândū îl vëdură cu soțioră cum nu se mai găsea pe fața pământului, și cu odóre cum nu s'a mai pomenit.

Cum ajunse, porunci, Fêt-frumosū și făcu un grajdū măestritū pentru épă ; colivia cu pasērea o puse în pālimentul despre grădină.

Apoi tată-sēū puse de se făcu pregătirile de nuntă. Și după câte va dīle se cunună Fêt-frumosū cu Dīna Crăiasă, întinse masă mare pentru bunū și pentru răū, și ținură veseliile trei dīle și trei nopți încheete.

După care trăiră în fericire, fiind-că Fêt-frumosū nu mai avea ce pofti. Și or fi traindū și astă-dī, de n'orū, fi muritū.

Eră eū încălecaī p'o șea, etc.

Povestitū de unu lucrătorū de presă tipografică, proclitū Mencicov, ședătorū în mahalaoa Tırchilescī, Bucurescī.

RADU PRIȘCU

invețator

VIII.

✻ BRAȘOV ✻

PRASLEA CELŪ VOINICŪ ȘI MERELE
DE AURŪ

fost o dată ca nici o dată, etc.

Era o dată unŭ împăratŭ puternicŭ și mare, și avea pe lângă palaturile séle ò grădină frumósă, bogată de flori, și meștușugită nevoie mare! Așa grădină nu se mai veduse până atunci, p'acolo. In fundulŭ grădiniŭ avea și unŭ mărŭ care făcea merc de aurŭ, și de când îlŭ avea elŭ nu putuse să mânânce mere còpte, căci, după ce le vedea înflorindŭ, crescendŭ, și pârguindu-se, venea óre-cine nóptea și le fura tocmai când erau să se còcă. Toți pasniciŭ din tótă împărâția și cei mai aleși ostași, pe care îi pusese împăratulŭ ca să pândescă, n'aŭ pututŭ să prindă pe hoși. In cele mai de pe urmă veni fiulŭ celŭ mai mare alŭ împăratulŭ și-i dișe :

— Tată, amŭ crescutŭ in palaturile tale, m'amŭ plimbatŭ prin astă grădină de atâtea ori, și amŭ vedutŭ ròde fórte frumóse in pomulŭ din fundulŭ grădinei, dar n'amŭ pututŭ gusta nici o dată din ele; acum a datŭ in copt, dă-mi voe ca nóptile astea să păzescŭ ênsumi, și mă prindŭ că voiŭ pune mâna pe acelŭ tâlharŭ care ne jefuesce.

— Dragulŭ meŭ, dișe tată-sêŭ, atâția ómeni voinicŭ aŭ păzitŭ, și n'aŭ făcutŭ nici o ispravă, dorescŭ prea multu să vedŭ la masa mea măcar un mărŭ din acestŭ pomŭ care m'a ținutŭ atâta sumă de bani; și de aceea étă mă induplecŭ și te lasŭ ca să pândesci, măcar că nu-mi vine a crede că o să isbutesci.

Atunci fiulŭ împăratulŭ se juse la pândă o séptemână în-

trégă: nóptea pândeă și ȃioa se odihnea ; éřă când fu într'o diminéřa, se întórse tristü la tata-séü și-í spuse cum priveghiase řină la mieduluü nóptii, cum mai pe urmă ilü apucase o řirotélă de nu se mai putea řiné pe picióre, cum mai târdüü, scmnulü ilü cořleşi și căđu ca unü mortü, fără sa se póťa deștepta de câtü tocmai când sórele era rădicatü de doué sulite, și atuncea věđu că merele lipsescü.

Nepovestită fu măhnirea tatălui scü când auđi spuinduse astă întâmplare.

De silă de milă, fu nevoitü a mai aștepta încă unü anü, ca să facă și voea fiulü séü celü mijlociü, care cerea cu staruință de la tată-séü ca să-lü lase și pe densuslü să pândesca, și se legă că elü va prinde pe hořii care îi făcea atăta întristare.

Timpul veni, merele începura a se pârgui; atunci fiulü séü celü mijlociü păzi și elü; dară păři ca și frate-séü celü mare.

Tată-séü, desnădějduitü, pusese în gândü sa-lü taie: dară fiulü séü celü mai micü, Práslea, veni cu răgăciune către tata-séü, și-í ȃise :

— Tată, ařăřia aní l'ai řimut, aí suferitü atătea necazuri după urma acestü pomü, mai lasă-lu, rogu-te, și anulu acesta, să-mí încercü și eü noroculu.

— Fugi d'aci, nesocotitulé, ȃise împératulü, frařii tēi cei mai mari, atăři și atăři ómení voinicí și deprinși cu nevoile, n'aü pututü face nimicü, și tocmai tu, unu mucosü ca tine. o să isbutescă? N'auđi tu ce prăpăstii spunü frařii tei? Aici trebuie se fie ce-va vrăji.

— Eü nu mă încumétü, ȃise Praslea, a prinde pe hoři, ci ȃicü că o încercare de voiü face și eu, nu póte să-ři aduca nicí un rēü.

Impératulü se înduplecă și mai lasă pomulü netăiatü înca unü anu.

Sosi primăvara: pomulü înflori mai frumosü și legă mai multü de câtü altá dată. Impératulü se veseli de frumuseřea floricorü și de mulřimea ródelorü séle, dară când se gândeă că

nicî în anulă acesta n' o sa aibe parte de merele lui cele a urite, se căia că l' a lăsată netăiată.

Prăslea se ducea adesea prin grădină, da ocolă mărului și totă plănuia. În sfârșit, merele începură a se pârghi. Atunci fiulă celă mai mică ală împăratului di se :

— Tată, étă a sosită timpulă ; mă ducă să pândesc și eă.

— Dute, di se împăratulă ; dar negreșită că și tu ai să te întorci rușinată ca frații tēi cei mai mari.

— Pentru mine n' are să fie așa mare rușine, di se el ; fiindă-că eă nu numai că suntă mai mică, dar nicî nu mă legă ca să prinďă pe tâlhari, ci numai o cercare să facă.

Cum veni séra, se duse, își luă cărți de cetită, două țepușe, arculă și tolba cu săgețile. Își alese ună locă de pândă într' ună colță pe lângă pomă, bătu țepușele în pământă, și se puse între ele, așa cum să- i vină unulă dinainte și altulă la spate ca, daca îi va veni ună somnă, și ară moțai, să se lovescă cu barba în celă de dinaintea lui, și dacă ară da capulă pe spate, sa se lovescă cu céfa în celă de din apoă.

Ast-felă pândi, pînă când într' una din noții, cam după miedulă noții, simți că-lu atinge încetișoră bórea diorilor care îlă îmbăta cu mirosulă seă celă plăcută, o pirotélă moleșitoare se alegă de ochii lui ; dara loviturile ce suferi, vréndă să moțaiască, îlă deșteptară, și rēmase priveghindă pînă când pe la revărsată de diori, ună ușor fășăită se auđi prin grădină. Atunci cu ochii țintă la pomă, luă arculă și sta gata ; fășăitul se auđi mai tare și ună óre-cine se apropie de pomă și se apucă de ramurile lui ; atunci elă dete o săgétă, dete două și cândă dete cu a treia, ună gémătă eși de lângă pomă, și apoă o tăcere de mórte se făcu : érá elă, cum se lumina puțină, culesse câte-va mere din pomă, le puse pe o tispie de auru și le duse la tatăl seă.

Nicî o dată n' a simțită împăratulă mai mare bucurie de câtă când a vedut la masa sa merele de aură, din care nu gustase nicî o dată.

— Acum, di se Praslea să cautamă și pe hoță.

Dară împăratulă, mulțumită că pipăise merele cele aurite

nu mai voia să scie de hoți. Fiul său însă, nu se lasa cu una cu două, ci arătând împăratului dîra de sânge ce lăsase pe pămînt rana ce făcuse hoțului, îi spuse că se duce să-l caute, și să-l aducă împăratului chiar din gaură de șerpe. Și chiar de a doua zi vorbi cu frații lui, ca să meargă împreună pe urma hoțului și să-l prindă.

Frații săi prinseră pismă, pe el, pentru că fusese mai vrednic de cât dînsii, și căuta prilej ca să-l pierdă; de aceia și voia bucuros să meargă. Ei se pregătiră și porniră.

Se luară, deci, după dîra sîngelui și merse, merse, pînă ce eșiră la pustietate unde se perdu dîra. Ocoliră împregiurul prăpastiei și vedură că dîra de sânge nu mai înainta. Atunci pricepură ei că în prăpastia aceea trebuie să locuiască furul merelor.

Dară cum să se lase înăuntru? Porunciră numai de cât virtuje și funii grose, și îndată se și gătiră. Le aședară, și se lăsă fratele cel mare; dară, disese el, când voi scutura frînghia să mă scoteți afară; așa și făcură. După fratele cel mare se coborî cel mijlociu, și făcu și el ca cel d'înteu, atîta numai că se lăsă ceva mai jos.

Acum e rîndul meu să mă las în prăpastie, disese Prăslea vedînd că frații cei mari se codesc; când voi mișca frînghia, voi mai mult să mă lăsați mai jos; și după ce veți vedea că frînghia nu se mai duce la vale, să puneți pasnici să păzescă, și când va vedea că frînghia se mișcă de lovesce marginile gropeii, să o trageți afară.

Se lăsă și cel mai mic din frați, și de ce mișca frînghia, d'ăia îl lăsă mai jos, și-l lăsară, și-l lăsară, pînă ce vedură că frînghia nu mai sta întinsă, cum este când are ceva atârnat de capetului ei.

Atunci frații ținură sfat și diseră: să așteptăm pînă ce vom vedea dacă face vre-o isbîndă, și atunci ori bine ori rău, de va face, să-l perdem; ci să ne curățim de unul ca dînsul care ne face de rușine.

Prăslea ajunsese pe tărîmul cel-altu, se uită cu sfială în toate părțile, și cu mare mirare vedu toate lucrurile schimbate;

pământulu, florile, copaci, lighioni alt-felū făptuite erau p'acolo.

De o cam dată îi cam fu frică, dară înbărbătându-se, apucă pe unū drumū și merse pînă dete de nisce palaturī cu totulū și cu totulū de aramă.

Nevădëndū nicī puiū de omū, pe care să-lū întrebe câte ce-va, intră în palatū, ca să vadă cine locuia acolo. În pragulū ușei ilū întâmpină o fată frumușică, care diise :

— Mulțunescū lui Dumneșeū că ajunseiū ca să mai vėdu omū de pe tēremulū nostru. Cum ai ajunsū aice, frate, ilū întrebă ea ; aici este moșia a trei frați smeī, care ne-a răpitū de la părinții noștri, și suntemū trei surori și fete de împēratū, de pe tēremulū de unde ești tu.

Atunci elū povesti în scurtū tōtă istoria cu merele, cum a rănitū pe hoșū, și cum a venitū după dīra sāngelui pînă la grōpa pe unde s'a lāsātū în josū la ea, și o întrebă ce felū de ómenī suntū smeī aceia și daca suntū voinici.

Ea îi spuse apoi că fie care din smeī și-a alesū câte una din ele, și le totū silesce să-ī ia de bărbați , őră ele se totū împotrivescū cu felū de felu de vorbe, cerēdu-le câte în lună și în sōre, și ei se facū luntre și puncte de le implinescū tōte voile.

— Ei suntū în adevērū voinici, adăogă ea, însă cu vrerea lui Dumneșeū, pōte îi veī birui. Dară pînă una, alta ascundete, vai de miue ! unde-va să nu dea smeulū peste tine în casa lui, că e năbădaiosū, și se face leū paraleū. Acum e timpulū când are să vină la prānzū, și are obiceiū de aruncă buzduganulū cale de unū conacū și lovesce în ușă, în masă și se pune în cuiū.

N'apucă să isprăvēscă vorba, și se auđi ce-va că șueră, că lovesce în ușe, în masă, și buzduganulū se arătă și se aședă în cuiū. Dară Prāslea, luă buzduganulū, ilū asvārli innapoi mai departe de câtū ilū asvārliše smeulū ; și când era prin dreptulu lui, ilū atinse pe umere.

Smeulu speriatū, státu în locū, se uītă după busduganū, se duse de-lu luă și se întōrse acasă. Când era la pōrtă, începu sa strige :

— Him ! him ! aici înirose a carne de omă de pe tărémulă celălaltă și vedëndu pe fiulă de împărată ce-î eșise înainte îi dișe :

— Ce vëntă te-a adusu pe aici, omule, ca să-ți rămăe ósele pe altă tărémă ?

— Amă venită ca să prinđu pe furii mereleră de aură ale tatalui mei .

— Noi suntemă, îi dișe smeulă ; cum vreă să ne bătemă ? în busdugane să ne lovimă, în săbiă să ne tăiemă ; oră în luptă să ne luptămă ?

— Ba în luptă că e măi dréptă, respunse Prăslea .

Atunci se apucară la trântă, și se luptară și se luptară pînă când Smeulă băgă pe Praslea în pământu pînă la glesne ; érá Prăslea se opinti o dată, aduse pe smeă și trântindu-lă, ilă băgă în pământă pînă în genuchi și-î și tăie capulă .

Fata, cu ochii plini de lacrimi, îi mulțumi că a scăpat-o de smeă, și-lă rugă se-î fie milă și de surorile ei .

După ce se odihni vre-o două zile, porni, dupe povața fetei, la soră-sa cea mijlocie care avea palaturile de argintă .

Acolo, ca și la cea mare, fu primită cu bucurie ; fata ilă rugă să se ascundă ; érá elă nu voi ; ci când veni busduganulă să se așede în cuiă, pe care ilu aruncase smeulă ei cale de două conace, elă ilă aruncă multă măi îndărătă, isbindă și pe smeă în capă ; érá smeulă veni turburată, se luptă cu Prăslea ca și frate-său celă mare, și rămase și elă mortă .

Fata, după ce îi mulțumi, ilu povățui cum să faca ca să scape din robie și pe sora loră cea măi mică .

— De și e măi puternică, dișe fata, de câtă frațiă lui pe care i-ai omorătă, dar cu ajutorulă lui Dumneđeă și măi alesă că e și cam bolnavă din lovitura ce i-ai dată cu săgéta cândă a vrută să fure merele, nădăjduescă că-î vei veni de hacă .

O săptămână întrégă se desfătară împreună cu amândouă fetele, și Prăslea, odihnindu-se de ostenele ce încercase porni și către smeulă de ală treilea .

Vedëndă palaturile de aură în care locuia smeulă celă

micu, rămase cam pe gânduri, dară luându-și inima în dinți intră înăuntru.

Cum îl vădu fata, îl rugă ca pe Dumneșeu să o scape de Smeu, care, șicea ea, e otarătă ca îndată ce se va face sănătosă bine, să o silésca, oricum să se însoșéscă cu densusul.

Abia isprăvisé vorba, și buzduganul isbindu în ușe și în masă, se puse în cuiu. Práslea întrebă ce putere are Smeul, și îi spuse că aruncă buzduganul cale de trei conace; atunci elu îl aruncă și mai departe, lovindu-l în peptu.

Smeul, turburat de mânie, se întorse numai de cătu acasă.

— Cine este acela, care a cutesatú să calce hotarele mele și să intre în casa mea?

— Eú suntu, șise Praslea.

— Dacă ești tu, îi respunse Smeul, amú să te pedepsescú amarú pentru nesocotínța ta. Cum ai vrutú venit-ai; dară nu te vei mai duce cum vei voi.

— Cu ajutorulú lui Dumneșeu, respunse Práslea, amú eu acú și de cojoculú tđu.

Atunci se învoirá să se ea la luptă dréptă,

și se luptară,
și se luptară,
și de vară
până séră;

iară când fu pe la námieđu, se făcură amândoi doué focuri și așa se băteau; unú corbú însă le totú da ocolú croncánindú. Védéndu-lú Smeulú îi șise:

— Corbule, corbule ia seu în unghiile tale și pune peste mine, că-ți voiú da stérvulú ásta ție.

— Corbule, Corbule îi șise și Práslea, daca vei pune peste mine seu, eu îți voiú da trei stárvuri.

— Unde dá Dumneșeu să cadă o asemenea tiflá peste mine! Mi-așú sátura sálașulú întregú.

— Adevéru grăesce gura mea, îi respunse Práslea.

Corbulú fără a mai întârđuia, aduse în unghiile sale seu,

puse pe vitézulü Präslea, și prinse mai multă putere.

Către séră, ȃise smeulü cãtrã fata de împëratü, care privea la dênșii cum se luptaü, după ce se făcuserã érá ómenï :

— Frumușica mea, dă-mï nițică apă să mă recorescũ, și-ți făgãduescũ să ne cununãmũ chiar mãine.

— Frumușica mea, îi ȃise și Präslea, dă-mï mie apă, și-ți făgãduescũ ca te ducũ pe tãrãmulũ nostru și acolo să ne cununãmũ.

— Sã-ți auȃ Dumneȃeũ vorba, voĩnice, și sã-ți împlinãscã gãndulũ, îi respunse ea.

Fata de împëratü dete apă lui Präslea de bêu, și prinse mai multă putere ; atunci strãnse pe smeũ în braȃe, ilũ ridicã în susũ, și cândũ ilũ lãsã în josũ, ilũ bãgã pĩnã în genuchĩ în pãmãntũ ; se opinti și Smeulũ, ridicã și elũ în susũ pe Präslea, și lãsãndu-lũ josũ, ilũ bãgã pĩnã la brãũ ; puindu-și tóte puterile, Präslea mai strãnse odatã pe Smeũ dã-i pãrãi ósele, și aducẽndu-lũ ilũ trãnti așã de grozavũ, de ilũ bãgã pĩnã în gãtũ în pãmãntũ și-i tãie capulũ ; érá fetele de bucurie se adunãrã împregiurulũ lui, ilũ luaũ în braȃe, ilũ sãrutaũ și îi ȃiserã ; de aȃi înainte frate sã ne fiĩ. Îi spuserã apoi ca fie-care din palaturile Smeilorũ are cãte unũ bicĩ, cu care lovesce în cele patru colțurĩ ale lorũ și se facũ nisce mere. Așã făcurã, și fie care din fete avurã cãte unũ mãrũ. Se pregãtirã decĩ, sã se întórcã pe tãrãmulũ nostru.

Ajungẽndũ la grópã cletenã fringhia de se lovi de tóte mãrgĩnile grópei, Pãsniciĩ de susũ pricepurã cã trebue sã tragã fringhia. Se puserã la vãrtejurĩ și scóserã pe fata cea mare cu mãrulũ ei de aramã.

Ea, cum ajunsese susũ, arãtã un rãvãșelũ ce-i dã se Präslea ; iĩ care scria cã are sã ia de bãrbĩtũ pe frate-sãũ celũ mai mare.

Bucuria fetei fu nespusã când se vãȃu érá pe lumea unde se nãscuse.

Lãsãrã din noũ fringhia, și scóse pe fata cea mijlocie, cu mãrulũ ei celũ de argintũ și cu o altã scrisóre în care o hotãrã Präslea de soție fratelui celũ mijlociũ.

Maî lăsară fringhia și scóse și pe fata cea mică: acéstă era logodnica lui Prăslea; însă mărulū ei celū de aurū nu-lū dete, ci îlū ținu la sine.

Elū simțise de maî 'nainte că frații săi îi pórta sâmbetele și când se maî lăsă frânghia, ca să-lū ridice și pe elū, densusulū legă o piatră și puse căciula d'asupra ei, ca să-î cerce, érá frații dacă vedură căciula, socotindū că este fratele lorū celū micū, slăbiră vârtejile și dete drumul frânghieii, care se lăsă în josū cu mare iuțeală, ceea ce făcu pe frați să creză că Prăslea s'a prăpăditū.

Luară, decî, fetele, le duseră la împēratulū, îi spuseră cu prefăcută mahnire că fratele lor s'a prăpăditū, și se cununară cu fetele, după cum rânduise Prăslea. Eară cea maî mică, nu voia cu nicî un chipū sa se mărte, nicî să ia pe altulū.

Prăslea, care ședea d'o parte, vedū piatra, care căduse cu șgomotū, mulțumi lui Dumneđeū că i-a scăpatū ȓilele, și se gândea ce să facă ca să iasă afară. Pre când se gândea și se plângea, densusulū ađi unū țipătū și o văctare care îi implu inima de jale; se uită împrejurū și vedū un balaur care se incolăcise pe un copaciū, și se urca ca să mănuance nisce puî de Sgripsor, scóse paloșulū Prăslea, se repeđi la balaurū și numai de câtū îlū făcu în bucățele.

Puii, cum vedură, îi mulțuniră și-î ȓiseră: vino încoa, o-mule vitézū, să te ascundemū aici, că de te va vedea mama noastră te înghite de bucurie. Traseră o pană de la unulū din puî, și-lū ascuseră în ea.

Când veni Sgripsoróica și vedū grămada aia mare de bucățele de balaurū, întrebă pe puî cine le-a făcutū éstū bine?

— Mamă, ȓiseră ei, este un omū de pe tērâmulū celălaltū și a apucatū încoa spre răsăritū.

— Mē ducū, le ȓise ea, să-î mulțumescū.

Ea porni ca vântulū în spre partea încotro îi spusese puii că a apucatū omul. După câte-va minute se întórse:

— Spuneți-mi dreptū, le ȓise, încotro s'a dusū.

— Spre apusū mamă.

Și într'o bucată de vreme, ca de căudă începui să vă povestesc, strebătu cele patru părți ale tărémului de jos și se întorse cu deșertu. Ea ceru ca numai de cât să-i spue. În cele mai de pe urmă îi ȃiseră puii :

— Dacă ți l'om arăta, mamă, ne făgăduesci cá nu-i vei face nimic ?

— Vă făgăduesc, dragii mei.

Atunci ei ilu scóseră din pană și ilu arătară ; érá ea, de bucurie, ilu strânse în brațe și câtú p'aci era să-lú inghiță dacă nu l'arú fi acoperitú puii.

— Ce bine veri să-ți faci și eú pentru cá m'ái scăpatú puii de mórte ?

— Sá mă scoți pe tărémul celă-laltú, respunse Práslea.

— Greú lucru m'ái cerutú, îi ȃise Sgripsoróica ; dară pentru cá ție îți sunt datóre mántuirea puilor mei, mă invoescú la asta. Pregătesce 100 oca de carne făcută bucațele de câte o oca una, și 100 de pâiní.

Făcu ce făcu Práslea, găti pâinile și carnea și le aduse la gura grópei. Scripsoróica ȃise :

— Pune-te d'asupra mea cu merinde cu totú, și de câte ori oiú întorce capulú, să-mí dai câte o pâine și câte o bucată de carne.

Se aședară și porniră, dându-i de câte ori cerea, pâine și carne. Cândú era aprópe, aprópe să éså d'asupra, pasărea uriașe mai întorse capulú să-i mai dea demăucare ; dară carnea să sfârșise. Atunci Práslea, fără să-și pérdá cumpétulú, trase paloșulú și-și tăe o bucată de carne móle din cópsa piciorulú de susú și o dete Sgripsoróicei.

După ce ajunseră d'asupra, și văđu cá Práslea nu póte să umble, îi ȃise Sgripsoróica :

— Daca nu era binele ce m'ái făcutú și rugăciunea puilorú mei, mai cá te mâncamú. Eú amú simțit cá, carnea care m'ái datú în urmă, era mai dulce de cât cea de mai înainte, și n'amú inghițit'o ; réú aí făcutú de m'ái dat-o.

Apoi o dete afară dintr'insa, i-o puse la locú, o unse cu scuipatú de alú seú, și se lipi. Atunci se îmbrățișară, își

mulțumiră unulă alteia, și se despărțiră ; ea se duse în prapastia de unde eșiseră și Prăslea plecă către împărăția tatălui său.

Pleacă către orașul în care locuia părinții și frații lui, îmbrăcată fiind în haine proste țărănești, întâlni nisce drumetri și află de la densesii, că frații lui au luat de soții pe fetele care le-a trimis el, după cum le hotărâse însuși, iar părinții lui erau foarte mâhniți de peirea fiului lor cel mai mic ; și că nu voiesce a se mărita nici în ruptul capului, măcar că a pețit-o mai mulți fii de împăratu : că acum, în cele din urmă, frații lui i-a adus un gineră prea frumos, și că o silescă cu toți să-lă ia, și că nu se scie de va putea scăpa.

Prăslea auzind de toate acestea nu puțin s'a întristată în sufletul lui, și cu inima înfrântă a intrat în oraș. Mai cercetându în sus și în jos, află că fata a ăisă împăratului, că dacă voiesce să o mărite cu tinerul care i-lă aduseră, să poruncască a-i face și a-i aduce la odore o furcă cu caerul și fusul cu totul de aur, și să tórcă singură, fiind că așa îi făcuse și Smeul, și asta îi placea mult. Mai află că împăratul chie-mase pe starostea de argintari și-i poruncise ăicându-i: étă, de ađi în trei săptemâni să-mi dai gata furca care o cere fata mea cea mică ; că de unde nu, unde-ți staă piciorele, îți va sta și capul ; și bietul argintar se întorse acasă trist și plângend.

Atunci Prăslea se duse de se băgă ucenică la argintar.

Prăslea tot vedend pe stăpănu-său vaitându-se fiind-că nu isbutise a face furca după poruncială, îi ăise :

— Stăpâne, te vedă trist că nu poți să faci furca ce ți-a poruncit împăratul, étă mai suntă trei ăile pînă să se implinască sorocul ce ți-a dat ; lasă-mă pe mine să o fac.

Argintarul îl goni ăicându-i :

Atiți meșteri mari n'au putut să o facă, și tocmai un trențeros ca tine să o facă ?

— Daca nu ți voi da furca de ađi în trei ăile, respunse Prăslea, să-mi faci ce vei voi.

Atunci se învoiră a-i da o odae să lucreze numai Prăslea sin-

gură, și pe fie-care noapte să-i dea câte o traistuța de alune și câte un pahar de vin bun.

Argintarul îi ducea grija, fiind-ca, ascultându pe la ușe, n'auzea altă de câtă cum spârgea la alune pe nicovală; era când fu a treia și el eși de dis de dimineață din odaie cu furca pe tavă, pe care o scosese din mărul smeului, ce era la dânsul, și o dete argintarului ca să o ducă fetei împăratului.

Argintarul nu mai putea de bucurie, și-i făcu un răndu de haîne; era pe la nămiezu, când venise slujitorii împăratului ca să-l cheme la palat, el se duse și îi dete furca care torcea singură.

După ce împăratul se minuna de frumusețea ei, dete argintarului două saci de bani.

Fata, cum vedu furca, îi trecu un feru arsu prin inima; ea cunoscă furca și pricepu că Praslea cel vităz trebuie să fie eșit d'asupra pământului. Atunci și se împăratul:

— Tată, cine a făcut furca, poți să mai faci încă un lucru pe care mi l'a adus la odore smeulu.

Eară împăratul chemă îndată pe argintarul și-i porunci să-i facă o cloșcă cu pu cu totulu și cu totulu de aur, și-i dete șoc de trei săptămeni, și dăca nu i-o face-o, unde îi stă picioarele, îi va sta și capul.

Argintarul, ca și de l'altă răndu se întorse acasă tristă desprețui ca și întâia oară pe Praslea care îl întrebă și de astă dată; era dăca se înțelesă la cuvinte, se învoira, și lucrul se și săvârși cu bine.

Când vădu argintarul cloșca cloncănind și pu piindu, cu totulu și cu totulu de aur și ciugulindu meu tot de aur, înțelese că trebuie să fie lucru măiestru.

Argintarul luă cloșca, o duse la împăratul, era împăratul după ce se minună îndestulu de frumusețea și gingașia lor, o duse fetei, și-i și se:

— Eată și s'au împlinită toate voile; acum, fata mea, să te gătesci de nuntă.

— Tată, îi mai și se fată, cine a făcut aste două lucruri, trebuie să aibă și mărul de aur al Smeului; porunce-

sce, rogu-te argintarului să aducă pe meşterulu care le-a făcutu.

Priimindü porunca asta argintarulu, se înfaţişă împëratulu rugându-se să-lü ierte şi dicëndu-ï :

— Cum o să aducü inaintea Măriei tale pe meşterü, fiindü-că este unü omü prostü şi trenţerosü şi nu este vrednicü să vadă luminata faţă a Măriei tale.

Impëratulü porunci să-lü aducă orü cum arü fi.

Atunci argintarulü, după ce puse de spëlă pe Präslea şi-lü curăţi, ilü îmbrăcă în nisce haine noui şi-lü duse la la îmratulü : érá împëratulü ilü înfăţişă fetei.

Cum ilü vădu fata, il şi cunoscu. Ea nu putu să-şi ţie lacrămile care o prididiseră, de bucurie mare ce avu, şi dişe împëratulü :

— Tată, acesta este vitëzulü care ne-a scăpatü din mâna Smeilorü.

Şi dändü în genuche, îi sărută mâinele şi pe faţă şi pe dosü.

Luându-ï séma bine împëratulü, ilü cunoscü şi dënsulü, măcar că fórte multü se schimbase. Ilü îmbrăţişă şi-lü sărută de sute de ori. Dar elü tăgăduia.

În cele mai din urmă, inima lui induioşată de rugăciunile tatălui său, ale mamei sale, şi ale fetei care rămăsese în genuche rugându-lü, mărturisí că în adevëru elü este fiulü lorü celü mai micü.

Präslea le povesti apoi tótă istoria sa, le spuse şi cum a eşitü d'asupra pământulu, şi le arată şi mërulü de aurü alü Smeulu.

Atuncea împëratulü, supëratü chiemă pe feciorii lui cei mai mari ; dar ei cum vădură pe Präslea o sfecliră. Eară împëratulü întrebă pe Präslea cum să-ï pedepséscă ? Vitëdulü nostru dişe :

— Tată eü îi ertü, şi pedépsa să o ia de la Dumneđu.

Noi vomü eşi la scara palatulu, şi vomü arunca fie-care câte o săgétă în susü, şi Dumneđu, daca vomü fi cine-va greşiţi, ne va pedepsi.

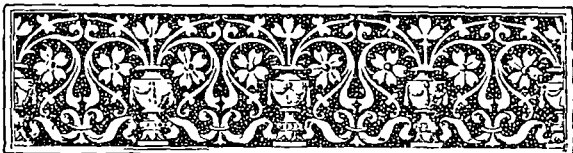
Aşa făcură. Eşiră câte trei fraţii în curte, din naintea palatului, aruncară săgeţile în sus, şi când cădură, ale fraţilor celor mai mari, le cădură drept în creştetul capului şi-i omorîră, dară a celui mai mic, îi cădu dinainte.

Eară dacă îngropară pe fraţii cei mai mari, făcură nuntă mare, şi Prăslea luă pe fata cea mică. Tótă împărăţia s'a bucurat că le-a adus Dumneđeş sanătos pe fiul cel mai mic al împăratului, şi se mândrea, fălindu-se, de vitejiile ce făcuse el; érá după mórtea tătâne-séş se sui élú în scaunul împărăţiei, şi împărăţi în pace de atunci şi până în đioa de astăđi, de or fi trăindú.

Treciú şi eú pe acolo şi sătuiú de mé veseliiú la nuntă, de unde luaiú

O bucată de batocú,
Ş'unú piciorú de epure schiopú,
şi încálicaiú p'o şea şi v'o spuseiú dumniavóstră așa.
Povestitú de tata.

NOTĂ Publicatú pentru întâia órá în *Teranulú românú*, Nr 13 şi 14 din 1862; apoi într'o broşurică *Basme saú poveşti populare*; a treia órá în *Legende saú Basmele Románilorú*, Partea I, la 1872.

XI

VOINICULŪ CELŪ CU CARTEA ÎN MÂNA NASCUTŪ

fost o dată ca nici odată, etc.

A fost o dată o babă și unŭ unchiașŭ. Ei până la vremea de bătrânețe nu avură nici unŭ copil. Ce nu făcură ? Ce nu dreseră ? Și ca să aibă și ei măcarŭ o miază de copilŭ, nici câtŭ. Ba merseră pe la descântătorese, ba pe la meșteri vrăjitori, ba pe la cititori de stele, și ca să rămăe baba grea, nici gândŭ n'avea.

Ajunși la vreme de bătrânețe începură a se îngrijura.

— Ce ne facemŭ noi, babo, ȃise într'o ȃi unchiașulŭ, de vomŭ ajunge niscaiva ȃile de neputinȃ orŭ de nevoe. Tu scii cā amŭ făcutŭ totŭ ce mi-a statŭ prin putinȃ, și ca să ne dea Dumneȃeŭ și nouă unŭ copilașŭ, care să fie toiagulŭ bătrânețelor nōstre, nu s'a înduratŭ.

De ! Unchiașŭ, cine e de vină ? Tu scii cā amŭ umblatŭ și crucișŭ, și curmeȃișŭ pe la meșterese, pe la vraci, am făcutŭ totŭ ce m'aŭ învățatŭ unŭ și alȃii, și ca să avemŭ și noi o mângāere pentru pārdalnicele de bătrânețe, cā grele mai sunt ! a fostŭ peste pōte.

— Ia, să apucām noi doi în două părȃi, să ne ducemŭ unde ne-o lumina Dumneȃeŭ, cāci totŭ de giaba stāmŭ noi la unŭ locŭ amāndouȃ, douē nevoi.

— Să ne despārtimŭ, unchiașŭ, dacā tu așa gāsești de cuvinȃ. Darā bine, cine să închidā ochii în cēsulŭ celŭ de pe urmā ?

— Cā bine ȃici tu, Babo ; stāi darā ; ia să ei tu basmaoa mea care amŭ avut-o în ȃiua de cununie, și eŭ ștergarul celŭ vārgētelŭ ce mi-ai adusŭ de zestre. În tōte ȃilele să ne uȃtam

la dênsele; și când vomă vedea pe ele câte trei picături de sânge, să ne întorcem acasă. Acesta să fie semnul că mórtea s'a apropiat de unul din noi

— Așa să facem, unchiașu.

Cum ȕiseră și făcură. Se gătiră de drum, își luară fie-care desăguță d'a umeri, în care baba puse pe fundu basmaoa bărbatului ei, ără uuchiașul ștergarul cel vėrgățel al neveste-sei, și apucară unul spre răsăritu ără altul spre apus.

Noă ȕile și noă noțți, se duseră, se duseră, și ără se duseră, întrebără și pe bun și pe rău, pe mare și pe mic, ce ar face ei că să pótă avea un copil. Cea ce le spuseră să facă ei, respunseră că a tot făcut, dară în deșert. Ei căuta să le spue cine-va alt-ceva ce nu scia ei, dară nu-și găsiră omul.

A ȕecea ȕi sculându-se unchiașul, eși afară să se spele, ca să pornescă la drum mai departe. Când luă ștergarul să se ștergă pe ochi, ce să vadă? Trei picături de sânge pe dênsul.

Elu își ȕise: Trebuie să mă întorc acasă, căci Dumneȕeu scie ce va fi pățit baba mea.

Intinse unchiașul la drum. Nu mai căuta nici de mâncare, nici de odihnă, și se întorse acasă, cum plecase.

— Ce ți s'a întâmplat, babo? ȕise elu, cum își vedu jumătatea.

— Ce să mi se întempe unchiașu? Eaca eu imi căutam de cale, și întrebam în drėpta și în stanga, ruȕându-mé de toți să mă învețe ce-va ca să putem avea un copil. Dară întrebările și rugăciunile mele le făceam în sec, căci imi rėceam gura de surda.

Și tot mergend înainte am ajuns într'o pădure mare, mare, fără sémăn și m'am rătăcit prin bungetul acelei păduri, de nu mai sciam pe unde să esu la ómeni.

Când, odată vedu înaintea mea un moșu, fleoșu de bėtrân, uitat de mórte și de Dumneȕeu. Eu îi spui după ce umblu și cum m'am rătăcit. Moșul, încărcat de ȕile cum era, se pune jos, stă de vorbă cu mine și cu un graiu, blajin, imi arată drumul pe unde să esu, acasă, și imi ȕice să mă întorc, căci rãvna noastră a ascultat'o Dumneȕeu.

— Și asta a fostu semnul de pe ștergarul meu ?

— Se vede că asta.

Atunci și ei se hotărîră ca să nu se mai despartă, și sa rămăe să-și năănănce amarul împreună.

Nu trecu multu după asta, și baba spuse unchiașului că se simte îngrecată.

Aoleo ! Unde era Dumneșeu să vadă bucuria unchiașului când auđi d'oa asemenea veste bună ! Umbla de colo până colo, de bucurie, și nu mai scia pe ce să pue mâna și ce să facă.

Și așa trecură ȃilele una după alta pînă la noă luni, când baba, cu ajutorul maiciei Domnului, născu unŃ dolo-fanŃ de copilŃ, de drăgulețŃ, și cu o carte în mână.

A treia séră când veniră ursitŃrele, se întămplă ca unchiașulŃ să fie deșeptŃ. Pe dănsulŃ, veđi, nu-lŃ mai prindea somnulŃ de bucurie, și de trei ȃile nu-i mai dase ochiŃ în gene, totŃ umblăndŃ pe lăngă babă ca s'oa îngrijăsoă și s'oa caute la bŃlă. D'aia și când veniră ursitŃrele, elŃ nu dormea, ci sta stărcitŃ într'unŃ colțŃ, ca și când arŃ fi fostŃ Matrăcuca, sora dŃmnei.

Când începură ursitŃrele să ursăscă, elŃ se făcu numai urechi, și auđi totŃ.

Cea mai mare din ursitŃre, ȃise :

«AcestŃ copilŃ are să fie unŃ FătŃ-frumosŃ, și are să ajungă bogatŃ.»

Cea mijlocie ȃise :

«Pe acestŃ copilŃ, când va fi elŃ de doi-spre-ȃece ani, are să-lŃ răpăscă duhurile rele.»

Cea mică ȃise :

«Dacă va scăpa de duhurile rele, acestŃ copilŃ are să ajungă împăratŃ.»

Atita îi trebui unchiașului să auđă, ca să-i dea un cuțitŃ ascuțitŃ prin inimă. ElŃ, veđi, nu se împăca cu ceea ce ȃisese ursitŃrea d'a doa. O grije mare îlŃ coprinsă, și de pe acum chiar, începu a plănuŃ cum să facă să-și scape copilașulŃ de unŃ asemenea rēu.

Pină una, alta, copilulū creştea, asculta pe părinţi şi cartea cu care se născuse din mâini n'o lăsa. Cetea, cetea mereu pe dēnsa şi învăţa, de se mira tótă lumea de silinţa şi învăţătura dēnsului.

Când se făcu ca de noă anī, scia câte în lună şi în sóre-Elū însuşi ajunsese să fie o carte, şi toţi megiaşii veneau la dēnsulū şi-lū întrebaū despre pāsurile lorū.

Unchiaşulū se bucura nu se bucura de fiulū sēū, dar baba sciū că nu mai putea de bucurie, vedēndu-lū şi frumosū, şi cu atāta procopselā într'ēnsulū. Uchiaşulū, veđi, era cu cuiulū la inimă; scia elū ce scia; darā la nimeni nu spunea.

Bāiatulū de ce creştea, d'aia se făcea mai frumosū şi mai învăţatū. Totū satulū ilū cinstea şi ilū asculta ca pe cine scie cine; érá unchiaşulū, de ce trecea timpulū, d'aia se întrista.

Când era aprópe de a íplini bāiatulū doi-spre-đece anī, nu mai putu unchiaşulū să ţie, trebui să resufle. Elū găsi de cuviinţă să spue şi alorū sēi, ceea ce era să se întāmple fiulū lorū. Şi ast-felū într'o sérā când staū cu toţi la focū şi povesteaū şi verđi şi uscate, ca să le trecā timpulū, unchiaşulū se apucā de spuse totū ce auđise de la ursitóre.

P'aci, p'aci era să móra baba, muma bāiatului, de íntri, stare, când auđi unele ca acele; sārírā însă unchiaşulū şi fiulū sēū, o sdropirā cu apă, şi d'abia, d'abia o mai înviorarā. Iară bāiatulū se puse pe gândurī.

Şi mai plānui elū, ce mai plānui, pīnă ce, după câte-va đile, spune tatāluī sēū ceea-ce isvodise elū să facā. Tatā-sēū carele asculta la gura lui ca la o carte, se duse numai de cātū prin satū şi dete gurā la toţi megiaşii că în séra cutare, şi cutare adecā când era să ímplinēscā fiū-sēū doi spre-đece anī, ei să se adune toţi cu totulū la bisericā, ca să facā rugāciune pentru fiulū sēū, spre a-lū scāpa de dūhurile cele rele. Vorbi şi cu moş popa; şi toţi cu totulū se fāgāduirā că va ímplini cererea unchiaşului. Şi aşa şi făcurā.

În séra aceea, când era bāiatulū unchiaşului să ímplinēscā doi-spre-đece anī, toţi ómenii din satū, bărbaţi, femeī şi copii, împreună cu moş popa, se adunarā la bisericā pentru

rugăciune. Și viindă moșulă cu baba și cu fiulă loră, totă cu cartea în mână, megiașii îi băgară la mijlocă, și rugăciunile începură. Se rugară, ce se rugară, când, de o dată se pomeniră că se umple biserica de o cęță grósă. Atunci cădura cu toții în genuche și scóseră nisce rugăciuni ferbinți, de ară fi muiată inima nu sciă căruilă duhă rău. Cęța se risipi și ei rămaseră téferi.

A doua séră, când erau la rugăciune, totă pe acea vreme, unde se pomeniră că se umple biserica de sóreci, de lilieci, și de bufnițe, și începură a chițai, de colo pînă colo prin biserică, a se sui pe ómeni și a-i ciupi de pe unde apuca.

Toți se speriară, pînă și chiar moșă popa. Atunci băiatulă unchiașului, cu cartea în mână, cădu în genuchi, și începu a se ruga cu focă. Așa făcură și unchiașul și moșulă popa, și toți megiașii cari se afla în biserică. Șiórecii și tóte lighiónele acelea periră.

A treia séră dacă se adunară, și se puseră la ruga, se rugară, se rugară, pînă ce către miezulă noptii odată începu a se cutremura biserica și se auđiră nisce pocnete și tunete, bubuituri și duduíturi îngrozítóre, ca de tunetă. Cădura și de astă dată în genuchi, se rugară și de astă dată cu tótă credința în dumneđe. Înșă, ce să vedeți D-vóstra? tocmai în toiulă rugăciunei, unde se coborí ună calugără din turnulă bisericii, apucă pe băiatulă unchiașului de subțiori, ilu rapesce din mijloculă loră și se înalță cu densusulă în sus. N'apucară ómenii să bage de séma, și periră din ochii lor ca o nálucă. Ba că o fi rámasă prin turnă, ba că o fi pe dupa biserică, ba că o fi pe colo, ba pe dincolo. Ași! Elă s'a dus cu calugărulă ce-lă răpise, și dusă a fostă.

Toți remaseră ca căduți din ceră de spaimă, dar unchiașulă și baba, mai cu asupra. După ce se mai astimpárară din spaimă, și după ce biserica se liniști, ómenii eșiră și se duse fie-care într'ale sale.

Fiulă unchiașului, de și răpită de călugără, dară cartea din mână n'ó lása. Cítea mereu și în gura mare; iara când fu de ajunsă pe la mijloculă cartii, călugărulă nu-lu mai

putea ține. Vru să-î smucéscă cartea din mână ; dară băiatul o ținea vértosú. Luptându-se cu băiatulú prin văsduhú ca să-î ia cartea, călugărulú îlú scăpă, și fiulú unchiașului cădu într'o prăpastie adâncă.

Dumneđu scié cât a rămasú elú acolo, pînă s'a desmeticitú din ametéla ce-î veni cădéndú. Când se pomeni, elú era toțú cu cartea în mână. Mulțumi Domnului că l'a scosú din mână duhurilolú rele și că este viú ; dară altú necazú acumú ! nu scia unde se află. Se scólă elú d'acolo, și o pornesce la drumú. Și aide, și aide pînă ce d'abia eși din prăpastie. Apoi o luă într'acolo unde niila Domnului l'o duce. Și apucândú spre sóre scapată, se duse, se duse, și de vară pînă 'n séră, fără să dea de vr'un satú și fără să vadă puiú de omú ; și mai mergéndú ce mai merse, dete de unú copaciú și mase acolo. Nemâncat și nebětú nu putea să dórmă. Și luptându-se cu fóméa, cu setea și cu nesomnulú, se socotea unde s'arú duce, ca să iasă la lume. A doua și o apucă éráși spre sóre scapată, după cum plánuia elú, pînă ce dete peste nisce grămeđi de căpěțáni și óse de ómení.

Și apucându-lú nisce rácori reci de frică, începu a citi pe cárticica lui, și înlătură óre cumú gróza ce sta gata să-lú coprinđă. Íși luă deci inima în dinți și porni înainte ; de ce mergea mai nainte, d'aceia grămeđile de óse de omú se înmulțeau. Elú se făcu că nu le bagă de sémă, și totú înna-
 inte mergea, pînă ce ajunse la unú orașú mare, din care numai dărámăturí rămăsese. Prea puține zidurí mai erau în picióre. Și mai merse ce mai merse, și dete de nisce palaturí fórté frumóse.

Acolo dacă ajunse, bātu în pórtă. Elú cugetă să céră ceva de mâncare, că nu mâncase nu sciú de câte đile, și să-lú lase să mae acolo, că era vreme de când nu se odihnise ca lumea. Dară nu-î răspunse nimení.

Mai bātu o dată. Darú ca să răspundă cine-va, ha.

În sfârșitú bātu și a treia órá ; dară nițelú mai táricelú. De astă dată se auđi un glas pițigăiatú din láuntru că-lú întreba : cine este ?

Elu răspuse că este omu ca toți ómenii, și cere să-lu găsduiască.

Daca îi deschise porțița, ce credeți că mi-ți vedu? O umbra de omu, unu bētrānū cu barba până la genuchi, slabu și pipirnicitu și cocoșatu, de parcă mânca numai vinerea. Elu se cruci când vedu pe Fēt-frumosu, și-î spuse că n'a vedutu omu de când era copilandru. Acestu bētrānū era portarulū curții și lāsatu acolo să pázescā palatulū pīnā s'o găsi cine-va care se desfacā făcutulū locului aceluia.

Dacă intrā Fēt-frumosu innāuntru, bētrānului îi puse o masă curată, și pe masă nisce pâine albă ca zăpada și nisce legumă bună de mâncare, însă gătită fără multe meșteșugiri.

Băiatul, imbuca lupesce, căci nici elu nu mai scia de când nu mâncase. După ce mână, și se sătură, se puse la vorbă cu unchiașulū.

— Bine, tātuțule, ca ce să fie asta de n'amū întâlntu eū, cale de atâtea zile de când viu, nici unu suflețelū de omu p'aici pe la voi, fără numai grāmeđi, grāmeđi de óse de ómenī, risipite coala și coala? Ș'apoi și aici la palaturile acestea, numai pe tine te gălescū cu sufletulū în óse, încolo par'că arū fi în împērāția morții?

El, tātușorule, povestea împērēției acestea este mare. Eū și-oīu spune o cătinică din ea. Să veđi dumnēta nepoțelu moșului, acēstā împērāție a fostu și ea odată mare și puternică. Împērātulū și împērātesa locului n'aveau copii. Ei, în locu să se róge lui Dumneđeū ca să le dea unu moștenitorū, să apucarā să umble cu farmece. Umblarā ei, ce umblarā, și dete peste unu fermecătorū meșterū.

Acesta nū sciū ce făcu, nu sciū ce drese, că numai étā că împērātesa remāne grea, și după noă luni nāscu uā fatā mai frumósā de câtū nu sciū care đină din cerū. Ea trāesce și acumū. Este atātu de frumósā, în câtū s'o veđi și să n'o uiți în tótā viața ta.

La trei zile cândū venirā ursitórele, o ursirā ca ea să nu se póte mārta pīnā ce nu se va găsi cine-va eare să petrecā o nópte în cămara ei, și să scape tēfērū. Pasā-mi-te

Dumnezeu pedepsea pe copil, pentru păcatul părinților. Nu numai atît, dară ursitorele întinse pedepsa acésta și asupra împărăției. Ele dîse că din ziua când va veni cel dîntăiu peșitor și nu va isbuti să scape, tóte orașele și tóte satele să se dărîme precum le-ai vîdută și tu, și toți ómenii să putredescă, să le rămăe numai ósele. Acésta ca să îngrodescă pe junii, ca să nu vie în peșit. Veđi D-ta, și fermecătorul acela care a făcut pe împărătesă să nască, fu pedepsit, căci umbra lui este care vine nóptea de muncnsc și chinuesce pe bieșii tineri, cari se încumetă a rămănea în cămara domniței.

Mulți tineri s'au încumesă pînă acum a face cercare, și toți au perit.

Audînd unele ca acestea Fătă-frumos, dîse portarului, că ar dori să vadă și el pe fata de împărat.

— Fugă d'acolo, tătișorule, nu-ți mai băga sufletul în păcat. Făți cruce și te depărtéază de locurile acestea, ca să nu-ți perđi viața. Păcat de tinereșile tale.

Fie! își dîse băiatul, gîndindu-se la cele ce pășise pînă acum, tot n'am eu la ce mai trăi singur prin pustietășile acestea, și stărui ca să-l ducă în cămara domniței.

Portarul dăca vîdu că nu este chip să-l opréscă de a merge, îl duse la fata împăratului. Ei, cum se vîdură se și plăcură. Se vede că ei erau făcuți unul pentru altul. Și de unde să nu fie așa!

Biată fata împăratului ar fi dorit să rămăe în nóptea a ceea băiatul în cămara ei; dară îi era milă de tinereșile lui, cum de să se prăpădescă o așa bunătate de june.

Și împreună cu portarul mai cercară încă odată să-l facă a nu rămănea. Dară fu peste póte; căci Fătă-frumos era de aceia cari, când își pune în gînd să facă ce-va, nici dracul nu i-o scóte din cap.

Și așa, cum veni séra, el se duse cu cărticica lui în mână, și stătu în priveghere. Ce făcu el, ce nu făcu, că vîdu albul dîlei. A doa dî il găsiră tot cu cartea în mână, și sérbéd, și galben ca turta de céră, de pare că muncise

cine scie la ce lucruri grele, și cine scie câte nopți, nemăncat și nebătuț.

Se deșteaptă și fata de unde dormea ea, și cum îl vădu în carne și în oșe, îi duse: tu să fii soțul meu. Atunci odată, ca din senin, începură a învia ómenii de prin orașe și de prin sate, slugile de prin curte, și toate câte erau cu suflet în dioa când veni celă întâiu pețitor, începu să misce și să se scóle ca dintr'unu somnă adâncă.

Oamenii începură la lucrul lor, oștirea a da în timpine și în surle, și a veni la curtea împărătescă să se închine cu slujba. De unde pînă aci era tăcere, mórte; acum te așurdeau strigătele și sgomotul ce făcea mulțimea de ómeni și de argați, mergendú fie-care la lucrul său.

Portarul se buimăcise la cele ce vedea. Nu scia încotro să-și întórcă privirea și la ce să se uíte mai întâiu.

Fetú-frumos și cu domnița eșiră și se arătară la lume. Mulțimea striga de bucurie de se aușea în cerú strigătul lor, și din fie-care gură eșea vorbele: Să ne trăiască împăratul și împărătesa noastră!

Fetú-frumos, daca se cunună cu fata, se aședă în scaunul împărăției, și-și tocni oștile, boerimea și prostimea cum scia el în legea lui. Toți rămaseră mulțumiți de tocmelele lui.

Și petrecură ce petrecură cu fericire în căsătoria lor; când într'una din zile își aduse aminte de tatăl său și de mămă-sa, și se întristă, că nu scia nimic de căpătaiul lor.

Împărătesa băgă de sémă întristarea lui, și ca unul ce era dragú fórte, nu voia, veđi, să-l vadă nici o clipă de ochii măcarú fără chef. Prinse a-l întreba. Eră dacá îi spuse, ea îl îndemnă să se ducă să-și aducă părinții, și să trăiască cu toții la unú locú ca în sinulú mă-sii.

Fetú-frumos asta și voia. Și totuși nu se îndura să-și lase soția singură. Scia elú, bietú, ce va să dică singurătatea. Dară înteřindu-lú și încingendú-lú dorulú de părinți, hotări să se ducă.

Înainte însă de a pleca, împărătesa, soția lui, îi dete unú

inelu, ce dicea că ilu are de la moși, de la strămoși, și îi spuse că are puterea, când ilu scóte din degetu, se uitá la densulu și doresce, să se facá unu palatú cum sémánú pe lume să nu aibá. Íi dete și pe visitiulu curții, omú vechiú, credinciosú și iute la slujbá, care să nu se deslipéscá de stápanulu seú, nici câtú aí da în amnarú.

Așa căpuitú și pregátitú de drumú, plecá către satulú unde tráiaú părinții lui, după ce-și luá dioa bună de la împérátésa, de la boeri și de la ostași. Drumulú îi era să trecá pe la împérátia lui Seferú împératú, pe la țara đinelorú și Dumneđu mai scie pe unde.

Trei aní și trei luní și trei đile ținu călétoria píná să ajungá la satulú părinților lui. Și trecénd pe la împérátia lui Seferú împératú, l'a întâmpinatú dregátorii curții și l'a petrecutú cu dragoste. Și trecéndú pe la țara đinelorú, acestea se întreceaú care de care să-í arate mai multá cinste și să-lú petrecá.

Daca ajunse la satulú părinților seí, trase butca dinaintea bordeiului. Tatá-seú și mă-sa nu-lú cunoscúrá. Elú dacá văđu așa, ceru să-lú gásduiască. Bětránii primirá, și-și cerurá ertáciune că nu potú să-í dea mai multú de câtú ceea ce aú, adică bordeiulú lorú. Elú se învoi și mase acolo. Peste nópte se scólá, ese afará binișorú, și uitându-se la inelú, îi arétá că doresce să se facá unu palatú înfricoșatú în loculú bordeiului, aceluia.

N'apucá să isprávescă bine de gânditú, și mi se ridicá neículiță, nisce palaturí mărețe, împodobite cu de tóte frumusețile, cu grădiní falnice, cu isvóre limpedí, de să te totú fi uitatú la dênsele și să nu te saturí. Dará încá-mi-te pe din năuntru? Aci e aci. Cámările, lávițile, așternuturile, numai scumpeturi.

Când se deșteptará a doa đí unchiașulú și cu baba și se văđurá muiatí numai în aurú, se speriará. Se frecaú la ochi și se uitaú în tóte părțile, și nu le veneaú a crede ochilorú lorú. Li se páreau că viséđá.

Atunci intrá Fétu-frumosu la dênșii, îi scóse din úmirea în

care căduseră și și se descoperi, spuindu-le că elū este flulū lorū celū răpitu, și că a ajuns împēratū.

Când auđiră de unele ca acestea, unchiașulū și baba, muriră și înviară de bucurie. Apoi ilū luară și ilū puparā și pe o parte și pe alta : 6ră elū le sărutā măinile.

Īndatā se făcu svonū ĩn satū că unchiașulū și baba se procopsirā fără scirea lui Dumneđeū, și alerga lumea dupā lume ca să vadā cu ochiī lorū minunea.

Ajungēndū și la urechile stăpānului moșiei acestū svonū, se duse și elū de vėđu palaturile și rēmase cu ochiī sgāiți. Acestū omū era pismătarețū și zăcașū la inimā. Nu voia, veđi, nici ĩn ruptulū capului, să-lū ĩutrēcā alțiī, nici ĩn bogăție, nici ĩn procopselā.

Se duse decī acolo să se ĩncredințeze prin sine ĩnsuși de acēstā minune, și daca vėđu pe Fētū-frumosū, arū fi poftitū dumnélului să-lū ginerescā, fiind că avea trei fete.

Pofti pe Fētū-frumosū, ca să vie și elū pe la dēnsulū p'acasă, ca să lege prietenie. Fētū-frumosū, cu inima curatū, și fără nici o vinovăție ĩntr'ēnsulū, se duse, de! de datorie. Acolo daca ilū vėđurā, stăpānului moșiei aduse vorba de căsătorie și-ī spuse că arū fi bunū bucurosū să-ī dea pe orī-care va voi elū să ia din fetele lui.

Fētū-frumosū le spuse curatū că elū este ĩnsuratū, și că are de gāndū să se ĩntōrcā la nevasta peste puținū. Ba ĩncā le spune și cu ce putere făcuse palaturile alea frumoșele, daca ilū ĩntrebarā.

Pismătarețulū de stăpānū alū moșiei plānui atuncī cu fetele sale, cum să facā să fure inelulū din degetulū lui Fētū-frumosū. Pentru acēsta, nu trecu multe đile, și poftirā pe Fētū-frumosū la masā la dēnșii ca să se chefuiască și să petrēcā ĩmpreună, căci, điceau ei, mai avea-vorū đile să se mai vadā aū ba ?

Fētū-frumosū, fără să-ī plesnescā prin cap ce plānuisera ei, se duse. Dupā ce se chefuirā māncāndū și bēndū cātū le cerurā inima, cānd furā să se scōle de la masā, zăcașulū de proprietarū ceru să le mai dea cāte unū paharū să bea, la botu

calului, cum se ȕice. În paharul ce dete lui Fătŭ-frumosŭ amestecă, fără să scie elŭ, nisce burueni adormitŭre.

Cum bŕeu, ilŭ ŝi fură aghiuȕă. Cădu într'o amortŕelă soră cu mŕrtea. Capulŭ îi bânănaia într'o parte ŝi într'alta, de parcă iŝi rupsesese jungetura. Ilŭ luar, deci, biniŝorŭ, îi puseră într'unŭ patŭ, ŝi acolo rŕemase până a doua ȕi. Pe când dormea elŭ dusŭ, îi scŕoseră inelulŭ din degetŭ ŝi ilŭ ascunseră.

A doua ȕi dacă se deŝeptă Fătŭ-frumosŭ, îi fu ruŝine de ceea ce făcuse. Elŭ se căia ŝi se căia cum de să facă elŭ fapte de care nu mai făcuse în viaȕa lui, să-ŝi bea adecă ŝi simȕirile. El socotea, veȕi, că a băutŭ ca unŭ nemernicŭ, ŝi d'aia să îmbŕetase aŝa.

Cum se deŝeptă, se ŝi duse acasă, fără să bage de sémă, că îi lipsesce inelulŭ din degetŭ. Acasă dacă ajunsese, ia palatulŭ de unde nu e. Perise ca ŝi când n'arŭ fi mai fostŭ, iar în locul lui găsi érăŝi boădeiułŭ părinȕilorŭ lui. Se mai căi elŭ o tŕnă de neghiobia ce făcuse, dar acuma : prinde orbulŭ, scŕote-i ochii, povestea ăluia.

Se hotărî dară să se întŕcă la împŕrăȕia lui, să nu se mai întálnescă cu nisce asemenea ómenî reî la sufletŭ. Elŭ ȕise ŝi părinȕilorŭ lui să mérgă cu dŕnsulŭ, să trăiască ca în raiŭ. Dară ei se mulȕumiră ale rămănea ósele în sătucenulŭ în căre se născuseră, ŝi poftiră fiului lorŭ o viaȕă lină ŝi fără de supărări diavolesci.

Bietulŭ Fătŭ-frumosŭ, tristŭ că-ŝi perduse inelulŭ, tristŭ că părinȕii sei nu voescŭ a merge să trăiască cu dŕnsulŭ, sta cu capulŭ rezematŭ pe mână ŝi se gândea, cum să facă ca tŕte să-î iasă în de bine. Când, de odată se înfăȕiséză înainte-î visitiułŭ ce-î dase împŕrătésa.

— Ce ai, stăpâne, de eŝti aŝa tristŭ, fără să te mângâi ? Aŭ dŕră primit'ai niscai-va sciri rele de la împŕrăȕie ?

— Ba sciri rele de la împŕrăȕie n'amŭ priimitŭ, dragulŭ meŭ. Dară, écă, écă, écă, ce mi s'a întâmplatŭ.

ŝi-î spuse totŭ din firŭ pînă'naȕă.

— Ia lasă, stăpâne, nu te mai mâhni aŝa pentru atăta lucrŭ de nimicŭ.

— Ce stai tu de vorbesci, omule? Apoi de nimicū lucru ei tu, că amū perdutū inelulū; așa sculă rară, și de puținū lucru socotesci tu că este a mă despărți de părinți fără să mai nădăjduescū a-î vedea?

— Ba nu, stăpâne; dară ia să ne înțelegemū la cuvinte. Părinții împărăției tale, dacă nu vorū să vie să trăiască pe lângă D-ta, poți să-î faci să trăiască bine și aci, lăsându-le o sumuliță bunicică de bani, de care ai, mulțumită Domnului, destui. Câtū pentru inelū, apoi împărătesa dómna noastră, a avutū de grije și pentru acésta. La plecare, ea mi-a datū acestū inelū. cu poruncă strașnică' ca să ți-lū daū numai atunci când voiū vedé că mâhniœa umblă să te birue. Și tocmai acum mi se pare că e timpulū. Poftim!

Și îndată scoțându din sînū unū inelū, ca și celá-latū de frumosū, i-lū dete; mai adaogându a dice că inelulū acesta are darulū, ca, uitându-te la elū, și dorindū, îndată se va înfățișa înaintea dumitale doi arapi, cari vorū face ori-ce le vei porunci.

Tocmai atunci trecea p'acolo și stăpânulū moșiei, celū cu pricina, într'o căruță cu patru telegari, mergendū în tréba lui

Fetū-frumosū, cum luă inelulū în mână, se uită la elū, și pofti să iasă cei doi arapi. Îndată se pomeni cu cei doi arapi ne gri ca fundulū céunului, că stau dinnaintea lui, ageri și sprinteni ca nisce pardoși.

— Ce poruncesci, stăpâne, diseră ei.

— Să-mi luați pe chir ăla care trece în căruță, și să nu-lū slăbiți pînă nu va scóte inelulū ce m'ă trasū din degetū, mișelesce.

Vedī că elū pricepuse că beția aia d'atuncea nu fusese lucru curatū; dară n'avuse ce-și face capulū, d'aia și tăcuse din gură.

Uunde mi se repeđiră, neiculene, ăi arapi, ca nisce Smei și ca nisce lei paralei, de nu-î puteai ajunge cu praștia. Într'o clipă fură acolo și, unulū apucă caii de dârlogi și mi ți-î opri ca pe ei, și altulū apucă pe pismătarefulū de stăpânū alū moșiei de peptū, și câtū te-ai șterge la ochi, fu și datū josū;

și unde mi ți-lă începură a-lă resuci și a-lă buchisi înfundatū. de-ți era mai mare mila de dēnsulū.

Dacă îi cerură Arapii inelulū, elū tăgăduia ca un nemernicū. Se pusese diavolulū călare pe inima lui, și nu-lū lăsa nici de cum să scōtă inelulū la ivélă. Dară ce credeți că Arapii mi-lū lăsară numai așa cu una, douē ? Nici să vē gândiți.

Îlū luară din noū la târbăcélă. Umbla prin mâinile lorū, de la unulū la altulū ca o minge. Ilū mai fățuiră, îlū mai trudiră, de credeaī că se perde prin mâinele lorū, și ca să spue nici cât

Dacă vēdură Arașiī așa, că se încâinase și nu vrea să dea inelulū, îlū puseră josū, unulū îlū ținea și altulū scōse unū cutitū de la brăū, îlū dete pe masatū, și se făcea că vrea să-lū jupoe de viū.

Vēdu ēla că nu e glumă, că-ī sta viața numai într'unū firū de ață, și ca să scape de mōrte, spuse că la elū este inelulū, și-lū scōse de-lū dete Arapilorū.

Arū fi voitū ómenii lui, visitiulū și argatulū să sară să-și scape stăpānulū din mână Arapilorū. Dar cine se putea apropia de dēnsiī ? Numai câte unū brānci le da aceștia, și se duceau peste capū, de se sculaū schilođi.

Fētū-frumosū privea și crescea carnea pe elū de mulțumire, când vedea că frēcă ridichea becisniculū de zăcașū, după cum i se cuvenea.

Priimindu-și inelulū Fētū-frumosū îlū băgă în degetū lângă celū-laltū și se hotări a se întōrce înapoi la împērăția sa. Dete părinților lui vr'o trei pungī de galbeni, fiind-că nu voiră a merge cu dēnsulū, se gāti de drumū, se urcă în butcă și porni.

Dară când se despărțiră ? Plāngea și lemnele și pietrele de jalea unchiașulni și a babei. Vēđi că pricepură ei că n'are să se mai vadă. Pōte că în cerū, dar aci pe pāmētū de lécl

Și se duse, și se duse Fētū-frumosū cale lungă depărtată, care de aci înainte se gătesce, basmu mai frumosū grăesce, se duse pină ajunse la o poiană frumosă, de marginea căreea curgea unū riulețū. Aci își căută elū locū de popasū.

Fiă că-lū și găsise, căci era o frumusețe de nu te îndurî să te depărtezi de dēnsa.

Lichioa de stăpānū al moșiei, nici una nici alta, voia cu dinadinsulū să aibă pentru dēnsulū inelulū lui Fēt-frumosū și mai multe nu. Se luă după dēnsulū, și cugeta, că mai cu marghioliū, mai cu șolda, mai cu prefecătorii, să iușele pe Fētū-frumosū și să-ī dea puiū de giolū la inelū.

Daca vēđu pe Fētū-frumosū că vrea să ppoosēscă, se opri și elū mai câtū colea, după unū mărăcinișū, și așteptă pīnă să adórmă.

Fētū-frumosū, nici că se gāndea la nisce ast-fel de mișeliū, elū întinse pe pajiște nisce scórțe scumpe ce le avea, se aședă pe dēnsele, māncă și se culcă. Visitiulū lui celū credinciosū stātu de pađă o bună bucată de timpū, și daca vēđu că nici apele nu se mai mișcă, și fiindū și ajunsū de ostēnēla drumulū, puse și elū capulū josū și-lū fură somnulū.

Cānd vēđu că amāndouī dormū duși, ēla eși din crāngū binișorū, și piș, piș, ca o miță cānd pāundesce la șóreci, se apropie incetișorū de Fētū-frumosū, īl trage inelele din deget și p'aci ūi-e drumulū.

Eră daca se sculă Fētū-frumosū, și vēđu că-ī lipsescū inelele cređu că viditiulū i le-o fi luatū, ca să le pue bine, de témă ca să nu le pērdă dormindū, și-lū întrebă. Visitiulū respunse că Dómne feresce! nu i le-a luatū elū. Acumū înțelese că vre-unū furū i le-a stersū și se întristă, nevoe mare.

Așa supēratū porunci de inhāmă caiī la butcă și porni. Elū nu scia ca cine să 'i le fi luatū, și n'avea pe cine apuca de ele. Și mergēndū elū așa și ciudindu-se, și frāmētāndu-se de māhnire, se gāndea ca ce să rāspunđă elū împārātesei, cānd l'o întreba de inele. Nu-ī venea lui, veđi, odată cu capulū, să-lū cređă nescine că este neharnicū, motolū și adormitū.

Tocmai pe cāndū părerea de rău ilū ajunsese și mai și, de câtū pīnă aci, erau trecēndū printr'o pădure mare și desă D'odată auđi nisce balauri de lăutari trāgēndū din viorī, de gāndeaī că mānāncă focū, și din ce in ce se apropiaū. Nu trecu multū și étă că lăutariī trecură pe lāngă butca lui Fētū-

frumos, totu cântând, și-î deteră bună ziua. Făt-frumosu le mulțumi și prinse a-î întreba :

— Dară de unde veniți, bre, omeni buni, și unde vă duceți ?
Lăutarii răspunseră :

— Ne ducem să cântăm la nunta împărătesei tale.

— Cum să cântați la nunta împărătesei mele ? întrebă Făt-frumosu, căruia îi sări inima de frică.

— Apoi, să veți dumneata. Unu împărat din vecinătate vedându că este atâta diastimă de vreme de când ai plecatu, și nu te-ai mai întorsu, s'a sculat cu oște asupra împărăției tale, ca să silască pe împărătesa a lua de soțu pe fiul său. Impărătesa s'a împotrivită forțe, și de doă ori său lovit oștile și de doă ori acelă împăratu a fostu biruitoru. În cele din urmă nici împărătesa nu mai trăgea nădejde c'o să te întorci. Și de milă ca să nu se mai prăpădesă orașele și satele, și atâta sumedenie de oște, s'a înduplecatu a lua cereerea împăratului, și mâine le este nunta.

— Cum se pôte una ca asta ?

— Ecă, se pôte și se prea pôte. Dară fiind-că te întorci, și dacă voesci să ajungi înaintea nunții, lasă-ți butca să vie pe urmă, și tu aideți cu noi.

Făt-frumosu n'asteptă să-î mai dică încă odată. Se dete binisoru josu din butcă, și porni cu lăutarii la drumu. Unulu din lăutari îl luă în cărcă, și când își făcu vint, se aruncă dreptu în slava cerului, și mergea ca virtejulă. Ar fi voit elu să mērgă ca gândulu, dară îi fu témă să nu plesuască fierea în Făt-frumosu.

O dată începu Făt-frumos, să strige :

— Stăi, mă, să-mi iaū căciula, că mi-a cădutu din capu.

— Ce stai dumneata de vorbești ? Las'o încolo la nevoile căciula, că ea acum o fi cale de șese luni de departe, să mergi cu piciorul pînă acolo, unde a cădutu ea. Și mai merse ce mai merse și se coboriră la scara palatului împărăției sale.

Aci dacă ajunse, împărătesa, și toți boerii, și totă oștea, eșiră intru întimpinarea lui. După ce-și dară bunū găsitū și bunū venitū, îi povestiră cum împăratul vecinū s'a sculatū

cu răsboiul asupra lor, cum oștea lui a spartă oștea împărăției lui de două ori, și cum se gătesc pentru a treia lovire.

Apoi împărătesa îi spuse că ea a făcută acele meșteșuguri cu lăutarii, ca să-l aducă mai curînd, că scie cum a perdut înțelele și ce a pățit.

Pe cînd vorbeau încă, ecă un curier că se înfașeaza înaintea lor și dă împărătesei înțelele cu pricina și împăratului căciula ce-l căduse din cap.

Ea îi spuse că doi din acei lăutari ce a vedut el în pădure, a avut porunca unul să-l aducă pe dînsul, și altul înțelele.

Împăratul se veseli o tona; dară era supărat foarte cum de să îndrăsnescă vecinul lor împărat să se scole cu răsboiul asupra împărătesei sale.

Și auzînd glotele de venirea lui Făt-frumos, veniau drăie să se scrie la oște. Se sculară deci, cu mic, cu mare, și făcu oște ca frunza și ca iarba. Făt-frumos le tocni și le înveță cum să mergă la răsboi. Și-l ascultau glotele, ca-l iubiau, nevoe mare. D'apoi boerii? Nu se lasă nici ei mai pre jos. Vedî că și el era drept, îndurător, și viteț.

Pornînd la răsboi cu o sila așa de mare și de grozavă, sparse împărăția vecinului lor cutezător. Prinse în răsboi și pe acel împărat vrăjmaș, împreună cu fiul său, și îi aduse de-i tăiară dinaintea împărătesei.

Apoi întînd coprinsul său și asupra acelei împărății și mai puînd la cale toate cum să ajungă supușii săi să fie fericiți, se puse pe trai, și trăiră vacu de om nesupăraț de nimeni.

Eră e în călecai p'o șea etc.

NOTĂ. Comunicat de fratele meu George și cules dintr'un sat din județul Vlașca.

X

OMULŪ DE PIATRA

fostū o dată unū împăratū și o împărătesă, amēnduoī tinerī și frumoși, dar nu făceau copii.

Intr'o ȃi veni la împăratulū unū arapū buzat și-ī dise : Să trăesci luminate împărate ! Am auzitū că împărătesa nu face copii și amū adusū buruienī pe care cum le-o bea rămāne grea. Impăratulū luā buruienile de la arapū și porunci să-ī dea calū împărătescū și unū rândū de haine de aurū ce-īī lua vederile de frumusețe, apoi chemā pe împărătesa și-ī dete buruenile să le fērbā și să le bea. Impărătesa chemā pe bucătāresă și-ī dete buruenile să le fērbā, fără să-ī spue de ce trebā suntū. Bucătāresā nesciindū puterea lorū, gustā dintr'ēnsele și apoi le duse împărătesei să le bea. Nu trecu multū timpū la mijlocū și rămase grea împărătesa. Erā cānd veni vremea, nāscurā amēndoē cāte unū coconaș, māī frumos de cātū totū ce este frumosū pe lumea acēsta, și le puse nume : unuia Dafin și altuia Afin.

Intr'o ȃi împăratulū plecā la bătălie, și lāsāndū pe fiul sēū in locu-ī, īī dete o mulțime de chei în mână și-ī dise : fiule, în toate casele ce se deschidū cu aceste chei să intri, erā în casa ce se deschide cu cheia de aurū, să nu-ī calce piciorulū, cāci nu va fi bine de tine.

Cum plecā împăratulū din orașū, fiulū sēū intrā prin tōte casele și vēdu o mulțime de pietre nestimate fōrte frumōse, darā nu-ī plăcu nicī una, în cele din urmă ajunse și la casa ce se deschidea cu cheia de aurū, stātu puținū, se gândi la porunca ce-ī dedese tatā-sēū, dar biruindu-lū nerābdarea, intrā în lāuntru și vēdu unū ochianū de sticlā ; se uitā prin elū și vēdu unū palatū cu totulū și cu totulū de aurū, în cātū la sōre te pu-

teaî uita, érá la dênsulú ba. Şi într'ênsulú şedea *dómna Chiralina, ténëra copilă flóre de grădină frumósá ca o đină*

După ce o privi mai multú timpú, puse ochianulú éráşî la loculú lui şi eşi afară cu ochiî plinî de lacrămi.

Nu trecu multú timpú şi împératulú se întórse de la bătălie biruitorú, dară în locú să-î éså fiulu său înainte, să-lú priiméscă cu bucurie, eşi numai împératésa şi-î spuse că fiul eî este bolnavú. Împératulú pricepu numai de cât de unde-î venea bóla, şi chema pretoţi doftorii şi doftoriţele din lume, dar toţi îi điseră : că pînă nu va da fiului său de soţie pe dómna Chiralina, elú nu se va însănătoşi. Împératulú trimise solî peste solî la dómna Chiralina, dar fu peste putinţă ; căci tatălú eî nu voia să o mărite.

Auđindú feciorulú împératului tóte acestea hotări să se ducă elú însuşi să o céră de la tatălú eî. Aşa dară spuse tóte acestea fratelui său de cruce şi într'o đî plecară améndoî şi se făcură nevêduţi. Merseră đî de vară pînă séra şi ajunseră la muma Crivêfulú, bătură la uşă şi eşi înaintea lorú o babă sbârcită şi întrebă ce caută ? Eî respunseră că cerú să găzdué. că pînă a doua đî, şi să le spue pe care drumú să apuce ca să ajungă la împéraţia dómnei Chiralina.

Baba se uită la dênşii cu milă şi apoi le đise : v'aşi priimi în casă cu mare bucurie ; dară mi-e frică că va veni fiulú meú şi vé face pre améndoî sloiú de ghiaţă ; duceţi-vé mai bine la sora mea cea mai mică, că ea póte să vé găzduéscă şi să vé spue drumulú la dómna Chiralina.

Feciorulú de împératú plecă înainte şi ajunse la muma vinutului turbatú, plecară şi de acolo şi ajunseră la muma vîntului de prima-vară, bătură în uşă şi va eşi o femee înaltă şi tînéră şi frumósă. Acéstă femee cum vêdu pe feciorulú de împératú îi đise : Dragă fétú frumosú, sciú că ai plecatú să cauţi pe dómna Chiralina s'o eî de soţie ; dar nu veî putea să ajunugî pînă la împéraţia eî, fără ajutorú fiului meú. Rémâneţi aci dară trebuie să vé ascunđu fórte bine ; căci cum o simfi fiulú meú că se află la mine ómenî după tērémulú cel-altú, vé omórá. Dicéndú aceste vorbe plesni de trei orî din palme şi

îndată sări de pe sobă o pasăre de aură cu cioculă de diamantă și cu ochiă de smarandă, și-ă băgă supt aripă pe amândoi, spoă se sui éráși pe sobă.

Nu trecu multă timpă și se aude o dulce vijătură de vîntă care aducia ună mirosă de trandafiră și de rosmarină, ușa se deschise singură și intră în casă ună flécăă frumosă cu pěrulă lungă de aură, cu aripă de argintă și cu ună bață în mână împletită cu de totăfelulă de erburi și flori. Cum intră în casă dăse mă-seă: Mamă, mie mi miróse a omă de pe tărémulă celă-l-altă Ți-o fi mirosindă, mamă, dar p'acea n'are ce căuta ómenii de pe tărémulă celă-l-altă.

Vintulă se liniști și se puse la masă ; érá după ce mănca o strachină de lapte dulce de căprióră și beu apă de micșunele dintr'o ólă de marmură, se puse la povestită.

Mă-sa, vedéndu-lă cu voe bună, dăse : fiulă meă, ia spune-mă unde este împěrăția dómnei Chiralina, și cum ară face cine-va ca să o ia de nevastă ?—Greă lucru mă întrebași, mamă ! dare aide, trecă-mérgă.

Împěrăția dómnei Chiralina este departe de aici cale de dece ani ; dară acéstă cale se póte face câtă te ștergă la ochă dacă cine-va s'o duce în pădurea cea négră de lângă gârla de păcură, care aruncă cu pîetre și focă pînă la ceră, și dacă o încáleca pe bușténulă Eleloră cu care póte să trecă gârla ; însă cine aude și va spune cui-va, acela să se facă de piatră, pînă la genuchă.

După ce va ajunge la împěrăție, trebuie să se facă ună cerbă de aură și să între într'ânsulă ca să ajungă în odaeă împěrăseă și să o fure ; cine aude și va spune cui-va, să se facă de iatră pînă la brăă. După ce o va lua de soție, muma Crivélulă, de pismă, o să trimetă ună ovreă cu nisce cămași frumoșe și maă suptă de câtă pânza pæajenulă ; dómna Chiralina o să cumpere cămași ; ș dacă nu le va uda cu lacrămi de turtirică, cum se va îmbrăca cu dênsele, va muri ; cine aude și va spune cui-va, să se facă cu totulă și cu totulă de petró.

Pe cândă vintulă spunea tóte acestea, feciorulă de împérată adormise ; érá feciorulă bucătăreseă rêmăsesse deșteptă și a uđise totă.

A doua zi după ce plecă vîntulu d'acasă feciorul de împăratu întrebă pe muma vîntului dacă i a spusu fiul sêu ceva : dară ea temêndu-se să nu se facă piatră, îi respunse că n'a aflatu nimicü.

Atunci feciorulü bucătăresei și celü de împăratu luará drumulü înainte, și se duserá zi de vară pină séra, dară cândü fu pe la scăpătatulü sórelui auđirá unü sgomotü și unü urletü mare, apoi vđdurá o gárlă mare de păcurá aprinsă aruncándü pietre í înă la înaltulü cerü. Feciorulü de împăratu se sperie ; dară feciorulü bucătăresei îi diše : nu te teme de nimicü și vino cu mine în acéstă pădure și fă ce ți-oi diše eü.

Ajungéndü în mijloculü pădurei, zări bușténulü Elelorü, încălecará amêndoi pe dênsulü și dándü-i pintenî de trei orî se prefácu într'o căruța cu doi-spre-đece cai de focü și într'o clipă se înălță pină la vîntulü turbatü și se pogori la porțile palatului dómnei Chiralina. Apoi după ce se deterá josü, căruța se prefácu érá bușténü, și ei remaserá dinaintea unui palatü de zamfirü piatră și cu porțile de kiparosü ; érá la una din ferestre sta, dómna Chiralina îmbrăcatá cu haine de aurü țesute cu mărgăritarü.

Cum vêđu dómna Chiralina pe feciorulü de împăratu prinse o așa de mare dragoste de dênsulü în câtü căđu la grea bólă și ajunse la césulü morții.

Ce nu fácu bietulü împăratü ca să o scape ? Dară tóte erau în zadarü. În cele de pe urmă veni o babă și-i diše : Luminate împérate ! să trăsçi întru mulți anî ! dacă vrei să se facă sánătósă fiica împărăției tale, să cauți cerbulü de aurü care căută ca tóte păsările și să-lü aduci în casă numai trei zile, și vei vedea cum se va face sánătósă.

Împăratulü puse să strige pristavulü în tótă împărăția ; érá după trei zile feciorulü bucătăresei lovi bușténulü de tre eri și se fácu unü cerbü de aurü frumosü, apoi băgá într'ênsulü pe feciorulü de împăratü, și se puse dinaintea palatului.

Împăratulü vđđéndü cerbulü, se dete josü și întrebă pe feciorulü bucătăresei, dacă-i este de vîndare !!

— Nu-mi este de vîndare, ci de închiriere, respunse cu semeție feciorul bucatoresei.

— Ei bine ! ce să-mi ceri ca să mi-lă dai numai trei zile ?

— Să-mi dai o mie de bani de aur.

Tecméla se făcu și împăratulă luă cerbulă și-lă bagă în o-daea dómnei Chiralina ; apoi se duse la tréba lui.

Cerbulă, cum se vădu numai cu dómna Chiralina, începu să cânte ună cântecă de doră de plânga lemnele și pietrele. Dómna Chiralina adormi, écă feciorulă de împărată eși din cerbă și o sêrută pe frunte, apoi intră éráși în cerbă.

A doua și dómna Chiralina spuse femeiloră sale ca a visatū de două oră că a sêrutat'o ună june frumosă. Atunci una din femeî, fiindă maî pricepută, șiise dómnei Chiralina ; că pe dată ce va începe cerbulă sa cânte să se prefacă că dórme ; și cumă se va simți că o sêrută cine-ca, sa pue mâna pe dênsulă.

Cum veni nóptea, cerbulă începu să cânte ună cântecă de jale. Dómna Chiralina se prefăcu că dórme ; și când veni fêtū-frumosă să o sêrute, îlă strânse în brațe și-î șiise : d'acum înainte nu veî maî scăpa, că multă amu doritū să te dobândescă.

Eî se giugiuliră ca nisce porumbei pînă îi apucă ziua : érá când fu pe la prândū venit împăraulă și cu fiulă bucatăresei ca să-î dea cerbulă Dómna chiralina în cepu să plângă și nu vrea nici de cum să se desparță de cerbu ; dară fiulă bucatărese îi șiise încetinelă : cere de la împăratulă voie să pdtrecă cerbulă pîna afară din orașū, căci acolo ne așteptă o căruță cu doi-spre-dece cai de focū, în care o să ne ducemă la împărăția lui Fêtū-frumosă, iubitulă tēū.

Dómna Chiralina ceru și dobândi de la împăratulă acéstă voie, și petrecu pe cerbă cu mare alaiū pînă atară din orașū ; atunci Afînū lovi cerbulă de trei oră în burtă și îndată s făcu dintr'ênsulă o căruță cu doi-spre-dece cai de focū, apoi lu-ândū pe dómna Chiralina c'o mână și pe Dafînū cu alta sări într'ênsa și se făcură nevăduți. Și după ce umblară și de vară pînă 'n sêră ca cuvintulă de poveste ce d'acilea în colo se gătesce, eșiră pe tērêmulă celă-l-altū și ajunse în țara lorū.

Împăratulă cum priimi scire despre sosirea fiulū seū îi eși

înainte cu mulțime de oști, apoi îl însoți cu Dómna Chiralina și făcu nuntă împăratăscă care ținu trei zile și trei nopți.

Într'o zi Dómna Chiralina ședea la ferestra palatului, și se uită la drum, când écă un ovreiu cu cămăși de vânzare. Dómna Chiralina îl chemă sus și luă două cămăși și mai subțiri de cât pânza păejenului și se îmbracă cu una dintr'ênsele. Nu trecu mult și se bolnăvi atât de greu în câtă ajunsese pe mâna morții.

Afină află despre bóla împăratesei și intră pe la miezul nopții în oada unde dormea ea, apoi o stropi peste tot cu lacrimi de turturică și eși afară ; dară strejarii de la ușe se duseră la Dafin împărat, și-lu pîrîră că l'a vădutu sêrutându pe împăratésa.

Împăratul cum auzi se făcu focu de mânie, și porunci să taie capul lui Afin. Dară când ajunsese la locul de perđare Afin dișe împăratului : mulți ani să-ți dea Dumneđu împărate ! pentru totă frăția și dragostea mea către tine, te rog să strângi pe toți boerii cei mari ai împărației că am să spui înaintea lor un mare cuvânt, și apoi vei porunci să-mi taie capul.

Împăratul porunci să se adune divanul împăratesc în care să fie de față și dómna Chiralina ; și aducéndu pe Afin îi dișe : spune, nelegiuitule, aceia ce ai de spus ; atunci Afin începu așa :

A fostu o dată un fecior de împărat care prinse dragoste asupra unei fete de împărat de pe têremul celălaltu, și fiindu-că nu putea să trăescă fără dânsa, a plecatu împreună cu fratele său de cruce ca orî s'o găsescă orî să-și repue capul prin pustii. După ce umblară lumea în cruciș și curmediş, ajunseră la muma Crivêțului și o rugă să le spue drumul care duce la fata de împărat, după care plecaseră ei. Muma Crivêțului îi trimise la Muma Vintului de primăvară care îi găsdu și le făgădui să întrebe pe fiul său Ea s'a ținut de vorbă ; căci cum a venit fiul său l'a întrebat și el a început să spue așa : împărația dómnei Chiralina este departe de ei cale de deuce ani ; dară acéstă cale se póte face într'o clipelă de ochi dacă s'o găsi cine-va care să se ducă în pădurea cea neagră de lângă gârla de păcură

care aruncă pietre și focu pînă la ceru, unde va găsi bușténul Eleloru și va încălica pe dânsul ca să trecă gârla. După ce va ajunge la împărăție, trebuie să facă din bușténu unu cerbū de aurū și să între într'ensulū ca să ajungă în odaia dómnei Chiralina și să o fure. După ce o va lua de soție, sora vîntuluī turbatū de pismă să trămiță un ovreiū cu nisce cămășī mai subțiri de câtū pînđa păéjenuluī, și daca nu va sci să le ude cu lacrămi de turturică, cum se va îmbrăca cu densesle în trei țile va muri.

După ce vîntulū spuse tóte acestea mume-seī, o jură că de va spune cui-va ceea ce a auđitū, să se facă cu totul de piatră.

A doua țī feciorulū de împérat întrebă pe muma vîntuluī daca a aflatū ceva de la fiiulū sēū; dară ea teméndu-se să nu se facă piatră, îi đise că n'a aflatū nimicū. Eară fratele dei cruce alū fecioruluī de împérat nu dormise în nóptea acea și auđise totū. Astū-felū fără să spue Fecioruluī de împératū acéstă taină, se duse împreună cu dânsulū în pădurea négră încălecară pe bușténu și trecură gârla dincolo. Cum sfârși Afin aceste vorbe se făcu de piatră pînă la genuchi. Afinū începu éráși și đise: după ce ajunseră la palatulū dómnei Chiralina fratele de cruce lovi bușténulū de trei orī și se făcu unu cerb de aurū și băgă pe feciorulū de împératū într'insulū carele prin acéste cuvinte, Afinū se făcu de piatră pînă la briū. Impératul și împératésa vedéndū nevinováția luī Afinū începură a plânge și a-lū ruga să înceteze din povestire. Dară elū nu voi, ci merse înainte đicénd: după ce împératulū se cunună cu dómna Chiralina nu trecu multū și împératésa cumpără două cămășī de la uuū ovreiū, se îmbrăcă cu una dintr'ênsele și îndată căđu la grea bólă, Afinū, sciindū din ce venea bóla intră pe la mieđulū noții la Impératésă și găsindu-o dormindū, o stropi cu lacrămi de turturică și o scăpă de mórte. Cum sfârși Afinū acéstă povestire se făcu cu totulū de piatră, érá Dafinū împérat și cu dómna Chiralina plânseră trei țile și trei noțī, apoi luară trupul celū impetritū alū făcătoruluī lorū de bine și-lū puseră în odae lorū ca să-și aducă aminte de dânsulū totū-d'auna.

După aceea ei trăiră mai multă timp și născură un copil, Într'o dimineță Dăfină împărat intră în casa împărătesei și-i spuse că a visat o femeie îmbrăcată în haine albe care i-a ținut că dacă voesce să învieze pe fratele său cel împietrit să taie copilul lor, să unghie piatra cu sângele lui. Împărătesa spuse că și ea a visat totu unu astu-fel de vis: apoi unindu-se amândoi tăiară copilul și stropind piatra cu sânge, începu să se misce, apoi învia cum se cade și ținse: O dămine! da greu somn am dorimit. E! e! frate, respunse împăratul: ai fi dormit mult și bine dacă nu tăiam copilul ca să te stropim cu sângele lui. Atunci Dăfină se creștă la unu deget cu cuțitul și lăsă să curgă sângele său peste copil, care învia numai într'o clipă; era împăratul de bucurie porunci să facă veselie mare în totă țera.

Și încălecai p'o sea și v'o spusei dăminei văstre așa.

NOTA. Scris de N. Filimon, și publicat pentru întâia oară în Țăranul român Nr. 34 din 1862, a doua oară în Legende sau Basmele românilor, partea II, fasci. I, 1874

XI

VOINICUL CELŪ FARA DE TATA.

fost odată ca nici odată, etc.

A fost un împărat ș'o împărătesă. Ei aveau numai a fată, și o păzea ca lumina ochilor lor. Ea n'avea voie să iese nici pînă în grădină fără dădaca ei. Acesta o ținea de aproape și n'o scăpa din vedere nici cîta ai da în cremene. Fata totu ședîndu la ferăstră vedea pe un june flueră-vîntu umblîndu de colo pînă colo. Intr'o zi uitîndu-se la elu o vîdu și elu, și țintîndu ochii în ochii ei, ea simți unu fior, apoi ca o scîntee de focu o arse ce-va la inimă. Se trase fata de la ferăstră și spuse dădacă-sei ce i se întemplă. Atunci dădaca ei îi dîse :

— Ci ca fugi și d-ta de ferăstră! Ce tot te sgăesci și te viți la toți d'alde taie căinilor frunză.

Nu trecu multu și fata începu a nu se simți bine. Pasă-mi-te luase în pîntice, fără scirea lui Dumneșeu. Spuse dădaca-sei. Acesta se da de césul mortii de ciudă, cum de să se întemple una ca asta, fără să scie fata; de bărbat. Frica ce le coprinse pe amîndoă, era de nepovestit.

— Ca ce o să dîcă tată-tău acum cînd va afla, se vîeta dădaca, ce o să-i respundă eu, cînd mă va întreba ?

— Cum o să mă înfățișez eu acum înaintea tată-meu, cu borțulu la gură, dîse și fata, cînd numai unul Dumneșeu scie cît sîntu de nevinovată ?

Și în adevăr că tată-său era un om aspru. Nu le-ară fi ertat odată cu capul.

Se duseră, deci, și povesti împărătesei totă întemplarea, și se rugară de dînsa, ca să între ea la împăratul cu mijlocire de ertare.

Când auđi împăratésa de cele ce se întéplase, se luă cu mâinile de părü. Ea ȃicea că este peste póte ca să rămăe cineva însărcinată din vedere. Veđi că ea scia cum mergü lucrurile în lume. Și la o minune ca acésta nicı că se aștepta.

Lucrurile nu puteau rămănea multü timpü acoperite. Împăratésa, de silă de milă, fu nevoită a spune împăratului tótă șiritenia.

Când auđi Impăratulü de astă năpaste, se făcu focü de mâmie. Răcnea ca unü leü :

— Cine să fie acelu neomenitü carele mi-a necinstitü perii cei albı aı bėtrănețelorü mele ? Cu mörte să se omóre. În furci să-lü atărne. Prafü și pulbere să se alégă de capulü lui !

Împăratésa ilü luă cu binișorulü și-lü mai domoli o lecuță.

Veđi că elü nu punea cređemëntü pe spusele fiicii sale și ale dădacei. Elü scia că ast-felü de întéplare nu se mai auđise. După ce dojenı cu dojană împăratéscă pe dădacă, oropsi pe fie-sa cu urgie. Porunci de făcu o corăbióră, puse pe fată într'ansa, și lângă ea cincı pâini și unü urciorășü cu apă, și fı dete drumulü pe gărlă spre a o duce unde mila domnului o va scóte.

Mergëndü corăbióra pe apă, ea se ruga lui Dumedeü cu sdrobire de rărunchı ca să o scóțá la limanü bunü, ca unulü ce cunósce nevinováția ei, și ca pe una ce nu se sciü la sufletulü ei cu nicı o prihană.

Câte-va ȃile se bălăbăni ea așa cu valurile apelorü. În ȃioa a treia fı veni césulü nacerii, și făcu unü dolofanü de copilü ca unü ingerasiü. Biata femeie ! căci n'avu ea nicı unü ajutorü omenescü în ȃioa necazului, de câtü suferințele ei, și alinătorü pe Dumedeü ! se mângăia óre-cum în sufletulü ei că se scia nepângărită.

Și vrëndü Dumedeü cu dënsa, corăbióra, într'una din nopti se opri. Ea simți că corabia nu mai merge ; sta pe locü. Pină la ȃioă, fı ticăi inima de frică, nesciindü pe ce țermuri se va fi opritü. Când se lumină, vėđu că corăbióra poposise de marginea unei păduri. Eșindü la uscatü cu copilașulu în brațe , rătăci încoa și 'ncolo prin pădure. Apoi se aședă în scorbura

unui copaciū mare și grosū ca butia. Acolo stete ea mai mulți ani, hrănindu-se cu erburī și rădăcinī, ori cu ródele unorū copaci. Ea își crescea copilașulū cu dragū.

Ea facu din ramurile unui copaciū un légănū în care își punea copilulū diua; érá nóptea nu-lū depărta de la sínulū ei, și pentru scăldătóre, se ducea la vadul de la albiai unu pí-râiașū ce curgea p'aprópe d'acolo. Acoperămintū le era cerulū cu stelele; tovarășū de jucăriī copilului îi era florile câmpului, paserile cerului, fluturei și gângăniile.

După ce se făcu mai măricelū, mă-sa ilū învăță la vânatū și-ī spunea cu lacrămile în ochi cum a fostū ea crescută și cum este nevoită să-lū créscă pe dēnsulū. Eară elū asculta și băga la capū tóte cele ce îi spunea mă-sa.

Mai mărindu-se elū o lécă, începu a căța vânatū mai pe departe de locuința lorū. Eară într'una din ȕile, ȕări un palatū în depărtare. Elū își aduse aminte de cele ce îi spusese mă-sa despre palaturile tată-sēū, și i se păru că se cam asemēnă. Dete fuga și spune mă-siī ceea ce descoperise. A-doa ȕi plecă cu mă-sa de mână, și ajungēndū la aceste palaturi, mumă-sa îi spuse că acelea nu suntū și ale tatātuī ei; dară cu totū cam așa suntū și ale împēraȕilorū din lume.

Mai trecu ce mai trecu și mai mărindu-se și dēnsulū, într'una din ȕile, ducēndu-se éráși la vânatū, cum, cum, elū se pomeni éráșū dinaintea aceluī palatī; cu țoroīpanulū la spinare, elū, își luă inima în dinți și intră în curte. Pasă-mi-te palatulū acela era alū unorū smeī. Flēcăiandrulū nostru celū vitézū, carele nu scia ce este frica, intră și în palatū. P'aci, p'aci era să-și iasă din minți de mirare și să-și piarȕa cumpētulū dândū de atâtea lucruri, ce nu mai veduse elū în viața lui. Când, ce să veȕi D-ta? odată îi eși înainte trei smeī. Aceștia erau stăpāniī palatulū. Și unde se repeȕiră la dēnsulū de pare că să-lū ia în unghiī, și cu graiū restitū dojenindu-lū, îi ȕiseră: cum de ai cutesatū, spurcatule, să ne calcī casa?

Voīniculū nu ȕise nicī cărc! ci, aducēndū țoroīpanulū, mai iute de câtū fulgerulū, pāli pe unul la drépta, pe altulū la stānga, de nu sciură de unde le veni trāsnetulū, și îi culcă

la pământ. Și nici că se mai mișcară din loc, fiindă-că îi lovise cu nădejde.

Alu treilea smeū, vedëndu cum merge tréba, peri din 'na-intea lui ca o nălucă, și se duse de se ascunse în pivniță. Vêdu elu că nu pôte da peptu cu unu asemenea vitézu, și se hotărî a-î purta sâmbetele.

Voiniculu de românașu în dârdora luptei nu băgă sémă, ce se făcu alu treilea smeū. Asteptă, ce așteptă, și daca vêdu că nu mai vine nimeni, elu se întorse, luă pe mumă-sa, o duse în acele palaturî și se aședă acolo.

Umblând din cămară în cămară, dete peste armele smei-lorū și se minună. Mă-sa îi spuse că veduse în casa tatătu-lui său asemenea arme, și îi arată cum se întrebunțéază. Îi prinse bine, căci vêdu că îi merge mai lesne la vânătū. Acum începu a săgeta la căprioare și la ciute, căci pină acum vâna numai păserele cu lațulu, și îi era cu greu.

Ajunsese ca elu să fie tare și mare în pădure. Nu era cine să-î stea împotrivă. De multe ori nu venea cu dîlele p'acasă.

Intr'una din dîle, smeulū eși din pivniță și vine milogindu-se la muma voiniculu ca să-și facă pomană cu elu să-lū priiméscă la curtea ei, căci, dicea elu, că pribegesce nu sciū de câtū timpū orbăcîndū prin acelu bungetū de pădure. Spuse că este unu nenorocitū carele se rătăcise, umblândū după vânatū, și da laudă Domnulu că l'a învrednicitū a mai da peste ființe de ómeni.

Ea, bietū, care scia ce este necazulū și lipsa, își plecă urechia la rugăciunile cele viclene ale smeulu, și făcendu-i-se milă de nenorocirile lui, îi făgădui că va vorbi fiulu ei de densuslū.

Cum veni fiulū său de unde era dusū, ea îi spuse tóte și-retenia nenorocirei omulu ce năzuia la mila lorū, și îlū rugă să aibă milă de ticăloșia lui, căci, dicea ea, nu scimū cum ne va mai aduce și pe noi Dumneđeū.

Voiniculu îi păru bine de astă întemplantare, mai cu sémă, gândea elu, că va fi barimū o slugă în curte care să ție de uritū mă-sii, în lipsa lui, și să-î dea ajutorū în trebile casei.

Nu-lū cunoscū că este smeū, când îlū vêdu, atâtū de bine sciū

proclerulă a se schimba. Îi spuse ce are de făcut și îl primi să ședă la curtea lui.

Multe lipsuri, multe neazuri, multa mahnire ce suferise nuna vitézului, și dorul cel mare de țara ei, erau mai cu seamă suferințele ei când se gândea la rușinea ce rămăsese asupra numelui său, în casa părinților ei, ea fiind nevino-vată, o făcu de lăncedea și se topia d'a'n picioarele. Vădend'o smeulă așa sərbădă și totă fără voe bună, se încumese într'una din zile, pe când voiniculă era la vânătoare, și o întrebă: dară se prefăcu că vorbește cu sfială.

— Cum bagă de seamă, stăpână, nu prea ți-e bine.

— Nu mi-e bine, mă hăete, căci mi-e dor d'alui de tată și d'alui de mama, și de țera mea. Vești că eu suntă fata de împărată, și pentru o năpaste ce a cădută pe capul meu. pribegescă de suntă atîți mări de ani.

Ești știu ună lăcu pentru bôla dumatăle, stăpână; dară n'are cine se duce să-lă aducă.

Și îi spuse o sumedenie de minuni ce făcuse lăculă ce dăcea că ară fi bună pentru ea.

Când se întorse de la vânătoare fiulă ei, ea îi spuse că aușise de la sluga loră, cum că de va mânca mere din mărulă roșu se va face sănătôsă.

Elă fu bună bucurosă că aușise ună lăcu care să facă pe mă-sa sănătôsă, și se hotărî a se duce tocmai acolo să-lă aducă lăculă. Își luă dăia bună și plecă.

Dar încotro s'apuce? căci nici nu măi aușise pînă atunci de așa ce-va. Apucă și elă într'ună norocă spre răsărită, și mergend prin desișurile. pădurile dări ună palată măi frumosă de câtă acela în care ședeau ei. Se duse dreptă acolo. Aci locuia o dînă măiastră. Cum o vădu elă îi cădu cu dragă Dară măiastra, eșindu-lă înainte, îlă priimi, după cum i se auvenea, îlă băgă în palată și îlă omeni ca pe ună ôspe.

Din una din alta se înțeleseră la cuvinte. Vești că, măre cêsta era scrisa lui. Elă nu măi văduse pînă atunci altă chipă de muere, de câtă p'ală mă-si. Ș'apoi era atătă de frumoasă și de gingașe ca o flôre.

Ea încă avea la ce se uita la elu; căci era unu bradu de românașu.

Elu se uitasese acolo la dânsa. Când își aduse aminte că elu plecase să aducă mume-sei mere de la mărul roșu, voi să o sbughiască. Dară Dîna măiastră îl u opri și-lu întrebă unde se duce.

Voiniculu îi spuse din firu pînă în ață totă șiretenia. Dîna pricepu viclenia smeului și tăcu. Apoi îl îndreptă ea spre loculă acela cu mărul roșu, și-lu și învăță cum să facă ca să ia merele.

După ce-și luă diua bună și de la măiastră și-i făgădui că se va întorče pe la dânsa, porni; și aîde, aîde, merse cale lungă și mai lungă, pînă ce, trecend țeri și mări, ajunse la o grădină ocolită numai de trandafirî. Intră în năuntru și dete peste mărul roșu carele era sădit în mijloculă grădinei. Elu cercă a se alătura de pomu, dar pomulă îi dise:

— Nu te apropia de mine, voinice, că îți vei perde viața și e păcat de dânsa.

Flăcăiașulă ce nu scia de frică, îi respunse cum îl învățase dîna.

— Nu te teme, pomu oropsitū, că te voiu curęta de omiđi și de uscături.

Și după ce-i tăie uscăturile și îi luă omiđile, culese trei merișore, ca cele din raiu, și se întorče înapoi. Ajungendū în pădure, dete pe la dîna. Acēsta cum îl vęđu, îl priimi cu bucurie, îl puse într'o cămară să se odihnescă nițelū, și pînă una, alta, îi schimbă merele și îi puse altele în loculă lorū. Când se sculă voiniculū, se grăbi a se întorče la măsă cu slujba făcută. Luă deci merele și porni.

În vremea acēsta, proclētulū de smeū se lingusea pe lângă muma băiatulū, și cu ispite și cu marghioliū umbla să o dea în capū să se planisescă luī. Ea, bietū, nu scia unde bate diavolulū de smeū. Nu cunoscea la sufletulū ei ce suntū ispitele și cursele dragostei, și prin urmare nu da nasū spurcatulū să se întindă. Ea scia una și bună: se topea de dorū

după fiul său, după părinții ei și după țera în care se nascuse. Când o căutați era cu ochii scăldați în lacrimi.

Cum vedu pe fiu-seu săltă de bucurie. I se păru a înviora o lecuță Mâncă din merişoarele ce-î aduse, și i se păru bune.

După ce mai trecu, ea cădu éráși în pirotéla de mai nainte.

Voiniculú vedéndü că sănătatea mă-sei ténjasce, nu scia ce să-î mai facă spre a o mai înveseli. Iar dracul de smeü, atitü de harnic se arăta în ale slujbei, în cât n'apuca să iasă bine vorba din gura voinicului, și elü o ghicea; apoi se făcea luntre și punte, ca să-î îndeplinéscă voile. Voiniculú, băgă și elü de sémă tragerea-de-inimă ce avea sluga spre a-î sluji cu credintă, și nu se cáia de locü că l'a primit la curtea sa, ba încă începuse a-lü privi cu ochi buní.

Intr'una din ñile, pe când voinicul era cu voe bună, Smeulü se apropie de elü și cu graiü milogitü îi ñise:

— Stăpâne, cunoscü iubirea ce ai pentru mămulița D-tale. Lâncedéla de care pătimesce, mie nu-mí prea place. De veí vrea să mă ascultí, nu veí greși:

— Scii tu ce-va lécuri? spune că te ascult.

— În țara de unde suntü eü, ómenii pátimași de asemenea bólă, facü totü ce se póte de aducü apă vie și apă mórtă de la munții ce se batü în capete. Acéstă apă este léculü celü mai bunü. Te vedü că ești un mare vitézü și amü credință în sufletulü meü că D-tale îți va fi mai ușorü de câtü altora a o aduce.

N'apucă să isprăvéscă vorba și vitézulü se duse la mă-sa. Fiindü acolo, elü îi ñise:

— Mamă, te vedü totü galeșă, și te perđi da'n piciórele. Mě ducü, mamă, să-ți aducü lécuri. La munții ce se batü în capete este apă vie și apă mórtă. Tocmai acolo mă voiü duce să-ți aducü apă de aceea.

— Nu te duce, dragul mamei; mila Domnului este cu noi; de va vrea elü să fiü bolnavă, măcar orü ce felü de apă imí veí aduce, în deșertü va fi. Nu mă mai lăsa singurá. Destulü m-á rosü rărunchii singurátatea. Mângáerea mea acum tu ești, fétulü meü, de voiü mai fi lipsitá și de dënса, voiü peri.

— Fii bărbată, mamă, țineți firea pînă mă voiî întorce, și aî să fii veselă și sănătósă ca piatra, după ce vei bea apă vie.

Nu fu cu putință a-lu ține. Se găti și plecă. In cale dete și pe la ȕina măiastră. Din una din alta veni vorba că se duce in călătorie, și-î și spuse unde se duce.

Zîmbi ȕina când auđi și vęđu urciórele ce-î dase smeulú. Nu ȕise însă nimicú care să-î dea vr'o bănuială, ci îi dete doę borcane, cu care să ia apă mai în grabă, și ilú invęță cum să facă. Îi ȕise că tocmai la amiađi, când va fi sórele in cruci, să înalțe o prăjină și in vîrfulú ei să pue o mahramă roșie. Munții orú căta la ea cu ochii bleođiți; érá elú, pînă s'or deștepta ei din buimăcélă, să se repedă iute a lua apă cu borcanele din ambele fântáne. Îi páru multú bine voiniculú pentru invęțatura ce-î dete. Apoi luându-și ȕioa bună, plecă, Merse merse, merse, pînă ce, după o călătorie silită, ajunse la loculú cu pricina.

Făcu, precum ilú invęțase ȕina; érá elú d'a'n călarele, se repedi printre munți și umplu borcanele. Când fu a se întorce, munții prinsese de veste că óre-cine a luatú apă din fântánă, și începu a se bate éráși in capete. Tocmai atunci și voiniculú se întorcea. Și daca nu se grăbea a eși mai iute, acolo ilú prăpádea. Scăpă însă cu față curată. Numai códa calulú o apucă, și acolo remase de jumătate. De atunci, veđi, este calulú cu códa jumătate de carne și jumătate de pěrú.

Când se întorse acasă, dete éráși pe la ȕina. Ea, ca și de la rándú, ilú rugă să se dea nițelú odihnei; și in acelú timpú îi schimbă apa, puindu-î alta in locul celei ce aduse elú.

Sculându-se după somnú, luă borcanele cu apă și ven acasă.

Atáta îi fu-se mă-sii ca să-lú vađă. Nu scia ce mai făcea de bucurie. Ilú sáruta și p'o parte și pe alta. Apoi după ce béu din apa ce-î aduse, ei îi páru că mai prinse nițelú sufletú. Vorbă să fie! Ea nu băga de sémă, veđi, că bucuria pentru vederea fiulú sęu o face să fie óre-cum mai sprintenă.

Smeulú se da de césulú morții când ilú vęđu că s'a întorsú

cu isprava făcută. Elū bătuse capulū multū și bine să dea în capū pe fata împăratului, în lipsa fiului său, dară tóte mrejele lui remăsaseră de risū; căci ea nu dete în clapca în care o împingea spurcatulū. Ea nu-și putea da sémă de ce totū umblă elū pe lângă dēnsa cu șosele cu momeme. Nicī nu visa despre ce avea de gând proclētul de smeū.

Pasă-mi-te smeulū îi era frică să se ia la luptă de față cu voinicul. Ci voia să-lū piardă prin viclenie, și apoi să-și bată jocū și de măsa, ca să-și isbândescă pentru mórtea frașilor săi.

Dară nu-ī ajută Dunneđu.

Voiniculū, din când în când mergea la vânătoare, și da și câte o raită pe la đina. Nu trecu multū și elū băgă de sémă că mă-sa nu se îndrepteză ci găineză și se topesce de pe picioare. Se întrista în inima lui când vedea că nu-ī dă în de bine și că nu-ī póte da nicī un ajutorū.

Pacostea de smeū băgă de sémă că voiniculū se frământa cu firea pentru sănătatea mă-si, se apropie de dēnsulū într'o đii și-ī mai đise într'o dóră; căci se temea spurcatulū a'lū mai îndemna. Téma lui era să nu se deștepte voiniculū și să-ī ghicescă cugetele lui cele viclene.

— Am auđit și eū, stăpâne, pe când eram copilū cá ómeniī mari când suntū pătimași de langedelă și copiii când bolescū de bólă cānescă, se fāmăduescū, de va mânca un purcelū de la scrófa de sub pământū. Mi se rupe inima din mine când vedū pe buna mea stăpână cum i se stinge viața din sine. Dară nicī pe d-ta nu te îndemnū a te duce, căci mare primejdie va cădea pe capulū aceluī ce se va cerca a fura purcelulū de nu va isbuti.

— Nu sporovoi mai multū, îi response voiniculū, eū nu știū ce este primejdie și frică.

Numai de câtū și puse la cale cele de trebuință pentru o călătorie mai lungă. Mă-siī îi spuse că se duce la vânătoare. Plecă și dete și pe la Đină, căreia îi spuse ce avea de gândū să facă. Elū scia, veđi, că sfaturile ei îi prínsese multū bine.

Đina, după ce îl învăță cum să facă să isbutescă, îi dete unū săpunū, unū peptene și o perie, ca să-ī fie de slujbă. Elū

plecă, și merse, merse, pînă ce ajunse la o pădure desă întu-
necósă de abia putea să răsbéscă. Băjbâi elū p'acolo pînă ce
dete de ghizuina scrófeī. Cum să se apropie elū ? căci ghizuina
era înconjurată de bușteni și de rascote, de nu se putea atinge
nici pasăre Măiastră,

Voīniculī făcu precum ilū învățase đina. Săpă unū șențū a
dāncū pînă ce ajunse sub culcușulū scrófeī, Intră acolo și aș-
teptă pînă ce veni scrófa să se culce. Purceī eraū toți în pērū
la ugerulū scrófeī și sugeaū. Mai 'nainte de a răsări lucéfērulū
porcilorū, cānd toți porcī se deșteptă, adormiți fiind purceī cu
țița în gură, voīniculū băgă mână binișorū și apucă unū pur-
celū, dar așa de binișorū ilū apucă, și așa de ușorū ilū trase
în cātū scāp āțița din gură fără să simță. Ilū apucă numai de cātū
de botū ca să nu guițe, și p'aicī țī-e drumulū

Draculū de scrófă băgă de sēmă că o țīță i se răcesce, Se
deșteptă și vėdu că unū purcelū îi lipsesce. Se luă după voī-
nicū. Și cu tóte că telegarulū voīniculū era unū smeū de calū
scrófa ilū ajunse. Cānd vėdu că are să-lū înhațe cu colțiī ei,
voīniculū aruncă săpunulū. Atunci unde se făcu unū noroiū
cleiosū și puturosū, de țī se scutura carnea de pe tine. Calulū
fugea de dā cu burta de pāmīntū.

Scrófa, făcu ce făcu, se svārcoli prin ālū noroiū și se tār-
bāci de nu o mai cunosceaī, scrófă e, orī ce dracu e. Scāpă
din nomolū și se luă după voīnicū. Într'o clipă ilū ajunse. Cānd
vėdu zorulū, voīniculū aruncă peptenele, Și unde se făcu unū
đidū 'naltū, 'naltū, d'a curmeđișulū drumulū ei, de nu fu cu
putință să-lū sară. Atunci scrófa se puse cu colțiī seī și sparse
zidulū, făcēndū o gaură numai cātū putea ea să trecă. Și să te
fī după dēnsulū.

Daca vėdu voīniculū că scrófa érá s'a apropiat, aruncă și
peria. De o dată se făcu o pădure 'naltă și desă de nu se
putea strecura nici puiū de pasēre. Cum vėdu una ca asta,
scrófa se puse și róse, și róse, la copaci, pînă ce-și făcu drumū
și după dēnsulū ! pînă ce, cānd fu a-lū ajunge, voīniculū in-
trase în curtea la Đina. Acēsta eși numai de cātū, întinse
māna, și ștrigă :

— Înapoi, scrófă ruşinosă, şi teme-te de urgia tatalui meu.

Când îi auzi glasul, scrófa remase încremenită, şi plină de ruşine se întorse. Mergea şi se totu uita îndărăt; pare că totu nu-î venea a crede ceea ce veduse şi auzise.

Se culcă şi de astă dată nişelu voiuiculi, ca să se odihnescă, érá pină îi schimba purcelulú, puindu-î altulú în loculú lui. După ce se deşteptă, se întorcea la ma-sa cu voe buna, de isprava ce facuse.

Venea, nene, cu căciula într'o parto, cu purcelulú în braţe şi cântându din frunďă.

Când, iată cá se întilnesce cu trei inşi. Pasămi-te era Vintulú, Căldura şi Gerulú. Elú işi luă căciula din capú, şi cu multă plecăciune îi đisc :

— Norocú bunú să dea Dumnezeu, nea Vintule.

— Cale buná, dragulú meu, îi respunse Vintulu.

— Da ce. mă, numai Vintului te ploconesci? Íi đise cáldura. Nu scií tu óre cá eú potú să lasú o zápuşelá şi o arşiţa, de să fiarbă maşele din tine?

— Nu-mí pasă de nimicú, respunse voiuiculú, numai Vintulú să-mí batá.

— N'ai auzitú tu óre de mine, mă, íi đise şi Gerulú, ca eú amú putere să daú unú frigú şi o geruialá peste tine, de să îngheţe maşele în tine.

— Habarú, n'amu respunde şi elú, numai Vintulú sa nu-mí batá.

Şi încetú, încetu, ajunse acasă. Când ilú vedú al-de masa şi auzi peste câte prápăstii a datú, muri şi invie de bucurie ca-lu maí vedú o data în carne şi în óse.

Íi dete de mánca purcelulú; dară ea márturisi ca nu vede nicí o uşurare.

Să ínebunescă Smeulú de ciudá! vedú elú cá nu póte altú felu să répue pe Voinicú, ne câtú prin viclenie. Catá decí vreme cu prilejú ca să-şi pue în lucrare cugetulú seú celú nelegiuitu.

Íntr'o đí când Voiuiculú se întorsese de la vinatú şi era ostentitú peste măsurá, se culcă în grádina la umbra unorú tranďafirí. Smeulú dete peste densusulú, şi-lú facu bucaşí, bucaşí, cu

paloşulú pe care îlú purta totú-d'auna ascunsú la densusú. Şi cı să nu bage de sémă mă-sı, puse tóte bucăţelele în desagi le aşedă pe calú, şi dándú câte-va bice calului, îlú dete pe pórtă afară.

Calulú fusese alú Dinei. Ea îlú dedese în darú voinicului când fu a se duce la Měrulú roşú. Elú, daca se vedú gonitú, alergă dreptú la stăpână-sa. Ea, cum il vedú viindú fără stăpínu-sěú, pricepu că trebuie să fie vr'o drăcie la mijlocú. Se dete josú, şi ce vedú se spăiměntă. Luă deci desagi, îi aduse încıasă la ea, şi luă bucăţică cu bucăţică, osú cu osú, şi le aşedă una lângá alta. fie-care la locaşulú lorú. După aceea turnă apă mórtă peste dęnesele. Ele se inchiegă, lipindu-se una de alta; pielea se făcu ca piftia, intrupându-se. Ilú stropi şi cu apă viet, ş se însufleţi; dară mutú şi surdú. Atunci îi dete să manance unú mărú de cure adusesse elú ş: îi veni griú. Luă şi purcelulú scrófeı de pe sub pămíntú şi îlú făcú să-ı guıte la urechı şi îi veni audú. Atunci dıse:

— Dará greú somnú dormiú, soru-mea.

— Greú, frăţiore; şi aí fi dormitú câtú lumea şi pământulú de nu erau maestritele lucrurı ce tu aí adusú pentru mă-ta; érá eú le-amú opritú şi ţı-amú pusú altele în loculú lorú.

Atunci îi spuse cine era duşmanulú care voise să-lú răpue. Şi cı să se încrdinţeze de adevěrulú celorú spuse de dęnsa, îi dete putere să se facă porumbelú, şi să se ducá să vađá cum sineulú chinuesce şi pe mă-sa. Voiniculú se făcu porumbelú şi ajunsse într'unú susletú la casele unde şedea mumă-sa.

Când acolo ce să vađá? Se frecă la ochı ca să se încrdinţeze de suntú a avea cele ce i se înfăţısa saú nălucirı.

Smeulú, carele cu şoşele cu momele nu putuse da în capú pe mu na voinicului şi a se planisi lui, acum o pusese la chinurı. O legase cu o frânghie de mătase roşie, o ţinea nemăncată şi cu ochii în sóre. Elú voia să o omóre tocmai când voiniculú ajunsse în chipú de porumbelú. Se dete de trei orı peste capú, cum îlú învętase Dına, şi se făcú omú cu sabia gólá în mână. Şi câtú aí dıce meıú, făcu micı larıme pe necuratulú de smeú, bala dracului. Scăpă pe mumă sa de la chinurı, şi,

viindü Dina îi dețe de bėu nițică apă vie. Cum bău vădu că
însuflețește și se simte voiósă ca unü omü plinü dn sănătate

Apoi voiñiculü se însoți cu Dina, și trăiră câte trei unü traiü
plinu de fericire și de îngăduință pînă la adânci bătrânețe.

Eră eü încălecaiü p'o șea, etc.

Povestită de L. Tănăsescu, ședătorü în Bucuresci, mahal. Dudescu,
la 1873.

XII.

GEORGE CELŪ VITEAZŪ

fostŭ o dată ca nici odată.

A fostŭ odată unŭ împăratŭ și o împărătesă. Dece anī aŭ viețuitŭ eī în căsătoria, și nu putură face și eī măcarŭ o stêrpitură de copilŭ. În cele de pe urmă împăratulŭ porunci împărătesei soției lui, că dacă într'unŭ anu de zile de aci 'nainte nu-ī va face unŭ copilŭ, să scie că pâine și sare pe unŭ talerŭ cu dânsulŭ nu va mai mânca.

Dacă aŭdi așa împărătesa, multŭ se mâhni în sufletulŭ eī, căci trăiaŭ bine. Se puse și ea dară a cere sfatură de la vraci și vrăjitorī, de la moșe și descântătorese. Luă totŭ felulŭ de lécurī. Cândŭ într'o nópte, ce vădu se spăimântă. Se făcea că umblă pe o câmpie verde și frumoasă. Pe acolo tóte fircellele de érbă erau însoțite, și douē câte douē se încovoiaŭ una către alta și părea că se sărută. Pină și fluturei umblău totŭ doī câte doī. Visa și totuși credea că este aevea ceea ce vedea. Nu se bucură multŭ de priveliștea cea frumoasă, și étă că unŭ balaurŭ, bala draculŭ venīa, mare, spre dinsa ca unŭ vârtejŭ. Pasă-mi-te, elŭ gonīa o porumbiță ; acésta tremnrăudŭ ca varga, fugi în susŭ, fugi în josŭ, și vedëndŭ că n'are scăpare de vrăjmașa fiară sêlbatică, se repeđi și se ascunse în sinulŭ împărătesei. Balaurulŭ vedëndŭ una ca acésta, se repeđi și el asupra împărătesei. Darŭ împărătesa dete unŭ țipetŭ și se deșteptă. Íi sârise inīa de frică și-ī tremuraŭ tóte cărnurile. P'acii, p'aci era să se leșine. Spuse împăratulŭ pocitania de visŭ, si rămase și elŭ înmărmuritŭ de gróză. A doua zi se simți îngreunată, și peste noă lunī de zile nâscu o bunătate de copilașŭ de drăgulețŭ.

Bucuria ce fu la curtea împăratului, nu se p^ote spune. Se hotărîră să boteze pruncul.

Pe atunci se botezau copiii într'o fântână sub un^u munte. Și fiind^u-că de cât^u-va timp^u se ivise nisce tâlhari pe acel^u munte, ca^u p^ondea^u pe cei ce venea^u să-și boteze copiii și-^u omora, stra^unică poruncă dete împăratul^u ca să pue o^uste în-^uprejurul^u fântănei să p^ozescă și să apere pruncul^u când va fi să se ivescă tâlhari^u.

Nu se mulțumi cu atât^u, ci mai porunci împăratul^u de scrise pe nisce pietre scumpe câte o slovă; după aceea înșiră pietrele și alcatui numele copilului. Acest^u șir^u de pietre nestemate îl^u legă de gâtul^u copilului.

Ast^u-fel^u pregătiți, plecă împăratul^u cu împărătesa să-și boteze copilul^u luând^u cu d^ușii și mai mulți ostași călăreți și înarmați.

Ajung^und^u la p^olele muntelui, le eșiră înna^unte tâlhari^u, și nici una, nici alta, încep^ură a da vîrtos^u. Împăratul^u trimise pe împărătesa să boteze pruncul^u, căci el^u va sta să dea pept^u cu tâlhari^u, pînă se va întor^uce ea. Împărătesa se supuse porunc^uei și plecă. Când^u să se întor^ucă de la botez^u, veni pînă la un^u loc^u; aci st^und^u și ne mai auz^und^u zăngănilul^u armelor^u și sgomotul^u luptei, îi dete un^u fer^u ars^u prin inimă. Atunci ne mai cutez^und^u să m^uergă înna^unte, se întor^use înna^upoi și ascunse copilul^u după fântână într'un^u stuf^u de flor^u. Pasă-mi-te tâlhari^u r^usbise o^ustea împărătescă și o repuses^u pe d^usa.

Împărătesa plecă singură la împăratul^u. Pe drum^u, când a-^ujunse la locul^u de luptă, ved^u un^u băltău de s^unge și alătur^u o gr^upă mare ude era^u îngropați o^umeni împărătesci. Inchise ochii să nu vedă acea gr^uză și porni înna^unte, când de o dată se pomenesce cu doi tâlhari că pun m^una pe d^usa.

După ce le spuse cine este, tâlhari^u o duse la căpitanul^u lor^u. Acesta, cum auzi cine este, fără judecată, fără nimic^u, porunci s'o bage într'o peșteră p^orsită și să i dea câte un^u sfert^u de pâine și câte o cană de apă pe di pînă ce s'o prăpădi acolo.

Copilul^u rămasese în stuful^u de flor^u. Dumne^ude^u, purt^und^u-i

de grije, nu lăsa nimic rău să se apropie de dânsul, care putea să-l vatăme.

Prin préjma locului aceluia trăia unŭ pustnicŭ într'o vĕgă-ună de munte. Acelŭ pustnicŭ avea o capră și elŭ după sufletulŭ lui. Ea venea totŭ-d'auna, spre a se adăpa, la apele cele limpedi alŭ fântănei. Într'una din ȃile, păsĕndŭ pe ici pe colea, se apropie de stufulŭ cu florĭ. Cum dete de copilŭ, se puse lângă dânsulŭ, începu să-lŭ lingă și să-și apropie ugerulŭ de guriȃa copilașului. Acesta cum simți, începu sa sugă, și spuse pînă ce se sătură bine, și așa dorŭ prinse capra de copilŭ, în câtŭ o lună de ȃile, nu se depărtă de lângă dânsulŭ.

Călugărulŭ, vĕdĕndŭ că nu-î mai vine capra, începu s'o caute, și caut'o în susŭ, caut'o în josŭ, capra nicăiri. Își luase nădejdea de la dânsa, când într'o ȃi se pomenesce cu ea. Pustniculŭ o vĕdu, începu s'o mângăie : capra-tati! capra-tati! voindŭ să pue mâna pe dânsa. Dar ași! unde e pomana aia ?

Capra țist! în drepta, țist! în stânga, se depărta mereŭ. Călugărulŭ după dânsa. Dacă vĕdu că nu pôte pune mâna pe ea, se întorse în chilióra lui, făcu o strachină cu tărĭȃe și începu a se luă pe lângă dânsa cu binele, totu strĭgând'o și mângăind'o : capra-tati! capra-tati! Dar nici așa nu isbândi; căci capra nici că voia să se uite la strachina lui cu tărăȃe, ci totŭ înainte trăgea să se ducă. Pustniculŭ se luă după dânsa, d'a minune, să vadă unde se duce. Capra nici una, nici alta, merse dreptŭ, ca pe ciripie, la stufulŭ cu florĭ, unde era copilulŭ, și se puse lângă dânsulŭ, dându-î să sugă.

Călugărulŭ intră după dânsa, și când o vĕdu, stătu locului, temĕndu-se să nu fie vre-o nălucă. Se înclina, facu rugăciunea ca să-lŭ apere Dumneȃeŭ de rele și să piară năluca d'inaîntea lui. Ași! unde? ce nălucă să piară? Căci ceea-ce vedea elŭ, era avea, unŭ copilŭ frumosŭ ca unŭ îngerașŭ. După ce se încredinȃă că nu era ce-va necuratŭ, ba încă unŭ copilŭ boțezatŭ, de milă către omenire, îlŭ luă, îlŭ duse la chilióra lui, și-lŭ puse în pătucĕnulŭ sĕŭ. Capra sări și ea, și se așeȃă lângă copilașŭ. Vĕdĕndŭ astă minune, călugărulŭ o lăsă de-î dete țĭȃă până ce se sătură, apoi luă copilulŭ, îlŭ desfășă, îlŭ

spălă și-lă primeni cu nisce rupturî de haîne de ale sale. Elū citi mărgelele de la gâtulū copilulū, și află că se numesce George și că este feciorū de împăratū.

După ce se mai mări, călugărulū îlū învăță să citescă și să scrie. Plânse George, și călugărulū, când muri capra, de nu li se svântă lacrămile de la ochi, multă vreme. O îngopară ca pe ómeni. George se tângui mai cu focū de perdea ei. Elū scia bine că nu-lū făcuse capra dar o cînstea ca pe o mamă, ca pre ună ce-lū hrănise și-lū crescuse.

Nu trecu multă vreme, și étă că muri și călugărulū. Ilū în gropă George și pe acesta, cu tótă evlavia. Apoi, după ce mai plânse și se mai tângui o tónă, se hotărî să éasă la lume ; căci nu-î mai plăceaū locurile acelea, unde murise mă-sa și părintele său celū duhovnicescū.

Apucă și elū pe cărarea ce o vėđu mai aprópe, și se lăsă pe dēnsa a-lū scóte orî unde va voi ea, după ce și inchelbără unū réndū de haîne ca de ursū, alcătuite din nisce piei de vulpe ce găsi în podulū chiliórei, unde ședuse elū cu pustniculū.

Merse ce merse pe acea. potecă, până ce văđu că copaciî începū a se rări, apoi se coboră în nisce câmpii cu felū de felū de burieni. Mai merse o bucată de locū și intră într'o cetate.

Se ameți și se fistici, când se vėđu incongiuratū de o mulțime de lume, și-lū asurđise sgomotulū ce se făcea în acelū orașū. Mergea, și nicî elū nu scia unde se duce. După ce-și veni în simțirî din amețeală, își ținu firea, și luânduî și inima în dinți, începu a umbla uitându-se prin tóte prvăliile și mirându-se de tóte celea ce vedea. Se ținea lumea după dînsulū ca după ursū. Pasă-mi-te unde era îmbrăcatū ca neómeniî. Dacă colindă o mare parte din orașū, ajunsese la o ferărie, și acolo vedēndū săbiū și busdugane, intră și ceru să-î dea și luî o sabie și unū busduganū.

— Alege-ți de care poștești, fî răspunse negustorulū.

După ce alese unū săbioiū ce de abia ómeniî ceî-l'alți ilū ținea în mână și unū busduganū năprasnicū, voi să plece.

— Plătesce întâi, băețașu, și apoi să plec.

— Ce va să ȃică aceea să plătesc? întrebă dinsul.

— Eacă să ne tocchim, și să mi dai banii cu câtu ne-omă învoi.

— Ce este aceea bani? mai întrebă el.

Negustorul vădendă că are a face cu ursul din pădure, îi deschise capul și-l făcu să pricepă cum mergă lucrurile prin orașe.

Se miră George de o cam dată de tóte nagodele ce-î totu, povestea negustorul; apoi daca vėdu că n'are încotro, ceru să slujescă ferarului pentru sabie și buzdugan.

Se învoiră dec, ca pentru aceste lucruri să slujescă ună an, și așa se hăgă ucenic.

Iscusița lui George ajunsese de poveste: unde alții nu puteau face unele lucrări de ferărie nici în trei ani, el într'o jumătate de an lucra ca o calfă veche. Barosul cel mare pe carele nici trei ómeni nu-l puteau ridica, el se juca cu dinsul. Și toți se temeau de el.

Daca își implini anul, se mai hăgă pe ună an, ca să-î dea feră și cărbuni să-și făureze el o sabie și ună busdugan, după pofta inimii sale. Împlinindu-se și acestă an, stăpănul porunci să-î dea feră și cărbuni. Calfa cea mai mare, temėndu-se să nu-î ia locul, îi puse se gāndu rău și căuta cum să facă să-l prăpădescă.

Îi spuse dec, că feră este destul, dară că nu suntă cărbuni de ajuns, ci să se ducă la pădurea négră să-și facă, căci de acolo aducă și ei. Acēsta nu era adevėrat. Acolo la pădurea négră se iscodise o scorpie care omora pe oricine mergea în acea pădure, și de aceea ilu trimitea pre dinsul, acolo ca să se prăpădescă.

Goerge nu scia de unele cea acestea. Elu era cu inima curată și fără fățarnicie. Își alese din prāvālia stăpănului seă o sabie rămasă de la Novaci, pe care o păstra în prāvālia ca pe ună odoru din vechime, luă nisce burdușe mari pentru cărbuni făcute din douē piei de bivolu și plecă să-și facă cărbuni în pădurea négră. Merse ce merse și, ajungendă la ună satu în-

trebă că încotro se află pădurea neagră. Cum aușiră sătenii, începură să-și facă cruce și să-și scuibe în sinu de frică. Apoi îi spuseră totă șiretenia cu scorpia.

George le tăie cuvintul și le dise :

Daca nu vioți a mi spune, încetați cu astu-felū de paras-covenii ce n'au sémănu.

Oamenii dacă ilū vēdură atātu de ințestatū, îi arătară drumul și-lū lăsară să se ducă unde ilū va duce orinda lui.

Ajungendū la pădure, tăie cu sabia o mare mulțime de copaci, din cari făcu o grămadă de nu-ī putea da nimeni de sémă și-ī puse focū.

Stândū pe lângă focū, simți că unū ore-care lucru, unū felū de sorbitură ilū trăgea și ilū totū mișca din locū ; se întorse ; când, ce să veți ? unde venia, mare vericule, asupra lui năbă-dăioasa de scorpie, și totū sugea vēsduhulū, ca să tragă intr'insa și pe bietulū George. Acesta cum vēdu ce plăcintă i se pregătesce, înfipse sabia în pămintū, se propti intr'insa și remase neclintitū. Astu-felū așteptă elū și priveghea să vađă ce are să i se întimple. Scorpia cum veni, dete cu cōda și risipi foculū, apoi se repedi asupra lui George ca să-ī sōrbă pe elū. Voinicuțulū de George, unde smuci odată sabia din pămintū și mai iute decâtū ai gândi o aduse și tăia în do scorpia.

Apoi se luă după dinsa, care fugea către scorbora unde viețuia, și ajungend'o îi taie capulū. Atita sânge mohoritū curse din spurcăciunea de scorpie încātu se alcătui o balță

Când era să se întōrcă intr'ale sale, de odată auđi unū graiū dulce care îi vorbea și-ī dicea pre nume.

Când se uita, ce se vēđă ? o păsērică drugulicā și frumușicā sta pre o ramurā și-ī dicea :

— Georgiță celū vitēzū, spre mulțumire că mi-ai scăpatū pe ai mei de la peirea acestei scorpii necurate, care în toți anii imi sorbea puii, te sfătuescū să te scaldī în sângele acestei fiară blestemate, și nici unū reū nu se va mai atinge de tine în totă viața ta, și să nu mai ai frică de nimeni, afară de Dumneđeū.

Voiniculu de George făcu precum îl învăță păsērica ; când eși din scăldătore, păsērica vėdu pe spinarea lui George lipită o frunđă de copaciū și 'i ȑise :

— George, ȑi a mai remasū unū locșorū pe trupulū tēu supusū la metehne ; dară, de te veī pădi bine, habarū să n'aibī.

Apoi Voiniculū punend capulū scorpiei într'unū burdufū, și în cel-altū cărbuniī ce făcuse se întorse la prăvălia stăpēnului sēu, își luă ferulū pentru care muncise unū anū și se puse a-și făuri o sabie și unū busduganū. După ce le isprăvi, își încercă sabia dāndū cu dinsa într'unū drugū de ferū, și se rupse în doē : o lepăbă, și luāndū busduganulū îlū aruncă în slava cerului, și când cađu josū se turti ; îlū lepădă și pe acesta.

Acumū ce să facă ? Sta în locū și fluera a pagubă. Totū gāndindu-se, își aduse aminte a fi vėdutū în codrulū unde a crescutū elū, unū ferū grosū înfiptū în pāmintū. Sa duse tocmaī acolo. Când se apucă să-lū scōță, ce să veđi ? ferulū nu era înfiptū, ci era o vīnă din munȑi. Se apucă de elū, îlū trase, îlū smuci, îlū rēsuci, pīnă ce rupendū vīna, o smulse și o luă la spinare ca unū voinicū ce era, se întorse la prăvăliā și isbuti a-și face o sabie și un busduganū crī să-ī fie tovarăși nedespărȑiȑi.

După aceea se duse cu tovarășiī șei la fântāna botezului și le boteză, punendū sabieiī numele *Balmutu ajutătorulū meu*, și busduganului *Omoritorulu vrăjmașiloru mei* ; apoi se întorse érași la prăvălie ca să-și ia ȑioa bună, fiindū-că voia să plece să-și caute pārinȑiī.

Când se întorse la prăvălie găsi pe toȑi morȑi bușteni Pasămi-te ei, în lipsa lui, căutară în burdufulū sēu, și dete peste capulū scorpiei. Căȑi o vėdură, toȑi muriră. Daca vėdu așa, îi părū rēu ; dară n'avu ce face.

Eși pe pōrtă afară și plecă. Pe drumū se întâlni cu unū ucenicū carele nu fusese acolo când umblase calfile în burdufulū lui George. Acesta cum îlū vėdu, se duse la dīnsulū să-și ia ȑioa bună.

— Da unde te duci, nene George ?

— Iaca, unde oïu vedea cu ochii și mă va lumina Dumne-deu.

— Ia-mă și pe mine cu d-ta, nea George, — se rugă ucenicul.

— Lasă-mă în pace, că n'amă eă singură unde să-mă plecă capul, dară mi-te să-mă iaă și licheaoa dupa mine!

Plecândă George și mergendă singură, singurelă, se abătu într'ună colnică să facă un popasă, când étă și băiatulă cu care ucenicise că vine și se asedă lângă dinsulă. Pasă-mi-te, se luase după elă și câtă coeaa, flă urmări pînă flă ajunse.

— Dară asta mă? îi dise George.

— Eată-mă și eă, respunse uceniculă. Ce? dacia n'ai vrutu să mă ieă, socotescă că eă n'am pututu să mă fiă de druneta?

După ce rîse nițelă George, și făcendă-i-se milă de dragostea ce-i arăta băiatulă, se induplecă să-lă ia, dicendă-i:

— Dacia este așa, tovarășă să-mă fiă.

Apoi lungi pasulă la drumă, și aide, aide, trei dila și trei nopti merșeră pînă la o pădure mare. Acolo statură să se mai odihnescă și să și imbuce câte ceva. Pe când staă eă acolo, auđiră o guițătură de porcă și totă-d'odată și vădură ună porcă mistreță mare fugindă și ună vînătoră alergândă după dinsulă călare, érá după vînătoră se luase ună altă porcă și mai năprasnică. Vînătorulă întinse arculă, și când sbură săgéta, prăvăli fiare sêlbatecă, din gură căreia gălgăia sângele ca dintr'o saca.

Atuncă și fiara de la urmă, unde se repeđi o dată și dintr'o săritură fu lângă calulă de vînătoră, căruia îi și vêrsă mațele, sfășindă-i burta cu colțiă luă ceă grozavă. Vînătorulă căđu mormană de pe cală, și pe când porculă celă mistreță umbla să-lă facă mică bucăți, George celă voinică sări de acolo de unde era și mai iute de câtă gândulă fu lîngă vînătorulă celă nenorocită, cu sabia golă în mână. Dintr'o lovitură făcu în doă spurcata fiară.

Îa mai puțină de o clipă de ochiă, veniră și ceă-lalți tovarăși

ai vinătorului, cari remaseră înmărmuriți de gróză pentru cele ce era să se întimple.

Acești ómenī erau din împărăția tătă-ne seú. Ei cu toții mulțumiră lui George pentru izbăvirea domnului lorú. Apoi se puseră la masă și traseră unú chefú de să se ducă pomina, de bucurie. Și fiind-că era caldú, se desbrăcară de hainele de pe d'asupra, rămâindú mai ușorī. Atunci unulú din meseni zări mărgelele de la gâtulú lui George. Se dete pe lângă dînsulú binișorú, îi citi numele și-lú cunoscú.

Spuindú și celor-l'alți minunea Dumneđească, cum se descoperi împératulú lorú, vênătorulú celú cu pricina veni lângă dînsulú și-í đise :

— Mulți ani să trăesci dómne și alú nostru stăpánitorú! Și să scii că împératulú locului acestuia a reposatú în Domnulú, și eú, sluga nevrednică a domnului meú, îi ținú loculú, până se va găsi moștenitorulú seú celú perdutú de la botezú. Adunarea bêt ránilorú m'a însărcinetú cu acésta. Acum mulțumescú Domnului pentru cele ce mi s'aú întâmplatú, că mi te trimise Dumneđeú de mă scăpași de la mórte, căci cunos-cuiú în tine fiulú acelú bunú împératú care ne-a cărmuitú ómenesce atáta mare de ani.

George, care căscase gura și bleojdise ochií la cele ce spu-nea vinătorulú, đise :

— Dară de unde sciți voi, ómenī bunī, că eú suntú fiulú împératulú despre care ímī vorbiți ?

— Mărgelele de la gâtulú têu ne-aú spusú. Să fie láudatú nu-mele Domnului că amú datú peste tine, și de ađi înainte tu să ne cărmuesci.

Toți mesenií se sculară și i se închinară ca la unú împératú.

George plecá cu dênșii și cu bătulú cu care ucenicise elú. și se duse la palaturile împărăției.

Sfară se dete în țéră de acéstă fericită întâmplare. Și alerđa poporimea din tóte părțile, cu micú cu mare, să vedă pe acela carele mortú a fostú și a înviatú, perdutú și s'a aflatú, lá-udândú numele Domnului.

Eară daca s'a aședatū George în scaunulū tătâne-sēū, începu a pune lucrurile la 'cale, cum să mērgă bine trebile.

Băetulū șu care ucenicise George ajunse să fie mâna dréptă a împēratulū, atătū se ciopli și se supție în puțină vreme.

Cercetândū noulū împēratū în drépta și în stānga, de cum s'a întimplatū perderea luī, află șiretenia pricinei din firū până în ață, cum adică s'a bătutū tatā-sēū cu tâlhariī, cum aceștia i-au înfrāntū óstea și cum împēratulū cu ai seī, dāndū dosulū, n'a mai sciutū nimicū nicī despre dīnsulū, nicī despre mama sa, și cum împēratulū a fostū coprīnsū de māhnire și de obidă până la mórtea sa, și cum a muritū nemāngāiatū ne mai aflāndū nimica despre dīnșii.

Atunci elū alcătui o cētă de ómenī totū unulū și unulū, și porni la fāntāna botezului ca să stērpescă codrulū de acei tâlharī. Dară până una, alta, ca să nu i se întimple ce-va reū māseī, socoti mai nemeritū să poftēscă pe căpitanulū talhariloru printr'o carte scrisă ca să dea drumulū împērātesei.

Și scrisē carte. Eară daca veđu că oștenī luī se cam codescu, primi cererea băetului cu care ucenicise elū, și-lū trimise pe dēnsulū.

Acesta dacā plecā, ajungēndū în colulū unde era fāntāna botezului se pomeni înconjuratū de doi-spre-đecē haiduci, cari și puserā mâna pe dīnsulū. Aceștia chibzuiau cu ce mórte sālū omóre; dară după ce auđirā că merge cu carte la capitanulū lorū, ilū duserā la dīnsulū și așteptara sa vađă ce le poruncesce elū.

Căpitanulū rīse, după ce citi scrisórea. Și scrisē și elū carte în care đicea împēratulū că daca iī e voea să mai fie cu viața să stea loculū, érá dacā i s'a uritū a mai trăi, să vie să se bată cu elū, că-lū așteptă; și mă-seī nu-ī va da drumulū până nu se va istovi de totū în închisóre unde este bāgatā. Acēsta osīndā, đicea elū, că i se cuvīne pentru înfruntarea ce i-a făcutū óre-cāndū în tinerețe. Ineprimīndu-lu a-ī fi soșū, când a cerut' o de la părinții ei, lucru pentru care s'a și făcutū elū haiducū.

Pāuă sá vie cu rēspunsulū, căpitanulū de haiduci puse de taiș unū curcanū, ilū fripse și-lū trimise împērātesei, đicēndu-ī

să mănânce cea mai de pe urmă mâncare bună, căci elă are să se lupte cu fiulă ei împăratulă, pe care fără dór și póte ar, să-lă omóre. Acésta este, dícea elă, pomana ce face fiulă ei căci după ce va peri, nu va mai avea cine să-i facă pomană.

Împăratésa cum auđi că trăesce fiulă ei și că este împărată la împărăția tătâne seă, nici că se atinse de curcană, ci trimise respuns căpitanulă de tálhară, că ea, cum a trăitú doě-đeci și patru de ană numai cu pâine și apă, va trăi și de aci 'nainte, până ce Dumneđeă, care cunosce tóte ascunsurile inimei și scie nevinováția ei, o va mântuă de aceste muncă de cară nu este vrednică.

Geoge se cătrăni de mânie când vėđu necuviinciósa purtare a haăduculă și poftirea cea vrednică de răsă ce-i fácea.

Atuncă porni cu céta lui cea alésă, și se hotărără ca nică în ruptulă capulă să nu se întórcă a-casă fără mă-sa, pentru care se bucura auđindă că încă trăesce.

Totă atuncă căpitanulă de tálhară își adună céta într'o culă sub nisce dărămătură de zidură ce se aflaă în muntele acela, și unde era locuința lor, și se puse a cina. Pe când ei beă și se veseleă, vorbindă verđă și uscate și bătėndu-și jocă de scrisele împăratulă și de respunsulă împăratesei, o dată se despică zidulă și se ivi o umbră, care puse pe masă doě luminari aprinse de piatră, o carte și o cheie. Apoi umbra se făcu nevăđută. Tálhară remaseră ca scriși pe părete și tăcură mălcă. Se putea auđi musca sbárnăindă, atăta liniște și tăcere se făcu

Căpitanulă luă cartea, îi rupse pecetea ; o deschise și citi

«Firulă nelegiuiriloră tale s'a sfinșitú. Glasul nenorocițiloră pe care fără milă i-ai jertfitú s'a auđitú la ceră. Sângele celă nevinovată ce atăta mare de timpă ai vėrsat, cere respłătire Ești blestemată. În ascunđetőrea ce este în colțú la drépta, și pe care tu n'ai știut'o, este o uscioră pe care o vei descoperi căutând'o cu una din aceste luminări. Ia cheia ce ți s'a pusă pe masă și o deschide. În acéstă ascunđetőre vei găsi nisce haăne și podóbe de împăratésă, pe cară le vei da nenorocitei împăratese, muma lui George, să se îmbrace cu ele. Ea te va erta pentru trudele și chinările ce i-ai pricinuită de suntă a

cumă doă-deci și patru de ani. În celă-l'altă sipețelū veī găsī o piele de ursū și unū lanțū, cu care piele te veī îmbrăca tu, căcī ursū aī să rămāi, pīnă îți veī ispāși pēcatele. Împērătēsa te va duce de lanțū și te va da în māna împēraturului. Și să nu cutezi a face în altū chipū, căcī mānia cerului va cădea preste tine și mai îngrozitōre.»

La citirea acestei scrisorī cāpitanulū rēmase ca lovitū de trāsnetū. Și ne avēndū încotro, scōse tōte avuțiile ceaduse se de când tālhárea și le făcu douē-spre-đece părți de o potrivă pe carī le împărți la cei doi-spre-đece tovarāși aī sēi. Aceștia, după ce-și luară ziua bună de la cāpitanulū lorū, se împrăștiara ca puī de potārniche, careși pre unde.

Iară elū, cāpitanulū, deschise sipețelele și află tōte celea întocmai precumū îi đicea cartea. Luă hainele și podóbele de împērătēsă și le dete mumei lui George ca să se îmbrace cu ele. Acēsta primi bucurosū, căcī hainele de pe dēnsa se hārtāniseră, se muceđiseră și se putređiseră, rēmāindū mai gólă. Apoi își ceru ertāciune pentru relele ce-ī făcuse elū, pe care ertāciunea o și dobāndi, fiind-că împērătēsa avea o inimă fōrte bună.

După ce cāpitanulū de tālharī se îmbrăcă în pielea de ursū, care se lipi de trupulū sēu ca și când ar fi fostū de acolo, împērătēsa il luă de lanțū și se îndreptă către scaunulū fiului sēu.

Pe drumū se întâlni cu George care venea, märe, ca unū leū. și călare pe unū șoimulēnū sirēpū de mānca focū. George era cu sahia lui ce o ținea gólă în mână. Mumă-sa cum ilū vėđu, il cunoscū, căcī era leitū tatā-seū, și se închină lui ca unū împērātū.

George se dete josū de pe calū și îmbrățișe pe împērătēsa ca pe muma lui, după ce află cine este.

Mumă-sa îi spuse cum Dumneđeū, cunoscēndū-ī nevinovăția, a isbāndit'o ; prefăcāndū în ursū pe prigonitorulū ei.

Apoi dete pe ursū de lanțū în māna împēraturului. Acesta se înduioși de osānda lui și-ī dete drumulū đicēndū-ī:

«Destulū îți este ție urgia Dumneđească. Dute și cată de-ți

ii ispășesce pacatele.» Ursul într'o clipă de ochi se facu nevădutu, intrându în codru.

Eară împăratul, cu numă-sa, cu credinciosulu și cu ostașii sei, se întorseră la scaunul împărației, mulțumindu lui Dumnezeu pentru toate arătările lui.

Și domniră în pace și în liniște pină ce, vrënd Dumnezeu i-a mutat din lumea acêsta.

Eară întimparile loră aũ rămasă de poveste și voră rămâne în vécul vécului.

Încalecai p'o șea etc.

NOTA. Povestitã de Mihalache Constantinescu, din mahalaua Delea-Veche, Bucurescã.

RADU PRIȘCU

învețator

✻ BRAȘOV ✻

XIII.

FĒTU FRUMOSŪ CU PĒRULŪ DE AURŪ

fostŭ o dată ca nici o dată; etc.

A fostŭ o dată într'o pustie mare unț pustnicŭ, și petrecea singurŭ singurelŭ. Veciniŭ sĕi erau fĕrele pĕduri-lorŭ. Și așa era de bunŭ la Dumneđeŭ, în cătŭ tóte dobitócele i se închinaŭ, când se întălneaŭ cu dĕnsulŭ.

Într'una din đile se duse pustniculŭ pe marginea gârlei, care curgea p'aprópe de colibă luŭ, și étă vĕđu că vine pe apă unŭ sicriașŭ smolitŭ și înclĕitŭ bine și aŭđi unŭ orăcăitŭ de copilŭ eșindŭ dintr'insulŭ.

Stătu puținŭ de cugetă, și după ce făcu rugăciune, întră în apă și trase cu o prăjină sicrieașulŭ la margine. Când deschise, ce să vadă în elŭ? Unŭ ccopilașŭ ca de vr'o două luni; îlŭ scóse din sicriŭ și cum îl luă în brațe tăcu.

Acestŭ copilŭ avea unŭ baerŭ atárnatŭ de gătŭ. Și dacă îlŭ luă, vĕđu că într'insulŭ era o scrisóre; o citi și află că copilulŭ de față este lepădatŭ de o fată mare de împĕratŭ, care alunecase și ea în valurile lumeŭ, și care de frica părințilorŭ, lepădă copilulŭ, îlŭ puse în sicriașŭ și-i dase drumulŭ pe gârlă, lăsându-lŭ în scirea luŭ Dumneđeŭ.

Pustniculŭ voia din tótă inima să crească prunculŭ ce-i trimisese Dumneđeŭ; dară când se gândi că n'are cu ce să-lŭ hrănescă, îlŭ podidi unŭ plânsŭ de nu se mai putea sfârși. Căđu în genuche și se rugă luŭ Dumneđeŭ, și o! minune! d'o dată răsări, mare, dintr'unŭ colțŭ alŭ chilieŭ sĕle o viță, și numai, de cătŭ crescŭ și se înălță până la strĕșina casei.

Pustniculŭ căută la dĕnsa și văđu struguri, uniŭ copti, alțiŭ pârguiți, alți aguridă și alțiŭ țoamaŭ în flóre, îndată luă și dete

copilului, și vedându că-i mănâncă, se bucură din totu sufletul lui și mulțumi lui Dumnezeu. Cu struguri cresc copilul pna ce încep să mănânce și câte altu ce-va

Eară dacă se mai mări copilul, pustnicul se apucă și-lu învță să citească, să adune rădăcini ca să se hrănescă și sa umble la vnatu.

Dar într'o di chemă pustnicul pe copil și-l dise :

— Fetulu meu, simțu că slăbescă din ce în ce ; suntă bătână, precum mă veđi, află dară că de ađi în trei đile mă ducă pe lumea ceea-l-altă. Eă nu suntă tatălă tđu celă adevărată, ci te-am prinsă pe gârlă, unde erai dată și pusă într'ună siriășu de mumă-ta, ca să nu se dovedescă, fapta sa cea de rușine, fiindă că era fata de împărată.

Daca voiă adarmi somnulă celă de veci, care o să-lă cunosci când vei vedea că totă trupulă meu are să fie rece ca ghiața, amorțită și țepănă, să bagă de sēma că o să vină ună leă. Sa nu te sperii dragulă tatei ; leulă imi va face grōpa și tu vei trage pămintă peste mine ; de moștenire n'amă ce să-ți lasă de câtă ună frēu de cală. După ce vei rămēnea singură, să te sui în podă, să ei frēulă, să-lă scutură, și îndată va veni ună cală și te va învță ce să faci.

După cum disese bătânulă așa se și întâmplă.

A treia di pustniculă, luându-și remasă bună le la fiulă sēu celă de sufletă, se culcă și adormi somnulă celă lungă.

Apoi îndată veni ună leă grōznică, nevoie mare ! și veni răcnindă ; cum veđu po bătână mortă, îi săpă grōpa cu ghiarele, eră fiulă ilă îngropă, și remase acolo trei đile și trei nopti plângendă la mormintă.

Apoi fōmea îi dete în scire că elă viađă încă ; se sculă de pre mormintă cu inima zdrobită de durere și de întristare, se duse la viță, și cu mare mâhnire veđu că se uscuse ; atunci și aduse aminte de vorbele bătânului și se sui în podă, unde găsi frēulă ; ilă scutură, și etă că veni un șoimulēnă aripată și stândă înainte-l dise :

— Ce poruncesci, stăpâne ?

Copilul^u spuse calului din cuvint^u în cuvint^u totă şiretenia cu mórtea bêtrânului, şi adaogă:

— Eată-me aicea singur^u. Dumneđe^u mⁱ-a luat^u pe tatăl^u ce-mⁱ dedese; rămâi tu cu mine; dară sa mergem^u într'altă parte, unde să ne face^m colibă; aici, lângă acest^u mormint^u, nu sciu de ce, dară imⁱ tot^u vine să plângu.

— Nu așa, stăpâne, îi respunse calul^u; noi o să ne ducem^u, să locuim^u unde sunt^u mulți ómenⁱ ca dumnéta.

— Cum? întrebă băiatul^u, sunt^u mulți ómenⁱ ca mine și ca tata? Și o să trăim^u cu dênșii?

— Negreșit^u, îi respunse calul^u.

— Atunci, dacă e așa, mai întrebă copilul^u, de ce nu vin^u ei pe la noi?

— Ei nu vin^u, îi m^ai dⁱse calul^u, fiind că n'au ce căuta p'aci trebuie să mergem^u noi la dênșii.

— Să mergem^u, respunse copilul^u cu bucurie.

Ear dacă îi spuse că trebuie să fie îmbrăcat^u, fiindu că ceilalți ómenⁱ nu âmbă așa goli, baiatul^u rămase cam pe gânduri; și calul^u îi dⁱse să bage mâna în urechia lui cea stângă și după ce băgă mâna, scóse nisce haíne pe care le îmbracă, cîudindu-se că nu scia cum să le întrebuițeze; calul^u îl învătă, și apoi copilul^u încălecă pe dânsulu și porni.

După ce ajunsese în orașul^u cel^u mai de aprópe, și se vedu întru mulțimea aia de ómenⁱ, furnicând^u în sus^u și în jos^u se cam spaím^entă copilul^u de atâta sgomot^u, și âmbă tot^u cu frică, mirându-se de frumusețea caselor^u și de tot^u ce vedea; băgă însă de sémă că fie care lucru 'și are rânduéla sa. Dară calul^u imbarbatândul^u, îi dⁱse:

— Veđi, stăpâne, aici tóte sunt^u cu șartul^u lor^u; de aceea trebuie să scii să-ți faci și tu un căpetâi^u.

Și după ce șed^u acolo câte-va dⁱle, mai dedându-se cu lumea și mai obicînuindu-se a trăi în huetul^u ce înăbușese orașele, plecă luându-și calul^u cu sine și se duse, și se duse, până ce ajunsese pe tărémul^u unor^u dⁱne.

Ajungend^u la dⁱne, cari erau în numér^u de trei, căulă să se bage argat^u la dênsele; așa îl sfátui calul^u sa facă.

Ținele de o cam dată nu prea voia să-l ia în slujba dară se înduplecară la rugăciunile lui și-l primira.

Calul adesea venea pe la domnul său, și într-o zi îi disc să bage bine de seamă cum ca în una din case ținele aveau o bae; că acea bae, la câțiva ani, într-o zi hotărâta, curge aurul, și cine se scaldă în el, acela își se face pământul de aur.

Îi mai spuse să vadă că într'unul din tronurile casei, ținele aveau o legătură cu trei rinduri de haine, pe care le păstra cu îngrijire.

Baiatul băgă la capul toate ținele calului, și de câte ori avea câte ce-va greu de făcut chema calul și-l da ajutorul.

Ținele îi dăse voie să umble prin toate casele; să deretece. să scuture, să măture, dar numai în camera cu bae să nu intre. Însă el când lipseau ele d'acasa intra și lua aminte la toate câte îi dăcea calul. Ochi și legătura cu hainele puse cu îngrijire într'un tron.

Intr-o zi ținele plecară la o sărbătoare, la alte ține și avură grije să poruncască argatului, ca în minutul ce va auzi ce-va șopot în cămăruța cu bae să rupă o șindrila din streșina casei, ca să le dă de știre și să se întorcă de grabă fiind că ele sciau că e aproape să începă a curge această apă de aur.

Fiul pustnicului pândea; și când vedu minunea asta chemă numai de câtu pe cal. Calul îi dăse să se scalde; și el așa făcu.

Eșind din bae, el luă legătura cu hainele, și o porni la sănătoasă, călare pe calul lui cel cu aripi, cu care s-bura ca vântul și se ducea ca gândul. Cum calcă peste pragul porții, începu casele, curtea și grădina a se cutremura și a urla așa pe gróznic, în câtu se auzi până la ține și ținele îndată se întorseră a casă.

Dacă vedură că argatul lipsește, și hainele nu sunt la locul lor, se luară după dânsul; și-l urmăriră din locu în aceluși loc, când era să puie mâna pe dânsul elu trecu hotarele lor, și apoi stătu.

Cum îl vedură ținele scăpatu, se cătrăniră de necazū, că nu putură să-lū prindă. Atunci ele îi ȑiseră :

— Ah ! feciorū de lele ce mī-ai fostū, cum de ne amăgiși ? arată-ne măcarū, să-ți vedemū pērulū.

Și respirându-și pērulū pe spinare, ele se uitaū cu jindū la dēnsulū, și li se scurgeaū ochiī. Apoi ȑiseră :

— Așa pērū frumosū nici noi n'amū mai vedutū ! Fii sănătosū ; dară încaī fă bunătate de ne dă haīnele.

Elū însă nu voi, ci le opri și le luă în loculū simbriei ce avea să ia de la ține

De aci se duse într'unū orașū, își puse o bēșică de cirvișū în capu, și merse de se rugă de grădinarulū împēratulū ca să-lū primească argatū la grădina împēratēscă. Grădinarulū nu prea voia să-lū asculte ; dară după multă rugăciune îlū priimi ; îlū puse să lucreze la pămīntū, să care apă, să ude florile, îlū învેță să curețe pomiī de omiđi și brazdele de burueni. Fēt-frumosū lua în capū totū ce-lū învેța grădinarulū stăpānulū sēu.

Împēratulū avea trei fete ; și așa multă grije îi dase trebile împērației, în câtū uitase de fete că trebuie să le mārīte.

Într'una din țile, fata cea mai mare se vorbi cu surorile ei, ca să ducă fie-care câte unū pepene alesū de dēnsa la masa împēratulū

După ce împēratulū se puse la masă, veniră și fetele și aduse fie-care câte unū pepene pe tipsiī de aurū și îi puseră dinaintea împēratulū.

Împēratulū se miră de acēstă faptă, și chemă sfatulū împērației să-ī ghicēscă ce pildă să fie asta.

Adunāndu-se sfatul, tăiară pepeniī, și după ce vedură cē unulū se cam trecuse, alū duoilea era tocmai bunū de mārīcarc și alū treilea dase în coptū, ȑise :

— Împērate, să trāești multī anī ; pilda asta însemnēză vīrsta fetelorū Mārīei tale, și că a sositū timpulū ca să le dai la casa lorū.

Atunci împēratulū hotārī să le mārīte. Dete, decī, sfarā în

țera de această hotărîre ; și chiar de a doua zi începură a veni peștorii de la cutare și de la cutare feciorii de împărat.

Eară după ce fata cea mai mare își alese mire pre unii fiu de împărat, care-i păru mai frumos. se făcu mare nuntă împăratăscă. Și după ce se sfârși veseliile, plecară împăratul cu totă curtea ca să petrecă pre fiica-sa până la hotarele împărăției sale. Numai fiica împăratului cea mai mică remase a casă.

Făt-frumos, argatul de la grădină, vădendă că și grădinarul se dusesse cu alaiul, chiemă calul, încălecă, se îmbracă cu unii rândă de haîne din cele luate de la dîne, pe care era câmpul cu florile ; și după ce-și lăsă perulă se de aură pe spate, începu a alerga prin grădină în tôte părțile, fără să fi băgată de sémă că fiica împăratului ilă vedea de pe ferestră căci odaia ei da în grădină.

Calul cu făt-frumos strică tótă grădina, și când vedă că veselia lui făcuse pagubă, descălică se îmbracă cu haînele sale de argat și începu a drege ceea ce stricase.

Când veni acsă grădinarul și vedă stricăciunea ce se făcuse, se luă de gânduri ; începu a certa pe argat de ce n'a îngrijit de grădină, și era atăt de supărat, cătă p'aci era să-lă și bată.

Dară fiica împăratului, care privea de la ferestră tôte acestea, ceru grădinarului să-i trimiță nițele florii.

Grădinarul făcu ce făcu și adună de prin colțuri câte-va floricele, le legă și le trimise împărătesei celei mică. Ea, daca priimi florile, îi dete unii pumnă de bani și-i trimise respunsă să erte pe bietulă argat, că nu este elă de vină.

Atunci grădinarul, veselă de unii dară așa de frumos, își puse tôte silințele, și în trei septemăni făcu grădina la loc, ca și cum nu s'ară fi întămplată nimică într'insa.

Nu multă după acsă, fata împăratului cea mijlocie își alese și ea unii fecioră de împărat, și-lă luă de bărbat. Veseliile tinură ca și la soră-sa cea mare ; eară la sfârșitulă veseliiloră o petrecu și pe dēnsa împăratulă până la hotarele împărăției sale. Fata cea mică a împăratului nu se duse, și remase a-casă, prefăcēndu-se de astă dată că este bolnavă.

Argatulă grădinei, cum se vede era singur, vru să se veselă și el cu toți slujitorii curței; însă, fiind că el nu se putea veseli de cât cu bidibiulu seu, își chiema calul, se îmbracă cu alte haine: cerulu cu stelele, își lăsa părulu pe spate, și călca totă grădina.

Când bagă de sēma ca era faranase totulu, se îmbracă cu hainele sale cele prōste, și bocindu-se, începu sa drēga ceea ce stricase.

Ca și de l'altă rând, grădinarulă voindu să-lă cărpēsa, fu opritū de fata cea mai mică a împēratulă, care ceruse florī, trimițēndu-ī și doi pumni de bani, și vorbă să nu se atingē de argatū, nefiindū elū vinovatū. Grădinarulu se puse eara pe muncă și dădu grădina gata în patru septēmāni.

Impēratulă făcuse o vēnătore mare, și fiindu că scăpase de o mare primejdie, ridică unū chioșcū în pădurea aceea, și chemase, ca să se serbeze mântuirea sa, pre toți boerī și slujitorīi curței la o masă înfricoșata ce pregătise acolo. Toți curtenīi se duseră la chemarea împēratulă, numai fiica sa rămase.

Fēt-frumosū, vedēndu-se singur, chemă calulu, și voindu să se veselă și dēnsulū, îmbracă haīnele: cu sōrele în peptū, luna în spate și doui luceferī în umeri, își lăsa părulū de aurū pe spate, încălecă calul și-lu încură prin grădină.

Atāt se stricase acum grădina, în cât nu mai era chipu de a o drege. Ear daca vedu acēsta elu, începu a se tângui. se îmbracă iute cu haīnele lui cele de argatu, și nu scia de unde să începă meremetulū.

Mānia grădinarulă trecu orī ce hotare, când veni și vedu acea mare prăpădenie. Dara când voi să-ī dea pe foī pentru ca nu ingrijise de grădină, fiica împēratulă îi ceru florī, de la ferēstră.

Grădinarulū da din colțū în colțū și nu scia ce sa facă; în cele mai de pe urma, cata și mai găsi vre-o douē floricele, care abea scăpase de copitele calulă cu aripī, i se trimise, și

fata de împăratu îi porunci să erte pe bietulü argatü, pentru care îi și dădu trei pumni de galbeni.

Se apucă de croi din nou, și în șese septemăni abia putu face ce-va care să mai semene a grădină, ear argatului îi făgădui o sântă de bătae, sorü cu mörtea, de s'o mai întâmpla una ca asta, și să fie și gonitü.

Împăratulü se luase de gânduri vedëndü pe fiica-sa totü tristă. Ea acum nu mai voia să ésä afară nici din casă. Hotără dară să o mărite; și începu a-i spune de cutare și de cutare siü de împăratü. Ea nu voia să audă de nici unulü.

Ear daca vedü așa împăratulü, adună érä sfatulü și boerii și îi întrebă ce să facă? Unulü din boeri îi duse să facă un foișorü cu póta pe de desubtü, pe unde să trecă toți siii de împăratü și de boeri, pe care-lü va alege fata, să-lü lovéscă cu unü mērü de aur ce-lü va ține în mână, și după acela s'o dea împăratulü.

Așa se și făcu. Se dete sfară în țără că este hotărârea imratului să se adune micü și mare și să trecă pe sub pórtă.

Toți trecură: dară nu lovi nici pe unulü. Mulți credea că fata n'are voie să se mărite. Íasă unü boerü bêtrânü, trecutü și prin ciurü și prin dârmonü, d'áia care audise, veduse și pățise multe, duse să trecă și ómenii curții; trecu și grădinarulü, și-bucătarulü celü mare și vâtafulü, și slugile, și vizitiü și toți rândașii, dar géba; fata nu lovi nici pe unulü.

Se făcu întrebare daca n'a mai rămasü cine-va netrecutü, și se află că a mai rămasü un prăpăditü de argatü de la grădinarie, cheleşü și dosăditü de n'are sémänü pe lume.

— Să trecă și acesta, duse împăratulü.

Atunci chemă și pe argatulü celü cheleşü și-i duse să trecă și dënsulü, dar elü nu cuteza: apoi cam cu cârâială, cam cu sila, fu nevoitü să trecă, și daca trecu, fata ilü lovi cu mērulü.

Argatulü începu a țipa și a fugi ținându-se cu mâinile de capü dicëndü că i-a spartü capulü.

Împăratulü, cum vedü cele întâmplate, duse:

— Asta nu se póte! este o greșelă! fata mea nu e de credutü să fi alesü tocmai pe cheleşulü ăsta.

Nu putea, veđi, să se invoiască împăratul a da pe fie-sa după argatū, de și îl lovise fata cu mărulū.

Atunci puse a doua oră să trecă lumea ; și de a doua oră fiică-sa lovi cu mărulū în capū totū pe cheleşū, care érašī fugi ținându-se cu mâinile de capū și țipându.

Împăratulū, plinū de mâhnire, érá își luă vorba inapoi, și puse de a treia oră să trecă tótă lumea.

Dacă vėđu și vėđu împăratulū, că și d'a trēia oră pe totū cheleşū îl lovi fata, s'a plecatū la sfatulū împărăției, și i-a datū lui pe fiică-sa.

Nunta se făcu cam pe ascunsū, și împăratulū apoi îi o-ropsi pe amėndoi, și nu mai voia să scie și să auđă de dēnșii ; atăta numai că de silă, de milă, îi primi să locuiască în curtea palatului.

Unū bordeiū într'unū colțū alū curții li se dete spre locuință, ear argatulū se făcu sacagiulū curții.

Tóte slugile împăratului rīdeau de dēnculū, și tóte murdăriile le arunca pe bordeiulū lui. Înăuntru însă calulū celū cu aripī le adusese frumusețile lumii : nu era în palaturile împăratului ceea ce era în bordeiulū lui.

Fiii de împăratū cari veniseră în peșitū la fiica cea mică, se îmbufnară de rușinea ce pățise pentru că fiica împăratului alesese pe cheleşū, și se invoira între dānsii ca să pornescă óste mare împotriva lui.

Împăratulū simți o mare durere când auđi hotărārea vecinilorū seī ; însă, ce să facă ? se pregăti de resboiū, și nici că avea încotro.

Amėnduoi ginerii împăratului se sculară cu óște și veniră în ajutorulū socrului lorū. Fēt-frumosū trimise și elū pe soția sa ca să róge pe împăratulū a'i da voie să mērgă și elū la bătae.

— Dute din naintea mea, nesocotit-o : fiind că étă din pricina ta mi se turbură liniștea ; nu mai voiū să vė vėđu în ochii mei, nemernicilorū ce sunteți.

Dară, după mai multe rugăciuni, se înduplecă, și porunci să-lū lase să care și elū măcarū apă pentru oștire.

Se pregătiră și porniră.

Făt-frumosu, cu hainele lui proste și calare pe o mățogă schiopă, plecă înainte. Oștirea îl ajunse într'o mlaștină unde 'i se nomolise épa și unde se muncea ca so scoță, trăgând-o când de códă, când de capu, când de picioare.

Riseră oștirea și împăratu cu ginerii cei mai mari ai sei și trecură înainte

După ce însă nu se mai vedură dênșii Făt-frumosu, scóse épa din noroiu își chiemă calul sêu, se înbracă cu hainele câmpulă cu florile și porni la câmpulă bătăliei, ajunse și se sui într'unu munte apropiat, ca să vadă care parte este mai tare.

Oștile daca ajunse, se loviră; ear Făt-frumosu vedëndu că óstea vrăjmașe este mai mare la număr și mai tare, se răpedi din vârful muntelui asupra ei, și ca un vârtă se învirteja prin mijlocul ei cu paloșul în mână, și tăia în drépta și în stânga, pe oră cine întilnea.

Așa spaimă dete iuțela, strălucirea hainelor și sporul calului seú, în câtú óstea și toți cu totul o rupseră d'a fuga apucându drumulă fie-care încotro vedea cu ochii, împrăștiindu-se ca puil de polârnice.

Ear împăratulă, după ce vedu minunea, mulțumí lui Dumnezeu că i-a trinisú pe ângerulă seú de 'lú a scăpatú din mâna vrăjmașului, și se întórse veselú a casă.

Pe drumú întilni érași pe Făt-frumosu, prefăcutú în argatú, muncindú să-și scóță épa din noroiu; și cum era cu voie bună, împăratulă díse la căți-va:

— Duceți-vé de scóteți și pe nevoiașulă acela din noroiu.

N'apucară să se așeze bine, și veni veste la împăratulă că vrăjmașii lui cu oștire și mai mare s'aú ridicatú asupra lui.

Se găti dară și elú de răsboiú, și plecă s'o întálnescă. Făt-frumosu érá se rugă să-lú lase și pe dênsulă să mérgă, și érá fu huiduitú.

Dară daca dobândi voe, porni érá cu épa lui. Fu și de astă dată de risú și de bătăe de jocú, când 'lú a vedutú oști-

rea, că érá se înomolise și nu putea să-și scóță épa din noroiú de felú, de felú.

Ílú lásará înapoî; dară elú ajunsese și acum mai înainte la locul de luptă, prefăcutú în Fét-frumosú, calare pe calulu cu aripí, și îmbrăcatú în hainele lui cele cu cerculú cu stelele.

Oștile deteră în timpene și în surele și se loviră; ear Fét-frumosú déca věđu că vrájmași sunt mai puternici, se repeđi din munte și-i puse pe gónă.

Ímpératulú se întórse érá veselú, mulțumindú lui Dumneđeú de ajutorulú ce-i a datú și érá porunci ostașilerú să scóță din noroiú pe nevoiașulú de sacagiú. Ear elú era împăcat cu cugetulú seú și se bucura în ascunsulú sufletulú seú de isbân-dele séle.

Ímpératulú se mâhi până în fundulú inimei séle când auđi că vrájmași se ridică de a treia órá cu óste și mai mare și că a ajunsú la hotarele împéráției séle câtă frunđă și érbă; unú plánsú îlú năpădi, de să feréscă Dumneđeú! și plânse, și plânse, până ce simți că-i slăbescú vederile. Apoî își strânse și densusulú tótă óstea și porni la bătălie cu nădejde în Dumneđeú.

Fét-frumosú, porni și elú totú pe oșopina lui.

Eară după ce trecu tótă óstea făcândú hazú de dânsulú cum se muncea ca să-și scóță épa din noroiú, se îmbrăcă cu hainele cele cu sórele în pieptú, luna în spate și doui-luceferi în umeri, își lăsă pèrul de aurú pe spate, încălecă calulú și într'unú minutú fu éráși pe munte, unde aștepta să vadă ce s'o întâmpla.

Se întâlniră oștile, se loviră din mai multe părți și se tăiaú unií pre alții fără cruțare; atât erau de inverșunați ostași. Ear când fu către séră, când věđu că oștirea vrájmașe era sa ia în gónă pre a împératulú, unde se repeđi odată Fét-frumosu din munte ca un fulgerú; și unde trăsni în mijloculú lorú, încât se îngroziră de nu mai sciaú ce facú. Strălucirea hainelorú lui Fét-frumosú, pină într'tăta orbise și zăpăcise pe vrájmașú, de nu mai sciaú oștile unde se află. Fét-frumosú lovea cu pala de svînta, în tóte părțile. Gróđa intrase în inimile protivnicilorú și

îi tulburase de îşi uitaseră de batălie, ci căutaū cum sa se mântuiască cu viaţă. O luară la sănătosa cari încotro vedea cu ochiū dând năvala unū peste alīi de-şi rupeaū găturile. Făt-frumosū însă îi gonea şi-ī sccera cu pală ca pe burienele cele rele.

Împăratulū îlū vēdu sângeratū la mână, la care se crestase ęnsuşi, şi îi dete naframă sa ca să se lege. Apoi se întorse a casă isbăviţi de primejdie.

Când veniră, găsiră ęră pe Făt-frumosū în novoiū cu ępa ; şi ęrăşi porunci de îlū scóse.

Şi sosindū a casă împăratulū cădu la bólă de ochi şi orbi. Toţi vracii şi toţi filosofii cariī citeaū pe stele fura aduşi, şi nimeni nu putură să-ī dea nici un ajutorū. Intr'una din zile sculându-se din somn împăratulū, spuse că a veđutū în vis unū bętrânū care i-a đisū că daca se va spăla la ochi şi dacā va bea lapte de capră roşie salbatică va dobândi vederile.

Auđindū ast-felū gineriī seī, poruiră cu toţi, cei doui mai mari singuri, fară să ia şi pe celū mai micū, şi fărā a voi să-lū lase măcarū a merge împreună cu dęnşii. Eară Făt-frumosū cheină calulū şi merse cu dęnsulū prin smărcuri, găsi capre roşii sęlbaticе, le smulse şi cândū se întorcea, se imbracă în haine de ciobanū şi eşi înaintea cumnaţilor seī cu o doniţă plină cu lapte de oi. Ei îlū întrebāră ce lapte are acolo ; ęră elū le respunse, prefăcându-se că nu'ī cunósce, că duce lapte de capra roşie la împăratulū care visase că-ī va veni vederea dacā va da acelū lapte pe la ochi. Atunci ei se încercāră a-ī cumpăra laptele ; dar ciobanulū le respunse ca laptele nu-lū da pe bani ci că, dacā voescū să aibā lapte de capră roşie, sa se đică că suntu robii lui, şi se rabde ca să le punā pecetea lui pe spinarea lorū, măcarū că ei aū să se ducā şi să nu mai dea pe la dānsulū.

Cei doui gineri se socotiră că ei pentru că suntū împăraţi şi gineri de împăratū n'o să le pese nimicū ; se lăsară deci, de le puse pecetea lui în spinare, şi apoi luarā laptele şi-lū aduseră vorbindū între dęnşii pe drumū : de se va încerca norodulū, să ne đică ceva, îlū facemū nebunū, şi totū noi vomū fi mai cređuţi de câtū dānsulū.

Se întorseră la împăratulū îi deterā laptele, se unse la o-

chî și bêu; dară nu-î ajută nimic. După aceea veni și fiica cea mică la împăratul și 'i ڊise :

— Tată, étă iea și acestu lapte, pe care îlŭ aduse bărbatulŭ, meŭ; unge-te și cu dênsulŭ, așa te rogŭ.

— Ce lucru bunŭ a făcutŭ nătărăulŭ de bărbatulŭ têu, rês-punse împăratulŭ, ca să facă și acumŭ ceva de ispravă ? N'a pu-tutŭ face nimicŭ ginerii meŭ ceŭ-l-alți cariŭ m'aŭ ajutatŭ așa de multŭ în resboie, și tocmai elŭ nătângulŭ o să-mi pótă ajuta ? Și apoi nu v'amŭ ڊisŭ, că n'aveți voe a vè mai arăta înaintea feței mele ? Cumŭ ai cutezatŭ să calci porunca mea ?

— Mè supulŭ la ori-ce pedepsă veŭ bine-voi să-mi dai, tată; numai unge-te așa te rogŭ, și cu acestu lapte ce ți-lŭ aduce umilitulŭ têu robŭ.

Impăratulŭ dècă vèdu că atâtŭ de multŭ se rógă fiică-sa, se înduplecă și luă laptele ce-ŭ adusesese, și apoi se unse cu dênsulŭ la ochi o ڊi, se unse și a doua ڊi, și cu marea sa mirare simți că pare-că începuse a ڊări ca prin sită; și dacă se mai unse și a treia ڊi, vèdu cum vede toți ómenii cu ochii luminați și limpeți.

După ce se însănătoși, dete o masă mare la toți boerii și sfetnicii împărăției, și după rugăciunea lorŭ priimi și pe Fëtŭ-frumosŭ să ședă în còda mesei.

Pe când se veseleau mesenii și se chefuiau, se sculă Fëtŭ-frumosŭ, și rugându-se de ertare, întrebă :

— Mărite împérate, robii potŭ șede cu stăpâniŭ lorŭ la masă ?

Nu, nici-de-cum, rês-punse împăratulŭ.

— Apoi dacă este așa, și fiindŭ-că lumea te scie de omŭ dreptŭ, fă-mi și mie dreptate, și scólă pe cei doui óspeți cariŭ ședŭ d'a drepta și d'a stânga Măriei tale, căci suntŭ robii meŭ; și ca să mă cređi, pune să-ŭ caute și veŭ vedea că suntŭ în-semnați cu pecetea mea în spinare.

Cum a auđiră ginerii împăratului, o băgară pe mâuecă și mărturisiră că așa este; îndată fură nevoiți a se scula de la masă și a sta în picioare.

Eară către sfârșitul mesei. Fătū-frumosū scose naframa care i-a fost dat-o împăratul la bătălie.

— Cum ajunse năframa mea în mâinile tale, întrebă împăratul: eū am dat-o ângerului Domnului care ne-a ajutat la răsboiū.

— Ba nu, Mărite Împărate, mie m-ai dat-o.

— Apoi déca este așa, tu ești acela care ne-ai ajutat?

— Eū, mărite împărate.

— Nu se póte, adoase iute împăratul; și daca veī să te cređū, arata-te așa cum era atunci acela cărnia amū datu năframa.

Atunci elū se sculă de la masă, se duse de se îmbracă cu hainele cele cu sórele în peptū, luna în spate, și doi luceferi în umeri, își lăsă pėrulū pe spate și se întâișă împăratul și la tótă adunarea.

Cum îl vedură meseniū, îndată se ridicară și se minunară; Fătū-frumosū era atâta de mândru și strălucitorū, în cât la sóre te puteai uita, dar la elū ba.

Împăratul după ce lăudă pe fiică-sa pentru alegerea sa cea bună, se dete josū din scaunulū împăratiei și ridică în elū pre ginerele sėū, Fătū-frumosū; érá elū, cea d'întėiū tréba ce facu, fu de a da drumulū din robie cumnașilorū sėi, și în tótă împărația se făcu bucurie mare. Eram și eū p'acolo, și la masă împăratească:

Căramū mereū la vatră, lemne cu frigarea.

Duceamū eū la masa, glume cu căldarea;

Pentru care căpetaiū:

Un năpăstrocū de ciorbă;

Ș'o sântă de cociorbă

Pentru cei ce-sū lungă vorbă,

Și încălecaiū p'o șea, și v'o spuseiū d-vóstră așa.

Și mai încălecaiū p'o lingură scurtă, s'o dai pe la nasulū cui nascultă.

NOTA. Povestitū de tata între anii 1834—1820

Publicatū pentru prima órá în *Teranulū Românū* No. 24 și 25 din 1862, a doa órá în *Legende saū Basmele, Românilor*, Partea I, 1872.

XIV

FETŪ FRUMOSŪ CELŪ RATA CITŪ

fostŭ odată ca nici odată, etc.

A fostŭ odată o păreche de ómenī, muncitorī, de ! cum dă Dumneđeŭ. Tótă nădejdea lorŭ era într'o épă cu care se hrăneaŭ. Și arŭ fi voitŭ și ei să aiba unu copilașŭ, dar fu Ț este Țóte. Cercetară în drepta și în stânga, ca să asle niscaī-va lécurī care să le desfacă facutulŭ sterpiciuneī lorŭ dară, ași ! par'că întălne totŭ surđi și muți. Nimenī nu scia să-ī învețe ce-va.

Maī umblară ei ce umblară, și la urma urmelorŭ, astrară despre unŭ vrăjitorŭ meșterŭ carele închiega și apele. Creștinulŭ se duse și la dènsulŭ, îi spuse pásulŭ lui și îi ceru lécurī. Vrăjitorulŭ n'aștepta multă rugă, și după ce se invoiră, îi dete unŭ mărŭ.

— Din acestŭ mărŭ, Țise elŭ, să mănânce numaī soția dumentale. Dară băgă de sémă să n'apuce din elŭ nici o făptură cu o viață de pe lume asta.

— Cătŭ despre aia, sē naī grije, respunse omulŭ, Lăsă pe mine; nu mī-au datu mie în mână mărulŭ? acum sa sīi odihnitŭ.

Luândŭ mărulŭ, omulŭ nu se maī gândea dară de cătŭ la bucuria ce o să simțā elŭ și nevasta când s'or vedea împresurați de copii. Și cu gândurile astea ajunse acasă și dete mărulŭ neveste-seī, ca să-lŭ mănânce, fără sa-ī maī spue altu-ce-va.

Ēa primŭ mărulŭ cu bucurie. Și după ce plecā bărbatuul în Țreble sale, se aședā pe pragulŭ ușei, curăți mărulŭ și-lŭ mănacă. Epșóra eșise și ea din grajdŭ, și veni la stăpână-sā, că era învețată, la traista cu grăunțe. Negāsindŭ nimicŭ de ronțaitŭ.

luă si ea cojile de mărü, pe care le lepădase stăpână-sa și le mâncă cu multă poftă, ca pe nisce trufandale.

Nu trecu multü și atitü stăpâna câtü și epșuna se simțiră a fi luatü în pântece. Și după noă lună femeea născu unü copi-lașü de drgăulețü; érá epșuna unü mânzulețü gingașü.

Îndoită fu bucuria omului când se vedü și cu copilü, și cu mânzü. Și fiindü că acesta se născuse odată cu fiulü sëü, hotărî ca nimeni să nu încalece pe dënsulü, fără numai fiü-sëü când s'o face mare.

Botezară copilulü și îngrijiră de dënsulü, mă rogü, ca unulü la părinți. Copilulü crescü și se făcu mare. Când era d'unü anü par'că era de cincî; érá când fu de cincî, par'că era de cincî-spre-đece, și de ce crescea d'aia se făcea mai frumosü și mai drăgălașü.

Dará-mi-te de învățatü? Învěță ca nealți pe lumea asta albă. N'apucă să auđă de la dascälü ce-va. cá elü învăța mai din adăncü de câtü dascälulü. Și astü-felü ajunsese de poveste. Unii đicea că scia carte, pină în glesne; alți đicea că pină în genuchî; érá alți, pină la brăü. De m'arü fi întreatü pe mine, eü le-așü fi spusü că scia carte pină în gătü. Dară fiindü-că nimeni nu m'a întreatü, écă tacü și eü din gură ca unü pesce și nu mai đicü nimenui nici pis!

Astü-felü fiindü, într'una din đile ce-i vine drăcosului de copilașü, că numai încălecă pe mânzul lui, și mi-ți-i dete călcăe; érá mânzulü, carele și dënsulü crescuse de se făcuse unü cărlănașü sburdalnicü de n'avea astâmpërü, o rupse d'a fuga cu băiatü cu totü, și duși aü fostü pină în đioa de astăđi.

Când prinseră de veste părinți că băiatulü nu e, caută-lü în susü, caută-lü în josü, nu e; ba mai în drépta, ba mai în stânga, de locü! Mai cercetară pe ici, mai cercetară pe dincocî, băiatulü, ași? nici pomenélă nu era de elü! Tocmai târđiü, he! aflară de la nisce drumeți; că aü vedütü unü băețandru călare pe deșelate pe unü călușelü, carele se ducea ca vëntulü. Ei điceau că n'apucară să se uíte după dënsulü, ca de când se apucase să le spue, și peri din ochii lorü ca o nălucă, ca și când n'arü mai fi fostü.

Îl plâneră părinții pînă când se istoviră și densesii, și ochii din lacrimi nu 'ș-i mai uscară ; dară în deșertu, că fiul lor nu se mai întorse.

Pasămi-te ei, dacă s'a lăsat sburdălnicieii lor, și s'a veditu la câmpu, și nu s'a mai gînditu în urmă ci a întinsu la drumu sbeguindu-se și icurându-se, pînă ce, când băgară de sémă, ajunsese pe nisce tărîmuri necunoscute.

Aci stătura să se mai odihnescă. Și voind să se întorcă, ei se rătăciseră. Nu mai sciau nici pe unde veniseră, nici pe unde să se întorcă. Atunci băiatul începu să plîngă și să dorască de părinți.

Mai cu sémă când s'a veditu singur, singurel, el care nu era eșitu din casa părinților, începu să-l ia nisce rēcori de nu scia ce va să dică asta.

Calul, dacă vedu așa, începu să-l imbuneze, ba ca o să facă cutarē lucru, ba că ceea-laltă, Pînă una alta, își cătară unu culcușu unde să mae peste nōpte. Se odihniră și dormiră sub acoperēmântul cerului.

A doa di, nici tu masă, nici tu casă, băiatul începu erăși să plîngă și să voiască să se întorcă la părinți. Cătară să-și găsescă urmele pe unde veniseră ; dară nu găsiră nici piculețu de urmă. Dacă vedu și vedu, calul dișe :

— Stăpâne, am făcutu o greșelă, care nu se mai pōte întorce. Dă-mi voe să mă ducă să caută vr'unu mijlocu ca să ne căpătuim.

— Asta nu se pōte, odată cu capul, respuse băiatul. După ce am ajunsu pe aste tărîmuri neumbrate, prin pustietăți fără locuitori, să mă lași și tu ? singur nu pot sta, uite, nici o lecuță.

— Încinge-te cu friul meu, și când vei vedea vr'o nevoe, scutură-l și într'o clipă suntă la tine. Eū mă ducă să caută pe unde să eșim la lume, și cum să ne chivernisim.

Calul, vedeți D-vōstră, era năsdrauan.

Cu mare anevoință, se deslipi calul de stăpanul său Umblă ce umblă și se întorse numai decăt. Elu vinturase sēduhul și cutreerese pămîntul pînă nu apucase să i se ura-

scă băiatului ; și întorcându-se, spuse băiatului că i-a găsit un loc unde să se bage argat. Îl și înveță ce să facă și cum să drégă ca să argătescă cu folos.

Încălecă băiatul calul, când auți că are să-și găsescă unde să se căpătuiască, și porni ca vintul, precum și venise.

Ajungând la nisce ține, făcu precum îl învățase calul.

Cele trei ține, — căci trei erau ele, — se cam codea să-lu priimescă ; iar daca stărui, se rugă și se făgadui că o să fie harnic și credincios, ele îl priimiră.

Aședându-se el acolo la ține, băiatul se puse cu tota inima pe muncă, și când era ce-va de făcut mai greu sau mai anevoios, își chema calul și îi da ajutor.

Calul carele nu știu de unde aflase taiele ținelor, — vedî că nu era el de florile mărului nasdravan, — spuse băiatului să fie cu mare băgare de sémă, că în baia ținelor, într'unu timp hotărit ; are să curgă aur, și atunci să apuce el înaintea ținelor, să se scalde. Îi mai spuse să ochiască prin polițele cu haîne ale ținelor, când îl va pune se de-retece, nisce nuc, pe care le avea ținele și le îngrijea ca pe ochi lor din cap.

Băiatul făcu tocmai precum îl învățase calul.

Într'o di când ținele se dusesse la vînătoare, fără grije, băiatul auți în baia ținelor un susur de apă mai răsunător de cât altă dată. Temându-se, el chemă calul care veni într'o clipă de ochi. El cum vedu, cele ce se petrec în baie, puse pe băiat de se desbracă în dată, și îl împinse în baie de se îmbăie. Când eși d'acolo, ce se vedeți D-vóstră, cinstiți boeri ? perul i se făcuse cu totul de aur, și-i crescuse de bătea pulpele, în cât nu te îndura să-ți ei ochi de la el.

Și luându nucile, pe care le ochise el, încăleca și, pe ici ție drumul !

Cum piși pragul porții începu casele a țipa de ar să deșteptat și pe morți din grópă. Auđind ținele țipet se întórseră acasă numai cât ai țice meu. Ele vedură că lipsesce argatul de acasă, spalácitura ce mai rămăsese în baia unde se îmbăiasse argatul și nucile ce lipseau nu mai zăbaviră, ci se lu-

ară după dēnsulū. Cāt p'aci se pue ȕinele mâna pe ei. Și fugi, ȕinele după dēnșii; ei fugi! ȕinele după dēnșii. Daca vădu și vădu calulū primejdia, întinse pasulū la drumū, și începu a sbura ca gândulū, pînă ce, tocmai cānd era ȕinele să-i prindă, ei trecură de pe tărîmulū lorū, și se opriră.

Puterea ȕinelor pînă aci era. Eară dacā vădură ele că le tre-au hotarele, începură cu binele a se ruga de elū ca să-si taie părulū să li-lū dea lorū; darā băiatulū le făcea cu bâz! ele se rugară ca barimū nucile cu haîne să le dea. Băiatulū le arătă coltuculū. Atunci ȕinele se rugară ca încailea să le arate pērulū să se bucure și ele de vederea lui. Atunci băiatulū își rāsfiră pērulū, încălecă și sbură cu bidiviulū lui.

ȕinele se uitară cu jindū la dēnsulū, și ne mai avēndū ce face, se întōrseră acasă și vorbiră între ele ca să nu mai bage argatū streinū la curtea lorū, cātū orū trāi ele.

După ce ajunsē pe moșia unū împērātū mare, calulū învățā pe băiatū ce să facā. Elū ascultā, și se duse de se băgā argatū la grădinarulū împērātulū. Pînă a nu se învoi cu grădinarulū, elū își puse o bășică de vacā în cap, în care își ascunse pērulū celū de aurū.

Grădinarulū ilū învățā cum să facā brasde, să semene florī să le rāsādēscā și să le îngrijēscā. Și ilū luase la ochi căci era spirtū, sciī, colea cum trebuie omulū, mâna drēptā, nu altā ce-va. Totuși slugile din curtea împērătēscā ilū numirā cheleșū, cheleșū în susū, cheleșū în josū, până ce îi remaserā numele cheleșū.

Grădinarulū împērătēscū îmbătrānise la curtea împērātulū. Elū era omū destoinic, cu frica lui Dumneȕeū și cinstitū. Slujba lui de căpetenie era să ducā în tōtā diminēta cātē unū mănuchiū de florī la cele trei fete care le avea împērātulū

Îmbolnāvindu-se grădinarulū într'una din ȕile, chemā pe argatulū sēū și îi spuse să alēgā din florile cele mai frumoșe atātea cātē să-i ajungā a face trei legăturī de florī și să le ducā fetelorū împērātulū.

Cheleșulū se duse de culese florī și făcu trei legăturī, una mai mare, alta mijlocie și alta mai micā. Pe cea mai mare, care

era alcătuită din flori ce începuse a se trece și abia mai miro-sinde, o dete fetei împăratului cea mai mare. Legătura mijlocie cu flori ce erau tocmai în flóre o dete fetei celei mijlocii; ăra legătura cea mai mică ce avea flori numai bobóce, cari acum se deschidea o dete fetei celei mici. Cum dete florile, o tuli d'a fuga, și se apucă de lucru prin grădină.

Fetele se mirară de acésta, și cu tótele se duseră la împăratul și-î arătară florile. Împăratul chemă pe grădinaru să-î spue ce noimă să aibă florile ce trimisese fetelor sale.

Grădinarul se sperie când auđi că așa bolnavu este chematū la împăratul.

Iară daca se duse cu inima tremurândă, și auđi de la Împăratul șiritenia cu florile, elū se desvinovăți și spuse că bolnavu fiindū în acea ți, trimisese pe argatū să ducă florile.

Chemândū și pe cheleşu, elū daca veni, se apropie cu sfială și respuse :

Să trăiți, luminate împărate întru mulți ani! Când amū culesū florile și amū făcutū acele mănunchiuri, n'amū avutū nici unū gândū rău, martor mi-e Dumneđu! ci amū datū fie căria din domnițe flori ce le arată care cumū este.

— Și cum ai cutesatū, tu unū cheleşu ca tine, să faci una ca asta ?

— Atăta m'a tăiatū capulū și m'a dusū mintea, luminate împărate, atita am făcutū. Măria ta judecă și fă ce e cu dreptulū.

Împăratul rămase pe gânduri. Elū de și s'a întristatū, dară mai multū s'a bucuratū că îi aduse aminte ceea ce trebuia să facă el ca unū părinte.

Apoi trimise o pungă cu bani argatului. Acesta se duse și-î dete grădinarului, sub cuvint că elū nu scie ce să facă cu ei, ca unulū ce are de tóte de la stăpėnu-sėu.

Nu trecu multū și viindū o sėrbătore, împăratulū cu toți curtenii și bėtrăniū îmėprăției merse la biserică. Între bėtrăniū și credinceriū curții era și grădinarulū. Numaī fata cea mică rėmase acasă.

Argatulū, vėđėndu-se singurū, descinse frăulū de pe lângă

sine, scóse dintr'o nucă nisce haine de aramă, din cele luate de la ڊine, se găli bine, intră în grădină, sună friulă, și veni calulă lui înșelată, dar ne înfrinată, și puindu-ı friulă în capă, argatulă încălecă și prinse a-și încura calulă prin grăuină. Ferestra fetei de împărată celei mică, da în grădină și ea vėđu totă ce se petrecu.

După ce strică grădina, argatulă se duse ca fulgerulă la biserică, dete calulă în mâna unui omă ce sta afară sa să i-lă ție, și elă intră în biserică. Aci merse înfipt la mir, se ploconi în drépta, se ploconi în stânga, și eși afară.

Toți cei din biserică se mircra de densusulă. Pină și împăratulă ڊicea că nică elă nu mai vėđuse așa voinică frumosă.

Argatul de la grădinărie cum eși din biserică încălecă, și într'ună sufletă ajunse la grădina împăratăscă, și descălecă și porunci calulă să facă la locă totă ceea ce stricase. Calulă se puse și numai de cât îndreptă grădina și o făcu și mai frumósă de cumă fusese.

Fata împăratulă cea mică vedea de la ferestră și tăceai Cândă se întórse de la biserică surorile cele mai mară ڊise celei mai mică.

Ce rău ai facut de n'ai venită și tu la biserică, că a venită ună tînără îmbrăcată așa și așa, a făcută așa și așa, și numai de cât a plecată, de a rămasă toți cu ochiă după elă.

Fata cea mică asculta și tăcea.

Dară grădinarulă, când intră în grădină, stătu în locă și se miră. Apoi își închipui elă că pôte d'aia i se pare grădina mai frumósă, unde nu intrase de multă într'insa.

Peste câtă-va timpă veni éráși o serbătore, și împăratulă, se duse la biserică éráși cu totă curtea lui. De astă data fata cea mică se făcu bolnavă într'adinsă, remase acasă, și se puse la ferestră.

Argatulă de la grădinărie, scóse de astă dată nisce haine de argintă scutură friulă și încălecă pe cală carele venise numai câtă ai clipi. Și éráși încurându-lă prin grădină o strică și mai rău de câtă întâia óră, și éráși merse la biserică, făcu ca

și de l'altă rândă și se întorse acasă, porunci calului să drégă grădina, carele o făcu încă odată mai frumoasă și de câtă era.

Fata împăratului cea mică privea de la ferăstră și tăcea. Îi spuseră surorile, îi spuse mumă-sa, îi spune tată-său de tinerul celă mândru ce venise la biserică și despre care nimeni nu scia de unde era.

Ea asculta și tăcea.

Mai trecu ce trecu și éráși într'o serbătore mare împăratul merse la biserică cu toți sfetnicii sei, și cu toți curtenii tineri și bătrâni. Și de astă-dată fata cea mică a împăratului se prefăcu că este bolnavă, și remase acasă. Între curtenii împăratului cari merseră la biserică era și grădinarul, fiindă bătrênă, credinciosă și vechiă slujbașă ală împăratului.

Argatul celă cheleşă, dacă se vedă singură, scutură friulă și-și chemă calul. De astă dată scóse din găocea de nucă rândulă de haîne celă de aură, se găti frumosă, înfrină calulă ce venise numai înșelată, își lăsă pèrulă de aură pe spate, încălecă, își incură calulă prin grădină, pe care o strică, de totă și apoi se duse ca și de l'altă rândă, la biserică, merse la miră, se ploconi în drépta și în stânga, și eși.

Întorcându-se acasă porunci calului de făcu grădina de trei oră mai frumoasă de câtă era.

Fata împăratului ilă vedă și când eși și când se întorse, și ceea ce făcu, dară tăcea.

Când se întorseră de la biserică, împăratulă și toți cu totulă spuseră fetei celei mici a împăratului minunea ce veduseră.

— Dacă n'ai fostă și tu la biserică, îi duseră, să fi vedută cum a venită acelă Fătă-furmosă streină, cu pèrulă de aură, ce mândru era când s'a aplecată în drépta și în stânga la toți cei din biserică, și cum a eșită apoi fără să bage pe nimeni în sémă.

Fata cea mică a împăratului se făcea că ascultă, dară tăcea într'ensa, și ridea înfundată. Vedă că scia ea ce scia.

Grădinarulă dacă se întorse de la biserică și vèhu frumusețea aia de grădină ce făcuse calulă argatului, se totă freca la ochi. și nu-î venea de locă să credă. Asta să fie grădina

orî ba ? și credea că a rătăcită prin altă grădină. Nu o mai cunoscea. Și vedându pe argatū ilū întrebă despre acea schimbare ; iară argatulū își cerea ertăciune, spuindū că elū a făcutū ceea ce învățase de la stēpanu-sēū.

Dară-mi-te când vedū împēratulū ? scōse și dete o pungă de banī grădinarulū, pentru că-ī făcuse o grădină, de nu se mai găsea ca asta la nicī un împēratū.

Și mai trecēndū ce mai trecu, împēratulū își aduse aminte de cele trei mănuchiuri de florī. Atunci se vorbi cu împērătēsa cum să facă să-și dea fetelele la casele lorū.

Cum se află de acēstă hotărēre împērătēscă, începū a veni pețitorī de pe la felū de felū de împērați. Fetele adecă cea mare și cea mijlocie, își aloseră câte unū fecierū de împēratū, și se duseră după barbați lorū.

Fata însă cea mică nu voia să se mārīte cu nicī unū chipū. Ba să-ī dea pe feciorulū cutārū împēratū, ba pe alū cutārū ; ași ! ea dicea că nu-ī place nicī unulū. Ce să facă bietulū împēratū ? se sfătui cu boeriī, și gāsiră cu cale să stea fata în tr'unū privdorū, ca unū mērū de aurū în mână, să trecă toți fii de împērați și de boeri de dinaintea ei, și pe care ilū va plăcea, să-lū lovēscă cu mērulū.

Așa și făcură.

Trecură fii de împērați cari veniseră în pețitū, dară ca si locēscă pe vre-unulū, ba.

Trecură și fii de boeri mari ai împērăției ; dară ca să lovēscă pre bre-unulū, nicī gândū n'avu.

În cele mai de pe urmă trecură toți tineriī hunși re din împērăție, și din boerinași, și din prostime, și nicī nu se iută la dēnșii fata ce sta cu mērulū în mână. Trecēndū și argatulū de la grădinărie, din întâmplare, pe acolo, fata ilū lovi cu mērulū dreptū în capū.

Fii de împērați și de boeri, remaseră ca bătuți de Dumneđeū când vedură una ca acēsta.

Împēratulū dise că trebue să fie o greșelă, și pofti pe fii de împērați și de boeri să mai trecă odată.

Trecură toți cu totul, și nu lovi pe nimeni; și che-
lului să trecă, și de astă dată totu pe elu flū lovi.

Împăratul nu se putea învoi ca să ia fie-sa de bărbatū
unū așa omū prostū și pofti pe tótă adunarea să mai trecă
odată, căci, negreșit, trebuie să fie vr'o greșelă a fetei.

Trecură și a treia óră, și totū pe argatulū celū chelū flū
lovi cu mērulū fata împăratulū.

Atunci împăratulū neavēndū încotro, dete de bărbatū fie-
sei pe argatū, dară îi și oropsi, gonīndu-ī de la casa lui.

Ei se duseră de la fața împăratulū, care îi oropsise, cu
lacrămile în ochi și cu inima smerită, și-și aleseră locū de
traiū, unū bordeiū în care ținuse împăratul nisce bivoli. Apoi
aducēndu-și aminte fata împăratulū de ceea ce făcuse în
grădină, ilū îndemnă să-și cheme calulū.

Argatulū, ginerele împăratulū, făcu precumū îi di-ese so-
ția, chemă calulū și-ī porunci să-ī facă nisce palaturī sub
pămīnt fără sēmānū pe lume. Calulū nu întārđie și le făcu
nisce palaturī înfricoșate. Nu se găsea la împăratulū în casă,
ce se găsea în palaturile lorū. Și bogății, și scumpeturi, și
totū ce ai fi poftitū, se găsea la dēnsi.

Și mai trecēndū cătīnică vreme la mijlocū, se pomeni îm-
păratulū cu veste de la unū altū împăratū să esă la rēsboiū.
Împăratulū chemă în ajutorū pe gineriī sei feciorii de împē-
rați, cariī și veniră și se lăudaū cu isprăvile ce au să facă.

Când veni vremea a merge la rēsboiū, étă că se înfățișe la
împăratulū și argatulū, ginere alū seū, și ceru să-lū ia și pe
dēnsulū la rēsboiū, că póte va tăia și elū vr'unū vrājmașū.

Împăratulū și gineriī cei mari, ilū înfruntară, đicēndū să-
lase în pace, să nu-ī mai póte și lui grija p'acolo. Elū stă-
rui, și împăratulū se înduplecă și porunci să-ī dea și lui o
mărțogă de calū și o rugină de paloșū.

Argatulū încălecă voiosū și porni înainte oștilorū. Când
ajunse la o lăcoviște pu unde trebuia să trecă, elū innomoli
calulū, și începu să-lū bată ca să iasă de acolo, dară în deșertū.
Ajungēndu-lū îmēpratulū cu gineriī cei mari și cu tótă óstea,

trecu pe lângă dănsul cletinându din capu, érá ostaşii îşi dedeaū cote şi rideaū.

După ce trecură şi se depărtară de nu se mai vedură, argatulū scutură friulū, şi étă că îndată şi-î sosi calulū. Îl spuse ce avea de gându să facă şi ceru povaţă. Calulū îl învăţă ce să facă, când va fi dinaintea vrăjmaşulū. După ce luă în capū totū ce-lū învăţă calulū, încălecă şi porni şi elū.

Ajungendū la răsboiū şi vedëndū pe ai seî încăeraţi cu vrăjmaşii, tocmai când aceştia erau să dovedescă pe socru-sēū şi pe cumnaţii seî, unde mi se ridică de trei stâneni pe d'asupra oştilor şi sbură drept la împératulū socru-sēū, îi tăie degetulū cu inelulū şi-lū luă cu sine. Apoi se lăsă asupra vrăjmaşulū şi tăia în carne vie cu nemilostivire, întocmai ca unū muncitorū vrednicū când trage cu cósă nemiluitū.

Iar când îlū întetea vrăjmaşulū, calulū se urca ca fulgerulū în susū şi se ţinea bine de cósă luī. Apoi când se lăsa în jos, tăia cum scia el în legea luī sătae. Asa, veđi, îlū învăţase calulū.

De trei orī se urcase în susū, când năvălise vrăjmaşulū asupra luī, şi de trei orī se lăsase ca unū vârteljū asupra óstei vrăjmăşesci. La fie-care dată cădeaū d'a stânga şi d'a drepta luī cu grămada, şi făcea uliţi, uliţi, pe unde mergea. În mai puţinū ca de când mă apucaiu să vė povestescū, mormane de morţi se vedea pe unde trecuse elū.

Aşa spaimă grozavă băgă elū în inimile vrăjmaşulū, în câtū prinse a fugi, érá elū a-î goni şi a-î tăia ca pe nisce vite.

Împératulū socru, rămase înmărmuritū când vedū atita vrednicie. După fuga vrăjmaşulū, elū stătu loculū şi mulţumi luī Dumneđeū că le-a trimesū pe ângerulū seū de i-a scăpatū din mâna duşmanulū, care vrea să-î piardă şi mai multe nu.

Argatulū, ginerele împératulū, după ce-lū mântui, se întorse înaintea luī, dete drumulū calulū seū, încălecă iară pe mârţoga ce-î dase împératulū şi se chinuia a eşi din nomolū.

Împératulū se întorcea cu voe bună de la óste şi dândū peste dănsulū înnomolit âncă în noroiū, porunci la vr'o doi ostaşi de-lū scóse d'acolo.

Și ajungând acasă, ginerele împăratului celū chelū spuse neveste-sei ce făcu. Ea se bucura din tótă inima.

Tótă óstea vorbia de āngerulū Domnului care le dāduse a-titū ajutorū și-lū semuia cu străinulū care venise la bisericā Insuși împăratulū bănuia acēsta, și arū fi doritū ca să-lū ma întâlnească o datā să-ī mulțumescā. Darā ia-lū de unde nu e.

Maī trecēnd ce maī trecu împăratulū ajunse de orbi. Toți vracii se adunarā și-ī dādurā lécuri, darā nici unele din bu-ruienele lor nu-ī darā în de bine. Vrăjitoarele puserā apă la stele și-ī aduserā și-ī descāntarā, totū însā ce pune la ochi maī rău îi făcea, darā maī bine de locū. În cele din urmā unū cititorū de stule și vraciū mare fu adusū cu multā chel-tuialā din țeri streine, și acesta spuse că până când împēra-tulū nu va avea lapte de pasēre de peste apa Iordanului cu care să te ungā la ochi, nu-ī va veni vėdulū.

Atunci pusē împăratulū ómenī să strige prin tótā împēra-ția, că cine se va găsi să aducā lapte de pasēre de peste apa Iordanului, acela să scie cu bună încredințare că va dobān-di calū împērătescū și jumėtate împērăția. Darā strigarā de-surda, căci nu se găsi nimenī carele să se însărcineze cu a-cēstā slujbā.

Ginerii împăratului cei mari, dacā vėdura așa, se legarā că ei vorū aduce laptele trebuinciosū, și încālecarā pe cai bunī împērătesci, luarā cu dēnșii slujitori și bani. Umblarā ei, cătarā, și nu puturā afla ceea ce cătaū. În cele din urmā dete peste unū înșclătorū carele le dete lapte, ca totū lap-tele și le luarā o mulțime de bani. Ei se întorse cu bucurie la casa socrului lorū.

În aceiași vreme și ginerele împăratului, argatulū plecā dupā lapte de pasēre. Elū scuturā friulū și îndatā și veni bi-diviulū lui. Îi spuse ceea ce voia, și calulū îi respuse: ce e maī lesne stapāne; căci acolo locuescū și eū.

Încālecā și porni. Dupā ce ajunse luā lapte de pasere de preste riulū Iordanului și în câte-va țile se întorse acasā cam totū odatā cu cumnații săi.

Acestia merserā la împăratulū, îi aduserā lapte de alū lorū,

cu care dete pe la ochi împăratul, și rămase ca întâiu, orbă ca toți orbi. Nu-i folosi nimic. Merse și argatul și-i adu e și elă lapte, dară adevărată lapte de pasere de preste riul Jordanului. Împăratul nu prea voia să dea pe la ochi. După stăruința împărătesei și a sfetnicilor, se înduplecă și se unse. Cum puse la ochi lapte de acesta, băgă de seamă că vede ca prin sită. Mai dete odată, vedu ca prin ciură, când se unse și a treia oră, vedu luminat ca toți oamenii.

Împăratul ertă pe argat de fapta lui de mai'nainte. Ginererele seă celă mică, dăca vedu așa; rugă și elă pe împăratul să vie să le vadă locuința. Împăratul se înduplecă și merse. Când ajunse acolo, ce să-i vadă ochii? Ce nu era în palaturile lui, era în locuința ginerelui seă celă mică.

Vedendă mirarea de care era coprinsă împăratul, ginererele seă celă mică se încumetă și ăise:

Eă suntă, Mărite Împărate, celă ce amă venită de trei ori în biserică.

Împăratul aruncă țintă ochii la elă.

Eă suntă celă ce ăi-amă făcută grădina cea frumósă.

Împăratul par'că nu-i venea să credă spuseloră lui.

Eă suntă, mai ăise, celă ce v'amă scăpată în răsboiă din mâna nelegiuitoră ce se sculaseră să te răpue.

Împăratul rămase stălpit de mirare. Apoi mai viindu'și în fire îi ăise:

Cum poți dovedi ăisele tale?

Atunci ginererele seă celă mică eși afară, scutură friulă, scóse hainele de aură din găócea de nucă unde le păstra, se găti frumos. își lăsă părulă pe spate, încălecă pe cală, și arătândă împăratului degetulă cu inelulă, ăice:

Eată, mărite împărate, dovedile ăiselor mele. Și ncepu a încura calulă prin curtea împăratului. Părulă seă celă de aură și hainele cu care era îmbrăcată, strălucea ca sórele.

Împăratul uitându-se la dânsulă, totă punea mâna la ochi, făcându-și umbră. Vedă că se temea să nu orbescă încă odată.

Elă lăudă pe fie-sa, pentru ca-și alesese ună asemenea bărbat.

Și ai fi pututú óre crede D-ta, tată, respunse fata cea mică, că aș fi pututú să-mi alegú de bărbatú pe unulú care să facă tatálui meú, împératú, rușine în lume ?

Atunci împératulú, și bătránú fiindú, se coborí din scaunulú împérăției, pe care se urcă ginerile seú celú micú. Și împérățiră în pace și în linisce pină ce trăiră.

Iară eú încálecaiú p'o șea, etc.

NOTĂ. Comunicatú de P. Niculescu, din Craiova la 1862.

XV

FATA SARACULUI CEA ISTEȚA

fostu o dată ca nici o dată, etc.

A fostu o dată unu omu și o femeie. Ei erau atâtu de săraci, în cât n'aveau după ce bea apă. Nici tu, casă, nici tu, masă, nimic, nimic, dară nimic n'aveau după sufletul lor. Muncea bietul om de dimineță până sera târziu, alături cu miera, de'i trecea nădușelele, și ca să dea și ei în spor, ba.

Se ținea, veți, norocul după dênșii ca pulberea după câini, cum se dice.

Umblau cu târăbușele de colo pînă colo, și ca să se statornicescă și ei la unu loc, nu găsiau. Căci cine era să-i priimescă pe ei doi calici, cu lóeta de copii după dênșii.

Adică uitasem să vă spui. Aveau acești ómeni o spuză de copii. Din acești copii, cei mai mari erau numai fete, érá băeții erau mărunței; și stau pe lângă dênșii ca ulcușele.

Să nu vă fi dusu Dumneșeu vr'odată să fiți față când venea omul de la muncă, că v'atî fi luatú câmpii. Eșiau toți afară înaintea lui, jigăriți și hărtăniți, ca nisce netoți, subțiratic și pițigăiați, mă rogú, leșinați de fóme, și tábărau pe bietul om cu gura: tată mi-e fóme, tată, morú de fóme!

Tatálú lorú se zăpăcea și nu scia către care să se întórcă mai întâiu, și le da tótă agoniséla lui dintr'o di. Dară de unde să le ajungă ce bruma le aducea elú? Abia puneau p'o măsea.

Bietulú tat'séu și biată mă-sa, de multe orî se culcau nemâncați. Li se rupea inima de milă, dară n'aveau încotro. Și ca să-și liniștescă copii, ei le făgăduia că a doua di are să le aducă mai mult. Ast-felú, mai cu șoșele, mai cu momele, adormeau și bieții copii, cu nădejde că a doua di are să fie mai bine.

Dintre toți copii, fata cea mai mare, era mai tacută și mai cu judecată. Ea rămânea cu surorile și frații cei mai mici, când se duceau părinții la muncă, vedea de dâșii, îi muștrulua și îi povățuia să fie mai cu răbdare, mai îngaditor, ca să nu se amărăscă pînă într'atitū părinții. Dară, bate toba la urechea surdu-lui. Adică, de ! ce să ȕici ? Ar fi fostū și ei, pôte mai îngaditor, și mai cu răbdare, dară burta le da ghiesū și îi făcea de multe ori să fie neînțelegetori.

Intr'acestea Boerului pe moșia căruia se afla acești ómeni, ca și urgisiți de Dumneđeu, i se făcu milă de ei, și într'o ȕi cândū veni omulū să se róge pentru sálașū, el îi dise :

— Omule, te vedū harnicū, muncești de te spetesci, și doi în teiū te vedū că nu poți lega. Etă eū mă îndurū și 'ți dau un petecū de locū, să fie de veci al tēū. 'Du-te de-ți alege peteculū ce-ți va plăcea, și apucă-te numai de câtū să-ți faci un bordeiū.

Bogdaprosti cucóne, și Dumneđeu sa priimească. De unde dai să isvorască.

Respunse bietulū omū, se duse de-și alese un petecū de locū și până séră grópa pentru bordeiū o și dete gata.

Nepartea lui. Cum se brodi ca loculū ce-și alesese, să fie alături cu alū unui țeranū bogatū și mândru de nu-i ajungea cine-va cu prăjina la nasū

Peste nópte, nu sciū cum se făcu, nu sciū cum se drese, ca o vită d'ale bogatului căđu în grópă și muri.

A doua ȕi de dimineața bogatului vedēndu-și vita mórtă, sári cu gura mare asupra șaracului' ilū luă de peptū și cu elū tărășū se duse la curtea boerului să le facă judecată.

Boerulū se miră când îi vedū și-i întrebă ce caută ?

Țeranulū celū bogatū dise :

—Boerule, acestū prăpăditū de omū, veneticū în satulū nostru n'arū mai avea parte de elū ! după ce ȕi-ai făcutū pomana de i-ai datū un petecū de locū ! el tocmai lāngă mine și-a alesū să-și facă bordeiū. Una la mână. Bagă de sémă, ca după ce e sāracu, apoi e și cu nasulū pe sus. Al doilea, grópa ce și-a făcutū pentru bordeiū, după ce că e mare fórtē, apoi n'a avutū

grije să o acopere peste noapte cu ceva, numai ca să-mi facă mie pagubă, și mi-a căzut o vită într'însa de și-a ruptă junghetura. Judecă d-ta acum, nu e dator să mi-o plătescă?

El ȋdice că n'are cu ce. Și ce-mi pasă mie de asta?

—Boerule, respunse și săraculū umilitū și cu lacrămile în ochi câtū pumnulū. Boerule, n'amū ce ȋdice, omoară-mē spāndurā-mē, n'amū ee face, dacā a datū păcatulū peste mine. Așa este cum ȋdice bogātașulū meū vecinū. Și fiindū că luī Dumneȋeū îi place dreptulū, dreptū să ȋi spuiū, ce e dreptū : Amū săpatū grōpā, și o grōpā mare, ca să încapā bordeiulū pe toȋi ai mei, darā nicī că m'amū gānditū ca să-i aduc pagubā. Și nicī n'a fostū la sufletulū meū cugetulū de mēndrie, căci n'a-veamū pe ce mē māndri, când mi-amū alesū locū lângā d-luī. Acum, lumineze-vē Dumneȋeū, Boerule, și judecaȋi dupā dreptate.

Boerulū sta în cumpēnā. Nu scia cui să dea dreptate. Vedea elū că săraculū a cădūtū în păcate ; darā fără voe. Dupā ce se gāndi elū niȋelū, ȋise :

—Bre, ómenī bunī : Eū am să vē fac trei întrebāri ; cine le va deslega mai bine, a aceluia să fie dreptatea. Vē dau răgazū de trei ȋile, gāndiȋi-vē. Dupā trei ȋile să veniȋi și să-mī ghiȋiȋi întrebāri. Țineȋi minte bine. Intāia întrebare sunā așa.

Ce este mai grasū în lume ?

A doua :

Ce este mai bunū ?

Și a treia :

Ce alērgā mai iute ?

Aide, duceȋi-vē acum. Darā să mai sciȋi una : dacā nicī unulū din voi nu va ghiȋi vre-una din întrebāriile mele, să sciȋi că unde vē staū piciórele o să vē stea și capetele.

Amīndoī împřicinaȋii se întórserā la casele lorū. Bogātașulū lāudāndu-se că elū are să ghicēscā, fiindū că ce lucru pōte fi mai ușorū de câtū a spune că porculū seū din ogradā este mai grasū, de óre-ce stā slānina pe dinsulū de o palmā ; érā săraculū plāngea de potopea pāmīntulū, gāndindu-se ca ce o să spue elū.

Daca ajunseră fie-care la ai seî, bogătaşul era vesel că are să-și câștige pricina, érá săracul se puse pe gânduri și totu ofta. Copiî se adunară pe lângă densusul, se uita; dară nu cu-tezau să-lu întrebe ce-va. Începură și ei a plânge; și se făcu acolo la dênșii, o plângere și o jelanie de te luaü fiori de milă.

Numai fata cea mai mare își luă inima în dinți și-lu întrebă, ce are de este așa de trîstü ?

— Ce să amü, fata mea ? Eacă păcate de la Dumneđu. Boerulü ne-a îndatoratü să-î ghicimü nısce întrebări, pe cari nici ömeniî cei procopsiți nu 'i le-arü putea spune, necum unü sërmanü prostü ca mine.

— Ci spune-ne și noă, ca doara d'om putea să'ți dămü vr'unü ajutorü.

Ca ce ajutorü ați putea voi să-mi dați, voi care nu sciți încă nici cum să mănâncă mămăliga.

— Te miră, tată, la ce am putea fi bune și noi. Și apoi ce strică daca ne vei spune și noă ?

Atunci săraculü disse : écă, écă, écă ce ne-a disü Boerulü să ghicimü; căci de unde nu, ne va sta capulü unde ne staü tălpile.

Fata cea mare se puse pe gânduri, și după ce mai cugetă ea, ce mai cugetă, se apropie de tată-seü și îi disse.

— Ia lasă, tată, nu mai fi așa mähnitü. Nu ne lasă Dumneđu pe noi să perimü.

Când te vei duce la Boerulü să-î dai răspunsü, ți-oiü spune și eü ce-va. Și póte că va da Dumneđu să scapi cu fața curată dinaintea lui.

Săraculü păru a se mângăia öre-cum; dară numai inima lui scia. Nu voia, vedü, să-și mai mähnescă și copiü.

În dimineța când fu a se infățișa la boerulü ca să-î ghicescă întrebările, fie-sa îi spuse ca ce să răspunda. Săraculü se aréta a fi mulțumitü, dară se îndoia.

Se infățișară înaintea Boerulü. Bogătaşulü, mândru și cu peptulü deschisü; săraculü, umilitü și strânsü la peptü de sta să-î crape sucmanulü celü sdrențuitü de pe densusulü.

Boerulü întrebă pe bogatașü :

Ei, bade, ce este mai grasă pe lumea asta ?

Bogătaşulă respunse cu corajă :

Apoi de, cucóne ce să fie mai grasă de câtă porculă meu din ogradă, care are grásimea pe elă de o palmă de grósa.

Mincíuní spuî, respunse Boerulă.

Şi întrebându şi pe săraculă, elă respunse cu sfială :

Apoi de, cucóne, eă đicú cu mintea mea a próstă ca pămîntulă să fie mai grasă pe lumea asta, că elă ne dă tóte bunătăţile pe cari le avemă.

Aşa este, respunse Boerulă.

Acumă đise bogătaşulă érá !

— Ce alérgă mai iute pe lumea asta ?

— Armăsarulă meu, cucóne, respunse bogătaşulă, că alérgă peste văi şi délurí, cândú îi daú drumulă, de nu'í veđi copitele.

— Apoi de, cocóne, capulă meu nu mă duce aşa departe, fără de câtă, daú socotélă că nimicú. nu alérgă aşa de iute ca gândulă, respunse şi săraculă.

— Tu ai dreptate. Cela aiuréză.

În cele din urmă mai întrebă odată pe bogătaş ;

— Ce este mai bună pe lumea asta ?

— Nimicú nu este mai bună pe lumea asta, milostive stăpâne, respunse elă, ca judecata cea dréptă a Măriei tale.

— Eă boerule, cu prostia mea mă duce gândulă să cređú că nimicú nu e mai bună pe lumea asta ca Dumneđeú, care ne suferă pe lume cu tóte réutăţile nóstre.

— Adevăratú, aşa este, đise boerulă.

Şi întorcându-se către bogătaşú adăogă :

Eşí afară, țéranú viclénú şi mojićú ce eşí, saú puî acum de-ţi trage la tălpí atíta câtú nu poţi duce.

Bogătaşulă eşí cu códa între picíóre.

Şi chemându mai aprópe pe saracú, ilă întrebă cu unú graiú blajinú :

— Spunemí, bre omule, cine te-a învăţatú pe tine să răs-punđí aşa de potrivitú, căcí din capulă téeú ála secu, nu cređú să fi eşítú cuvinte înţelepte.

Bietulă săracú se camú codea. Nu-í venea să spue dreptú,

de tēmă sa nu pațescă ce-va. Dară dacă se vădu incolțitū. spuse totū adevărulū precumū era.

Atunci boerulū, mirându-se în sine de iscusința fetei sara-cului, îi porunci ca a doua ȃi să vie cu fata la curtea boerescă. Ea să fie nici îmbrăcată, nici desbrăcată, nici călare, nici pe josū, nici pe drumū nici pe lângă drumū.

Cum auȃi sārăculū unele ca acestea, începu a se boci și a se vāicāra, de nu-ȃi venea să-lū mai auȃi, și se întorse la ai săi.

Fāta cea mare cānd auȃi cele ce îi spuse : Nu te teme, tātucā, îi ȃise ea, cā-ȃi viū eū lui de hacū : Numai să-mȃcauȃi doē māȃe.

Cum se făcu diminēȃ, fata aruncă pe dēnsa unū vologū (plasā), luā māȃele la subȃiorȃ, încălecă pe un țapū, și plecā la curtea boierescă.

Mergēndū ast-felū pe drumū, ea nu era nici călare, nici pe josū, cāci îi da de pāmintū cānd unū piciorū cānd altulū, țapulū fiindu piticū ; umbla nici pe drumū, ni pe lângă drumū, cāci țapulū nu ținea drumulū dreptū. Aci trecea pe lângă cāte unū gardū să apuce cāte vr'uuū lāstarū de la vr'unū pomișorū ; aci trecea de cea laltā parte. Nu era nici îmbrăcată, nici desbrăcată cu vologulū aruncatū pe dēnsa.

Și așa, cu chiū, cu vaiū, ajunse la curtea boerescă. Cāndū o vȃdurā boerulū și ōmenii curȃii, veniindū așa, incremenirā. Boerulū, veȃi, nu voia să se dea rēmasū, și porunci să dea drumulū la doȃi zāvoi ce-ȃi ținea la curte în lanțū. Acestia cumū vȃdurā alaiulū cu care venia fata sārăcului, se repeȃirā la dēnsa ; dară ea dete drumulū îndatā māȃelorū, și zāvoii se luarā dupā dēnsele, érā fata sārăcului ajunse la scara boerescă așa precum îi poruncise boerulū.

Vȃdēndū și acēstā iscusinȃ a fetei, boerulū n'avu încotro, și fu nevoitū s'o priinēscă. Atunci porunci sa o fereduiască (sā o îmbāieze), o îmbrăcā cu nisce haine ca de mirēsā și hotāri să o dea dupā unū feciorū ce-lū avea boerulū pe lângă dēnsulū, care îlū slujea cu credinȃ.

Dupā ce o vȃdu boerulū curaȃitā și ferchezuitā ca o mirēsā, și cum avea ea și pe vino încōce, i se păru mai frumōsā de cum era atunci ; ce'ȃ abātul uȃ, cā pofti să o aibā el de nevasta, mai

cu sémă că era burlac, și se cunuuă cu dënса. Mai nainte de a se cununa, boerulü ñise dënсеi: eü te iaü de soție; dară să scii că tu n'ai voe să judeci nici o dată fără de mine. Ea piimi-

După ce trecu câtü trecu de la cununia lorü, boerulü se duse odată în tréba lui pe moșie. În lipsa lui veniră doi țëranü cu o prigonire la curte. Aflândü că boerulü nu este a-casă, și vedëndü pe cuconița într'unü cërdac, ei începură să se jeluiască la dënса. Ea asculta și tăcea.

Unulü ñise: avém să mă ducü pină în cutare locü, însă o rótă de la căruța mi se stricase. Nu mai puteamü inhăma épa la căruța cu trei róte, mai cu séma că era a fëta. Atuncü m'amü rugatü de vecinulü meü, ästa care e de fața, să-mi împrumute elü o rótă, Elü, ce e dreptü, a séră mi-a împrumutatü rótă ce i-amü cerutü, cu gândü ca ađi până în ñioă să mă ducü la tréba mea. Când, ce să vedeți cinstiți boeri? astă nópte mi-a fätatü épa unü mänzü..

Țëranulü celü cu rótă, îi tăie cuvintulü și ñise și elü. Nulü credeți, cucónă, să vă ție Dumnedëü! Róta mea a fätatü mänzulü.

Cucóna asculta din cërdacü și tăcea.

Țëranii așteptară ce mai așteptară, și dacă vedură că cucóna nu le face nici o judecată întrebarea:

— Da unde-ï dusü boerulü, cucónă?

— Ia s'a dusü, răspunse ea, să vadă unu lacü de mălaiü ce-lü avemü pe marginea unui iazü, că în tóte noptile esü bróscele dintr'ensulü și mărâncă mălaiulü.

Țëranii se uitară lungü și plecară. Ajungëndü la pórtă ogrădiü boerésci ei începură a se întreba unulü pe altulü.

— Ca ce felü de vorbă fu aia a cucónei, mă neaästa? cum se póte bróscele să mărânce mălaiulü?

Ce se sfätuiră ei, ce vorbiră, că numai se întórseră să întrebe pe cucónă, ce vorbă fu aia.

Dacă veniră dinaintea cërdaculü érá, prinseră a întreba:

— Da bine, cucónă, ca ce să fie vorba ce ne-ai spus'o? Póte-se ca bróscele să mărânce mălaiulü.?

— Nu sciü dacă bróscele póte sa mărânce malaiü, aü ba,

răspunse cucóna ; dara sciü cá róta nu póte să fete mânji :

Tocmai atuncea își veniră și țăranii de acasă. Acumü înțeleseră șiritenia vorbei cucónei, se mirară de atita înțelepciune și se împăcara cum sciură ei mai bine.

Viindü și boerulü acasă, întrebă :

— Cine a mai fostu p'aici în lipsa mea ? ce s'a mai petrecutü ?

— Ce să fie ? respunse ea. Eca, éca, cine a venitü și écă, ce s'a întâmplatü cu ei, și ce le-amü disü eü.

Boerulü cumü auđi, îi disé : Fiindü cá ai călcatü fágăduiala și ai judecatü-fára mine, nu mai putem trăi amândoi. Ia-ți ce poftesci de la mine și ce-ți este mai dragü în casa mea, și să te duci la tata'teü acasă.

Cucóna disé : Vorbele tale, bărbate, suntü sfinte pentru mine, pentru ca de aceea bărbatulü este bărbatü. Nu suntü vinovata întru nimic, căci n'amü judecatü pe acei jeluitorü, ci le am spusü numai unde este stăpânulü lorü. Dar daca D-ta găsești cu cale sa mă gonesci, eü mă supunü, fără să cârtescü, și-ți mulțumescü încă din adânculü sufletulü pentru bunătatea ce ai de a mă lăsa sa-mi aleg ce mi-e mai dragü din casa dumatile. Unü lucru te mai rogü, fiindü ca mă gonesci, lasa-mé să mă mai veselescü odată și eü în casa domnului meu și bărbatü. Dă o masă și chiamă pe prietenii noștri și cunoscuți să petrecemü împreună și să ne chefuim pentru cea din urma órá.

Boerulü se înduplecă, și porunci de făcu o masă d'alea înfricoșatele, unde chemă prietenii și pe cei mai de aprópe ai lorü. Ședvră, se înveseliră și se chefuiră câtü le cerură inima. Cucóna însă totü îndesa paharele boerului, și elü le totü bea. Și mai dete unulü și încă unulü, pînă ilü făcu cucü. Se îmbătă boerulü de se coclise turtă. Atunci și cucóna ilü ia frumușeli la spinare, fără să mai simță boerulü ce-va și-lu duse la tat'seü acasa unde ilü puse pe coptor de dormi pînă se tređi.

A doua ți când se deșteptă, boerulü, vedëndu-se în astüfelü de halü, întrebă unde se află ? Cucóna îi răspunse : La

tata acasă. Când n'ai gonit dé la D-ta mî-ai datü voe să iaü din casa dumitale ce mi-o fi mai dragü. Aceea amü și facutü. Nimicü nu mî-a fostü mai dragü de câtü bărbatulü. Nu cređü să mă ții de răü pentru că mi l'amü luatü.

Când auđi boerulü asemenea vorbe cu noimă, se gândi ce se gândi, apoi răspunse :

Aidemü, nevastă, acasă, și să trăimü ca in cânü de raiü ; acumü pricepü eü ce odorü de femee am dobânditü.

Și m'amü suitü pe o șea.

Și am spus'o așa.

M'amü suitü pe o rótă.

Și amü spus'o tótă.

NOTA. Comunicatü de D-na Brändza, și culesü de prin împrejurímele Iașuluï.

RADU PRIȘCU

învățător

✻ BRAȘOV ✻

XVI

DÎNA MUNȚILORŪ

fostū o dată etc.

A fostū o dată unū împăratū fôrte vitezū; tôte împărățiile de prin prejurulū împărăției sele îi cerea sfaturī: atita era de dreptū și înțeleptū. Când se isca sfadă între dênșii, la acestū împăratū mergeau mai întâiū la judecată și cum dicea elū, așa se și făcea; fiindū că era judecătorū dreptū, și iubitorū de pace. Când fu aprópe de bătrânețe îi dăruī Dumneđeū unū feciorū. Nu se pôte spune câtă bucurie simți împăratulū când a vedutū că dobendi ună moștenitorū. Toți împărății vecinī i-a trimisū daruri. Ei nu puținū se bucurau că vecinulū lorū care îi ajuta cu sfaturile și povețele lui cele de multū folosū, a dobânditū feciorū.

După ce se mări, ilū puse de învăța carte. Elū era așa de silitorū în câtū se miraū dascălii de dênșulū cum de învăța așa repede. Ceea ce învăța cei-lalți copii într'unū anū, elū învăța numai într'o săptămână. Ajunsese să nu mai aibă dascălii ce să-i dea să învețe. Eară tată-sēū scrise carte împărătescă la niște filosofi vestiți ca se vie să ispitescă cu învățaturile lorū, pe fiulū sēū.

La curtea aceluī împăratū se afla pe atunci unū vênătorū vestitu; și până să vie filosofii cei vestiți, împăratulū dete pe fiu-sēū acestuī vênătorū ca să-lū învețe meșteșugulū sēū.

După ce veniră filosofii,, învăța și de la dênșii câte în lună și în sóre. Bucuria tatălui sēū era așa de mare unde vedea că fiu-sēū are să fie procopsitū ca nici unulū din fiīi de împărați, în câtū se uita la dênșulū ca la sóre. Eară elū de ce se mărea d'aia se

făcea mai cu minte și mai frumos. În totă împărăția lui și a vecinilor lui împărați, altă vorbă nu era decât de înțelepciunea și de frumusețea acestui fiu de împărat.

N'ajunsesse să-și răsucască mustacióra, și foile de zestre curgeau de la felu de felu de împărați, care voiau să-și dea fetele după densul; dară elu nu voia să se însore așa de tineru.

Intr'una din zile mergendu la vânătoare, vedu o turturică care totu sarea inaintea lui; lui îi fu milă să o venede; elu căuta vênaturî mari, fiindu că nu se temea de primejdii: era vênătoru meșteru și vitezú. În cele din urmă, dacă vedu și vedu ca totu îi sarea în cale, întinse arculu și dete cu o săgétă. Elu se miră prea multu cum de nu o putu omori, elu care era așa de bun vênătoru, ci o răni puțin în aripă, care, așa rănită se duse de nu o mai vedu. Cum se duse turturica, simți, nu sciu cum, nu sciu de ce, că îi ticăia inima.

După ce se întorse acasă, era totu cam galesu. Împăratulu vedendu că tinjasce fiu-său cu sănătatea, îl întrebă ce are; eară elu respunse că n'are nimicú.

Turturica aceea era dina munților care se îndrăgostise de frumusețea lui. Eí nu-i venea la socotelă să se arate lui aeva, ca să-i dea pricină, și d'aia se făcuse turturică și îi totu sarea în cale. Nu scia însă cum să facă cum să drégă, ca să se cunoască cu fiulú împăratulu.

Peste câte-va zile de la întorcerea feciorulu de împăratú de la vânătoare, o femeie săracă veni la curtea împăratéscă să se bage slujnică; și fiindu că tocmai era trebuință de o găinărăsă, o primi.

Curățenia și buna îngrijire ce da găinilor și tuturilor paserilor de la cotețele împăratéscí, ajunse de poveste. Împăratésa era așa de mulțumită, în câtu în toate zilele spunea împăratulu câte-o vorbă bună pentru bărbăția acestei femeii tinere dară săraca. Ea și începuse a se gândi la norocirea bieteii femeii. Fiulú împăratulu auđindu atâtea vorbe frumoșe despre găinărăsă, voi să o vadă și elu. Intr'o di, când împăratésa se duse să cerceteze găinele și sa vadă de cotețe, merse și fiulú seú cu densa.

Găinărăsa cum vădu pe fiul de împărat, își aruncă ochii asupra-î cu o căutătură așa de mângâioasă și așa de plină de dragoste, dară cu smerenie, în câtă feciorul de împăratuse fistici óre-cum, dară își ținu firea. Simți că obraji îi arde, o sudóre rece îl trecu, și inima începu să-î ticăiască, de parea că o să-î spargă peptul. El-însuși nu-și putea da sémă ca ce póte să fie istoria asta. Plecă ochii în josu, nu dîse nici cărc, și se întórse acasă.

Tótă curtea împăratéscă lua în nume de bine pe acésta găinărăsă, pentru vrednicia și curățenia ei. Ea se purta cu tóte slugile cu bună cuviință, și nimeni nu cuteza sa-î dîcă nici dă-te mai încolo, pentru că ea nu le da privilegiu de gluma.

Într'acestea unū fiū alū unū împăratū vecinū, însurându-se, a fostū pofitū la nuntă și pe acéstū împăratū cu tóta curtea lui. Împăratulū plinū de bucurie merse la acea nuntă și luă cu dēnsulū și pe împăratésa și pe fiulū său.

În dîoa aceea, când era cununia fiulū de împăratū, la nunta căruia merse acéstū împăratū cu feciorulū său, găinărăsa se ceru și ea de la vātafū să o lase și pe dēnsa să se ducă la preumblare. Vātafulū, cam riđendū, îi dîse: ce-î trebuie chelulū? tichie de mǎrgăritarū. Apoi o lāsă. Eară ea, inghițindū înfruntarea, nu dîse nimicū, și plecă.

Împăratulū era veselū peste măsură vëlēndu că din atîți feciori de împărați și domni, alū său se deosebea prin istețimea, boiulū și înțelepciunea lui. Tóte fetele de împăratū aru fi voitū să jóce lângă elū în horă. Când, de o dată vine la nuntă o fată îmbrăcată cu nisce hañe cunū, nici una din fetele de împăratū nu avea.

Cosițele ei împletite cu meșteșugū și date pe spate îi atingeau pulpele și ea era așa de bine făcută, în câtū ochii tuturilor rēmase la dēnsa. Ea cum veni, nici una, nici alta, se prinse lângă feciorulū de împăratū și numai lângă dēnsulu juca până către sérà.

Vorbiră, riseră, își povestiră felū de felū de lucruri. dară cam pe sub mână, fiindū că-î era rușine feciorulū de împăratū să riđă și să vorbescă așa înaintea tātāna-sēu, și apoi toți

fiu de împărați își dau câte; cacî băgaseră de sémă că necunoscuta totu lângă elu juca.

Feciorulu de împăratu nu mai era alu seu. Se mira însuși de schimbarea ce simțea într'ensulu, dară nu cuteza să spue nimeni. El își pusese în gând ca, la hora din urmă ce va juca, să întrebe pe acésta necunoscuta cine era, de unde venea, de este fată orî măritata, și se gândea că de n'aru avea bărbatū să o céră de nevastă. Când, peri ca o naluca.

Feciorulū de împăratū remase ca unū zăpăcitu. Se întorse acasă, dera cu gândulū era totū lă dēnsa. Tată-său vedēndu-lū totū pe gândurī și tristū, nu scia ce să-ī maī facă să-lū inveselēscă ore-cum. Când éta că-lū poftesce la altă nuntă de împăratū, unde se și duse cu împăratū și cu fiulū seū.

Ca și la cea laltă nuntă feciorulū de împăratū jucă cu fata cea necunoscuta și frumosă, care venise și la acéstă nuntă și se prinsese în hora lângă dēnsulū. După multe întrebări, află de la dēnsa că ședea tocmaī în spre partea aceea, încotro era împărația tatalū seū; dōră căcī nu-ī dīsesse că șede chiar la dēnsulu. Atuncī fiulū de împăratū īī făgădui să o ducă acasă, daca era singură, și ea priimi. În să tocmaī când era să se spargă nunta, ea peri de lângă dēnsulū din horă.

Se întorseră decī acasă împăratulū și cu ai lui; însă fiulū lorū se topea d'a'n picioarele, și nijneni nu scia din ce pricină. De și se făcuse vilvā că feciorulū de împăratū este îndrăgostitū cu o dīnă, elū inșa se apēra inaintea tatălū seū că nu scie la sufletulū seū nimicū. Toți vracī și cititorī de stele se aduseră, și nimeni nu sciu să-ī ghicēscă rēulū de care suferē. Unulū dintr'ēnșii dīce că e témă sa nu dobândēscă lipiciū.

Într'acéstă împăratulū fu poftitū la o altă nuntă de împăratū, unde nu voi să se ducă, fiindū ca inima lui nu era de veselī, ci se îngrija maī multū de fiulu seū. Dară daca vedū că fiulū seū atita stăruesce, īī făcu voia. Acesta porunci la nisce credincioși ai seī ca sa aibă pregătitū la îndemână câte-va cazane cu smólă, să le siarbă în dīoa nunți, și când va fi în desēră să așternă pe drumū smólă. După ce puse la cale tōte astea, se duse la nuntă.

De cumă incepu hora, fata cea frumósă și necunoscută veni ca din seninú, și iară se prinse lângă dènsulú.

De astă dată era gătită și mai frumosú, avea nisce haine de, la sóre te puteai uita, dérú la dènsa, ba. Juca feciorulú de împèratú și se uita la dènsa ca la unú cireșú coptu. Și de astă dată o întrebă, și ea îi tot răspunse cam în doui peri. Îi făgădui și acum că se va lása să o ducă acasă.

Când fu în desérá la hora cea mai din urmă, peri ca o maiastră de lângă dènsulú.

Nu se póte spune câtú de multú se máhni elú; cađu la patú și zăcea, fără să-í póta ajuta cine-va. Tatá-sèú arú fi datú nu sciu câtú aceluia ce arú fi pututú să-í támăduiască copilulú. Când étă credincioșii lui veniră cu unú condurú. Maiastra daca se nomoli în smólă, mai bine lăsă condurulú acolo de câtú să întârđie.

Atunci împèratulú trimese pe credincioșii lui sa umble din casă în casă, și să pue pe tóte femeile să se încalțe cu acelú condurú, și la care s'o potrive, aceea să fie soția lui. Tatá-sèú se învoi și elú la acéstă otărire. Se duserá, decí, credincioșii lui, oculiră tótă împèrăția, cercară tóte femeile condurulú, și la nici una nu se potrive.

Auđindú feciorulú de împèratú una ca acésta, se îmbolnăvi și mai rěú. Apoi porunci ca să încérce și femeile din curtea împèrătéscă. La nici una nu se potrive. Numai rěmase de câtú găinărăsa, pe care o vitaserá; déră împèrătésa, aducendu-și aminte de dènsa, îi porunci să se încalțe și ea cu condurulú. Cândú îlú trase la rálcăiú, pare că fu de acolo. Era turnatú pe piciorulú ei. Ea incepu a se văicára și a tăgădui că nu era condurulú ei. Feciorulú de împèratú cum auđi, porunci să-í-o aducă, și cum o vėđu strigă: asta este mamă. Ea, de și tăgăduia; dará întefită de rugăciunile împèratului, ale împèrătesei și ale fiului lorú, în cele din urmă mărturisí că ea este stăpána condurulú.

După ce îi povesti că este đină maiastră, că îlú îndrăgostise de când îlú vėđuse la vėnatú, că elú rănise o turturică, și că acea turturică era ea; și daca nu s'a arátatú lui

așea cum este a fostă că, de va lua de barbatu unu omū de pe pamēntu, tōta puterea ei piere. Mai spuse ca, spre a-lu putea vedea mū adesea, intrase gainarēsă la dēnșii, și că totu ce ea făcuse, era numai pentru dragostea lui.

După aceea eși la scară, hatu de trei orī in palme, și étă o cărucióră fara să fie trasă de cai, veni; ea își lua zestrea numai de scumpeturi dintr'ēnsa; apoi, curgēndu-ī șiróe de lacrămī din ochi, se întórse și dīse feciorului de împēratū : étă, pentru dragostea ta, mă lépadū de puterea mea cea măiastra; numai și tu sa mă iubesci, precum te iubescū și eū. Dete drumulū caruciórei și rēmase lângă fiulū împēratului, carele in scurtū timpū, se facu sanatos. Apoi facu o nunta d'alea împērătescile și dupa mórtea tatalui sēu, rémasera ei in scaunulū împērației, și domnescū și astađi daca nu vorū fi muritū.

Încálecaiū p'o șea, etc.

NOTĂ. Acestū hasmu l'amū auđitū de la o calfă de bărbierū, in copilăria mea. Publicatū pentru prima óră in *Legende saū Basmele Romāniloru* Partea I, 1872.

XVII

FETŪ-FRUMOSŪ CU CARĂTA DE STICLA.

fostŭ odată ca nicî odată, etc.

A fostŭ odată unŭ omŭ, căruia i se urise cu deșertăciunile cetăților și se făcuse sihastru. Veđi că vėduse elŭ că totŭ nu e nimicŭ de lumea asta órba și d'aia se dusesse în sihăstrie. Acolo elŭ avea vecinî ferele padurilorŭ, și, așa de bunŭ era elŭ la Dumneđeu, în câtŭ tóte dobitocele i se închinaŭ și îi lingeaŭ piciórele când se întálneaŭ cu densusul.

Într'una din ȃile, ducėndu-se elŭ la marginea riului, ce curgea prin pădurea aceea, ca să se spele, veđu unŭ sicrinelŭ închiatŭ și smolitŭ bine, cá vine pe apă și se opresce de marginea unde sta elŭ, și îndată aŭđi că orcăesce ce-va ca unŭ copilașŭ.

Stătu puținŭ și cugetă elŭ, ca ce să fie asta ? Dară după ce se rugă puținŭ, ca să se depărteze de elŭ ispita satanei, dacă ispită arŭ fi, și după ce veđu ca orăcăitulŭ se înteșese, necum să piară de dinaintea lui, prinse a scóte sicriașulŭ la margine. Și deschidėndu-lŭ, găsi într'ėnsulŭ unŭ copilŭ micŭ ca de doė sėptėmăni. Cum îlŭ luă în brațe, copilulŭ tăcu.

Atunci sihastrulŭ mulțumi lui Dumneđeu că i-a trimisŭ sufletŭ de omŭ cu care să-și mai petrecă uritul în bungetulŭ ăla de codru.

De gătulŭ copilului găsi unŭ baerŭ în care citi pustniculŭ că acelŭ copilŭ este fiu alŭ unei fete de împėratŭ.

De crescutŭ, ar fi voitu pustniculŭ să-lŭ creścă, dară nevoia era cu ce să-lŭ hrănescă. Atunci plecāndu-și genuchiî se rugă Domnului cu căldură, și îndată răsări ca din pămintŭ din erbă verde unŭ smochinŭ mare, cu ródele, unele în mugurŭ, altele

în flóre, altele în pèrgü, éra altele cópte și numai bune de mâncatü. Dete copiluluï zémă stórsă din o smochină. și mâncă copilașulü, de se minună și sihastrulü.

Așa îlü crescü elü acolo, pîna se facu măricelu, începu a umbla și a mânca și câte altü-ceva ce-ï da sihastrulü.

După ce se mai mări, învêță pustniculü pe fiulü seü de sufletü să citescă, și sa-și adune rădacini și alte verdețuri pentru hrana. Și așa petreceau ei acolo în tihnă, tară să-ï supere cineva, betrânelü învefândü pe copilü totü ceea ce scia elü despre lume și ale lumii, copilulü ascultândü și băgândü la capü totü ce-lü învêța tată-seü celü datü lui de susü.

Trecu așa câți va ani. Când, într'una din zile betrânelü spuse fiulü seü că o să se ducă la Cumnețeu.

— Să nu te sperii, dragulü meü, că are să vie unü leü grósnicu să-mi sape grópa, și tu sa mă bagï într'énsa și să mă acoperi cu pamîntü. Apoi să te sui în podulü colibeï mele și să ei d'acolo friulü ce vei găsi și să'lü scuturi.

Âncă vorbindü, pustniculü se culcă și adormi somnulü celü de veci. Băiatulü plânse cu focü, veđendu-se singurü. Apoi étă, nene, că Leulü celü gróznicü venea răcnindü. I se facu băiatuluï perulü măciucă în capü de trică; dară aducându-și aminte de vorbele betrâneluï, se liniști, și privi cum săpa grópa, în care elü puse pe tată-seü, și îlü acoperi cu pamîntü. După ce băiatulü făcu precum îi đisese betrânelü, leulü se duse în tréba lui, și nu se mai întórse pe acolo.

Baiatulü rămâindü singurü, rătăcindu-se prin desișurile pădurei, plângea și se tânguia de țî se rupea rărunchii de mila lui. Și aducându-și aminte de cuvintele betrâneluï, tatăluï seü, se sui în podulü colibeï, găsi friulü, îlü luă și se dete josü cu elü.

Amü uítatü să ve spuiü. Dupa mórtea betrâneluï, smochinulü se uscă de totü, nemaï remâindü de câtü unü bușténü pírlitü, stândü înșiptü în pămîntü.

Daca se dete josü cu friulü, băiatulü îlü scutură, și étă că, se arătă unü armăsarü cu șése aripï și đice:

— Ce poruncesci stăpâne ?

— Ce să poruncescă ? răspuse baiatul, ia să stai cu mine aici, că mi-e urit singur.

— Ba nu, stăpâne, D-ta sa mergi la lume, sa faci ce ți-oîdă dice eă, că va fi multă bine de D-ta.

Se mira baiatul de spusele calului. Vedă că elu nu scia nimic de ale lumi. Se mai miră o tónă cândă îi spuse că trebuie să fie îmbrăcat. Și după povața calului, bagă mâna în urechia lui cea stângă și scose nisce haîne, cu care se îmbracă.

Și încălecând, îl duse calulu la ună oraș și trase la ună han. Se miră elă de totă ce vedea și lua aminte la totă ce facea cei lalți ómeni.

Eară după ce trecu câte-va ȝile, în care și băiatulu se mai deprise cu lumea, calulă îi ȝise ca trebuie sa-și faca și densusul ună căpătéi. Pentru aceasta îi ȝise sa se lege la ochi, și încălecând, sbură cu densusul, ca vântul, ducându-se într'ună dambă și se opri acolo. Apoi îi ȝise :

— Stăpâne, descalecă, și cu friulă în mâna aplécă-te și ia de pe jotă ce ți-o da de mână și umple-ȝi sînurile.

— Așa orbesce, ce naiba o sa apucă ? Mai bine ară fi să mă deslegă la ochi, răspuse baiatul.

— Să nu faci una ca asta, vai de mine ! că în clipa ce veă deschide ochi, cu mórte veă muri, îi ȝise calulă.

Băiatulă ascultă. Descalecă, dară friulă din mâna nu-lă lă-să. Se plecă josă și cu cea laltă mână lua pe nepipăite, totă ce putu apuca, își umplu sînurile, încălecă și porni înapoi.

Acasă daca ajunsă și se deslegă la ochi, ce credeți că mi-ȝi vedă, boieri D-vóstră ? numai pietre nestemate, una mai frumoasă de câtă alta, una mai mare de câtă alta. Elă nu scia ce suntă alea ; se juca cu densesle ca copiii cu pietricelele. Calulă însă îl învăța ce să facă cu ele.

Luă numai câte-va și se duse pe la neguțatori de le schimbă pe bani. Plăti la han, își cumpară cele ce îi era de trebuință și-î mai și rămase.

Acum calulă îl învăța ce să mai facă. Îlă învăța să alégă

vr'o câte-va pietre din cele mai mari și mai frumoase și să le ducă în darū la împăratulū locului aceluia.

Și elū făcu așa.

Eară daca se duse la împăratulū cu darulū, și vedū că îlū priimesce împăratulū cu mare cinste și atâtū îi prețuiesce darulū, elū spuse că mai are încă multe.

Se sperie și împăratulū de atita bogăție ce vedū la băiatū și-lū luă în nume de bine.

Nu era țirmonie la curte, unde să nu fie și elū chematū. Nu era paradie orī vr'unū alaiū saū serbare, ca să nu fie și elū acolo.

Ađi așa, mâine așa, elū făcu cunoscință cu toți fii de domni și de boeri și invēță de la dēnsii, ia numai așa auđindū și vedēndū, tōte obiceiurile : cum să mănuiască sabia orī paloșulū, cum să rāsucēscă busduganulū, cum să întindă arculū și să ochiască, ba încă îi și trecu, că era deștept băiatulū, iscusitū și numai spirtū, ca unū romānū verde ca bradulū și mādru ca stejarulū.

Tōte bune. Numai de unū lucru nu-și putea da elū sēmă. Că de ce adecă împăratulū era totū tristū și tănjea firea într'ēnsulū. Într'una din đile nu sciū cum îi veni lui bine și prinse a-lū întreba :

Impērate, đise elū, tōte bunătățile de pe lume ai, toți și se inchinā ca la unū mare împēratū, ce ai la sufletulū tēū de ești totū fără chefū și mahnitū ?

— Ei, dragulū meū, ce să amū ? Ia nisce pēcate de la Dumneđeū amū avutū să tragū pe lumea asta, și acumū m'amū ajunsū. Aveamū o fatā și doi băeți și parte de ei n'amū avutū. Un spurcatū de smeū mi-a furatū fata și nu pot da cu mâna de urma ei, de locū, de locū, Doē oștirī amū trimisū, împreună cu fii mei și toți cu totulū s'aū prăpăditū. Nevasta mea, împērătēsa, s'a sfârșitū de dorulū copiilorū, și eū nu e departe pâna sa mă ducū sa mă împreună cu dēnsa, că uite, simțū că slābescū din đi în đi, și nu-mī mai dā inima să nē veselescū

Baiatulū tăcu și-ī păru rēū că aduse vorba despre lucrulū atātu de mahnitōre sufletulū împēratescū.

Dacă se întorse acasă la dânsul, spuse calului cele ce află și-lu întrebă, că nu e chipu a scôte pe fată din mâna smeilor.

Calul îi respunse :

Ce nu se póte pe lumea asta ?

Insă ca să scapi pe fată din mâna smeului, cam greu lucru este, din pricina sgrripsoróicii de mă-sa, că este și vrăjitoare de înghiață și apele.

Atîta fu destul băiatului să afle. Elu nu voi să scie greu ne greu, și se duse drept la împăratul.

Maî aduse vorba încă odată despre copiii lui cei perduți, cercetă maî cu d'amănutul despre dênși, apoi dîse :

— Mă voi duce să ți-î aducă eú, mărite împărate.

— Fugi d'acolo, voînice, fi respunse împăratul. Nu-ți maî perde tinerețele în deșertú. N'a putut face nimic novacul meu; n'a putut face nimic arapul meu, dață înca-mi-te tu, unú copilú necercatú în ale rêsboiului. Novacul avea darul de culca la pămîntú o óste întrégá, de se fácea o movilá înaltá câtú era ea de mare, când aducea o datá mâna de o da la spate, și apoi el se punea de ședea d'asupra movilei. Arapul meu avea darul de a înghiți o oștire cât de mare, când sorbea o datá, și apoi o da afará ca și mistuitá. Și totuși și ei s'aú rëpusú ducëndu-se cu fiii mei la rêsboiú.

— Voiú cerca și eú, mărite împărate, dacá imi vei da voe

— Du-te, băiete, daca te trage așa la mórte.

Și luându-și dioa buná de la împăratul, voiniculú se duse la calulú sêu și-î spuse totú ce auđise de la împăratulú, și totú ceea ce hotărise elú să facá.

— Să mergemú, respunse calulú, insă cu cugetulú totú la Dumneđu, și elú nu ne va lása să perimú.

Veđi că nu sciú de ce, dará voînículú simți că par'că fata împăratului să fie scrisa lui, și par'că nu maî avea odihná în óse.

Se pregăti și porni. Și merse, și merse, și merse, și de vará pîná 'n sérá, ca cuvîntulú din poveste, care d'aci încolo maî frumosú este, pîná ce aú ajunsú la o poianá verde și desmierdátore. Aci daca stăturá în popasú, prinse a se sfátui cu calulú, ce și cum să facá ; érá calulú, ca unú nãdrãvanú ce era

elū, îi spuse cum să apuce lucrurile ca să mērgă la isbândă, la dor de copilă blândă.*

Și mai merse ce mai merse, și ajunse la palaturile smeoícei. Aceste palaturi erau cu totul și cu totul de sticlă, și strălucea de, la sóre te puteai uita, dară la dēnsele ba.

Pînă a nu intra în curțile palatului, stătură și spionară, ca să scie de cum staū lucrurile în această curte. Trei zile și trei nopți umblară prin prējma palaturilor, și mai ispitindū, a-flară că Smeoíca cu Smeul nu erau a casă.

Atunci Fēt-frumosū călare intră în palaturi și se opri dreptū la scară. Fata cum îi vėdu, eși afară. Vorbi cu Fēt-frumosū d'a'n călarele, și se înțeleseră la cuvinte. Fata vėdendū că are a face cu unū vitězū, intră în cămară, luă cu dēnsa o gresie, o basma cu chenarū pe margine și o perie, eși repede din casă, se puse pe calulū lūi Fēt-frumosū și o luară la sánătosa.

Cum pășiră pragulū porții, începură curțile și palaturile a hui, de să ferescă Dumneđeū ! Și auđindū smeoíca de unde era dusă, într'o clipă se întorse acasă. Aci daca sosi și vėdu că fata este răpită, se luă după dēnșii, și gonesce-í, și gonesce-í, pînă ce, când era să pue mâna pe 'eí, fata aruncă peria înaintea Smeoícei și îndată se făcu o pădure mare și dēsă, de nu putea puiū de pasere se resbată printr'ēnsa.

Smeoíca făcu ce făcu, róse la copaci, cățărindu-se din cracă în cracă și strecurându-se prin desișiū pînă ce trecu dincolo și să te ții după dēnșii !

Calulū sbura ca vėntulū ; dară smeoíca venea după dēnșii ca gāndulū. Când să pue mâna pe dēnșii, fata aruncă în urma eí basmaoa. O dată se făcu o apă mare, mare de d'abia i se vedea marginea și de jurū împrejurū înconjurată cu focū. Smeoíca se făcu luntre și punte și trecu. Dete prin focū și prin apă, și după dēnșii ! totū după dēnșii, și din gónă nu-í slabea !

N'apucase calulū să se depărteze o bucată de locū mai de dómne-ajută, și étă că smeoíca érá îi ajunse.

Atunci fata aruncă d'an fuga, și gresia. Odată se făcu între dēnșii și smeoíca unū munte, numai și numai de piatră.

Smeoíca crăpa de necazū, și nu mai vedea înaintea ochilorū

de cătrănită ce era. Începu a se sui pe munte ; dară ași ! unde era pomana aia, ca să se pótă urca ? Muntele era dreptū și piatra lustruită, mă rogū, ca o gresie ce era ea. N'avea unde pune piciorulū, ca să se sprijiněscă. Când se atingea de câte unū colțū de piatră, cārnrurile îi sângera, căci era așa de ascuțitū de tăia ca briciulū.

În cele de pe urmă, mai cățărindu-se din steiū în steiū, mai d'a bușele, ca o lipitóre făcu pe draculū în patru și se urcă d'asupra muntelui. Fētū-frumosū sta în póle cu arculū în mână. Smeóica cum se vėđu în vérful muntelui, resuflă o tónă, și învırtejindu-se la vale, se lăsa ca o furtună.

Fētū-frumosū cum vėđu una ca asta, instrună iute arculū, puse săgéta și o luă la cătare. Când îi veni bine, dete drumulū arcului și o săgetă drept în ochiū. Smeóica odată dete unū țipetū de se cutremură muntele, și numai écă venea d'a rostogolulū, gemendū. Când ajunsese josū, se făcū mototolū de durere. Fētū-frumosū, cu busduganulū în mână, se apropie de dēnsa, îi mai dete vr'o câte-va lovituri d'alea îndesatele că nu murise, încă.

Atáta mai apucă să đică Smeóica : «M'ai mánecatū friptă ! fecior de lele ce mi-ai fostū», căscă gura de trei orī și când îi eși sufletulū din óse, se răspândi o duhóre de nu putea nimeni să stea lângă dēnsa. Atitū de spurcată ce era, dihania !

Fētū-frumosū și fata de împěratū nu mai puteau de bucurie. Eī voiră să se întórcă acasă la împěratulū, care îi aștepta cu mare nerăbdare.

Dară calulū le respunse :

O ! o ! cine se pripesce, se pârlesce. Trebuie întâiū să omorâmū pe Smeū, fiulū smeóicei, căci pına va fi acesta d'asupra pămintului, pace de elū nu veți avea. Apoi să sculāmū din mormintū pe fii de împěratū și óstea ce i-a prăpăditū Smeóica cu farmecele sale, și așa cu totū avutulū Smeilorū să ne întórcemū acasă.

Fētū-frumosū prinse voósū a se lupta cu Smeulū, și porni din noū la palaturile Smeóicei.

Smeulū aștepta înarmatū să vadă ce isbândă facuse măsă

Când însă vădu pe Fătū-frumosū viindū ca unū voinicū cu fata lângă dēnsulu pe calū, i se tăie mâinile și picióarele: P'aci, p'aci era să se piarđă Smeulū de părere de rău, că se răpusese mumă-sa. Dară îmbărbătāndu-se, stātu loculuī, ca să se ia la luptă cu Fătū-frumosū.

Acesta atita aștepta. Veđi că ilū invēțase calulū cum să mērgă la luptă, și cum să facă.

Se apucară decī la trântă. Și lupte-se, și lupte-se, đī de vară pīnă 'n séră, și ca să se dovedēscă unulū pe altulū; nici că se pomenea.

Vēđēndū Fătū-frumosū, că îi apucă nóptea, odată se opinti din tóte puterile, ridică în susū pe smeū, și aducēndu-lū ilū bāgă în pāmīntū pīnă în gātū și ținēndu-lū acolo sub piciorū și cu sabia gólă în mână ridicată d'asupra luī, ilū întrebă despre frațiī feteī și despre oștile trimise.

Smeulū, cređēndū că să-lū erte de la mórte daca i-o spune, respunse :

Movilele de pāmīntū ce ai întâlñitū pīnă aci suntū frațiī feteī impēratulū și oștile luī. Hrisóvele legăturēī lorū suntū puse într'o cutie de argintū și păstrată pe polița de după sobă din cămara mameī; cine le va lua și le va citi d'asupra acelorū movile, ca să desfacă facutulū lor, legătura vrajelorū se va deslega și toți vorū învia ca și cum n'ar fi fostū legați de când pāmēntulū.

Atāta trebuia luī Fătū-frumosū să scie. Îi reteză capulū și ilū lāsă acolo corbilorū să-lū mănānce.

Și intrāndū în palaturile smeóiceī, fata, care ochise cutia cu pricina, se duse drept ca pe ciripie, puse mână și o luă. Când colo ce să vađă ? câte movile era atītea și chrisóve.

Acumū altă nevoe. Cum să ghicēscă chrisóvele movilelorū, Se hotărāră să mērgă la câte una din ele și să citēscă tóte chrisóvele de legătură, pīnă va da peste acela al movileī aceleea.

Tocmaī acum își veni și Fătū-frumosū de acasă. El bāgase de sémă că aceste movilițe de pāmīntū grāmăditū se cutremurāu când trecea pe lângă dēnsele; dar nu-și putea da sémă ca ce să fie.

Și întorcându-se stete, la cea întâiu moviliță ce întâlnești, ceti ună chrisov, citi altul, nimic! mai citi încă unul, și încă unul; pasămite acesta era chrisovul prin care se legase vrajele moviliței de față, că uuma, mare, unde începu movila să se cutremure și apoi să se legene, de părea că vrea să se desgrădineze de pământ, și în cele din urmă, peri, și în locu-i remase ună tineră fecioră de împărat, viă nevătămată.

Acesta cum deschise ochii, se uită împrejur, și duse:

— Oh! soru-mea, dară greu somn dormii!

— Greu, fratele meu; și ai fi mai dormit tu mult și bine de nu venea omul acesta, trimis de la Dumnezeu, să ne scape de la robie.

Atunci întorcându-se către Fătă-frumos, îi duse:

— Ori cine vei fi, frate să ne fii.

— Frate pînă la mörte, respuse Fătă-frumos.

Și îmbrățișându-se, porniră și pe la cele-lalte movile și la tôte totu așa făcură. Învie pe celă-laltă frate, pe novac, pe arapă cu tôte oștile lor.

Și se făcu o bucurie mare între dênșii de nu se pöte spune. Bietul Fătă-frumos, umbla din mână în mână, căci toți voia să-l îmbrățișeze de mulțumire.

Și întorcându-se din nou la palaturile smeoței, plesni de patru părți ale curților cu ună biciu, ce era după ușa în cui, care se făcu ună mör de aur; Fătă-frumos îl luă și îl băgă în sîn. Apoi el, împreună cu fata, se puseră în carăta smeoței care era numai și numai de sticlă, cu cai cu totu de sticlă, și se întörse la împăratul cu alai mare.

Când veniră olăcarii și spuseră împăratului că i se întöră toți fiii lui înapoi cu oști cu totu, p'aci p'aci era să se piardă de bucurie. Își ținu însă firea și le eși înainte, cale d'o di.

Dară-mi-te când se vedură! Nu scia bietul împărat pe care să îmbrățișeze mai întâiu. Și când îmbrățișa pe căte vr'unul, parcă nu-i mai venea să se deslipescă de dênșul.

Intrându în orașul împărătesc, alaiul se orându astu-felu: întâiu venea pedestreă, apoi calul lui Fătă-frumos, după care era Fătă-frumos cu fata împăratului în carăta sme-

oîcei cea de sticlă, de o parte și de alta fii împăratului călări, și apoi călărimea, în capă cu novaculă și cu arapulă.

Glótele se îmbulzea și da unulă peste altulă, care mai de care să vadă pe mântuitorulă fiiloră împăratulă, și toți cu ună glasă strigaă, că elă să le fie împărată.

După ce se cunună Fătă-frumosă cu fata împăratulă, acesta fiindă și bătrănă, se coboră din scaunulă împărăției, și se urcă Fătă-frumosă.

Și domniră în pace și în liniște lăudați de popor, pină în ziua de astăzi, de n'oră fi murită.

Eră eă încălecaiă p'o șea etc.

NOTA. Comunicată de frate-meă George, și povestită de o calfă de pantofară, lucrătoră pe podulă Beiliculuiă pe la 1856.

XVIII

BALAUROLŪ CELŪ CU ȘEPTE CAPETE.

fostŭ odată ca nici odată; etc.

A fostŭ o dată într'o țeră unŭ balaurŭ mare, nevoe de capŭ. Elŭ avea șapte capete, trăia într'o gropă, și se hrănea numai cu omeni. Când eșea elŭ la mâncare, totă lumea fugea, se închidea în case și sta ascunsă până ce-și potolea fômea cu vre-unŭ drumețŭ pe care îlŭ trăgea ața la mórte. Toți omenii locului se tânguiaŭ de rëntatea și de frica balaurului. Ruggăciuni și câte în lună și în sóre se făcuseră, ca să scape Dumneđeŭ pe hiata omenire de acestŭ nesășiosŭ balaurŭ, dară în deșertŭ

Felŭ de felŭ de fermecători fuseră aduși, însă rēmaseră rușinați cu vrajele lorŭ cu totŭ.

În cele de pe urmă, daca vėđu împėratulŭ că tóte suntŭ în deșertŭ, hotări ca să dea pe fiica lui de soție și jumătate împėrăția sa aceluï voinicŭ, care va scăpa țera de acéstă urgie, și dete în scire la totă lumea hotărărea sa.

Eară după ce se duse vestea în țeră, mai mulți voinicŭ se vorbiră să mėrgă împreună la pândă și să mântuiască țera de unŭ așa balaurŭ înfricoșatŭ. Ei se înțeleseră între dēnșii ca să facă ună focŭ la marginea cetății, care era mai apropiată de iocolŭ unde trăia balaurulŭ, și în care cetate era și scaunulŭ împėrăției, și acolo să stea să privegheze pe rândŭ câte unulŭ, unulŭ, pe cândŭ cei- lalți să se odihnescă; și ca nu care cum-va cela ce arŭ fi de pândă să dórma, și să vie balaurulŭ sămănânce d'a gata, făcură legătură ca cela care va lăsa să se

stingă focul, să fie omorît, dreptu pedepsă, daca va dormi când aru trebui să fie deşteptu.

Cu aceşti voinicî se întovărăşi şi unu omu verde, puiu de Român, sciî coala, care audise de făgăduinţa împăratului şi venise să-şi încerce şi elu noroculu.

Porniră, deci, cu toţii, îşi aleseră unu locu aprópe de grópă, şi se puseră la pândă.

Pândiră o di, pândiră două, pândiră mai multe dila, şi nu se întâmplă nimic. Eară când într'una din dila, cam după sfinţitulú sórelui, pe când era de rând vítézulú nostru să pândescă, eşi balaurulú diu grópă şi se îndreptă către voinicî carî dormeau pe lângă focu.

Vitézului care priveghia, i se făcu inima câtu unu purice, dară, îmbărbătându-se, se repeđi, şi unde se aruncă, mare asupra balaurului cu sabia gólă în mână, şi se luptă cu densulú, până îi veni bine, şi hîrşt! îi tăie unu capu, harşt! şi-î mai tăie unulu, şi așa câte unulu, câte unulu, până îi tăie şese capete.

Balaurulú se svârcolea de durere şi plesnea din códă, de te lua fiorî de spaîmă; vítézulú nostru însă se lupta de mórte şi obosise; érá tovarăşiî sêi dormeau duşi.

Dacă vedu elu că tovarăşiî sêi nu se deşteptă, îşi puse tóte puterile, se mai aruncă o dată asupra grozavului balauru şi-î tăie şi capulú ce-î mai rămăsese. Atunci unu sânge negru lăsă din ea, fiară spurcată, şi curse, şi curse, pină ce stinse şi focu şi totu.

Acun ce să facă vítézulú nostru, ca să nu găsescă foculú stinsu, când s'orú deştepta tovarăşiî lui; căci legătura le era ca să omóre pe acela care va lăsa să se stingă foculú. S'apucă mai întaiú şi scóse limbile din capetele balaurului, le băgă în sínú şi iute, cum putu, se sui într'unu copaciú înaltu, şi se uită în tóte părţile, ca de va vedea unde-va vr'o dăre de lumină, să se ducă şi să céră niţelú focu, ca să aţite şi elu pe alú lorú, ce se stinsese.

Cată într'o parte şi într'alta şi nu vedu nicăirî lumină. Se mai uită odată cu mare băgare de sémă şi dări într'o depăr-

tare nespună o schintee ce abia licăria. Atunci se dete jos și o porni într'acolo.

Se duse, se duse, până ce dete de o pădure, în care întâlnește pe Murgilă, și pe care îl opri în loc, ca să mai întârzie noaptea. Merse după aceea mai departe și dete peste Miață-noaptea, și trebui să o lege și pe dânsa ca să nu dea peste Murgilă. Ce să facă, cum să drăgă ca să isbutască? O rugă să-i ajute a lua un copaci în spinare, care, dicea el, îl tăia de la rădăcină: o înveță el să se pue cu spatele să împingă, pe când el totu cu spatele la copaci de ceea-l-altă parte va trage cu mâinile, ca să-i pice în spinare, și să-lu ia să se ducă la treba lui.

Miață-noapte, de milă și de rugăciunea ce-i făcu, se puse cu spatele la copaciul care i-lu arată vitézul, și pe când împingea, el o legă de copaci, cobză, și porni înainte, că n'avea vreme de perdut.

Nu făcu multă cale și întâlnește pe Dorilă; dară lui Dorilă nu prea îi da meșii a sta multă de vorbă, căci, dicea el se duce după Miață-noapte, pe care o luase în gónă. Făcu ce făcu și-lu puse și pe dânsul la bună rânduială, ca și pe cei-l-alți doi, dar cu mai mare bătae de cap. Apoi plecă înainte și se duse până ce ajunse la o peșteră mare, în care dărise focul.

Aci dete peste alte nevoi. În peșteră acolo trăiau nise oameni uriași cari aveau numai câte un ochi în frunte. Ceru foc de la dânsii, dar ei în loc de foc, puseră mâna pe dânsul și-lu legară. După aceea aședară și un cazan pe foc cu apă și se găteau să-lu fərbă ca să-lu mănânce.

Dară tocmai când era să-lu arunce în căldare, un sgomotu se auđi nu departe de peștera aceea; toți eșiră, și lăsară pe un bătrân de ai lor ca să facă astă trebă.

Cum se vedu vitézul nostru singur numai cu unchiașul, îi puse gându rău. Unchiașul îl deslegă ca să-lu bage în cazan; dară voinicul îndată puse mâna pe un tăciune și-lu asvirli drept în ochiul bătrânului, îl orbi, și apoi fără să-i dea răgaz a dice nici cărc! îi puse o piedecă și-i făcu vintu în cazan.

Luă focul după care venise, o apucă la sănătoasă, și scăpă cu față curată.

Ajungând la Dorilă, îi dete drumul. După aceea o tuli la fugă și fugi pînă ce ajunse la Miada-nópte, o deslegă și pe dînsa, și apoi se duse și la Murgila pe care îl trimise să-și vadă de trebă.

Când ajunse la tovarășii săi, ei totu mai dormeau. Nu începuse, veđi, încă a se arêta albulu ȃilei, atătú de lungă fu nóptea, fiindú-că vóiniculú îi oprise cursulú, și așa avu timpú destulú să colinde după foculú care îi trebuia.

N'apucă să ațite foculú bine, și tovarășii săi deșteptându-se, ȃiseră :

— Dară lungă nópte fu asta, mēi, vere.

— Lungă da, vericule, respuse vitézulú.

Și se umfla din fóle ca să aprindă foculú.

Ei se sculară, apoi începură a se 'ntinde și a căssca; dară se cutremurără când vedură namila de lighionă lângă dênșii și unú lacú de sânge câtú pe colo. Sgâiră ochii și cu mare mirare băgară de sémă că capetele balaurului lipsescú; érá vitézulú nu le spune nimicú din cele ce pățise, de témă să nu intre ură între dênșii, și se întórseră cu toți în orașú.

Când ajunseră în cetate, tótă lumea se veselea cu micú cu mare de uciderea balaurului, da laudă sfântului că trecuse nóptea aia lungă, mai ajunseră odată érá la ȃioă și ridica pînă în 'naltulú cerului pe mântuitorulú lorú.

Vitézulú nostru, care veduse și elú lipsa capetelorú, nu se frământa de locú cu firea, fiindú că se scia curatú la inimă, și porni către curtea împêrătéscă, ca să vadă ce s'o alege cu capetele fără limbí; căci elú înțelesese că aici trebuie să se jócvre-o drăcie.

Pasămi-te, bucatarulú împêratului, unú țiganú negru și buzatú, se dusesse d'a minune să vadă ce mai ala, bala, pe la flęcăii ce staú de pândă. Și daca dete peste dênșii dormindú și peste dihania spurcată fără răsufare, elú se aruncă cu satărul de la bucatărie și-í tăie capetele. Apoi merse la împêratulú cu capetele și i le arătă, fâlindu-se că elú a făcutú isbânda.

Eară împăratulă dacă vedu că se înfățișeză bucătarulă curții cu isbândă, făcu o masă mare, că sa-lă logodéscă cu fie-sa, și puse în gându să facă o nuntă, unde să cheme pe toți împărații.

Țiganulă arăta la tótă lumea haïnele sale pe care le umpluse de sânge, ca să fie cređută.

Gând ajunse vitézulă nostru la palatū, împăratulă cu voie bună șede la masă; érá cioropina sta în capulă mesei pe șapte perne.

Cum ajunse la împăratulă, îi ڊise voiniculă :

— Prea înălțate împărate, amū auđitū că óre-cine s'arū fi lăudatū către Măria Ta că elū arū fi ucisū pe balaurū. Nu e adevăratū, Măria Ta, eū suntū care l'amū omoritū.

— Minți, mojicule, strigă țiganulă îngâmfatū.

Și porncea slujitorilorū să-lū dea afară. Împăratulă, care nu prea credea să fie făcutū țiganulă astă voiaicé, ڊise :

— Cu ce poți dovedi ڊisele tale, voinicule ?

— ڊisele mele, respunse vitézulă, se potū dovedi prea bine; porunciți numaī ca mai întâiū să se caute daca capetele balaurulū, care staū colea la ivélă, aū și limbile lorū.

— Să caute, să caute, ڊise bahnița.

Elū însă o cam băgase pe mânica, dară ce prefăcea că nu-i pasă.

Atunci căutară, și la nici unulū din capete nu găsiră limbă; érá meseniī înmărmuriră, căci ce va să ڊică asta.

Țiganulă, care o sfeclise de totū, și care se căia de ce n'a căutatū capetele în gură, mai nainte de a le aduce la împăratulă, strigă :

— Dați-lū afară că e unū smintitū și nu scie ce vorbesce.

Împăratulă însă ڊise :

— Tu, voinicule, va să ڊică ne dai să înțelegemū că acela a omoritū pe balaurū care va arăta limbile.

— Fugi d'acolo, împărate, ڊise țiganulă care tremura ca varga și se 'ngălbenise ca céra, nu veđi că caliculă asta este unū deșuchiatū, care a venitū aici să ne amăgésacă ?

— Cine amăgesce, respunse voinicul liniștit, să-și ia pe-
désa.

Elu începu apoi a scóte limbile din sínú și a le arêta la tótă
adunarea, și de câte orí arăta câte o limbă, de atâtea orí cădea
și câte o pernă de sub țiganu, până ce, în cele din urmă, cădu
și elu de pe scaun. atâtú de tare se speriasse dihania.

După aceea voinicul nostru spuse tóte câte a pățitú, și cum
a făcutú de a ținutú nóptea atâtú de multú timpú.

Nu-í trebui împêratulú să se gândescă multú și să vadă că
voiniculú care vorbia avea dreptate; și cum era de supêratú
pe țiganu pentru mișelia și minciuna lui cea nerușinată, po-
runci, și numai de câtú se aduse doui cai neinvêțați și duoi
saci de nuci; legă pe țiganu de códele cailorú și sacii de nuci
și le dete drumulú.

Ei o luară la fugă prin smâncurí; și unde oádea nuca, cădea
și bucățica, până ce s'a prăpăditú și țiganu și totú.

În urmă pregătindu-se lucrurile, după câte-va zile făcu nuntă
mare, și luă Românașulú nostru pe fata împêratului de soție,
și ținu veselie mare și nepomenită mai multe sêptemâni, pu-
indu-lú și în scaunulú împêrăției; érá fata lăcrămă și mulțumi
lui Dumneđu că a scăpat'o de slutenia pământului, de hara-
pina spurcată.

Eramú și eú p'acolo și dedeamú ajutorú la nuntă, unde ca-
ramú apă cu ciurulú, érá la sfârșitulú nunței aduseră unú
coșú de prune uscate să arunce în ale gurí cascade.

Încălecaiú p'o șea, etc.

Povestitú de tata între 1838—1842.

NOTA. Publicatú pentru întâia órá în *Țêranulú Românú* din
1862; a doua órá într'o broșurică, *Basme saú Povesti populare*;
a treia órá în *Legende saú Basmele, Românilor*, Partea I, la 1872

XIX

NUMAI CU VITELE SE SCOATE SARACIA DIN CASA

fostu o dată ca nici odată, etc.

A fostu odată unu țeranu și-lu chema Négoie. Acestu țeranu era omu voinicu și harnicu. Nu-î păsa luî de nu sciû cine de arû fi fostu. Veđi că-și căta de munculița luî, iși plâtea dajdia, se avea bine cu toți din satu, și cum făcea elu, ce dregea elu, se chivernisea omulu ca să-î ajungă agoniséla muncéi sale pentru multă vreme.

Îi veni vremea de insurătore, și, ca totu creștinulu, iși făcu și elu rândulu. Ce să veđi D-ta ? odată cu nevasta, se strecură în casa luî și sărăcia. Ea găsisé unu tronû v chiû, urgisitû într'unu colțu din bordeiulu Néguluî, la care nimeni nu luă aminte, și acolo, pe dēnsulu, Sărăcia iși făcu culcușulu. Sta grecesce pe tronû câtû e diulica și nopticica de mare, și din locu să se misce, ba. Pasămi-te tronulu era golû, nu mai punea ómenii într'ēnsulu nimicû, atâtû era de vechiû și de odorogitû.

Bietulu Négoie veđu că începe a da îndărătû, lucrurile nu-î mai mergeau strună ca mai 'nainte ; se luă de gânduri, fiind-că elu se scia că muncesce și mai și de câtû înainte ; și de la o vreme încoa, doué în teiû nu putea lega. Se spetise, bietulu omu muncindû, și să salte și elu ceva, te-ași ! cătuși de câtû ferita sântulu !

Ba pină într'atâtû ajunsese, în câtû să-lu împingă păcatele să se gândescă ca să-și facă sémă singurû ; veđi că draculu n'are de lucru, elu nu face bisericî orî puțuri pe la răspântii.

Se sbătea, bietul om, cu mintea și cu trupul, și par'că era un făcut, mergea din pagubă în pagubă, de ajunsese în sapă de lemn.

Tot satul îl luase la ochi: îl vedea lucrându când la alde neica Burcilă, când la aleșii ori la fruntașii satului, când la taica popa. Tot d'auna găsea el de lucru; la toți muncea și la toți sporea lucrul lui.

Când însă muncea și pentru dânsul, munca nu-i da în spor. De venea apa mare, arăturile lui le îneca. Dacă vr'ună prăpăd de la niscaiva lighioane, ori de la ciori cădea peste semănăturile megiașilor, ale lui era stinse cu desăvârșire; de bătea piatra holdele, apoi pe ale lui le amesteca cu pământul, de nu se mai alegea nici praful de dânsule; ba une ori porumbul se taciuna, ba lăcuste, ba potop, ba toate relele numai pe capul lui cădea.

Sătenii, megiașii lui, puseră mâna cu toții de mai multe ori să-i dea câte vr'un ajutor, să-i facă câte vr'oc clacă; dar toate în deșert, că nu-i eșea în de bine nimic; în cele din urmă și vecinii și tot satul îl părăsiră. Toți cu totul dicea că așa i-a fost orânda și credea că trebuie să fi căzut asupra capului lui vr'un blestem de la Dumnezeu.

Ajunsesse omul să-și urască zilele. Și așa cu sufletul amar, rătăcindu într'o dminică cu lulea în gură și gândindu-se cum să-și curme viața, ca unul ce i se urise cu sărăcia, etă ca vine soția lui și îi spuse că peste puțin are să fie tată.

El, ridicându-și ochii la soția lui, i se păru că vede o slutenie de fință stând grecesce și ghemuită pre tronul cel vechi și ne întrebuițat. Se frecă la ochi, se mai uită odată, și ce să vadă? O sfrijită de lighioie, mai urită de cât ciurma, cu barba adusă de părea că stă să o apuce de nasii cu ochii numai scovârliile, părul îi sta în cap de par'că ar fi fost pus cu furca, mâinile ei reschitoare голе, cocoșata și cucuiată, de sémănă pe lume numai avea.

Când vedu el o așa nemetenie spurcată stând ca o cobe rea în casa lui și pe tronul lui, un șerpe rece îi trecu prin sin. El însă își ținu firea, și merse drept la ea, întrebând-o,

— Cine ești tu, și ce cauți aici?

— Eă suntă Sărăcia, răspuse ea, și am venită nepoftită.

— Eși afară din casa mea!

O! o! stăi că prea te pripesci, voinicule, îi răspuse Sărăciea rânjindă la densusulă cu batjocură. Ca să scoți sărăcia din casă, trebuie să ai ce pune în loculă ei.

Și rânjindă încă odată, îi arată nice colți, de care s'ară fi speriată și draculă.

Bietulă omă tăcu și înghiți gălușca. Cugetulă că are să fie Tată, vorba că trebuie să aibă ce pune în loculă Sărăciei, îi mută gândulă.

Elă voia să gonésă Sărăcia din casa lui, căci nu putea mistui înfruntarea ce i o făcuse ea, și apoi nu se îndura să-și lase odrasle pe mâinele cele blestemate ale Sărăciei.

Din nou se puse pe muncă,—muncă jidovésă—se svârcolea omulă și în drepta și în stânga, nóptea o făcea și, da și din mâini și din picioare, cum se dice, și folosă nici câtă negru subt unghie. Nevoile ilă năpădea din tóte părțile, și elă nu mai scia ce să facă. De câte ori intra în casă, de atâtea ori și sfrijita de Sărăcie îi rânjia în bătaie de jocă.

Intr'una din zile étă că și nevestei îi abătuse să facă, și născu ună dolofană de copilă, sănătosă și voinică ca tată-său,

Acum ce să facă elă? parale n'avea; de móră nici câtă să orbésă un șórece, ce-va țóle, ori vr'ună dichisă în casa lui. tufă! Nimicū, dară nimicū n'avea de ce se prinde ochiulă la el. Cum s'o scóță la căpătăiū. Ară fi voit și elă, de! șă-și boteze copilulă cu vr'ună nașū mai de dómne ajută, să facă și elă o cumetrie. Dară cu ce? Sta bietulă omă cu mâinele încrucișate; se uita în cer și în pămîntū, și nu scia la cincă casce gura. Și de felulă lui fiindă omă cinstitū, nu voia să amăgiască pe nimeni cu minciuna. Elă scia una și bună. Când o dice da, să fie da; când o dice nu, apoi nu.

Elă cunoscea de multă pe ună ciobană chiabură, Dară nu era în sată. Când, étă că se pómenesce că-lă chiană cine-va să-lă cinstésă. Acolo ce să-i vadă ochii? Prietenulă lui suia oile în munte. Părerea lui de bine nu se póte spune. Ilă ruga să se

cumetrască, și ciobanulū priimi cu bucurie să-î boteze prunculū. Partea lui să trăiască bine ! Se puseră tóte la cale cum e bine.

La botezū ciobanulū dărui finului sėu o óie fătėtóra. Atáta îi trebui. Cândū fu să plece, mocanulū dıse :

— Cumetre, totū n'ai tu unde ține oița ; lasă-o în turmă la mine, și mi ți-oiū îngriji-o ca și pe ale mele.

— Bine, cumetre, răspunse Négoe, sė fie precum dıci tu.

Elū era bunū bucurosū că-î ia beléua din bătătură, de óre ce n'avea eı ce să mănânce, darū încá-mi-te să maı dea și oiı.

Mocanulū se duse cu oile. Omulū se puse érá pe muncă; dară munca lui d'abia aducea cu ce bruma să-și ție dılele. Cum amū dıce muncea în secū.

După câtă-va vreme se pomenesce cu unū argatū de la stána mocanului.

— Neică, m'a trimesū stăpánu-meū cu lâna astá la Dumneata.

— E, și ce să făcū eū cu dēnsa ?

— Apoi, să veđi D-ta. stăpánu-meū a pus de și-a tunsū oițele și a tunsū și óia finului sėu. Acésta este lâna eı și a trimis-o cui se cuvine.

— Fórtē mulțumimū de bunátate. Să spuı cumátrului multă sánátate și să auđimū de bine.

Și luándū lâna din mâna argatului, intră în casă, merse dreptū către sárăcie, și cu graiū țańoșū îi dıse :

— Dă-te Sárăcie, la o parte, că am să puiū lâna asta acolo.

Sárăcia nu se îndura, neiculiță, să iasă din culcușulū ce 'și-lū făcuse acolo.

Ránji ea și de astá datá, dară îi dete rinjitulū prin pele, căcī voiniculū unde aduse odatá lâna și, bufū ! o lovi dup cėfá de era să-și musce limba și o resturnă josū de pe tronū. Sárăcia rămase loculū undē căđuse ca vai-de-ea.

Oaia finului fátase unū mielū; acesta, după ce se maı mári, flū mișui și pe dēnsulū ca pe meı ceı-lalți și îi trimise miștele acasă.

Țáranulū, și maı curagiosū, intră în casă, și merse éráși dreptū la Sárăcie.

— Dă-te, rinjito, mai la o parte, cá amü să puiü miþele astea acolea.

Şi fiind-că Sărăcia totü camü întârþia, o lovi o dată cu miþele de-ï merse fulgiü, şi o dete peste capü, mai către uşe.

Pe tómna se pomenesce cu unü altü argatü cá-ï aduce unü burduşelü de brânză.

— Baciulü de la stână, ðise elü, a adunatü laptele de la óia finului, l'a făcutü brânză şi l'amü adusü acasă.

— Spune cumétrului, respunse Négoe, cá finului D-sale îi sărută mâinele şi să ne vedem sănătoşi.

Apoi se întorse repede în casă şi îndreptându-se către Sărăcie, îi ðise :

— Dă-te, Sărăcie, la o parte, cá amü să puiü burduşulü ăsta în loculü tēü.

— Da unde să mai më dau ? respunse Sărăcia.

— Eşi afară, {dacă n'ai locü, şi te du în oþelele puscei vr'unui vînătorü ; cá acolo ți-e loculü.

— Ba aia-ï vorbă! mai puneþi pofta în cuiü.

Şi lovind'o cu burduşulü în capü, o făcu mototolü după uşe.

Bietulü Négoe fu nevoitü să petrecă încă o érnă întrégă cu sărăcia pe vatră.

În vara viitoare, mielulü de la óia finului se făcuse mare.

Acum îi aduse două lâne.

Țéranulü intrá cu amindouă în mână şi bufnindü şi rásbufnindü pe Sărăcie, o pofti să iasă afará cu nepusá în masă. Sărăcia dacă vědu zorulü, dete dosulü pe uşe afará ; şi să te țiü párleo, îi sfârâia cãlcæele fugindü, până ce se duse să-şi clocescă oule în oþelele puscilor vînătorilorü.

Şi d'atunci a rămasü de vînătorii suntü săraci ; fiind că-şi perdü vremea prin colþii de petró, prin mărácini, umblândü tótá ðioa până să împusce şi ei câte vr'o babuşcă de nu sciü care pásërică.

Négoe începu a bate în pintenii de bucurie, cá se cortorosise de sărăcie. Acum pe ce punea mâna, punea şi Dumneðeü mila. Tóte îi mergeaü în de bine. Începu şi elü a lega gura pân-dei. Munca lui se vedea cum mergea înainte şi avea parte de

ea. Ce să mai spunem multe? În scurtă vreme ajunse fruntașul satului, după hărnicia lui, cu vitișore, cu pluguleț și cu toate dichisurile unui om cu parte lăsată de la Dumnezeu.

Vedî că numai cu vitele se scote sărăcia din casă afară.

NOTA. Povestit de un țeran din satul Colintina, muncitor la presa mecanică de tipărit. Publicată pentru întâia oară în *Albumul Macedo-român*.

XX.

ȊINA ȊINELORȖ

fostu odată ca nici odată, etc.

A fostu odată unu împăratu mare și puternicu, și elu avea trei feciori. Făcendu-se mari, împăratulu se gândi felu și chipuri cum să facă să-și însore copiii ca să fie fericiți. Într'o nópte nu sciú ce visă împăratulu că a doua Ȋi, de mâncate, își chemă copiii și se urcă cu dênșii în pălimarulú unuí turnú ce avea în grădină. Porunci să-și ia fie-care arculú și câte o săgéta.

— Trageți, copii, cu arculú, le Ȋise împăratulu, și unde căde săgéta fie-căruia, acolo îi va fi noroculu.

Copiii se supuseră fără a cărti cătu-și de puținú, căci ei erau încredințați că tatálu lorú scia ce spune. Traseră decí, și săgéta celuí mai mare din fii se însipse în casa unuí împăratú vecinú : a celuí de alú doilea se însipse în casa unuí boerú mare d'ai împăratului ; érá săgéta celuí mai micú se urcă în naltulu cerului. Li se strimbaseră gaturile uitându-se după dênsa, și p'aci, p'aci, era să o pérȊă din ochi. Când, o vedură coborându-se și se însipse într'unú copaciú 'naltú dintr'o pădure mare.

Se duse fiulú celú mare, își luă soȊiă pe fata împăratului vecinú, și se întorse cu dênsa la tatálu seú.

Se duse și celú mijlociú și se întorse și elú cu o soȊiorăi mândră și frumósă.

Se duse și celú micú. Cutreeră lumea pînă ce ajunse la pădurea cea mare unde se lăsase săgéta lui. Bjbii, elú, și orbăcă p'acolo prin hungetú pînă ce dete de copaciulú în care se în

fipsese și săgéta lui. Acestă copaciă era 'naltă și grosă, și bătrână de când urzise Dumnezeu pământul. Se încovrigă elă de dănsul, și se urcă până ce ajunsese de se agăță de o ramură. Și din ramură în ramură, când atârnată cu mâinele, când cu picioarele încrucișate, și încleștate, ajunsese pînă în vîrf. Acolo puse mîna și-și luă săgéta. Se dete josă cu sufletul plin de obidă și de mihnire, socotindă că este secă de noroc, căci, se gîndea elă, ca ce era să găsescă în acelă copaciă.

Nu-î fu destul că nu-și aflase acolo pe scrisa lui, nu-î fu destulă că făcuse atăta cale în deșertă, se mai pomeni, când vru să plece de lângă copaciă, să se agață de spinarea lui o bufniță. Hițu în susă, hițu în josă, bufnița să se ducă din spinarea lui, ba. Îlă inhățase, drăcoica, cu ghiarele ca o gaiță spurcată, și nu-lă slăbea nică câtă ai da în cremene.

Maî se suci, maî se învêrti să scape de pacoste, și nu fu nică ună chipă. Daca vêdu, și vêdu, se hotări și elă a se duce acasă cu saxanaoa în spinare și o luă la drumă. În cale băgă de sémă că alte șese bufnițe se țineau după dănsulă. Merse elă, bietă, cu alaiulă după dănsulă, și potrivă astă-felă ca să ajungă acasă nóptea, spre a nu se face de risulă draciloră de copii.

Cum intră în cămăra unde locuia dănsulă în palaturile tă-tănă-său, cele șese bufnițe se aședară careși pe unde; érá cea d'a șeptea bufniță, care se încleștase de spinarea lui, se aședă în pată.

Maî stătu, bietulă flăcău, se maî socoti, se maî gîndi, maî plănui, și în cele din urmă găsi cu cale să le lase în pace. să vadă unde are să iasă acăta întâmplare. Maî cu sémă că acum se cortorosise de saxanaoa din spinare.

Și cum era și ruptă de ostenelă de atăta călătorie și de atită tevatură ce avu pe drumă, adormi, cum puse capulă josă, da par'că l'ai fi lovită cu muchia în capă.

A doa di, ce să-î vadă ochi? Lângă dănsulă în pată, o đină așa de frumóse, de amuțea și nu sciă cine când o vedea; érá la capetele patului loră sésa róbe una maî frumósă de câtă alta. Maî vêdu într'ună colță ală cămărei, șepte piei de bufnițe, aruncațe una peste alta.

Se miră tată-seu, se miră mumă-sa de așa frumusețe și gingășie, ce nu mai văduseră de când erau ei.

Đioa de nuntă a fratelui celui mai mare viindū, se duse și fiulū celū micū alū împăratulū, însă singurū, căci nu putea să ia și pe đina, măcar că era să-ī fie logodnică. Când, se pomeni cu dēnsa că se prinde în horă lângă dēnsulū. Nu mai putea de bucurie, când o vădu. Se fălea, nene, câtū unū lucru mare; căci alta ca dēnsa nu se găsea în tótă împărăția lorū și a vecinilor lorū. Toți nuntașii rēmaseră cu ochii bleojdiți la dēnsa. Iar ceilalți fii de împărați și domni cari erau poftiți la nuntă, dedeaū tārcole rōbelorū ce venise cu đina, și care de care umbla să se prinđă în horă lângă dēnsele. Și astū-felū se veseliră pînă sēra. La masă, đina se aședă lângă fiulū celū micū alū împăratulū. Māncară și se chefuiră pînă la mieđulū noptiī. Apoi se duseră fiecare la ale sale. Fiulū celū micū alū împăratulū, se duse în cāmara lui. Đina după dēnsulū. Se culcară și dormiră ca nisce împărați ce erau ei. Când se sculă diminēta și vădu pieile de bufniță totū acolo, ilū apucă unū cutremurū de scārbă, aducēndu-și aminte de cele ce pățise de la dēnsele.

Se făcu și nunta fiulū de alū doilea alū împăratulū. Fiulū celū micū se duse la nuntă érašī singurū, și éra se pomeni cu đina că vine, și nici una, nici alta, țopū! se prinse lângă dēnsulū în horă. Crescea inima într'ēnsulū de bucurie și de fală, mai cu sēmă când vedea pe cei-lalți fii de împărați și de domni că le lăsa gura apă la toți după o așa bucățică. Ei, vorba āluia, în pofida căpșunelorū, māncău foile. Iși scoteaū și ei foculū jucāndū în horă cu rōbele đineī. Sēra érašē puseră la masă.

Fiulū celū micū alū împăratulū, ce-ī dă lui draculū în gāndū, se scōlă de la masă, se duce în cāmara lui, ia pieile de bufniță, și le aruncă în focū, apoi vine și se pune la masă din nouū.

O dată se făcu o tulburare între meseni. Și étă de ce. Una din rōbe strigă: Stăpānă! suntem în primejdie. Alta đise: stăpānă! mie imi mirōse a pirlitū. Este prāpādenie de noi. Earā ea respunse: Tacă-vē gura, tocmai acum la masă v'ați găsitū

și voi să vorbiți secături? Nu trecu însă multă și mai țise și a treia: Stăpînă! nu e scăpare, suntem vindute mișeșce.

În aceeași vreme și dînsa strîmbă nițel din nas. Pasămite îi venise și ei mirosul de pîrléla pieilor. Și de odată sculându-se cu tótele de la masă, se făcură șapte porumbei. Apoi țina țise fiului celui mic de împărat:

— Ai fostă nerecunoscător. Cu bine te-amă găsită, cu bine să rămâi. Pînă nu vei isbuti să faci ce n'a făcută omă pe lume, sa nu dai cu mîna de mine.

Se înălțară, decî în slava cerului și îndată periră din ochii lui.

În deșertă mai rugară mesenii pe fiul împăratului să ședă la masă, în deșertă îl îndemnară părinții și frații să nu-și măf facă inimă rea, căci el rămasese cu ochii după porumbei și nu se măf puse la masă.

A doua țî pînă în țiorî plecă să-și găsească logodnica. Elă simțea bine acum că fără dînsa nu măf putea trăi. Își luă țîua bună de la părinții și de la frați și o porni în pribegie.

Trecu deluri, văi, colnice, străbătu păduri întunecate și de picioră neumbrate, dete prin smărcuri și lacoviște, și de urmaș porumbeilor săi nu putu da. Se frămînta cu firea voinicului cerceta, căuta, întreba; dară nici o ispravă nu-mă făcea. Cu inima înfrîntă, cu sufletul sdrobită de mîhnire, și cu dogorulă dragosteî într'ensulă, umbla ca ună smeă și ca ună leă paraleă, dară tóte în deșertă. Une-orî îl bătea gîndur. Le să-și facă séma singură, să se dea la ripă, orî să-și sfărâme capulă de colții de piatră de prin munți; dară parcă îi spunea inima, că odată, odată, o să se sfirșescă tóte necădurile sale, și de odată își venea în sine, și se punea din nou pe drumă, măf cu hărnicie și măf tare în credință că cine caută cu amăruntulă și cu stăruință trebuie să găsească și gîndulă să-și-lă isbîndescă.

Ruptă de ostenelă și de sbuncinare, se dete nițelă la umbră într'o vâlcea să se măf odihnescă o lécă. Și stîndă elă acolo, flă fură somnulă. De o dată se deșteptă, auđinđă o gărâială de graiurî omenesci, și sări dreptă în sus. Ce să veđi dumneata? Trei draci se certău de făceaă clăbucă la gură. Se duse la dînsă cu peptulă înainte și le țise:

— Cérta fără păruială, ca nunta fără lăutari.

— Se lovi ca nuca în perete și vorba ta, écă, respunseră ei, Dară noi nu ne certăm, ci numai ne sfădim.

— Și pentru ce vă sfădiți voi? îi întrebă el; căci gălăgia ce faceți voi, mortu d'ar fi cine-va și totu flū deșteptați.

— Uite, avem de moștenire, de la tata, o pereche de opinci, e căciulă și unu biciu, și nu ne învoim între noi, care ce să ia din ele.

— Și la ce suntu bune bulendrele pe care vă sfădiți voi?

— Când se încalță cine-va cu opincile, trece marea ca pe uscatu. Când pune căciula în capu, nu-lu vede nici draculū, măcar de i-arū da cu degetulū în ochi. Eară când va avea biciulū în mână, și va trosni asupra vrăjmașilorū săi, îi împetresce.

— Aveți dreptate să vă sfădiți voi, mă. Căci una fără alta, aceste bulendre nu facū nici doē cepe degerate. Eacă ce-mi dice mie gândulū, de veți voi să mă ascultați să vă facū eu dreptate omenescă.

— Te ascultăm, te ascultăm, respunseră draciū într'o glăsuire, spune-ne cum, și vomū vedea.

— Vedeți voi cei trei munți ce staū în fața noastră? Să vă duceți fie-care în câte unulū, și cine va veni mai curându, după ce vă voi face eu semnū, ale lui să fie tôte astea.

— Că bine dicit D-ta! Așa vom face. Bravo! écă ne-amū găsitū omulū care să ne facă dreptate.

Și îndată o rupseră d'a fuga draciū, tulind'o fie-care în spre câte unū munte.

Pină una, alta, voiniculū puse opincile în piciorē, căciula în capu și luă biciulū în mină. Când ajunseră draciū în vérfurile munțilorū și așteptară să le facă semnulū, fiulū celū micū alū împératulū trăsni de trei ori cu biciulū, în fața fie-cărui dracū și îi împetri acolo loculū. Apoi o luă și elū la drumū în trēba lui, unde flū trăgea dorulū.

Abia mai făcu vr'o dece pași și vedu pe susū unū stolū de șapte porumbei. Îi urmări din ochi pină ce îi vedu în ce parte de locū se lăsară. Într'acolo decī și dēnsulū își îndreptă cărările pentru care să ostenise atita mare de vreme.

și voi să vorbiți secături? Nu trecu însă mult și mai și se și a treia: Stăpînă! nu e scăpare, suntem vîndute mișelesc.

În aceeași vreme și dînsa strîmbă nițel din nas. Pasămite îi venise și ei mirosul de pîrlăla pieilor. Și de odată sculându-se cu tótele de la masă, se făcură șapte porumbei. Apoi dîna și fiului celui mic de împărat:

— Ai fost nărecunoscător. Cu bine te-am găsit, cu bine să rămâi, Pînă nu vei isbuti să faci ce n'a făcut om pe lume, sa nu dai cu mîna de mine.

Se înălțară, deci în slava cerului și îndată periră din ochii lui.

În deșert mai rugară mesenii pe fiul împăratului să ședă la masă, în deșert îl îndemnară părinții și frații să nu-și mai facă inimă rea, căci el rămăsese cu ochii după porumbei și nu se mai puse la masă.

A doua zi pînă în zori plecă să-și găsească logodnica. El simțea bine acum că fără dînsa nu mai putea trăi. Își luă diua bună de la părinți și de la frați și o porni în pribegie.

Trecu deluri, văi, colnice, străbătu păduri întunecate și de picior neumbrate, dete prin smârcuri și lacoviște, și de urma porumbeilor săi nu putu da. Se frământa cu firea voinicului cerceta, căuta, întreba; dară nici o ispravă nu-mi făcea. Cu inima înfrîntă, cu sufletul zdrobit de mâhnire, și cu dogorul dragostei într'ensul, umbla ca un șmeș și ca un leu paraleu, dară tóte în deșert. Une-ori îl bătea gîndurile să-și facă sîma singur, să se dea la rîpă, ori să-și sfărîme capul de colții de piatră de prin munți; dară parcă îi spunea inima, că odată, odată, o să se sfîrșescă tóte necașurile sale, și de odată își venea în sine, și se punea din nou pe drum, mai cu hărnicie și mai tare în credință că cine caută cu amăruntul și cu stăruință trebuie să găsească și gîndul să-și-lă isbîndescă.

Ruptu de ostelenă și de sbuncinare, se dete nițel la umbră într'o vâlcea să se mai odihnescă o lécă. Și stîndu el acolo, îl fură somnul. De o dată se deșteptă, auzind o gîrăială de grauri omenesci, și sări drept în sus. Ce să vezi dumneata? Trei draci se certau de făceau clăbuc la gură. Se duse la dînsii cu peptul înainte și le și:

— Cërta fără păruială, ca nunta fără lăutarî.

— Se lovi ca nuca în perete și vorba ta, écă, respunseră ei, Dară noi nu ne certăm, ci numai ne sfădim.

— Și pentru ce vă sfădiți voi ? îi întrebă el ; căci gălăgia ce faceți voi, mortu d'ar fi cine-va și totu flū deșteptați.

— Uite, avem de moștenire, de la tata, o pereche de opinci, e căciulă și unu biciu, și nu ne învoim între noi, care ce să ia din ele.

— Și la ce suntu bune bulendrele pe care vă sfădiți voi ?

— Când se încălță cine-va cu opincile, trece marea ca pe uscatu. Când pune căciula în capu, nu-lu vede nici draculū, măcar de i-arū da cu degetulū în ochi. Eară când va avea biciulū în mână, și va trosni asupra vrăjmașilorū săi, îi împetresce.

— Aveți dreptate să vă sfădiți voi, mă. Căci una fără alta, aceste bulendre nu facu nici doē cepe degerate. Eacă ce-mi dice mie gândulū, de veți voi să mă ascultați să vă facu eu dreptate omenescă.

— Te ascultăm, te ascultăm, respunseră draciī într'o glăsuire, spune-ne cum, și vomū vedea.

— Vedeți voi cei trei munți ce staū în fața noastră ? Să vă duceți fie-care în câte unulū, și cine va veni mai curându, după ce vă voi face eu semnū, ale lui să fie tôte astea.

— Că bine dicit D-ta ! Așa vom face. Bravo ! écă ne-amū găsitū omulū care să ne facă dreptate.

Și îndată o rupseră d'a fuga draciī, tulind'o fie-care în spre câte unu munte.

Pină una, alta, voiniculū puse opincile în piciorē, căciula în capu și luă biciulū în mină. Când ajunseră draciī în vērfulile munțilorū și așteptară să le facă semnulū, fiulū celū micū alū împēratulūi trāsni de trei ori cu biciulū, în fața fie-cărui dracū și îi împetri acolo loculū. Apoi o luă și elū la drumū în trēba lui, unde flū trăgea dorulū.

Abia mai făcu vr'o de ce pași și vēdu pe susū unū stolū de șapte porumbei. İi urmări din ochi pină ce îi vēdu în ce parte de locū se lāsarā. Într'acolo decī și dēnsulū își îndreptă cărările pentru care să ostenise atita mare de vreme.

Trecu mări, pîrae, și ape mari ca pe uscată, mai cutreeră țeri și pustiuri, pînă ce ajunse la un munte mare, mare, ală cărui vîrfu da la nori. Aci vîduse elu că se lăsase pormbeii. Se puse a se urca pe dînsul, și din vîgăună în vîgăună, din steiu de piatră în colți, din ripă, în ripă, cățărîndu-se când pe muchi, când pe cîme de munți, ajunse la o peșteră. Intrîndu acolo, remase ca lovită de trăsnetă când vîdu nisce palaturi ca de domnă și așa de măiestrită lucrute. cum nu se vîdu pe pămîntul nostru. Acolo locuia logodnica lui, dîna dînelor. Cum o vîdu prinblîndu-se prin grădină cu rîbele după dînsa, o și cunoscă. Ună copilașă de drăguleț se ținea după dîna, algera, se sbegăia priutre florii, și totu striga pe dîna ca să-i arate cîte ună flutur. Pasămi-te dîna remăsese grea când sburase de la masă, și acesta eră copilul lor.

Nu mai putea de bucurie fiul cel mic ală împăratului. Îl venea să dea fuga ca un desmetic să ia copilașul să-l sărute. Dară își luă sîma, nu care cum-va să se sperie. Pe dînsul nu-l vedea nimeni, căci era cu căciula în cap.

Începuse a da în de sîră, și elu nu scia cum să se arate. În cele din urmă auzînd că poftesce la masă pe dîna, se duse și elu și se aședă între dînsa și între copilașul lor. Aduseră bucate. Elu mîncă ca ună lupă flămîndă, căci nu mai ținea minte de când nu mîncase elu legumă fiartă. Dîna se miră cum de se sfîrșesce bucatete așa de iute. Porunci de mai aduse. Dară și acele se fituiră într'o clipă.

Între acestea elu rîdicîndu-și nițel căciula din spre partea copilului, acesta îl dări și o dată, strigă :

— Uite tata, mamă!

— Tat-tău, dragul meu, nu va da peste noi pînă nu va săvârși o faptă nădrăvană, respunse mă-sa.

Elu își trase iute, iute, căciula pe ochi și începu éráși a mîncă, de părea că se bată lupii la gura lui. După ce sfîrși și aceste bucate, dîna, cuprinsă de mirare, porunci să se mai aducă, ca să fie din destul.

Fiul împăratului se mai arată copilașului încă o dată, pliu de bucurie că fiul său îl cunoscă.

Copilulă érá-și spuse mă-si; și acesta éráși ilă ținu de rău vedj că nu-ı venea ei a crede să fi făcută bărbatu-său niscai fapte minunate, prin care să poté ajunge la dănsa. Ea scia că pe acolo nicı pasăre măiastră nu calcă. Copilulă tăcu, căci tată-său își trăsese căciula pe ochi numai de cătă.

Maı măncă pınă ce se isprăvi și aceste bucate. Măncă, nene, și nu se maı sătura. Ne maı avëndü ce să maı aducă la masă, đina începutu a cărti că nu maı rămăsese și pentru róbe. Când étă copilulă că strigă éráși.

— Mamă! đeü că este tata.

— Dară unde este mă? ce totă aiurezı tu?

— Ba nicı aiurélă, nicı nimicü. Uite-lă este coela lingă mine, uite-lă, mă ia în brațe.

Se sperie đina când ađi. Dară elă nu o lăsă pınă în cele din urmă, fără să se arate, ca să nu-ı vie ce-va rău. Și luându-și căciula din capă đisé:

— Eată-mă și eü. Tu n'ai vrută să cređi pe fiulă nostru când ți-a spusü că m'a vedütü. Eü n'amü sciută ce să cređü când amü vedütü scărbósele alea de piei, ci amü socotitü că facü bine, dându-le focului, ca să vë scapü pe voi de ele.

— Așa amü fostü noi ursiți să pătimimă, răspune đina. Lasă acum cele trecute uităriı, și spune-mı cum ai isbititü de ai ajunsü pınă aici.

Și după ce-și povesti tóte întâmplările, și totă ce păți, se îmbrățișară, sărută copilulă și rămase acolo cu toți. Elă stă-rui de dănsa să éså éráși la lume, și ea ilă ascultă. Se întórseră decı cu toți la împăratulă, tatălă voinicului, și acolo făcu o nuntă de se duse vestea în lume.

Impăratulă acela îmbătrânindă, tótă boerimea și totă poporulă aleseră pe fiulă său celă mică de împărată, pentru că era română verde, întregă la minte și dreptă la judecată; și trăiră și împărățiră în fericire de le rămase numele de pomenire în veciı veciloră.

Eară eü încălecaü p'o șea, etc.

NOTĂ. (Povestitü de ună puitoră de chărtie la Presa tipografică; ședătoră în mah. Tirchileștiloră, proclitü Mencicof, de la o haină lungă ce purtase odată).

XXI

GREUCEANU

fostu odată ca nici-odată, etc.

A fostu unu împăratu și se numia împăratul Roșu. Elu era forte mălinitu că în zilele lui, nisce smei furaseră sórele și luna de pre ceru.

Trămise decî ómenî prin tóte țerile și révașe prin orașe, ca să dea în scîre tuturilor că orî-cine se va găsi să scóță sórele și luna de la Smei, acela va lua pe fiă-să de nevastă și încă și jumătate din împărăția lui, érá cine va umbla și nu va isbândi nimicú, acela să scie că i se va tăia capulú.

Mulți voinici se potricălisera semetîndu-se cu ușurință că va scóte la capétu o asemenea însărcinare; și, când la trébă, hiț în susú, hiț în josú, da din colțu în colțu și nu scia de unde s'o incépă și unde s'o sfărșescă, vedî că nu tóte muscele facú miere. Împăratulú însă se ținu de cuvîntú.

Pe vremea aceea se afla unu vitezú pre nume Greucénu. Auđindú și elú de făgăduința împăratéscă, ce se gândi, ce se resgândi, că numai își luă inima în dinți, încumetându-se pe ajutorulú lui Dumneđu și pe voinicia sa, și plecá și elú la împăratulú să se închine cu slujba. Pe drumú se întilni cu doi ómenî pe cari slujitorii împăratéscî îi ducea la împăratulú ca să-i taie, pentru că fugiseră de la o bătălie ce o avusese împăratulú acesta cu nisce gadine. Ei erau triști, bieții ómenî, dară Greucénu îi mângâie cu nisce vorbe așa de dulci, încât le mai veni nițică inimă, că era și meșterú la cuvîntú Greucénu nostru

Elú își puse nădejdea în întemplarea acesta și își dișe: În voi încerca noroculú. De voiú isbuti să înduplecú pe împăratulú

a erta pe acești ómenii de la mórte, mă voiü încumete să mă însărcinezü și cu cea-l'altă trebă; ără de nu, sănătate bună!

Mă voiü duce de unde amü venitü. Asta să fie noroculü meu; nici odată nu strică cine-va să facă o încercare.

Și astfelü, poftorindu-și unele ca acestea, aide, aide, ajunge la curtea împăratéscă.

Înfățișându-se la împăratulü, atâtea îi povesti, așa cuvinte bune și dulci scóse și atâta meșteșugü puse în vorbirea sa, încätü și împăratulü creðu că pe nedreptü arü fi să omóre pe acei ómenii; că, mai de folosü i-arü fi lui să aibă doi supuși mai multü, și că mai mare va fi vaða lui în lume de s'arü aréta milostivü către poporü.

Nu mai putură ómenii de bucurie când auziră că Greucénu a măglistü pe împăratulü pină într'atâta, încätü 'l-a făcutü să-i erte. Mulțumiră lui Greucénu din tótă inima, și îi fägăduiră că în tótă viața lorü se vorü ruga lui Dumneđeü pentru densulü ca să mérgă din isbândă în isbândă, ceea-ce și făcură.

Acéstă isbândă o luă dreptü semaü bunü, și Greucénu, mergëndü a doua óră la împăratulü, grăi cu cuvintele lui mieróse cele următóre:

— Mărite Dómne, să trăesci întru mulți anii pe luminatulü scaunulü acestei împărății. Mulți voinici s'aü legatü către Măria ta să scóță de la Smei sórele și luna pe care le-a hrăpitü de pe cerü, și sciü că cu mórte aü muritü, fiindcă n'aü pututü să-și îndeplinéscă legămintele ce aü făcutü către Măria ta. Și eü, Mărite Dómne, cugetü a mă duce întru căutarea acestorü tâlharü de Smei, și mi-arü fi voia să-mi cercü și eü noroculü, dór-dór va da Dumneđeü să ajungemü a putea pedepsi pe acei blestemați de Smei, pentru nesocotita lorü îndrăsnélă. Dar fii-mi milostivü, și mână de ajutorü.

— Dragulü meu Greucene, respunse împăratulü, nu potü să schimbü nici o iotá nici o cirtă din hotărîrea mea. Și acésta nu pentru altü ceva ci numai și numai pentru că voescü să fiü dreptü. Poruncile mele voiü să fie una pentru tótă împărăția mea; la mine părtinire nu este scrisü.

Vedând statornica hotărîre a împăratului și dreptatea celorlalte vorbite de dănsul, Greucenu cuvîntă cu glasul voinicesc:

— Fie, Mărite împărate, chiar de așu scîi că voiul peri, totul nu mē voiul lăsa pānă nu voiul duce la capetul bunul sarcina ce imi iaul de bunā voea mea.

Se invoiră, și preste cāte-va dīle și plecā, dupā ce puse la cale totul ce gāsī cā e bine sā facā, ca sā scape cu fațā curatā din acēstā întreprindere.

Greucenu luā cu dănsulul și pe fratele seul și merse, merse, merse cale lungā depārtatā pānă ce ajunse la Faurulul pāmēntulul, cu care era frate de cruce. Acestul faurulul fiindul celul mai meșterul de pe pāmintul, era și năsdrauanul. Aici se oprirā și poposirā. Trei dīle și trei nopli aul statul fuchișil intr'ō cāmarā Greucenu cu Faurulul pāmintulul și se sfătuirā.

Și, dupā ce se odihuirā cāte va dīle, și mai plānuirā ceea ce era de făcutul, Greucenu și frate-seul, o luarā la drumul.

Īdatā dupā plecarea Greucenulul, Faurulul pāmintulul se apucā și făcu chipulul lui Greucenu numai și numai din ferul apoi porunci sā arđā cușnița dīua și noptea și sā ținā chipulul acesta fără curmare în focul.

Earā Greucenu și frate-seul, merserā cale lungā, și mai lungā, pānă ce li se făcu calea crucil, aici se oprirā, se aședarā pe erbā și făcurā o gustāricā din merindele ce mai aveaul, și apoi se despārțirā, dupā ce se imbrățisarā și plānserā ca niscō copil.

Mai nainte d'a se despārți își împārțirā cāte o basma și se înțeleserā dicēndul: «Atunc' cāndul basmalele vorul fi rupte pe marginil, sā mai tragā nădejde unulul de altulul cā se vorul mai înțālni; ērā cānd basmalele vorul fi rupte în mijlocul, sā se scie cā unulul din el este peritul». Mai înfipse și unul cuțitulul în pāmintul și dīserā: «Acela din noi, care s'arul întorcel mai întāiul și va gāsī cuțitulul ruginitul, sā nu mai aștepte pe celalaltul, fiindcā acēstā însemnēzā cā a muritul.» Apoi Greucenu apucā la drēpta și frate-seul la stānga.

Fratele Greucenulul, umblāndul mai multā vreme în secul, se întorcel la loculul de despārțire și, gāsindul cuțitulul curatā, se

puse a-lă aștepta acolo cu bucurie că veduse sórele și luna la locul loră pe ceră.

Eră Greucénulă se duse, se duse pe o potecă care-lă scóse tocmai la casele Smeiloră, aședate unde-și înțercase draculă copiilă. Dacă ajunse aici, Greucénulă se dete de trei oră preste capă și se făcu ună porumbelă. Vedă că elă ascultase nădrăvâniile ce-lă învățase Faurulă pământulă. Făcându-se porumbelă, Greucénu sbură și se puse pe ună pomă care era tocmai în fața caseloră.

Atunci eșindă fata de Smeă, cea mare, și uítându-se, se întórse repede și chemă pe mumă-sa și pe soru-sa cea mică ca să vină să vadă minunea.

Fata cea mică di se :

— Mãculiță și surioră, paserea asta gingașă nu mi se pare ogurlie pentru casa nóstră. Ochiilă ei nu sémână a de pasere, ci mai mult sémână a fi ochilă lui Greucénulă celă de aură. Până acuma ne-a fostă și noă ! D'aici înainte, numai Dumneđeă sășă facă milă de noi și d'ai nóștri.

Pasă-mi-te aveă Smeilă cunoșcință de vitejia lui Greucénu.

Apoi intrară câteșă trele Smeócele în casă și se puseră la sfată.

Greucénu numai de câtă se dete érășă de trei oră peste capă și se făcu o muscă, și intră în cămara Smeiloră. Acolo se ascunse într'o crăpătură de grindă de la tavanulă casei si ascultă la sfatulă loră. După-ce luă în capă totă ce auđi, eși afară și se duse pe drumulă ce ducea la Codrulă-Verde și acolo se ascunse subt nnă podă.

Cum se vede tréba, din cele ce auđise, scia acum că Smeilă se duseseră la vînată în Codru-Verde și aveă să se întórcă unulă de cu séră, altulă la međulă noptii și tartorulă celă mare despre dióă.

Așteptândă Greucénu acolo, étă, măre, că Smeulă celă mai mică se întorcea, și ajungéndă calulă la marginea podulă unde sforăi odată și sári înapoi de șapte pași. Dară Smeulă miniându-se di se :

— Ah, mânca-o-ar lupii carnea calulă ! Pe lumea asta

nu-mi e frică de nimeni, numai de Greucénulú de Aurú ; dar și pe acela c'o lovitură ilú voiú culca la pămîntú.

Greucénu auđindú eși pe podú și strigă :

— Vîno, Smeule vitezú, în sábiî să ne tăiemú, sau în luptă să ne luptámú.

— Ba în luptă că e mai dréptă.

Se apropiară unulú de altulú și se luară la trântă.

Aduse Smeulú pe Greucénu și-lú băgă în pămîntú până în genuchî. Aduse și Greucénulú pe Smeú și-lú băgă în pămîntú până în gátú și-î tăie capulú. Apoi, după ce aruncă leșul Smeulú și alú calului sub podú, se puse să se odihnescă.

Când, în puterea noptii, veni și fratele celú mare alú Smeului, și calulú lui sári de șapte-spre-đece pași înapoi. Elú đise, ca și frate-séú, érá Greucénulú îi respunse și lui ca și celui d'întáiu.

Eșindú de sub podú, se luă la trântă și cu acestú Smeú.

Și unde mi-aduse, nene, Smeulú pe Greucénu și-lú băgă în pămîntú până la bréú. Dară Greucénu sáringú repede, unde mi-aduse și elú pe Smeú odată, mi-lú tránti și-lú băgă în pămîntú până în gátú și-î tăie capulú cu paloșulú. Aruncándú-î și mórtăciunea acestuia și a calului séú sub podú, se puse éráși de se odihni.

Când despre đori, unde venia, măre, venia tat'alú Smeilorú ca unú tartorú, cătrănitú ce era, și când ajunse la capulú podului, sári calulú lui de șapte-đeci și șapte de pași înapoi. Se necăji Smeulú de acéstă întêmplare câtú unú lucru mare, și unde răcni :

— Ah, mánicare-arú lupii carnea calului ; că pe lumea asta nu mi-e frică de nimenea, dóră de Greucénulú de Aurú ; și încă și pe acesta numai să-lú iaú la ochiú cu ságeta și ilú voiú culca la pămîntú.

Atunci, eșindú și Greucénu de sub podú, îi đise :

— Deh ! Smeule vitezú, vîno să ne batemú, în sábiî să ne tăiemú, în suliți să ne lovímú, orî în luptă să ne luptámú.

Sosi Smeulú și se luară la bătăia : în sábiî se bătură ce se bătură și se rupseră sábiile ; în suliți se lovirá ce se lovirá și se rupseră sulițile ; apoi se luară la luptă : sgudeuiaú

unulă pre altulă de se cutremura pământulă ; și strinse Smeulă pe Greucénulă odată ; dară acesta băgéndu de sémă ce are de gându Smeulă, se umflă și se încordă în vine, și nu păți nimicū, apoi și Greucénu strinse odată pe Smeū, tocmai când elū nu se ascepta, de-ī pīrii ósele.

Așa luptă nicī că s'a mai vēđutū. Și se luptară, și se luptară, până ce ajunse vremea la nămieđi, și osteniră. Atunci trecu pe d'aspra lorū unū corbū carele se leğăna prin vēsduhū și căuta la lupta lorū. Și vēđéndu-lū, Smeulă îi đise.

— Corbule, corbule, pasere cernită, adu-mī tu mie unū ciocū de apă și-ți voiū da de măncare unū voinicū cu calulū lūi cu totū.

Đise și Greucénu :

— Corbule, corbule, mie să-mī aducī unū ciocū de apă dulce ; căci eū ți-oiū da de măncare trei leșurī de smeū și trei de calū

Auđindū corbulū aceste cuvinte, aduse lūi Greucénu unū ciocū de apă dulce și îi astămpără setea ; căci însetoșaseră, nevoie mare. Atunci Greucénu mai prinse la sufletū, și împuternicindu-se, unde ridică, nene, odată pe Smeū, și trântindu-mi-lū, flū băgă în pământū până în gătū și-ī puse piciorulū pe capū, ținéndu-lū așa. Apoi îi đise :

— Spune-mī, Smeule spurcatū, unde ai ascunsū tu sórele și luna, căci ađi nu mai ai scăpare din mâna mea.

Se codea Smeulū, îngăna verđi și uscate, dară Greucénu fī mai đise :

— Spune-mī-vei orī nu, eū totū le voiū găsi, și încă și capulū reteza-ți-lū-voiū.

Atunci Smeulū totū mai nădăjduindu-se a scăpa cu viață, dacă îi va spune, đise :

— În Codru-Verde este o culă. Acolo înăuntru suntū închise. Cheia este degetulū meū celū micū de la mâna dréptă.

Cum auđi Greucénulū unele ca acestea, îi reteză capulū apoi îi tăie degetulū și-lū luă la sine.

Dete corbului, după făgăduială, tóte stărvurile, și ducéndu-se Greucénulū la cula din Codru-Verde, deschise ușa cu

degetul Smeului, și găsi acolo sórele și luna. Luă în mâna dréptă sórele și în cea stângă luna, le aruncă pe cer și se bucură cu bucurie mare. -

Oamenii, când vedură éráși sórele și luna pe cer, se veseliră și láudară pe Dumneđeú că a datú atáta tárie lui Greucénu de a isbânditú împotriva împelițaților vrájmași ai omenirii.

Eară elú, mulțumitú că a scosú la bunú capétú slujba, o luă la drumú, întorcéndu-se înapoi.

Gásindú pe frate-séú la semnul de introlocare, se îmbráșsară, și cumpérândú doi cai ce mergeau ca ságéta de iute, întinseră pasulú la drumú ca să se întórcă la împératulú.

În cale, dete peste unú pěrú plin de pere de aurú. Fratele Greucénului đise că arú fi bine să mai poposéscă puținú la umbra acestuí pěrú, ca să mai rësuffle și caii, érá până una alta, să culégă și câte-va pere spre a-și mai momi fómea. Greucénu, care auđise pe smeóice ce plánuiseră, se învoi a se odihni; dară nu lăsă pe frate-séú să culégă pere, ci đise că le va culege elú. Atunci trase paloșulú și lovi pěrulú la rádécină. Când, ce să veđi D-ta? unde începu a curge nisce sânge și veninú scárbosú și unú glasú se auđi din pomú đicéndú :

— Mě mâncași friptă, Greucene, precum ai mâncatú și pre bárbatulú meú. -

Și nimicú nu mai rămase din acelu pěrú, de câtú prafú și cenușe; érá frate-séú incremeni de mirare, nesciindú ce suntú tóte acestea.

După ce plecară și merșeră ce merșeră, deteră peste o grădiná fórté frumósă cu florí și cu fluturéi și cu apă limpede și rece.

Fratele Greucénului đise :

— Să ne oprunú aci nițelú, frate, ca să ne mai odihnimú și căișorí. Eară noi să bemú nițică apă rece și să culegemú florí

— Așa să facemú, frate, respunse Greucénu, dacă acéstá grădiná va fi sáditá de mâini omenesci și d'aca acelu isvorú va fi lásatú de Dumneđeú.

Apoi trăgându paloşul lovi în tulpina unei flori care se părea mai frumoasă și o culcă la pământ; după aceea împunse și în fundul fântanei și a marginilor ei, dară, în loc de apă, începu a clocoti un sânger mohorât, ca și din tulpina florii, și umplu văduhul de un miros greșos. Praf și țărână rămase și din fata cea mai mare de smeu, căci ea se făcuse grădină și isvor ca să învenineze pe Greucenu, și să-l omore.

Și scăpându și d'acastă pacoste, încălecară și plecară la drum, repede ca vântul; când, ce se vezi, d-ta? Unde se luase după dinșii scorpia de mumă a smeoicelor cu o falcă în cer și cu alta în pământ ca să înghiță pe Greucenu și mai multe nu; și avea de ce să fie cătrănită și amară: căci nu mai avea nici soț nici fete, nici gineri.

Greucenu simțind că s'a luat după dinșii smeoica cea bătrână, dise frățin-său!

— Ia te uită, frate înapoi și spune-mi ce vezi.

— Ce să vezi, frate, îi răspuse el, e'tă un nor vine după noi ca un vârtej.

Atunci dete bice cailor cari mergea repede ca vântul și lin ca gândul; dară Greucenu mai dise odată fratelui său sa se uite în urmă. Acesta îi spuse că se apropie norul ca o flăcără; apoi, mai făcându un vânt cailor, ajunseră la Faurul pământului.

Aci, cum descălecară, se închise în făurisce. Pe urma loră ecă și smeoica. De-î ajugea îi prăpădea! Nici oscior nu mai rămănea din ei. Acum însă n'avea ce le mai face.

O întorse însă la șiretlic: rugă pe Greucenu să facă o gaură în părete ca măcar să-l vadă în față. Greucenu se prefăcu că se înduplecă și făcu o gaură în părete. Dară Faurul pământului se aținea cu chipul lui Greucenu cel de fer, ce arsese în foc de săria schintei din el. Când smeoica puse gura la spărtură ca să sorbă pe Greucenu, Faurul pământului îi băgă în gură chipul de fer roșu ca focul și îl vîri pe gât. Ea, înghiorță! înghiți și pe loc și crăpă

Nu trecu multă și stârvulă smeoicii se prefăcu într'ună munte de feră și astfel scăpară și de dăna,

Faurulă pământului deschise ușa făuriscei, eși afara și se veseliră trei zile și trei nopți de așa mare isbândă. Elă mai cu sémă era nebună de bucurie pentru muntele de feră. Atunci porunci călșiloră să facă lui Greucenu o căruță cu trei cai cu totulă și cu totulă de feră. După ce fură gata, suflă asupra loră și le dete duhă de viața.

Luându-și dioa bună de la frate-său de cruce, Faurulă pământului, Greucenulă se urcă în trăsură cu frate-seu celă bună și porni la Roșu împărată ca sa-și priimăscă răsplata.

Merse, merse, până ce i se infurci calea. Aci se opriră și poposiră. Apoi, Greucenu desprinse de la căruță ună cală și-lă dete fratelui său, ca să ducă împăratului Roșu vestea cea bună a sosirii lui Greucenu cu isbândă savârșită ; érá elă rămase mai în urmă. Înaintându elă a lene, resturnată în căruță, trecu pre lângă ună diavolă schiopă carele ținea cale drumețiloră ca sa le facă neajunsuri. Acestuia îi fu frică să dea peptă cu Greucenu, dară, ca sa nu scape nici elă neatinsă de răutatea lui cea drăcască, îi scose cuiulă din capulă osiei de d'indărătă și-lă aruncă departe în urmă.

Apoi totă elă dișe Greucenului :

— Măi, vericule, ț-i-ai perdută cuiulă, du-te de ț-i-lă caută.

Greucenu, sărindu din caruță, își uită acolo paloșulă, din greșelă. Eară când elă își căuta cuiulă, diavolulă îi fură paloșulă, apoi, aședându-se în marginea drumului, se dete de trei oră peste capă și se schimbă într'o stană de pétră.

Puse Greucenu cuiulă la capulă osiei, îlă înțepeni bine, se urcă în căruță, și pe ici ț-i-e drumulă ! Nu bagă însă de sémă că paloșulă îi lipsesce.

Ascultați acum și vé minunați, boeri d-vóstră, de pățenia bietului Greucenu. Ună mangosită de sfetnică d'ai împăratului Roșu se făgăduise diavolului, dacă îlă va face să ia elă pe fata împăratului. Ba încă și rodulă căsătoriei sale îlă închinase acestui necurată. Impelițatulă scia că Greucenu fără paloșă, era și elă omă ca toți ómenii. Puterea lui în paloșă era ;

fără paloșu era necunoscutu. Îi fură paloșul și-lu dete becnicului de sfetnicu.

Acesta se înfățișă la împăratul și îi ceru fata, dîcîndu că elu este, celu cu isbânda cea mare.

Împăratul ilu cređu, vîdîndu-î și paloșul, și începuseră a pune la cale cele spre cununie. Pe când se pregătea la curte, pentru nuntirea fiicei împăratului cu voinicul celu miucinosu, ce dîcea că a scosu sórele și luna de la smeî, vine și fratele Greucénului cu vestea că Greucénu are să sosescă în curîndu.

Sfetnicul celu palavaticu, cum auđi de una ca acésta, merse la împăratul și dîse că acela este unu amăgitoru și trebuie pusu la închisore. Împăratul ilu ascultă. Éră sfetnicul umbla d'a 'ncătelea, zorîndu să se facă mai curîndu nunta, cu gîndu că, dacă se va cununa odată cu fata împăratului, apoî pôte să vină o sută de Greuceni, că n'are ce-î mai face, lucru fiindu sfērșitu.

Împăratului însă nu-î prea plăcu zorul ce da Sfetnicul pentru nuntă, și mai tărăgăi lucrurile.

Nu trecu multu și étă că sosese și Greucénu, și înfățișîndu-se la împăratul, acesta nu scia între care să alégă. Credea că acesta să fie Greucénu, dară nu-și putea da séru de cum paloșul lui Greucénu se află în mâna Sfetnicului. Atunci băgă de sémă și Greucénul că-î lipsese paloșul și tocmai acum îi veni în minte pentru ce nu vîduse elu stana de pétră decât u după ce'și găsisse cuiul de la osie, și se întorcea la căruță cu dînsul. Pricepu elu ca nu e lucru curatū.

— Împérate prea luminate, dîse elu, tótă lumea dîce că ești omu dreptu. Te rogū să-mi faci și mie dreptate. Multu ai așteptatū, mai așteptă, rogu-te, încă puțin și vei vedea cu ochii adevêrulū.

Priimi împăratul a mai aștepta până ce să se întorcă Greucénu. Acesta se puse érași în căruța lui cu cai cu totu de feru și într'unu sufletu merse, până ce ajunse la stana de pétra, acolo unde necuratulū îi scosese cuiul de la căruță.

— Ființă netrebnică și păgubitoare omenirii, dîse elu, dá-mi

paloşulă ce mî-ai furatŭ, căci, de unde nu, prafulŭ nu se alege de tine.

Petra nicŭ că se clinti din locŭ măcarŭ.

Atunci ŝi Greucenu se dete ŝi de trei orŭ peste capŭ, se facu unŭ busduganŭ cu totulŭ ŝi cu totulŭ de oşelŭ, ŝi unde incepu, nene, a lovi în stană de se cutremura pămîntulŭ. De câte orŭ da, de atătea orŭ cădea câte o sburătură de pĕtră. ŝi lovi ce lovi pănă ce îi sfărămă vĕrfulŭ. Apoi de odată incepu stana de pĕtră a tremura ŝi a cere ertăciune. Eară busduganulŭ de ce da, d'aia îşi înţeţea loviturile, ŝi dete, ŝi dete, pănă ce o făcu pulbere. Când nu mai fu în picioare nimicŭ din stana de pĕtră, cătă prin pulberea ce mai remăsese, ŝi-ŝi găsi Greucenu paloşulŭ ce-î furase satana.

Îl luă ŝi, fără nicŭ o clipă de odihnă, veni ŝi se întăţişă ervaşŭ la împĕratulŭ.

— Sunt gata, Mărite împĕrate, ăise elŭ, s'arătŭ orŭ cui ce pôte osulŭ lui Greucenu. Să vină acelŭ sfetnicŭ neruşinatŭ care a voitŭ să te amăgĕscă, spre a ne înţelege la cuvinte.

Împĕratulŭ îlŭ chemă.

Acesta, dacă veni ŝi vĕdu pe Greucenu cu sprincĕna încruntată, incepu să tremure ŝi-ŝi ceru ertăciune, spunĕndŭ cum căduse în măinile lui paloşulŭ lui Greucenu.

După rugăciunea lui Greucenu, dobîndi ertare ŝi de la împĕratulŭ, dar acesta îi porunci să pĕră din împĕrăţia lui. Apoi scose pe fratele Greucenului de la închisore ŝi se făcu o nuntă d'alea împĕrătescile, ŝi se incinse nisce veselii care ţinură trei sĕptĕmăni. . . . ŝi eŭ încălecaiŭ p'o ŝea, ŝi vĕ povestiiŭ d-vos-tră aşa.

NOTĂ. Povestitŭ de Mihalache Constantin, din mahalaua Delea-Veche, Bucuresci, 1876. Publicatŭ pentru prima oră în Calendarulŭ Aurora.

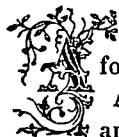
RADU PRIȘCU

învețător

✻ BRAȘOV ✻

XXII

CELE DOE-SPRE-DECE FETE DE ÎMPERATŪ ȘI PALATULŪ CELŪ FERMECATŪ

fostŭ odată ca nici odată, etc.

A fostŭ odată unŭ flcăiandru sërmanŭ de părinți. Elu argătea pe la unii și pe la alții ca să-și câștîge hrana vieții. Și fiindŭ că avea darulŭ de a fi curățelŭ, toți flcăii din satŭ îlŭ pismuiaŭ. Ceî-lalți argați cășunaseră pe dënsulu și-lŭ totŭ luaŭ peste piciorŭ, érá elŭ nu lua aminte de flcăiile lorŭ și-și căuta de tréba luî. Când se adunaŭ séra și birfeaŭ verđi și uscate, elŭ se făcea că nu înțelege vorbele aruncate în poșidă luî; se aréta prostănacŭ. Pentru acésta eî îlŭ porocleaŭ đicëndu-î căscăundulŭ satuluî.

Stăpâniî unde slujea elŭ erau fórté mulțumiți de dënsulŭ, și se băteaŭ care de care să-lŭ apuce. Când trecea prin satŭ, fetele își dau cote și se uitaŭ la dënsulŭ pe subt sprincene. Și ce e dreptŭ că avea la ce se uita. Elŭ era curatŭ la față și chipeșŭ; chica luî négră ca pana corbuluî, flutura ca o cómă pe grumajiî luî albî ca zăpada; mustăcióra abia mijeja de parcă era o umbră pe buza luî cea de susŭ; dară apoi ochiî? Avea nisce ochî, neîculiță, de băgase pe tóte fetele în bóle.

Când era la adăpatulŭ vacilorŭ fetele care de care se întrecă să-î dea pricină de vorbă; dară elŭ nu băga pe nimenî în sémă; se făcea că nu pricepe ce vorŭ ele. Pentru acésta ele că să arate că nu le pasă de nebăgarea luî de sémă, între ele, îlŭ porocleaŭ cu numele de Fëtŭ-frumosŭ alŭ satuluî. Și de unde să nu fie așa!

Elŭ nu se uita nici în drépta, nici în stânga, mergea cu vitele

la pășune, și treba eșă din mâna lui mai cu asupra de câtă din ale celorlălți argați.

Nu sciū ce făcea elū, ce dregea, că vacile pe cari le păscea elū, erau mai frumoșe de câtă ale celorlălți argați. Ele dau mai multă lapte de câtă cele ale altorū argați, fiindū ca pe unde le ducea elū, pășunea era mai cu gustū și mai îndesulătore. Pe unde călca piciorulū lui se cunoscea, fiindū-că și erburile se înveseleaū.

Pasă-mi-te se născuse în césū bunū și era ursitū să ajungă ce-va. Dară elū, nici habarū n'avea de asta și nici gândū n'avea să se mândrească, fiindū-că nu scia ce-i este ascunsū în cursulū vremilorū. Cismeritū, precumū ilū lăsase pe elū Dumneđeū, își vedea de ale sale, fără să se atingă cu cuvintulū său în orī care-va felū de alții său de alū altora. Și tocmai pentru acēsta flēcăii și ceī-lălți argați ilū ponosluia.

Într'o ȃi de primă vară, ostenitū fiindū totū umblândū după vaci, se dete la umbra unū copaciū mare și stufosū și adormi. Își și alesese, vedī, locū pentru așa ce-va. Eră o vâlcea împodobitā cu felū de felū de floricele, tôte înflorite, de părea că dă ghiesū omulū să trecă printre ele. Ceva mai câtū colo unū pirāiașū, a căruī obirșie venea dintr'unū șipotū de apă ce eșea din cōsta unū delulețū, șerpuaia printre brusturī și alte buruenī pe unde își făcuse locū, și susurulū apeī parcă te îndemna la somnū. Copaciulū subt care se adumbrise era mărețū și parcă se lupta ca să ajungă la nourī. Printre crăcile lui întinse se giugiuleaū pasērelele și-și făceaū cuiburī; numai ascultândū cine-va ciripirile lorū, se aprindea într'ensulū foculū dragostei. Desișulū frunȃelorū sale făcea o umbră, de parcă rămneaī la ea. Bagū sēmă, nu era așa căscăundū flēcăulū acesta, și pe nedreptū îi atârnaū de cōdā acestū ponosū ceī-lălți argați din satū. Cum puse capulū josū, și adormi.

N'apucase să dōrmă, ca de când începuiū să vē povestescū și odată sări dreptū în susū.

Visase unū visū frumosū, și se deșteptase.

Visase că unde venise la dēnsulū, märe, o ȃinā mai frumoșă de câtū tôte ȃinele din cerū și de pre pāmintū, și-ī ȃisese să

se ducă la curtea împăratului locului aceluia, că acolo are să se procopsescă.

Când se deșteptă, își dîse : mă, ca ce să fie asta ? și începu a se pune pe gânduri ; toată diulica îl munciră gândurile și nu se domirea de loc, de loc, ca ce să însemneze un asemenea vis. El nu înțelegea că stéoa sub care se născuse venea să-l slujescă.

A doa di, mergendă éráși cu vitele la păscutu, abātu din drum și dete éráși pe la copaciul cu pricina, și éráși se culcă la tulpina lui, și éráși visă același vis.

Sculându-se, își dîse : mă, ăsta nu e lucru curat, și éráși tótă diulica fu dusă pe gânduri.

A treia di cu dinadinsul făcu să-i fie drumul pe la acelașu copaci sub care se culcă, și visă același vis ; ba încă de astădată dina îl amenință cu hólă și cu tóte ticăloșiile omenești, dacă nu s'o duce.

Atunci și el dăca se scula și veni acasă cu vacile și le băgă în coșar, se înfățișă la stăpănu-său și-i dîse :

— Stăpâne, pe mine mă bate gândurile să mă ducă în lume să-mi caută norocul. Destulă am argătit, și pînă acum nu vedă nici un semn ca să pot și eu sălta ce-va. Fă bine și-mi dă socotela.

— Da pentru ce, băete, să eși de la mine ? Aă dóră nu te mulțumesci de simbria ce-ți dă ? Aă mîncare n'ai destulă ? Ia, mai bine ședă la mine, și eu voi căta să-ți dă o fată bună din sat, cu niică zestriceă, să te mai ajut și eu cu ce m'o lăsa inima, să-ți faci și tu rost aici ca toți megiași, nu mai hoînari prin a lume, ca să nu ajungă, fără nici un căpătăiu, ca vai de lume.

— Ba, de mulțumit, sunt mulțumit de D-ta, stăpâne ; mîncare am destulă, nu pot să mîniu pe Dumneđu : dară așa m'a venit mie, să mă ducă în lume, și nu voi rămânea pentru nu știu ce.

Dacă vedă stăpănu-său că este peste póte a-l face să rămăe, îi dete ce bruma mai avea să ia, și el plecă, luându-și dioa bună de la stăpănu.

Ducendu-se de la satul său, flcăul ajunse drept la curtea

împărătesca și se băgă argatū la gradina împăratului. Grădinarul fu bunū bucurosū să-lū priméscă, când ilū vēdu așa curățelū, căci dobândise pînă atunci căte-va bobărnace de la fetele împăratului că bagă argați totū ce este mai uricîosū și mai scârbosū în omenire.

Curățelū, curățelū, dară hainele de pe dēnsulū erau imóse, deh! ce să đici ca de văcarū. Grădinarulū puse de-lū îmbăie, ilū primeni și-ī dete de îmbrăcă nisce haine care să mai semene a argatū la grădina împărătescă. Și cum era de potrivitū făcutū la boiulū lui, îi ședea bine cu hainele ce îmbrăcă.

Pe lângă cele-lalle trebī grădinērescī, slujba lui de căpetenie fu ca să facă în fie care đi căte doē-spre-đece mănuchiulețe de florī, și în fie-care diminéță să le dea la cele doē-spre-đece domnițe, fete ale împăratului, când vorū eși din casă spre a se primbla prin grădină.

Aceste domnițe erau ursite să nu se pótă mărta pînă nu se va găsi cine-va care să le ghicéscă legătura ursitei lorū și să facă pe vre-una din ele ca să iubéscă pe cine-va. Ursitele lorū le dăruise cu patima jocului. Eraū nebune după jocū, și pe fie-care nópte rupeaū căte o pereche de condurī de mătase albă, dăuțuindū.

Nimenī nu scia unde mergū ele nóptea de jócă.

Împăratulū se luase de gāndurī cu atāta cheltuială pe condurī tetelorū sale, și pentru inima lorū de ghiață, de care nu se putea lipi nicī unū june din ceī ce venise în pețitū.

Pentru acésta elū dase sfarā în țera lui și în țerile streine precum ca să se scie că cine va găsi să-ī spue ce facū fetele lui nóptea de rupū fie-care căte o pereche de condurī, póte să-și alegă pe care îi va plăcea din ele, și elū i-o va da lui de soție.

Elū scia că le ține pe tóte închise la unū locū într'o cămară din palatulū seū, incuiate și zăvorîte cu noă uși de ferū și cu noă lacăte marī. Dară nimenī nu scia ce facū ele nóptea de li se rupū încălțămintele, căci nimenī nu le vēduseră pînă atunci eșindū din casă, căci nu puteaū.

Pasa-mi-te, lorū le era făcutū ca așa să-și petreca vremea în tótă viața lorū. Așa le era orânda.

Cum se auđi de acéstă hotărîre a împăratului, începu a curge la peșitorî: ba feciorî de domni și de împărați, ba feciorî de boerî mari, pînă și feciorî de boerî mai micî. Și care cum venea se punea de pândă la ușa domnișelorū câte o nóple. Împăratulū aștepta cu mare nerăbdare în fie-care dimineță ca sa-î aducă câte vre-o veste bună; dară în locū de acésta, i se spunea că junî ce se puneau de pînda séra, nu se mai găsescu dimineța. Nu se scia ce se facū. Nicî de urmă măcarū nu li se mai dedea.

Unū-sprc-đece flăcăi o pășise pînă acum. Ceî-lalți cari mai erau, începuseră a se codi; nu mai voiră să stea de pîndă. Se lipseau de a lua de nevaste nisce fete, pentru care se rē-pune atîți tinerî.

Și ast-felū unulū câte unulū se cărară pe la casele lorū de la curtea acestuî împăratū, și-î lăsară fetele în plata domnului; căci nimenî nu mai voia să-și pérđă sufletulū pentru unū capū de muere.

Însuși împăratulū fu coprinsū de spaimă, cum de să piara așa junî ce voiaū să-î pîndescă fetele, și nu mai cuteza să îndemne pe nimenî.

Împăratulū era nevoitū să cumpere mereū pe fie care ți câte doē-spre-đece perechi de condurî, și intrase la grije ca o să-î îmbētrânescă fetele în vatră, și o să împletescă cosița albă, fără să pue pirostriile în capū.

Argatulū de la grădinărie își împlinea slujba cum scia elū în legea lui. Și domnișele, erau mulțumite de mănuchele de flori ce li le da argatulū, și grădinarulū de lucrulū lui.

Elū când da florile domnișelor, nicî nu-și ridica ochiî asupra lorū; dară când da florile fetei celei micî, nu sciū de ce, că se roșia ca unū bujorū, și-î tăcăia inima, de sta să-î sară din peptū afară.

Fata băgă de sémă acésta, însă cređu că flēcăulū este rușinosū, și d'aia se face așa de roșu când vine înaintea lorū.

Ađi așa, mâine așa, elū vedea că nu e de nasulū lui o

aşa bucaşică. Dară ce-î faci inimii ? Ea îi da brânci şi lui bat'o pustia ! şi ară fi voită să se pue şi elă la pândă, şi apoi se gândea şi le păţeniile celoră ce păzise înaintea lui.

Fata cea mică se greşi într'o di şi spuşe suroriloră cun, argatulă care la da floră, se roşesce ca o sfeclă când vine înaintea loră, şi cum este de curăţelă. Cum auđi fata cea mai mare ast-felă de cuvinte că ese din gura surorei sale celei mai mici, unde începu să o dojenescă cu nisce vorbe cam luătore în risă, cum de numai să se gândescă ea a scóte aşa vorbe blânde pentru ună argată, căci asta ară semăna că inima ei este pornită a se planisi cuiva.

Băiatului îi dicea inima să se arate la împăratulu cu cerea de a pândi şi elă, dară să lăsămă că-şi cunoşcea lungulă nasulu, să lăsămă că uítase păţeniile atitoră flăcăi ce periseră, lui îi era să nu-şi pėrdă slujba, şi să rămăe cu buzele umflate. Apoi unde puí d-ta gândulă ce-lă muncea grósnic, că de va fi gonită de la curtea împăratescă, n'ave să mai vađă pe fetele împăratului, căci dându-le floră în fiecare diminéţă, oră cat se feri de vre-o patimă, totuşi gingăşii-le şi frumuseşile feteloră de împărată, şi mai cu sémă căutătura cea blajină a fetei celei mici, ilă ademenise pină într'atită în câtă, se socolea elă, că daca nu va mai atinge în fiecare diminéţă cu degetele sale mâinile cele albe ca o colă de hirtie, cu pelea mólă ca pufulă, ale feteloră de împărată, nu va mai putea trăi.

Điua, nóptea, ilă munceaă aceste gânduri, şi nu scia cum să facă să-şi împlinescă pofta inimii, fără de care simşea elă că nu va putea să mai trăescă.

Intr'una din nopti, adormindă elă cu gândulă ţintă la dorinţa ce-lă chinuia de-í rodea băerile inimii, vėđu în visă érá pe đina din vălceoă cea cu floră unde i se arătase odinióră.

Ea îi dise : Să te duci în unghiulă grădinei celă despre răsărită ; acolo vei găsi doi puí de dafini, unulă cireşiu şi altulă trandafiriu ; alături cu dēnşii vei vedea o săpălugă de aură, o năstrapă totă de aură şi ună ştergară de mătase. Să ei aceşti puí de dafină, să-í puí în doé hivece frumóse, să-í sapi cu

săpăluga cea de aur, să-î uđi cu năstrapa cea de aur, să-î stergî binişorŭ cu ştergarulŭ celŭ de mătase şi să-î îngrijesci ca pe lumina ochilorŭ tŕei. Când vorŭ cresce şi se vorŭ face ca de unŭ statŭ de omŭ, orŭ ce veŭ cere de la dŕensŭ ũi se va isbândi tocmai pe tocmai.

Đise şi peri ca o nălucă, fără să apuce argatulŭ grădinarului să-î mulţumescă barimŭ.

Nicŭ nu se desmeticise bine din uluiala somnului, nicŭ nu se şterse la ochŭ măcar, şi dete luga în unghiulŭ grădinei celŭ despre răsăritŭ, şi rămase năuc de bucurie, când vedŭ în fiinţă tóte cele ce ũi spusese đina în somn. Acumŭ se şterse şi elŭ la ochŭ, se pipăi să vadă nu care cum-va dorme încă, şi a avea să fie óre ceea ce vedea? După ce se încredinţă că nu este nălucă de nópte, puse mâna şi luă dafiniŭ.

Ŭi îngriji cum sciu elŭ mai bine, ũi săpă adesea cu săpăluga ce găsise elŭ acolo, ũi udă cu năstrapa, ũi sterse cu stergarulŭ, şi, ce să mai lungimŭ vorba? ũi îngriji ca pe lumina ochilorŭ lui, tocmai precum ũi poruncise đina.

Dafiniŭ cresceau şi se imputerniceau ca priu minune. Nu trecu mult, şi se făcură mari. Frumuseţe ca şi la aceştŭ dafiniŭ nicŭ că s'a mai vedŭtŭ.

Când ajunseră ca d'unŭ statŭ de omŭ, elŭ veni la dŕensŭ într'una din đile şi đise unuia precum ũlŭ învŕtase đina :

«Dafine, Dafine,

Cu săpăluga de aur săpatu-te-amŭ,

Cu năstrapă de aur udatu-te-amŭ,

Cu stergarŭ de mătase stersu-te-amŭ,

Dă-mŭ darulŭ d'a mă face, orŭ-când voiŭ voi eŭ, să nu fiŭ vedŭtŭ de nimenŭ.»

Elŭ rămase buimăcitŭ de mirare, când în clipa aceeaşi chiar vedŭ cum se înfiinţeză unŭ bobocŭ de flóre, cum cresce de se măresce şi cum se deschide o flóre aşa de frumoasă de nu puteai să te opresci ca să nu o miroşi. Elŭ puse mâna de o rupse, o luă şi o băgă în sŭnŭ; vedŭ că aşa ũlŭ învŕtase đina.

Séra când domniţele intrară în cămara lor cea încuiată şi zăvorâtă cu noă lacăte mari, ca să se culce, elŭ se furişe bi-

nișorū pe lângă ele și intrară împreună. Elū le vedea pe ele ce facū, dară ele nu-lū vedeaū pe dēnsulū. Elū le vēdu că în locū sa se desbrace spre a merge la culcare, ele începură a se peptăna, a se îmbrăca cu haīne scumpe și a se găti de ducă.

Elū se mira de cele ce vedea și se hotări ca să se ție după dēnsele cu dinadinsulū să vadă pe unde aū să iasă ele, unde aū să se ducă și ce aū să facă.

Când, de odată fata cea mai mare țise suroriloru sale :

— Gata sunteți, fetelorū ?

— Gata suntem, respunseră ele.

Atunci cea mare din surori bātu cu piciorulū în pământu și de odată se deschise în doē dușumeaoa casei. Ele se coboriră prin acea deschidētură și merseră ce merseră pînă ce ajunseră la o grădină gārduită cu zidū de aramă.

Când fūră să intre, fata cea mare bātu din piciorū ērași și porțile cele de oțelū ale grădinei se deschiseră. Intrândū, băiatulū călcă pe rochia fetei celei mici.

Acēsta întorcēndu-se repede, nu vēđu pe nimeni ; și chemāndu-și surorile, le țise :

— Surorilorū, bănuescū că s'a luatū cine-va după mine, că uite, simțiiū că m'a călcatū ore cine pe rochie.

Surorile se uitară în tōte părțile, și nevēdēndū nici ele pe nimeni, îi rēspunse :

— Nu fiī așa bănuitōre, soro ; cine să fie aci, orī să se ia după noi. Nici pasăre măiastră nu pōte rēsbi pînă unde suntemū noi acumū. Ia, vēđi mai bine să nu se fi apucatū rochia ta de vre-unū mārăcine, și cum ești tu de fricōsă, ți s'o fi părutū că te-a călcatū nescine pe rochie. Nu fiī așa de ușurică.

Ea tātu. Băiatulū se ținea după dēnsele.

Trecură printr'o pădure cu frunțele de argintū, trecură prin alta cu foile de aurū, trecură prin altă pădure cu frunțele numaiu diamanturī și petre nestimate, cari sclipeaū de-ți luaū ochiī, și ajunseră la unū eleșteū mare.

În mijloculū aceluī eleșteū se ridica unū dānbulețū, și pe dēnsulū nisce palaturī cum nu mai vēđuse elū pînă atunci. Palaturile împēratulū rămāsaseră josū de totū pe lângă a-

cestea care străluceau de, la sora te puteai uita, dară la denele ba. Și așa de cu meșteșugul erau făcute, în câtă când te urcai în ele, și se părea că te coborî, și când te dedeai jos din ele, și se părea că te urci.

Doș-spie-dece luntreșore cu vislași muiași numai în firu de celă bun, le așteptau la margine. Cum ajunseră, se puseră fie-care în câte una, și plecară. Argatul se puse în luntrea fetei celei mici.

Luntrice porniră și mergeau în rândul ca cocori. Numai luntrea fetei celei mai mici rămânea mai în urmă. Vâslășulu se mira cum de este mai grea de câtă altă-dată, și trăgea din răspuțeri la vâslă ca să ajungă pe cele-lalte.

Cum eșiră la celă-laltă mală ală eleșteului, se auzi o musică care, vrând, nevrând, te făcea să dănțuesci. Fetele se repeziră ca fulgerul, intră în palat și se puseră pe joc cu flăcăii cari le pândiseră, și jucară și jucară pînă ce li se sparseră conduri.

Băiatul se ținu mereu după ele. Intrând și el în palat, ce-î vedură ochii? Cămara de joc mare și largă de abia puteai să-î zăresci căpăteliul. Ea era împodobită numai cu aur, cu petre nestemate și cu făclii de jură împrejur ce ardeau în nise sfesnice de aur curat mai mari de câtă omul. Păreții albi ca laptele străluceau de-ți lua ochii, și cu dungă de aur împodobite cu zamfiruri și rubinuri de licăreau ca focul.

Argatul se puse într'un colț și privea la toate minunile astea. Și avea și la ce privi, căci vedea acolo lucruri de cari nu-î mai veduseră ochii. Dară unde fu pomana aia ca să stea la un loc? Sărea și el tontoroiul de colo pînă colo fără să vrea; căci nu era chip să stea la un loc, fără a sălta, când cânta muzica aia. Pînă și sfesnicile și mesele și lăvițele din casă săltau.

Și nici pomenelă măcară nu este ca să-și închipuiască cine-va frumusețea cântărilor și a musicii acelea: Organe, fluere, chitari, alăute, buciume, cimpoe și alte multe d'ală de astea cântau într'o unire de rămânea marșă celă mai bună musicantă din lume.

D'apoi cântecele? trăgeau cu focu la nisce hori, bătuta, brăulă, ca la ușa cortului, de unulu singurū, pipărușulū și câte jocuri tôte de puteai să-ți rupi bojocii jucându.

Și jucară, și jucară pînă despre dioă. Când, de odată, încetându musica de a mai cânta, eși ca din pămîntū o masă încărcata cu de tôte bunătățile și ce este pe lume și ce nu este. Se puseră cu toții la masă și mîncară și se chefură cātū le poftiră inima.

Argatulū de la grădinărie ședea în colțulū luī unde se aședase și privea, lăsându-ī gura apă.

La masă le slujea nisce arapi, îmbrăcați în nisce haîne fôrte scumpū împodobite.

După ce se sculară de la masă prinseră a se întôrce acasă.

Se întôrseră érași pe unde aū fostū venitū. Băiatulū se ținea după dênsele ca draculū după călugărū.

Când fură a trece prin grădina cu frunțele de argintū, ce-ī dete argatulū prin gândū, că numai rupse o rămurică dintr'unū copaciū.

Unū frématū puternicu se făcu atunci în tótă padurea ca de o furtună ce vine întăritată asupra copacilorū; și totuși nici o frunză măcar nu se mișcă din locū, ba nici măcar nu se clătină ca de o adiere de vînt barimū.

Fetele răsăriră.

— Ca ce să fie asta, leiculiță? șiseră.

— Ce să fie? respunse cea mai mare din surorī. Ecă, pășerica ce-și are cuibulū în turnulū bisericīi din palaturile tațalūi nostru trebue să fi trecutū prin frunțe; căci numai ea pôte să resbată pe aici.

Fetele trecură și ajunseră în palatulū unde erau incuiate, tot pe unde eșisera.

A doua și argatulū de la grădinărie când dete mănuchiurile de flori fetelorū împêratulūi, ascunse cu meșteșugū rămurica ruptă în mănuchiulū fetei celei mici.

Domnița se miră când își priimi mănuchiulū de flori, se uită cam cu milă la argatū, și nu-și putea da séma cum de să ajungă acea rămurică între florile ce primise.

A doa sêra éráși așa o petrecură. Báiatulú éráși pe furișú se ținuse după dênsele, cu deosebire numai că rupse o rămurică din copacii ceî cu frunzele de aurú, pe care o puse éráși între florile ce dete a doua di domniței celei micî.

Fata cea maî mare éráși cu cuvinte liniștitoare, alină frica surorilorú ei, când se auđi frématulú ce se făcu în padurea de unde argatulú rupse rămurica.

Când a doa di domnița cea mică priimi florile cu rămurica ascunsă între ele, îi dete unú ferú arsú priu inimá.

Ea căută vreme cu prilejú și prefăcându-se că vrea să se primble, eși preste di prin grădină, și întâlnindu pe argatú la o cotitură a grădinei, îlú opri și-î diise :

— De unde ai avutu tu rămurica ce mî-ai pus-o în mánunchiulú de florî ?

— De unde o scie prea bine, Măria Ta.

— Care va să diică tu te-ai ținutú după noi și sciú unde mergemú noi nóptea.

— Cam așa, Măria ta.

— Cum ai făcutú de ai venitú după noi de nici una dintre surorî nu te-a vedutú ?

— Pe furișu.

— Na o pungă de bani, și să nu scoți nici o vorbă despre primblarea nóstră de nóptea.

— Eú nu-mî vinđú tăcerea, Măria ta.

— Daca voiú auđi însă, că ai crăcnitú ce-va, voiú pune să-ți taie capul.

Diise ea vorbele astea aspre din gură, dara din inimá altú ce-va cugeta. Ei i se părea că acestú argatú din ce în ce se face maî curățelu.

A treia nópte când se duse după dênsele, totú pe furișú, rupse o ramură din pădurea cu copacii ceî care aveaú foile de diamantú, și iarășî se făcu frématú printre frunze, și éráși surora cea maî mare alină frica surorilorú celorú micî cu cuvinte liniștitoare. Domnița însă cea mică nu sciú de ce dară în inima ei se strecură o bucurie ascunsă.

În diioa următoare când găsi ramurica de diamantú în má-

nuchiulă de floră, cată cam pe subtă ascunsă la argatū, și-lă gasi că nu se prea deosibesce de fii de domni și de împărați. Atătă i se păru de drăglașă.

Argatulū și dēnsulă cătă asupra domniței cu ochi galeși, dară totă pe furișă, și o vėdu că se turburase óre-cum, se facu însă că nu pricepe nimicū și-si cată de trăbă.

Surorile domniței deteră peste dēnsii vorbindū, și riseră de dēnsa și o luară cu cuvintele cam peste piciorū. Fata cea mică tăcu și inghiți rușinea. Nu se putea ea mira din des-tulū cum a făcutū argatulū de le-a descoperitū. Ei, veđi, îi intrase în capū că acestū flecăū nu póte sa fie omū prostū de óre-ce dovedise lucruri ce nici măiestrele nu le sciaū.

Și apoi, adevėrulū vorbindū, boiulū lui celū falnicū, chipulū lui celū bine potrivitū și blajinū, ilū arăta cătū de coloa nu fi de argatū prostū. Pe lângă acestea și înfățișarea și totulū într'ensulū avea pe vino 'ncóce.

După ce intrară în casă fetele, domnița cea mică le spuse că argatulū de la grădinărie scia totă ce facū ele nóptea. Atunci, se adunară la sfatū și plānuiră ca să-lū facă și pe dēnsulū să-și piardă inima și simțirile, cum făcuseră și cu cei-lalți tineri.

Flecăiandrulū însă, se furișă și de astă dată de intră în cămara fetelorū ca să asculte la sfatulū lorū.

Pare că-i spusese ariciulū la ureche că are să se petrecă între ele ce-va pentru dēnsulū.

Acum după ce scia totulū, dară totulū ce trebuia să scie se duse la dafinū lui și țiise cătăre celū trandafiriū :

«Dafine, Dafine!

Cu săpălugă de aurū săpatu-te-amū,

Cu năstrapă de aurū udatu-te-amū,

Cu stergarū de mătase stersu-te-amū,

Dă-mi minte și procopselă de fiū de domnū și împăratū.»

Ca și de la rindū unū bobocū de flóre incolți, crescū și se deschise o flóre minunată. Elū luă flórea și o băgă în sinū. O dată cădu de pe fața lui arsăturile de sóre, și îi rămase chipulū curatū și luminatū, ca și când atunci ilū făcuse mă-sa.

Simți că în creeriî lui se petrece unū ce de care nu-și putea da sēma. Dară vēdu că începe a judeca altū-felū de cum judeca elū pînă acum. Pasă-mi-te se ascuțise la ninte. Și totū de o dată se pomeni îmbrăcatū cu nisce haîne ca ale fiilorū de împērațî și de domnî.

Atuncî se duse la împēratulū și ceru și dēnsulū să-i pāzescā fetele, într'o nōpte.

Împēratulū i se făcu mila de tinerețele lui și-lū sfātui să-și caute mai bine de trēbā, de cātū să se rēpue. Elū stārui. Împēratulū priimi. Acesta nici că bănuia măcarū a fi argatulū de la grādinārie; așa de multū se schimbase.

Când ilū arātā fetelorū și le spuse împēratulū ce voesce nici ele, veđi, nu-lū cunoscurā. Numai cea micā, fiindū cu cuiulū la inimā, ilū cunoscū, și începu a tånji de dragoste.

Nōptea urmātōre când plecarā ele la jocū, ilu luarā și pe dēnsulū. Elū scia ce i se pregātesce, darā se feri ca de óla malaiulū să nu dea în clapcă.

Ajunserā la palatulū vrājitū, jucara pînā despre dioā, apoi se puserā la masā. I se aduse și lui bēutura din care bēuse toți carī veniserā înaintea lui, bēaturā care trebuia să-lū facā a-și perde mințile și simțirea, bēaturā car să-lū piardā și pe dēnsulū ca pe cei-lalți.

Atuncî unde iși întōrse nisce ochi lăcrāmoși și plini de foculū dragosteî ce-lū mistuia, și đise cu graiū duiosū domnițēî celei mici.

— Vrei tu? écā eū mē perđū pentru dragostea ta, daca ai așa inimā de ghiață.

— Nu; n'amū inimā de ghiață; foculū dragosteî tale mi-a încăldi'to, respunse ea. Nu bea. Mai bine voiū să fiū grādinārēsā cu tine, de cātū fatā de împēratū.

Cum auđi așa, elū aruncā bēutura la spate, și mai apropiindu-se de dēnsa, îi mai đise :

— Să nu-ți fie témā, Māria Ta, că grādinārēsā nu ai să fi odatā cu capulū.

Toți cei de față auđirā vorbele lorū. Puterea farmeculū se sdrobi, și toți cu totulū se pomenirā în palaturile împēratulū.

Palatulă celă fermecată peri ca o nălucă, ca și cum n'arū fi mai fostū pe lumea asta .

Când î vâdura împăratulă, încremenî de umire cu amândoă mâinile pe barbă. Flăcăulu, fostulă argatū la grădinărie, fî povesti tótă șiretenia noptilorū. Împăratulu dete pe fata cea mică după flăcăiandrulă celă frumosu și drăgăstosu. Apoi se înfățișară și cele-lalte fete cu câte unulu din fii de împărați și de domni pe care și-lă alese e. Împăratulă se înduplecă și le dete pe fie care la casa loru. Și se facu o bucurie mare în tóte părțile, care bucurie de ar fi o sută de gurî, nu una ca a mea, n'ar putea-o spune.

Înainte de a se cununa, fata cea mică întreba pe logodniculă eî cu ce putere facu elă de le descoperi ascunsurile faptelorū lorū și legatura farmeculu ce le țineau înlanțuite. Elu spuse. Eară ea, ca să nu fie barbatu-seū mai pre susu de cătu ea, ci să fie d'o potrivă om ca toți ómenii, se duse de taia dafinii și-î băgă în focū.

Apoi se cununară și trairă o viață fericită, cum se trăesce pe lumea nóstră asta balțata pîna ce se istovira toți cu totulă în adânci bătrânețe.

Iar eū încalecari p'o șea, etc.

Nota Povestitu d'un june transilvănenu, studentu în Bucuresci, în anulă 1868.

XXIII

CIOBANASULŪ CELU ISTETŪ SAŪ ŢURLOELE BLENDEI

fostu odată ca nici odata; etc.

A fostu odata unu împăratu și o împărătesa. Amândoi erau ómenī de trebă și frumoși. Ei se iubeau nevoe mare! Dara erau totu mihnīți și amăriți că nu faceau copii. Tóte lécurile ce luase împărătesa de pe la vracī și vrajitóre nu-ī folosise întru nimicū.

Împăratulu și împărătesa se puseră pe postu și pe rugăciune, cu gându ca dóra îi va asculta Dumneđeū și le va da și lorū unū copilu. După trecere de câte-va zile, într'una din serī când ȳ etrecura ei o parte din nópte rugându-se mai ferbinte, se culcara mai târziu. Cum puse capulu pe perina, adormiră îndată parca-ī lovise cine-va cu muchia în capu. Nu trecu multū și împărătesa dete unu șipetū rasărindū din somnū.

— Da ce ai, draga mea împărătesa, dișe împăratulū, de șipi așa de grozavū ?

— Ce să amū, mărite împărate, éca amū vėđutū unū visū frumosū și minunatū. Ascultă, că voiū să ȳ-lu povestescū :

Se facea că eramū într'o grădină, frumósă, frumósă, cum n'amū mai vėđutū. Eraū nisce pomī înalți, stufoși și bine potrivīți de părea că erau scriși, și aședați în tramba pe drumulū pe care mergeamū. În drepta și în stānga era o pădure totū cu de astū-felū de pomī de îți placea să-ī privescī. Totū mergėndū și minunāndu-mė, m'amū pomenitū către miđloculū grădinei. Aici era, ce să-ți spui? frumuseȳea de pe lume. Nisce cărări sucite și cotite, acoperite cu unū felū de érbă mărunțică, de părea că erau nisce covóre așternute.

Din locū în locū și mai câtū colea, se făcea că erau așe-

date nisce stufiguri, unele rotunde și cu flori, altele lunguețe și cu pomișori, érá altele făcute ca nisce ascunđetori. Flori cu felú de felú de fețe și cu unú mirosú de te îmbáta. Mě retăcisemu căscăndú gura în tóte părțile, uítăndu-mě la pómele cu care erau încărcați pomii și ascultăndú la miile de păserele ce cântău pe rămurele și fără a se sfi de mine.

Maí catre miđloculú grădinei sá făcea că era o fântână de marmură albă ca laptele, și apa curgea pe de o sută de parți, limpede ca vióra, și rece ca ghiăta.

Totú umblăndú încoa și încolo, nesaturăndu-mě de privirea florilorú și de mirosú, auđú un glasú ca de privighetóre care totú đicea : cine m'o mánca, rămáne grea ! Stăú în locú, cautú să vedú de unde vine glasulu, și mi se pareá că ese din miđloculú unuí stufuletu de pomișori, maí frumoși de câtú cei-lalți pe care îi vedusemú pină aci. Mě iaú și eú după glasú ș'o plecú într'acolo. Când, ce să veđi ? stufuletu se făcea că era înconjuratú de nisce érbă verde, subțirica și naltă de-mí venea pină maí susú de genuchi, firicelu de érbă și florica ; astú-felú în câtú nu te înduraí sa calcí peste ele. Și când adia ventulú, se culcaú și se ridicaú de părea că suntú nisce valuri de apă. Eú, pișú, pișú, binișorú, mě fereamú să nu stricú a frumusețe de érbă și flori, și ajungú pina la stufuletu. Acolo în miđloculú unorú pomișori, era unulu ce-va maí nălticelú, pare că de dinadinsú era făcutú așa, ca să-lú vedă ori-cine o trece. Pe ramurile lui sta nisce merișóre mici și p'o parte rumene de părea că erau prăjite. Staú și ascultú. Ele, se făcea că mie ímí vorbeaú, căci nu maí încetaú de a totú đice : *cine m'o mánca rămáne grea.*

Eú n'amú maí pututú să mă oprescú. Mě întinđú peste cei-lalți pomișori, iaú unú merișorú d'alea, ilú bagu în gură să-lú manăncú, dară, când să mă întorcu, daú într'unú ghimpe. Așa de m'a săgetatú pustiulú de ghimpe, în câtú amú țipatú și m'amú deșteptatú.

— Frumosú visú aí visatú, đise împératulú ; dar și tare aí țipatú, în câtú m'amú speriatú.

Nu trecu multú după asta și împérátésa simți că a fostú

luatū în pânțele. După noue luni, născu o fată ca o đina. Bucuria și veseliile ținură la curtea împăratăscă mai multe ȝile. Fata de ce creșcea, d'aia se făcea mai frumósă. Împăratul și împăratăsa se uita la dēnsa ca la sóre.

După ce mai creșcu, se vėdu că fata este istéřá și cu minte. Íi plăcea să éśă pe câmpū să se jóce, să adune floricele, să a-lerge dupa fluturei și să se scalde în pիրia, ilú ce curgea pe la spatele grădinei împăratăscă și care era limpede ca lacrima.

Dădaca băgase de sémă că fetei, pe lingá ale-lalte, íi plăcea să asculte și la viersulú ce scotea din fluerú unú ciobánașú care avea câte-va miele și le páștea dincolo de pիրiașú. Într'una din ȝile fata împăratulú merse cu dádacă-sa la câmpú, și neauđindú fluerulú, cređu că suntú singure, se desbrăcară și se scaldara. Ciobánașulú dormia la rădácina unui copaciú și mielele se ratáciseră pe câmpie. Când, unú țințarú ilú înțepă așa de tare, în câtú ilú deșteptá. Deșteptându-se elú, écă fata împăratulú că eșea din apă. Remase uimitú de ceea ce vėdu.

După ce se duse fata împăratulú cu dádacă-sa, íși căuta și elú mielele și se duse și elú într'ale sale.

Pină aci cântase elú nu cântase; déră după asta íși puse și elú puterile și ȝicea din fluerú nisce doine de te adormea.

Vėđendú dádaca că fetei íi plăcea prea multú să asculte la fluerú, nu ȝise nimenui nimicú, dară se feri de a mai veni cu fata pe acolo.

Ciobánașulú, unú flăcăiandru chipeșú și trasú ca p'în inelu, daca vėdu că nu mai vine fata pe acolo, íși luă și elú lumea în capú, și se duse în altă parte la unú orașú de se băgă argatú la vite.

Împăratulú și împăratăsa se topea după fata lorú, vėđend'o că de ce merge se face mai frumósă și mai cu minte.

Când ajunsse de măritatú, împăratulú ȝise împăratăseii :

— Împăratăsa mea iubită, fata nóstră s'a făcutú mare; acumú să-i căutămú unú bărbatú dintre fii de împărați totú așa de frumosú și de cu minte ca și dēnsa.

— Fata nóstră va lua de bărbatú pe acela, ȝise împăra-

tésa, care îi va ghici semnele ce are pe trupū; altū-felū nu o măritu, Dómne feresce.

Împăratulū ascultă de vorbele împărătesei și dete sfară în țéră și pe la tóte împărățiile, precumū ca să se scie că orī-cine va ghici semnele ce are fata împăratulū pe trupū, accluia i-o va da de soție.

Când se auđi de astă hotărîre împărătéscă, se făcu mare vilvă între împărați și ómenii locului, și toți cu totul se sculară să mérgă la curtea împărătéscă să-și cerce noroculū.

Iar daca auđi și ciobănașulū, își ceru simbria de la stăpēnu-sēū, își mai vēndu și ce bruma de țóle mai avea, își cumpără unū calū de atâtū pe câtū îi ajunsese banī și haine de primenélă, își luă ce-va merinde și plecă și elū.

Cum se vedū la cāmpū, descălecă, și cu ochii înmuiați în lacrămī făcu o rugaciune la Dumneđeū să-i fie de ajutorū în călătorie și să isbāndéscă, apoi încălecă din nuoū și porni cu voie bună.

Și așa, aide, aide, merse pînă înseră și se puse a se odihni. Când, ce să veđi D-ta? unde venea o cētă de fii de împărați și de boeri mari, îmbrăcați numai în firū și pe nisce armāsari de mâncaū focū. Se părea că nu-i mai încape loculū. Elū, bietū, se dete mai la o parte. Mai veduse elū cai buni, înșelați și înfrānați frumosū; mai veduse și fii tineri de boeri îmbrăcați cu haīne scumpe, auđise că unii dintr'ēnșii suntū limbuți, desmerdați, lăutori în risū și înfumurați, de nu le ajunge cine-va cu strămurarea la nasū, dar ca și aceștia, ba, ba, ba!

Trase și ei aci spre a mânea peste nópte. Puseră decī de le făcu unū focū mare de părea că aū să trigă unū boū, se puseră pe lângă dēnsulū și după ce cinară, începură a vorbi verđi și uscate; mai multe rele de câtū bune. Nu le scăpase nimicū pe lume de care să nu se alege. Staū tolāniți pe nisce rogojinī pe d'asupra cărora erau așternute nisce velințe lucrate cu meșteșugū.

Nóptea era frumosă. Picū de nuorū nu se vedea. Din când în când greerī și prigoriile te făceaū să-ți mai aduci aminte că trăescī pe lume. Unū vinticelū adia în câtū de abia ilū

lămțeai că vine să-ți mângâie obrajii. Ciobanul se făcuse mistelul lângă un marăcine înflorit, pe lângă care paștea caiul său, și se puse pe gânduri. Se uita pe cerul la drumul robilor, vedea cum se mișca carul, fata care duce apa în doniți pe cobilițe. Se mira de rațele ce eșă din lucăfăru, și căuta cu mare dorință să cunoscă care din candelile atârinate în cerul ară fi aceea a fetei împăratului ca să se închine la ea.

Pe când era cufundat în gândire, fiii de împărați și de boeri băgară de seamă că mai era cine-va. Il întrebară și aflară că merge și el la cetatea împăratăscă unde mergeau și ei. Și fiindcă vedura că el nu le da pricină de vorbă, începura ei să-i vorbescă și să-l camu ia peste picior.

— Eată, dișe unul din ei, încă un pețitor pentru fata cea frumoasă a împăratului.

— Asta negreșit că are să-i ghicescă semnele, dișe altul.

— Da bine are să ședă fetei împăratului cu astă fătă-frumosă, grăi unu alu treilea.

Ciobanul tăcea și înghițea; asculta și el la vorbele lor cele nesărate și necumpătate.

Dacă vedură și vedură ea elu nu respunde nici unu cuvintelu, merșeră la dănsul și între altele îi dișeră:

— Atăți fii de domni și de împărați au fost și nimeni n'au putut ghici semnele fetei împăratului, și tocmai dumneta prietene, o să te găsești mai firoscos?

— Omul este dator să-și cerce norocul o dată de două, multu de trei ori, dișe ciobanul, și acela care face așa este om cu minte. Celu ce însă umblă mereu cercându, este unu nesăbuitu căruia trebuie să-i lipsescă vre-o dogă. Eu nu aduc nimenui nici o supărare. Nu mă încumetu éraš și o să ghicesc ce-va. Dar'arū Dumnedeu însă să apuce unul din dumnévostă o așa bucată bună, fiind că vi se cuvine.

Feciorii de boeri nu putură mistui vorbele ciobănașului. Iși puseră în gând să i-o cocolă și se culcară.

A doua zi ciobănașul se sculă de dimineță, își spălă fața la o fontână, își făcu rugăciunea, încălecă pe mărtoga lui și trei, trei, mergea singur. Feciorii de boeri și de împărați se

sculară târziu, se mai sbeguiră, și apoi plecară și ei ; îl ajunseră de pe urmă și îl și întrecură. Și de astă dată se alegară de densul și-î căuta cearta cu lumina. Ciobănașul tăcu din gură și își căută de drum. El știa că cine tace merge în pace.

Sera feciorii de împărați și de domii maseră în marginea unei păduri. Când, tocmai târziu he! ajunse și ciobănașul ostentit ca vai de el ; se puse și el la o narte, făcu un focșor ; îngriji de cal, apoi cină și se culcă. Feciorii de boeri, neastâmpărați cum erau, voră să-și ridă de el. Așteptară pînă adormi ciobănașul, mai ațîțară focul, îi luară pălăria și i-o aruncară pe foc. Iar unul din ei deșteptându-l îi duse :

— Hei, prietene, ți-a cădută blenda pe foc, scoldă-te de o ia, că se arde.

— Las'o să ardă, respuse el, și-și cătă de somn.

După ce se culcară și boerii cari riseră pînă se ținură cu mâinile de inimă, adormiră și ei.

Ciobănașul se scoldă și el, le ia toate armele, sulite, săgeți, arcuri, paloșe, și le puse pe foc. După ce se arseră de rămaseră numai fiarele, și acestea se făcuseră roșii, fiind încinse de foc, îi scoldă, pe când el răscolea jaratecul cu o țandără de lemn, dîcîndu-le :

— Ia scoldăți boerii, de vedeți țurlóele blendei.

Când se scoldă boerii și vedură atâtea feare arse, nu le venea a crede ochilor. Se duseră să-și ia armele de unde le agățaseră, dară ia-le de unde nu e.

Vedură în cele din urmă că sunt păcăliți, se cătrăniră de mânie, însă înghițiră gălușca.

Ciobănașul era gata de plecare, fiind-că tocmai se îngâna dioa cu noaptea, încălecă și o luă la sănătoasă ; vedî că se cam și temea să nu pață ce-va din mîna boerilor.

Boerii éráși îl ajunseră de pe urmă și îl și întrecură, bătându-și joc de dînsul, când erau pînă dreptul lui. Sera iarăși târziu sosi și ciobănașul la locul unde se aședaseră ei să conăcască.

Cum ajunse, se trase la o parte ca și în ziua trecută, îngriji de cal, apoi cină și se culcă.

Locul unde maseră ei nóptea acésta era aprópe de o la coviște nomolósă. Boerii cum vedură că ciobănașul a adormit, îi luară calul și îl înomoliră în lăcoviște. Apoi, deșteptându-l, îi ȃiseră :

— Hei, prietene, scólă că ți s'a înomolit mârțóga și nu mai póte eși.

Ciobănașul scia că-și priponise calul bine ; înțelese ca trebuie să fie vre-o drăcie aci la mijloc, și rěspunse :

— Cine dracul a pus-o să se înămóléscă ? las-o că va eși ea de va voi.

Riseră și de astă dată boerii cu lacrămă, apoi se culcarea,

După ce adormiră, se scólă și ciobănașul, le ia armásariile. le jupóe p̃ieile piciórelor de la copite în sus și le legă cu teiu ce-va mai sus de genuchii, le pune câte un proțap în gura ca să stea cu dinți rínjiți, și îi bágă în nomol pe lângă calul lui. Apoi se duse să deștepte pe fiii de boeri :

— Sculați, boeri, de vedeți minune : Armásariile D-v, veděndu mârțóga mea înomolită în lăcoviște, și-a sumesú nadragii și saú dusú ca s'o scóță din noroiu. Pentru acésta rídú, rídú, uite de să se prăpădească.

Când auȃiră boerii de una ca asta se temură să nu le fi jucatú éráși vr'unú renghiú, —și de unde să nu fie așa,—se sculară, și când vedură cum i-a poticalitú ciobănașul, se luară cu mâinele de pěrú.

N'avură ce ȃice. Cu tóte astea unul din ei, care era și mai semețu, se otári să se ție de capul ciobănașului, să nu-lu lase să se sfințéscă.

Ciobănașul însă își scóse calul din nomol, și în invalmășelă, se strecură binișorú, și ȃe ici ȃe-e drumul : pleca și îi lăsă cu buzele umflate, cu brațele încruciate și fluerându a pagubă.

Boerul celú semețu și nerușinatú se luă după dēnsulu, îl ajunse, și totú cu șoșele cu momelē umbla pe lângă elú. După ce sosi la cetatea împērátéscă, ciobanul se înfățișă și elú la împērátulú ca să ghicéscă semnele fetei ; dară boerul nu se deslipea de lângă dēnsulú, nici câtú ai da în cremene-

Imperatulü daca vëdu pe cioban, dichisitü, spalätelü, cu țole curate pe dënsulü și cu mustăcióra mijindă, îi plăcu și lui; mai alesü cá era și mândru și sta înfiptü înaintea lui și cu coraju, îlü priimi deci să vie să ghicéscă.

Infățîșindu-se înaintea sfatului împëratescü, unde se afla și împëratulü cu împëratésa și cu fata lorü, elü după ce își aruncă ochii ca unü șërpe la fată, đise:

— Prea mărite împërate și împëratésă, fata Măriiloru vóstre are sórele în peptü, luna în spate și duoí luceferi în cei duoí umeri.

— Așa eramü să đicü și eü, răspunse de la spatele ciobanului boerulü celü nerușinatü.

Tótă lumea rămase uimită când auđi semnele ce spusese ciobanulü și mărturisirea împëratului cá așa este: de unde pînă aci se auđiră đicëndu-se de unii alții:

— Ba, cá fata arü fi cocoșată.

— Ba, cá arü fi schiópă.

— Ba, cá arü avea vr'un semnü de măslină, ciréșă, córnă orí de alte póme pe care împëratésa, fiind grea cu fata, arü fi poftitü la vre una dintr'ënsele, și cá ar fi furat-o spre a-și potoli pofta. Ca, după ce arü fi mâncatü póme, în loculü unde a pusü mâna mai întëiü pe trupulü ei, în același locü s'a făcutü, semnulü pómei pe trupulü fetei. Cá acelü semnü arü fi în cutare orí în cutare locü.

— Unii, ba, cá una. — Alții, ba cá alta.

Împëratulü și împëratésa se afla într'o mare încurcătură. Nu scia pe care să alégă din duoí. Unii din sfatulü împërației đicea să alégă pe fiulü de boerü mare, fiind-că elü đisese cá tocmai așa era să spue și elü. Alții đicea să alégă pe ciobanü, fiindü cá elü ghicise celü întăiü semnele fetei. Împëratulü lăsă ca să-și alégă fata pe cine va voi mâine de diminéță, totü de față cu sfatulü. Lăsă adecă fetei timpü să se gâdescă pînă a doa đi.

Pînă atunci împëratulü porunci să-i omenéscă pe amindoí ca pe nisce mosafirí mari și să-i găsduéscă în palaturile împëratesci. Le pregătiră o cămară cu două paturí în care să mae peste nópte.

Pînă a nu însera, ciobanul se furișe de fiul de boer și se duse de-și cumpără niște floricele-bóbe.

Întorcându-se, îl întreabă fiul de boer :

— Dară unde fuseși, prietene ?

— Mă dusei de-mi campărai un cuțitaș, respunse el

— Ce să faci cu el ?

— Îmi trebuie.

Cum auzi așa fiul de boer, se duse de-și cumpără și el un cuțitaș.

După ce se întorse, cina fiind gata, se puseră de cinară, apoi merșeră să se culce.

Cămara în care intrară era așa de mândru împodobita, în cât bietul cioban se mira cum o să calce el pe velințele și scórțele ale scumpele ce erau așternute pe jos. El se ciudi și mai mult când vedu pe fiul de boer mare că intră și calcă fără milă peste dênsele, ca și cum ar fi fost cine scie ce sdrențe.

Pareții erau albi ca laptele și cu nisce vèrgi de aur. La ferestre erau nisce perdele de mătase d'aia bună și grósă, întinse pe nisce drugi de aur. Pe lângă păreți nisce lavițe și o masă de lemn mirositor, lucrate cu meșteșug.

Paturile erau de o parte și de alta ale cămării și cu un fel de oranistă d'asupra numai de mătăsărie d'aia buna înmuiate în fir, aședate pe patru stâlpi lucrați ca melcul și cu nisce dungă de aur. Așternutul era de nisce pânză albă ca zăpada și subțire de s'o spargi cu limba. Perina de cap, era îmbrăcată cu pânză de borangic de cea mai alésă.

Ciobanul intră cu sfială. Abia călca, ca să nu strice velințele. Se puse binișor în pat ca să nu se motoléscă albiturile. Iară fiul de boer cum intră se aruncă pe un pat, par'c'ar fi fost lă dênșul acasă, și se tolăni.

După ce se stinse lumina, ciobanul începu a ronțai la floricele prin întunerec. Cum auzi feciorul de boer, întreabă din patul său :

Da ce mai faci tu acolo, prietene ?

— Eacă ce să faci ? mi-am tăiat nasul și îl mănânc, pentru aceea mi-am cumpărat cuțitașul.

Îndată și feciorul de boeră, își scose cuțitașul, își tăie nasul, și începu a ronțai și el, crezându că asta trebuie să fie ce-va. Nu-î veni lui să creadă că o asemenea faptă u'o să însemneze vre-o isbânda la norocul pe care nădăjduia să pue mâna.

Îl durea de durutū; dară răbda în piele ca unū dracū, pînă o vedea cum o s'o scóľă la cale.

Maî târđiū iară aude pe ciobanū ronțăindū.

— Dară ce maî faci tu acolo, prietene ?

— Ce sa faci ? écă mi-amū tăiatū urechile și le mănāncu.

Îndată 'și le tăe și feciorul de boeră și începu a ronțai și dēnsulū, ca să nu rămāe maî pe josū de cātū ciobanulū.

Tótă nóptea nu s'a pututū odihni de durere. Se svârcolea ca lipitórea când îi dai sure. Dară îi era rușine să țipe orī să gémā.

Ciobanulū adormi și trase unū puiū de somnū pînă a doadi, de să se ducă vestea.

Când se sculară, fură poștiți înaintea sfatului împērătescū ca să-și alegă fata unū mire; când colo, ce să vadă ? Feciorul de boeră, slutū ciontū și plinū de sânge ca unū stărvū, pe care îl deteră afara ca pe unū marțafoi și becisnicū.

Apoi porunci să schimbe hañele ciobanului, și îlū luă de-lū duse la biserică unde îlū cunună cu fata. Să lāsāmū că veselile ținurā multă vreme; dară bāgāndū de sēmā Împēratulū că ginere-sēū nu e prostū, ci că din ce în ce iscusința lui se ascute, îlū puse să judece câte-va pricinī din cele maî grele. Ginerelē împēraturulū era din firea lui omū dreptū, blāndū și cu frica lui Dumneđeū. Sfatulū împērăției remase cu gura cāscatā când auđi hotāririle cele drepte ce dase elū. Atunci împēraturulū, māndru că i-a trimisū Dumneđeū unū așa ginere agerū la minte, se cohorī de pe scannulū împērăției, fiind-că era și bētrānū, și puse pe ginere-sēū împēraturū în loculū lui, care, de va fi trăindū împērătesce și ađī.

Iarū eū;

    Ncălecaiū p'unū mārācine,

    Să m'asculte orī și cine.

XXIV

POVESTE ȚĂRĂNEASCĂ

fostă odată ca nici odată, etc.

A fostă odată ună împărată. Elă avea trei feciori.

Când fu la césulă morții, își chemă feciorii și le dise :

Fecii mei, suntă cu sufletulu la gură, precum mă vedeți ; ună lucru numai vă ceiu . în cele trei nopti, după înmormintarea mea, să-mi păziți mormintul, câte unulă din voi.

Cum auți fagăduiala din gura fecioriloră sei, căscă gura și 'și dete sufletulă.

Gătire se făcu de îngropăciune, me rogă ca la mórtea unui împărată, și cu mare alaiă și jale fu pusă la odihna de veci.

Feciorii cari șciau ce glăsuise tatălă loră când îi eși sufletulă, se puse de pază în nóptea dintăiă feciorul celu mai mare ală împăratului.

Pândi elă ce pândi, și în puterea noptii 1e când și apele dormeaă, se pomeni fiulă de împărată cu unu óre-cine că vine și vrea să desgrópe pe mortă. Nici că e de gândită a-lă fi lasată feciorulă de împărată să facă o așa nelegiuire, fară de câtă se luă cu dănsulă la luptă. Și lupte-se, și lupte-se, pină ce, când începu să cânte cocoșii, acelă cine-va peri ca o nalucă.

A doua nópte, feciorulă de împărată celă mijlociă, păti ca și celă mare.

Când se întâlneă ei, se vorbiră să spuie fratelui loră celui mică, pățenia loră și să-l îmbie a priimi ca unulă din ei, pe carele ilă va alege elă, să-lă însotăscă în nóptea când va avea să păzescă dănsulă, de témă, ca să nu se răpue, ca unulă ce era mai tinăru.

Dară feciorulu celū micū alū împăratului nicī nu voi să asculte de unele ca acestea, ci ȃise :

Duce-mă-voiū singurū, căci trebue să fi sciutū tata ce ȃice, când ne-a poruncitu să păzimū căte unulū singurū.

Și astu-felu, cum veni séra, se duse la loculū de pândă. Și de ore-ce scia ce-lū aștepta, elū își luă cu dânsulū armele și se gati bine de luptă. Pe la mieȃulū noptii se pomeni și elu cu cine-va că vine. Vru elū să întrebuiȃzeze armele, dară unde îi dadu ala pasū ; căci elū se arată ca o vedenie eșindū ca din pămintu, și se luară la trântă. Lupta fu crâncenă, caĉi duhulū necuratū, — duhu necuratū era cel ce venea să desgrópe pe împăratū ; — își pusese tóte puterile ca sa dovedescă pe fiulū celū mai micu alū împăratului. Veȃi ca duhulū scia că de nu va putea nicī în a treia séră sa isbutescă, apoi trebuia să-și mute gândulū ; nu mai putea adeca să-lu desgrópe nicī la aminū. Fie însa ca și baiatulū nu se lasă mai pe josu. Și cum spuseiu, se luptară pe capete ; dară luptă nu glumă. Curgea sudorile de pe fiulu împăratului șiróe, și nu se da neteȃului nicī cătu. Lupta ținu,—și o luptă de mórte,— pînă despre cântalorī. Cum se auȃi cocoșulu, duhulu peri ca o nălucă, dar și baiatulū căȃdu josū de ost-nitu. De mai ținea lupta, numai cătū ai aȃiȃa unū focū s'arū fi muiatū, și cine scie ce se întâmpla. Cum căȃdu fiulū de împăratū, pe mormântulū tătâně-sěū, acolo și adormi. Atitū era de rupty de oboselă.

Când se deșteptă, ce să vedeȃi D-vóstra ? Sórele răsarise de multū și se urcase ca de trei sulite. Ce să faca elū ? Să se întórcă a casă, ȃioa 'n amiaȃa mare, să trecă prin orașū așa înarmatū de susū pînă josū, îi era rușine ; să rămăe acolo, nu se putea.

Ce-i veni lui în gândū, că numai o luă rara, rara, către o pădure ce era p'acolo p'aprópe, ca sa-și petrecă ȃioa cu vinatulū, și mai către séră să se întórcă acasă. Și așa, mergendū elū prin pădurea aceea, ilū apucă gândurile. Elū cugetă, ca ce să fie pricina de le-a ȃisū tata-sěū să-i păzescă mormintulū în trei serī d'a rândulū.

Și mergendū așa, fără să scie nicī elū unde merge, și cu

gândurile duse, se pomeni ca perde poteca și nu mai scie unde merge. Dă în sus, dă în jos, drumul nu-lă mai găsea. Mai se întorse în dreapta, mai la stânga, ași! în loc să iasă la lumină, el se ratacea și mai multu. Dibuindu prin codru, și cercetându să dea peste potecă, eși la un luminiș, și acolo în mijlocul luminișului zărește unu foc mare și pe focu o cracatiță, din care eșia unu felu de glasu, dară fară să scie elu ca ce să fie.

Stete loculu, și mai asculta. Auđi ca și în'aiu. Se mai uită odată, dară nu vedu pe nimeni. Ce să facă? Să se ducă acolo, nu-i da meși, caci nu scia ca ce dracovenie să fie aia. Atunci întinse și elu arcul, dete drumulu sageți și, trancă! lovi dreptu în capulu crăcatiței, și ilu si dete josu.

Într'aceeasi clipă, totă pădurea începu a hauri, de-ți lua auzulu, și de odata se arată înaintea lui șapte smei, ilu înconjoră, pune mâna pe elu, si sfatuescu cum sa-lu pedepsească, pentru ce să dea elu drumul Agerului pământulu, pe carele ei lu-a fostu închisu în carcițița aceea.

Unul dicea să-lu tae. Altulu sa-lu spândure. Altulu să-lu jupoe de viu. Alții în felu de felu de chipuri sa-lu chinuiescă pîna l'o omori. Iară celu mai bêtvanu dintre dênșii dise să-lu lase cu viață, caci cine scie la ce le-o fi și elu bunu, pôte că va isbuti elu sa le fure pe fata unui împăratu după care umbrau ei sa o răpésca, și nu puteau.

Fata acésta se afla închisa de tată-seu într'o casă, ale cării uși erau închise. Tat'seu odată pe anu o lasa dascuiată, și atunci, la o ușe sta de paza unu cocoșu, și la cea laltă era unu clopoțel; și nu putea nimeni să se apropie, căci cum punea cine-va piciorul pe prag, ori clopoțelul se trăgea, ori cocoșul cânta.

Fiulu de împăratu se făgădui ca va cerca și elu. Și așa ilu lăsară Smei viu. Elu se duse binișor, și pînă a nu pune piciorul pe prag, întinse mâna fară să-lu simță nici măiestrele, apucă cocoșul de gât și i-lu răsuci, de nu mai dise nici pis! apoi deschise ușa încetișor, trecu la cea-laltă ușă fură clopoțelul, și se întorse de spuse smeilor, să între

unulū câte unulū, eă elū fî astepta la uşa, pe din năuntru.

Smei ilū ascultară, orbiţi de lăcomia ce aveaū ei să pue mâna pe fată. Şi apoi, de smeî, smeî; de voinicî, voinicî; dară se vede că erau cam năsafleţi, de ascultată la gura băiatului să intre după dēnsulū câte unulū, unulū; cacî fiulū celū micū alū împēratului sta acolo înăuntru cu paloşulū în mēnă, fără să scie smei, şi cum intraū, etū, hârst! le lua capulu şi îi tragea cu totula în cămară. Eăcu unuia, făcu la doi, pîna la alū şéselea. Draculū de smeū celū d'alū şaptelea, pe semne că elū nu era totmai atētū de nataflete, căcî par'că-î spuse draculū la ureche ce prăpādū li se gătesce acolă înăuntru, că nu-î veni să intre şi fugi.

Baiatulū aşa de încetū şi uşorū lucruse, în câtū fata nu simţi nimicū. Ea dormea dusă în patū, fără să aibă vr'unū habarū. Atuncî şi elū se apropie de fată, — şi, dreptulū lui Dumneḃeū! nici că mai vēḃuse pînă atuncî aşa frumuseḃe, — îi luă inelulū ce avea în degetulū celū micū şi marama de pe faţă. Cu aceste doḃ lucruri se întōrse elū acasă la fraḃiī sēi, fară să le spue ce-va, din cele ce i s'au întēplatū.

Tata'lū fetei împēratulū, carele scia ca umblă nisce smeî sa-î răpēscă copila, nu mai putu de bucurie când îi vēḃu măcelăriḃi. Şi cu socotēlă că de aci înainte fata îi va fi scăpată, puse să se strige prin tōte respintile cetaḃiloiū din lume că cine va fi acelū vitēzū care a rēpusū pe smeî, să se îmfaḃiḃeze, ca să-î dea fata după dēnsulū, şi jumētate imperăḃia.

Nu trecu multū şi étă că vine la împēratulū unu ḃiganu uritū şi buzatū, şi negru, ciumă uu altū ce-va, şi spune că elū a omoritū pe smeî. Şi ca să incredinḃeze pe împēratulū de spusele lui, işi arătă cu mândrie satărulū plinū de sânge şi haḃnele stropite. Elū işi umpluse satărulū şi haḃnele cu sângele unui calū alū seū, stătutū de bētrānū şi pling de tecnafesu, cu care nu mai avea ce face, şi-lū ucisese ca să-î ia pelea.

Împēratului nu-î prea venea la socotēlă să aibă ginere pe unu ḃiganu, dara fiindū-că apucase de-şi dedese cuvintulū voia acum ca sa'şi-lū ḃie. Şi pînă să se facă logodna, poḃti

pe țiganu la o masă pe care o dădu împăratulu pentru mântuirea fie-sei de smei. Țiganulu ședea la masă pe șapte perne și d'a drépta împăratului.

Pe cându mâncau eî acolo și se chefueau, étă că vine și feciorulu împăratului celú cu jsbânda și d'abia d'abia, isbuti să intre ca să vorbescă împăratului.

Intrândú la masa împărătescă fiulú împăratului începu să laude pe celú ce făcuse isbânda și să heretisescă pe împăratú pentru scăparea fie-sei de la rele.

— Eú am omorítú pe smei, díse țiganulr fudulú, fudulú. Ce socotesci tu băete, câtú m'amú mai luptatú!

— Așa o fi verișcane; dară mie pare că totú nu-mí vine a crede că tu să fi făcutú o așa ispravă.

— Ce stați de mai ascultați la bârfelele moji cului ásta? slujitori! dați-lú afară!

— O! o! voinicule, mai încetú mai încetú te-ai prea grăbitú; nu e de nasulú teú o asemenea bucățică! Ca să te credemú că tu ai făcutú o așa vitejie arată-ne vr'unú semnú, care să ne scótá din bănuialá.

— Dară mai semnú ca satáru lú și hainele mele cele stropite cu sânge, ce mai poftesci?

— Celú ce a făcutú o asemenea vitejie nu cređú eú să fi fostú elú așa de ușurelú în câtú să nu fi luatú vr'unú semn, cu care să-și dovedească fapta.

— Ce mai așteptați slujitori? Dați afară pe smintitulú ásta carele vine să ne strice chefulú.

— Ia, mai stai o lecuță voinice, fí díse atunci și împăratulú, carele ascultase cum nu se înțelegeau eî la cuvinte. Cum cam dai tu să se înțelegă par'că arú veni la prochimenú.

— Eú socotescú mărite împérate că celú ce a făcutú o asemenea vitejie nu cređú să se fi culcatú pe urechia aia și să fi statú numai așa cu degetulú în gurá, după ce a ucisú pe smei și s'a vėđutú stápanú pe cámara unde dormea împărátésa, trebuie să fi luatú elú vr'unú semnú cu care să dea la ivelá vitejia lui.

Pe cândú vorbea feciorulú împăratului pernele sárea una

câte una de sub țiganu. Pe semne că se totu sicăia pe scaunū de neastămpērū și de frică pentru mișelia ce făcu.

Iară fiulū de împērātū, încă vorbindū, scōse mărāma și inelulū ce luase fetei din degetū.

— Aoleol astea suntū ale mele dișe și fata, și mī-a peritū în învālmășela cu omorulū smeilorū

— N'a peritū, domnița îi respunce fiulū de împērātū; eū țī le-amū luatū după ce amū ucisū șese smei, și imi pare rēū că mī-a scăpatū și celū d'alū șeptelea.

Atuncī împērātulū resuflă de bucurie că a scăpatū cu față curatā pe sie-sa de o însoțire ce nu-ī venea la socotēlā de locū, de locū.

Și înfruntāndū pe țiganū, după cum i se și cădea, porunci de aduse doi armāsari neinvēțați. Legă pe țiganū de cōdele cailorū și împreună cu dēnsulū și unū sacū de nucī. Apoi dete drumulū armāsarilorū de se duserā în lume și unde cădea nuca, cădea și bucățica din țiganū pīnă ce nu se alese nici prafu de elū.

Apoi se făcu gătire de nuntā pentru feciorulū de împērātū celū vitēdū cu fata cea frumōsā ca o đinā. Și gătindu-se și dișe de multū sosindū, pornirā cu toții la bisericā. Lumea după lume se luaserā după dēnșii se-ī petreacă la bisericā. Împērātulū și împērāteasa, miriī și rudele lorū erau în căruțe ferecate numai în aurū.

Cāndū furā aprōpe și mai avea numai căți-va pași să facā pīnă la bisericā odatā se auđi o vijitūrā grōsnicā, și numai etā că smeulū d'alū șeptelea dā nāvalā peste dēnșii. Odatā plesni dintr'un biciū, și căruțele tōte se făcurā stane de piatrā fără numai împērātulū și miriī scăparā. Pe mirēsa o înhățā smeulū de mijlocū, o rupse dintre ai sei, se înălță în aerū și se făcu nevēđutū cu fatā cu totū.

Toți rămāserā buimăciți de spaimā. Iară ginerile se supērā mai cu asupra de cātū toți. Iși mușca māinile de supārare cum de n'a pututū elū să pue mână și pe acestū blestematū de smeū să-lū omōre, căci etā acum ce neajunsū îi făcu.

Ce să facā acūmū? Fără logodnica luī nu putea să ramāe;

să se ducă să o caute; dară unde? Se frământa, bietul și nu scia cum s'o nimerescă mai bine. În cele din urmă se hotărî, ca, ori ce o fi să fie, el să se ducă să-și caute scrisa.

Se cercă bietul tatăl fetei să-lă oprască, ca să nu se răpue și dînsul în deșert; dară giaba, nu fu cu putință a-lă opri; și-o pusese el în cap, și căta să se ducă. Își luă deci nițele merinde cu dînsul și plecă.

Eșind pe câmpie, luă drumul d'a lunglu și aîde, aîde, trecu păduri și văi, trecu pustiri, dumbrăvi, munți și vălcele pînă ce ajunse la un codru mare, mare, fără căpătăiu. Orbăcînd el p'acolo prin desiș, dete de o poiană. Acolo în poiană ședea cineva la foc. Tocmai și el își isprăvise merindele și se duse drept la omul ce ședea la foc. Acela cum îl vădu, îl cunoscu și începu să-î mulțumescă că l'a scos din ghiarele smeului. Pasă-mi-te era Agerul pămîntului. Acolo trăia el.

Stătură ei ce stătură de vorbă, se întrebă de ale sănătății, își spuseră păsurile, și apoi feciorul de împărat zise:

— Acum mă duc să-mi caut logodnica pe care mi-a răpit'o Smeul. Nu scii tu, vericule, încotro va fi ședîndă spurcatul?

— Cam greu lucru este ce vrei tu. Și eu te-aș sfătui mai bine să-ți cauți de trebă și să lași la naiba și Smeu și totu, că poate să-ți răi ne viața.

— Se vede că tu nu înțelegi, îi respunse voinicul, că fără de logodnica mea nu mai pot trăi, sînt hotărât a mă duce după dînsa și dincolo de lumea asta, și ori voi isbuti să-mi ia soția, ori imi voi frînge și eu junghetura umblînd după dînsa.

Atunci Agerul pămîntului vedînd așa, îi spuse că Smeul nu este tocmai, tocmai de temut, dară mumă-sa, că e și vrăjitoare de n'are căpătăiu, și pe ea trebuie s'o omore mai întăiu. Apoi îl îndreptă pe unde să mîergă ca să ajungă la casele Smeoicei și ce să facă ca să pue mâna pe odorol ce căuta el.

Atîta voi să scie feciorul de împărat, și după ce priimi

de la Agerulă pământului câte ce-va de ale gurei porni și se duse, și se duse, pînă ce ajunse la hotarele Smeilor. Și ca să nu ne perdem vremea de gēba înșirîndu grūtățile ce întâmpină bietul fecior de împărat în cale, să vă spuie cum a ajuns și cum și-a isbîndit.

Aci dacă ajunse, făcu tocmai pe tocmai cum îl învățase Agerulă pământului.

Drăcoica de mumă a Smeului dormea numai la nămieți când sórele stă în cruci. Și când veni fiul împăratului, și stătu la pórta, ea tocmai adormise, cātându-i în cap slujnica sa. Acéstă slujnică, și ea tot răpita era și viță de boer.

Stăndu el acolo și uitându-se la cotorónța de babă cum îi căuta în cap, fata acésta îl zări. El îi făcu semn. Fata puse binișor capul babei pe e pernă, și veni numai de cāt la feciorul de împărat să vadă ce voesce.

Și după ce se înțeleseră la cuvinte, fata îl băgă într'o cămară și acolo îl învăță cum să făcă, după ce el îi făgădui că o va scăpa și pe dēnsa de robia Smeoícei.

Baba clónța, muma smeului, di se ea, are darul să nu móră cāt va fi cada (tocitorea) ce stă ici după ușă. În ea, sunt o mulțime de suflete, și când s'arū întâmpla să o răpue. cine-va, ea dă fuga și sórbe din sufletele închise în cadă, și căștigă putere și viață din noă.

Fiul împăratului pînă să se scóle baba, se apucă de în-gropă cada în pivniță.

După ce se deșteptă baba și auđi că nescine a venit și vrea să se întâlniască cu dēnsa, se duse numai de cāt în cămara unde o aștepta fiul împăratului; veđi că acolo voia să vorbescă ea cu ce veneau la dēnsa.

Aoleo! era să uită a vă spune că în curtea Smeoícei era de jur împrejur parî înfipt în pămînt, și în fie cure parū câte un cap de om din ce ce îi trăgea ața la mórte și îi împingeau pécatele să-i calce hotarele. Numai unul mai rămăsese fără de cap, și acela striga babei: cap! cap!

Nu e vorbă, fiul împăratului o cam băgase pe mănecă de frică, dară îmbărbătat de fata, slujnica babei, își luă

inima în dinți dîcîndu : vei mai căpêta și tu capu la moșii ții verđi, ori la paștele cailorü.

Viîndü baba la dînsulü, începu să-î vorbêscă cu nisce graiuri mieröse și ademenitöre, de arü fi supusü pe nu sciü ce voinicü de arü fi fostü. Fiulü împêratului scia la ce să se astepte, și sta și elü gata de luptă. Âncă vorbindü, baba se facea că nu sciü ce căuta pin casă, și luândü nisce ițe ce erau agățate într'unü cuiü, le puse pe dânsa. Odată se schimbă într'o catană (oștênü), cu sabia gólă în mână. Atunci și fiulü împêratului, fără a mai zăbovi nici o clipă, și mai iute de câtü ai gândi, scöse paloșulü și îi tăe capulü, rețedându-lü de noë ori. Veđi că așa îlü învêțase fata.

Afurisita de babă așa cu capulü rețedatü sărea prin casă de colo până colo, căutândü cada cu sufletele, ca să le sörbă, și dacă n'o găsi, căđu josü și crăpă.

După acca fata din casă a babei arătă voinicului fiü de împêratü calea ce ducea la casele Smeului, și îlü învêță ce să facă și acolo.

Și ajungêndü la locuința Smeului, merse fără frică dreptü în cămara unde ședea logodnica sa, cacî ȓiua smeulü se ducea la vînatü, unde se întorcea tocmai sêra.

Fata de împêratü cumü îlü vêđu, nu mai putu de bucurie. Pină una alta, elü o rugă să întrebe pe smeü în ce îi stă puterea, iară fiulü de împêratü se întörse la curtea babei și remase acolo peste nôpte.

Venîndü smeulü acasă, fata îlü întrebă unde îi stă puterea ? Elü îi trase o palmă ca la urlați. Ea, prefăcêndu-se a plânge și a fi bolnavă, Smeulü se căi că s'a iuțitü și îi spuse o minciună Puterea mea, ȓise elü, stă în stâlputü porții.

Adoua ȓi spuse lui Fêțü-frumosü, și elü nu cređu. Fata prefăcêndu-se mähnită că nu scie în ce îi stă puterea, păți însă ca și de rîndulü trecutü, apoi smeulü îi spuse încă o minciună

Dacă vêđu fata că fiulü de împêratü nu crede, — veđi că scia elü ce scia, — ea se făcu bolnavă. Cândü veni smeulü a treia ȓi de la vînatü, găsi pe fată în patü. Se duse elü s'o întrebe ce are, și ea îi respunse : amü căđutü la patü de întri-

stare, pentru că tu tănuesci de mine în ce stă puterea ta. Smeul trase fetei și de astă dată o calcavură de auți căini. în Giurgiu. Atunci ea se prefăcu așa de bolnavă, în cât Smeul credu că o să dea mâna cu mórtea. Și căindu-se de ceea ce făcuse, și voindü s'o mângâe, îi spuse dreptü.

Puterea mea, ñise elü, stă într'o scrófă care se tăvălese câtü e ñilică într'o lacovisce de lapte dulce. Acea lăcovisce nu este tocmai departe de aci. În scrófă este unü epure, în epure o prepeliță, și în prepeliță sântü trei vermü. Acestia suntu puterea mea.

Atita voi și fata să scie.

Cum se făcu ñioă și Smeul se duse la vinatü, étă că vine și fiulü de împëratü să cerceteze despre cele ce aflase fata de la Smeü, căci dorul de a-și vedea cu unü césü mai înainte logodnica acasă, nu-i da răgazü să zăbovescă mai multü, Fata îi spuse totü ce află, din firü pînă în ață; érá elü plecä numai decât. De milă de silă, luă elü și nițele merinde ce-i dase fata; darä lui nu-i ardea de mâncare.

Merse, merse, și érá merse. Merindele se sfirși. Elü merse voïnicesce pînă ce în desérä ajunse lihnitü de fóme, și setosü, de se ferescä Dumneñeü, într'unü codru, unde dete de o colibă. Intră înăuntru și gäsi unü omü orbü ce-și mânca mämăliguța cu lapte dulce. Se apropie și elü binișorü; fără sä prindä de veste orbulü, și mändă pînă ce-și momi fómea óre-cum. Orbulü băgä de sémă că prea sä sfärșesce curändü leguma de pe masă. Se miră. Elü scia că de altä-datä îi era de ajuusü mâncarea: de astä-datä însă nu se säturase. Înțelese elü că trebue să se jóce vre-o drăcie la mijlocü. Atunci întrebä:

— Cine este de-mï ajută la mâncare? De este omü bunü, fie bine-venitü, érá de este omü rëü, sä se depărteze, că nu va fi bine de elü.

— Omü bunü, moșicile; suntu călëtorü, și pînă una alta, așü voi sä gäsescü ce-va de lucru. Unchiașulü celü orbü priimi bucurosü sä intre la dënsulü în slujbă. Îlü puse sä-i ducă turmulița de oi la pășune; darä

avu grije a-î spune să nu care cum-va să trecă peste hotarele moșiei lui, pe loculū scrófeî din lăcovistea de lapte dulce, că va fi vai de capulū lui, și va perde și oile.

Fiulū împératului se făgădui că va asculta [de cuvintulū orbului; dară chiar în dioa dintăiū trecu, [și oile păscură érba cea mare și móle ca mătasea ce se afla pe moșia scrófeî cu nesațiū. Când veni séra acasă, laptele ce deteră oile fu de ajunsū pentru améndoî, și încă și rămăse. Orbulū se minună și đise fie-seî să se ia după dēnsulū a doa đî și să vadă d'a minune ce face argatulū.

Cum plecă cu oile argatulū în diminéța următóre, fata făcu precum îi đisese tată-sēū. Elū se duse dreptū, ca pe ciripie, tocmaî pe moșia scrófeî cu oile la pășune. Fata se sperie, dară se piti și tăcu din gură, să vadă ce se va întâmpla.

Ce să vedeți D-vóstră? Unde veni scrófa cu o falcă în cerū și cu una în pămíntū, și năvală la argatulū orbului să-lū sfíșie și mai multe nu. Fiulū împératului sta țanțoșū cu paloșulū în mână, și se luară la luptă; și lupte-se, și lupte-se, pînă ce améndoî obosiră de abia se mișcaū.

Atuncî đise scrófa :

— Dac'arū fi cine-va să-mî dea nițelū lăstarū de trestie și unū ciobū de lapte din lăcoviștea mea de lapte dulce țiașū arăta eū cum să cutezi tu a-mî călca hotarele.

— Dac'arū fi cine-va să-mî dea și mie unū colac sămbuc, și o bārdacă de apă de isvor să beaū, țiașū arăta și eū ție cine suntū eū, đise și fiulū împératului.

Când, écă fata unchiașului celui orbū, care privea la lupta lorū, că vine și dá fiului de împératū să îmbuce colaculū ce și-lū luase ea, ca să aibă ce mânca la pândă, și fuga se repedi de-î aduse și o bārdacă de apă de la isvorū. Flēcēlū mână și beū, și prinđendū putere, răsturnă pe scrófă, se puse călare pe dēnsa, și-î tăie capulū.

Apoi o spintecă și îngriji să nu scape Epurile. Puse mâna pe dēnsulū, și spintecāndū și epurile, prinse Prepețița. Și scoțēndū din rerunchiî Prepețiței cei trei vermi, îi băgă în sinū după ce le suci nițelū găturile.

Întorcându-se la unchiaşu, îşi luă dioa bună de la orbu şi de la fată, spuindu-le că în curându va afla despre densusu, şi într'unu sufletu se întorse la curtea Smeului.

Aci daca ajunse îşi schimbă vesmintele, se făcu doftorū, şi începu a striga :

Lécuri de vîndare, lécuri!

Smeulū cumū auđi, trimise de-lū chemă, că luī nu-ī prea era bine. De câte-va đile, gainea aşa lîngeđendū. Nu-ī era tođi boīi acasă, veđi bine, că puterea luī se afla acum în sînulū fiulū de împēratū. Se îmbolnăvise.

Dacă veni fiulū împēratulū şi ilū întrebă Smeulū de pôte să-lū facă sănătosū, prefăcutulū doftorū īi spuse că se va însă-nătoşa, dacă se va scălda în lapte de epe. Smeulū porunci numai de câtū şi-ī făcu o bae din laptele epelorū luī, pe carele pusese densusū de le mulse, Când intră în bae Smeulū, fiulū împēratulū maī răsuci o tónă găturile vermilorū ; iar Smeulū odată sări în sus, dicēndū :

Acum mī-e bine ca şi când ereamū la sînulū mameī.

Şi dāndū doftorulū darurī scumpe ilū pofti la masă. Veđi că smeulū nu cunoscea cine era doftorul. Ospētāndu-se, şi stāndū eī la taiasū, fiulū împēratulū întrebă pe smeū: De ce trebă suntū bicele alea ce le Ńiī atārnate fie-care în cuiulū seū pe păretele din fundū?

— Cu unulū, respunse smeulū, dacă voiū plesni odată, tôte turmele mele se facū o nucă. Dacă voiū plesni cu al doilea tôte coprinsurile mele se facū unū mērū. Iară cu alū treilea biciū când plesnescū la spatele orī-cāruī lucru, ilū schimbū în stană de pétră şi când plesnescū cu elū în faţă, se desface făcutulū, şi vine la adevărata luī fiinţă lucrulū împetritū.

Cum află despre asta fiulū împēratulū. eşi afară şi suci de totū găturife vermilorū érá Smeulū crăpă îndată.

Apoi luă bicele, plesni cu unulū şi tôte turmele şi ciređile Smeului lefăcu o nucă, pe care o băgă în sînu ; şi plesnindū cu altulū, tôte coprinsurile Smeului se schimbară într'unū mērū, pe care éráşi ilū băgă în sînu. Şi luāndu-şi logodnica, se duse la orbū, dară nu-lū maī găsi, căci murise ; luă decī cu densusū pe

fată, și mergându la curțile babei, luă și pe fata ce slujia sme
oicei și se întorse cu toatele acasă la împăratul socrului lui.

Și mergându în fața carălor și cailor care rămăseseră stane
de piatră, de când răpise Smeul pe fata împăratului, plesni de
trei ori în fața lor, și se făcură la loc cum erau în ziua când
merseră la cununie ei și toți cei de prin căruțe.

Cele două fete ce le adusese cu sine fiul de împărat, le dete
de neveste fraților lui.

Și se făcu o nuntă înfricoșată, d'alea împărăteșcile, cum
sămănă nu mai avu pe fața pământului, și se făcu o veselie
de o ținură minte câtă trăiră locuitorii acelei împărății.

Amă fostă și eu acolo și amă vădută toate chefurile, căci de
n'așu fi fostă, de unde așu fi știută eu să vă povestescă.
O lingură scurtă pe la nasulă cui n'ascultă.

NOTA. Comunicat de Dr. *Iohan Urban Iarnik*, docent de
filologia română la c. r. universitate din Viena, și profesoră la șola
c. r. reală.

CEI TREI FRAȚI ÎMPERAȚI

A fost o dată ca nici odată, etc.

A fost odată un băietu omu săracu. Elu avea femei și trei copilași. Lucra băietulu omu de da pe brânci, și noapte, oră ce și pe unde găsea, și doă în teiu nu putea lega și elu. Băieții copilași erau mai multu slămândi de câtu sățu, și

Într'o dimineață, plecându la pădure ca să aducă ce-va uscătorele pentru casă, vădu într'unu copaciū unu cuibū de pasăre. cum nu mai văduse elu pînă atunci. Se miră nițelū. apoi par'că-i da cine-va ghiesū, vru să scie ca ce felū de pasăre sa fie acea ce se adăpostea în astū-felū de cuibū. Își lepădă calevrii, își scuipă în palme și se agățā de copaciū ca să se urce în elū, încetū încetū, elū se sui pînă la cuibū, se uitā într'insulū; pasărea nu era; cândū ce să vedā? unū ou ca de găină. Așa de frumosū era oulū, și luciosū, luciosū, în câtū par'că-i era milă să pue mână pe dēnsulū. În cele din urmă, îlū luā și-lū băgā în sinū. După ce se dete josū, culese câte-va uscături, făcu o sarcinā mică, o luā la spinare și plecă cu dēnsa a casā.

Copiii, când vădurā oulū, sārcaū de bucurie. Se mirā și femeea luī, căci nici ea nu mai văduse unū astū felū de ou. Nu sciaū cum sa umble mai binișorū cu dēnsulū, ca să nu-lū scape josū să se spargā. Unulū đicea ca să-lū cōcă în spuzā și să mănānce toți dintr'ēnsulū, altulū đicea ca să-lū fiarbā; altulū đicea ca să-lū păstreze.

Muncitorulū însă đise că mai bine arū fi să se ducā cu elū în tîrgū să-lū dea pe banī, că totū și-a perdutū elū đioa de muncā, și cu ce va prinde pe dēnsulū să ia nițelū mālaiū.

Toți gāsina cu cale că așa este mai bine să facā.

Se duse deci cu oul în târg. Se aședă și bietul muncitor în rând cu femeile ce vindeau ouă.

Umbla ómenii de colo pînă colo și cumpărau mereu la ouă dară la elū nicī unulū nu venea. Se mira cum de nu-lū întrébă și pe dēnsulū nimenea de oulū lui. În cele mai de pe urmă ecă unū neguțătorū chiaburū că vine și la dēnsulū.

— De vîndare ai oulū ăsta, prietine? îi dīse.

— De vîndare, jupāne.

— Ce cei pe dēnsulū?

— Păi, ce-ī vrea să-mī dai, jupāne,

— Să-ți dau o pungă de banī.

— Ia lasă, jupāne, nu-ți mai bate jocū de mine, dīse elū și se uita în altă parte, cređēndū că rīde de elū, pentru că venise la târgū numai cu unū ou.

— Ba nicī rīsū, nicī nimicū, începū a dīce negustorulū celū chiaburū. Etă doē pungī; nu cređu să-ți dea altulū mai multū.

Și scóse pungile cu banī, i le puse în mână, luă oulū și plecā.

Bietulū omū rămase înlemnitū în locū, uītāndu-se după neguțătorū cum se ducea. Nicī că-ī venea măcarū să cređă ochilorū. Și apoi unde se mai auđise ca un ou să se vāndă cu doē pungī de banī.

Cāndū se deșteptā din zăpăcéla lui, pipāi pungile să vedā nu e vr'un visū; apoi vru să alerge depē neguțătorū să-lū întrebe de n'a făcutū vr'o greșelā. Dară ia pe neguțătorū de unde nu e. Elū își căutase de drumū veselū că cumpărase așa ou.

Dacă vedū și vedū, deschise și elū pungile, se uita în ele, dară odată ilū luară de ochī banī ce era acolo. Apoi le strānse la locū, le băgā în sīnū și plecā să-și cumpere merinde. Umplu unū sacū cu de cele de trebuință și o luă către casă. Se totū temea și se totū uita în tóte părțile să nu care cum-va să vie cine-va să-ī ia pungile.

Cānd ajunsē acasă, trānti saculū josū și dīse.

— Etă, nevastă, ce minune făcuiū eū cu oulū ăla posnașū; vedī tu?

— Vedū. Dar ce e în saculū ăla marele?

— Ei! dară ce nu e; aia întreebă-mă; mălaiu, fasole, pas-tramă, peste săratu, cėpă, ardeiū, usturoiū.

— Și unde le duci?

— Ia auđi unde le ducū! acasă, fă, ție și copiilorū, unde să le ducū?

— Ce vorbesci, bărbate? orī ai căpiatu astăđi. Veđi mă, că ți le o fi datū cine-va să le duci aiurea; și tu, sciindū lipsa de acasă, t'eī fi rătăcitu cu ele încóce. Când ai mai făcutū tu astă comedie să vii acasă cu merinde câtū munca ta pe dece đile?

— Păi bine, fa, nevastă, nu-ți spuseiū că comedia asta o făcu oulū ăla posnașū de-lū găsiū eū ađi în pădure?

— Ce spuī, bărbate? atitū a făcutū oulū ăla, câtū ai datū tu pe tóte astea?

— Heī! dară când eī mai vedea și p'astea! să vedem ce o să mai đici. Atunci scóse pungile și resturnă banī în patū.

Femeea remase înmărmurită cu ochiī țintă la banī.

Copiii cariī pīnă atunci rėscólea prin sacū, și inhăța cu diații când din una, când din altă, cum auđiră zornăitulū banilorū, alergaū de la sacū la banī și de la banī la sacū. Eī nu se puteaū sătura vedėndū atăta belșugū în casa lorū.

— Bărbate, mai đise femeea, dară asta nu e lucru curatū. Atătea banī pentru unū ou de găină!

Și pipăea banīi sė vađă nu care cum-va suntū niscai fer-mece, orī, altū-ce-va.

— De găină de negăină, uīte l'amū vindutū cu douė pungi de banī, cum iī veđi cu ochiī verđi. Apoi orī că elū a făcutū atita orī că negustorulū la care l'amū vindutū n'a fostū omū curatū, eū nu sciū. Atăta sciū numai că trebuie să mulțumim lui Dumneđeū că ne-a învrednicitū să vedemū și noi odată cu ochiī ce este belșugū în casa nóstră. Acum veđi de rostesse de masă, să mănăcămū și să ne veselimū.

Așa și făcură. Tótă đioa într'o veselie o duseră.

A doua đi se sculă de dimineața, se găti și plecă la muncă. Nu sciū însă cum făcu elū, nu sciū cum-drese, că se pomeni é-rășī în pădure. Nicī elū nu scia cum venise acolo; scia numai că elū la muncă plecase.

Daca vëdu așa, cătă copaciulū, se sui in elū, și mai găsi unū ou.

Se duse cu elū în tîrgū și mai luă încă douē pungī cu banī totū de la acelu negustorū.

Pasămi-te oule astea erau de diamantū, care făceaū de dece ori atătū cătū îi da lui pe ele negustorulū.

Elū însă era bunū bucurosū că lua și atătū ; căci scăpă de să-răcie, elū și cu toți ai lui.

Cumpără de astă dată haine pentru copii, căci erau goi. Mai luă nisce unelte și dichisuri. de ale lui pentru muncă, și pentru casă, căci nu credea că o să fie în tôte țilele pasce, să totū gă-sescă la ouă d'astea scumpele.

Câte-va țile d'a rândulū se mai duse elū în pădure și totū găsea câte unū ou. Se făcu însă mai năzurosū în tîrgū, ținu mai la prețū, și cu mirare vëdu că scôte câte patru pungī de banī în locū de doē.

Apoi daca vëdu elū că așa merge trēba, își făcu o căscioră, își mai îndulci și elū traiulū și-și dete copii la dascălū ca să învețe carte.

Îtr'una din țile ducēnduse mai de diminēță să-și ia merticulū, dete peste pasărea, ale cui ouē le lua elū. Sta pe cuibū. Așa frumusețe de pasēre nu mai vëduse nici mai aușise. Îndată îi trăsni prin capū că arū fi bine să o aducă acasă la dēnsulū. O și luă binișorū, și cu mare hucurie aduse la bordeiulū lui pe stăpina ouelorū.

Apoi ducēndu-se în tîrgū, porunci o colivie fōrte frumōsă și fōrte mare, în care colivie își aședă găina și o îngrijia ca pe copii lui.

Cu chipulū acesta scăpă și de drumulū de tôte țilele prin pădure, și de suitulū în copaciū.

Găina îi oa în tôte țilele câte unū ou, în colivie.

Îmbogățindu-se elū, goni sărăcia din satulū lui. Făcea bine la totū satulū. Ajuta pe ori ce nevoiașū ; cumpēra vaci la tôte vëduvele ; ocrotea pe toți copii sārmanī.

Omulū este nesățiosū. Cu cătū are totū ar vrea să mai aibă. Muncitorulū, după ce vëdu că are destulū, începu a face negoțū-

Și fiindcă negocîul cînd merge bine, de firea lui este ca să se întindă ca pecingenea, dete ghiesu muncitorului să călătorască prin țeri streine după negocîu,

Porni dară într'o călătorie foarte depărtată peste mări și țeri.

Într'o di cînd lipsea și nevasta lui d'acasă, copiii intrară în colivie ca să se jöce cu găina. Jucându-se ei acolo, unul din ei ridică aripa găinei și vede că este ce-va scrisu acolo :

— Să te vedu, nene, ți se celü mijlociü către celü mai mare din frați, poți tu să citești ce ți dice aici ?

— Ba nici bóbă, respunse elü. Astea pare-că nu suntü slove de care ne arată dascälulü.

— Să mergem să chemämü pe dascälü, să ne spue elü ce ți dice acele slove, ți se celü mai micü din frați.

— Bine ți ci tu, răspunseră amendoi frații mai mari, să mergemü, să mergemü.

Și într'unü sufletü ajunseră la dascälü, îi spuseră și-lü rugară să vie să citescă, ca să scie și ei ce ți dice acele slove de sub aripa găinei, pe care o păstréză în colivie tat'alü lorü.

Dascälulü de o cam dată nu voi să cređă ceea ce-ı spuneaü copiii ; dară după ce-lü încredințară, se hotări să vie într'o döră, mai multü de hatărulü lorü de câtü pentru vr'o ispravă.

Cînd vedu acele slove și le citi, dascälulü rămase înmărmuritü, și intrându-ı gärgäuniı în capü, îi și puse gändü rëü găinei. Copiilorü însă le ți se că acelea ce lorü li se păreaü a fi slove, era unü fleacü și că nu însemna nimicü.

Ce făcu dascälulü, ce drese, că se dete pe lîngă muma copiilorü, și cu șoșele, cu momele, îi intră pe subt piele și se înädi cu dënsa

Biata femeie slabă ca toate femeile, se planisi dascälulü.

Intr'una din zile, după ce își scoaseră ochii, dascälulü uitându-se la ea cu ochi galeși și cu giugiuleli, îi ți se :

— Ce mult așü pofti să mănânc o pasere cu tine la masă

— Măine e sərbătoare. răspunse femeea, vouü trimite să cumpere o pasere bună și grasă și o voiü găti după pofta inimioarei dumatiale.

— Daca ar fi vorba despre paseri de care se găsesc la totă

lumea, nu ți-așu fi mai spus dumitale, căci amă și eu destule în curte, slavă Domnului!

Dascălul bătea șeoa să pricépă épa, Femeii îi dete ună feră arsă prin inimă.

— E, apoi ce felă de pasăre ai voi dumnéta ? îi întrebă femeea.

— Ce-va așa, deosebită, respuse dascălul, Și ca să nu mai ocolimă, ți-oiu spune romănesce pe șleú: am poftă să ți măncăncă friptă găina aia a ta din colivie.

— Vai de mine, dascăle; dară cum așu face eu una ca asta? Ce va dice bărbatu-meu când s'o întórce?

— Oră ce va dice, écă, tu să-î spuă că a murit. Și apoi nu, pricepă la ce să mai țineti o găină, care și așa e destulă de bêtrână și care peste curând negreșită că totă are să móră.

— Oră și cum dascăle, totă nu-mă vine să facă una ca asta ca să nu se amărască bărbatu-meu.

— Atăta trecere n'amă și eu la dumnéta? mai duse dascălul. Asta imă dovedesce că nu mă iubesci. Imă pare rău că amă îndrăgită cu atăta focă pe o nesimțitóre. Eu pentru dragostea ta așu fi dată prin focă și prin apă, ca să-ți facă voile, și tu pentru mine atăta lucru să nu faci. Să scii dară că de ađi incolo n'ai să mă mai veđi; mă ducă să mă înecă.

Biata mucre, începuse a simți și ea de dănsul; apoi de frică ca să nu-și facă séma singură pentru dragostea ei se înduplecă și fagădui dascălului că-î va da găina s'o mănănce friptă, singură, singurelă, după cum dorea.

Cum auđi dascălul de una ca acésta, îi duse că acum s'a încredințată că și ea îlă iubesc. Apoi puse la cale ca găina s'o gătésca bucătăreșă lui.

A doa ăi, după ce porunci bucătăreșei să nu lepede nimică din ale găinei, nici din măruntae, ci s'o frigă așa întrégă întreguliță, se duse la biserică, unde veni și femeea cu copii.

Bucătăreșă făcu întocmai precum îi poruncise stăpănu seă, însă pe când era aprópe să fie friptă găina desavărșită, copiii se întórseră de la biserică, de și nu se isprăvisse slujba, căci lise

făcuse fôme și se rugară de bucătârssa să le dea ce-va să mănânce.

Cu atâta gingășie se rugară copiii, în câtă bucătăresei i se făcu milă de dênșii : le dete câte ună codru de pâine, și pe lingă acêsta, celui mare îi dete capulă găinei, celui mijlociă pipota, și celui mai mică inima, socotindă că acestea suntă lucruri de nimică.

Copiii mâncară repede, și se duseră érăși la biserică.

Dascălulă, care statuse ca pe ghimpă la biserică, cum eși veni numai de câtă să se pue la masă. Numai gândindu-se la găină, îi lăsa gura apă. Dară se supără câtă ună lucru mare când vėđu că i se aduse găina fără capă, fără pipotă și fără inimă. Se cătrăni de ciudă și de necază dascălulă în câtă p'aci p'aci era să înnebunescă.

Atunci răcni ca ună leă la bucătăresă întrebând'o cum a făcută de i-a călcată porunca.

Biata bucătăresă spuse lucrulă cum se întâmplase, ȃicându-i că nu credea să se facă atâta tevatura pentru nimiculă ăsta de măruntae.

Vėđu că nu mai are încotro, și se stăpâni, gustă câte ce-va din masă, se sculă fôrte amărită și se hotăvi să porțe simbetele copiiloră.

Femeea, de unde se aștepta să vadă pe dascălă mulțumită pentru că se jertfise să-i facă plăcerea, rămase uimită aȃndu-lă că este atâta de mihnit. Se duse dară pe lângă dânsulă și cu felă de felă de vorbe dulci voi să-lă înveselescă.

Eară elă, care nu-și lua de locă gândulă de la găină, îi duse :

— Ai voită să-mă dovedescă că-ți suntă dragă când te-ai înduplecată și ai dat găina s'o tae și să o frigă. Ca să mă încredințeză cu desăvėșire că mă iubescă, amă să te puiă ăncă la o încercare Ună lucru amă să-ți mai ceră.

— Spune, spune mai curėndă, sufletulă meă, numai să se potă. Eă însă sunt gata și la môrte să mergă, pentru d-ta, îi respunse femeea.

— Trebue să alegă una din două : oră să fii cu copiii tei, oră să fii cu mine. Și étă de ce : suntă dascălă de atifi mară

de anî, și nu mi s'a întâmplată ca vre-ună scolară pînă acum să-mî fi făcută rușinea ce mî-a făcută copii tei. Tótă lumea scie, că pe copiii tei îi am mai de aprópe de câtă pe cei lalți ; eă mă silesă cu ei să-î învătă cîte în lună și în sóre fiindă-că amă voită să-î scoță ciraci ai mei ; și ei, ce să veđi ? Lasă că facă mișelii și umblă ca desmeticii pe uliți, de s'a luată lumea de gândurî cu ei, dară ađi să iasă ei din biserică, să vie să mănance și apoi să se întórcă în biserică clefetindă din gură ! Cu ce obrază să mai esă eă în lume ? Cine o să-și mai dea copiii la scóla mea ? Și de câtă să-mî esă nume rău, mai bine să moră ; căci étă ce ălesuesce o đicétore : de câtă să esă omului nume rău mai bine ochii din capă.

— Ce stai dascăle de vorbești ? Apoi la mine nu te mai gîndesci ? Nu e păcată de Dumneđeă să perdemă noi nisce copilași așa de drăgălași și curați ca mărăgăritarulă ? Cum se póte una ca asta, ca eă să-mî perđă copilași ? Gîndesce-te, drăguțule sufletului meă, ci suntă copiii mei.

— Orî ei, orî eă, respunse elă.

— Bine, ce o să đică bărbatulă meă cînd s'o întórcă ? Lumea mă va omorî cu pietre cînd va auđi una ca asta.

Dascălulă veđu că a cam scrântit-o, și o întórcă pe fóia ai-laltă.

— Eă nu đică să-î omorimă, ci să-î trimetemă de o cam dată la ună altă orașă ; să đică că i-ai trimisă pentru învătatură. Nu mai potă, mă înțelegi ? să stea cu mine aici ; căci nu voiă să-mî đică lumea că suntă dascălă d'ăia terchea, berchea, trei lei perechea.

Cu gura đicea elă unele ca acestea, dară în capulă lui clocea alte gîndurî spurcate.

— Ei bine, daca este așa, mă învoescă : dară cum să facemă ? întrebă femeea.

— Fórtă lesne, respunse dascălulă ; la nópte să-î închidemă într'o magazie, și mâine, în faptulă đilei, îi iaă eă într'o căruță și i-oii duce să-î aședă la ună prieten ală meă.

Gîndulă dascălului era să ia pe copii, să-î ducă în pădure

și acolo să spintice pe câte unul, unul, și să le scotă dintr'înșii capul, pipota și inima găinei, și să le înghița el.

Dară norocul nu-i sluji nici de astă dată.

Copiii fură coprinsi de frică când se văzură închiși în magadie. Începură să plângă. Celu mijlociū însă țise :

— Fraților, ascultați-mă pe mine, că va fi bine de noi toți. Sciți de ce ne-a închisū dascalulū aici cu voiea mamei ?

— De ce ? întrebă cei-lalți.

— Dascalulū a spusū minciuni că nu însemna nimicū slovele de supt aripa găinei. Și d'aia a stăruitū elū pe lângă mama de a tăiatū gaina și s'o mănânce elū, ca să se împlinască la dēnsulū prorocia din acele slove. Dară n'a vrutū Dumneđeū cu dēnsulū.

— Adevēratu să fie, mai întrebără frații, eă însemna ce-va acele slove ?

— Mai e vorbă ! respunse elū. Eacă să v'o spuū eū acuma Slovele acelea țiceaū, că : cine va mânca capulū găinei, va ajunge împēratu.

— Eū împēratu ? ! țise celu mare care măncase capulū.

— Așa, respunse fratele celu mijlociū. Celū ce va mânca inima găinei, de câte ori se va culca, se va pune la capulū lui o pungă cu bānetu, unde o va gasi când se va scula.

— Mie sa mi se întâmple asta ? întrebă celu micū, care măncase inima.

— Ție, fi respunse fratele celu mijlociū Eară celu ce va mânca pipota găinei se va face nās hrāvanū.

— D'aia, sciī tu nasdrāvāniile astea, strigară frații celu mare și celu micu de odată.

— D'aia, fraților, le respunse mijlociulū. Acumu, ca sa scăpamū de aici, trebuie să ne punemu tōte puterile sa stricamū ferēstra magaziei aștia și sa fugimu, căci demonulū de dascalu are de gându sa ne ia în rearsatulū țiorilorū, să ne duca în padure, să ne omóre.

Se puseră cu toții, sfarāmara ferēstra și fugira. Merseră merseră, tōtā nōplea. Când se lu nina de țioă, ajunseră la unū locū unde se deschidea trei drumuri. Aci stete să se odih-

nescă. Se hotărîră să apuce fie-care pe câte unŭ drumŭ și să se ducă unde i-o lumina Dumneđeŭ. Se îmbrățișară, se sărutară, își luară ȃiua bună unulŭ de la altulŭ cu lacrămile în ochi și se despărțiră.

Merseră ei tótă ȃioa, când în deséră frații cei mai mari se întălniră éră. Pasă-mi-te drumurile pe care apucaseră ei se intruneau acolo. Atunci năsdrávanulŭ ȃise :

— Pe semne că Dumneđeŭ vrea sa fimŭ totŭ împreună, daca elŭ ne-a adusŭ aci. Așa dară să nu ne despărțimu în tótă vięta năstra. Mai 'nainte de aci este un orașŭ mare. Acolo a muritŭ împăratulŭ și mâine se alege altulŭ : celŭ alesŭ ai să fii tu.

— Ia lasă vorba aia încolo, măi frate, și nu mă mai face sa-mi între gărgăunŭi în capŭ. Mai bine ȃi : ai să mergemu să căutămŭ ce-va de lucru, că burta, auđi cică n'amŭ măncatŭ de ieri, și cere, sirmana.

Mergendŭ ei ajunsera la orașulŭ ce era înainte lorŭ. Aci întălnira unŭ batrânŭ pe care ilŭ rugară să-i îndrepteze la vr'unŭ hanŭ unde sa mâie nóptea. Batrânulŭ le spuse că hanurile gemŭ de lumea care a venitŭ să fie față la alegerea împăratului care se va face mâine, că nu va găsi nici unŭ locu de măsŭ și îi luă la dănsulŭ acasa, unde le dete de măncare și unŭ patŭ de odihna.

A doua ȃi de diminetă se scóla cu toți, se spălă, se scutura și pléca cu bėtrânulŭ afară din orașŭ pe o câmpie întinsă, ca sa vadă și ei cum se alege împărații la cetatea aceea.

Batrânulŭ le spuse ca alegerea se face așa : Dregătoriŭi cei mari ia unu porumbelŭ albŭ nevinovatŭ, ilŭ încarca cu cordele fórte frumóse cu totŭ felulŭ de fețe, ilu arunca în susu, și pe cine s'o lása porumbelulu, p'acela ilŭ face împăratulŭ lorŭ.

Pe loculŭ hotarătŭ se adusese, încá pına a nu se face ȃioa atăta lume, câtŭ frunđa și érba, de nu se mai putea mișca ; și bătărânulu cu copiii abia găsiră și ei un colțișorŭ la o parte de unde să se pótă uita și ei. N'apucara să se așeze bine, și auđiră unŭ sunetŭ de búciumu. Atunci se facu o tăcere de se auđea musca sbărnăindŭ. Tótă lumea ținea ochii ținta în susu.

Aruncându-se porumbelul în vësduh, acesta ocoli pe d'asupra lumii și veni de se puse dreptu pe capul băiatului celui mare.

Fiii de împărați și de boeri, cari venisera cu gându d'a fi aleși, începură a striga că nu se pôte, e greșelă, nu e bunu de împăratu, și altele, și cerură ca să se faca o a doua încercare.

Se înălță dară porumbelul de a doua órá; și de astă dată, fãra nici unũ ocolũ, veni și se puse dreptu pe capul băiatului. Âncã o dată strigarã fiii boerilor: că nu se pôte, nu se pôte, și cerură a treia cercare. Earã pe băiatu îlũ băgara într'unũ sacũ și-lũ duserã departe de lume.

La a treia înălțare porumbelul, dupã ce falfãi puținũ pe d'asupra locului pe unde sta băiatul mãi nainte, își ia sborul și se duce de se pune dreptu pe sacũ.

Atunci tólã lumea strigã într'o unire că acesta este împăratul lorũ. Îl scóserã darã din sacũ și-lũ duserã de-lu aședarã pe tronũ, în sunetul bucemelorũ, alũ surlelorũ și alu strigãrilor de bucurie ale mulțimei adunate.

Împăratul celũ nou cum se vëdu întronatu, mai întieiu hotãri ca frate-sëu nãdrãvanulũ și bõtrãnulũ ce-l gasduise sã fie nelipsitũ de lângã dënsulũ. Și cu ajutorulũ lui frate-sëu începu a cârmui împãrãtia cu înțelepciune și dreptate. Nu trecu multũ și vestea se duse în tóte ținuturile și în împãrãțiile vecinilorũ despre numele lorũ; érá supușii lor începurã-ãi numi: cei doui frați împãrați cu minte și drepti.

* * *

Când auđi dascãlulũ de fuga copiilorũ, turbã de mânie; cãci era un zagașũ de n'avea margini. Vru sa-și facã sëmã singurũ, darũ n'avu curajũ. Vëdëndũ însă că noroculũ îi stã împotrívã, se potoli óre-cumũ și se apucã érá de dascãlia lui.

Dupã o bunã bucatã de timpũ éta că sosese și tatãlũ copiilorũ din calëtoria cea lungã ce făcuse. Adusese cu dënsulũ bogãții dupã bogãții. Când aflã de fuga copiilorũ, câtũ p'aci era sã-i vic reũ, darã se stãpãni. Cercetã în drépta și în stãnga și

i se spuse istoria cum s'a întâmplată. Atunci elă hotărî să cêră dreptate pentru necinstea ce i-a făcută soția lui și pentru rēulă ce i-a pricinuit proclētu de dascălă.

Merse decî pe la toate dregătoriile și fu străgănită prin judecări mai mulți ani, fără să-și dobândescă dreptatea, po-trivitu cu mărimea vinei celoră vinovați.

Aflăndă și despre numele celă falnică ală celoră doi frați împêrați, neguțătorulă își luă femeea și pe dascălă, și se duse sa-î judece ei.

Mai 'nainte însă de a ajunge ei acolo, fratele împêratului, Nasdrăvanulă, simțindă că are să vie tală-sēu la judecata, spuse frăține-sēu, împêratulă, și amēdoî se chibzuiră ca să facă o primire frumoasă ca unui părinte bună ce le era.

Când veniră înpricinați la înfățișare, eși înainte fratele împêratului și primi pe negustoră la scară, érá când îlă duse înainte împêratului, acesta se sculă după tronă și l'a întămpinată cu vorbe bune și supuse.

Negustorul se minună de atăta cinste ce i se făcu, și nu scia ce să mai dîcă; se uita în toate părțile și nu pricepea nimică din cele ce se făceau.

Elă căuta când la împêratulă, când la fratele împêratului. se minuna în sine, dară nu cuteză să dîcă nimică.

Intrăndă în cămară și dascălulă cu femeea, stătură ca trăs-niți de Dumneđeă. Veđi că se sciaă vinovați de moarte.

După ce se aședă împêratulă pe tronă, judecata începu.

Neguțătorulă își spuse pēsulă și dîce că își pune nădejdea în înțelepciunea împêrătescă și așteptă să hotărască împêratulă cum îlă va lumina Dumneđeă.

Dascălulă o milcise de totă, érá femeea îndrugă și ea câte-va vorbe aruncăndă totă vina în spinarea dascălului.

Atunci împêratulă întrebă pe negustoră că: dacă își va ve-dea copii i-ară cunosce elă?

— Mai e vorbă? respuse neguțătorulă.

Elă se uita la amēdoî împêrați și nu mai cuteză să dîcă nici bleaă.

— Noi suntemă, respuse împêratulă.

La aceste cuvinte femeea și dascălul o sfecliră de totu și tremuraū ca varga. Eară neguțătorulū crescea inima intr'ensulū de bucurie că-și găsisse copii.

Împăratulū dișe că de când elū este împăratū așa pricina grea nu mai judecase. Hotărî dar ca toți să cadă în genuchi și să roage pe Dumneđeū să le arate dreptatea lui.

Așa și facură.

Pe când încă se rugaū, de odată, dascălulū și femeea, se făcură stane de piatra.

Împăratulū porunci să pue aste stane de piatră de o parte și de alta la scara palatului. Eară negustorulū ramase la curtea împăratéscă.

. . .

În vremea acésta fratele celū mic, după ce se despărți de frații săi, se duse, se duse, ca cuvintulu din poveste ce d'aci încolo se gătesce, și ajunse la orașulū unde ilū scosese drumulū pe care apucase elū.

Acolo daca sosi, trase la gasdă la unū omū a lui Dumneđeū. De câte orî se culca, de atâtea orî găsea câte o pungă cu galbeni la căpătaiulū său când se scula.

Ceru de la gasdă pe cine-va care sa-i arate lucrurile cele mai însemnate. După ce ocoli crucișū și curmeșișū totū orașulū vedëndū totū ce era vrednicū de vedutū, ajunse la margine și acolo era unū ostrovū. Eară dacă vru a sci ce era acolo călăuza se feri d'a-i spune.

Séra întrebă pe gasdă și acésta îi dișe :

— Să nu care eum-va să te mușce șérpele de inimă să te ducî acolo, că e stingere de tine.

— Pentru ce ? întrebă flăcaiandrulū.

— Pentru că acolo șéde o măiastră, și orî cine merge la dânsa, se întorce capiū. Și apoi nimeni nu pôte să mérgă să o vadă, pină nu o da două pungi de bani.

— Asta este totū ? mâine mă duc să o vedū, dișe elū, bani amū destui, precumū veđi.

Nici rugăciunile gasdei; nici frica de căpiare, nu l'a pututū opri de a merge să vedă pe acea măiastră.

Se duse, deci, dădu două pungă de bani și intră în ostrov. Acolo umblă câtă va timp, ca un haidamac, pe din afară, ca dór, măiastra va eși la ferestra palatului sa o vađă. Ea eși. elă o vėđu și apoi se întorse. A doa đă se duse őră; a treia đă őră, și totă astă-felă câte-va đile d'a rėndulă. De ce o vedea, d'aia dorea să o maă vađă.

Măiastra băgă de sémă că elă venea într'una de câte-va đile. Trebuie să aibă mulă bană, se gândi ea.

Eră daca trimese de-lă chemă, îi đise :

— Mare stare trebuie să aă tu, tinere, de o risipeșă așa. N'amă vėđută pînă acum pe nimenă care să vie la mine în ostrov de atătea oră đna după alta.

— Da, mare și nesfirșită, respuse flēcăiandrulă cu mândrie, ca și puterea cu care o facă.

Cum auđă măiastra aste vorbe, îi puse gândă rėu. Se luă deci pe lângă dėnsulă cu șoptele- cu momele, vičenindu-lă ca să-ă afle puterea.

Flēcăiandrulă se perde de dorulă eă când o vėđu desmerdându-lă cu nisce cuvinte maă dulcă de câtă mierea. Se înșelă și îi spuse.

Atuncă ea îi dete ce-va de bėu ; őră elă dete dintr'ėnsulă afară inima găineă. Ea o luă, apoi ilă dete pe bete din ostrov.

Când se desmetici elă, și se vėđu pirpiricosacă, golănelă și gonită, cugetă :

— Daca nu ă-oiă face-o eă, apoi să sciă că ničă draculă nu ă-o maă face.

Se duse la gasdă, și povesti ce i se întėmplase.

— Nu ă-amă spusă eă, săraculă de mine, să nu te ducă acolo ? Ce o să te faci acum ?

— Mă voiă duce în lume, și ce va vrea Dumneđeă cu mine.

A doa đă plecă, și trecėndă printr'o pădure ajunse la marginea ună riă. Acolo dete peste o colibă de pescar. Í chiorăia mașele de fόμε, și fu nevoită să se abată.

Pescarulă priimă să rămână la dėnsulă să învețe pescuitulă.

Íntr'una din đile pescarulă đise flēcăiandrulă :

— Eată eă mă ducă la tėrgă cu coșulă ăsta de pesce. Pînă

una alta, ia și tu halaulă ala, și veđi d'ei putea să prinđi vr'o fiță de pesce ca să avemă de legumă pentru ađi și mâine.

— Las' pe mine, respuse flcăiandru.

Pescarulă plecă. Eară băiatulu intra cu plasa în gârlă. Bătu în sus, bătu în josă, și pesce să prinđă, cătuși de cătă.

Tocmai era să se lase de pescuită; când vėđu o mrénă. Mréna fugi, elă dupa ea, pına îi veni bine și aruncândă plasa o încălci într'ensa și o trase la margiue.

Vėđu elă ca mréna era cătă să le ajungă pe două ڃile. Se bucură în inima sa, că făcuse o trebă cum se cade!

Se puse decă de o curăță de soldă; o spintecă, îi scóse măruntaele. Când, în locă de lapți, ce să veđi? ce-va ce nu semăna a nimică. Luă elă acelă ce-va, ilu spălă, și remase ună felu de covățea mititică de piatră.

— Bună este și asta, ڃise elă, să amă cu ce bea apă.

Și îndată și luă o lécă de apă cu dēnsa să bea. Când s'o aducă la gură, ea era plina cu galbeni. Se miră de astă întēplare. Răsturnă baniă în póla și mai luă odata apă ca să bea. Când se aducă la gură, se facu érá baniă.

— Acum, aide la ڃina mea maiastră, ڃise elă.

Lăsă și plasă, și pesce, și colibă, și într'ună sufletă alergă la gasda lui din orașă. Íi spuse despre noroculă ce dase peste elă, și începu a se găti să mérgă la ostrovă.

Gasda se sili în tóte chipurile să-lă opréscă de la acéstă oțărare a sa. Fu peste puțină. Ílă trăgea ața la rele. Pină una alta, umplu gasdei doă tocitori cu bani. Apoi luă cu dēnsulă covățica de piatră și doă pungi pline, și se duse la ostrovă.

Cum ílă vėđu măiastra ílă cunoscă. Înțelese ea că trebuie să fi dată elă cu mâna în focă, și-lă chemă la dēnsa.

Acolo cu prefăcetură, cu marghioliă și cu vicleniă ílă făcu de spuse cum are atita stare. Și fiindă că flcăiandrulă își perduse capulă cum ajunsese lینگă dēnsa, se lăsă să fie măgli-sită și măiastra îi șterse și covățica. Cum se facu stăpână și pe acestă lucru, porunci slugiloră sale să-lă huđuiască ca p'o găgăuță și ílă goni cu rușine din ostrovă.

Când se vėđu érași dată afară, și înfruntată nu se putu a-

stâmpăra de necazū, cum de să nu se ūie elū, ca să nu fie și batjocoritū și cu baniū luați.

Plecară iară la gasdă și-ī spuse tōtă șiretenia.

Gasda ilū povățui să ia pe sēma lui o tocitōre de bani din care îi lasase, să se apuce și elū de ce-va, și să nu mai umble ca unū perde-vară după icre verđi.

Elū nu voi, și plecā în lume.

— Ce mi-o da Dumneđeū, đise elū.

Merse, merse prin câmpii cu inima plină de focū pentru măiastra lui, trecu prin paduri, și nu se putea împăca cu gândulū că n'o să-și mai pōtă vedea odorulū. In cele din urmă căđu de obida și de mânăhire. Stândū elū așa și sbătēndu-se cu gândurile, bāgă de sēmă ca p'acolo p'aprobe curge o apă. Se duse să se scalde ca să se mai rēcoréscă.

Totū scăldându-se, vēđu de ceea parte a riului nisce smochini. Iși aduse aminte că nu māncase de douē đile și se duse să facă o gustărică cu nițele smochine. Māncă ce māncă, dară începu a simți că din ce în ce se schimbă. Unde din omū ce era, se pomeni de odată măgarū.

Altă nevoe acum. Cum sa se întōrcă în cetate? Pe lângă cele-lalte tōte, acum are să fie și prigonitū. Umblândū în susū și în josū pe marginea pădurei, îi era frică să între înăuntrulū pădurei, ca să nu-lū apuce vr'o fiară sălbatecă; se temea iară să éśă mai la lumină, ca să nu-lū prinđă vr'unū omū să-lū pue la vr'o munca ce n'arū putea-o duce. Ce să facă? se căina și se vāicărea, de-ī plāngeaī de milă. Tōtă đioa umblă rătācindū cu inima cātū unū purice de frică. Flāmānđi érá. Căutândū câte ce-va de māncare, dete preste nisce roșcove. Se apucă să mānānce, căci era lihnitū de fōme.

Cātū p'aci era să mōră de bucurie când vēđu că încet, încetū, se schimbă, și se făcu érá omū.

Stātu în locū și se cruci și elū de astă minune. Apoi d'o dată đice:

— Acum ești a mea! stēi-mēi tu, că îți-o făcu eū ūie pe piele, femee fără de inimă ce mī-aī fostū!

Se apucă și umplu sânulū de roșcove. Apoi făcu unū coșu-

lețu, cum putu din nuele de richită și culese într'ensulă smochine, de care mâncase și elu.

După ce se întorce la gasda lui din cetate, îi spuse că acum s'a împlinitu.

Auđindă însă de faima celor două împărați înțelepți, îi dete unu feru arsă prin inimă, și-și puse în gându a merge la dênșii să vedă ore n'orū fi frații lui?

Dară pină să se pornescă către dênșii se mai duse odată la ostrovu, cu coșulețulu de smochine pe mână, și începu a striga la smochine, pe la pórta palatulu. Măiastra auđindu-lu trimise să-lu cheme. Cum ilu vedu ilu cunoscu.

Credendū că și în smochinela lui este ascunsă vr'unu farmecū numai bunū pentru dênșă, porunci de-î cumperă coșulu cu totul. Elu luă banii și se făcea a se mai plimba prin ostrovu.

Măiastra se puse la masă. Când, la sfârșitul mesei, după ce mâncară împreună cu ai lorū smochine, se făcură măgarī.

Hățu în susu, hățu în jos. Ba că o fi una, ba că o fi alta, nimicū. Rēmaseră măgarī ca toți măgarīi.

Atunci flēcăiandrulū, prindendū-î, le puse câte unu căpēstru în capū, îi legă unulū de altulū și îi duse cu dênșulū, după ce luă covățica și o băgă în sinū; căci inima găinei o mâncase măiastra.

Se duse cu cărdulū de măgarī la gasda lui.

— Acum să scii că mă ducū într'ale mele, țișe elu gasdei; banī ai destui, ostrovulū și palaturile suntū ale tale. Rămăi sănătosū.

— Să ne vedemū sănătoși, respunse gasda și să auđimū de bine. Dară cu turma aia de măgarī ce ai să faci? Ia-ți unu argatū care să vađă de ei.

Așa și făcu. Tocmi unu argatū și porni să mērgă la frații lui, cu alaiulū după dênșulū.

Pe când mergea, fratele Nasdrăvanu spune împēratulu tóte cele întēplate fratelulū lorū celui mai micū, și se pregătiră să-lu priimescă cu cinște.

Când ajunse de marginea cetății unde domnea împēratulū, se miră că găsi pe fratele seū celū miđlociū care ilu aștepta.

Acesta îi povesti totă întâmplarea cu muma lor și a dascălului, și cum îi pedepsise Dumnezeu.

Plânse fratele cel mic de osînda Dumnezească ce căduse peste muma lor, apoi merse de se înalțășe împăratului.

Cum se vedură, se cunoscără și se îmbrățișară.

Apoi ceru de la Împăratul să-i dea un grajd curat unde să-și pue măgarii pe care singur îngrijea.

Trecu ce trecu și nici pomenela nu era ca să facă pe măgari să se schimbe ervași în oameni.

— Într'o di la masă, când vedu că frate-său cel mic este cu voe bună, împăratul îi dișe:

— Ei, ce ai de gând cu măgarii tăi; destul i-ai pedepsit, erta-i. Să nu socotesci că nu știu tot ce ai pățit. Dară este destul. Mai cu sémă căci știu că se topesce inima în tine de dorul ei.

— Adevăr ai grăit, îi respunse fratele cel mic. Pentru hatărul tău fac tot.

Trimise de aduse măgarii acolo; le dete de mâncară roșcove și îndată se făcură ervași oameni.

Toți cei de față rămaseră înmărmuriți când vedură astă minune. Apoi ochii tuturilor se așintiră la măiastra și mărturisiră că așa frumusețe de muere nici c'au mai vedut, și nici că se mai pôte afla în totă lumea.

Ea atunci începu a dișe:

— Mai înteu multumesc împăratului că s'a fost înduioșat de starea cea prastă și ticăloasă în care ajunsese, și a stăruită să ne-a făcută oameni la loc.

Apoi uitându-se la fratele împăratului cel mic îi dișe:

— Numai tu mi-ai venit de hac pe lumea asta; dacă voesci, sunt gata a te lua de bărbat. Iartă-mă pentru neajunsurile ce ți-am făcut.

— Apoi eu ce umblam, păcatele mele, când tot veneam pe la tine, și tu mi-ai bătut joc de mine. Fie că și eu mi-am scos din capete. Sunt gata și eu a te lua de soție, mai cu sémă acum, că nu mi-a mai ramas la inimă nici o zăcășială.

Se pregătiră și făcură o nuntă d'alea împărătescile.

Ei nu se mai dusera de acolo. Remaseră câte trei frații la unu locu.

Trebile împărăției mergeau găitanu.

Locuitorii apucau și ei de la acești frați când dreptate, când povețe bune, și când ajutoruri de bani ; și în tota lumea se duse vestea despre ei, cărora li se dicea : *La cei trei frați imperați.*

Încăleacă p'o șea, etc.

NOTA. Comunicatu de D. I. Economescu, și auđitü de la o bătrână mahalagióică din Bucuresci. Publicatu pentru întâia órá in *Legende Basmele Románilaru*, P. II, f. I, la 1874.

XXVI

COTOȘMANŪ NASDRAVANŪ

fostū odată ca nici odată, etc.

A fostū odată o pereche de ómeni. Eī n'aveaū copii. Intr'o di fiindū cu voe bună, di se bārhatulū către femee :

— Soro, de la mila lui Dumneđeū noi n'avemū copii. Să mergemū pe câmpū, și ce vomū găsi, aceea să ne fie copilū.

— Bine di ci dumnéta, frate. Așa să facemū, daca astū-felū ai găsitū dumnéta cu cale.

Veđi că ei trăiaū bine și nevasta nu eșia din cuvintulū bārhatulū, nici câtū negru subt unghie.

Făcură o azimă, luară și nișica legumă, le puseră la traistă și plecară.

Aide aide, mergendū povesteaū, și rideaū, și cu ochii în tóte părțile căutaū.

Gând étă că dete peste un pisiu jigăritū, jigăritū și urdurosū, ilū luară și ilū aduseră acasă. Ilū îngrijiră și ilū crescură ca pe copilulū lorū. De ce trecea, d'aia se făcea mai frumosū, pînă ce se făcu unū cotoșmanū numai de dragū să privesci la elū.

Nu mai putea de bucurie ómenii, căci aveaū și ei pe ce pune ochii în casa lorū, când se sculaū dimineața. Mai 'nainte casa li se parea pustie.

Cotoșmanulū era unū piscū cu minte. Șórecii nu se mai stăveaū prin casa aceea. Când ședeaū casnicii la lucru iarna în nopți d'alea lungile și spuneaū la snóve și la ghicitori, cotoiul sta lângă dênșii și torcea. Când stăpâna casei făcea la ciorapū pisiulū se juca cu ghemulū. Dară nu-lū incurca, ferescă Dumneđeū. Cum facea elū, cum dregea, se juca așa

de frumușel în câtu ghemulă nici nu se desfășura, nici nu se încurca. Câte o dată îl lua în lăbuțele lui de dinainte, ținându-lă ca ună omă, și se trântea cu elă pe spate, altă data îl făcea să se dea d'a rostogolu, lovindu'l cu câte o laba, și se repedea după densusulă ca după șoreci.

Când slăpânulă casei se jucă cu densusulă, ferita sintulă sa-lă sgărie, pare că-și pilise ghiarele. Când îl mângăia, cunoscea elă că îl iubesc, și se întorcea și elă cu lăbuțele și mângăia pe stăpână-seu, dară totă cu ghiarele ascunse, o mângăere lină ca mătasea.

Pe lângă acestea era așa de cu minte, în câtă casnicii îl lăsa să îngrijescă de puș și să le dea de mâncare; eră cotoșmanulă nici că se gândea să se dea la ei. Elă nu era de cei ce își bagă botulă prin tôte vasele. Cât despre óla cu smântână nici pomenelă nu era să-lă fi prinsă vr'odata la ea, oră să dea cu praștia prin bucățelele de friptură de pe grătară. Era ună mișoiă cum nu este altulă în dioa de adă.

Nu multă după acēsta, femeea se simți îngreunată. Atunci să fi vădută bucurie pe casnici, în câtă nu-i ținea pamintulu. Eară când fu la facere, născu ună copilașă grasă și frunosă și sănătosă.

Crescu copilulă și se făcu mare. Nu se despărțea de pișoiă nici câtă ai da în cremene. Amēdoi se jucău, amēdoi mâncau la masa, amēdoi se culcau.

Părințiloră copilulăi nici că le trecea prin minte să oropsescă pe cotoșmană. Ba încă îl îngrijea ca și pe copilulu loră, fiind-că, diceau ei, a intrată cu norocă în casa loră, este ugurlă, adică dobândise ună copilașă.

De la o vreme încóce însă, vedură că dau îndărātu. Unde pină aci era bilșugulă în casa loră, acumă ajunsera negustori grei ca fulgulă pe apă, cum se dice. Cu tôte astea perechea de ómeni nici că se gândea a cărti împotriva lui Dumneđu. Ea era mulțumită că dobândise copila, și altă nimică.

Maș trecu ce trecu și amēdoi bătrăni dară ortulă popii, rămăindă în urma loră casa tócă, și o sărăcie iucie.

Copilulă se alese cu cotoșmanulă. După ce vedu că nu mai

are de nici unele, și nici părinți, se puse pe unŭ plânsu de-ți era mai mare jalea de dânsulŭ. Atunci cotoșmanulŭ îi dîse

— Stăpâne, nu te credeamŭ așa slabŭ de ângerŭ. Ești cu mine. Nu te intrista așa de multŭ. Precumŭ părinții tîi a îngrijitŭ de mine, așa și eŭ suntŭ datorŭ să îngrijescŭ de tine. Și precumŭ tu nu m'ai deslipitŭ de lângă tine, nici câtŭ ai clipi din ochi, așa și eŭ nu mă voiŭ deslipi de tine pînă ce nu te-oiŭ căpătui, și nu te-oiŭ vedea omŭ în rîndulŭ ómenilorŭ.

Pasămi-te cotoșmanulŭ era năsdrauanŭ. Băiatulŭ însă rēmase cu ochii pleoșdiți la dânsulŭ cînd îlŭ auđi vorbindŭ.

Plecară amendoi. Cotoșmanulŭ înainte; băiatulŭ după dânsulŭ. Ajungîndŭ într'o pădure, găsiră o scorboră mare, și și-o aleseră de locuință.

Cotoșmanulŭ făcu unŭ culcușŭ stăpânului sîu acolo numai din fulgi de pasări, de se cufunda în pufŭ cînd se culca. Îi aducea de mîncare și de bîutŭ. Îi ținea de urâtŭ spuindu-și felŭ de felŭ de basme și snóve.

Elŭ îi spunea ce va să dîcá cîntatulŭ greerilorŭ; ce însemnăză săritura locustelorŭ prin érbă. Îlŭ facea să înțelegă că dragostea între frați este nesfîrșită ca apa fântănei ce curgea p'aprobe de locuința lorŭ. Cînd se plimbau amandoi prin câte unŭ luminișŭ din pădure, orî eșiau la cîmpŭ, îi arêta tóte floricelele și i le spunea pre nume. Copilulŭ nu se domirea de ce cocorii umblă înșiruiți trîmbă; de ce rîndunelele se ducŭ și vine; de ce privighetorile cîntă așa frumosŭ; érá ciuhurezii te apucá rēcori de grózá cînd îi auđi. Și cotoșmanulŭ îi spunea pe șartŭ tóte, și-lŭ facea să pricépă că aicŭ pe pămîntŭ tóte suntŭ cu rînduiala lorŭ.

Scorbora o ținea așa de curată, în câtŭ țî-era milă să calci pe acolo.

Nici că se stăvea vre-o góngă măcarŭ pe la ei pe acolo. Cotoșmanulŭ nu lăsa pe băiatŭ să pue mîna pe nimicŭ. Tóte elŭ le făcea.

Băiatulŭ se făcuse flēcău de însuratŭ. Și-î dîse pisoilulŭ :

— Stăpâne, acumŭ țî-a venitŭ vremea să te însori.

— Bine, să mă însori, respuse flacăiașulŭ; dară eŭ n'amŭ

de nici unele. Suntă golană precumă mă veđi : sula și căciula.

— De asta nu te îngriji, că este de mine îngrijită de mai nainte. Tu numai să faci ce ți-oiă ăice eă. De ađi înainte să sci că te numesci Matăhuză împărată.

Nu trecu multă după acésta și cotoșmanulă se duse a căuta fata să-și însóre stăpēnulă. Se vede că elă ochise, căci se duse dreptă ca pe ciripie la palaturile unui boeră mare. Cum ajunse la pórlă, se dete de trēi orī peste capă și se făcu omă.

Eră daca dete ochi cu boerulă, elă ăise.

— Boerule, stăpēnulă meă, Mătăhuză împărată, mergēndă la vinătore, nu întâlnea de cătă păsărele mititele.

Nu era vinată

Vrednică de 'mpărată.

Elă trecea înainte lăsāndu-le să-și vađă de oușore.

— Și ce trebuință am eă ore să sciă daca stăpēnulă tēă, Mătăhuză Împărată, n'avea norocă la vinată?..

— Să-ți taiă cuvēntulă cu miere, boerule; dară dacă veī voi să mă ascultă pīnă în sfirșită, veī afla că solia mea are să-ți aducă veselie.

— Eī bine, vorbesce cătă veī voi, te ascultă. Dară nu sciă de ce, bagă de sēmă că în graiurile tale este ce-va mierloită.

— Părerī, cinstite boerule. Precum vremea închisă zāmișleșce visurī spāimēntóse, așa póte că oiă fi avēndă și eă perī rēi, și te înșelă părerile.

— Bine, bine; sfirșasce, precumă ai începută.

— Și așa, luminate boerule, cum îți spuneamă, stăpānulă meă nu băga în cēmă poșidiculă de venată ce-ī totă eșea înainte. Rēsbātu pădurea prin tóte colțurile; dară părea că ce vorbise tóte lighionile ca să nu éșă de prin culcușurile loră. Scārbită de prostia fiareloră salbatice, ce staă pitulate, stăpēnulă meă hotări să se întórcă acasă. Când. de odată, pe pisculă unui munticelă ce se ridica semeță din răriștea pădurii zări o căprióră sprintină cu ochii blajini.

Fu de ajunsă o uītatură; căci îi răpi inima. Stăpānulă meă Mătăhuză împărată, se ia după dēnsa. Căprióra fugi, elă după dēnsa. Dară ea, mai iute de picioră, ilă lāsă pe urmă, și veni

de se ascunse în culcuşul ăsta. Eară pe mine mă trimese să-î caută inima, şi să-î dau în mână pe hoţomana de căprieoră. Pentru acésta am venit la D-ta şi te rog să-mi dai ajutorul ca să mă întorc cu ispravă bună.

— Măi, da calendroiul mi-ai mai fost! stăpânul tău, Mătăhuză împăratul, multă trebuie să fi căutat pînă să găsească un puschiu ca tine...

— De mine ăi ce veî pofti, boerule; dară să nu cađi în ispită să te atingi de împăratul stăpânul meu; că, uite, se face lucrul dracului.

— Nicî că m'am gîndit la una ca asta. Dară împăratul vîntorului tău, să vie să-şi caute căprieora.

Şi fiind că vorba, vorbă aduce, cotoşmanul şi boerul stătură la taifas, şi se înţeleseră la cuvinte. Ei hotărîră ca să vie Mătăhuză împăratul, să dea ochi cu fata boerului.

Întorcîndu-se cotoşmanul la stăpânul său, îi spuse cum a isbit în solia lui şi puseră la cale ca în sîrbătorea viitoare să mîergă împreună.

Băiatul nu se putea domiri cum de să mîergă el aşa goloneţu. Eară cotoşmanul nu-î da rîgaz să se gîndescă la d'alde-astea, ci îl lua cu vorba pe departe şi cu un cusur supfire îl făcea să pricîpă că are să fie fericit.

Trecură zilele ca ziua de ieri şi veni sîrbătorea aşteptată.

Cotoşmanul luă pe stăpânul său şi plecă cu el în peşit. Merseră, ce merseră, şi ajungînd într'o pădure, aprîpe de palaturile boerului celui cu fata, se opriră. Băiatul remase adumbrit într'un crînguleţ verde; căci era gol pistolul. Eară cotoşmanul o rupse d'a fuga spre curtea boerului celui mare.

Cum ajunse, începu a striga cîtu îi luă gura: săriţi! săriţi! că ne-a jefuit hojii.

Toţi cu totul eşiră să vadă ce s'a întîmplat. Cotoşmanul abia resuflînd şi cu spaîma în faţă, dişe boerului:

— Da bine, boerule, în coprinsul d'umitale se pôte ca ziua nămăda mare să ne calce hojii?

— Unde? Cum? Ce s'a întîmplat? întrebă boerul.

— Ce să fie? Eacă tocmai cînd veneam cu Mătăhuză împă-

ratu, stăpânul meu, să-ți vedemă fata, o cétă de haiduci puse mâna pe noi, a jefuitu pe stăpănu meu până la cămașe; érá eú mă strecuraiú, și pe ici mí-e drumulú, alergaiú într'unú sufletú să-ți daú de veste, și să cerú ajutorú de la D-ta. Abia, uite, am scăpatú cu dílele.

— Bre! strigă boerulú. Cum se póte una ca asta, ca să jefu-éscă hoții, p'aprópe de palaturile mele, pe Mătăhuzulú têu împératú? Să sară cu micú cu mare într'ajutorú!

— Acum este de prisosú, Boerule. Tálharii aú luat'o la sănátosa. Mai bine dá-mí unú réndú de haíne, ca să ducú stăpánulú meu, și să póta veni píná aci. Cátú pentru tálhari, fii pe pace cá va sci elú ce să facă pentru dénșii.

Luá haínele ce-í dete boerulú și se întórse la stăpánulú seú. Dupá ce ílú îmbracă și-lú invéță cum să se pórtelá la boerulú, plecá cu dânsulú.

Ajungéndú, íi eși boerulú înainte și-lú priimi cu tótá cinstea.

Cándú furá în casá, Mătăhuzú împératú se totú uíta pe dén-sulú. Oamenii casei începurá să șopoiască și să-și dea cóte dí-céndú: orí cá este prea fudulú acestú Mătăhuzú împératú, saú cá este prostú.

Cotoșmanulú, băgándú de sémá, díse boerulú: Mě rogú să nu-ți fie cu supérare; dará stăpánulú meu n'a purtatú píná acum așa haíne próste. Numái de câtú boerulú porunci să-í aducá altele muiate numái în firú. Píná una alta, Cotoșma-nulú se dete pe lângá stăpánulú seú, și pe furișú íl dete ghioldú și-í șopti la ureche, ca să se fie să nu se totú uite pe dén-sulú așa ca proștií și ca mojicií.

Dupá ce se îmbracă cu haínele cele bune, elú se ținu bine și nu se mai uítá asupra lui; apoi intrará în vorbá, și se is-právi tréba cu bine.

Și nici cá se putea altú-felú. Căcí ginerele, de și era Mă-táhuzú împératú, dará boiulú lui celú mărățú, chipulú celú bine făcutú și albú ca západa, trupșorulú lui celú trasú ca prin inelú și naltú ca unú bradú, făcea mai multú de câtú tótá împéráția și decátú tótá boeria.

Dupá ce se hotári díoa de cununie, plecá. Píná atuncí bie-

tulă flăcău se frământa cu gândulă ce o să facă elă și unde o să-și ducă mirésa.

Cotoșmanulă nu-î dedu respasă să se mai gândéscă, ci cu felă de felă de glume și snóve îi fură gândurile și-lă înveselea.

Când fu đioa hotărítă pentru cununie, se duseră éráși amândoi. Boerulă remase încremenită. De unde se aștepta să vie cu óste și cu mărire ca ună împératū, mă rogū, ilă vėđu viindū ca ună ciofingară, și începu a se îndoi și a se codi să dea fata după dēnsulă.

Cotoșmanulă mirosi îndată cam cum merge șiritenia, și luă pe Boerū d'o parte, đicēndu-î :

— Boerule, să nu-ți fie paraxin unde ne veđi că amū venitū numai amāndoi. Eca, éca, éca, cum merge tréba : curgū foile de zestre ca plóia la părinții lui Mătăhuzū împératū. Eră elū nu voesce nicī în ruptulă capulă să ia pe alta, fără de câtū pe fata dumitale. Părinții se împotrivescū la una ca asta. Eū însă l'amū îndemnată și-lă îndemnū mereū să te aibă de socru. Veđi că sciū eū, ce sciū. Casă ca a dumitale și cinstită, și lăudată, nu se mai găsesce pe lume ; și flăcău ca Mătăhuzū împératū ba, ba, ba, mai la rarū. Apoī casă ce o să ție astă păreche, are să fie fără sémă. Pentru acésta și stăpānulă meū, ascultāndu-mē, s'a hotărātū să o ia fără voia părinților și să se tragă la moșiile lui, să trăiască acolo ca ună boerū mare.

— Frumosū cuvintezī tu, dară eū sciū că bine-cuvēntarea părinților întăresce casele fiilorū.

— Dară mai este și altă poveste, respunse și cotoșmanulă. Cu sluta în vatră casa ajunge să fie cu ușa prin podū și cu ferestrele pe sub patū. Mai bine :

Să muncescī
și să trăescī,
și ce-ți place să iubescī.

— Cam ai dreptate, tu. Dară mă bate gândurile să mai amānāmū nunta.

— Fie și așa. Nu mă împotrivescū. Eū însă te sfătuescū să nu perđi din mână ună giuvaerū ca acesta ce ți-lă trimite

Dumnezeu. Noroculü cândü pică omului, atunci să scie să-lü apuce și să-lü păstreze.

— Ei, aïde, de ! aïde. M'ai biruitü cu limbuția ta.

Tóte fiindü gata, se cununară și făcură o nuntă, de se duse vestea în șapte sate.

Trei ñile și trei nopți ținură veselile. A patra ñi trebuia sa mERGă cu nunta la moșiile lui Mătăhuzü împëratü.

Acesta se perduse cu totulü. Nu scia ce să facă ; nu scia nicï ce mai vorbesce de rușine.

Cotoșmanulü se dete pe lângă dënsulü și îi ñise : țineți fi-rea, omule, nu fii copilü Amü îngrijitü eü de tóte. Ție să nu-țy pese de nimicü. Să tacï din gură și să te lași să te ducă unde oiü ñice eü.

Maï veni nițelü inima la locü lui Mătăhuzü împëratü, când auđi graiurile cotoșmanului. Nu se putea domiri însă cum va face elü și la ce moșiï flü va duce.

Tote se puseră la cale. Tóte erau pregătite pentru plecare. Ginerere și mirësa se urcară în căruță, și porniră. Cotoșmanulü însă o apucă înainte și ñise vizitiilorü să se ție pe urma lui, că elü îi va călăuzi.

Așa făcură. Apucară pe câmpii unde miï de floricele împodoba pămîntulü. Vîntulü abia adia și clătina ușurelü frunđele pomilorü ce se afla icï și colo în calea lorü. Brotăceii orăcăiau în depărtare. Din când în când cuculü cânta în partea dréptă. Păsërele ciripeau ; érá privighetorile prin crângulețele înflorete, trăgea nisce geamparale de-ți lua auđuľü.

Cotoșmanulü mergea înainte și așa de iute, în câtü căruțele nu se puteau ținea de dënsulü. Aci pierea ca o năluca, aci se învârteja înapoi și făcea semnü pe unde să apuce.

Pasă-mi-te, călăuđindü, elü făcea dresurile înainte. Întălnindü ciređile de vite ale unorü smeï, elü spuse văcarilorü ce să ñică, când îi vorü întreba cine-va ale cui suntü ciređile, că de unde nu, peirea capului ce va cădea peste dënsii de la Dumnezeu va fi gróznică. Întălnindü turmele, spusese așjiderea ciobanilorü ce să ñică și ei, căci de unde nu muma pădurei îi va chinui băgându-le mâinile în căldarea cu

jăromatic, pină vor muri, și sufletele lorū vorū ajunge la munci re sfinșite.

Bieții ómenī, de spaímă, și sciindū că gura nu-ī fine chirie, spuse celorū ce īi întrebără, precum īi învățase cotoșmanulū, carele era în chipū de omū.

Ajungându căruțele, ómenii miresei, întrebără pe văcarī, când vedură sumedenia de ciređi :

— Ale cui suntū ciređile astea, firtaților ?

— Ale cui să fiē ? respunseră văcarīi, écă ale lui Mătăhuzū, împēratū.

Se minunără toți de bogățiile acestui împēratū. Mergendū mai nainte, dete de niscø turme de oi. Și atitea de multe erau în câtū nu le putea coprinde cu ochii. Întrebându :

— Ale cui suntū aște turme ? prietenilorū.

Ciobanii respunseră :

— Ei, Dómne ! Ale cui să fiā ? Ale lui Mătăhuzū împēratū suntū, și încă astea nu-sū nimicū !

Când auđirā una ca acēsta, toți se lovirā cu mâna peste falcă. Ei nu mai putură să-și stăpânescā mirarea și fericea pe mirésă că a datū peste unū bărbatū așa de june, frumosū și bogatū.

Earā Mătăhuzū împēratū tăcea málcă, și înmărmuritū de cele ce vedea. Audea și i se părea că viséză, érá nu că suntū aeva cele ce arātaū ochilorū lui.

Cotoșmanulū se mândrea și se fălea cu bogățiile stăpânului seū. Când, érá nu se mai vedū. Nu se sciū ce se făcu. Pare că intrase în pămintū.

Elū însă dete o repeditură înainte. Și ajungându la palaturile smeilorū, pe ale cărorū moșii erau, le đise cu graiū îngrođitū : Fugiți, Smeilorū, și ve ascundeți, căci étă că vine Ilie, Pálie, să vē potopescā, să vē párjolescā și după elū Luciflenderu să vă ia suflengeru.

Rēcori de gróză coprinse pe smeī când auđirā pe neașteptate o veste așa primeđiósă. Nu scia încotro să se dea d'o parte pină va trece acestū pírjolū ce le spunea Cotoșmanulū.

Acesta se prefăcu a le fi prietenū și a le da sfaturī bune.

Vorbele lui atifa îi amețise, în câtu de spaimă, pare că le luase pânza de pe ochi și se perduseră cu totul.

Atunci le duse cu grăbire și cu o prefăcută grije :

— Veniți, veniți, mai iute încoa, să ve ascundă eu în șira asta de pae din bătătură.

Bieții smeï, atâta se speriaseră în câtu nu mai sciau ce face. Se lăsară să-î ia să-î ascundă.

Cotoșmanul îi băgă în șira de pae, și îi dete focu. Îndată văpaia se urca pînă la ceru ; érá bieții smeï țipaū de usturime în para focului de să le plângi de milă. Țipară ce țipară, dară o dată cu focul li se stinse și lorū glăsciorulū și se făcură scrumū.

Atunci écă și nunta intră pe pórtá palatulu. Slugile spuseră. și ele, după cumū le învățase Cotoșmanulū, că palaturile astea suntū pe moșiile lui Mătăhuzū împératū.

Când intrară în palatū, ce să veđi dumneata ? Bogăția de pe lume era acolo. Păreții numai în aur poleiți. Pardoséla era de cleștar, érá învălitórea era de acióe și de plumbū.

Se mai minunară o tónă ómenii ce însoțiră pe mirésa.

După ce se aședară tinerii, ómenii se întórseră la Boerū și-î povestiră totū ce vėđurá. Boerulū nu se căi că și-a datū fata lui Mătăhuzū împératū. Eară acesta se mira de unde și pînă unde să-î vie lui acea bogăție. Trăiră în pace și în veselie perechia nuntită și orū fi trăindū și astăđi de n'orū fi muritū.

Eară eū încálecaiū p'o șea, etc.

NOTA. Povestitū de Michaiū Constantinū, din comuna Bălăcița, plasa Dumbrava, jud. Mehedinți. Soldat.

XXVII.

PASEREA MAIASTRA

fostu o dată ca nici o dată ; etc.

A fostu o dată unu împăratu evlaviosu și bunu. Elu avea trei feciori. Pe lângă multe bunătăți ce făcuse omeniloru din împărăția lu, a ridicatu și o monastire de care să se ducă pomina. A împodobit' o cu aurū, cu petre nestemate și cu totu ceea ce meșteriī din acea țeră au socotitū mai scumpū și mai frumosū. O mulțime de stîlpī de marilură și pcleiți erau prin biserica și pe dinaintea ei. Zugravele cele mai prețioșe, policandre de argintū suflate cu aurū, candelē de argintū celū mai bunū și mari cătū donița, cărțile cele mai alese, erau zestrea monastirii aceleea. Cu cătū se bucura împăratulū de frumusețea ei, cu atitū se întrista că nu putea să o săvêrșescă pe deplinū, căci turnulū se surpa.

Cum se pôte, dișe împăratulū, să nu potū sfârși astă sântă biserică ? etă amū cheltuitū tótă starea, și ea nu este încă târnosită.

Și dete sfară în țeră ca ori ce meșterū se va găsi care să pótă să-i ridice turnulū, să scie că va dobândi de la densuslū mari daruri și boerie. Pe lângă acestea poruncă dete ca în tôte bisericile să se facă rugăciuni și privegheri, ca să se indure milostivulū Dumneđu a-i trimite unū meșterū bunū.

Eră a treia nópte visă Împăratulū că daca va aduce cineva pasărea măiastră de pe tărêmulu celă-laltū și să-i așeze cuibulū în turnū, se va putea face monastirea desăvêrșitū.

Spuse fiilorū acestū visū, eră ei se întreceaū care de care să plece mai 'nainte, și să se închine cu slujba la tată-seū împăratulū. Atunci împăratulū le dișe :

— Eū vĕđŭ, feŭiĭ mei, cĕ toŭi aveŭi dorinŭă de a vĕ face datoria cĕtre Dumneđeŭ ; ĩnsă nu vĕ puteŭi duce toŭi de o dată. Acum să se ducă fiulŭ meu celŭ mai mare ; ŭi daca nu va putea elŭ să ĩsbutĕscă, să se ducă altulŭ, ŭi totŭ aŭa pe rĕndŭ pĕnă cĕnd Dumneđeŭ ĩŭi va arăta mila luĭ cĕtre noi.

Copii tăcură ŭi se supuseră ; ĕră feciorulŭ celŭ mare alŭ ĩmpĕratulŭi se gĕti de drumŭ. Merse ce merce ŭi daca trecu de hotarele tatălui sĕŭ, stete să conăcĕscă ĩntr'o dumbravă frumósă. După ce făcu foculŭ, sta acolo pĕnă să se gĕtesca mĕncarea, cĕnd, vĕđu de o dată ĩnainte a luĭ unŭ vulpoiŭ care ĩlŭ rugă să-ŭi lege ogarulŭ, să-ĭ dea ŭi luĭ unŭ codru de pĕĭne, unŭ paharŭ de vinŭ ŭi să-lŭ lase să se ĩncăldĕscă ŭi elŭ la ălu focŭ. Fiulŭ ĩmpĕratulŭi ĩn locŭ să asculte rugăciunea, dete drumulŭ ogarului, care se luă după dĕnsulŭ. Atuncĭ vulpoiulŭ făcu unŭ semnŭ asupra luĭ ŭi ĩlŭ schimbă ĩn stană de piatră.

Vĕđĕndŭ ĩmpĕratulŭ cĕ fiulŭ sĕŭ celŭ mare nu se mai ĩntorse, ascultă rugăciunea fiului celui mijlociŭ, ŭi ĩi dete voe să mĕrgă ŭi dĕnsulŭ. Acesta, după ce se gĕti ŭi ĩŭi luă mĕrinde de drumŭ, porni ŭi dĕnsul. La loculŭ unde se ĩmpetrise frate-sĕŭ, pĕŭi ca dĕnsulŭ ; fiind cĕ nu voi să dea a-ascultare rugăciunilorŭ cĕi adusesse vulpoiulŭ, ci voia să-lu prĕndă ca să-ĭ ia pelea.

ĩmpĕratul se pusese pe gĕndurĭ vĕđĕndŭ cĕ, după atăta mare de timpŭ nu se mai ĩntorse fiiĭ sĕi nici cu pasărea măiastră, nici fără dĕnsa, cĕnd, fiulŭ sĕŭ cel mai mic ĩi đise :

— Tată, ĕtă este acum destulŭ timpŭ de cĕnd fraŭiĭ mei cĕi mari aŭ plecat să aducă pasĕrea măiastră ŭi nu s'aŭ mai ĩntorsŭ nici cu ĩspravă, nici fără ĩspravă.

Să-mĭ daŭ bani de cheltuială

ŭi haine de priminĕlă,

ca să-mĭ cercŭ ŭi eŭ noroculŭ. ņi de voiŭ ĩsbuti, te veĭ bucura tată. cĕ ŭi se ĩmplinesce dorinŭă, ĕră de nu, eŭ nu voiŭ suferi nici o umilinŭă.

— Fraŭiĭ tĕi cĕi mari, đise ĩmpĕratul, după cum se vede n'aŭ pututŭ să facă nimicŭ spre a aduce acea pasĕre măiastră, ba pŕte să-ŭi fi ŭi răpus capetele, de ŕre ce suntŭ duŭi de

atita timpū, și nu se mai întorce nici unulū. Eū suntū bătrānū de aci înainte : dacā veī lipsi și tu, cine să-mī dea ajutorū la greutățile împărăției, și daca voiū muri, cine să se sue pe scaunulū meū, daca nu tu, fiulū meū. Rēmāi aci, dragulū tatei, nu te mai duce.

— Domnia ta, tatā, scīi prea bine că n'amū eșitū din poruncile împărăției tale nici cātū negru subū unghie ; și daca acum cutez a stāruī în rugāciunea mea este numai că voescū, dac'așū putea să împlinescū o dorință care nu dā odihnā sufletulū Măriei tale, dorință pe care te silescī de mulți ani și cu mari cheltveli să o împlinescī.

Dupā multe rugāciuni și stāruință, împēratulū se îndupleca și-ī dete voe. Își alese calulū ce-ī plăcu din grajdulū împērātescū, unū ogarū să-lū aibā de tovarășū, își luā merinde de ajuns și plecā.

Dupā trecerea, de ore care timpū, sosirā amānduoī fiiī ceī mai mari aī împēratulū, aducēndū cu sine-le Pasărea măiastra și o roabā pe care o făcurā găinărăsā. Tōtā lumea se mira de frumusețea acelei pasēri care era cu miī de miī de vopseli, penele ei strălucēu ca oglinda la sōre, iar turnulū bisericii nu se mai surpā ; pasērea se aședā în acelu turnū cu cuibulu ei. Unū lucru se băgā de sēmā ; pasērea se părea a fi mutā căcī nu da nici un viers, și toți cātī o vedea o căinea cum de o așa pasere frumōsā și mândrā, să nu aibā viers, pentru care și împēratulū, cu tōtā bucuria ce avea pentru bisericā și turnulū ei, se mihnea că pasērea nu-ī cānta.

Locuitorii începuserā a uita de fiulū împēratulū cel micu ; atita de multā bucurie aveaū ei că li se adusese pasērea măiastrā, ceea ce oprise turnulū de a se surpa, și astū-felū biserica se putuse face cu desăvērșire ; numai împēratulū se mihnea în sufletulū seū că nu este față și fiulū seū celū micū care să se împertășescā de bucuria poporului seū ; când într'una din zile veni găinărăsa și-ī dise :

— Mārite Împērate, să-ți fie fața luminată, tōtā cetatea se minunezā de viersul pasērii măiestre ; unū ciobanū cum a intratū ađi de diminēțā în bisericā, pasērea a începutū să cānte

de să se spargă, și este așa de veselă în câtu pare că nu o încape locul. Asta este a doa óră de când, cum intră acel ciobanú în biserică, pasărea nu mai contenesce de a cânta : cum ese elú, ea face.

— Să se aducă acelú ciobanú înaintea mea chiar acum.

— Măria ta, după cum se vede ciobanulú este străinú căci nimeni nu-lú cunósce. Fiií Măriei tale, precum mi s'a spusú, arú fi pusú pasnicí să-lú prindă.

— Tací ! díse împératulú, nu vorbi de fiií mei, căci nu ți se cuvine ție să te atingi de ei.

Ímpératulú puse și elú căți-va slujbași să pândéscă pe sub ascunsú, și cum va vedea pe ciobanulú care, când va intra în biserică, pasărea va cânta, să pună mâna pe dânsulú și să-lú aducă înaintea lui.

Nu s'a mulțumitú pe alítú, și énsăși s'a dusú la biserică serbătórea cea mai apropiată ca să audă cu urechile sale cânteculú celú minunatú alú pasărei, și să vadă cu ochii sêi pe acelú păstorú tinărú ; și de n'arú fi fostú de față s'arú fi întimplatú o luptă crâncenă între slujitorii sêi și ónenii puși de fiií lui, carií voiaú cu dinadinsulú să pună mâna pe ciobanú. Atunci porunci împératulú să aducă pe acelú păstorú cu omenie la palatulú sêi, pentru că nu sciú ce simți împératulú în inimă când ilú vêdu așa tinărú, blândú, smeritú și cu boiulú de voinicú.

După ce eși la biserică, împératulú se duse dreptú la palatú pentru că inima îi dícea că trebuie să fie ce-va de ciobanulú acela. Cum ilú vêdu împératulú îi díse :

— Ia spune-mi flécăule, din ce parte de locú ești ? ai părinți, și cum s'a întimplatú de ai venitú p'aci ?

— Istoria mea, luminate împérate este lungă. Părinți amú, asemenea și frați. Ca să-ți povestescú cum am venitú p'aici și din ce parte de locú suntú, imi trebuie mai multú timpú. Dară dacá voința Măriei Tale este să scií, suntú gata a mē supune. Chiar mâine până în díoă voiú veni la Măria ta pentru acésta. Acum este târdiú.

— Bine voínice ; mâine în revérsatú de díori te așteptú.

A doua zi dis de dimineță, ciobanul veni și așteptă porunca împăratului; era împăratul cum auți că a venit păstorul cu pricina, îl chemă înaintea lui.

— Ia spune-mi, flăcăule, ce este cauza de cântă pasărea măiastră, cum puți tu piciorul în biserică, și tace, dacă ești?

— Ca să scii acesta și altele, luminate împărate, lasă-mă să-ți povestesc totă istoria mea.

— Ecă te ascult, povestesc-mi totu ce vei voi.

Atunci ciobanul începu:

Amu tată și frați. Amu plecatu din casa părintescă ca să fac o faptă care să veselască pe tata, căci elu era tristu că nu putea să-și împlinescă dorința. După o călătorie de câte-va zile amu ajunsu la o câmpie frumoasă, de unde se deschidea mai multe drumuri. Acolo amu voit să conăcesc. Mi-am făcut un focșor bun, amu scos merindele ce avemu și când era să mă pui la masă, mă trezesc cu un vulpoi lângă mine. Nu sciū nici de unde, nici pe unde veni că eu nu l'amu vedutu. Pare că ești din pământu.

— Fă bine, mă rog, imi dise, și lasă-mă să mă încăldesc și eu la focul tău, că uite, tremur de-mi clănțnesc dinții în gură. Dă-mi și o bucată de pâine și un pahar de vin să-mi potolesc a fome și sete care mă chinuesc. Și ca să mănânc în linisce și să mă pot încălzi fără frică, leagă-ți ogarul.

— Prea bine, îi disei, poftim de te încăldește; etă merindele mele, și plosca mea, mănâncă și bea câtu vei pofti.

Apoi amu legat ogarul și amu ședutu amendoi lângă focu povestindu. Din una din alta, îi spusei unde mă duc; ba încă îl și rugai dacă scie cine-va să-mi spue cum să fac, cum să dregu, să-mi împlinesc slujba cu care m'am însărcinat de bună voia mea.

— Cât pentru asta, imi dise vulpoiul, fii pe pace. Măine de dimineță plecăm amendoi, și daca nu te-oi face eu să isbutesci, să nu-mi mai dici pe nume.

Ședurăm la focu, ne ospătarăm ca nisce prieteni; apoi vulpoiul își luă nopte bună, și peri ca o nălucă. Mă ciudeam

în mine cum de să nu-lă vedă în cotro a apucată, și totă frământându-mă mintea să sciă cum a venită și cum s'a dusu fără să-lă bagă de sémă, am adormită.

Când a venită a doua ȃi în faptulă ȃilei, m'a găsită minunându-mă de nisce stane de piatră ce închipuiaă două ómenă, două cai și două ogari. De cum îlă vedăiă ne gătirămă de ducă.

Vulpoiul se dete de trei oră peste capă și se făcu un voi-nicū seă colea, cum ȃi-e dragă să te uiă la elă. Pe cale îmi spuse că locul unde amă masă nóptea trecută, era moșia lui, că este însurată, că are copii, că elă era blestemată să ȃórtē corpul de vulpoiă până când ună om va avea milă de elă, îlă va priimi să se încăldăscă cu dănsul la ună foc, îi va da un codru de pâine și un pahar de vin: că eă amu fostă acelă omă, că acum este deslegat de blestemă și că de aceea va merge cu mine, și nu mă va lăsa singură până ce nu voiă ajunge la isbândă.

Îmi păru bine de astă întēmplare, și așa noi merșerămă,
ȃi de vară
pînă 'n séră.

și ajunșerăm la o poiană, unde mășerăm peste nópte. To-varoșul meă de călătorie îmi spuse că a doua ȃi avem sa trecem pe hotarulă unoră smeă, că acolo credea elă că voiă găsi ceea ce căutamă.

A doua ȃi amă înaintată pe moșia smeilor, dar totă cam cu témă; când, pe la chindăi, am ajuns la palaturile smeilor. Mândrețe ce amă vedută acolo nu se póte povesti. Grădină cu felă de felă de floră și de pomă; casele învălitate cu argintă care strălucea la sóre ca oglinda, păreăi eraă împodobiă cu chipură și floră săpate, érá ciubucele eraă poleite; fântăni care aruncaă apă în susă. Avurămă parte că smeă nu eraă acasa când amă ajunsă acolo. Furămă întimpinaă în pragulă porăi de o fată frumósă, frumósă, de pare că era făcută de zahar, care ne ȃise să nu călcămă în curte, în lipsa smeiloră, că nu e bine de noi; apoi lacrămă de bucurie că a mai vedută ómenă de pe tărēmulă de unde a furat-o smeă.

Întrebându-o despre lucrulă ce căutamă, ne a spusă că se

află la alți smei, rude ale smeilor pe moșia cărora eram.

— Duceți-vă, ne țiise ea, că cu ajutorul lui Dumnezeu, nădăjduesc să isbândiți, și întorcându-vă, luați-mă și pe mine.

După ce ne învăță cum să facem să intrăm în curtea smeilor, și cum să lucrăm, mă jură pe ce am mai scump pe lume, pe tata, ca să nu o las la smeii, ci să o ia; ăra noi ne-am dus. Ce e drept, și mie îmi plăcu fata, de cum o vădui.

Și ajungându la hotarul celor-lalți smeii, am stat de ne-am odihnit. Eară în răsărit de zori, am pornit pe tărâmul smeilor, și am ajuns cam aproape de nămieți la palaturile lor, care erau și mai frumoase de cât ale celor d'înteu. Cum am descălecat, m'am dus la grajd, ăra tovaroșul meu s'a întors înapoi; fiind că așa ne învățase fata.

Caii erau la esle. Unul din ei a întors capul și s'a uitat la mine. Eă l'am frecat la ochi, l'am tras de urechi, i-am sumuțat și i-am pus frul în cap. Apoi încălecându, d'a'n-călarele am luat colivia cu pasărea măiastră care era în pridvor.

— Tu ai luat pasărea măiastră? țiise Împăratul; tu ești fiul meu pe care totă lumea îl ține de perdut?

— Așa tată. Și după ce sărută mâna Împăratului, îl rugă să poruncască a se aduce de față găinăreă.

Dacă veni găinăreă, ciobanul țiise:

— Asta este fata, de care îți spusei.

— Cum se pte? respuse împăratul. Dăra cum a ajuns găinăreă?

— Asta îți o va spune ea; căci eu nu știu. Și așa cum țiisei începu el a povesti, după ce înhățai colivia și o luai la sănătosa cu bidibiul luat de la smeii, începură să nicheze caii cei-lalți și să facă un sgomot de și se făcea pèrul măciucă; ăra eu îmi ținem firea. Unde se luă smeii după mine, și fugi, și fugi, până ce ajunsei la tovaroșul care mă aștepta la hotar; și dăca nu era el, puneu smeii mâna pe mine, și cine scie ce se alegea de capul meu. Tovaroșul meu însă, întinse mâna și răcni o dată la dênși; stați! Eară ei pare ca fură

de piatră de când lumea ; nici un pasă nu mai făcură înainte. După ce mă luă în brațe și mă sărută, se miră și el de frumusețea pasărei. Smeii însă umbla cu șosele cu momele să-mi ia pasărea, făgăduindu-mi câte în lună și în sóre ; dacă vedură că nu mă póte îndupleca, mă rugă ca, barim calul să li-lă daū în sfârșitū, veduiū eū că nu e bine să-ī lasū tocmaī de totū mânăiī, le-amū dat calulū, și eū am plecatū cu tovarășul meū și cu pasărea ; érá smeilorū li se scurgeau ochiī după dēnsa.

Ajungēndū la palaturile celor-lalī smeī, fata ne aștepta în pórtă ; plesni de trei orī cu un biciū și totū palatulū se făcu un mērū, pe care ea ilū luă ; érá eū o inhățaiū de mijlocū și pe aci țī-e drumulū.

Aoleo ! dar smeii când simțiră ! unde veneau cu o falcă în cerū și cu una în pământū, și unde rácnea de-ți îngheța sângele în vine. Eū imī făcuiū curagiū, deteiū pintenī calului și împreună cu tovaroșulū meū fugeamū ca vântul ; smeii însă veneau ca gândul. Dacă vedū tovaroșulū meū așa, și că nu este chip a scăpa cu față curată, se opri în loc, amenință asupra lorū și să făcură stane de piatră. Eară noi ne urmărāmū călătoria venindū până éráși în câmpia de unde plecāsemū, adică pe moșia Vulpoiului. După ce ne-anū odihnitū și amū datū mulțumitā domnului că amū terminatū cu bine astā trébă, l'amū întreatū ce însemna acele stane de piatră Atunci elū imī dīse :

— De veī sci te veī căi : de nu veī sci éráși te veī căi

— Spune-mī, te rogū, īī dīseiū.

— Acestia sunt frații teī, imī respunse. Ei, în locū să facă ca tine, să primescă cu dragoste rugăciunea mea, asmuțarā ogariī după mine, ceea ce imī prelunģi scārbosul blestemū de a purta leșulū vulpoiului ; érá eū īī impetriiū.

— Pentru dragostea mea, rogu-te, īī dīseiū eū, și pentru prietenia ce amū legatū, fă-ī érá ómenī cum aū fostū.

— Multū mi-e dragă prietenia ta, respunse elū, și de aceea fie după voea ta ; dară o să te căescī.

Și într'un minutū nu sciū ce făcur din mână, cá de o datā

pietrele acele se scuturară și frații mei remaseră în mirare vădându-se față cu noi.

Ne luarăm ȃioa bună de la tovarășul meu și plecarăm să ne întorcem acasă.

Pasămite, frații mei imi cocea turta.

— Frate, imi ȃiseră ei, după ce călătorirăm cătŭ-va amŭ obositŭ de atâta drumŭ; căldură mare este; aȃde ici la unŭ eleșteu pe care ilŭ scimŭ noi, să bemŭ câte niȃică apă, sa ne rĂcorimŭ. Amŭ ascultatŭ și amŭ mersŭ. BĂu celŭ mare, bĂu și celŭ mijlociŭ; Ără cĂnd era să beaŭ și eŭ, cum eramŭ pusŭ pe brĂnci pe marginea eleșteului ca să ajungŭ cu gura la apă, cum făcuseră și ei, mă treȃiiŭ cu o usturime grozava la amĂndoĂ picĂorele; cĂnd să mă întorcŭ să vĂdŭ ce este pricina, nu mă mai putuiŭ scula în picĂore: mi le tĂiasera frații mei, și-și cĂtaŭ de drumŭ, fĂră a mai asculta la rugĂciunile și vaetele melc.

Trei ȃile și trei noȃi amŭ masŭ acolo prin prejurulŭ eleșteului. Calulŭ meu, bietŭ, cĂnd vedea cĂ vine cĂte vr'unŭ balaurŭ la mine, mă lua cu dinȃi de pe la spate, de haine, și fugea încotro vedea cu ochiŭ, și asvĂrlea din picĂore de nu se putea apropia de noi nici o fiarĂ sĂlbaticĂ.

În sfĂrșitŭ a patra ȃi amŭ datŭ peste unŭ orbŭ care orbocĂia și elŭ pe dibuite.

— Cine este acolo? întrebaiŭ eŭ.

— Unŭ bietŭ neputinciosŭ, respunse elŭ.

Și după ce imi spuse cum frații i-a scosŭ ochiŭ, din pismă, i-amŭ povestitŭ și eŭ cum mi-a tĂiatŭ frații picĂorele. Atunci elŭ imi ȃise:

— Sciŭ ce? Aide să ne prindemŭ fraȃi de cruce. Eŭ amŭ picĂore tu aȃ ochi; să te portŭ în spinare. Eŭ să umblu pentru tine; tu sa veȃi pentru mine. Eŭ sciŭ cĂ p'aci prin vecinĂtate este o scorpie mare. Cu sĂngele ei se pĂte vindeca ori ce bĂlă ar fi.

M'amŭ învoitŭ cu dĂnsulŭ la acĂsta și amŭ mersŭ pĂnĂ amŭ datŭ de locuinȃa scorpiei. Ea nu era acasă. Orbulŭ mă așeză după ușe și imi ȃise, ca să daŭ cu sabia să o taiŭ, cum

va intra ; érá elú se ascunse după sobă. Nu așteptarămú multú și étá scorpia venea supérată, fiind că simțise că-í călcase cineva casa. Cum o veduiú, inima se făcuse câtú unú purice în mine, érá când intră pe ușe, așteptaiú până să-mí vie bine, și unde dedeiú o dată cu sete, în câtú dint'ro lovitură îi trăiaú câte trele capetele.

Mé unsei numai de câtú cu sângele eí caldú, și cum atinseiú piciórele la locú, se lipiră de parcă fusese acolo de când lumea. Unsei și pe orbú, și îi veni vederile ca mai 'nainte. După ce mulțumirămú lui Dumneđeú, plecarămú fie care la ale nóstre.

N'amú voitú să viú d'a dreptulú a casă, ci amú socotitú mai bice să mé bagú ciobanú și să lasú ca Dumneđeú să aducă lucrurile așa în câtú să se dovedéscă vinovatulú. Nu m'amú înșelatú în credința mea, că étá puterea lui mare este și judecata lui dréptă.

— Spune și tu, díse împératulú găinăresei, cum de ai ajunsú găinărăsa și róbă ?

— După ce a tăiatú piciórele fratelui celui micú, fiú cei mari ai împérăției tale, mé luară unulú pe mine și altulú pasărea măiastră. Eú plângeamú de mé topeamú, că mé despărțea de fiulú celú micú alú Máriei tale, pe care imí era dragú să-lú privescú, fiind că-lú vedusemú că e unú puiú de románașú. Eí mé silirá să mé iubescú cu unulú din eí, imí făgădui că mé va lua de soție cum voiú ajunge la curtea împérátéscă. După ce m'amú împotrivitú la tóte siluirile ce améndoí voiaú să facă, am primitú mai bine să fiú róbă și găinarésă la curtea împérăției tale, de câtú să mé ducú aiurea, fiind că sciamú că Dumneđeú nu va lăsa să se prăpădésă acela care a umblat cu dreptatea în sínú și acum, mulțumescú lui Dumneđeú, că mí-a arétatú cum fapta bună nu móre nicí o dată.

— Poți tu să-mí dovedești, întrebă împératulú, că tu ești aceea fata și nu alta ?

— Acestú mărú, díse ea pe care ilú scóse din sínú, póte sa încredințeze pe orí și cine că eú suntú. Fiiú d-tale cei

mai mari n'aũ sciutũ de dẽnsulũ, cã mi l'arũ fi luatũ, ŝi nu m'așũ mai fi întãlnitũ cu dẽnsulũ.

Atuncĩ, eșindũ afarã, plesni dintr'o biciușcã de trei orĩ asupra mẽrului ŝi unde se ridicã nisce palaturi, in cãtũ in tõtã împẽrãția nu se gãsea altele ca acelea.

Împẽratulũ remase ŝi elũ in mirare. Ŝi voindũ a serbãtori venirea fiului celui micũ. Acesta ȓise :

— Tatã, innaite de a mulțumi lui Dumneȓeũ cã m'amũ întorsũ sãnãtosũ, sã mergemũ cãteșĩ trei frațĩ inaintea lui la judecatã.

Împẽratulũ n'avu ce ȓice. Se aduserã frațĩ inaintea Împẽratului cari deteã in genuchi ŝi cerurã ertare de la fratele celui mai micũ. Elũ le ȓise :

— Daca Dumneȓeũ vẽ va erta, ertați sã fiți ŝi de la mine.

Neavẽndũ inctro, se duserã inaintea bisericii ŝi puserã trei ulee depãrtate de o potrivã unul de altulũ. Intrarã fie-care cu picĩorele in cãte unulũ, ŝi aruncarã cu praștia in susũ cãte o piatrã : pietrele frațilorũ celorũ mari se întoșerã ŝi lovirã pe fie-care in capũ cu așã tãrie, in cãtũ remaserã morțĩ. Piatra inșã a fiului celui micũ de împẽratũ, cãȓu dinaintea lui.

Lumea se adunașe de se uita la astã judecatã dumneȓeescã, iar împẽratulũ, dupã ce fãcu nuntã ŝi-șĩ inșoți copilulũ cu gãinãreșã, se coborĩ de pe tronũ ŝi puse pe fiulũ seũ in locu-ĩ care, dacã o fi trãindũ, împẽrãșesce ŝi pãnã aȓĩ.

Eram ŝi eũ fațã la acele întẽmplãri, pe care le povestescũ acum celorũ ce mẽ ascultã.

NOTA. Povestitũ de unũ soldatũ din satulũ Bulbucata in județulũ Vlașca la 1868, ŝi comunicatũ de fratele meũ G. Ispirescu.

XXVIII

G A I N A R E A S A.

fostu o dată ca nici o dată; etc.

A fostu odatu unu împăratu și o împărătesă. În căsătoria lor ei au trăitu ca frații, și numai o fată au fostu făcutu. Ca și mumă-sa, acesta fată din naștere, era cu o stea în frunte. Murindu împărătesa, a lăsatu cu sufletul la césul mortii ei și cu jurământu ca împăratul, soțul ei, să nu veduvéscă, ci să ia de soție pe aceea la care se va potrivi condurul ei. Împăratul o iubea, nevoe mare. Și nici în ruptul capului nu voia să se însore de a doua oră. Unu anu întregu, întregulețu o plânse, după înmormântarea ei.

Sfatul împărăției, sciindu hotărîrea împărătesii, lăsatu cu grai de morțe, se totu ținea de căra împăratul ca să se însore, și mai multe nu. Elu se totu împotriva cu felu de felu de cuvinte.

Daca vedu și vedu, că scăpare nu este, se lăsă și elu după sfatul mai marilor împărăției. Dete condurul răposatei împărătese, și doi trimiși ai sfatului împărătescu răsbātu țeri și cetăți căutându la cine s'arū potrivi condurul. Nu trecu multu și se întorseră precum se duseră, fără nici o ispravă. Pașă-mi-te condurul nu se potrivi la nici o fată de împăratu, la nici o cucónă, la nici o jupânesă, la nici o țerancă, ba chiar la nici o róbă. Împăratul nu mai putea de bucurie de acéstă întâmplare.

Condurul sta d'a pururea pe masă în cămara împăratului. Ori cine voia să-l încerce, avea totă voia.

Într'una din zile, când împăratul ținea sfat cu boerii cei mari pentru trebile împărăției, écă și fie-sa că vine și se juca

și se sbenguia p'aclo prin cămară. Trecându și pe lângă masă și vedându condurul, îl ia și îl încalță; când, ce să vedeți D-vóstră cinstiți boeri, par'că fusese d'acolo. Începu a alerga érá după jucării ca unú copilú ce era. Ea luase condurulú fără să scie alú cui este și pentru ce stă pe masă. Când vedură boerii una ca acésta, rămaseră înmărmuriți de uimire.

Ce să facă ei? Hotărârea împărătesei era lămurită. Să nu veduvéscă împératulú, după pristăvirea ei, ci să ia pe aceea la care se va potrivi condurulú ei. Să lase pe împératulú să veduvéscă pentru că nu s'a potrivitú condurulú la nici o muere, călca jurámintulú împărătesei de la césulú morții séle; să siléscă pe împératulú să ia de soție pe fie sa, se temea de Dumneđu. Ce să facă dar?

După multe chibzuirí, sfatulú împărăției găsi cu cale că împératulú n'arú păcátui de arú lua de soție pe fie-sa, fiind că așa lăsase cu sufletulú împărătesa, și pentru că Dumneđu chiarú orânduise așa, de óre ce la nimeni de pe lume nu se potrivitise condurulú réposatei.

Numai de câtú mai marii țerii điseră fetei să se gătéscă de nuntă.

Acumú altă nevoe. Nici fata nu voia să ia pe tată-séu de soțú. Ea đise:

— Unde ați mai aúditú, boeri dumnévóstră, hatjocurá ca acésta, să ia tatálú de soție pe fie-sa.

— Nu te supéra, domniță, și nu fii așa țănoșă. Are să curgá multá apă pe gárlá pînă să ajungí a cunosce taínele împărăției ca noi. Și apoi, réposata maica împărăției tale, cea atítú de vestită în lume de cu minte, a lăsatú cu sufletulú ca ímperatulú, tatálú teú, să nu veduvéscă, ci să se însóre cu aceea la care se va potrivi pe picíorú condurulú ei.

— Căutați, mai đise fata, și găsiți pe vre-una la care să se potrivitéscă condurulú mamei pe picíorulú ei.

— Amú resbátutú, respunserá boerii, împărății și cetăți, tângurí și cátune, amú încercatú și la bunú și la réu, la tinere și la bétrâne, la femeí de némú și la de cele próste

pină și la rrobe, și la nimeni nu s'a potrivit. Dumneșeu ne-a arătat pe aceea pe care împăratul nostru trebuie să o ia de soție.

Vedându fata că n'are încotro, ceru timp de trei zile, în care să se gândească, și apoi să-și dea răspunsul.

Și trecându în camera ei, se puse pe un plâns, de să te ferescă Dumneșeu; vârsă nisce lacrimi cât pumnul și suspina de să-și spargă pieptul. Plânse ce plânse; dară vedu că de la plâns nu câștigă nimic. Se duse deci la dădaca; îi spuse cele întâmplăte și îi ceru sfat.

Dădaca după ce se gândi și se resgândi, îi duse să ceră a i se face trei rânduri de haîne: unul de aur, altul de mărgăritar și alu treilea de diamante, și să spue că după aceea se va găti.

Cererea ei se îndeplini tocmai pe tocmai.

În vremea acêsta dădaca îi pregăti tôte cele trebuincioșe spre fugă.

Când îi aduse haînele, îi mai duse odată să se gătască de nuntă. Fata respuse că este gata. Boerii remaseră mulțumiți, auzind răspunsul fetei; ei creșură că în cele din urmă ea a cunoscut că trebuie să se supue sfatului împărăției.

Sera, îi aduse și dădaca cele spre fugă. Își băgă haînele cele frumoșe ce le căpăta în desagi, se îmbracă cu o piele de măgar pe care i-o adusesese dădaca, și fugi.

Ascultați, boeri, cuvântul din poveste;

Căci d'aci 'nainte mai frumosu îmi este.

Fugind fata împăratului de la curtea tătănă-său, apucă pe căi dosnice, pe cărări neumblate de picior de om. Ea se feri să nu o vadă nimeni, și fugi, și fugi, până ce eși din împărăția tatălui său. Trecându hotarul, îi mai veni nișică inimă. Unde pină aci umbla cu mórtea în sinu, acum se mai liniști o lecuță. Merse ce merse, și ajungându la curtea împăratului locul aceluia, se puse la pörtă cu chipu umilit și smerit. Eară daca eși bucătărăsa, și o vedu, i se făcu milă de dânsa, și înduplecându-se de rugăciunile ei, o primi înăuntru. Spuse și împărătesei că o fată șermană și nenorocită

a năzuită la curtea împăratăscă, și o rugă ca să o primescă să fie găinăreșa curții.

Împărătesa se înduioși când auzi că o sirmană nevoiașe cere adăpostul de la dânsa și porunci ca să o pue îngrijitoare de găini; dară ea, bucătăreșa, să răspundă de dânsa.

Fiindă, sub ascultarea bucătăresei, fata de împărat se silea în toate chipurile să-și fie pe placul. Unde să se adune ea cu celelalte slugi din curte? unde să scotă ea ună cuvântul de piră sau de zizanie? Unde să calce ea cuvântul bucătăresei și să se amestece în certurile și becisniciile celorlalti? Ferit-a Dumnezeu! Ea îngrijea de păsările din curtea împăratăscă, ca de ale dânssei; după ce descidea cotețele și le da demâncare, apoi le cuibărea, punea clocșile, și vedea de puș, mai cu milă de câtă clocșile. Mâncarea și apa, mai cu sémă, nu le lipsa nică odată.

Iară daca își isprăvea tréba cu găinele, venea pe lângă bucătăresă și-și da și ei ajutorul. Toți slujbașii curții o luaă în nume de bine, vedându-și vrednicia, și toți aveau milă de ea. Se dusesse vestea pînă la împărătesa de hărnicia, de bărbăția și de curățenia-de-inimă a găinăresei. Împărătesa ceru să-și se înfățișeze ca să o vadă și dânsa. Smerenia, nevinovăția și sfiala ce băgă de sémă împărătesa la găinăresă, îi plăcu. Ea porunci bucătăresei să o ia mai de aproape, spre a nu cădea în gurile hârșitorilor.

Nu trecu multă și împăratul cu împărătesa și cu fiul loră fură poștiți la nuntă la un altă împărat. Ei se duseră. În ziua aceea se ceru și găinăreșa de la bucătăresă cu rugăciune ca să o lase să se ducă și ea prin cetate să se mai răsuflă puținelul. Bucătăreșa îi dete voe. Găinăreșa se îmbracă cu hainele de aură și dicendă: *lumină înainte, întunerică înapoi, nimeni să nu mă vadă ce voi face*, se duse ca vântul și ajungendă la nuntă, se prinse în horă tocmai lângă fiul împăratului. Acesta cum o vedă, îi căzu troncul la inimă. Se îndrăgosti după dânsa, vai de lume! Elă o întrebă a cui fată este, și de unde. Ea îi spuse alte gogleze. Eră elă totă vorbindă cu dânsa și luă ună inelă și nu mai voi să i-lă dea

Când fu în desără, ea cu grije, érá ñise vorbele ce ñisese la venire, și peri ca o năluca din nioloculú horei. Bucătărăsa o certă că prea zăbovisé. Ea își ceru ertare și se făgădui că altă-dată nu va mai face așa. Fiulú împératului nu mai putea de inimă rea, că-í scăpase așa bucățică bună.

După nițelú timpú acestú împératú fu éráși poftitú la o nuntă de împératú. Fiulú împératului se duse și elú cu tatăséu și cu mumă-sa.

Găinărăsa se ceru și ea de la bucătărăsa. Și căpétându voe se duse, ca și întâiú, îmbrăcându-se în hainele cu mărgăritare. Se prinse în horă, éráși lângă fiulú împératului. Până séra nu jucă cu altulú, de câtú numai și numai cu dēnsulú. Când dete în amurgú, ca și de la réndú, ea peri.

Să se prăpădescă fiulú împératului de părere de réu, că o perduse. Nu-lú mai încăpea loculú. O căuta prin tóte părțile ; dară ia-o de unde nu e.

Se întórse dară cu inima sdrobită. Unú felú de lángezélá ilú coprinsé.

Găinărăsa, îndată ce se întórse acașă, iute, iute, se îmbracă éráși cu pielea ei de măgarú, și căuta de găini, cu voe bună și totú căutându.

Mai trecu, ce mai trecu, și éráși fu chematú împératulú la o nuntă a altui împératú. Elú se duse éráși cu fiulú séu.

Se ceru și găinărăsa, în ñioa aceea. Dară bucătărăsa nu mai voia să-í dea drumulú. Abia, abia, după multe rugăciuni, și cu făgăduința de a nu se mai cere nici o dată, se înduplecă bucătărăsa a-í da voe. Se îmbracă decí în hainele sale cele cu diamante, și ñicēndú vorbele, cele ce o ascundeau de la ochií ómenilor, ea se duse și se prinse în horă éráși lângă fiulú împératului. Acesta, cum o véđu, îi veni inima la locú, fiindú că fata cam întárñiasé. Fiulú împératului juca ce juca, și totú se uita la dēnsa, par'că o totú perdea din ochi. Și în adevérú avea și ce vedea. Așa de bine îi ședea gătitá, de părea că este o ñiná. Sclipea diamantele de pe dēnsa de lua ochií celorú ce se uitaú la dēnsa. Fiulú împératului era mândru, novoe mare 1

fiindă că ȃina numai cu d6nsulă jucă cătă ținu hora. Și unde se rotea pe lângă d6nsa și se îngâmfă ca ună curcană.

Eară când fu a da în des6ră, găinăr6sa peri 6răși ca o nă-lucă. Când v6du fiulă împ6ratulăi că ȃina lipsesce, atăta îi fu. Cădu la grea b6lă. Pasă-mi-te prinsese lipiciu. Se aduseră toți vrăci, t6te babele și toți cititorii de stele; r6măseră însă rușinați, cari n'avură ce-i face. Atunci fiulă împ6ratulăi spuse mă-sii că până n'oră găsi pe fata la care se va potrivi inelulă ce-i dete elă nu se va face bine. Mună-sa rugă pe împ6ratulă să asculte rugăciunea fiulăi loră. Eară împ6ratulă porunci să umble nisce boeri din casă în casă, să încerce inelulă, și la care fată ori muere se va potrivi să o aducă cu cinste la curtea împ6răt6scă.

Umblară boerii și r6sbătură t6te colțulețele, și ca să se potriv6scă inelulă la cine-va, ba. Se înt6rseră decă, cum saă fostă dusă. Să se dea fiulă împ6ratulăi de c6sulă morți, de ciudă, când aūdi una ca ac6sta! În cele mai de pe urmă porunci să se cerceteze și prin curtea împ6răt6scă. Chemă de față pe t6te muerile, slujnicele și r6bele. T6te se grăbiră a veni. Încercă inelulă, și la nici una nu se potrivi. Pasă-mi-te pe găinăr6sa o uitaseră toți cu totulă. Bucătăr6sa își aduse aminte și spuse împ6răt6sei de d6nsa.

— Să vie și ea; să vie și ea, respunse împ6răt6sa. O aduseră cu nepusă în masă, căci ei nu-i prea era voia să se dea la ivelă îmbrăcată în pielea de măgară. Dară cine o ascultă. Cum o v6dură slugile, se umflară de risă. Ea, cu capulă plecată și plină de rușine de batjocura tutuloră slujitoriloră, veni și cu sfială se apropie. Cum îi puse inelulă, par'că fu de acolo; și de unde să nu fie așa.

Cum aūdi fiulă împ6ratulăi că s'a potrivită inelulă, odată răsări ca din somnă. Porunci de o aduse în față împ6ratulăi. Acestuia nu prea îi venea a crede că fiu-s6u să fi căduță la b6lă pentru o așa netrebnică, și căt p'aci era să-i orops6scă.

Fiulă împ6ratulăi și mună-sa cădu cu rugăciune la găinăr6să ca să se facă cum era la nuntă. După mai multe tăgăduiri, se înduplecă, și duc6ndu-se în coci6ba ei, se îmbrăcă.

și apoi veni susū îmbrăcată și frumósă ca o đină. Împèratulū bleojdi ochiū la dēnsa și rēmase multū timpū uimitū de frumuseșea ei. Vēđu și elū acum că bună bucățică își alesese fiulū luī. Atunci împèratulū își scóse stema din capū și o puse în capulū fiulū sēū ; totū așa făcu și împèrătésa, puindū stema sa în capulū găināresei.

Fiulū împèratulū odată sări din patū. Pare că nu mai fusese bolnavū de când lumea.

Atunci găinārésa după stāruința tutulorū, își spuse tótā istoria. Nunta se hotāri și, împèratulū tatālū găināresei fu și elū poftitū. Acesta când vēđu pe fie-sa la cununie, rēmase ca trās-nitū de Dumneđeū. Elū o credea peritā socotindū că-și făcuse sēma singurā. Apoi se veselirā veselie împèrătéscă, și trāirā cât trāesce lumea, bucurāndu-se în pace de tóte fericirile pāmīntesci.

Încālicaiū p'o șea, etc.

NOTĂ. Comunicatū de unū farmacistū din garnisona din Iași la 1874.

XXIX.

ȚUGULEA, FIULŪ UNCHIAȘULUI ȘI ALU MATUȘEL.

fostū odată ca nici odată, etc.

A fost odată unū moșū și o babă. Eī eraū săracī de n'aveaū după ce bea apă. Când mălaiū aveaū n'aveaū sare; când aveaū sare și mălaiū, n'aveaū legumă. Trăiaū și eī de ađi până măine. Eī aveaū trei copii, trență-roși și nespălați ca vai de eī. Celū micū se vedea a fi mai istețū de câtū cei doī mai mari dară era olog de amēndouē picīorele. Elū se numea Țugulea.

Eī se învecinaū cu smeoīca pămintului. Acēstă Smeoīcă era așa de rea, în câtū nimenī din vecinī eī n'aveaū pace de dēnsa. Ea le călca moșiile și le făcea felū de felū de neajunsuri.

La nascerea lui Țugulea, când a venitū ursitōrele, s'a întâmplatū să fie p'acolo și Smeoīca pămintului. Ea auđise cumū il ursise și de pismă, mai în urmă īī luá vinele, și d'aia era elū ologū.

Din acēstă pricină, și fiindū și săracī, unchiașulū, cu mătușe și cu copii lorū, ajunseră de risulū tuturilor megiașilorū din satū. De bietulū Țugulea însă ridea și chiar frațiī lui.

După ce se mai mārīră copīiī, Țugulea đise într'o đī mă-sīī, față cu frațiī sēī :

— Mamă, am auđitū că dumneata aī unū frate bogatū, care locuesce în altū satū. De ce nu te duci la dēnsulū să cerī o mārțogă de épă, pe care să eșimū și noi la vānatū, că mi s'a uritū clocindū acasa pe vatră ?

— Ia nu mai trāncāni și tu de acolo, Țugulea ologu, īī điseră frațiī ridēndū, mai bine mama nōstră să se ducă la un-

chiulă să c eră pentru noi dou  cai, căci noi suntem  vrednic  a inc leca  i descăleca.

Țugulea inglhi i ru inea, plec  capul  in jos   i tăcu.

Muma tot  mum . Se duse la frate-s u  i ceru doi  cai  pentru fra ii ce i mai   i o  p  pentru  ugulea.

Frate-s u  i dete bucuros , mai  cu milă de s m  pentru  ugulea, ca să p t  umbla  i el .

Nu mai  putur  de bucurie fra ii c nd le aduse mă-sa cai .

Țugulea nu se putea m ng ia, pentru că era olog ,  i nu scia cum să facă să se  nsdr ven c .

Dup  c te-va  ile  ugulea  ise că ar  dori să m rg   i el  cu fra ii lui la vinătore.

Riseră fra ii de el . Apoi dacă se rugă  i mă-sa de ei, 'l  luar   i pe d nsul . Se g tir   i plecară.  n pădure se mira  fra ii cum face  ugulea de nimeresce a a de bine v natul  pe care punea el  ochii. Nic  o săgétă nu se ducea în v nt  de g ba. T te intra  in carne.

Trei  ile  i trei no ti zăboviră la vinătore.

 n a treia no te,  ugulea vis  un  vis  ce-  pl cu. Se făcea că el  era într'o gr din  frum s , frum s  ca un  rai . El   edea acolo într'un  colțu trist   i m hnit  că nu putea umbla să se bucure  i el  de frumuse ile acelei gr din . Pasările c ntau de se spărgeau. Frun ele de pomi fi iau de adierea v ntului,  i florile resp ndeau un  miros  de te  mb ta. Se uita cu jind  la t te acestea, căci nu putea să se desfăteze  i el . Atunci ridic nd  ochii în sus , se rugă lui Dumnezeu să-  ia via a mai  bine, de c t  să trăiască în a a tic lo ie.

Pe c nd se făcea că se r g , de o dată i se arătă dinainte o  in , a a de frum s   i de bl nd , cum nu mai  veduse el  în via a lui a a fiin .  i se făcea că-l  întrébă  ic ndu- :

— De ce te c inesci, b e ele,  i te am resci ?

— Cum nu m'   c ina  i nu m'   am ri,  in  a frumuse elor , se făcea că  ise el ,  t  sunt  olog ,  i din ac st  pricin  am  ajuns  de batjocură tuturilor b e ilor  din sat .

— Las , dragul  me , nu mai  pl nge, că ei nu sci  ce fac ,

se făcea că mai ȃise ȃina. Tu ai să te tãmãduesci și o să ajungi împãratũ.

— Nu-mi trebuie mie împãrãție. Eũ așũ fi bunũ bucurosũ numai să potũ umbla. Darã asta n'o să se pótã, cãci, uite par'cã n'amũ vine în picĩore.

— Ba o să se pótã, se făcea că adaoase ȃina cu vorbã apãsatã. Tu ai avutũ vine; darã ȃi le-a luatũ Smeoĩca pãmĩntului de cãnd erai micũ. Ține chimirașulũ ășta. Cãnd vei fi încinsũ cu elũ, ce vei voi, te faci, daca t'eĩ da de trei orĩ peste capũ. Silesce-te de-ȃi ia vinele de la Smeoĩcã.

Luã chimirașulũ; darã cãnd ridicã ochiĩ și voi s'o întrebe cine era ea de are milã de dẽnsulũ, ia pe zina de unde nu e. Par'cã intrase în pãmĩntũ.

Earã elũ odatã se deșteptã. Se pomeni cu chimirașulũ în mãnã.

Se încinse cu elũ, se dete de trei orĩ peste capũ, gãndindũ să se facã o pasere, și ĩndatã se fãcu. Se dete erã de trei orĩ peste capũ și se fãcu omũ la locũ.

Cãtũ p'aci să se piarȃã de bucurie; darã se stãpãni. Incinse chimirulũ pe pele ca să nu se vaȃã și se feri d'a spune fraȃilorũ ce-va.

Pasã-mi-te, ȃina aceea era ursitorea lui cea bunã.

Dupã ce se fãcu ȃioã, se ĩntõrserã cu fraȃiĩ lui la bordeiulũ lorũ, și aduserã mulȃtime de vĩnatũ.

Peste cãte-va ȃile plecarã erã. Dãndũ caiĩ la pãșune, fraȃiĩ cei mari ȃiserã lui Țugulea să pãzescã elũ caiĩ, cãci dẽnșĩi suntũ obosiȃi.

Cum se culcarã și adormirã.

Țugulea priponi caiĩ, apoi dãndu-se de trei orĩ peste capũ se fãcu o albinã, și plecã ĩn spre miãȃã-nõpte ĩn cotro ședeã Smeoĩca pãmĩntului.

Dupã ce ajunse acolo, sbãrn! ĩn susũ, sbãrn! ĩn josũ, ĩnrã ĩn casa Smeoĩcei și ascultã ce vorbeã cu Smeiĩ, gineriĩ sei, și cu Smeoĩcele fetele sale.

ĩntre altele aũȃi ȃicẽndũ Smeoĩca bẽtrãnã.

— Ia vedeți, fetelorū, măi șede vinele alea ale lui Țugulea în cutia în care le-amū aședatū eū după sobă ?

— Măi șede, respunse Smeoica cea mică, ađi le-amū vedutū, nu măi departe.

— Eacă, voi o să vė duceți la casele vóstre, ție bėtrána cea sbărcită ; să sciți să vė temeți de Țugulea ásta, afurisitulū ; căci și mie mi-e frică de dēnsulū măcarū că i-am luatū vinele.

Totū de la dānsele măi aude Țugulea că peste câte-va țile are să se facă nunta Smeoicei celei mici, și pentru veselile de nuntă, trebuindu-le vānatū, sgripsoroica scofilcítă împărți pe fie-care din gineri pe unde să vīneze.

Íi fu destulū pentru astă dată că aude și atātū.

Cāndū se întórse la frați sēi, începuse a intra alba în satū.

— Sculați, fraților, le țise elū, că étă ne a luatū țiuva de pe urmă.

— De ce ne-ai lāsatū să dormimū atātū de multū, íi țiseră frați, dojenindu-lū.

Elū tăcu din gură.

Se sculară ei și plecară după vīnatū, apoi se întórseră acasă.

Țugulea cum se culca afară în tóte noptile, și totū plānuia cum să facă să-și ia vinele. Elū se ducea mereū pe la Smeoică, fără să scie cine-va, și pāndea vrēme cu prilejū când să-í vie bine să-și ia vinele.

Íntr'o séră se făcu muscă, intră pe coșū în cămară unde era cutia cu vinele, pe când Smeoica nu era acasă ; ci daca intră se făcu omū, luă vinele din cutie și le puse la picioarele lui. Cum le puse se lipi, par'că fusese acolo de când lumea. Se făcu éră muscă și plecă acasă.

A doa ți, nóptea, trebuia să mérgă smeii la vīnatū pentru nuntă.

Tugulea se duse măi întâiū în calea smeului celui măi mare. Cānd se apropie de elū, calulū smeului începu a sforăi ; dară smeulū íi țise :

— De! Calū de Paraleū, cá dóră nu va fi adusū cióra osciorulū și vīntulū perișorulū lui Tugulea, pe aici, căci vinele lui suntū la sócră-mea după sobă.

— De unde sciï tu așa bine, îi ȃise Țugulea ? dá-te josú să ne vedem și să ne luptámű.

Smeulű cum ilű vedű, inghețá sángele într'ensulű. Se apucará la luptá în busdugane, dará Țugulea cum aduse busduganulű seű și lovi pe smeű, îi luá mirulű, apoi îi táie capulű, îi luá calulű și armele și plecá înaintea smeului celui mijlociű. Asemenea îi făcu și luű. Apoi plecá înaintea Smeului celui mic.

Dupá ce se întální și cu Smeulű celű micű, se luá la luptá și cu densulű. Se băturá întâiű în buzdugane ; busduganele se sfărámárá ; se luptará cu sulítele, acestea se rupserá ; se apucará apoi în sábií, a smeului se frânse. Dupá aceea se luará la luptá dréptá, se luptará ce se luptará, și înfrángéndű pe smeű, îi táe și luű capulű. Íl luá și luű armele și calulű și plecá acasá cu dinsele.

Când ajunse se crápa de ȃioá, legá caiű, și puse bine armele Smeilorű.

Apoi sculá pe frațí să mérgá la vinatű. Când vedűrá frațíi caiű se minunará. Íl întrebárá ; dará elű nu voi să le spue nimicű, ȃicéndű că nu scie.

Íncálecará frațíi pe caiű smeilorű și pornirá. Țugulea însá încálecă pe calulű smeului celui micű, căcí era maű vinjos.

Smeoica vedéndű că întárȃie gineriű, ȃise fiicelor sale :

— Asta nu e lucru curatű. Ia vedețí vinele luű Țugulea, suntű ele unde le-am pusű eű ?

— Ba nicí ca câtű, îi respunserá fetele, dupá ce căutará.

— Bárbațíi voștri trebuie să fie rėpușí. Țugulea, a făcutű posna. Ducețí-vė în pădure pe unde are a trece elű și facețí precumű v'amű ȃisű.

Țugulea trecéndű cu frațíi seű prin pădure, vedű o vie cu strugurí. Elű simțí că asta nu póte să fie lucru curatű. Cum de nu maű vedűse elű astá vie în pădure.

Frate-sėű celű maű mare vru să ia un strugure. Țugulea ilű opri. Apoi descálecă, scóse paloșulű și începu a táia la vițe. De o datá începu a curge din vițele táiate nisce sánge negru ca păcura. Frațíi se mirárá de acésta. Apoi încálecándű eű

porniră. Merseră ce merseră și dete peste o livede cu pruni. Țugulea nu lăsă pe fratele celū mijlociū să ia prune, ci făcu ca și la vie, și din pruniū tăiași curșe éră sânge.

După ce mai merse dete peste o fântână. Elū scia că prin acea pădure nu era nici o fântână. Nu lasă pe frați să bea apă. Ci luând sulița înțepă fundulū fântânei de mai multe ori, și de odată începu a gâlgâi unū sânge mohoritū și cu rea duhore. Gâlgâia ca dintr'o vacă.

Acestea erau fetele Smeóicei care voiaū să otrăvescă pe Țugulea feciorulū moșului și alū mătușei.

Mergend ei împreună, Țugulea dișe frațilorū săi :

— Ia, vitați-vă, frațilorū, de vedeți ce este, că nu sciū ce mă dogoresce.

— Ce să fie? respunseră frații uitându-se, écă un norișorū roșu, vine după noi ca vântulū.

— Aia este Smeóica bătrână, măi, dișe elū. Vine după mine. Voi imprăsciați-vă care încotro, și vă duceți acasă, ca să nu vă aflați în calea ei, căci vă face mici fărîmi.

După ce se despărțiră. Țugulea intră într'o peșteră să se adăpostescă pînă va trece Smeóica. Urgista de smeóică, unde venea, mare, venea, turbată de mânie, trecu ca fulgerulū pe lângă peșteră și apucă înainte, că nu vedea cu ochii de cătrănită ce era.

Tugulea îndată eși din peșteră, încălecă și pe ici și pe drumu. O luă la sănătosa înapoi spre răsăritū, și merse, și merse pînă ajunse la curtea unui împăratū care de două-deci de ani lucra un didū naltū fórte, ce cădea în spre partea moșiei Smeóici, — nici elū, veți nu avea pace de dēnsa. — Și tocmai atunci ilū isprăvisē.

— Cum ajunse acolo Tugulea spuse împăratulū că omorise pe ginerii și pe fetele Smeóicei. Apoi îi dișe să dea poruncă grabnică la toți ferarii ca să-i facă îndată o măciucă de ferū mare cu care să omóre și pe Smeóica bătrână.

Împăratulū priimi bucurosū să facă Țugulea ori ce o sci elū, numai să se scape de blestemata de Smeóică.

Tugulea puse de făcu o gaură în mijloculū zidulū cetății,

apoi porunci și se aduse o grămadă de bucăți de lemne, căroră le dete focu în mijlocul cetății; în acelū focū puse măciuca de ferū ca să arđă să se facă roșie.

Smeoica, după ce alergă într'o parte și într'alta și nu găsi pe Țugulea, mirosi ea că trebuie să fie la împăratulū celū cu zidulū mare. Se întorse și, să te ții pırleo, într'un sufletū ajuns, cādendū lângă zidū de ostenelă și amărăciune. Apoi se sculă cum putu și vru să sară peste zidū. Sări, însă în secū. Dacă vedu că-i este peste puțină a sări pe d'asupra zidulū, se urcă pină la gaura ce o făcuse Țugulea, și incepu a sorbi, voindū să inghiță totulū ce era în cetate.

Împăratulū și ómenii din cetate se păreau a fi scriși pe părete, atitū îi înmărmurise frica. Țugulea nu-și perdu cumpetulū, ci cu măciuca roșie ca foculū, și țiind'o de kódă merse la gaură. Când sorbi odată smeoica, trase măciuca arsă tocmai în inimă. O dată răcni Smeoica, dicendū: M'ai máncatū friptă Țugulea, și muri pe locū.

Împăratulū, boerii și locuitorii acelei împărății, mulțumiră lui Dumneđeū că i-a scăpatū de Smeoică, de fetele și ginerii ei, căci multe rele le făceau; iară mântuitorulū lorū, îi duseră Țugulea vitézulū și înțeleptulū. După aceea împăratulū ridică pe Țugulea la mare cinste.

Țugulea trăi acolo câtū-va timpū ca în sinulū mă-si. Dară nisce zavistioși de boeri băgă în inima împăratulū frica că Țugulea odată, odată, are să-i ia țera.

Cum auđi unele ca acestea, împăratulū se gândea ce meșteșugū să facă ca să scape de elū. În sfirșitū ascultă povețile celū mai pismătarețū din boerii cei bētrâni.

Trimise și chemă pe Țugulea. Elū veni.

— Țugulea vitézulū, țiise împăratulū, sfatulū împărăției mele a găsitū cu cale să te duci la împăratulū Stririlorū, în pețitū să-i ceri fata pentru mine.

— Daca sfatulū împărăției a găsitū cu cale, eū suntū gata să mă supuiū, respunse elū.

— Apoi pe când hotărăscī Țugulea plecării?

— Când ar fi după mine, și mâine.

Ii gătiră cărțile ce trebuia să le ducă Țugulea, îi dete bani și porni, după ce își luă dioua bună de la împăratul și boeri, érá glótele ilú petrecură pină afară din cetate, și se uitătară după densusul până nu-lú mai záriră.

Țugulea se duse mai întâiú de se întâlni cu frații lui. Le spuse și lorú cum a omorítú pe smeóica cea bêtrână, apoi le făcu cunoscutú și tréba cu care l'a însărcinatú împăratul. Le dete și lorú niței bani ca să-í ducă părințilorú, apoi se îmbrățișară și plecară.

Frații lui Țugulea, începuse a se uita la elú cam chýondorișú, ei nu se putea învoi cum de Țugulea să ajungă să le facă lorú rușine. Ei mai marí, și să rămâiá mai pe josú de câtú elú, ca nisce hobleți.

Ducându-se Țugulea la tréba lui, futilni în cale pe unú omú care striga că móre de fóme. Se apropie de densusul să vadă ce felú de omú este acela. Când ce să vadă ? unú omú ca toți ómenii, umbla după șepte plugurí ce ara și din gurá nu mai tácea.

— Ce voinicú mare ești tu, omule, de mánânci brasda de la șepte plugurí și totú strigi că mori de fóme ? ilú strigá Țugulea ca p'unú prietenú.

— Eú nu suntú voinicú, respunse flámândulú, ci voinicú este Țugulea, fociorulú moșului ș'alú babei, care a omorítú pe Smeóică, pe fetele și pe ginerii ei.

— Eú suntú acela, îi díse Țugulea.

— Dacă ești tu ia-mé și pe mine cu tine, că póte fi-oiú prinde bine la ce-va.

Ilú luá și plecară. După câte-va díle de călétorie, dete peste unú altú omú în gura căruia curgea apa de la noué fântáni și totú striga că móre de sete.

Ilú întrebá și pe acesta ca și pe flámândú. Și dacă căpétá unú respunsú care seména cu alú flámândului, ilú luá și pe acesta cu sine, și plecá mai departe.

Se duse, se duse și iară se mai duse. Erá când fu să trecá nisce munți, întâlni unú altú omú cu doué pietre de móră de picíóre care sárea din nunte în munte, și când fugea ie-

purele pe spinare netezea, și striga că n'are locū unde să fugă.

Țugulea îl întrebă ca și pe cei-lalți, érá omulŭ respunse totŭ ca ei. Îlŭ luă și pe acesta și porni înainte cu Dumneđeŭ.

În calea lorŭ mai întâlŭni unŭ omŭ cu o mustață albă și cu alta négră, îmbrăcatŭ cu nouă cojŭce, și striga că móre de frigŭ, de și era pe la námiedŭi și sórele ardea ca în luna lui cuptorŭ.

După ce îlŭ întrebă și elŭ voia să mérgă cu dĕnsulŭ, Țugulea îlŭ luă și pe acesta, și înainte, totŭ înainte și înapoi nu se uita.

Merse ce mai merse ; și când fu pe la amurgitŭ întâlŭni unŭ omŭ care se uita în susŭ cu unŭ arcŭ în mână. Țugulea îlŭ întrebă :

— Da, ce faci acolo, omule ?

— Ce să facŭ, respunse elŭ, écă unŭ țințarŭ a ajunsŭ toc-mai la vintulŭ turbatŭ, și voiŭ să-lŭ doborŭ d'acolo cu ságéta mea.

— Voinicŭ trebuie să fii omule, îi dĭse Țugulea, daca tu poți să vinezi unŭ țințarŭ pe care noi nu-lŭ vedemŭ.

— Ce are a face ! Voinicŭ este Țugulea, fiulŭ Moșului și alŭ babilŭ, care a omoritŭ pe Smeoica cu fetele și cu ginerii ei cu totŭ, dĭse omulŭ.

— Eŭ suntŭ, respunse Țugulea.

— Daca ești tu, ia-mă și pe mine, cu tine că póte ț-i-oiŭ prinde bine le ce-va.

După ce mai merse ce merse, ajunse în nisce văi fórte frumóse de unde se întindea nisce munți împodobiți cu copaci și cu o verdéță care desfăta inima, și acolo dete peste unŭ omŭ, care nu sciŭ totŭ ce bombănea elŭ din gură și când amenința cu toiagulŭ ce ținea în mână, pe dată se făcea câte o sută de păserele.

Apoi dacă îlŭ întrebă Țugulea cu ce vitejii face elŭ minunile astea, elŭ respunse că Țugulea este vitézŭ, care a făcutŭ atâtea și alátea voinicii.

Aflândŭ omulŭ că vorbea cu Țugulea, s'a luatŭ și elŭ după dĕnsulŭ ca și cei-lalți.

Și merse cu toții, merse, mérese ca cuvintulŭ din poveste ce d'aci înainte se gătesce, și pe unde ajungea întreba de împĕratulŭ Stririlorŭ. Pe la cetăți și sate, pe unde mâneau ei nóptea

toți îi conăcea și îi găsduia cu bucurie când auzea de numele lui Țugulea.

Eră când fu într'una din dimineți, zăriră turnurile cetății unde locuia împăratul Stririlor. Întinseră piciorul la drum și când era în de séră ajunseră și ei la porțile cetății.

A doua zi se sculară, pe ochi mi se spălară, se îmbrăcară, se scuturară și pe Domnulă lăudară, că le-a ajutat de a ajunsă vii nevătămați.

Spuse Țugulea tovarășilor săi pentru ce a venit, érá ei răspunseră: că dacă împăratul nu va voi să-i dea fata de bună voe, apoi o vor lua-o ei cu nepusă în masă, că dóră nu suntă ei de florile mărului cu Țugulea vitezulă.

După ce a dată împăratului cărțile ce adusese Țugulea, acela împărată îi dîse:

— Suntă gata a-ți da fata, dacă imi vei săvîrși cu bine slujbele cu care amă să te însărcinez; érá de nu, unde îți staă piciorolele îți va sta și capulă. Acestă să o scii. Îți daă sorocă pînă mâine să te gîndesci, dacă te încumeți ori ba.

— Mă încumetă, luminate împărate, îi respunse Țugulea. Poruncesce.

— Pînă mâine diminătă să-mi mănânci noă cuptore de pâine, îi poruncă împăratulă.

— Să se pue la cale cócerea loră câtă mai curéndă, respunse Țugulea.

Hotărîră când să vie să începă a mânca. Se puseră și pasnici care să ia aminte.

Pe séră veniră cu toți. Apoi uitându-se la flămîndulă, Țugulea îi dîse:

— Să te vedemă, nene Flămîndule.

— Las' pe mine, respunse acesta. Luați-vă câte o pâine, ca să aveți și voi ce-va gustărică.

Și începéndă a arunca câte de ce pâini în gură și ale înghiți, sfirși cuptorele pînă la miezulă noptii. Parcă arunca după spate. Mai adună și codricei ce mai rămăseseră de la tovarăși, îi înghiți și pe acestia și începu a striga: Moră de fόμε, moră de fόμε.

Strejarii care rămaseră ca nisce bostromengheri, uitându-se cum pereaă pâinele, se duseră de spuse împăratului despre cele întemplate.

Se minună și împăratul. Apoi dîse să-i aducă nouă buți de vin și porunci lui Țugulea să le bea pînă în dioă.

Țugulea dîse setosului:

— Pe dêensele, nene Setosă.

— Numaî atât? întrebă elă.

Trase cepurile la câte-va buți d'o dată, și pe tôte le înghița de parea că intra vinulă în pămîntă.

După ce le isprăvi începu și elă a striga: Moră de sete, moră de sete.

Împăratulă începu a se îngrijura când îi spuseră strejarii cele ce se întamplară și începu a încălđi cuptorulă celă mare cu noă care de lemne.

Dândă poruncă lui Țugulea de a intra în cuptoră, elă se uita la frigurosulă și-i dîse:

— A venită și vremea ta, nene Mustăți-o.

— Cum o să vă puiă să faceți nițele cue, clănțanindu-vă dinții! respunse elă.

Și în adevără, cum ajunse la cuptoră carele era roșu ca para foculă, puse mână pe mustața lui cea albă, smulse câte-va fire dintr'ensa și le aruncă în cuptoră. De odată la gura cuptorului se făcu brumă. Apoi intrară în cuptoră toți megiașii lui Țugulea cu dênsulă împreună, și începură a striga că le degeră.

Când veni împăratulă și vedă, se luă de gânduri cu Țugulea ăsta năsdăvanu.

Și cerënd ei, împăratulă porunci de mai aduse noă cară de lemne, le dete focă, dară par'că ardea pe ghiață.

Împăratulă acela avea o pațircă de fată slujitóre, care se lua în gónă cu ogarii.

Porunci lui Țugulea să trămifă și elă pe cine-va din ai sêi ca împreună cu fata să se ducă la fântâna leleloră să aducă câte doă urcióre de apă. Dacă omulă sêu va veni înainte, îi va da pe fie-sa; ără dacă slujitóreă lui va veni mai nainte, să

scie că pe toți megiașii lui îi pune în țepă; și pe dânsul într'una mai sus de câtă pe toți.

Țugulea priimi. Apoi uitându-se la soțul său cel cu pietrele de móră de piclóre, îi duse :

— Ce dicit tu verișcane, umflămă noi fata, ori ne odihnimă în vérfulú țepelorú ?

— Sá cercămú și noi ; póte că vomú lása frigările alea pe séma împératului.

Omulú cu pietrele de piclóre și fata fugátóre porniră împreună fiá-care cu câte doé urcióre, și aíde aíde, de vorbă, a-junseră la fântána Ielexorú.

Aci fata, umblă cu șmecherii. Și cum era și cam durlie, máglisi pe omulú cu pietrele de piclóre și înduplecá sá se pue cu capulú în póla eí, pină s'orú mái odihni nițelú și sá-í caute în capú. Totú căutându-í în capú, elú adormi. Fata cum ilú véđu că adormi bine, luá o căpăținá de calú uscatá ce era acolo alátúra, îi puse capulú binisorú pe dânsa, îi vérsá urciórele lui, ia p'ale eí și o plecá la sánétosá. Nicí drumulú eí, nicí piclórele eí.

Țugulea cu aí sêi sta pe o măgurá și se uita în spre loculú de unde trebuiaú sá vie cei trimiși sá aduca apa. Când vede pe fatá. Unde venea máre venea, ca véntulú. Omulú nu se vedea nu se auđu. Atunci duse ságetatorului celuí dibaciú :

— Ia, te uitá, fártate, de veđi ce face megiașulú nostru.

— Dórme cu sforáitele, respunse acesta, cu capulú pe o căpăținá de calú mortú și uscatá.

Unde întinde arculú, dádu drumulú sagetiú, și trancú ! dreptú în căpățína de calú lovi, de sári câtú colo de sub capulú omulú. Acesta odatá sári în susú, și ea pe fatá de unde nu e.

Umplu urciórele numai de câtú. Apoi ca gândulú porni, sáringú câte de ce conace d'odatá ; ajunse pe fatá tocmai la pórtá palatului și trecéndú pe lângá dânsa, îi sparse și urciórele cu petrele de la piclórele lui.

Când duse urciórele susú la împératulú, acesta întrebá :

— Dará fata unde a rēmasú ?

— Vine pe urmá, îi respunse Țugulea.

Ajungându și fata și mergându și dânsa la împăratul, îi spuse totă șiretenia.

Împăratul totă noptea n'a putut să doarmă, frământându-se de gânduri. A doua zi unul din sfetnici care scia păsul împăratului, veni și-i spuse ce să mai dîcă lui Țugulea să mai facă. Plăcu împăratului sfatul, și chemându-lu îi dîse :

— Țugule-o, mi-ai făcut totu ce ți-amu poruncit. încă o slujbă mai ceru de la tine și apoi pace.

— Poruncesce mai de grabă, împărate ; căci pôte să se supere împăratul ce n'a trimesu de atâta zăbavă, și acesta n'ași voi-o nici în ruptul capului.

— Să-mi faci să nască într'o nopte 50 de femei sterpe.

— Ce mai trébă ! dîse Țugulea. Să se aducă numai de câtu la fața locului.

Porunci împăratul de aduse cincî-șeci de femei și le-a băgat pe fie care în câte o camară. Țugulea ridică ochii către vrăjitoru și dîse :

— Arată, Învățatul, ce pôte toiagul tău celu plin de vrejă.

— Putea împăratul să dea porunci mai grele de făcutu ; acesta este jucărie, respunse elu.

Și intrându în cămările femeilor, bomboni la fie care câte ce-va din gură, și pe fie-care le lovi ușor cu toiagul pe spinare, apoi eși. Una după alta ele născură pînă diminéța.

Când veni împăratul a doua zi și auđi orăcăitul copiilor de-î împuiase urechile, se luă cu mâinele de pîră și plecă îndată. Când să pășescă pragul porței de la aceste case, ca să se ducă la palatul lui, vrăjitorul ilu atinse și pe dânsul cu toiagul, și îndată se pomeni cu câți-va boboci de rață măcăind după dânsul.

Riseră și împăratesa și sfetnicii când vedură pe împăratul cu boboci după dânsul.

Eară elu se spăimântă de posnele ce făcuse Țugulea, și ne mai cutezându să-i mai dea vre-o poruncă, otără să-i dea fata.

După ce se pregătiră totu ce trebuia de drum, Țugulea luă pe fata împăratului și porni, petrecându-î împăratul cu

tótă sila lui, cu trîmbițe și cu buciume, cu tobe și cu surle pînă afară din cetate.

Și luându-și ziua bună de la împăratul, Țugulea își căută de drum, lăsîndu pe fie-care din megiașii sei, pe la locurile de pe unde îi luase.

Mergîndu, elu băgă de sémă că fata împăratului Stririloru era tristă. Eară dacă o întrebă care să fie pricina de stă tristă ea îi respunse: suntu în stare să-mi facu sémă singură, dacă voiu cădea în mîna împăratului celui ce te-a trimesu pe tine, și nu m'ei lua tu.

Îi plăcu lui Țugulea vorbele astea și îi merșeră tocmai la inimă. N'avea însă ce face. Trebuia să se ție de cuvîntul ce dase celui ce l'a trimesu.

Pe drumu vîdu unu vultur. Țugulea trase o săgétă din tolbă, o aședă la arcă și ilu luă la ochi. Vulturul îi dîse:

— Nu da, Țugulea vitézu, că multu bine ți-oiu prinde când vei fi în nevoie și te vei gîndi la mine.

Țugulea ilu lăsă și plecă innainte. Ajungîndu într'o pădure mare și innoptîndu, a masu acolo. Făcu unu focu mare și se puse a se odihni. Când, fata d'o dată strigă speriată: Ursul!

Țugulea, de unde ședea și incepuse a țipi lângă focu, o dată săvi drept în susu, puse mîna pe arcă și pe paloșu, cumu vîdu ursul, ilu luă la cătare cu o săgétă. Ursul însă stătu locului și inceptu a striga:

— Nu mă omori, Țugulea vitézulu, ci mai bine scóte-mi stépul ce mî-a intratú în labă, că multu bine ți-oiu prinde și eu când vei fi vr'o dată în nevoie și te vei gîndi la mine.

Țugulea se opri: érá după ce veni ursul la dînsul, se căsni pînă ce îi scóse stépul, apoi ilu legă la bubă și ursul plecă mormăind, de unde a venit.

A doua zi pornîndu disu de diminéță, a mersu tótă ziua. Când era însă pe la scăpétatulú sórelui, ajunsu și elu la împăratul ce-lu trimesese. Cum ajunsu, îi înlățisă pe fata împăratului Stririloru.

Împăratul cum vîdu pe Țugulea, intră în grozile morții. Elu ilu credea perit.

Apoi primi cu mare cinste pe fată și-î pregăti pentru dormit că . ara unde dormea mă-sa. Lui Țugulea îi dete și lui o cămară în palaturile împărătesci, Apoi spuse împăratului totu ce păși pînă ce îi aduse fata.

Peste nópte împăratul ținu statu. Elu Țise sfetniciloru sei :

— Ce socotiți, boeri dumnévóstră, să facem cu Țugulea ăsta. Elu ne-a scăpatu de nega-réoa aia de smeóică și de aî sei. Acumú nu care-cum-va să-î vie poftă să și domnescă ? și atunci ce ne facemú noi ? O să se verse sânge peste sânge, și când, în cele de pe urmă, totu elu pare-mi-se o să biruescă.

— Nu te teme, împérate, Țise, sfetniculú celú pismătărețú, ne curățămú noi de elú, numai să poruncesci cui-va să-lú otrăvescă, orî să-lú pue bine.

— Ce stai dumnéta de vorbesci ? Țise altú sfetnicú ; cu o travă se răsplătesce celú ce a făcutú atâtea slujbe și ne-a scăpatú de nevoia ce era pe capulú nostru ?

— Aî dreptate, respunse unú alú treilea sfetnicú ; eú daú cu părerea că cinste împărătescă să se dea lui Țugulea și să se așeze în trebile împărăției cele mai înalte, să se rădice la rangulú de boerú din doi-spre-Țece.

Maî Țiseră uniî, una ; alțiî, alta ; dară nici cumú nu se înțelegeaú din pricina pismătărețului de boerú.

— Eú socotescú, respunse împăratulú, tăindu-le cuvéntulú, că arú fi cu dreptulú ca elú să ia de nevastă pe fata împăratului Stririlorú ce o aduse acumú ; căci elú și-a pusú viața în primedie de a adus'o. De și imî place prea multú de mi se scurgú ochií după o așa bucățică gingașe ; dară mă lipsescú de unú așa odorú, și-lú lasú pe sémă cuí 'mi l'a adusú. Apoi, după ce ilú voiú dărui împărătesce pentru slujbele ce a făcutú me și locuitorilorú împărăției mele, să-lú poftescú a se duce la țara lui. Astú-felú putem scuti pe biată sárácime de vërsarea de sânge ; căci nu cređú eú ca unú viteazú ca dënsulú să se cerce a se atinge de drepturile mele remase de la moși de la strămoși. Numai să întrebămú și pe fată daca vrea să-lú iea de bărbatú.

— Înțeleptesce aî grăitú, împérate, respunseră cea mai

mare parte din sfetnicul, și judecata Máriei Tale va fi plăcută și lui Dumneșeu.

A doua zi împăratul chemă pe Țugulea și pe fata de împărat în divanul cel mare, și le spuse ce a găsit cu cale sfatul împărătescu.

Fata împăratului response:

— Să-ți dea Dumneșeu ani mulți, împărate, și să domnesci cu pace. Așa mi se pare și mie a fi după dreptate. Eă însă-mi era să ți-o spui, daca n'ai fi voit să cunosc. Când o împărăție are parte de un stăpânitor așa de drept și nepărtinitor, ferice de norode din împărăția aceea.

— Vădui și eu, împărate, o judecată dreptă în viața mea, și se și Țugulea. Și fiind că tu îmi dai fericirea, brațul meu este închinat împărăției tale. Când va cădea vr'o pacoste pe capul norodului tău, gândesce-te că este pe lume un Țugulea care va fi gata a-și vărza sângele pentru tine și pentru țara ta.

Apoi Țugulea, după ce priimi și daruri împărătesci, peste câte-va zile porni cu logodnica lui, gândul fiindu-i să mergă a-și mai vedea părinții. Și într'acolo și porni.

Când a plecat Țugulea de la curtea împărătescă, împăratul cu ai lui l'a petrecut cu cinste împărătescă pînă la hotar. Și despărțindus-se, își luă dioa bună unii de la alții.

Fata și Țugulea par'că sbura iar nu mergea, de bucurie, că le împlinise Dumneșeu dorița. Și mergendă, ajunseră la locul de întilnire cu frații săi, pe când sórele era în cruci.

Când vădură frații pe Țugulea cu o logodnică mai frumoasă de cât florile și mai albă de cât spuma laptelui, îi puseră gându rău. Pînă a nu se culca, ei se furișară de Țugulea, se dară mai câtă coala și începură a plănui, cum să facă să scape de el.

— Noi acum o să fim de risă în sat, pe lângă fratele nostru, și cel mijlociu.

— Să răpunem pe Țugulea, și se fratele cel mare. Tu să-i ești calul și eu nevasta.

Cum plănuiră, așa și făcură.

Peste noapte se sculară, și cu o mână tremurândă taie pe Țu-

gulea, îi ia fata și calul și o rupă d'a fuga; și fugi, și fugi; până ce, când se crepa de ăioă, era aproape de satul lor.

Fata unde se puse pe un plâns de nu o putură mângâia cu nici un chip.

— Noi suntem înțeleși, îi dăseră frații. Să scii că te omorîm și pe tine, dacă ne vei spune că noi am ucis pe Țugulea. Ajunseră la părinții lor.

Când auziră părinții lui Țugulea că a fost ucis într'o bătaie cu nisce smei, după cum îi spusera frații, plâneau și lemnele și pietrele de mila lor. Nu puteau ei face să li se usuce lacrimile de la ochi, ferescă Dumnezeu. Și se tânguiau și se boceau de nu se mai puteau astâmpăra.

Fata, plângea și ea, bietă, înfundată; căci nu cuteza să dea grai din gura ei.

Țugulea scăpase cu o scântee de viață, căci frații nu-l omorîse de tot. Când a fost dată ei cu sabia, le-a tremurat mîna de frică, și nu i-a retezat capul. El viindu-și nițel în simțiri, și neputându-se scula, a început a geme de durere și urgie, mai cu seamă când vedu că nu era lângă densul nici fata, nici calul.

Și gândindu-se la tristețea lui, și la biata fată pentru care nu scia ce o să păț și ea din mîna fraților lui, își aduse a-minte de vultur și de urs.

Nu trecu mult și se pomeni cu vulturul la capul lui. Și pe când îi spunea ce păți, de o dată se auzi prin pădure glasul ursului mor! mor! mor!

Venea, nene, ursul de duduia pădurea, trosnea uscăturile pe unde călca și răpăia ramurile pe unde trecea.

Vulturul câtă p'aci era s'o ia la sănătoasă; dară dacă vedu că și ursul vine în ajutorul lui Țugulea, se lăsă din sbor iarăși lângă densul.

Abia mai putu Țugulea să spună și ursului ce păți. Apoi cu grai stins ceru nițică apă. Vulturul se repezi la fântână și-i aduse apă în gușă. Pînă atunci dăse ursului să-i pipăe ranele, fiind că el nu e cărnice, și să-i așede toate oscișorele la locul lor, de vor fi zdrobite.

Cum îi aduse apă, Țugulea bău. Ursulū și se vulturului :
 — Ce vomū face acumū și noi pentru bine-făcătorulū nostru.
 ca să nu-lū lăsămū să móră ?

— Să-mī cauți doē citurele, respunse Vulturulū, să mi le
 legī de picīore, și mă voiū duce ca gândulū să aducū lécurī
 pentru Țugulea de la apa Iordanului, unde suntū doē fân-
 tănī cu apă vie și apă mórta, căci și elū ne-a făcutū atāta bine.

Căutā ursulū citurelele, le legā de picīorele vulturului și
 acesta sburā ca vântulū in spre apa Iordanului și se întórse
 ca gândulū.

Ursulū nu se mișcă de la capulū lui Țugulea.

Cum veni vulturulū, turnā ursulū apă mórta peste tóte ra-
 nele și se incheagā, carnea turnā apoi de doē, trei orī, apă
 vie, și se vindecā Țugulea de tóte metehnele, ră-nāiadū cum
 l'a făcutū mă-sa, sanātoșū și întregū.

Vēdēndu-se Țugulea, voinicū ca și mai nainte, mulțumi Vul-
 turului și Ursului, apoi le și se :

Eū vēdū că m'ați iubitū mai multū de câtū frațiī mei. Nu
 mai amū nimicū pe lume acum. De ađi incolo voiū trăi cu voi
 ca nisce frați.

— Priimimū bucuroși, respunse vulturulū. Darā cum vei
 putea trăi departe de iubita ta și de șoimulēnulū tēū ?

— Dacā nu este cu putință, mai și se Țugulea, să...

— Să-ți taiū cuvintulū cu miere, respunse Ursulū ; darā tre-
 bue să fie cu putință. Vulturul se va duce ca ștafetarū să a-
 fle ce este pe la frațiī tēi. Eū voiū ședeā cu tine ; și când va fi
 vreme cu priiejū vei merge să-ți ei soția și, și de voescī, vomū
 conceni și pe frațiī tēi.

— Bune suntū povețele astea, adause Țugulea.

Se duce Vulturulū, aflā tóte întâmplārile, și se întórse de
 spuse lui Țugulea, ca să facā ce o face mai curānd, căci pe fa-
 tā o silescū toți cu totulū să ia de bărbatū pe unulū din frați
 cu gândū că Țugulea este mortū.

Cum auđi Țugulea porni cu tovarāșiī lui, Vulturulū și Ur-
 sulū, și peste câte-va și le ajunserā aprópe de casa lorū. A-
 șteptarā până inserā și se duse p'întunerēcū in curte.

Intrându în curte, ursul începu să mormăe. Frații eșiră afară speriați, și se luă după urs; ursul coti și se întorse lângă Țugulea.

Între acestea fata îi luă armele de unde le pusese frații și întâmpină pe Țugulea cu ele. Eră Vulturul se repeși la coșarū unde era calul lui Țugulea care totū nicheza, îi deslegă căpăstrul cu ciocul, și elū veni lângă stăpână-sēū.

Ursul și Vulturul își luară dioa bună, după ce-lū vedură înarmatū; și plecară dicēdu-ī să se păzescă a nu cădea în capcană.

După plecarea lorū, Țugulea intră în casă la părinți. Ei nu-lū mai cunosceau. Dară fata cu lacrimile șirōe pe obrazū, el povesti adevērata istorie a omorirei lui Țugulea.

Frații lui Țugulea adunase pe toți megiașii, dicēndū că a intratū ursulū în satū. Când veniră și vedură pe Țugulea, rēmaseră ca bătuți de Dumneđeū.

Calulū lui Țugulea sari și-ī omori pe amāndoī cu piciorēle, apoi veni lângă stăpānulū lui celū adevēratū, lacrimă și îi linse māinile.

Când auđiră megiașii faptele cele proclate ale fraților lui, điseră că urgia lui Dumneđeū a căđutū peste dēnșii omorindu-ī calulū.

Tocmai istorisea părinților lui totū ce pățise în pribegia lui, Țugulea, când de o dată se auđi unū sgomotū în curte.

Eșiră să vadă ce este. Ce gānđiți că mī-aū vedutū? O cētā de ostași. Căpetenia ostașilorū descălecă, se apropie și-ī dādu nisce cărți impērātescī.

Impērātulū Stririlorū murise. Acēstā carte ce-ī aduse era adiata impērātulū, Căci bolnavū fiindū pe patulū morții, l'a fostū întreatū sfetnișii și glótele pe cine le lasă impērātū, pentru că n'avea alți copii.

Impērātulū le-a fostū răspunsū că mai vrednicū nu cunósce pe nimeni de cātū pe Țugulea. Atunci s'a scrisū adiata, s'a iscălit de impērātū și de tótā obște.

A doua đī Țugulea a pornitū la impērāția lui cu soția și părinții sēi. Cum ajunse acolo, veni scire că este alesū de

împăratu și la cetatea ce o scăpase din urgia smeoîcei, a fetelor și a ginerilor ei. Pasă-mi-te murise și împăratul d'acolo și nici el n'avea urmași.

Apoi Țugulea unindă amêndoă împărățiile se cunună cu fata iubita lui, și făcu o nuntă de se duse vestea peste totu pămintul, și rămase de povestit la urmașii urmașilor lor.

Și domniră până ce Dumneșeu voi cu ei. Iară eă :

Incălecaiū pe unū lemnū
La bine să vē îndemnū.
Incălecaiū pe unū cocoș
Să vē spuiū la moș pe groș.

NOTĂ. Povestitū d'unū țeran din distr. Vlașca, comuna Bulbucata, și comunicată de frate-meū G. Ispirescu. — Publicată pentru prima oră în *Legende sau Basmele Românilor* P. II, 1876.

XXX.

COPII VĚDUVULUI ȘI EPURELE, VULPEA, LUPULŪ ȘI URSULU.

 fost odată ca nici odată, etc.

A fostă odată unŭ omŭ. Elŭ avea o fată și unŭ băiatŭ.

Și rămăindŭ vĚduvŭ de muma copiilorŭ, îlŭ îndemnă ariciulŭ să se însore de a doua oră. Neveste-sei îi sta acești copilași ca sarea în ochi. Nu era diminéță, nu era séră nu era clișă lasată de la Dumneșeu să nu-i amărăscă. Când îi cîomăgea, când îi cicălea și când îi da tuturilor răilorŭ gonindu-i.

Copiiș, bietŭ, ca copiiș, nu sciaŭ ce să facă, ce să drégă, ca să umble după placulŭ ei ; dară în deșertŭ. Nu mai aveaŭ ȃi albă ; căci ea se ținea mereŭ de căra lorŭ. Într'o ȃi, ea ȃise bărbatului ei :

— Mă, bărbate, de nu ȃi-ei lua copiiș să-i duci unde-va în pustietate, ca să-i prăpădesci, eŭ pâine cu sare de pe unŭ talerŭ cu tine nu mai mănâncŭ.

— Da bine, fa nevastă, cum să prăpădescŭ eŭ așa bunătate de copilași ? Și unde să-i ducŭ ?

— Nu sciŭ eŭ d'alŭ de astea. Să faci ce ȃicŭ eŭ, orŭ mai multe nu.

Ce era să facă bietulŭ omŭ ? Să nu o asculte, îi era că i se risipesce casa și își perde rostulŭ. Să o asculte, îi era milă de copiiș. După ce-lŭ mai cîocmăni muerea o tónă, puse în gândŭ să-i facă voia, căci limbușia nevestei îlŭ scosese afară din țîțînă.

Se sculă, decŭ, de diminéță, își luă copiiș și plecară împreună cu vorba că merge la lemne. Fata, ca una ce era și mai mare de câtŭ băiatulŭ, luă în șorțŭ vr'o doi pumni de

mălaiu, și preseră pe drumu. până în pădure. aci dacă ajunseră, tatălū lorū le făcu foculū, aș oi le dișe :

— Eată, copii, v'amū făcutū foculū : stați aci și vē încăldiți că eū mē ducū ia. câtū colea, să taiū nișele lemne, și cân, mē voiū întorče amū să vē aducū mere.

— Bine, tătuță, respunseră copiii, numai să nu zăbovesce multū, căci ne este frică singuri.

— Fiți pe pace din partea asta.

Dișe și plecā. Elū se opri la o depărtare câtū arunci cu o sburătură de țandără, și se sui într'unū copaciū și legă unū căpătaiū de scândurā de vēfulū copaciului. De câte ori bătea vintulū scândura se lovea, érā copii dișeau : Auđi, tata tae lemne.

Elū însă se întorče la nevastă, și îi spuse ceea ce făcuse. Earā daca se făcu sérā, puseră masa și mâncară. Mai rămāindu-le nisce țărămituri, îi dișe nevasta :

— Unde ori fi copiii tei, bărbate, arū putea să mănānce și ei ceea ce ne-a rămasū.

— Eată-ne aci și noi, étā-ne aci.

Și eșirā de după coșulū bordeiului și mâncară.

După ce se sculā tatălū copiilorū, vitrega întrebă pe copii cum a nemeritū de s'aū întorsū. Erā fata îi povesti totū ce făcuse, și cum se ascunserā după coșū, daca ajunserā acasă de frică să nu-ī batā.

Pasă-mi-te ei se luase după dira de mălaiū ce o presārased fata, când merșerā în pădure.

Mai trecu, ce mai trecu, și strigōica de vitregā érā se ținu de căra bărbatului seū ca să-și prăpădescā copiii.

Și neavēndū ce-și face capului, tatălū își luā copiii și plecā cu deșii erāși în pădure.

Fata voi să ia și de astā datā mēlaiū, darā nu mai găsi; se duse la vatrā să ia cenușe; darā vitrega o lovi cu vētra-iulū peste mână.

Ajungēndū în pădure, tatălū lorū le făcu foculū, și îi lasā acolo ca să se ducā să tae lemne. Și s'a cam mai dusū, și dusū a fostū, căci pe la deșii nu se mai întorče.

Așteptară ce așteptară, și dăca vëdură copiii că tatălū lorū nu se mai întorce, o luară și ei în spre partea în cotro se dusesese elū, ca să-lū caute. Și negăsindu-lū orbăcără și ei prin pădure pînă în deséră. Băiatulū, mai micū fiindū, începu să scâncescă de ostenelă și de fόμε. Fata se văicărea și ea că nu scia ce să-ī dea de mîncare și unde să se aciueze.

Umblău ce umblău, și érășī se întorciaū la foculū unde îi lăsase tatălū lorū. Băiatulū scâncea mereū, că era ruptū de ostenelă. Amurgulū dase peste dênșīi nemâncăți și neodihniți.

Atunci fata, ca să împace pe copilū, să-lū facă a adormi cu gândulū la mîncare și să nu mai plângă, bagă în spuza foculū o baligă de vacă ce găsi p'acolo prin pădure, și dise fratelūi sēū celūi mai micū : Tacī cu dada, băiețelulū dadei, că uīte amū pusū turta în focū să se cócă. Până atunci pune capulū iei în pōla dadei și trage unū somnulețū bunū.

Băiatulū cređu pe soru-sa și tăcu. Într'acestea étă că se pomenesce cu unū unchiașū.

— Bună vremea, nepoților, le dise.

— Mulțumimū dumitale moșicile, îi respunde fata.

— Dară ce aveți acolo în focū ?

— Ce să avemū, tată moșule, écă am pusū o baligă de vacă ca să împacū copilulū ăsta, care este ruptū de ostenelă și pocăltitū de fόμε.

Și după ce mai șeđu nițelū, dise moșulū să o scótă din spuză că s'o fi coptū. Fata se supuse ; dară cam cu îndoială Cândū ce să vedeți D-vóstră ? scóse o pâine albă ca fața lui Dumneđeū.

Pasă-mi-te moșulū acela era chiarū Dumneđeū, fără însă să scie fata ce-va despre asta.

Vëdëndū fata o astfelū de minune se spăimëntă. Veđi că scia ce pusese ea acolo, și acum écă ce scóse.

Se puseră cu țoții și mîncară. Mîncăū mereū și pâinea nu se mai sfirșea.

Apoi moșulū luă o viță de pērū din capulū fetei, făcu lațurī și unū arculețū, și dându-le băiatulū, le dise :

— Acum aveți pâine. Cu astea să prindeți păserele ca să aveți ce mânca.

— Mulțumim, tată moșule, mulțumim, răspunseră amândoi de odată.

Apoi moșul învăță pe băiatul cum să se întrebuințeze cu lațurile și cu arcul, îi lăsă acolo și el să facă nevădută.

De aci înainte băiatul umbla prin pădure și prindea păseri; era soru-sa le gătea și avea de mâncare.

Ei se făcuseră mari și li se urise a mai mânca seara prin scorburi și prin hățișuri. Ară fi voit să aibă și ei un locșor să pue capul pe căpătăiu.

Umblându băiatul în vînat, într'una din zile, întâlnește un epure. El îl întinse arcul să-l săgeteze. Dară epurele îi duse:

— Nu mă săgeta, voinicule, că îți-oiu da un pui de ai mei carele îți va fi de mare folos.

Băiatul ascultă pe epure și îl luă puiul. Merse mai înainte și se întâlnește cu vulpea. Ea îi duse ca și epurele, și îl luă un pui. Mai merse ce merse, și întâlnindu-se cu lupul, îl luă și lui un pui, căci îl ascultase și nu-l săgetase. Asemenea făcu dacă se întâlnește și cu ursul.

Acum băiatul avea patru fiare, pe care le numea cățelușii lui. Se întorse, deci, la soru-sa cu cățelușii după densul și îngrijea de ei ca de un lucru mare.

Odată, ce-î veni fetii în gând, duse fratelui său: Urcă-te leică într'un copaci mare și te uită în toate părțile, dora de vei vedea ce-va așa care să semene a sat. Căci li să acrise tot umblându încoco și încolo prin pădure ca nisce hațdamaci, urgisiți de Dumnezeu.

Și se sui băiatul și-l întrebă soru-sa:

— Veți ce-va, leică?

— Nu vedă nimic, de câtă, uite, în partea asta încoad drept înainte, mi se alicese alindă ce-va; dară nu știu ce este că nu mi s'alege, fiind prea departe.

— Uită-te bine, îi mai duse fata și să îți minte încotro este și dă-te jos să mergem drept acolo.

După ce merșeră o zi era se sui într'un pom nalt, se

uită într'acolo și vedu bine că suntă case. Și dacă îl întreabă fata, el u spuse ceea ce vedu.

Și plecară și merse voïnicesce pînă ce ajunseră dreptu acolo. Când, colo, ce să vedă? nisce palaturî ca de domnă: era sălășluința unui smeū; intrară, dară nu vedură pe nimeni. Atunci se pune fata și scutură, și deretică, și aședă tôte lucrșorele pe la locurile lorū; apoi găti bucate și se puse la masă și mîncă cu frate-sēu. Apoi se ascunseră într'o cămară.

Séra, écă-tē că vine și Smeulū. Vedu elū că nu este tôte tabără cum lāsase, și începu a dice: cine mî-a făcutū āstū bine să-ī facū și eū lui.

Ei eșiră de unde erau ascunși, și fata îi respuse: eū amū scuturatū și amū dereticatū.

Și așa bine ce-ī păru Smeulū, câtū nu se pôte spune.

Puseră masa, mîncară cu toți și se culcară. A doua di băeatulū își luă căteii și plecă în vînatū, că așa era trēba lui. Asemenea făcu și Smeulū. Séra când se întorseră, gāsiră mîncărică și fierturică gata. Se puseră de imbucară și se veseliră.

Ađi așa, mâine așa, trecea đilele ca pēcatele de iute.

De câtă-va vreme Smeulū se întorcea de la vînatore înaintea băeatulū. Se dădulcise, veđi, la vorbă cu fata. Și din vorbă în vorbă, începu a mi-ți și mîti Smeulū că îi cam tēcăe inima când se da pe lāngă fată, orî când acēsta îi zimbesce și îi spune câte ce-va gogleze. Elū pricepu, hoțomanulū, de ce nu-lū mai trage inima să mērgă la vînatū, și căta felū de felū de pricinī ca să rămāe acasă.

Și totū astū-felū pînă ce se îndrăgosti cu fata cum se cade. Băiatulū își cată de trēba lui și nu băgă de sēmă că Smeulū începuse a umbla cu șotia. Elū scia o dreptate, și încolo pace bună. Smeulū și fetei începu a li se părea că băiatulū le stă în cale. Ce făceaū, ce dregeaū, li se părea că totū de elū se 'mpedică. Dară elū săraculū, nici nu vedea, nici nu audea. Elū nu lua aminte la șoptele lorū, nu se uita la tertipurile și la renghīurile ce-ī totū juca: ba că a venitū

prea târziu, și, ca să nu se trecă bucatele de fertu, ei mâncaseră mai 'nainte, și lui îi da, te miră ce; ba că a venită prea de vreme și să mai aștepte pînă să se pue masa; ba că una, ba că alta când se supăra soru-sa pe căteii lui, când Smeulă îi căta chiondărișu, și multe d'ală de astea, și de tôte.

Într'o ȝi Smeulă se vorbi cu sora băiatului ca să-lă omóre, și să scape de elă. Smeulă voia să se ducă în pădure după dănsulă și să-lă mănânce.

— Nu te duce, vaî de mine, îi ȝise ea, că te face mică fă-râme căiniî lui.

— Apoi cum să facemă dară ?

— Lasă că puiă eă la cale, și pe urmă îți spuiă eă ce să faci.

Și astă-felă fiindă șiretenia, sora băiatului începu-să se mi-logéscă pe lângă frate-său, că îi este uritū singurā acasă. Pentru acésta ilă rugă ca să-î lase căteii să-î ȝie de uritū. De o cam dată frate-său nu voi, căci se învêțase cu ei. Dară după mai multe rugăciuni, i se făcu milă de soru-sa, și, lăsă căteii ca să-î ȝie de uritū.

Plecândū elă în vînatū fără căteii lui, soru-sa îi luă, îi bagă într'o văgăună de munte, și puse împreună cu smeulă, ună holovană mare la gura văgăunei. Apoi Smeulă se luă după dănsulă în pădure.

Vêdendū elă pe Smeulă de departe că vine necăjitū și tră-cănitū după dănsulă, se sui într'ună copaciū. Cum ajunse, Smeulă îi ȝise :

— Dă-te josă, vrăjmașule, că amă să te mănâncū.

— De mîncatū, mă vei mânca; dără pînă una alta, da-m rēgazū să cântū ună cântecelū de când eramū tinerelū, respunse băiatulū.

— Ei, aîde, hatărulū ȝi-e mare. Dară cântă mai curândū, că n'amă vreme de perdutū.

Elă cântă :

Ună ! N'aude

N'a vede

Na greulă pămîntului.

Și ușorul vântului,
 Cățelușii mei,
 Că vă piere stăpânul.

— Ei acum dăte josă să te mănâncă, ȃise Smeul.

— Mai stai nițelă, respunse băiatulă, să mai cântă ună cântecelă, și na opinca asta de o ródă pină atunci.

Elă cântă acelașă cântecă. Și ca să mai cânte ună cântecă, îi dete âncă o opincă.

Vedëndă că nu se simte nimică, elă îi dete și căciula să o ródă pină va cânta și a patra óra.

Ce să vedă D-ta? Când a strigată întâiă, a auđită epurele, și ȃise :

— Auđiți, frațiloră, se prăpădesce stăpânelulă nostru.

— Tacă urechă de cărpă, îi ȃise vulpea și-i trase o palmă, tu să gândescă stăpânulă nostru așa?

Când a strigată a doua óră, a auđită vulpea. ȃicëndă ea ce ȃise și epurele, lupulă i-a trasă o palmă și i-a respunsă întocmai cum făcuse vulpea epurelă.

Când a strigată a treia óră, a auđită lupulă. Și ȃicëndă și elă ceea ce ȃisese vulpea, ursulă îi trase o palmă și lui și ilă înfruntă de ce să gândescă stăpânulă așa rěu.

Dară când a strigată a patru óră, auđi și ursulă. Epurele începu să se fițiescă că pe nedreptă a fostă înfuntată.

— Lasă că ne-omă judeca pe urmă, ȃise Ursulă, acum să vă vedem la lucru. Puneți mâna toți cu totulă să dămă bolovanulă la o parte și să mergemă într'ună sufletă să ne scăpămă stăpânulă de la peire.

Puse epurele uměrulă; dară nu se cunoscă nimică. Puse și Vulpea, și pare că începu să se cunoscă óră-cumă că se mișca bolovanulă. Puse și lupulă uměrulă, și cletină; éracând puse, măre, Ursulă, uměrulă lui, se dete bolovanulă d'a rostogolulă, și ursulă peste ea. Și eșiră cu toțiă afară. Apoi se sfătuiră a merge ca vântulă, éracă nu ca gândulă, căci se prăpădescă.

Băiatulă dacă vedă, că nu vină cățelușii lui, toțmai începu a se da josă; căci Smeulă ilă întețise cu imbiela. Cdn:

unde îmi venea mare, cățelușii, și îmi venea ca vârtejul duse de furtună, și într'o clipă ajunseră dreptu acolo. Băiatului îi veni inima la locu, căci o cam sfeclise.

Eară Smeulă, dacă îi vëdu și elu se făcu unu buștenu pîrlitu.

Cum ajunseră cățelușii, îi dîseră :

— Ce poruncesci, stăpâne ?

— Vedeți voi buștenu ăla pîrlitu ?

— Îl vedem.

— Să mi-lă faceți harta, parta; să mi-lă scuturați, să mi-lă sfêșiați, totu trupul să-i mâncați, dór inima și ficații să-i lăsați, că-mi trebuie mie.

Unde mise se puse, cinstiți boeri, ăi cățeluși pe buștenu celu pîrlitu și unde mi țu-lă hărtăniră de nu se alese nici prafulu de densusu. Într'o clipelă de ochi nu mai rămase de densusu de câtu inima și ficații.

Și dëndu-se josu din copaciū, băiatulu făcu o frigare, puse inima și ficații Smeului într'ênsa, și o luă d'a spinare. Apoi se întorse acasă cu cățeluși cu totu.

Daca ajunse acasă, dete frigarea soru-sei să o pue la focu ca să se frigă cărnurile. După ce începu a se parpăli, băiatulu luă frigarea din mâna suroru-sei, creștă friptura pe de tôte părțile și îi dete sare multă. Și puind' o éráși la focu o lăsă să se frigă pînă ce era cu mustulu într'ênsa. Apoi luându frigarea în mână, dîse soru-sei :

— Uită-te, soro, la mine; căci de când te cunoscū, eu nu țu-amū vëdutū ochisorii.

Ea se uită la densusu. Eară elu îi dete cu frigarea peste ochi, de orbi. Și îi dîse :

— Soru-mea ! să plângi pînă vei umplea cu lacrămile tale noă buți; la cea d'a noa voiū veni și eu să-ți ajutu și numai atunci să-ți vie ochii la locu.

O lăsă acolo să-și ispășescă pécatele ! érá elu plecă cu cățelușii sei, cântându din cavalu. Și se duse, și se duse, pînă ce eși din codru acela năprasniculu. Mai merse ce mai merse și dete de unu satu. Și însetoșându, se duse la o casă și ceru că apă. Baba, stăpâna casei, îi dîse :

— N'amă dragulă mamei, apă; căci la noi se află numai o fântână. În ea este sălașul unui balaur mare; și elă lasă să ia apă numai pe cei ce îi dăruie câte un cap de om.

— Ad'o vadra, respunse elă, să mă ducă eă să aducă apă

Elă luă vadra și se duse la fântână. Luă apă și beu, și aduse babei vadra plină. Cum o vedu baba o beu totă, căci era friptă de sete. Ea ilă rugă să-i mai aducă una: și daca îi aduse, o beu și pe aceea.

— Dumneđu să primescă, și să te norocescă, dragulă mamei flcăiașu! îi mai dișe baba. Și uitasemă gustulă apei de când n'amă mai beută. Nu mai rămăsese sufletă în mine. P'aci, p'aci, era să mă sfârșesc de sete. Mai adu-mi una, și să o găsești pe lumea cealalta.

Flcăulă se duse să mai aducă o vadră. Când ce să vadă? La gura fântânei o fată frumoasă de s'o sorbi într'o bărdacă și gingaș îmbrăcată. plânga cu lacrămile câtă pumnulă.

— De ce plângi și te tânguesci, fată mare? o întrebă elă.

— Cum n'ași plânga și cum nu m'ași tângui, cândă imi așteptă mórtea din clipă în clipă?

— Da de ce să mori, surată?

— Apoi D-ta nu scii că aici în fântână este ună balaură mare de șérpe care bântue omenirea?

— Amă audită de așa ce-va; dară nici nu sciu, nici n'amă vedută; căci eă suntă de pe alte moși, și numai acum amă ajunsă aici. Dară tu de ce să stai aici să te mănânce balaurulă? Aă doră n'ai părinți?

— Ba amă și părinți și totă. Înșă la noi este obiceiulă ca fie-care să dea câte un cap de omă acestui nesățiosă balaură, ca să-i lase să ia apă de la fântână,—căci numai astă fântână este în coprinsulă acesta:—și acumă este rândulă nostru să dăm omă pentru măncarea acestei jivine. Și tata numai pe mine mă are; elă m'a adusă ca să-și facă rândulă și tata este împăratulă locului acestuia.

Luă i se făcu milă de dănsă și îi dișe:

— Nu te teme, fetico, de nimeni, căci suntă și eă pe aici. Ești cu minei.

— Câți voinicî ca d'al de tine, și încă și mai chipeși, și mai țanțoși de câtă tine, măi răpuse astă fiară blestemată.

— Să mă bisuiă și eu ; și de m'o repune și pe mine, atăta jafă în ciuperci ; căci n'are cine să plângă după mine ; afară d'ora de cățelușii mei, dacă me voră l'ăsa și ei să mă prăpădescă.

Du-te voinicile, de-ți scapă măcară viața ta ; căci stăndă aici, amendoî perimă.

— Ce semne are balaurulă când ese afară ?

— Începe a urla fântăna.

— Bine. Ia caută-mi tu măi bine nițelă în capă, și când veî auđi urletulă să mă scolă, de voiă fi adormită ; dară nu care cum-va să umbli în tolba mea cu săgețile.

Și puse capulă în p'ola fetei, și îndată adormi, ca și când l'ară fi lovită cine-va cu muchea securei în capă.

Fata nu se putu ține și umblă la uneltele lui și-î perdu o săgețică de care punea elă în arculețulă lui. Și auđindă fântăna că începe a urla, ea se temu de a-lă scula, ca să n'o dojenescă că i-a călcată vorba. Și unde începu a plânga cu focă și cu pîrjolă, de ți se rupea inima de mila ei. Și picăndă o lacrămă de ale ei pe obrađulă lui, elă odată sári dreptă în susă, đicēndă :

— Ce fu ore aceea ce pică pe obrazulă meă că m'a friptă în ficați ?

— Lacremile mele, îi respuse fata. A începută să urle puțulă.

Atunci flēcăulă își luă arculețulă în mână. Si ducēndu-se la gura fântănei, odată răcni :

— Eși măi curāndă afară fiară spurcată !

— Ce ai cu mine voinicile, respuse șērpele ; că te lăsaiă să ieî apă câtă voiși.

— Eși, dihanie urită, cu mine să te lupți.

— Eă n'amă nimică cu tine, du-te într'ale tale și dă-mi pace să'mi făptuescă treburile mele, după învoiala ce amă eă cu ómenii locului acestuia, și după cumă m'a lăsată pe mine Dumneđeă.

Atunci băiatulă nică una, nică doă, întinse arculă și sburānd săgéta, luă o limbă balaurului ; — căci avea noă limbă acea

jiganie. Și eșindū șérpele se luă la luptă cu densusul. Ii juca limbile în gură ca fulgerulū și le aruncă asupra băiatulū, de să-lū prăpădescă. Eară elū mai trase o săgétă și-i mai luă o limbă și încă una, și érá· una. pînă ce îi săgetă optū limbī. Când să pue și a noua săgétă, ia-o de unde nu e. Se repeși iute și luă fetiī din capū unū acū, ilū puse la arcū, și cu elū luă și limba a noua a balaurulū. Și curse din fiară nisce sânge negru și mohorătū și cu o duhóre de-ți era scârbă. Se mai svârcoli ce se mai svârcoli dihania, și rămase mórta bumbenă.

Și ceréndū batista de la fata, legă limbile într'ensa și plecă cîntândū din cavalū, cu cățeiī după densusul.

Îlū strigă fata, ilū chemă ; și dacă vėdu că nu se întórce, se uita cu jindū după densusul. Apoi se puse de isnóvă pe plânsū Vėdéndū tatălū fetei că se întârđie timpulū, și cređéndū că balaurulū fī va fi mîncatū fata, trimise unū țiganū cu vadra să aducă apă. Țiganulū fiindū la bucătărie, avea unū cuțitū mare la brău.

Daca ajunse la fântână, se sperie, bahnīta vėdéndū fata vie nevătămată, érá pe balaurū mortū într'unū báltacū de sânge cătū pe colo de mare. Apoi viindu-și nițelū în fire, și incređințându-se că șérpele e mortū, ce-ī da lui draculū în gîndū că-și scóse cuțitulū din tēcă și începu a mi-ți cresta pe șérpe și crucișū și curmeđișū, pînă ce ilū făcu cîopăți, cîopăți, și se umplu de sânge de susū pînă josū. Așa plin, ca unū parlagiū de la zalhana, se întórse fuga la împératulū și spuse că a făcutū o isbândă mare, că omorāse pe șérpele ce-ī bîntuia împéreația și-ī scăpase și fata de la mórte.

Împératulū nu-ī prea venea să cređă spusele țiganulū-darā dupa ce-ī aduse fata și o vėdu, cređu.

Fata spuse că altulū l'a omorătū ; dară țiganulū striga în gura mare că elū a făcutū acea vitejie și cerea să-ī dea fata, de soție ; căci așa đisese împératulū, că cine i-o scāpa fata de la mórte, a lui soție să fie.

Fata nu vrea nicī în ruptulū capulū să ia pe țiganū de, bărbatū. Atunci se uita prin butia roțiī în spre partea în care plecase voiniculū cu cățelușiī lui și-lū vėdu, și-lū arătă și tatălū sėu

Împăratul trimise numai de câtă dupe dânsul nise olăcări flă ajuŃe, Ńi-lă rugară să se întorcă că voesce împăratul să-lă vadă Ńi să-ı vorbescă.

Elă se mai împotrivi niŃelă. Dară, dacă vedă că-lă întetescă cu rugăciunile, se înduplecă Ńi se întorse.

Cum flă vedă împăratulă, îi dăse :

— Flăcăule, tu mi-ai scăpată fata de la mórte ?

— Eă, împérate.

— Minte, împérate, dăse Ńi țiganulă.

— Putere-ai tu voinicule, să ne dovedescă, că tu escă acela ce a ucisă fiara spurcată ?

— Limbile chiar ale dihaniı ară putea să mărturisescă, respunse elă.

Atuncă scóse batista Ńi-ı arată limbile.

— Acésta este batista mea, tată, îi dăse Ńi fata. Eă i-amă dat' o de a pusă limbile într'ênsa.

Țiganulă o sfeclise. Elă remase ca trăsniță din ceră, când vedă limbile.

Împăratulă trimise de aduse căpêțina balaurulă. Șı căutândă vedură toți cei de față că ea n'avea limbă.

Împăretulă hotărâ ca pe fată să o ia de soție voiniculă carele a ucisă balaurulă, érá pe țigană porunci de-lă legă de códele a doı caı neinvetați, Ńi dându-le drumulă l'a ruptă în doı.

Apoi făcu o nuntă d'alea înfricoșatele. Așa nuntă ș'ășea veselie mai la rară.

Eară elă dacă se vedă în bine, își aduse aminte Ńi de păcătoșa de soru-sa. Nu trecu multă de la cununie, Ńi se duse cu căteı după dânsulă să o caute Ńi să o mântuiască Ńi pe dânsa. O găsi decă plângându-șı păcatele. Umplusese optă buți de lacrimi. Elă îi ajută la butia a noa Ńi o umplu Ńi pe acésta. Apoi spoiându-se pe obrază Ńi pe ochă cu amestecătură acésta de lacrimi, îi veni vedulă.

Ea însă totă cu gândulă draculă. Cum se făcu cu lumină, îi dăse :

— Frate, este multă timpă de când nu țı-amă mai căutată

în cap. Pune capul icip în póla dadei, și mai trage unú somnișorú, ca să ne mai aducemú aminte din copilárie.

— Că bine dicit, soro. Ia să mai uifămú necazurile.

Și puse capulú și adormi. Soru-sa atunci îi însipse unú osú din ósele smeului după urechi, și îndată muri fratele său. Apoi luându-í trupulú, ilú băgá într'unú butoiú, ilú infundá bine și ilú dete pe gárlá.

Căței cum simțirá că li s'a rápusú stápanulú, se puserá pe unú chilomanú de-țí venea să-țí eí lumea în cap. Eará lupulú începu a alerga cu nasulú în ventú în tóte părțile píná îi dete de urmă. Și se luará cu toții după densusulú pe marginea gárlei píná ilú dete apa mai la malú. Ursulú se aținea mereú, péné îi veni bine, se repeđi în apă, luá butoiulú în brațe, eși cu densusulú la uscatú și trántindu-lú odatá, se sparse. Scóserá trupulú stápanului lorú din butoiú și începurá să-lú plângá.

Stándú eí acolo și plângéndú, étá că vine o coțofaná și totú jucándú și fițindú din códá, dicesa :

— Cața, cața ! să prindeți o coțofaná faurá, dar nu pe mine, ci alta ca mine ; să-í rupeți gátulú în doé, și să picați trei picáturi de sânge peste mortáciunea ce o plângeți, și va învia

Dará vulpea cea șirétá, îi răspunse :

— Ce dicit tu, ce dicit ? ea dá-te mai încóce și mai spune odatá, că n'auđú bine.

Coțofana se dete mai aprópe și totú juca Și când era să mai dicitá încá o datá, haț ! pune Vulpea ghiara pe densa și o prinde.

Și rupându-í gátulú, picá trei picáturi de sânge peste stápanulú lorú și învie.

— Of ! Dómne ! greú somnú mai dormiú, dicese elú.

— Puteai tu să dormi multú și bine, daca nu eram noi.

Elú spuse că nu scie ce are de ilú dóre după ureche. Ursulú se uifá, și vedéndú osulú smeului, puse gura și supse rana píná ce eși osulú, apoi începu a linge, și linse, și linse píná ce se închise și se vindecá. Se spálá pe ochi, și luându-și cavalulú plecá cu căteluși după densusulú și ajunsse la soțióra lui care ilú aștepta cu inina săritá.

Trimise slujitorií împérátesci de aduse pe soru-sa. Și aducând

pe judecătorii cei mari, totu boerî din doi-spre-zece, merse de se jelui, și ceru să facă judecată dréptă între elu și soru-sa Boerîi găsiră cu cale că ea cu mórte să se omóre. Eră împé-ratulú se coborî atunci din scaunulú împărăției și puse pe gi-nere-seú, fiindú că vědu și elú acum că era vitézú, dreptú și. milosú ca unú împératú bunú.

Eră eú încálecaiú etc.

NOTĂ. Povestitú de Mihaiú Constantin, soldatú, din comuna Bălăcița, plasa Dumbrava, jud. Mehedinți la 1876.

XXXI

FATA MOȘULUI CEA CU MINTE

fostă o dată ca nici o dată, etc.

A fostă o dată un om bătrân care avea o fată mare, de se dusese vestea în lume de vrednicia ei. Moșnegul (unchiașul) se căsătorii de a doua oră cu o babă, care avea și ea o fată mare.

Baba însă, punea pe fata unchiașului la toate greutățile casei; era fata ei se clocise de ședere.

Băta fata unchiașului torcea, țesea, făcea pâine, mătura și scutura fără să țină nici pis! dară baba punea parte fetei sale, și pira la unchiaș pe fiica lui și o totă ocăra.

Nu era diulică lăsată de Dumnezeu să nu se certe cu el ca să-și gonască copila, și-și dicea :

— Dacă nu-ți vei duce fata de aici, pâine și sare pe un tăleru cu tine nu mai mănâncă.

Bietul om se cam codea; dară baba într'o noapte turnă apă pe vatră și stinse focul ce-l învălăse fata unchiașului de cu sără.

A doua zi dis-de-dimină se sculă fata să facă focul; fiind că tot pe ea cădea păcatele; dară foc nu mai găsi în vatră

Atunci, de frică să nu o ocărăscă mamă-sa cea vitrigă, se urcă pe bordei, se uită în toate părțile doră va vedea în cotro-va vre-o țară de foc, ca să se ducă să ceară măcar un cărbune; dară nu se vedu nicăiri ceea ce căuta ea. Când, tocmai când era să se dea jos, țări spre răsărită abia licărindă o mititică vâlvoată; se coborî de pe coperiș și o luă într'acolo.

Se duse, se duse și la foc nu mai ajunsese; dară în drumul ei întâlni o grădină păraginită, care o strigă dicându-i :

— Fată mare, fată mare ! vino de-mi curăță pomii ce mi-au mai rămasu de omiđi ; și când te-î întorče, ți-oiu da póme cópte să mănânci.

Se apucă fata de lucru numai de câtu, și cumu isprávi în-datá plecá.

Maí incolo dete peste unú puțu care îi strigá :

— Fată mare, fată mare ! vino de mă sleesce, că ți-oí da apă rece să te răcoresci când te-î întorče.

Fata slei puțulu și plecá înainte.

Merse ce merse și dete peste unú cuptorú care-î strigá și acesta :

— Fată mare, fată mare ! vino de mă lipesce și mă șterge de cenușe, și cându te-î întorče, îți voiú da azimá caldă.

Fata lipi și șterse cuptorulú și-și căută de drumú.

Maí merse nițelú și dete peste o căscíorá, și bátu la pórtá.

— Cine e acolo ? îi dișe din năuntru ; dacă e omú bunú să între, dacă nu, să nu vie ; căci amú o cățelușe cu dinții de ferú și cu măselele de oțelú, și-lú face micí fărâmi.

— Omú bunú răspunse fata.

Dupá ce intrá, fiindu-î fricá de mumá-sa vitrigá să nu o batá d..că se va întorče acasă, pentru că întârđiase, întrebá dacă nu cum-va are trebuință de o slujnicá. Sánta Vinerea, care locuia în năuntru și care priimi pe fatá, îi respunse, că are trebuință de o asemenea fatá ; ea remase acolo.

Maí întâiú îi spuse că tréba ce are să facá diminéța este să dea de mâncare puilorú ce-î avea în curte ; însă mâncarea să fie nicí caldă nicí rece : apoi să scuture și să deretice p'în casá. Eará Maíca Sánta Vinerea pleacă la bisericá. Fata făcu totú precum îi poruncise.

Când veni acasă Sánta Vinerea întrebá pe puil eí carií erau balauri, șerpí, nevástuici, ciuhurezi, șiopârle, năpârci și gușteri, cum le-au datú mâncarea, și toți respunserá ca n'a băgatú de șemá daca a lipsitú ea de acasă : așa de bine au fostú căutați.

Intrá în casá Maíca Sánta Vinerea și vedú tóte lucrurile aședate la loculú lorú, și rămase fórte mulțumitá.

După câtu-va timp,mise fata :

— Maică Sântă Vinere, mi s'a făcutu doru de părinți, fă bine și-mi dă voie să mă ducă.

— Dute, fata mea ; dară mai 'nainte caută-mi în capu, și să veđi că o să curgă o apă pe dinaintea casei, și o să aducă felu de felu de cutii, de tronuri și de lăđi ; pe care din ele îți vei alege, aceea să fie simbria ta.

Se aședără și îndată vėđu curgându apa de care-ı spusesese, și pe dēnsa veni nisce lăđi și tronuri prea frumoșe.

Fata se gāndi că, daca va lua o ladă d'alea frumoșele, slujba ei nu făcea atāta, și mai așteptă pīnă mai vėđu că venea o cutie mică și necioplită ; atuncđi đise ea :

— Maică Sântă Vinere, ecă că mi-amu alesu lucru pe câtu face slujba mea.

— Ia-lu, fata mea, daca n'ai voitū să-ți alegi altū ce-va mai frumosu și du-te cu Dumneđu.

Fata unchiașului își luă đioa bună, plecā cu cutia la subțiorā, și întorcēndu-se pe la cuptoru, căpētā o ađimā caldā, și trecēndu pe la puțu bėu apă rece de se rėcori ; erā cānd ajunse la grādinā māncā pōme cōpte.

Fata ajunse acasă, și găsi pe tatā-sėu sdrobotū la inimā de māhnire, îi spuse totū ce a făcutu, și deschise cutia. Dar ce să vadā în nāuntru ? Mārgāritare, petre nestemate, mārgele, iie numai de cu fluturi de aurū și catrențe de mėtase.

Baba și fiică-sa pismuea pe fata moșulu ; erā luı îi crescea inima de bucurie.

Baba trimise și ea pe fie-sa să facā ce făcuse fata unchiașulu. Se duse, se duse și fata babei, și ajunse la grādina care o chemā și pe dānsa ca să o curețe ; dar ea a respunsu :

— Da ce ! neșună suntū eu să-mi sgāriū māinele pentru tine ?

O lāsā și porni mai departe, sosi pānā la puțu, și dacā o chemā puțulu ea îi respunse și luı :

— Da, ce ! amū māncatū laurū, ca să mă ostenescū eu cu ține pīnā să te sleescū.

Și plecā mai departe și se duse pānā ce dete și peste cuptoru, carele o strigā ca și pe fata unchiașulu ; ea îi đise și luı :

— Da ! ce-am vădută să-mi murdărescū mănușitele și să mă vèrū p'în tine.

Și plecă înainte, până ce ajunse și ea totū la Sânta Vinerea. Acolo fu întreată ca și fata unchiașului și primită în slujbă, apoi Maica Sânta Vinerea îi duse și ei să facă ceea ce dusesse și fetei moșnegului, și plecă la biserică.

Când veni Sânta Vinerea a casă tôte lighiônele, cu gâturile întinse, se plânseră că li s'a opăritū gâtleurile ; intră în casă și vèdu o arababură de nu-î mai da nimeni de căpătèiū.

În cele din urmă duse fata cea leneșe :

— Maică Sântă Vinere, mi s'a făcutū dorū de părinți, dă-mi dreptulū meū, că mi s'a făcutū urătū aci, să mă ducū acasă.

Du-te, fata mea, respunse Sânta Vinerea, dară mai aștèptă nițelușū, că o să trecă o apă pe din naintea porțiței, aducèndū felū de felū de lucruri ; pe care ți-o plăcea ca s'o ieī, alege ; èrū până atunci să-mi cauți în capū.

N'apucă să pue mâinele în capulū ei și se repeđi de luă de pe gârlă lada cea mai mare și mai frumósă ce vèdu. Sânta Vinere îi duse :

— De ore ce ți-ai ales astă ladă, ia-o ; dară să nu o deschidī până acasă ; și când o veī deschide, să fii numai cu mumăta singurā în casă ca să nu vadă nimeni ce e într'ènsa.

Fata luă lada și plecā.

Când se întorse pe la cuptorū, vèdu azime calde, se cercă să ia, și nu putu ; ea nu mai putea răbda de fòme. Pe la puțū trecu cu jindū, că nu-ī dete măcar o picătură de apă, ca să se rëcoréscă ; èră când trecu pe la grădină, îi lăsă gura apă, și nu putu nicī să se apropie să se umbréscă puținū de arșița sòrelui.

Ajungèndū acasă obidată de ostenélă, și flămândă, n'avu răbdare, ci chemă pe mumă-sa la o parte și-ī duse să facă pe unchiașū și pe fie-sa să ésă afară.

Cum rëmase singurele, deschise lada ; dar ce eși d'acolo ? balauri, șerpī, și câte lighioni tôte, cărora le arsese gâtleurile când le dase de mâncare, și îndată le șfășiară și le mâncară.

Totū satulū se spăimântă de întâmplarea asta ; și fie care omū băgă de sémă că asta vine de la răsplătirea Dumneđeias-

că, fata mășnegului însă se căsătorî cu unû flcău din cei mai frumoși ai satuluî, care o ceru de la tată-sëu și o lua de soție.

Mare veselie se făcu în satû la nunt a lorû, și trăescû în fericire până în ȕioa de aȕi. Cine nu crede să facă bine să se uîte împrejurû, și va vedea multe de aceste case.

Iar eû încălecaiû p'o șea, etc.

NOTA. Povestitû de mamă. — Publicatû pentru întăia oră în *Țărănulû Românû* Nr. 25, din 1862. A doua oră în *Legende sau Basmele Românilorû*, P. I, ediția din anulû 1872.

XXXII

FATA DE ÎMPERATŪ ȘI FIULŪ VEDUVEI

fostŭ odată ca nici odată, etc.

A fostŭ odată unŭ împăratŭ fôrte bogatŭ și puter-
nicŭ. Acestŭ împăratŭ avea unŭ feciorŭ și o fată. În-
tâmplându-se să-î móră feciorulŭ, îlŭ îngropă cu mare cinste și a
laiŭ ca pe unŭ împăratŭ. Când fu a duce mortulŭ la biserică,
fata împăratulŭ ceru a merge și dânsa să-lŭ petrecă. Așa de
păzită era fata acêsta de tată-sêŭ, în câtŭ pînă atuncî, nici sórele
nu-î veduse fețișóra, nici vîntulŭ nu-î bătuse perișorulŭ. Ea se
îmbracă în negru și-și lăsă pêrulŭ despletitŭ, pe spate, și așa mer-
se de petrecu pe frate-sêŭ la grópă. Și așa gătită îi ședea și mai
bine de câtŭ altminterî. Căcî, nu e vorba, ea era fôrte frumósă.
Criniî și viorelele rêmăseseră pe josŭ și nici la degetulŭ celŭ
micŭ alŭ ei nu le punea.

Când o vedŭ lumea așa de gingașe și de plăpândă, remase
cu ochiî sgâiți la dânsa. Și așa de puțintică drăgălașe mai
rar, în câtŭ s'o sorbî într'unŭ pahar cu apă. Lumea uitase și
mortŭ și totŭ, uitându-se la dânsa. Atuncî veni unŭ vîntișorŭ
linŭ și ușorŭ, de-î respiră pletele; érá ea simți unŭ fiorŭ
rece că i se strecóră prin inimă.

Cum, cum, îngropără mortulŭ și tótă lumea se întórse acasă.

Totŭ de atuncî în cetatea aceea se afla o văduvă săracă. Ea
avea unŭ fiŭ. Elŭ ęra de treabă, smeritŭ sfiiciosŭ ca o fată
mare. Toți feciorii de boeri aveaŭ pismă pe dânsulŭ și-î puse-
seră gândŭ rêu. Nu-î găsea însă nici o pricină, ca să pue mâna
pe dânsulŭ. Fiulŭ veduvei întrecuse pe toți boeriî și împărațiî
la boiŭ și la statŭ. Elŭ era arătósŭ, nevoe mare. Aî fi pusŭ
ochiî pe dânsulŭ d'ar fi fostŭ într'o mie. Ș'apoi erea dulce la

cuvântare. Cnrgea graiulū din gura lui ca mierea. Nu se mai săruta cine-va de dēnsulū ascultāndu-lū.

De la mórtea fratelui sēū fata nu se prea simþea bine. Ba c'o fi una, ba c'o fi alta, ba c'o fi deochiū, ba c'o fi sāgetătură, și tóte descāntătoresese și vracii nu-ī puturā da pe léc.

Mā-sa bǎgǎ de sēinǎ cǎ fie-sa era însărcinată. În zadarū se jura fata cǎ nu scie la susletulū ei nimicū cu prihanǎ. Cine sǎ o crēdǎ? Burta o da de golū. Ea însă nu spunea minciunī, se pomenise și ea așa. D'apoi când aflǎ tatǎ-sēū cǎ fie-sa are sǎ fie mumǎ, fǎrǎ sǎ fi pusū pirostriile pe capū? se făcu focū și pír-jolū. Nu mai ascultǎ nici rugǎciunī nici nimicū. A se desvino-vǎþi înaintea lui nu era cu putinþa. Porunci deci ca numai de cǎtū sǎ se adune sfatulū împērǎþiei în taīna, ca sǎ otǎrascǎ pedēpsa ce s'arū cuveni fie-cei pentru o așa nelegiuire, și ca sǎ se apele ruþinea ce adusese ea pērulū cǎrunþitū alū tatǎlui sēū.

Sfatulū împērǎþiei gasi cu cale cǎ spre a se spǎla o așa gro-zavǎ neciste, fata cu mórte sǎ se omóre. Unii þiceau cǎ sǎ se arđǎ de vie. Alþii ca sǎ-ī scóþǎ ochii și sǎ se gonéscǎ în pustietǎþi spre a fi mǎncatǎ de fiare sēlbatice. Alþii érǎ þiceau cǎ sǎ se lege o piatrǎ de gǎtū și sǎ se dea pe Dunǎre.

Tocmai pe atunci, din pǎcate, étǎ cǎ și feciorulū vēduvei trecea pe acolo în trēba lui. Cumū ilū vēdurǎ boerii, numai de cǎtū se învoirǎ, și hotǎrirea fu gata, cam ce, adicǎ, sǎ facǎ cu fata împēratalui.

Toþi furǎ într'o glǎsuire ca fata sǎ se dea perđării. În sǎ ca una ce este fatǎ de împērātū, și una ce trebuie sǎ fi sǎvēr-þitū nelegiuirea cu unū omū, carele și acela trebuie sǎ piarǎ, acelū omū sǎ fie fiulū vēduvei, de óre ce fata nu vrea sǎ spue pe adevēratulū nelegiuitū, și pentru cǎ sfatulū împērǎþiei nu póte sǎ-lū ghicéscǎ. Cum hotǎrírǎ, așa și făcurǎ.

Împēratalū porunci, și numai de cǎtū se aduse unū bolobocū mare, puse de-lū smoli; și bǎgǎndū într'ēnsulū pe fata de împērātū cu fiulū vēduvei, porunci de înfundǎ boloboculū bine, și ilū dete pe Dunǎre.

Pe când însă dogarii înfundaū boloboculū, una din róbele fetei de împērātū, mai milósǎ la inimǎ, se strecurǎ prin cala-

balăcū și le dete pe sub ascunsū o copae de mere, două azime și unū fedeleșū cu apă. Norocū că nu o vĕđu nimenī.

Se duse butoiulū pe Dunăre trei ȝile și trei noȝi, fără a se opri unde-va. Merindea din butoiū se isprăvise. Biata fată își plângea nevinovăȝia cu nisce graiuri de-ȝi rupea băerile inimei, éră bietulū băiatū, și elū nevinovatū ca și dânsa, o mân-găia și nu o lăsa să-șī piardă nădejdia de la Dumneđu. Când, ce să veđi Dumnĕta? A patra ȝi, dis de diminĕță, bolobocolū se lovesce de unū bușteanū și se sparge. Pasă-mi-te bolobocolū ajunsese la margine, adusū fiind de talazurile Dunării și-lū ciocni de buștĕnulū pe care totū apa ilū dase la margine.

Eșiră decī la uscatū dosădiȝi de eī, și dară multumitā luī Dumneđu că le-a scăpat ȝilele, și-ī făcură să mai vađă odată lumina.

Apucară pe o potecă și intrară într'unū bungetū de pădure. Aci o luară apoi pe o pirtie, și merse, și merse până ce vĕđu că se deschide o poeniță. În astă poeniță dete de nisce case fôrte frumöse, bătătura căroră era câmpulū cu florile. Tôte lucrurile în acĕstă casă erau cu șartū. Nimicū nu lipsea. Tôte catrafusele își aveau vĕtafulū lorū și nimicū nu era nerostitū. Când voiai ce-va, era destulū numai să poruncescī și îndată se făcea. Aci era în adevĕrū: pune-te masă, ridică-te masă.

Trecură mulȝi ani de la acĕstă întâmplare. Împĕratulū își uĭtase de fiica sa. Fata de împĕratū și fiulū vĕduveī, se învoiseră și se însoșiseră. Nicī unulū din amândoi, nu s'a căitū mai în urmă pentru acĕsta. Veđi că elū în viaȝa luī nu alunecase până atunci, era curatū cum ilū făcuse mă-sa: și pe fata împĕratulū o găsise acasă. Copilulū cu care era însărcinată fata când o goni tată-sĕū, se născu, și se făcuse unū băiatū de să nu te îndurī de elū. Eară eī petrecĕndū cu bine, își uĭtaseră de necazurile cele trecute. Puterea luī Dumneđu îi ocrotea și-ī ferea de rele. Atăta numai că pe acolo nu se vedea nicī puiū de omū. Parc'arū fi fostū la sfârșitulū pământulū.

Într'una din zile, împăratul tatăl fetei, plecă la vânătoare. El se încumese a răsbî mai în năuntru pădurei de câtă altă dată. Și din vînat în vînat, el se rătăci. Orbocăi în sus, căută în jos și peste potecă pe care să iasă la lumină nu putea să dea. Se luase de gânduri. Când, ecă dă în poenița cu casele. Vădu și casele. El se minuna când vădu așa casă frumoasă într'o astă-fel de sălbătăcime de pădure. De voe de nevoe, trebui să se ducă acolo, căci ochii nu-î dase în genă de nu sciă câtă timp.

Maî întâiu își trimise sluga care nu se despărțise de dînsul nici câtă ai scăpăra. El se întorse și spuse împăratului că este priimită a găsdui acolo cu dragă inimă. Intrîndu împăratul își trimise sluga la bucătărie să-î frigă doē potărnicî din cele ce vînase el. După ce așeză potărnicile în frigare și le puse la foc, acolo le uită; căci ce vădu și auđi ilu buimăcise. Tote lucrșorele vorbeau în casa aceea, pînă și ólele și vătraiul.

La vatra aceea erau doē óle puse la foc. Aceste óle se certaū. Sluga împăratului auđi cu urechile sale cum se ciorovoiaū aceste óle.

— Fă, buzato, dă-te la o parte că tu ai fertū destul.

— Ba, dă-te tu maî la o parte, scurto ce ești, că aū fertū și mațele din tine.

Și căscăndu gura la dînsule, sluga uită și potărniche și totu. Când se deșteptă și sluga împăratului, friptura să făcuse scrum.

Se bocea bietu și se tînguia de-î plîngeaî de milă. Fata împăratului ilu liniști spuindu-î că o să róge pe împăratul să-lu ierte pentru acéstă grēșală.

Apoi trimise și pofti pe împăratul în casa cea mare. Acî stăndu la vorbă, stăpănul casei porunci să se ڑue masa. Rămase împăratul stălpitū când vădu masa viindū singură, telerile, lingurile și cele-l-alte tacămuri cu vătășii lorū și le aședaū careși pre unde. Veniră bucatele și mîncară. După ce sfârșiră de mîncatū ședeau la vorbă, când, în locū de a se strînge masa, văđură că lingurile incepu a sălta pe masă. Vătafulu le suduia, dară ele nu ascoltaū de cuvîntul lui.

Împăratul nu băgă de seamă, căci vorbia cu fiul gasdei, un copilandru desghiețat, și sfătos, de te trăgea iuina să stai cu dânsul de vorbă.

Atunci gasda, ca să facă pace, ți se:

— Nu se pote ca împăratul să fi făcut o asemenea faptă.

— Că n'are la cine altul să fie, respunse vâtaful lingurilor. Trebuie să-l căutăm.

— Nu mai trâncăni, fi mai ți se gasda. Aște ridică masa și te cară de aci.

Audind împăratul cele ce vorbiră, ceru să fie căutat ca să și iasă din bănuială, căci el nu se scia vinovată.

Atunci trăgându-i încălțăminte, îi cădu lingura pe care o căuta din cisma împăratului.

Pasămi-te gasda se vorbise cu vâtaful lingurilor ca să-i jõe renghiul ăsta.

Împăratul se făcu ca sfecla de roșu de rușinea ce păți și ți se încălcându-se de ciudă:

— Arata-ți, Dâmnă, minunea ta! Nu sciu la sufletul-meu de nici un furt. N'amă bagat eu lingura în cismă.

— Cum nu scii dumneata, ți se și gasda, despre lingură-ăsemenea nu sciu nici eu până în ziua de azi cu cine amă făcut copilașul ăsta.

Atunci cunoscându-se, se îmbrățișară și se ertară unul pe altul.

Fata de împărat mulțumi apoi împăratului că i-a dat Dumneșu în gând de a pus în holoboc împreună cu dânsa, pe junele cu care ea s'a însoțit mai pe urmă; căci el s'a îndrăgostit de dânsa, a iubit-o și a îngrijit-o ca pe o soție credincioasă.

Împăratul nu scia cum s'o mai mângâe, cunoscându-i nevinovăția. Lăudă și pe soțul ei pentru buna sa purtare de grije, și cu toții împreună se întorseră la scaunul împărăției, dând mărire lui Dumneșu că nevinovăția a eșit d'asupra ca untul de lemn.

Eară eu încălecai p'o șea etc.

NOTĂ. Povestit de un oborean din București, muncitor la presa mecanică de tipografie.

XXXIII

CELE TREI RODIÎ AURITE

fostu odată ca nici odată, etc.

A fostu odată unu împăratu, și avea unu fecioru; acesta ședendū la ferestră, vede o babă bătrână care venea cu tivga să ia apă de la fântână. Ce-î veni lui, ia o piatră, și aruncând'o către fântână, nemeresce dreptu în tivgă, și acesta se sparge; baba, care simțise de unde venise piatra, își aruncă ochii la ferestra împăratului și vede pe fiulū de împăratu făcendū hazū; atunci baba dișe: Până nu vei găsi cele trei rodii aurite, să nu te însori, dragulū mamii; și se întorse acasă tristă și fără tivgă și fără apă.

Fiulū de împăratu, auđindū acestū blestemū, stătu, și după ce se gândi multū timpū la rodiile aurite, se aprinse dorința în elū de a le vedea și a le avea; decī se duse la tată-sēu și-î dișe: Tată, să-mī faci trei rindurī de haīne de ferū, căci amū să facū o călătorie mare. Și totā silința ce puse împăratulū a opri pe fiulū seū de la acesta, fu în zadarū.

Dacă vedū și vedū că nu-lū pōte opri, porunci și numai de câtū i se și făcu haīnele; după ce le luă, fiulū împăratului încălecă și plecā.

Unū anū de ȃile trecuse de când călătorea; ajunsese prin pustietăți velocuite de omenī; și totū rătăcindū în susū și în josū, două rindurī de haīne se rupserā și le lepădase. Nesciindū ce să facā, hotāri a mai merge câtū-va, și daca nu va putea descoperi nimicū, să se întorcā.

Abia mai făcu căți-va pași și étā că zāri o colibā. Se repeđi într'acolo iute ca săgēta și îndatā și ajunse. Când, o mătuse sihastrā cum ilū vedū, îi și dișe:

— Da bine, flcăule, cum ai ajunsu p'aici pe unde nu se vede pasere cu aripore, dar ancă-mi-te omu cu piciore ?

— Mamă, dise fiulū de împēratū, cautū cele trei rodii auri; nu scii D-ta încotro se potū afla ?

— Nu sciu, dragulū mami; nici n'amū auditū până acumū de așa minune; dară pōte soru-mea să scie, care șede puținū mai departe de aici; de ai curajū să mai mergi, poți să o întrebī pe dēnsa.

N'așteptă să-i dică de douē orī, și o tuli într'acolo repede și merse, și merse, cale lungă neumblată, până ce dete de o altă colibă, de unde asemenea eși o mătușe sihastră, și mai bētrână și mai scofălcită, care și ea îi dise :

— Cum ai ajunsu p'aici, omū cu piciore pe unde nu vine nici paseri cu aripore ?

— Mamă, dise fiulū împēratulū, cautū cele trei rodii auri, și dorința de a le avea m'a adusū p'aici; nu scii D-ta în cotro se află ?

La audirea acestorū vorbe bētrâna începu să plângă, apoi îi respuse :

— Amū avutū și eu unū feciorū, care audise despre acele blestamate rodii, și care totū umblândū după ele, într'una din zile se întorse schiopū și în cele din urmă își rupse și capulū pentru ele; dacă ași fi sciutū atunci, dragulū mamei, cum să le găsească cine-va fără primejdie, nu-mi perdeamū copilașulū.

Cum audi flcăulū nostru, începu a se ruga să-i spue cum să facă să le ia; éra bētrēna ilū povēțui cum să umble și cum să se pōrte: și dacă va isbuti, l'a juratū pe tinerețele lui ca să se întorcă totū pe acolo, ca să-i arate și ei acele rodii, după care s'a prăpăditū fiulū seū.

După ce i-a făgăduitū că se va întorce, i-a mulțumitū pentru sfaturile cele bune ce a primitū de la dēnsa, și ca o nălucă peri dinaintea ei, când, după o călătorie încă d'o sēptēmână și mai bine, vedū unū balaurū cu o buză în cerū și cu alta în pămintū. Îndată ce ajunse la dēnsulū îi dise :

— Bună dioa, frate, și trecu înainte.

Iar balaurul îi respunse :

— Norocū bunū, frate.

Ajunse apoi la o fântână mucegăită și plină de nomolū ; elū se apucă îndată de curăți și primeni apa din fântână și-și căută de drumū pină dete [de nisce porți încuiate, pline de prafū și de pæajeni ; curăți acei pæajeni, scutură prafulū, dete pórta de pærete și trecu înainte. În drumulū seū întâlni o brutărésă care ștergea unū cuptorū cu țitele sale ; cum o vëdu, îi dete bună ziua, și tăindu-și o bucată din haina sa, îi diise :

— Ține asta, leicuță, de șterge cuptorulū.

Eară ea, luând'o îi mulțumi.

La spatele cuptorului, fiulū împëratului vëdu o grădină ca unū raiū, în care se rătăci câtū-va timpū.

În cele de pe urmă vëdu cele trei rodii cumū atârna de o cracă în pomū ; își făcu corajū, scóse cuțitașulū și tăe crăculița de care erau atirnite, și o tuli d'a fuga înapoi.

N'apucă să facă dece pași si totă grădina începu să țipe și să cheme în ajutorū pe brutărésa, porțile, fântâna și pe balaurū.

— Ba aia-î vorbă, respunse brutărésa, că de când suntū urgisită a sta aci, nu s'a înduratū nimeni să vie a mă scuti de arsătura de tóte dïele.

— Că altū gândū n'amū, respunse porțile, că de cândū suntemū făcute, n'a venitū nimeni să ne mai scuture, să ne deschidă, de înțelenisemū așa.

— Ba să mă ertați, diice fântâna, că de cândū suntū făcută, mână de omū n'a venitū să-mi curețe apele, în câtū ajunsesemū a mă împuți.

— Ba că chiar, respunse și Balaurulū, că de când suntū osinditū a sta cu gura căscată și cu ochii sticliți la stele, nimeni nu mî-a datū măcarū o bună dioa, și să-mi diică frate. Acestū omū ne-a scăpatū de urgia ce era pe noi, și ne vomū căuta de trebă.

Fiulū împëratului care făcuse tocmai cum îlū învățase bërtrâna, se întórse pe la dânsa și după ce-î mai mulțumi și-î dete și ei câte ce-va, plecă să se întórcă la împërăția tatălui seū.

Pe drum, ce-î veni lui, vedându că nu mai póte rēbda scóse cuțitașulū și tae una din rodii, ca să guste și să se încredințeze de bunătatea lorū. Când, ce să veđi? de odata ese din rodie o fată, ca o țină de frumósă, și îndată începu a striga cu unū glasū mângaiosū :

— Apă, apă, că morū.

Întórse fiulū împēratului ochii în tóte părțile să vađa apă ; dară șaiba, apă nu era ; iară fata căđu și muri ; p'aci, p'aci era să cađa și elū, dară se ținu.

Totū mergēndū elū, nu putu să ție până să nu guste dintr'o rodie, și scóse cuțitașulū de tae încă una ; de odată, ese și dintr'ēnsa o fată ca o țină, și móre ca și cea dintăiū ; fiindū că n'avu apă să-î dea.

Măhnitū de ciudatū întâmplare, mergea către împērația tatălui seū cu rodia care îi mai remăsese, și se uita la dēnsa ca la unū cireșū coptū ; și merse până ce ajunsese la o câmpie frumósă pe unde începu a cunoște urme de ómenī. Aici îi mai veni inima la locū, și se puse josū să se odihnescă nițelū. Gāndulū lui nu se lua de la rodii și de la fetele cele frumóse ce muriseră ; și totū gândindu-se, se aprinse în elū dorința de a gusta din rodia, care o mai avea, în câtū ne mai putēndu-se ține, otări să o tae și pe acēsta ; dară temēndu-se să nu i se întâmple ca și cu celelalte, căută o fântānă, luă apă în căciulă, și acolo la umbra unū copaciū mare, tăie și rodia care îi mai remăsese ; cândū, ce să veđi? unde eși o fată ca sórele de frumósă, și cu pērulū de aurū.

— Apă! apă! strigă ea.

Și elū îi dete de bēu și o stropi cu apă, și așa scāpă fata cu viață.

Fiulū împēratului îi da târcolū, și se totū minuna de frumusețea și gingășia ei. Apoi o luă de mână și îi șaise, soție să-mi fiī, și ea priimi.

Elū nu voi să o ducă pe josū acasă la tatā-seū, ca să nu ostenescă, fiindū că o vedea că era așa puțintică la trupū în câtū arū fi bēut-o într'unū paharū de apă, și așa de subțirică de par'că era trasă prin inelū.

Elu o povești să se urce în pomul de lângă fântână, și îi duse să-l aștepte acolo până se va întorce de la tatăl său cu care împărătești și cu călăreții, ca să o ia; fiindu că elu cunoscuse locurile că nu mai este așa departe.

Fata cea frumoasă, duse copaciului să se lase jos, și elu se lăsă, apoi se puse în elu, și se ridică. Fiul împăratului remase cu gura căscată uitându-se la ea și la minunea cum de se lăsase și se ridicase copaciul, apoi rupând-o d'a fuga să te păzesci pîrle-o, că îi sfîrșia călcăile de iute ce se ducea.

Nu trecu multu de când se duse fiul de împărat, și o fată de țiganu veni să ia apă din fântână, dar când vedu chipul care strălucea în apă, cređu că e alu ei, și spărgend urciorul se întorase fuga la muma-sa :

— Nu mă mai ducă la apă, duse ea, o frumusețe așa ca a mea nu aduce apă.

— Du-te la apă arapino, ce totu spu ast-fel de flécuri, îi duse mă-sa, arătându-i cocénul măturai.

Ea se duse, și iară se întorase, ca și întâiu, fără ispravă și totu cu astu-fel de vorbe.

Mă-sa înțelese că acolo nu e lucru curat și îi dete unu acū vrăjitu să-lu fie în pîr, și o învăță ce să facă cu elu la întâmplare de arū dă peste cine-va p'acolo, și o trimise érá.

Țiganca, cumu ajunsé la fântână, cătă în susu și vedu de unde venea în fânău acelū chipū ângerescū.

— Sue-mé și pe mine acolo, rogu-te, duse țiganca, uitându-se galesū către đina frumusețilorū.

Eară fata cu pîrul de aurū duse copaciului de se lăsă, luă pe țiganca ca să-i fie de uritu, și copaciul se ridică la locū.

Stândū ele la vorbă, țiganca se linguși și rugă pe fată, că de voesce să dormă nițelū, să pue capulū în póla ei, și ea îi va căuta în capū.

Fata se înduplecă și se puse cu capulū în póla țiganței, și când era să o fure somnulū, țiganca îi înfipse aculū otrăvitū în capū, érá fata se făcu o păsărică cu totulū și cu totulū de aur, și începu a sbura de colo până colo, p'în crăcile pomulū.

Atunci țiganca ȑise :

— Ah ! fată de lele ce mî-aî fostă, cumă mî-aî scăpată, eă so-coteamă că dormi, dară fie, tu n'o să'mi scapi, iți viă eă ție de hacă.

Nu trecu multe ȑile și écă și fiulă de împărată cu óste și călăreți și cu cară împăreătesă veni ca s'o ridice ; érá țiganca cumă flă vėđu îi ȑise :

— Da, bine împărate, m'aî lăsată să te așteptă atăta, în cătă sórele mî-a arsă feșisóra și vântulă mî-a bătută pe-rișorulă.

Împăratulă cumă o vėđu, remase la indoială și nu-i venea să cređă că ea este ȑina pe care o lăsase elă acolo.

Dară, după vorbele ce-i ȑise, pare că ară fi cređută, și decă se înduplică și o luă.

Nu sciă cum, nu sciă ce felă, dară, par'că-i spunea inima că n'o să fie ea ; în sfărșită, daca nu vėđu pe altă cine-va plecă cu ea ; și nu scia cum să facă să nu cređă tată-săă că spusese minciună.

Când ajunse la curtea împăreătesă, le eși împăratulă înainte, și rămase înmărmurită când vėđu în locă de ȑina frumusețeloră, cu fața ca sórele și cu pėrulă de aură, pe o arapină négră ca fundulă căldărei. Și măcară că fiulă săă îlă încredința că sórele îi arsese feșisóra și vintulă îi bătuse perisorulă împăratulă totă nu-i venea să cređă. Însă n'avu ce face ; de bine, de răă îi puse într'o parte a palatului și totă amăna cununiile.

D'a doua ȑi chiar în grădina împăreătesă în tóte diminețile, venea o păsărică și cănta cu doră de-ți rupea inima ; apoi striga cătă îi lua gura :

— Grădinară ! Dórme împăratulă ?

— Dórme, îi respundea grădinarulă.

— Să dórmiă somnă dulce și maă dulce, de pe căpėtėiă să s'aridice, adăoga păsėrica. Dară cioróica de împăreătesă dórme?

— Dórme, îi respundea.

— Să dormă somnulă de urgie, de acum până 'n vecie. Și pe care pomă se punea de căntă, pe locă se și usca.

Grădinarul spuse împăratului totă șiretenia cu pasărea și cum să uscă pomiș pe care se punea ea de cânta, împăratul se luă de gânduri.

Maș toți pomiș din grădină se uscară în câte-va zile; maș rămăsese unul. Atunci împăratul porunci să se pună pe fiecare crăculiță câte unș lațș, și așa se făcu; érá a doua di în revărsatș de dorș, veni la împăratul cu pasărea de aurș care dedese în lațș. Împăratul porunci de-ș făcu o colivie cu totulș și cu totulș de aurș, duse pasărea în ea și, de dragulș ei, o ținea pe feréștra lui.

Țiganca cum așdi de istoria cu pasărea fș trecu unș ferș arsș prin inimă. Se făcu bolnavă, mitui pe toți vraciș cari spuseră împăratului că până nu va tăia pasărea de aurș și să dea împărătesei să mănânce din ea, nu se va însănătoși.

Plinș de scărbă împăratulș, nu se putea învoi la asta; dară după rugăciunea fiului sșș, ô dete; rămase însă nemângâiatș și din ce în ce ura maș multș pe țigancă.

Luară, deci, pasărea și o tăiară, o ferseră și o duse împărătesei; érá ea, după ce se prefăcu că se însănătoșesce, începu a se găti de cununic.

Din sângele pășerelei, crescú la feréștra împăratului unș bradș înaltș și frumosș, și era o minune cum de într'o nópte crescúse așa de mare și falnicș. Împăratulș chemă pe grădinarș și-ș porunci să aibă cea maș mare îngrijire de acelș pomș. Eară țiganca cum așdi, n'avu odihnă și-ș puse gândș răș. Pricepuse, drăcșica, că încă nu scăpase cu totulș și cu totulș de primejdie.

Se făcu érá bolnavă, mitui érá pe vraciș, cari spuseră împăratului că până nu va tăia bradulș să-lș fərbă și cu apa aceea să-ș facă bae, nu va trece împărătesei.

Împăratulș se supără până la sufletș, vedëndș că logodnica fiului sșș e piază rea; fiindș că de când a venitș ea, n'a avutș parte de nici unș lucru ce i-a fostș lui dragș.

Lăsă să tae și bradulș că să nu maș aibă nici unș cuvintș a-lș maș supără cine-va cu ce-va, și se hotărș ca de

aci innainte să nu mai facă pe voia nimenui, dacă arū mai da peste ce-va care sē-ī placă.

Pe când tăia bradulū, la care tōtă lumea se uita cu jindū, o bētrână cerșetōre se opri și ea să privescă lingă cea-laltă lume, și când vru să plece, luă cu dānsa o surcea ce căduse de la o ȕandără a bradului și o duse acasă. Băgă însă de sēmă că era unū acū înșiptū în surcea; ea îlū scōse; și fiindū că surcea era ore-cumū măricică și lată o făcu capacū la óla care o avea și ea după sufletulū ei.

A doua ȕi plecā în prostălă ca totū-d'auna; dară când se întōrse acasă, rēmase încremenită vȕdēndū coliba māturatā și deretecată de-ȕi era dragă inimă să privescī.

Nu înȕelegea baba ce minune să fie asta, adică cine să fi venitū să-ī facă ei astū-felū de bine.

Cāte-va ȕile urmă totū astū-felū; în sfārșitū hotāri să pāndescā, dōrā va da peste celū ce-ī dereticā și-ī pune tōte alea la rānduiala lorū p'în colibă și așa și făcu. Într'o ȕi după ce plecā, ea se ascunse, și uītāndu-se pe furișū, pe crāpătura ușii, vȕdu cum din capaculū ólei sări o fatā mai albā de cātū néoa și cu pērulū de aurū.

— Cine ești, mamă, ȕise ea, de imi faci astū-felū de bine?

— O fatā fără triște, ȕise ea: dacă mă primescī să șeđū la D-ta, multū bine ȕi-oiū face și eū dumitale.

Se învoirā și remase; ba încă baba se māndrea, că așa fatā nici în casa împēraȕilorū nu se găsea, frumōsā și vrednicā.

Baba mergea mereū în prostēlā, cum invȕtase ea; dară într'o ȕi îi ȕise fata să-ī cumpere din tȕrgū pīndā și mātase roșie și verde; baba bietū, din paralele ce adunase din cerșitū, îi cumpērā.

Fata își cusu tōtā istoria pe douā sanguli; și după ce le isprāvi, ȕise babei să se ducā cu dēnsele la împēratulū, și când va fi pe tronū alătura cu fiulū sēū, sangulia cusută cu verde să o punā pe genuchiū împēratului; érā cea cusută cu roșu pe a fiului sēū.

Baba ascultā și se duse; dară ostașii n'o lāsā să intre. Atunci ea făcu sgomotū, și împēratulū porunci să o lase a

intra. Ea, cum intră, făcu cum îi dîsesse fata, și eși ca să aștepte să vadă isprava.

Cum vădura sanguliile, împăratul și fiu-său înțeleseră totul. Porunci să cheme pe logodnica împăratului și-i dîse :

— Pentru că o să te faci împărătesă, trebuie să te deprinzi a și judeca pe femeii, când judecătorii nu se domirescū la câte unū lucru : Astađi ni s'a arătatū cu plângere o femeie, care dîce că, avendū unū cocoșū de soiū, cu mare cheltuială a alergatū prin țeri de a cumpăratū și o găină, așijderea de soiū ; că vecina ei nu s'a mulțumitū că i-a omorātū găina, dară i-a furatū și cocoșulū și l'a datū la o găină d'ale ei, și așa cere dreptate. Ce dîci despre acēsta ?

— Dîcū; respunse bahnița, după ce se gîndi puțin, că femeea care a omoritū găina și a furatū cocoșul, cu mórte să se omóre, și cocoșulū să se întorcă stăpănului împreună cu găina osânditei și cu ouăle ce va fi făcutū.

— Bine ai judecatū, respunse împăratulū : Eū suntū femeea cu cocoșulū, și tu ești care l'ai furatū ; gatesce-te la osânda care tu însuși ai găsit-o cu cale.

Țiganca începu a plînge, a se ruga, a se jeli ; dară tóte fură de géba. O dete pe mâna ostașilorū care fără milă îi resplatiră nelegiuirea ce făcuse.

După acēsta se duseră cu toții la casa babei, și fiulū de împăratū cu tată-sēu înainte, ridicarā pe fata cu tótă cinstea ; și după ce o aduse la palatū, îndată îi și cununarā, și mare veselie fu în tótă împărăția trei dîle d'a rîndulū, pentru că s'a găsitū vie și nevătămatā fata cu pērulū de aurū, după care atāta a umblatū fiulū de împăratū ; și toți cu totulū oropsea pe țigancā când s'a auđitū istoria nelegiuirilorū sale.

Incălecaii p'o șea, etc.

NOTA. Comunicatū de soția mea, Sebastica, și auđitū în copilăria ei pe la 1858 de la o servitóre Joița fatā dintr'unū satū din Ilfovū.

Publicatā pentru intāia óră în *Legende saū Basmele Romānilorū*. P. II, f. I, la 1874.

XXXIV

HOȚU ÎMPERATŪ

fostŭ odată ca nicî odată; etc.

A fostŭ odată unŭ împăratŭ mare și puternicŭ. Abia la vremea cărunteței dobândi și elŭ unŭ copilŭ. Bucuria lui fu nespusă când se vădu și elŭ tată, și totă împărăția lui fu veselă dimpreună cu dēnsul: căci acestŭ împăratŭ era bunŭ, dreptŭ și temătorŭ de Dumneđeŭ. Pentru acēsta elŭ făcu multŭ bine poporului sēŭ. Și toți într'unŭ gândŭ și într'o glăsuire dete mărire. Domnului că s'a înduratŭ a le da unŭ moștēnŭ alŭ împărăției.

Acestŭ împăratŭ puse de gândŭ ca pe fiulŭ sēŭ să-lŭ dea să învețe tōte meseriile și tōtă procopsēla cărturarilorŭ.

Fiulŭ împăratului crescea într'o lună cât alții într'unŭ anŭ. Când fu de optŭ ani, părea că este de optŭ-spre-șapte.

Daca vădu așa, tată-sēŭ, împăratulŭ, ilŭ dete la carte; după ce învță filosofia și citirea pe stele, de la cei mai iscusiți dascăli. ilŭ dete la celŭ mai meșterŭ vraciŭ de învță și meșteșugulŭ lécurilorŭ.

Vădēndŭ tată-sēŭ, împăratulŭ, că fiu-sēŭ are ținere de minte grozavă, și ia în capŭ ușorŭ cele ce i se arăta, se umplu de mulțumire sufletēscă, căci Dumneđeŭ îi dase unŭ copilŭ tocmai după gândulŭ sēŭ.

Învțăndŭ elŭ tōtă cartea, împăratulŭ a începutŭ a trimite pe fiu-sēŭ din cetate în cetate să învețe tōte meseriile. Cum aușea că în cutare cetate este câte vr'unŭ meșterŭ mai dibaciŭ, și că acea meserie nu se află pe la dēnsulŭ, îndată ilŭ trimetea să învețe și acea meserie.

Astŭ-felŭ umblă fiulŭ împăratului din țēră în țēră, ca și unŭ

pribégü, până ce învătă toate meseriile de pre pământü. Şi întorcându-se la palaturile tatălui său, socotea că acum s'a sfirşitü; are să se strângă de pre drumurî.

De bucurie că are unü fiü așa de pro-opsitü și de iscusitü, tatălü său făcu o masă mare, unde chema pe toți împërații veciniî lui, ca să le arate fiulü său procopsela.

Însuși fiulü împëratului porunci la bucatari și le arată cum să facă bucatele. Meseniî nu sciaü cum să mai laude gustulü acestorü bucate. Când étă, că vine și fiulü împëratului la masă. Se chefură, deci, și scii, vorba äluia, vorba vorbă aduce. Începură împërații a povesti despre judecătii și dreptătii ce făcuse fie-care în împërația sa. Între altele unulü spusese că se va căi câtü va trăi elü, pentru că a osinditü pe unü omü dreptü învinovătitü fiindü că arü fi furatü nisce lucrurî; pe când altulü a fostü hoțulü, precumü se dovedi mai în urmă.

Cum auđi împëratulü care dedese ospëtulü, se întörse către fiulü seü și đise :

— Scii că, dacă unü împëratü voesce să fie dreptü și adevëratü stăpănitorü supușilorü seî, trebuie să scie toate meseriile, ca să cunoscă prin însuși ochii seî păsurile fie-căruia. De aceea, fëtulü meü, te-am datü să înveți toate meșteșugurile. Nu mi-a venitü în gândü că și hoția este unü meșteșugü. Acësta îți remâne să mai înveți după care te vei face unü împëratü ca Solomonü împëratü și cum altulü nu va mai fi pe lume.

— Ii! tată, respunse fiulü de împëratü carele se rușină și se roșise ca o sfeclă, cum de mă osândesci astü-felü ca pe unü vinovatü de codru.

Și sculându-se de la masă, se duse, unde se duse elü, și se întörse numaî-de-cätü, peste așteptarea tutulorü, cu o slugă a lui credincioasă, aducëndü nisce scândurî, stinghiî, drugî, odgöne și pânze. Cu aceste se apucă, ajutatü de sluga lui, de clădi unü felü de foișorü.

Gätindu-se foișorulü, se urcă într'ënsulü și învartindü nisce șurupurî și nisce vârtejuri la nisce meșteșugurî ce avea acestü foișorü, începu a pluti în vintü; și pe când se totü urca, elü își luă đioa bună de la toți ce-î de față, care remăseseä cu

gurile căscate și cu ochii blejdiți la dânsul. Mumă-sa câtă p'aci era sa-î vie rău de inimă rea; dară își ținu firea.

Du-a ce îl perdură din ochi, meseni se sculară și se împraștiara ca pui de potirniche, ne mai voindu a adăoga mabnirea împăratului, care se vede de pe față că era prea mare.

Fiul împăratului, după ce călători câtă-va prin vâsduh, prinse a se coborî. Ce să veți Dumneata? Osânda îl duse a sa lăsa tocmai dinaintea unei cocioabe de bordei sârăcăcios.

Era séra. Bătu la ușe. Cei din năuntru, o pereche de ómeni jigariți, întreba:

— Cine e acolo?

— Om bun, le respuse fiul de împărat. Deschideți că sunt un călător.

Îi deschiseră. Când intră în bordei, el băga de sémă că muerea aruncase ce-va sub pat.

— Dară ce vînt te aduce pe la noi?

— Sunt străin. Acum am sosit din alte împărații. Rogu-vă să mă găsduiți.

— Bucuros, cu ce vom putea.

— Fórtă vă mulțumesc, le mai dîse el. Nu vă va fi de géba. Dar de ce vă stinghiriți din lucru? Lucrați, nu vă opritți pentru mine. Am băgat de sémă că făceați ce-va când am venit!

Muerea vru să îndruga câte-va minciuni. Dară bărbatul îi luă vorba din gura și dîse:

— Să-ți spunem drept. Dumneata ești óspetele nostru, și cređu că nu ne vei da pe mâna stăpânirei. Eú sunt hoț. Meseria acésta nu mai are căutare, de când împăratul a pus nisce slujbași ai dracului de strasnici și de aspri pentru unii canoi. A bea ne mai țiuem dilele, cu câte o găină sau altă pasere ce putem să cîordim de pe ici, de colo. Și tocmai jumulea o gâscă nevastă-mea când ai venit D-ta.

— Tocmai ce căutam și eú. Dumneđeú m'a adus la voi.

Scóteți gâsca de sub pat și face-vă-ți meșteșugul. De adî în colo sunt alú vostru. Mă bagú ucenicú la D-ta să mă înveți acestú meșteșugú.

Și până jumuli și găti găasca, fiul împăratului eși afară, își strânse foișorul, desfăcându-l din toate încheeturile, și-l puse bine, unde să nu dea nimeni peste dânsul.

Se puseră deci, la masă și se chefură pînă ce cocoșii începură a vesti că vine alba în sat.

A doua zi se înțeleseră ei la cuvinte, și fiul de împărat rămase sub ascultarea hoțului, ca să învețe meșteșugul de la dânsul.

— Totu meșteșugul este, și se hoțul într'una din zile, să ciordesci, fără să te prindă cine-va.

Să buzunăresci și pe dracul, fără să te vadă nici pui de om sau de altă gadină;

Să n'apuce să cadă și tu să găsesci;

Orî ce ți s'o părea că nu este pus bine de altul, tu să ei și să păstrezi;

Marghiolia, victeșugul, îndrăsnela, istețimea, sotia și cu totu nêmul lor, să fie uneltele tale.

Fiul de împărat asculta și băga la cap.

După trecere de timp, în care fiul împăratului se îndeletnicise la meșteșugul hoției, vedându el că lucrurile îi merg strună, și se;

— Meștere, când ai de gând să mă scoți calfa?

Când mi-oî fura ipângéoa de pe mine.

După ce mai trecu, merseră într'o zi la vînat. Acolo în pădure, stîndu să facă popas, se tolăniră fie-care pe ce avea, la umbră de copaci și la rîcôre, ca să și aromeze ore-cum. Hoțul își așternuse ipângéoa.

De odată hoțul auzi miercăitul unui epure, ca și când îl apucase ogarul. Se scolară, se uită prin prejur, și nu vede nimic. Soțul se, fiul împăratului, adormise, și-i da nise sforăeli de părea că mănă porci. Se culcă érași.

Nu ședă mult, și tocmai când era să-l fure și pe el somnul, auzi încă odată același miercăit și cu totul p'apropé.

Odată sări drept în sus.

— Ce naiba, trebuie să fie ce-va. Mă repedă să vedă ce dracovenie să fie aceea.

Și fiindu unu crângulețu într'o depărtare câtu arunci cu piatra, se duse într'acolo, de unde i se păru lui că vine miercăitulū epurelui.

Pe când se ducea hoțulu, fiulū împăratului se scōlă binișorū, și piș! piș! îi ia ipângéoa frumușelū, o îndoesce și o ascunde într'o scorbura de copaciū, și érašī se culcă.

Acestea le făcu elū mai iute de câtu ai gândi.

Hoțulu, daca vēdu că nu este nimicū în crângū, dete tuturilorū rēilorū și epure și totū, și se întorse să se odihnescă. Când, ia ipângéoa de unde nu e. Se uită prin prejurū, și nici o frunđuliță măcar nu se mișca. Fiulū împăratului horcăia de socoteai că o să deștepte și pe morți.

Bietulū hoțu remase ca lovitū de trăsnetū. Simți că altū n'are cine să-ī fi jucatū renghiulū acesta, de câtu uceniculū lui.

Se suci, se învėrti, dete tārcole prejmetelorū; ipângéoa nu e. În cele din urmă, după ce ilū încase necazulū, se duse să-și deștepte uceniculū.

Acesta dormea mortū. Ilū sgudui, ilū scutură, ca de când începuiū să vē povestescū, și abia, abia se deșteptă.

Somnorosū cumū era, și totū frecându-se la ochi începu să se jeluiască că n'are parte să dormă și elū măcar unū somnū, și că din pricina asta o să se ducă de la unū asemenea stăpīnū, care nu-ī dă răgazū câtū arū arome cine-va.

Hoțulu vēdu că uceniculū lui are să-lū întrécă, și dișe:

— Ia lasă astū-felū de vorbe, ci dă-mī ipângéoa, că acumū ești calfă, ai scăpatū de ucenicie.

Când auđi fiulū împăratului de unele ca acestea, se duse într'unū sufletū de-ī aduse ipângéoa, și legară amāndoī tovrășie pe bine și pe rău.

Începuse a mișca binișorū la meseria lorū, de când se făcură tovarășī. Vedī că fiulū împăratului era mai agerū de mână, mai istețū și mai îndrășnețū.

Într'una din đile feciorulū de împăratū se duse la vėnatū, ia așa camū în doru leli, fiindū că n'avea altă trėbă. Umblāndū elū prin pădure, odată aude unū grobăitū de porcū p'apropē de dēnsulū; caută, și mai iute de câtū ai gândi, fu și acolo,

Cândü, ce să-ı vadă ochii ? Unü mistrețü câtü tóte ȃilele de mare prăvălise pe unü flcăü tinerü la față, și se silea a-și descurca colțiı din arculü flcăului spre a'lü sfășia.

Fiulü împăratului își scóse cuțitulü de vınătóre, și cu unü curajü ne mai auđitü se repede asupra mistrețului, îi înfige cuțitulü dreptü în ochiü, și flü dá tumba peste capü, îi mai dá vr'o doë loviturı bune în capü și-lü lasă mortü acolo locului.

Făcu ce făcu și aduse nițică apă în căciulă, stropi pe flcăulü care leșinase, și flü mai învioră.

Acesta când se deșteptă și vėdu pe izbăvitorulü sėü, ȃise :

— Cere-mı orü câtü vei voi și-ți voiü da, pentru această facere de bine.

— Banı aü și țiganiı, îi respuse fiulü de împăratü, dará cinste nu. Să nu socotescı că pentru banı amü făcutü ce amü făcutü eü acumü pentru tine.

Se rușină óre-cumü flcăulü cu pricina ; dará mai prindėndü limbă, îi spuse șiretenia, cum venise în vınătóre cu mai mulți tovaroși, cum ȃarise mistrețulü și se luase după ȃensulü, și cum nu-lü lovise bine, și elü se năpustise asupra lui și-lü prăvălise de era să-lü trimiță pe lumea cea-l-altă.

Pasă-mi-te și acesta era fiü de împăratü, și încă fiulü împăratului locului acelaia.

Se împrietiniră și se duseră la palaturile împărătescı. Împăratulü nu scia cum să mulțumescă streinului că i-a scăpatü copilulü de la mórte. Íi dete voe ca să vie în palatü orü când va voi, fiind că elü nu priimi nici o altă respłătire.

Streinulü fiü de împăratü, de câte orı mergea pe la împăratulü, de atâtea orı elü cerceta și băga de sémă la totü ce era pe acolo.

După câtă-va vreme, elü ȃise odată tovaroșului sėü :

— Tovaróșe, mi s'a uritü cu borfășia, să facemü și noi o hoție, care să se mai simță.

— Ce vrei să facemü ?

— Eacă, să mai mergemü și pe la hasnaoa împărătescă, că dórá n'o fi focü.

— Da ce stai D-ta de vorbesci, omule ? D'apoi acolo, aoleo ! ce de păzitori mai sunt.

— Noi să mergem pe unde nu sunt păzitori.

Se hotărîră, și într'o noapte și plecară. Ei își luară și uneltele trebuincioase. Și fiind că fiul de împărat scia toate meșteșugurile, el cunoscă și țădăria. Se apucă și numai din două casmale, scose câte-va cărămiți câtă putea. omul, să intre. Acesta pe de la uliță pre unde nu țăzea nimeni. Elu intră, umplu două căciuli cu galbeni și eși. Apoi potrivă cărămițile la loc, ca să nu se cunoscă pe unde au intrat.

Nu se pôte spune bucuria ce avură când se vedură cu atita căcălău de bani. Veniră acasă și dormiră, ca și când usturoiul nu măncase și gurile nu le miroseau.

A doua zi mare vâlva se făcu în orașu când se află că s'a spartă visteria împăratului. Toți se minună și se cruceau nedomirindu-se pe unde să fi intrat tâlharii.

Nu mai puțin și împăratul intră la chibzuiră, cum ară face să prindă pe acești hoți, cutezători.

Fiul împăratului, celu ce făcuse bosmaoa, se duse ca totu-d'auna pe la împăratul, se făcu și elu că se miră de atita cutezare, și di se :

— Celu ce a făcutu o asemenea hoție îndrăsnită, nu se pôte să nu mai vie măcaru încă odată.

Împăratul locului puse totu felul de pasnici la visteria lui, și aștepta.

Hoții, după câte-va zile, când se mai potoli vâlva, veniră erași,— fiind că se deduciseră ca calul la țerițe,— scose cărămițile, și fiul împăratului di se tovaroșului său :

— De rândul trecut amu intrat eu ; acum intră tu. Așa mi se pare că cere dreptatea.

Tovaroșul n'avu ce di ce, căci așa era. Intră deci în hasna, și fiind mai lacom, luă câți galbeni putu elu duce și-i aduse tovaroșului la gură. Acesta îi priimi. Când să iasă și elu hiț ! în sus, hiț ! în jos, se simți că este prinsu în lațu, și ca nu pôte eși. Fiul împăratului n'avea timp de perdut, ce

să facă? Se apuca și elū de-ī tăe capulū, flū luă cu dēnsulu și p'aci ți-e drumulū.

Dară când ajunse acasă? aoleo! Unde era Dumneḃeū să vadă bocetele și vaetele muerii, când îi arăta capulū bărbatului ei? Țipa de socoteai că o pune în țepă.

Fiulū împēratului îi puse mâna la gură și-ī ḃise:

— St! că ne-amū topitū. Să nu te auḃă cine-va că nu e bine de noi.

Și după ce îi spuse tótă șiretenia pricinii, o împăcă spuindu-ī că-ī lasă ei toți banii ce aū furatū, și îi mai făgadui ca-ī va aduce și trupulū bărbatului, ca să-lū ingrópe ca ómenii și cu tótă rēnduiala.

Eară dacă se făcu ḃioă, slujitorii împērătescī gāsiră trupulū fără capū și-lū duseră la împēratulū.

Acesta se da de cēsulū morții și mai multe nu, cum de să nu prinḃă pe tálharū viū nevălămatū.

Fiulū împēratului se duse și elū pe la palatū și auḃindū cele ce se plānuiaū, se pregăti și elū a-și ține făgăduiala ce dase nevestei tovarășului sēū.

Sfatuindū cei doi-spre-ḃece boerī, socotiră cu mintea lorū că tálharii trebuie să fie celū puținū doi, că celū viū este peste póte să nu vie a lua și trupulū mortului. Gāsiră, decī, cu cale a pune trupulū celū fără capū în mijloculū pieței, pe o schelă cu trei trepte, și de jurū împrejurū slujitorii împērătescī, cari să păzescă tótă nóptea.

Așa și făcură.

Fiulū împēratului, hoțulū, se duse și elū de cumpără o mărțogă de calū răpcigosu și bubosū, și slabū, de era numai pielea și osulū, mai cumpără o odorógă de căruță și unū butoiu de rachiū. Și după ce încarcă căruța, inhámă la dēnsa rabla lui de calū și o porni în spre loculū unde era pusū trupulū mortului spre vedere.

P'aci prin prejurū era o uliță noroiósă. P'acolo avu poftă elū a trece. Când ce să vedeți Dumnévóstră, cinstiți boerī? Unde mi se nomoli oțopina de calū, de nu mai putea nic piciórele să-și le misce, necum să mai tārască și căruțulū cu

butoiul de rachiu. Hi! în susu, hățu! în josu; să se misce din locu calul, ba.

Și unde mi-ți începu a face o gălăgie, de credeaî că s'a aprinsu târgul.

Căpetenia păzitoriloru trimise pe unul să vedă ce pacoste a mai datu peste nevoiașulu ăla de omu, carele are de gându să scôle totu orașulu în gura lui.

Vedându-l păzitorul cum se nevoia a-și scôte calul și căruța din noroiu, i se făcu milă de el.

Fiul împăratului, cum flă vedu, îi duse :

— Du-te, neiculiță, de mai ado vr'o câți-va omeni de-:ni ajutați să esu din acestu noroiu, și vă voiu cinsti ca pe nisce omeni de trebă.

Îndată veniră mai mulți păzitori, îi luară și calul, și teleguța și butoiu și totu pe susu, de-l scoseră din glodul unde se nomolise.

Elu nu scia cum să le mulțumescă mai bine; își frământa mâinele de bucurie și prinse a da cepu butoiulu. Le dete de beu câtu poftiră, și duse și celoru ce remăseseră de pază pe lângă trupul mortulu celă fără capu.

Nu trecu multu și toți păzitoriî fură coprinsi de unu somnă soru cu mórtea. Unde imi mai sforăia voiniciî noștri de paznici, de pare că era cine scie cē mare turmă de rimători. Pasă-mi-te rachiul din butoiu era cu afionu.

Fiul împăratulu cum îi vedu lungiți și trântiți ca cine scie ce blende, se apucă de-î desbracă de hainele lor și îi îmbracă în haine călugăresci. Apoi luându trupul mortulu se duse în trebă lui.

Când vedu femeea trupul, érá începu a se boci. Elu érá îi puse mâna la gură și o opri de a face sgomotu, căci, de se va afla, nu va fi bine de ei. Ea tăcu după ce vedu că nu e glumă, și priimi și cea mai mare parte din suma furată. În chiar aceeași nópte, ei se puseră și îngropară mortulu.

Când se deșteptară păzitoriî, și se vedură îmbrăcați în haine călugăresci, nu puteau crede celoru ce li arăta. Se mai frecară la ochi, se mai uitară, și vedură că așa este. Celu ce se de-

șeptase mai întâiu, se duse la tovarășul de lângă dânsul și începându a-lu înghioldi, îi dîse :

— Moș călugărașu, moș călugărașu, ce cați tu aci ?

— Dară tu, călugăre, ce cauți ? îi respunse.

Atunci toți de odată începură a răcni unul la altul :

— Ce cauți aci, călugăre ? arătându-se cu degetul.

Și se făcu o tulburare și o rescolă între dânsii de nu-i putea da nimeni de căpătiiu. Ei ! tocmai târziu se desmeticiră și se domiriră, că omul cu rachiul de astă noapte, n'a fostu lucru curat.

Dară când îmi vedură că trupul lipsece ? atunci, atunci : unde îmi începură o certy și o hălălae între dânsii de-ți venea să-ți ei câmpii. Se învinovăteau ca dracii uni pe alții.

— Ba că tu ești de pricină.

— Ba că tu ne-ai făcutu să bemu rachiu.

— Ba că tu ne-ai îndemnatu să ne ducem să-i ajutam.

— Ba că tu ai fostu cel d'intiiu care ai beutu.

Tote erau cum erau. Dară cun și când s'au călugăritu ei ? și cum să se înfățișeze ei la împăratul.

N'avu încotro. Așa se duseră.

Împăratul se luă cu amândouă mâinele de barbă când vedu că vine la dânsul o certy de călugări. Elu nu scia, veți, cine sunt și ce vrâu.

Când află că sunt pasnicii lui, unde mi-lu umflă un rîsu d'alea cu lacrimi, și rîse până ce se strambă.

Pasnici, bietu, deteră în genuchi și-și cerură ertare. Ei spuseră totă șiritenia.

Îi ertă împăratul de vr'o osândă, chipul ; dară intră la mai mare grije. Elu se temea ca nu care cum-va acestu hoțu atât de iscusitu să nu-i ia și domnia. Nu mai cbemă sfatul împărăției, fiindu că începuse a-lu cam bănu și pe dânsul, ci își frământa cugetul, ca ce aru face să pue mâna pe hoțu spre a-i face de petrecanie.

Hotări dară, elu cu mintea lui, ca să iscodescă și pe mari și pe mici, să ispitescă și prin boerime și prin prostime, ca

dór', dóră va ajunge să pue mâna pe unŭ așa tâlharŭ vestitŭ, care îlŭ pusese pe așa gândurŭ negre.

Pentru acésta puse să se gătéscă unŭ ospéțŭ înfricoșatu, la care pofti numai boerime néoșe. La acestŭ ospéțŭ fu poftitŭ, fără dór' și póte, și fiulŭ de împératŭ celŭ streinŭ.

La đioa hotărâtă se adunară toți óspeții. Veseliile se întinseră până nóptea târđiŭ. Căci, după ce se sculară de la masă, se puseră pe jocŭ. Și tragei la danțurŭ, la horŭ, la brăurŭ, până ce, când se deșteptară, ajunseră pe la cântatulŭ cocoșilorŭ din mieđulŭ noptii.

Când să se spargă adunarea, împératulŭ veni la mijlocŭ și đise cu graiŭ cam poruncitorŭ :

«Boeri, dumnévóstră, nóptea este înaintată, și ca să nu se întâmple cui-va vre-o metéhnă de la niscai-va duhurŭ necurate, orŭ făcétorŭ-de-rele, eŭ amu gasitŭ cu cale în mintea mea să mâneși aci până la đioă. Camara este mare ; vē încape pe toți. Alăturŭ de aci este cămara fiícei mele. Fiți fără grije și vē repausați de ostenelele danțului și săltărilorŭ din asta nópte. Domnulŭ să privegheze asupra vóstră a tuturilor.»

Așa đise împératulŭ, și așa trebuia să se facă. Că hŭr, că mŭr, pace ; đisa împératulŭ nu se putea desđice.

— Vai, de mine ! tată ; cum să mă culcŭ eŭ cu ușa descuiată, alăturŭ cu cămara unde are să dórma atâtăa bărbați streini, đise fata, tatălŭ sŭ.

— Nu numai atâtŭ, fata mea, dară încă să fiŭ cu lumina-rea stinsă și să ai la îndemână nițelŭ mucŭ de lumina-rea. De va veni cine-va la tine, tu să-lŭ mângâi cu mâna pe obrazŭ, rugându-lŭ să măi stea ; și mângâindu-lŭ să-lŭ mánjescŭ nițelu cu mucŭ de lumina-rea, și acésta, draga mea copila, cu atâtŭ măi multŭ trebuie să o faci, cu câtŭ ea este pentru mântuirea împărăției.

Pasă-mi-te împératulŭ umbla să prindă pe hoțŭ, prin viclenie. Asta fu chemarea boerilorŭ la ospéțŭ. Căci, își đicea împératulŭ, de va fi dintre boeri unŭ asemenea omŭ istețŭ, trebuie să fie și îndrăsnețŭ. De nu va fi dintre boeri, apoi totŭ cu tertipurŭ prin tagma prostimei să-lŭ cautŭ.

Hotărârea împăratului se puse în lucrare întomai. Se culcară toți cu totul și adormiră. Numai pleopele fetei de împărată nu puțură da în gene, cătuși de câtă.

Fiul de împărată celă boțu, nici elă nu adormi măcar câtă ai da în cremene. Elă își totă răsucea mustața și se încumetea, ducese-va oră ba? Eară când fu cam pe după miezul nopții, când și apele dormă se sculă binișoră, se uita pe la soții se, cari toți dormeau humben, și piș! piș! trecu în cămara fetei de împărată, o sêrută și se întorse apoi să se culcă și elă.

Fata împăratului își facu dresurile cum o învățase tatală seă, împăratulă.

Hoțulă, până a nu se culca, se duse la doniță să bea nițică apă, căci îi era sete. Uităndu-se în doniță, elă vedă că pe obrazulă lui din stânga suntă nisce pete negre. În camara unde dormeau oșpeții împăratului lumînarea arse totă noptea.

— El așa mi ț-a fostă povestea? dișe elă încetișoră, stai măi, dară, să-ți arătă eă cu cine ai a face.

Și cu inima tâcândă, și umblândă mai ușoră de câtă o pisică când pândesce la șoreci, luă muc de lumînare și mânji pe toți oșpeții cari dormeau, pe obraz, la felă cu mânjitura lui de pe față, apoi se culcă și elă.

Împăratulă se sculă mai de dimință de câtă toți. Și în revêrsată de diori vine prin cămara unde dormeau oșpeții, spre a se uita la dênșii, nu care-cum-va este vre-unulă din ei mânjită după cum își povațuise fata.

Când colo, ce să-i vadă ochii? Toți erau mânjiți. Speriată, se duse într'ună sufletă în cămară unde dormea fie-sa; și cu graiă neliniscită dișe fie-sei:

— Bine, frate dragă, toți te-aă sãrutată?

— Ba nu, tată, unulă numai a venită, pe care l'amă mânjită, după cum mi-ai poruncită dumneata.

— Și-lă cunoscă?

— Ba nu, căci era întunerecă.

Împăratulă își mușca buzele. Apoi porunci păzitoriloră să nu lase pe nici unulă din oșpeți care ară voi să plece.

După ce se făcu dioă bine, veni împăratul éráşî în mijlocul óspeţilor şi díse cu glasú mare :

— Boerî dumnévóstră, hoţulú care a tulburátú o ţeră prin íscusińta, măiestria şi ísteţimea lui, şi care mî-a rápitú odihna sufletulú meú, se aflá în mijloculú Domniei-vóstre, şi îlú rogú sá se dea de faţă, pe făgăduiala mea de împăratú că nu-í voiú face nimicú.

Toţi boerî începurá a-şi scutura hafńele şi a se lepáda ca de satana de o astú-felú de nápaste, dícendú :

— Departe de noi o astú-felú de bănuială. Noi nu sciamú la sufletulú nostru nici o faptă neomenósă sá fi sávérşítú, nici cu scińţá, nici cu nescińţá.

— Acuma nu este vorbă nici de ocară, nici de pedépsă. Totulú este sá se dea pe faţă, şi mă jurú pe viulú Dumneđeú şi pe stema mea de împăratú, că nu numai nu-í voiú face nimicú réú, dará íncá íí voiú da pe fata mea după dénsulú.

Atuncî eşi în faţă streinulú fiú de împăratú şi díse :

— Eú suntú.

Párv multú bine împăratulú când îlú véđu. Eará elú íşî ceru voe sá íasá afará, şi se jurá pe cuvîntulú lui de cruce de voinic că se va întórce ínainte de namieđi.

Ímpăratulú cređu şi-í dete voe. Elú se întórse, cu mai multí ómenî ínsăxánaţi cu bucăţelele foişorului seú. Şi acolo de faţă cu toţi, aşedá fie-care lemníşorú la ímbucătura lui şi cládi foişorulú din noú. Apoi, viindú ínaintea împăratulú, íí sêrutá mâna. şi ceru ca soţia lui, fata împăratulú, sá se urce cu dénsulú în foişorú, ca de acolo sá mărturiséscá, cine este şi ce a făcutú.

Ímpăratulú priimi.

Cum se suirá în foişorú, fiulú împăratulú prinse a întórce virtejele; şi, pe când foişorulú începu a se sui în slavá, şi a pluti în aerú, el díse cu graiú lámuritú :

— Să sciţi că suntú fiú de împăratú, că mî-a fostú datí sá-mí furú nevasta, ceea ce şi făciú, şi că acum mă ducú la împăraţia tatálui meú.

Astú-felú vorbindú, foişorulú se urca mereú páná când se

perdu din ochii tuturilor, ce remaseră cu gurile căscate uitându-se la dânsul.

Eară dacă se cobori la palaturile tatălui său și-și arată cartea de meșteru de hoție, precum și nevasta ce-și aduce totu prin furțișagă, se înveseli tatălă său, și coborându-se din scaună, înalță pe fiulă său, ȃicându :

«Sciū acum că are să se ducă pomina de domnia fiului meu peste țeră. Sciū că popórele aū să scie și ele acum ce este dreptatea, căci a fi bună domnitoră și dreptă, trebuie să scii totulă».

După ce se înscăună, trimise solă la socrulă său cu carte prin care îi spunea că s'a urcată în scaunulă tătâne-său, și multă se bucură acelu împărată de noroculă ce da-se peste fie-sa.

Eară eū încălecaiă p'o șea și v'o spuseiă dumnévóstră așa.

NOTA. Comunicatū în 1874 de ună farmacistă militară bucu-reștenu din garnisona de la Iași, unde ședu mai mulți anī.

XXXV

LUCEAFĂRUL DE ȚIOA ȘI LUCEAFĂRUL DE NOAPTE

fostu odată ca nici o dată; etc.

A fostu odată unu împăratu și o împărătesă; ei nu făceau copii; umblase pe la toți vracii și vrăjitorii, pe la toate babele și cititorii de stele, și toți remaseră de rușine, căci n'avură ce le face. În cele din urmă se puseră pe posturi, pe rugăciuni și milostenii; cându, într'o noapte, Dumneșu vedându rîvna lor, se arată împărătesei în visu și Țise:

— Rugăciunea voastră amu aușit-o și veș face un copilă cumu nu se va mai afla pe fașă pămîntulu. Măine să se ducă Împăratulu, bărbatulă tēu, cu undișă la gârlă, și pescele ce va prinde să-lu gătesci cu mâna ta și să-lu mâncați.

Nu se făcuse încă bine țioă și împărătesa se duse la împăratulu și-lu sculă Țicēndu-i:

— Împărate! scolă c'a sositu alba în satu.

Dar asta, respunse împăratulu, ce ai astă-Ți să mă scolă așa de noapte; nu cașe cumu-va vrăjmașii au călcatu hotarele împărăției mele?

— Din mila lui Dumneșu, de nici unele ca astea n'amū aușitū; dară amū visatū éca ce.

Și-i spuse visulū.

Împăratulu cum auș, sări din așternutū, se îmbracă, luă undișă și se duse la pirău găfăindū. Aruncă undișă și nu trecu multū, și vedū pluta undișii mișcāndu-se. Trase undișă; când. ce să vedū; unū pesce mare, cu totulū și cu totulū de aurū Dōră că nu-i căduleșin de bucurie. Dară-mi-te când ilū vedū împărătesa? Ea fu și mai oleoleo.

Găti împărătesa singură cu mâna ei pescele și mâncară. Ea îndată se simți însărcinată.

Róba care ridică masa vėdu pe talerul împărătesei unu osu de pesce, și o bātu gândurile să sugă acelū osu, ca să scie și ea gustul bucatelor gătite de împărătesă.

Cum supse osulū, se simți și ea însărcinată.

După noă lunī născu împărătesa, dioa, unū copilū frumosū, frumosū, ca unū ângerașū. Peste nópte născu și róba unū copilū, aidoma ca alū împărătesei, în câtū nu aveau deosibire unulū de altulū. Cum era copilulū împărătesei era și alū róbei. Semėnaū, cum se dice, ca doē picăturī de apă.

Fiulū de împēratū i s'a datū nume de *Busuiocū*, őră fiulū de robū, *Siminocū*.

Crescēndū împreună și făcēndu-se mari, i-a datū la carte, și învățau într'o di -cătū învăța alți copii într'unū anū. Când se jucaū ei în grădină, împărătesa se uita cu dragū la dēnșii de pe ferēstră.

Se făcură mari. Ei semėnaū atātū de multū în câtū nu cunoscea nimenī care este fiū de împēratū și care de robū. Boiulū lorū era mândru, amēndoi aveau pe *vino'ncóce*, vorba lorū era vorbă cu lipiciū și amēndoi erau voinici, nevoe mare.

Intr'o di se hotărără să mērgă la vīnătore. Împărătesa se totū ciutea cum să-și cunoască pe fiulū sēu; fiindū că și fețele și îmbrăcămīțile fiindū la felū, de multe orī nu putea să deosibēasca pe unulū din altulū. Se gândi să facă fiulū sēu unu semnū. Ilū chemă, prefăcēndu-se că îi caulă în capū, îi înodă doē vițe de pērū, fără să scie elū. Apoi plecară la vīnătore.

Alergară sburdaticī prin cāmpiile înverđite, și se sbeguiau ca mielusei; culeseră la floricele; se udarā de rouă, privirā fluturii cum săltaū și săreaū, din flóre în flóre, cum albinele culegeau cēra și aduna mierea, și se desfătarā fórte multū. Apoi merseră la fântānă, bēurā apă de se răcorirā și priveau cu nesațiū cum se lasă cerulū în departare pe pāmēntū, și arū fi doritū să mērgă pīnă la sfârșitulū pāmēntului să vadă cerulū din apropiere, saū măcarū pīnă vorū da de locurile acelea unde pāmēntulū este ca piftia.

Apoi intrară în pădure. Când vedură frumusețile pădurilor, remaseră cu gurile căscate. Vedî că ei nu mai veduseră d'alde astea de când îi făcuse mă-sa. Când bătea vîntul și se mișca frunzele, asculta la fîșuitul lor și li se părea că împărătésa umblă tîrîndu după sine rochia cea de mătase; apoi se aședară pe érba fragedă la umbra unui copaciú mare. Aci se puse a cugeta și a sfătui cum să începă vîntórea. Ei, nici una, nici alta, voiaú să vîneze totú lighioní sêlbaticé.

Păserelele cari alergaú împrejurulú lor și se puneau pe crácile copaciului, nici nu le băgaú ei în sémă, lorú le era milă să-și pue mintea cu ele; dară le plăcea să le asculte ciripindú. Păserelele, p'arcă băgaseră și ele de sémă una ca acésta, și nu se sfaú, ba încă cântaú de se spârgeaú; érá privighetorile trágeaú la gîmparale numaí din gușe, ca să fie mai dulce cîntarea lorú. Și așa, stîndú ei aci și sfátuindu-se, pe fiulú împératului ílú apucă o moliciune de nu putea sta în susú și íși lăsă capulú în póla lui Siminocú, rugându-lú să-i caute nițelú în capú, pînă va aromi elú.

După ce îi căută, ce-í căută, Siminocú se opri și díse:

— Ce este asta din capulú têu, frate Busuiocú?

— Ce să fie? Sciú eú de ce mă întrebí, frate Siminocú?

— Eaca vedú, respunse Siminocú, că doá vițe de pèr în capulú têu suntu ínnodate.

Cum se póte? díse Busuiocú.

Acésta supérá atátú de multú pe Busuiocú, în câtú hotári să plece în lume.

— Frate Siminocú, díse Busuiocú, eú mă ducú în lume fiindú că nu potú să pricepú de ce mama mí-a ínodatú pèrulú când mí-a căutatú în capú.

— Mèi, frate Busuiocú, íi respunse Siminocú, vino-ți în fire și nu mai face una ca asta. Căci daça împărătésa fi-a ínnodatú pèrulú, nu cređú să o fi făcutú cu vre-un gîndú réu.

Busuiocú ínsă a remasú nestrámutatú în hotárárea sa, și când și-a luatú rémasú bunú, de la Siminocú, i-a dísu:

Na, frate Siminocú, batista asta. Când veí vedea pe dènsa, trei picáturi de sînge, să scii că suntu mortú.

— Să-ți ajute Dumnezeu, frate Busuioc, să nimeresci cu bine; dară e, încă odată te rog, pentru dragostea mea să rămâi, să nu mai pribegesci p'în lume.

— Peste pôte, respuse Busuioc.

Apoi se îmbrățișară și Busuioc plecă; érá Siminoc remase de se uita galeșu după dânsul pînă îl perdu din ochi.

Siminoc se întorse acasă și povesti părinților tóte cele ce se întâmplase.

Împărătesa nu mai putea de inimă rea. Își frângea mâinile și plângea, de să ferescă Dumnezeu. Dară n'avu ce-și face capului, și se mângâia óre-cumă vedëndu pe Siminoc.

După câtu-va timpú acesta scóse batista, se uita la dânsa și vedu trei picături de sânge. Atunci díse:

I! a muritú frățiorulú meu. Mă ducă să-lú cautú.

Și luându-și merinde, plecă după dânsulú să-lú caute. Trecu prin orașe și sate, străbátu câmpiile și codrii, merse, merse, pênă ce ajunsese la o casuță. Acolo întâlni pe o bătrână și întrebă de fratele său. Bătrâna îi zpușe că se făcușe ginere alú împératulú din acea parte de locú.

Ajungëndú la palaturile împératulú aceluia cum îl vedu fie-sa, socoti că e bărbatu-séu, și alergă întru întâmpinarea lui. Elú díse:

— Eú suntú fratele bărbatulú têu; amú auđitú că a peritú din lume, și amú venitú să aflu de căpétéiulú séu.

— Eú nu cređú unú ca asta, díse fiica de împératú. Tu ești bărbatulú meu, și nu sciú de ce te prefací așa acum. Aú dórá credința mea a fostú pusă la cercare și eú te-amú amăgitú?

— Nicí unele din acestea nu este. Ci eú îți spuim în cugetú curatú, nu suntú eú bărbatulú têu.

Ea nu voia să cređă cu nicí unú chipú.

Atunci elú díse:

— Dumnezeu să-și arate dreptatea. Pe cine nu va fi dreptú din améndoí, să-lú creșteze sabia care stă în cuiú.

Și îndată sabia sări și creștă pe fată la degetú, și atunci cređu și ea. Apoi găsdui după cum se cuvenea pe Siminoc.

A doua di elú află că Busuioc se dusesese lá vînátóre și nu

se mai întorse. Încălecă Jeci și elu pe unu calū, luă ogari, și plecă după frate-sēu, în partea locului pe unde se dusesese acesta. Merse ce merse și ajunsese în pădure; acolo se întâlne cu muma pădurii.

Cum o vėdu, se luă după dēnsa, și dăi gónă. Ea fugea, elu după dēnsa, până ce muma pădurii vėdēndū că n'are încotro, se sui într'unū copaciū înaltū și acolo scāpă.

Siminocū descălecă și elū, priponi calulū, făcu foculū, scóse merindele și începu să mănānce lângă focū, aruncāndū și ogarilorū câte ce-va.

— Aoleo! cum mī-e de frigū, đise Muma pădurii, imi clāntānescū dinții.

— Da-te josū, îi respunse Siminocū, de te încālđesce la focū.

— Mī-e frică de cāini, đise ea.

— Nu te teme că nu-ți face nimicū.

— Dacă vei să-mi faci bine, mai đise ea, na o viță din costiță și légă-ți cāini.

Elū puse vița de costiță pe focū.

— Uf! ce greū miróse, đise Muma pădurii, costița ce ți-am dat'o și pe care tu ai pus'o pe focū.

— Ai te cară de aici, îi respunse Siminocū, și nu mai spune la nimicuri. Eaca unulū din ogari a datū cu códa prin focū, s'a pārlitū nițelū și d'aia miróse greū. Dacă ți-e frigū, dă-te josū și vin-o de te încālđesce; dacă nu, tacă-ți fleónca și mē lasă în pace, nu mē totū supēra.

Atunci ea cređu, se dete josū, și alaturāndu-se de focū đise:

— Mī-e fóme.

— Ce să-ți dau să mănānci? Eaca ia ce-ți place din ceea ce am din nainte.

— Eū voiū să te mănāncū pe tine, đise Muma pădurii, gātesce-te!

— Ba te voiū mânca eū pe tine, respunse Siminocū.

Și asmuți cāini la dēnsa ca să o sfișie.

— Stăi, đise Muma pădurii, opresce cāini să nu mē sfișie, că ți-oiu da pe frate-tēu, cu calū și cu ogari, cu totū.

Siminocū opri cāini; atunci muma pădurii icni de vr'o trei

orî și dete afară dintr'ensa pe Busuiocă, calul și ogariî ; érá Siminocă își asmuți ogariî și o făcură mică fărâmi. Deșteptându-se Busuiocă, se miră cum de vede pe Siminocă aci și-î dise :

— Bine ai venită sănătosă, frate, dară multă amă dormitū.

— Puteai tu să dormi multă și bine, daca nu eramă eū.

Apoi îi spuse totă șiretenia de la despărțirea loră pină acum.

Busuiocă bănuindă pe Siminocă că s'o fi îndrăgostită cu femeea lui, nu voi să-lă credă când acesta îi mărturisi adevărul, spuindu-î că nici prin gândă nu i-a trecută una ca asta vre-odată. Elă se făcu dărză, începândă a-și teme nevasta. Și așa puindu-î gândă rău, se învoi cu Siminocă ca să se lege la ochi, și eî pe caii loră, apoi să încalice, să le dea drumulă, și unde i-o scôte să-î scotă.

Așa făcură. Când Busuiocă aușindă ună gemetă, opri calul se deslegă la ochi, se uită și Siminocă nicăiri. Pasă-mi-te elă căduse într'o fântână și încându-se, n'a m'ai eșită d'acolo.

Busuiocă se întorse acasă, își ispiți nevasta, și ea spuse ca și Siminocă. Apoi ca să se încredințeze și mai bine de adevără, dise și elă sabiei să sară din cuiă și să cresteze pe celă vinovată. Sabia sări și-lă crestă pe dănsulă la degetulă celă mare.

Se tângui elă, se jeli, plânse cu amară că perduse pe Siminocă ; se căi că se prea iușise ; dară tôte fu în deșertă, că n'avu ce-î mai face. Atunci, plin de obidă, și de durere, nici elă nu mai voi a trăi fără de frate-său, ci legându-se éráșă la ochi, precum și pe cală, încălecă și-î dete drumulă în pădurea în care perise fratele său. Alergă calulă ce alergă, și, bândăbăcūl dete în fântâna în care căduse și Siminocă, și acolo își sfârși dăilele și Busuiocă, și de atuncea a răsărită lucăfăru de dioa, fiulă împăratulăi, Busuiocă și lucăfăru de nópte, fiulă rōbeî, Siminocă.

Eară eū încălecaiă p'o șea, etc.

NOTĂ. Povestită la 1874 de Leoni la Tanăsețcu din Bucureci, ședătoră în mahal. Dudesculăi. Publicată pentru întâia óră în *Legende* saū *Basmele Româniloră*, P. II, la 1876.

XXXVI

BAIATULŪ CELŪ BUBOS ȘI GHIGORȚULŪ

fost odată ca nici o dată ; etc.

A fostă odată unŭ băiat. Elŭ, de la nascerea lui, se pomenise bubosŭ. Ce n'a făcutŭ elŭ ca să se curețe de bube ? Dar în deșertŭ. Băieții la jocŭ și fetele la horă flŭ huïduia și fugeau de dênșulŭ ca de o lepră.

Și fiindŭ că n'avea în cotro, și elŭ, bietŭ, își înghițea amarulŭ și răbda. Nici tu jocŭ, nici tu veselie, nici tu desmierdare. Se uita cu jindŭ la cei-l-alți băeți și flcăi, cum uniŭ se încuraŭ jucându-se, cum alții se sbeguiau cu fetele, și rămnea la dênșii.

În tôte dïlele se ducea elŭ la unŭ puțŭ de aducea apă pentru casă. Drumulŭ însă îi era pe la curtea împăratăscă. Într'o dï când scose apă, vedu în ciatură unŭ ghigorțŭ. Bucuria lui, că o să aibă în dïoa aceea legumă mai deosebită. Când, ce să veđi D-ta ? pescele începu să-î vorbescă :

— Flcăule, aruncă-mă érá în puțŭ, și nu-ți face păcatŭ cu mine, că multŭ bine ți-oiŭ prinde și eŭ vr'odată.

Băiatulŭ se minună de asta ; cum de să vorbescă unŭ pesce. Simți elŭ că trebuie să fie aci la mijlocŭ ce-va nădrăvanŭ, și-î dete drumulŭ în puțŭ.

Fata împăratului nu voia cu nici unŭ chipŭ să se mărite.

Ce nu făcu bietu tată-séu, ce nu drese, ca să-și dea fata la casa ei, dară ca s'o înduplece, ba. Ei nu-î da inima să-și lege capulŭ cu nici unulŭ din pețitoriŭ ce veneau să o cêră, de și trei erau împărați și fiŭ de împărați.

Băiatulŭ celŭ bubosŭ însă de câte ori trecea cu cofa la apă

și ea era la fereastră, vedea că îi totu rîde. Elu nici că se gîndea că pentru dînsul se punea la ferestru, și că ilu pîndea pînă ce trecea; ci socotea că așu este de felulu ei cu zimbetulu pe buze. Pasă-mi-te fata împăratulu, orî că cunoscuse că elu o să fie unu om frumosu, orî că o tragea așu ca spre ursitul ei.

Ađi așu, mîne așu, pînă ce intr'o ăi, ilu chemă de vorbi cu elu. Să se prăpădescă băiatulu de rușine cînd vedu că pe dînsulu ilu chemă! se făcu roșu ca sfecla, se zăpăci pînă intr'atâta de nu știu de o cam dată să ăică nici doă bóbe legănate. Atitū de multu se fisticise elu.

Apoi țiindu-și firea, și luându-și inima în dinți, dete nisce răspunsuri de merse fetei tecmai la inimă.

Vedî că și vorba lui ca și a fetei, era vorbă cu lipiciu, dragulu neichi; fetei îi tacia inima nu-î tacia, dară lui știu că-î tacia de sta să-î iasă afară din peptu. Și dintr'acelu minutu nu știu ce făcea elu, nu știu ce dregea, că se pomenea, fără voia lui, trecendu pe la curtea împăratăscă, ia așu, numai ca să trecă.

Elu își uitase de pesce. Acum își aduse aminte de dînsulu, și ducendu-se la puțu într'o ăi se uită înăuntru și ăise :

— Pesce, pescisoru, Ghigorțule dragă, mi-ai ăisū că ai să-mi prindî bine odată, odată; rogu-te scapă-mă de bubele astea uriciose și impuțite.

N'apucă să sfișesca vorba bine, și ce să vedî Dumneata ? odată îi cădu bubele, și rămase curatū și luminatū, ca unu puiū de bradū.

Cînd l'a vedutū fata de împăratu așu mândru și frumosu, nu s'a mai pututū opri, și l'a sărutatu. Vedî că inima îi da brînci către dînsulu, și se bucură, nevoe mare, că pusese ochii pe unu așu bobocū de flăcău.

Ea frumoasă de pica, elu frumosu ca unu bujorū, vedu că suntū numai bunî de a se lua în căsătorie, și ducendu-se la împăratulu, tatălū seū, îi ăise :

— Tată, eū mi-amū găsitū logodniculū. Nu știu dacă ție îți place orî ba; dară mie imi sfișie inima după dînsulu.

— Cum se pôte să-mi faci tu astă rușine, fata mea ? Unde

ai mai auzit tu că o fată de împărat se ia de bărbat pe un flueră-vînt, golan și fără nici un căpătîiu?

— Tată, pôte să fie sărac, pôte să fie golan, cum ȕici D-ta; dară este om de omenie, deștept și apoi mie îmi place. Eu am să trăesc cu el. Pe el îmi ȕice inima să-l ia. Dacă nu vei voi să mă însoȕesc cu el, să-șci cu hotărîre că pe altul nu ia, odată cu capul.

Dacă vedu tatăl fetei, împăratul, că fie-sa pusese piciorul în prag și nu voia nici în ruptul capului să ia pe altul de bărbat, mi i-a luat binișor pe amendoi, i-a băgat într'o butie și i-a dat pe gârlă.

Ei începură a se boci și a plînge de mi ȕi se rupea rărunchii. El, biet, nevinovat, pȕtea necazul după urma fetei împăratului, căci el nici nu-i bătuse capul, ba nici că visa că o să ia de nevestă pe fata împăratului.

Vedîndu însă că cu bocela nu o scote la nici un căpătîiu, se rușină singur de sine, cum de să se arate el, cruce de voinic, așa puțin la inimă când se întâmplă de cădu în nevoe; și începu a se gândi, ea ce ar face să scape de primejdie.

Când, odată îi veni în gând Ghigorȕul.

— I!... ȕise, Ghigorȕule drăguș, acum să te vedu! Mi-ai dat doveȕi de nădrăvnia ta. Șci că poȕi multe. Scapă-mă de nevoia în care am cădu.

Abia îi eș din gură vorba cea din urmă, și, ce sa veȕi dumneata? dintr'o păzătăsă de butie, unde mi se făcu un palat, de nici împăratul, tatăl fetei nu avea așa palat bogat și împodobit cu de tôte frumuseșile lumei. Atiȕ numai, că butia ajunsese la mare, și acest palat acolo se înșinșă.

Mai gândi odată băiatul cel bubos la Ghigorȕ și dor ca palatul să se stramute într'o pădure.

Dorinșă lui se împlini numai cȕtu te ștergi la ochi.

Dar așa palat maestru, nici că s'a mai vedu, mare. Tôte lucrșorele dintr'ensul era puse la rȕnduiala lor și tôte îmi vorbeau ca nisce nădrăvane.

Ei acolo au făcut nunta. Fașă la nuntă au fost: fiarele

pădurii, copacii cei măreți, floricelele cele frumoase, păsările văduhului și stelele cerului împreună cu sânta Lună.

Trăiau acolo ei ca în sinul mamei lor. Unde se auzi la dânșii certyă! ferita sântulețulu să veđi la dânșii neunire. Căci diavolul vărajbei nu cuteza să-și vire cody între ei.

Și așa pretrecendy ei, căsătoria loră fu bine-cuventată cu uny copilașy, ce se născu implătoșaty cu uny pepty de aură. Mumă-sa, fata împăratului, cum ilă vedu așa, se sperie, și îi și puse gândy răy.

Dară fiindy rodul pântecelui seyy, îi fu milă să-și facă de petrecanie. Se duse deci de-lă puse într'uny pomă 'naltă și ilă năpusti acolo.

Venindy ursitoyele, ele ursi pe copilă că va ajunge omă mare; că va ridica tulpina din care eșise mă-sa, la mare mărire; că hrana i-o va aduce o pasere; că va întâmpina uny zabracă bună de la aly hrănitoyei seley, din care va scăpa cu fața curată; apoi că va fi povățuită de o altă pasere.

Și în adevărū, chiar de a doa-đi începu a veni uny Vulturū în tóte đilele, și a-și aduce de mâncare.

În vremea acęsta, împăratulū, tatălū fetei, plecase în vinătore cu o mulțime de curteny slujitoriy și vinătoriy. Și vineză icı, vineză colea, se depărtase de ómeniy seiy, pe nebăgatē în semy. Cum, cum, elū se rătăci, rămăind numai cu credincerulū seyy. E! ce te faci tu acum? căci seera se apropie, și locū de repausū nu este, și casă de găsduity nicı pomenelă.

Totū bijbındy ei prin amurgū, dete peste palaturile băiatulū celui bubosū. Cum ajunseră, descălecară, și voindy să lege căpăstfulū calulū de proptea porțiy, acęsta îi înfruntă, đicęndu-le :

— De, mē, neghiobilorū; da ce, aici legați voi caii? loculū cailorū este la grajdū.

Împăratulū rămase stilpity de mirare. Și apoi îi veni și cu rușine cum elū, împăratū, să fie muștratū de o proptea.

Și totū strângendy pumnii și dinții de necasū, se plimba de colo pınă colo pe din naintea porțiy, ca să se mai rēcoręscă nițelū și să-și astâmpere necasulū.

Bubosulū vĕđu de pe ferĕstră că totū umblă pe dinaintea porŭii nisce ómenĭ. lucru ce nu mai vĕđuse elū de când intrase în butie, coborĭ scara palatului, și veni la pórta de pofti pe acești cǎlĕtori înăuntru și-ĭ ospătă ca pe nisce ómenĭ de omenie și rătăciĭ.

Stăpâniĭ palatului cunoscură pe împĕratulū, dară elū nu-ĭ cunoscură pe dĕnșii; veđi că nici nu ĭ trăsnea lui prin capū ca ei să mai trăiască.

Împĕratulū nici n'avea vreme să se minuneze de ceea ce vĕđu în acele palaturĭ. N'apucă să privĕscă cu bǎgare de sĕmă la lucrurile ce mergeau singure și-și făceau slujba, și sta să asculte la altele cari vorbeau și se îmbărbătau una pe alta la lucru. Masa se puse în liniște și cu bună rânduială. Tóte își aveau vătafulū lorū: tacámurile meseĭ, trǎncănăile de la bucătarie, așternuturile, măturile de casă și de curte, grajdurile curtea, tóte erau cu rânduile lorū.

După ce ospătă ca un împĕrtū, a doa đĭ plecară vĭnătorĭi cei rătăciĭ. Gásindū o potecă care ĭi scóse la luminișū, de unde cunoscură drumulū, împĕratulū plecă la curtea lui cu hotărĭre desăvârșită a pune gonaci cari se afe ale cui era palaturile acelea din coprinsulū împĕrăŭiei sale, și despre care nimenĭ nu-ĭ povestise nimicū. Elū avea de gândū ca să poruncĕscă mai apoi să i-lū aducă lui acolo.

Vulturulū urma a hrăni copilașulū lepădatū de mă-sa și pusū în copaciū, carele creștea repede ca o flóre, până ce într'o đĭ se ținu Vulturóica după dĕnsulū să vađă unde totū vine elū. Când privi ceea ce făcea, își sburli penele de pe dĕnsa și puse gândū rĕu copilului. Ea se ascuase și stete acolo până ce plecă Vulturulū.

Cum se duse elū, Vulturóica veni la copilū și cu plisculū în cepu a cĭocni în peptulū copilului, ca să-ĭ mǎnânce rărunchiĭ. Peptulū fiindū tare, pentru că era, cum điseiū, de aurū, nu'lū putu sparge așa lesne. Copilulū, cum simți cĭocniturile vulturóiceĭ, întinse mânușițele, par'că l'arū fi invĕțatū cine-va, apucă pe Vulturóică de gătū, și strânse, și strânse, până ce o sugrumă și căđu josū mórtă.

Atunci și copilul coborându-se din copaci, o apucă rasna pe câmp. În cale se întâlnește cu un cocor. Cum îl vede, se împrietenește cu el. Cocorul dăndu-și peste o așa bunătate și frumusețe de copil, nu se mai îndură a se deslipi de dânsul, și trăia împreună în cuibul lui. Găsind o carte pe unde colinda Cocorului, o aduse băiatului, și acesta înveță să citească și să scrie.

După ce se mai mărește băiatul, Cocorul îl înveță a face o luntre, cu care se plimba pe apă. El lua omeni cu dânsul în luntre, cu care se înveță la mânătu. Mai târziu el îi și întrecu în meșteșugul de a mână luntrea și îi plimba și pe densii.

Plimbându-se el așa pe apă, a zărit palaturile tatălui său. A cercetat ce era aceea și a aflat că acolo trăiesc o pereche de omeni. El s'a dus să facă cunoștință cu densii. Acolo, din una, din alta, se dară în vorbă și despre copii, și află că el este copilul lor.

După acesta părinții îl rugară să rămăe cu densii. El nu voi; vede că ursita îl trăgea în altă parte.

Se puse în luntre și eși la lumă. Aci dacă ajunsese, dete peste palaturile împăratului, tatălui său.

Cum îl vede împăratul, nu știu ce, par' că îi dicea să ia în nume de bine pe acest june. Iar lui, fără să știe de ce, îi tăcâia inima de bucurie. Vede că, mare, sângele apă nu se face, și rubedenia la rubedenie trage ca acul la magnet.

El intră în slujbă la împărat. Și isprăvile ce aduse împărăției prin iscusința lui, făcu pe împărat să aibă pe acest tinăr mai de aproape al său.

Fiind tot pe lângă Împăratul, și vedându adesea pe fata împăratului, — căci după surghiunirea fetei celei mari, dobândise împăratul altă fată, — îl bătu gândurile să se întindă pînă la densa și nu greși: căci și ea pusese ochii pe densul. Într'o zi se încumese a-i face cu mustața; dară cam cu sfială; ea se uită galesu la densul. Ați așa, mâine așa, pînă ce într'o zi merșeră amendoi înaintea împăratului, dădură în genucbi, mărturisiră că sunt îndrăgiți, și se rugară de împăratul să-i căsătorască.

Împăratul carele scia de patarama celei d'intăi fete, nu se împotrivi nici o cirtă de timp, ci sciind și pe băiat deștept și ager la minte, puse de le făcu un pui de nunta de sci că s'a dus pomina.

Apoi fiind și bătrân, se coborî din scaunul împărăției și îi urcară pe dênșii, cari domniră cu omenie câte ȳile avură.

Și încălecai p'o șea, etc.

NOTA. Comunicat la 1877 de A. B., născut în Bucuresci, elev în an. II, din scola militară de la Iași.

XXXVIII

FATA CU PIEZE RELE

fostu odată ca nici odată, etc.

A fostu odată unu împăratu. Elu avea doi-spre-zece feciori. Când se punea la masă, copiii stau împrejuru cunună deplină. Elu era totu-d'auna cu voe bună, fiind-că vedea că trebile îi mergu strună.

Împărații, vecinii lui, rivnea la traiulū lui celū tîcnitū. Vedī că și elū era bunū la inimă, și nu supēra intru nimicū pe poporū, și nu asupra pe vėduvă nici pe sirmanū.

Adecă, de! nimenī nu scia ce verme ilū rodea la inimă și pe dēnsulū. Arū fi doritū, boeri d-vóstră, să aibă și o fată barim, la atâția feciori.

Și mai una, și mai alta, dete Dumneđeu în cele din urmă de í se împlini și acéstă poftă a inimei; nevasta lui, împērătésa, remase grea și peste noă lunī făcu o fată, frumósă, frumósă, de sémănū pe lume n'avea.

De unde se aștepta acum împăratulū ca să fie pe deplinū fericitū, ași! unde? éca se adevēri și la dēnsulū, ca la totă lumea asta păcătósă, povestea cāntecului:

In lume născutū,
Nimenī n'a stătutū
A fi fericitū
Cu desăvērșitū.

Începu a-ī tânji trebile împērăției. Începu adecă a da îndărătū. Ba cutare împăratū ilū amerința că voesce să se scóle cu rēshoiū asupra lui, daca nu o face cutare lucru; ba, cutare împăratū cere cutare lucru; ba, supușii lui vor să facă răs-

miriță ; ba, vitele de pe moșile lui a călcatu hotarele altei împărații și suntu luate de pripasă ; ba, că mórtea a datu în ele, și câte neajunsuri tóte se țineaă lanțu, de ajunsese bietul împăratu în sapă de lemnü.

Se silea, bietulü împăratü, cu toți cei doi-spre-șce fii ai sei, să facă pace, să fie între ómenibună-învoire, să oprésca relele ce-lü bántuia, dar géba, pagubele curgeaă gârlă.

În cele mai de pe urmă chemă unü cetitorü de stele să-ı spue ce e pricina de-ı mergü lucrurile anapoda, și nu póte să dea înainte.

Daca veni filosofulü, îi pusă la stele, și adăa și îi șise să bage de sémă în trei șile d'a rindulü cum îi dormü copiiü.

Trecéndü cele trei șile filosofulü veni din noü.

Împăratulü îi spusé că băețü dormeaă care cu mâinile d'asupra capului, care într'o parte, care cu mâinile pe peptü, și care pe spate și cu mâinile pe lângă dênșii ; iar fata dórme pe brânci, orı strânsă facută ghemü, saă cu mâinile între genuchı .

Acésta este piaza reaoa a împărației tale, respunse filosofulü ; de nu o veı depărta din casă, nu se va alege nici prafulü de D-ta și de copiiü dumitale.

Împăratulü băgase și elü de sémă că se cam adevereaă șișele filosofului, că de când, adecă, dobândise fata, d'atunci și elü dá îndarätü. Dară nu scia ce să facă, cum să scape de prápädü pe cei doi-spre-șce copiiü.

Bietulü împăratü, și acesta îi era copilü. N'ar fi vrutü, veđı, să piară nici unulü. În cele de pe urmă se lăsă după povața filosofilorü. Eı șiceaă că mai bine este să piară unulü și să scape doi-spre-șce, de câtü toți să ajungă ca vai de eı și risulü lumii.

Se îndoia împăratulü, se îndoia împăratésa să facă o așa faptă, dară înteiți de tóte relele ce-ı năpădea din tóte părțile, se înduplecară la sfaturile celorü mui aprópe de dênșii, și se botăriră în cele din urmă să facă o jertfă de câtü trei-spre-șce.

Vorbi decı împăratulü cu credinciosulü seü cum să facă. Să dică adecă că vrea să mérgă la vınatü, să ia și pe fată

cu densusul, mai cu sémă că totu dicea ea că-î place să vadă cum mergu ómenii la vînatu, și să o lase acolo în pădure. Acésta însă fără să scie ea.

I se rupea rărunchii împératului de mahnire pentru répunerea fiiciei sale, se mahnii împératésa pînă în fundulú sufletului ei, când îi așéda merinde în coșu, sub care puse primeneli, și câte-va giuvaericele d'ale ei.

Când fu căruța gata, puse coșulú cu merinde, unú urcióru cu apă, și se urcară și ei, adecă fata și cu credincerulú împératului Porniră și ajunseră într'o pădure mare. În urma lorú acasă se bocea împératulú, împératésa și frații fetei, de-ți venea să-ți ei lumea în capú.

Daca ajunseră în pădure, stete caruța mai d'o parte la o potecă, luară cu dânșii coșulú și urcióru, și plecară prin pădure după vînatú. Stándú la unú colnicú, fata se dete să culégă nisce floricele, să-și facă unú mánuchiú; érá credincerulú împératului umbla rasna prin pădure după pásérelé, și, încetú, încetú se depártă o bucată bună, ajunse la căruța, se pusă într'énsa și pe ici și-e drumulú.

Când băgă de séma fata împératului, credincerulú nu e. Dădu chiotú, strigă, țipă, dară nimeni nu-î respunse. Ce să facă ea? Eară daca vedú că dá în desérá, fata se urcă într'unú copaciú, se nítă într'o parte, se uíta într'alta, nu care cum-va vede vr'o colibă ce-va. Nu e. Se mái întóirse de se mái uítă și în alte părți și dări, tocmai ce! într'o depártare licárinđu o lumină ca o stelúță. Atuncí se dete josú, și cu coșulú într'o máná, iar cu urcióru de apă într'alta, tîrêșú după dénsa, merse dreptú la lumina ce dárise.

Aci d'ica ajunse, dete peste o colibă, în care ardea unú opaițú în ciobú. Bátu la ușe și-î deschise. Acolo ședea o bétrâná cerșetóre. Fata se rugă să o adăpostésca și pe dénsa. Sáraca o priimi; dară îi spuse că n'are ce să-î dea de máncare fiind-că totú avutulú ei este o găiná, unú cățelú și o pisică.

Fata scóse din coșu și dete și bétrânei.

A doa di când se sculară, bétrâna începu să se vaete că i-a muritú găina pe cui bú. Ea se plángea acum că are să

móră de fóme, de óre-ce cu ouşorulú ce lua de la găină pe fie-care' ñi se hrănea ea.

Biata fată de împěratú ñi dete o giuvarieca d'ale eí, ca să-şî cumpere o altă găină cu care să se hrănescă.

Baba, cam cu mârăială, cam de voe, cam de novoe priimi darulú feteí, şî tăcu.

A doa nópte ñi muri căţeluşulú. Atunci ea ñise :

— Fata mea, să-ţi eí ale trei fuiuóre şî să te duci din casa mea, că de când ai venitú tu, pagubele se şînú lanţú. Căţelulú ásta nu l'aşî fi datú nu sciú pe ce, fiind-că imí păzea coliba, şî-lú amú de atâtea marí de aní.

— Lasă mămuşórá, nu te supăra, íţi dau eú cu ce să-ţi cumperi altulú, ba încă să-ţi mai şî rămăe.

Şî scóse de-í mai dete o giuvaerica.

Atreia ñi găsiră şî pisica mórtă.

— Să te duci, fetico, din casa mea, ñise baba, şî îndărătú să nu te mai întorci. Te ved' a fi fată de ómeni, te vedú că ai scule, dară lipsă de aşa bogăţii. Mai bine eú cu sărăcia mea şî să trăescú în tică. De când ai venitú tu, belelele m'au tăiatú inima. Dute, dragulú mamei, şî ia împreună cu tine totú ce ai adusú în casa mea şî bunú şî rău.

Fata n'avu încotro, şî câtă să plece din coliba babei. Înainte însă d'a pleca, se desbracă de hănele sale cele bune şî ceru de la baba nisce sdrenţe d'ale eí. Baba, ea să scape de dënşa, căută după perne, pe sub patú, pe culme, şî-í dete nisce ţóle de puse pe dënşa, numai să se ducă din casa eí.

Hainele ce le lăsă fata, baba le scóse din casă şî le dete în celarulú ce avea lângă coliba eí.

Şî aşa fata, îmbrăcată cu haine de cerşetóre, plecă din casa babei şî începu a orbăcăi prin bungetulú cela de pădure, că dór' d'o găsi vr'o potecă care să o scóţă la lume.

Şî totú mergendú aşa, dete peste o stână de oi. Acolo nu găsi pe nimení ; căci stăpânii erau trei tovaroşî, cari se duceau câte trei cu oile. Aci daca ajunse, fata împěratului se puse de mătură coliba, rîndui fi-care lucru la Íoşorulú lui, făcu foculú şî atárnă căldăruşa de mămăligă în crăcane. Până

una, alta, mai spăla vasele, precum și vedrele și hârdaele în care adunau ciobanii lajtele. Apoi se ascunse.

Venind ciobanii și vedându toate astea, se mirară. Se uitară încóce și încolo, dară nu vedură pe nimeni. Atunci diseră :

Cine ne-a făcută ăstă bine, de va fi băiatu, frate să ne fie ;
 érá de va fi fată, soră să ne fie.

Fata împératului atunci se arétá. Ea se rugă să o priméscă a locui cu dênșii căci era o nênorocită și n'avea unde să se adăpostéscă, nici să-și plece capulú.

Ciobanii o primiră și îi spuseră ce are să facă. Séra când veniră gásiră éráși tóte gata, și demâncărică și hârdaele, în care făceau brândă, curate, și tóte bune la stâná.

Însă unulú din tovaroși se plânse că nu scie ce au oile de tânjenescú de ađi-diminéță ; pasă-mi-te dase bóla în ele, capiaseră orí nu sciú ce li se întâmplase.

A doua đí se plânse altulú că a datú vêrsatulú în oi, și nu scie câte vorú scăpa.

A treia đí altulú veni cu nu sciú ce brumă de oi. Elú spuse că voidnú a trece peste o punte, pe unde trecea în tóte đilele cu oile, de astă datá nu scie cum își făcu nălucă o óe și sári în riú ; după dênsa alta, după asta alta, pînă ce se năpustiră oile și sáriră mai tóte în riú. Se sili bietulú ciobanú, să le opréscă, dară, ași ! pe draculú să-lă opresci ? când intră spaima în oi, de giaba tótá munca ; abia scăpase vr'o câte-va oi, cu care veni acasă.

Se luaseră de gânduri bieții ciobani, cum de în cele trei đile de când venise fata aia la stâna lorú să dea ei peste o așa pagubă. Ei vedură că surata lorú trebue să fie piaza rea, și că a cădútú ca o pacoste peste dênșii. Atunci se vorbiră ca să o gonéscă de la dênșii, și îi diseră :

Suratá, cum ai venitú, să tē duci de la noi unde mila Domnului te va povéțui. Noi nu te mai putemú ține. Tu ai intratú în coliba nóstrá cu sárăcia. Paguba ce amú încercatú în aceste trei đile de când ești tu la noi, nici în đece ani nu o vomú putea pune la locú.

Fata n'avu ce đice. Vedú și ea că așa este. Se sculă dará, și

cerându-și ertăciune de răul ce le făcuse fără voia ei, plecă într'o dără, ia așa peste câmpu unde o voru duce-o ochii. Și mergându ea cu inimă plină de obidă și cu lacrămile șirioie, dări într'o depărtare mare nisce palaturi. Întinse pasul și se duse într'acolo ca să nu însereze pe drumu. Acolo ședea o Arăpóica bogată.

Se rugă de slugile palatului ca s'o priiméscă. Arăpóica care o văduse de susu când intră pe pórta, porunci să o aducă înaintea ei. Cum o vedu, o cunoscú, și puse de o îmbăe frumosu, o îmbrăcă cu nisce haíne curate și o luă pe lângă dinsa.

Și așa, într'o di Arăpóica o puse să-í caute în capu, căci, dice-se că arapii câtú de curați să fie, totú se gălescú condrăței în capulú lorú; pentru că le e pèrulú îmbăxitú, páslosú și des, nevoe mare! Fata împèratului vedéndú în capulú arăpóiceí, ce nu mai veduse de când o făcuse mă-sa, i se făcu scărba și îi veni să scuípe.

Se uítă în drépta, se uítă în stंगा, și nu-í dete de ochi de câtú scunipeturí, pe care îi fu milă să scuípe. Să se ducă ce-va mai încolo, nu putea; căci Arăpóica adormise cu capulú în póla ei. Se apucă și ea de scuípă în lațele Arăpóiceí.

Arăpóica, ca dracu, simți, și odată se sculă. Ea se uítă cu milă la fată, și îi dise:

— Să nu te sciú cine ești aí vedea tu ce aí păți din mâna mea. Dară așa, te ertú. Să te gătescí să mergemú la unú locú. Di să prinďă caii la căruță.

Până se gătiră ele, căruța trase la scară. Se deteră josu și se puseră în căruță. Arăpóica spuse viđitiului unde să mérgă. Pe drumu însă învătă și pe fată ce să facă acolo unde mergú.

Abia sfârși de vorbitú Arăpóica și ajunseră în curtea unui palatú cu mií de mií de cămări. Cum se dară josú din căruță Arăpóica merse la o cămară unde era doi ómení: unulú tinerú și grasú, ședea într'unú patú de aurú resturnatú și se júca cu doué gheme de mătase; altulú moșnégú, umbla de colo până colo și astâmpèrú nu mai avea. Elú se cocoșase de muncă, era trențárosú și slabú și pipernicitú de credeaí că este altă aia,

nu ființă de om. Pasă-mi-te, tinărul era norocul fetei, érá bētránul norocul Arápóicej.

Cum vėdu fata pe tinărú jucându-se cu ghebele de matase, odată se repeđi la dânsulú, după cumú o învățase Arápóica, îi smulse ghebele din mână, și pe ici ți-e drumulú! Eși fuga, se sui în căruță, visitiulú dete bice cailorú și nu stătură de câtú tocmai acasă.

Cela, greoiú și mototolú cumú era elú, până să se scóle, până să ésa afară, până să se ia după dânsa, rămase cu buzele unflate, că n'o mai putu ajunge și întorcându-se căruța, luă și pe Arápóica și o duse și pe dânsa acasă.

Tocmai atunci împératulú locului aceuia se hotărise să se însóre, că era holteiú. Logodnica îi ceruse să-i facă o haînă de o mătăsărie fórte scumpă. Făcu ce făcu împératulú, găsi o asemenea mătăsărie și o și dase la croitorú. Dară ce-i faci necazulú, că mătăsăria nu ajungea. Îi mai trebuia unú petecú. Puse împératulú să-i caute peteculú, dară asemenea mătăsărie nu se mai găsi în tótă împérația.

Ei! cum rămâne cu haîna miresei? Daca n'o face-o după șartulú ei, logodnica nu o primesce; daca n'o găsi peteculú ce-i trebuia, rămâne haîna neisprăvită. Și acesta nu se putea adică să rămăie nunta dintr'unú flécú de nimicú.

Mai puse împératulú ómeni de cercetară și află că la Arápóica cutare să găsesce unú petecú de mătăsărie aidoma celea ce căuta împératulú, și tocmai atâtú câtú îi trebuia.

Pasă-mi-te în ghebele luate de fata împératulú de la noroculú ei celú leneșú se afla acelú petecú de mătăsărie.

Trimise împératulú ómeni să-lú cumpere. Arápóica le spuse că peteculú ilú dá celuia ce îi va da atiți galbeni cari să tragă la cumpenă câtú și mătăsăria. Puse, deci, într'unú talerú alú cumpenei peteculú de mătăsărie și îndată brațulú cumpenei cu peteculú se lăsă josú. Puse și galbeni în celú-laltú talerú, dară elú rămase susú. Mai puse, mai puse și érá mai puse, dară cumpena nu se lăsă în jos, puseră ómenii împératulú toți banií ce avură la dânsií, cumpena sta totú susú.

A tunci se duseră de spuseră împératulú. Se miră împératulú

de întâmplarea acésta. Trimise căţî-va saci cu galbeni, dară trimişii se întórseră şi puseră că diavoliţa de cumpănă nu va să se lase în jos de loc, de loc. Atunci împăratul, luă cu densusul încă căţî-va saci cu galbeni, şi se duse singur, ca să vadă cu ochii lui astă minune, căci altă-felă nu-î venea să crêdă.

Ajungëndu şi intrându în casă la Arăpóica, vèdu pe fata împăratului, ceea pe care o gonise tatălă sèu împăratul ca p'o piază rea, şi-î rêmase la inimă. Veđi că nu era urită; avea nurî, avea pe vino'ncóce, cum se dice, avea învăţatură, mē rogū, daca era fată de împărat; dară fusese sécă de noroc.

Vèdu şi împăratul cumpēna. Braşul cu talarul în care erau puşi banii sta sus! Puse unū sacū cu galbeni de care îi adusese, şi ca să se lase cumpāna în jos, ba. Mai puse unul, ba încă unul, cumpēna habarū n'avea. Puse toţi sacii, cumpēna pare că era proţăpită acolo sus. Atunci ce-î veni împăratului se sui şi elū d'asupra banilor, cam cu necaz, şi odată braşul cu talarul în care era puşi banii se lăsă în jos şi stătu dreptū la linie, tocmai pe tocmai cu cela în care era petecul de mētase, veni adică la cumpēnă dréptă.

— Care va să dică, peteculū āsta de mātase se pōte cu n-pēra numai cu mine, dise împăratul, care înţelesese elū noi-ma acestei cumpene, ca unū împăratū ce era acolo..

— Cam āşa, împērate, rēspunse Arăpóica.

— Apoi daca este āşa, mie mī-ar fi voia să stricū logodna cu nāzurósa aia de fată cu care suntū în vorbă, când āşi sci că stāpāna mātāsāriei āştia m'ar vrea.

— Cum socotesci d-ta că n'ar vrea ea, rāspunse érāşi Arăpóica, când D-ta veđi bine că însuşi peteculū de mātāsārie alū cui este elū, te vrea.

Şi āşa se făcu vorba, şi apoi nunta nu dupā multă vreme, cu mare veselie şi dragoste.

Darā-mi-te tatălū, muma şi fraţiī fetei când auđirā de una ca asta, ce bucurie gândiţi că n'avurā ?

Se întrolocară toţi cu totulū şi făcurā o nuntă d'alea împērātescile de se duse vestea de dēnsa.

Şi încălecaiū p'o şea, etc.

NOTA. Povestită de o actriţă în virstă, romāncă din Bucuresci.

TABLA DE MATERIE

---

	pagina
I. Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte	4
II. Iléna Simđiana	11
III. Brósca țestósă cea fermecatá	33
IV. Aleodorú împératú	41
V. Porculú celú fermecatú	49
VI. Inșir'te mărgăritari	62
VII. Lupul celú năsdrávanú și fét-frumosú	72
VIII. Práslea celú voinicú și merele de aurú	81
IX. Voiniculú celú cu cartea in mână născutú	95
X. Omulú de piatră	112
XI. Voiniculú celú fără de tatá	120
XII. George celú vitézú	132
XIII. Fétú-frumosú cu pèrulú de aurú	146
XIV. Fétú-frumosú celú rătăcitú	160
XV. Fata sáraculú cea istéță	174
XVI. Đina munților	183
XVII. Fét-frumos cu carita de sticlă	189
XVIII. Balaurulú celú cu șepte capete	199
XIX. Numai cu vitele se scéoe sárăcia din casă	205
XX. Đina đinelorú	211
XXI. Greucénu	218
XXII. Cele 12 fete de împératú și palatulú celú fermecatú .	229
XXIII. Ciobánașulú celu istețú saú țurlóele blendei . . .	243
XXIV. Poveste țăránescă	253
XXV. Ceí trei frați împérați	266

	pagina
XXVI. Cotoșmanu Năsdrașană	285
XXVII. Paserea măiastră	295
XXVIII. Găinăreșă	306
XXIX. Țugulea fiul unchiașului și al mătușei	313
XXX. Copiii văduvului, și epurele, vulpea, lupul, și ursul.	333
XXXI. Fata moșului cea cu minte	347
XXXII. Fata de împărat și fiul văduvei	352
XXXIII. Cele trei rodii aurite	357
XXXIV. Hoșu împărat	366
XXXV. Lucăfăruș de ziua și lucăfăruș de noapte	380
XXXVI. Băiatul cel bubos și ghigorșul	386
XXXVII. Fata cu pieze rele	393
